

**T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

19. YÜZYILDA ADANA VİLAYETİ'NDEKİ KAMU YAPILARI

NUR UMAR

**DOKTORA TEZİ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RÖLÖVE - RESTORASYON PROGRAMI**

**DANIŞMAN
PROF. DR. M. CENGİZ CAN**

İSTANBUL, 2017

T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

19. YÜZYILDA ADANA VİLAYETİ'NDEKİ KAMU YAPILARI

Nur UMAR tarafından hazırlanan tez çalışması 11.07.2017 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı'nda **DOKTORA TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Tez Danışmanı

Prof. Dr. M. Cengiz CAN
Yıldız Teknik Üniversitesi

Jüri Üyeleri

Prof. Dr. M. Cengiz CAN
Yıldız Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. Can Ş. BİNAN
Yıldız Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. K. Kutgün EYÜPGİLLER
İstanbul Teknik Üniversitesi

Doç. Dr. Aynur ÇİFÇİ
Yıldız Teknik Üniversitesi

Yrd. Doç. Dr. Mevlüde KAPTI
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

ÖNSÖZ

---

19. yy'da Osmanlı Devleti'nde kamusal mimari alanında ortaya çıkan yeni yapı tiplerinin Adana Vilayeti'ndeki izlerini 1930'lu yıllara kadar süren bu çalışma, bir döneme ait kamu yapılarının 19. yy'da Adana Vilayeti sınırları içerisinde araştırılarak tespit edilmesi; yönetim, eğitim, ulaşım, askeri ve sağlık alanlarında sınıflandırılarak sunulması ve kataloglanması ve koruma sorunlarının tespiti adına ilk defa gerçekleştirilmiştir.

Bir fikir ile başlayıp somutlaşarak teze dönüşen bu çalışma için 19. yy dönemi ve yapılarını araştırma konusunda ilham aldığım, tez çalışmam süresince beni destekleyerek kendi yönümü bulmamı sağlayan değerli danışman hocam Prof. Dr. Cengiz Can'a; tez izleme komitesinde yer alarak, görüş ve deneyimleriyle çalışmamı zenginleştiren, son halini almasını sağlayan değerli hocalarım Prof. Dr. K. Kutgün Eyüpgiller ve Prof. Dr. Can Binan'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca, savunma jürimde yer alarak eşsiz katkıları sunan değerli hocalarım Doç. Dr. Aynur Çifçi ve Yrd. Doç. Dr. Mevlüde Kaptı'ya, altı yıl boyunca birlikte çalıştığım Yıldız Teknik Üniversitesi Restorasyon Kürsüsü'ndeki saygıdeğer hocalarım ve meslek arkadaşlarıma çalışmam süresince desteklerini esirgermedikleri için de içtenlikle teşekkür ederim.

Osmanlıca ile tanışmamı sağlayarak tarihin kapılarını açan hocalarım Aras Neftçi ve Mustafa Çakıcı'ya; tezimde yer alan çevirilerdeki katkılarından dolayı M. Cengiz Erdoğan'a; Adana ile ilgili arşivini benimle paylaşan, çalışmalarımda beni destekleyen hocam Doç. Dr. Duygu Saban'a; Adana, Mersin, Tarsus, Silifke, Anamur, Mut, Ermenek, Ceyhan, Kozan, Karaisalı, Pozantı, Saimbeyli, Kadirli, Osmaniye, Bahçe, İslahiye, Hassa, Payas belediyelerinde çalışan görevlilere; Saimbeyli (Haçin)'yi baştan başa dolaştırarak bizi evinde ağırlayan Ahmet Kaytancı'ya; Kozandaki yapıları bizimle birlikte dolaşan ve gerekli izinlerin alınmasını sağlayan Çiçek Hoca'ya; koruma konusundaki duyarlılıkları ve yardımseverlikleri için bölge halkına; fotoğraf arşivlerini benimle paylaştıkları için çalışmam içerisinde ismi geçen tüm kişilere; çalışmamda desteklerini esirgemeyen Ceylin Karbeyaz, Ayça Özmen, Özgün O. Polat, Ceren Yalçın, Elif Aydemir, Eda Hallaçeli'ne; çalışmam boyunca beni destekleyen tüm arkadaşlarıma; alanı dolaşırken uzak yollarda bana eşlik eden dayım Mustafa Bayboğan ile yiğenim Necati Yılmaz'a; çalışmamın her aşamasında yanımda olan Anamur'dan, Ermenek'ten Suriye sınırında yer alan Hassa ve İslahiye'ye kadar benimle birlikte gelen annem Saniye Bayboğan Umar'a teşekkürlerimi sunuyorum.

Son olarak belirtmek isterim ki; Adana'nın da içinde yer aldığı Çukurova bölgesindeki yerleşimlerin modern kentlere dönüşümlerinde, vilayet yönetimine geçildiği 1869 yılı ile 1930 yılları arasındaki dönemin etkisi büyüktür. Bu dönemde inşa edilen Büyük Saat, Hükümet Konağı gibi kamusal yapılar hala kentin simgeleri arasında yer almaktadır. Yakınımızda gerçekleşen savaş, yaşanan deprem ve sel afetleri, şehrin büyüme baskısı, bilinçsiz müdahalelere rağmen; kamu mirasımızı koruyarak geleceğe aktarmak için tarihimizi araştırmak, kültür mirasımızı tanımak ve güncelliğini yitirmiş değil günümüzü inşa etmiş yapılar olarak değerlendirerek hak ettiği saygıyı göstermek gerekmektedir. W. Faulkner'ın dediği gibi; 'Geçmiş asla ölü değildir; geçmiş, geçmiş bile değildir.'¹

Haziran, 2017

Nur UMAR

---

¹ The past is never dead. It's not even past.

İÇİNDEKİLER

KISALTMA LİSTESİ.....	viii
ŞEKİL LİSTESİ.....	ix
ÇİZELGE LİSTESİ	xv
ÖZET	xviii
ABSTRACT.....	xx
BÖLÜM 1	
GİRİŞ.....	1
1.1 Literatür Özeti	1
1.2 Tezin Amacı	2
1.3 Orijinal Katkı.....	3
1.4 Kapsam.....	4
1.5 Yöntem.....	5
BÖLÜM 2	
19. YY'DA ADANA VİLAYETİ.....	6
2.1 19.yy Adana Vilayeti'ne Genel Bakış.....	7
2.1.1 Yönetsel Yapı	9
2.1.2 Ekonomik Yapı	13
2.1.3 Toplumsal Yapı.....	15
2.1.4 Mimari Yapı.....	17
2.2 Adana Vilayeti'ne Bağlı Sancaklar	20
2.2.1 Adana Sancağı.....	21
2.2.2 Cebel-i Bereket Sancağı	24
2.2.3 Kozan Sancağı	30
2.2.4 Mersin Sancağı.....	33
2.2.5 İçel(İçil) Sancağı	36

BÖLÜM 3

ADANA VİLAYETİ'NDE 19.YY KAMU YAPILARI	40
3.1 Yönetim Yapıları	41
3.1.1 Hükümet Konakları	41
3.1.1.1 Günümüzde mevcut olan hükümet konakları.....	41
3.1.1.2 Günümüzde mevcut olmayan hükümet konakları.....	64
3.1.1.3 Hükümet konakları ile ilgili değerlendirme.....	78
3.1.2 Vali Konakları	81
3.1.2.1 Günümüzde mevcut olan vali konakları.....	81
3.1.2.2 Günümüzde mevcut olmayan vali konakları.....	83
3.1.2.3 Vali konakları ile ilgili değerlendirme.....	84
3.1.3 Belediye Binaları	84
3.1.3.1 Günümüzde mevcut olan belediye binaları	84
3.1.3.2 Günümüzde mevcut olmayan Belediye binaları	86
3.1.3.3 Belediye binaları ile ilgili değerlendirme.....	92
3.1.4 Gümrük Binaları.....	93
3.1.4.1 Günümüzde mevcut olan gümrük binaları	93
3.1.4.2 Günümüzde mevcut olmayan gümrük binaları	98
3.1.4.3 Gümrük binaları ile ilgili değerlendirme	101
3.1.5 Posta-Telgraf Binaları	102
3.1.5.1 Günümüzde mevcut olan posta-telgraf binaları	102
3.1.5.2 Günümüzde mevcut olmayan posta-telgraf binaları	102
3.1.5.3 Posta-telgraf binaları ile ilgili değerlendirme.....	105
3.1.6 Hapishaneler.....	106
3.1.6.1 Günümüzde mevcut olan hapishaneler	106
3.1.6.2 Günümüzde mevcut olmayan hapishaneler	106
3.1.6.3 Hapishaneler ile ilgili değerlendirme	114
3.2 Eğitim Yapıları	115
3.2.1 Günümüzde Mevcut Olan Eğitim Yapıları.....	115
3.2.2 Günümüzde Mevcut Olmayan Eğitim Yapıları.....	164
3.2.3 Eğitim Yapıları ile İlgili Değerlendirme.....	171
3.3 Ulaşım Yapıları	175
3.3.1 Günümüzde Mevcut Olan Ulaşım Yapıları.....	175
3.3.2 Günümüzde Mevcut Olmayan Ulaşım Yapıları.....	201
3.3.3 Ulaşım Yapıları ile İlgili Değerlendirme.....	202
3.4 Askeri Yapılar	206
3.4.1 Günümüzde Mevcut Olan Askeri Yapılar.....	206
3.4.2 Günümüzde Mevcut Olmayan Askeri Yapılar.....	216
3.4.3 Askeri Yapılar ile İlgili Değerlendirme.....	224
3.5 Sağlık Yapıları	227
3.5.1 Günümüzde Mevcut Olan Sağlık Yapıları	227
3.5.2 Günümüzde Mevcut Olmayan Sağlık Yapıları.....	233
3.5.3 Sağlık Yapıları ile İlgili Değerlendirme	235
3.6 Diğer Yapılar	237

BÖLÜM 4

19.YY ADANA VİLAYETİ KAMU YAPILARINI KORUMA KAPSAMINDA DEĞERLENDİRME

.....	240
4.1 Günümüzde Mevcut Olan Kamu Yapılarının Kataloğu	240
4.2 Taşıyıcılık Durumları.....	243
4.3 Korunmuşluk Durumları.....	244
4.4 Bozulma Nedenleri.....	247
4.5 Koruma Önerileri	252

BÖLÜM 5

SONUÇ VE ÖNERİLER	261
-------------------------	-----

KAYNAKLAR.....	273
----------------	-----

EK-A

GÜNÜMÜZDE MEVCUT OLAN YAPILAR KATALOĞU	279
--	-----

EK-B

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ'NDE YER ALAN BELGELER	330
--	-----

EK-C

GÜNÜMÜZDE MEVCUT OLAN VE OLMAYAN YAPILAR	342
--	-----

EK-D

HARİTALAR	359
-----------------	-----

EK-E

19. YY ADANA VİLAYETİ KAMU YAPILARININ OSMANLI ARŞİVİNDE YER ALAN PROJELERİ	368
---	-----

EK-F

19.YY ADANA VİLAYETİ KAMU YAPILARINDAN PLAN VE CEPHE ÖRNEKLERİ.....	377
---	-----

EK-G

SÖZLÜ TARİH ÇALIŞMASI KAPSAMINDA GÖRÜŞME YAPILAN KİŞİLER.....	385
---	-----

EK-H

BİBLİYOGRAFYA.....	386
--------------------	-----

ÖZGEÇMİŞ.....	395
---------------	-----

KISALTMA LİSTESİ

A.K.V.K.K.	Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu
AFAD	Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
BCA	Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi
BEO	Bab-ı Ali Evrak Odası
BOA	Başbakanlık Osmanlı Arşivi
DH.İD..	Dâhiliye İdare
DH.EUM.6.Şb.	Dâhiliye 6. Şube
DH.MB..HPS.	Dâhiliye Hapishaneler Müdüriyeti
DH.MB..HPS.M...	Dahiliye Hapishaneler Müdüriyeti Müteferrik
DH.MKT.	Dâhiliye Mektubi Kalemi
DH.MUI.	Dâhiliye Muhaberat-ı Umumiye İdaresi
DH.TMIK.S..	Dâhiliye Islahat
DH.UMVM.	Dahiliye Umur-ı Mahalliye ve Vilayat Müdürlüğü
HAT	Hatt-ı Hümayun
ICOMOS	Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi
İ..DH..	İrade Dâhiliye
İ..MF..	İrade Maarif
İ..MVL.	İrade Meclis-i Vala
İ..ŞD..	İrade Şura-yı Devlet
MF.MKT.	Maarif Nezareti Mektubi Kalemi
MVL	Meclis-i Vala
PLK.p..	Plan Proje Kroki
ŞD.	Şura-yı Devlet
Y..A..RES.	Yıldız Resmi Maruzat
Y..MTV.	Yıldız Mütenevvi Maruzat
Y..PRK.ASK.	Yıldız Askeri Maruzat
Y..PRK.UM..	Yıldız Umumi

ŞEKİL LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 2. 1	Adana Vilayet Haritası [1] 6
Şekil 2. 2	Adana Vilayeti'nin günümüzdeki sınırlarını gösteren harita (Googlemap) . 7
Şekil 2. 3	Sol: Orosdi Back Mağaza Reklamı [17]; Sağ: Orosdi Back mağazası Adana şubesi[18]..... 14
Şekil 2. 4	20.yy başında Adana görünümü [18]. 18
Şekil 2. 5	20.yy başında Osmaniye görünümü 19
Şekil 2. 6	1905 yılı Mersin kent görünümü [24]..... 19
Şekil 2. 7	20.yy başlarında Mersin kent görünümü [25]. 20
Şekil 2. 8	1902 yılında Cebel-i Bereket Sancağı haritası [27] 24
Şekil 2. 9	Kozan Sancağı haritası [28] 30
Şekil 3. 1	Adana Hükümet Konağı açılışı [34] 44
Şekil 3. 2	Adana Hükümet Konağı I. Dönem [35] 44
Şekil 3. 3	Adana Hükümet Konağı II. Dönem [35] 45
Şekil 3. 4	Adana Hükümet Konağı III. Dönem 45
Şekil 3. 5	Adana Hükümet Konağı, 2016 46
Şekil 3. 6	Yarpuz Hükümet Konağı, 2004 [36] 48
Şekil 3. 7	Yarpuz Hükümet Konağı, 2010 [36] 48
Şekil 3. 8	Yarpuz Hükümet Konağı [37] 49
Şekil 3. 9	Yarpuz Hükümet Konağı, 2015 49
Şekil 3. 10	Mersin Hükümet Konağı 52
Şekil 3. 11	Mersin Hükümet Konağı [24] 52
Şekil 3. 12	Mersin Hükümet Konağı, 2014 53
Şekil 3. 13	Mersin Hükümet Konağı iç mekân, 2014 53
Şekil 3. 14	Mersin Hükümet Konağı iç mekân, 2014 54
Şekil 3. 15	Silifke Hükümet Konağı, 1925 56
Şekil 3. 16	Silifke Hükümet Konağı, 2014 56
Şekil 3. 17	Silifke Hükümet Konağı giriş, 2014 57
Şekil 3. 18	Silifke Hükümet Konağı giriş holü, 2014 57
Şekil 3. 19	Anamur Hükümet Konağı, 1935 (Dr. Erdal Kınacı Arşivi) 59
Şekil 3. 20	Anamur Hükümet Konağı, 2014 60
Şekil 3. 21	Anamur Hükümet Konağı, 2014 60
Şekil 3. 22	Anamur Hükümet Konağı, 2014 61
Şekil 3. 23	Hassa Hükümet Konağı, 2014 63
Şekil 3. 24	Hassa Hükümet Konağı, 2014 [40] 64

Şekil 3. 25	Haçin Hükümet Konağı Planları, 1872	66
Şekil 3. 26	Haçin Hükümet Konağı, 1911 [41].....	67
Şekil 3. 27	Kozan Hükümet Konağı, 1919 [43]	68
Şekil 3. 28	Kozan Hükümet Konağı, 1920’li yıllar [43]	68
Şekil 3. 29	Osmaniye Hükümet Konağı [44].....	70
Şekil 3. 30	Osmaniye Hükümet Konağı [44].....	71
Şekil 3. 31	Hamidiye (Ceyhan) Hükümet Konağı, 1903 [45]	72
Şekil 3. 32	Ceyhan Hükümet Konağı	72
Şekil 3. 33	Tarsus Hükümet Konağı [46]	73
Şekil 3. 34	Tarsus Hükümet Konağı.....	74
Şekil 3. 35	Ermenek Hükümet Konağı Projesi, 1901	75
Şekil 3. 36	İslahiye Hükümet Konağı, 1903 [47].....	76
Şekil 3. 37	Hükümet konaklarının günümüzde mevcut olma durumları	80
Şekil 3. 38	Silifke Vali Konağı.....	82
Şekil 3. 39	Silifke Vali Konağı, 2017.....	83
Şekil 3. 40	Adana Vali Konağı [18].....	84
Şekil 3. 41	Kozan Kent Müzesi, 2014	86
Şekil 3. 42	Ceyhan Belediye Binası, 1929.....	87
Şekil 3. 43	Ceyhan Belediye Binası, 1929	87
Şekil 3. 44	Mersin Belediye Binası [25]	88
Şekil 3. 45	Tarsus Belediye Binası [46]	89
Şekil 3. 46	Gülнар Belediye Binası	90
Şekil 3. 47	Ermenek Belediye Binası, 1975 [48]	91
Şekil 3. 48	Ermenek Belediye Binası, 1934 [49]	92
Şekil 3. 49	Belediye binalarının günümüzde mevcut olma durumları	93
Şekil 3. 50	Taşucu Gümrük Binası	94
Şekil 3. 51	Taşucu Gümrük Binası Ön Cephe, 2014	95
Şekil 3. 52	Taşucu Gümrük Binası Arka Cephe, 2014.....	95
Şekil 3. 53	Aydıncık Gümrük Binası, 1950-65 arası [52].....	97
Şekil 3. 54	Aydıncık Gümrük Binası, 2014	97
Şekil 3. 55	Aydıncık Gümrük Binası İç Mekan, 2014	98
Şekil 3. 56	Mersin Gümrük Binası	99
Şekil 3. 57	Mersin Gümrük Binası batı cephesi [24]	100
Şekil 3. 58	Mersin Gümrük Binası güney cephesi [24].....	100
Şekil 3. 59	Mersin Gümrük Binası güney cephesi, 1910’lar [13].....	101
Şekil 3. 60	Adana Posta Telgraf Binası, 1915	103
Şekil 3. 61	Mersin Posta Telgraf Binası, 1910’lar	104
Şekil 3. 62	Mersin Posta Telgraf Binası, 1930 [38].....	104
Şekil 3. 63	Posta Telgraf Binası Örneği.....	105
Şekil 3. 64	Adana Hapishanesi planları	108
Şekil 3. 65	Adana Hapishanesi cephe görünümü.....	108
Şekil 3. 67	Osmaniye kazasında Ermeni Kilisesi’nin hapishaneye dönüştürülme planı	110
Şekil 3. 68	Osmaniye’de yeni tasarlanan hapishane planı, 1916.....	110
Şekil 3. 69	Mersin Hapishanesi birinci kat planı, 1904	112
Şekil 3. 70	Mersin Hapishanesi ikinci kat planı, 1904	112

Şekil 3. 71	Mersin Hapishanesi ön cephe çizimi, 1904	113
Şekil 3. 72	Mersin Hapishanesi, 1910'lar [13].....	113
Şekil 3. 73	Gülnar Hapishanesi.....	114
Şekil 3. 74	Adana İdadi Mektebi, 1888 [54]	118
Şekil 3. 75	Adana İdadi Mektebi (Eski Adana Kız Lisesi), 20yy başı.....	118
Şekil 3. 76	Adana İdadi Mektebi (Fot: Z. Uzun, 2016).....	119
Şekil 3. 77	Adana İdadi Mektebi (Fot: Z. Uzun, 2016).....	119
Şekil 3. 78	Adana Hamidiye Sanayi Mektebi Açılışı, 1900 [55]	122
Şekil 3. 79	Adana Hamidiye Sanayi Mektebi (Adana İnkılap İlkokulu), 1930 [56]	123
Şekil 3. 80	Adana Hamidiye Sanayi Mektebi (Adana İnkılap İlkokulu).....	123
Şekil 3. 81	Adana Hamidiye Sanayi Mektebi (Adana İnkılap İlkokulu).....	123
Şekil 3. 82	Adana Hamidiye Sanayi Mektebi (Adana İnkılap İlkokulu), 2014.....	124
Şekil 3. 83	Adana Darüleytamı, 1919	127
Şekil 3. 84	Adana Darüleytamı ve kütüphane - yatakhane - yemekhane binası	127
Şekil 3. 85	Adana Darüleytamı'nın kütüphane-yatakhane-yemekhane binası	128
Şekil 3. 86	Adana Darüleytamı, 1997 [52].....	128
Şekil 3. 87	Adana Darüleytamı, 2017	129
Şekil 3. 88	Adana Darüleytamı, 2017	129
Şekil 3. 89	Adana Darülmuallimini, 1910 [59].....	132
Şekil 3. 90	Adana Darülmuallimini (Adana Erkek Anadolu Lisesi), 2014	132
Şekil 3. 91	Adana Darülmuallimatı , 1910 [59]	134
Şekil 3. 92	Adana Darülmuallimatı (Adana Necdet Kahraman İmam Hatip Ortaokulu), 2014	134
Şekil 3. 93	Adana Ziraat Ameliye Mektebi, 1930'lar [18]	137
Şekil 3. 94	Adana Ziraat Ameliye Mektebi [18].....	137
Şekil 3. 95	Adana Ziraat Ameliye Mektebi (Adana Tarım İl Müdürlüğü), 2014	138
Şekil 3. 96	Adana Jandarma Mektebi.....	140
Şekil 3. 97	Adana Jandarma Mektebi, 2008.....	140
Şekil 3. 98	Adana Jandarma Mektebi, 2008.....	141
Şekil 3. 99	Adana Gazi İlk Mektebi, 1925 civarı [61].....	143
Şekil 3. 101	Adana Gazi İlk Mektebi Zemin Kat Restorasyon Planı [62]	144
Şekil 3. 102	Cebel-i Bereket Merkez Mektebi.....	146
Şekil 3. 103	Cebel-i Bereket Merkez Mektebi.....	147
Şekil 3. 104	Cebel-i Bereket Merkez Mektebi (Osmaniye 7 Ocak İlköğretim Okulu), 2015	147
Şekil 3. 105	Kadirli Harkaçtıği Köyü İlkmektebi, 1924.....	149
Şekil 3. 106	Kadirli Harkaçtıği Köyü İlkmektebi, 1958.....	149
Şekil 3. 107	Kadirli Harkaçtıği İlkokulu, 2015	150
Şekil 3. 108	Sis Hamiyet Mektebi, 1911 [43]	151
Şekil 3. 109	İstiklal İlköğretim Okulu (Sis Hamiyet Mektebi), 2014	152
Şekil 3. 110	Saimbeyli (Haçin) İlkokulu, 2015	153
Şekil 3. 111	Saimbeyli (Haçin) İlkokulu, 2015	153
Şekil 3. 112	Misak-ı Milli İlkokulu,1993 [68]	155
Şekil 3. 113	Misak-ı Milli İlkokulu, 2014.....	156
Şekil 3. 114	Menba-ı İrfan Mektebi (Sakarya İlkokulu), 2014.....	157
Şekil 3. 115	Tarsus Jandarma Mektebi (Özbek Köy Mektebi), 2012 [70]	159

Şekil 3. 116	Silifke Kız Numune Okulu (Cumhuriyet İlköğretim Okulu), 2014	161
Şekil 3. 117	Silifke Kız Numune Okulu (Cumhuriyet İlköğretim Okulu), 2014	161
Şekil 3. 118	Anamur Ferizler Köy Okulu Giriş Cephesi, 2014	163
Şekil 3. 119	Anamur Ferizler Köy Okulu Sol Yan Cephe, 2014	163
Şekil 3. 120	Sis (Kozan) Erkek Numune İbtidai Mektebi [43]	164
Şekil 3. 121	Ermenek Reşadiye Mekteb-i İptidaiyesi/Merkez İlkokulu, 1930'lu yıllar	166
Şekil 3. 122	Ermenek Reşadiye Mekteb-i İptidaiyesi/Merkez İlkokulu [49]	166
Şekil 3. 123	Kadirli Rüştüye Mektebi	168
Şekil 3. 124	Kadirli Rüştüye Mektebi	168
Şekil 3. 125	Cebel-i Bereket Sancağı Kaypak Köyü İptidai Mektebi	169
Şekil 3. 126	Osmaniye Kazası Mülhak (Cevdetiye) Köyü İptidai Mektebi	170
Şekil 3. 127	Bahçe Kazası Kızlaç Köyü İptidai Mektebi	171
Şekil 3. 128	Adana Vilayeti'nde varlığı tespit edilen eğitim yapılarının dağılımı	173
Şekil 3. 129	Eğitim yapılarının günümüzde mevcut olma durumları	174
Şekil 3. 130	Adana Gar Binası	177
Şekil 3. 131	Adana Gar Binası, 1935 [75]	178
Şekil 3. 132	Adana Gar Binası	178
Şekil 3. 133	Adana Eski İstasyon Binası [77]	180
Şekil 3. 134	Adana Eski İstasyon Binası, 2014	180
Şekil 3. 135	Adana Zeytinli İstasyon Binası, 2014	182
Şekil 3. 136	Adana Yenice İstasyon Binası, 2014	184
Şekil 3. 137	Mersin İstasyon Binası	185
Şekil 3. 138	Mersin İstasyon Binası [13]	186
Şekil 3. 139	Pozantı İstasyon Binası [80]	187
Şekil 3. 140	Pozantı İstasyon Binası [81]	188
Şekil 3. 141	Pozantı İstasyon Binası	188
Şekil 3. 142	Ceyhan İstasyon Binası	190
Şekil 3. 143	Bahçe İstasyon Binası	191
Şekil 3. 144	Bahçe İstasyon Binası, 2015	192
Şekil 3. 145	Toprakkale İstasyon Binası, sol: 1940'lar [82], sağ: 2009 [83]	193
Şekil 3. 146	Mamure İstasyon Binası	194
Şekil 3. 147	Mamure İstasyon Binası	194
Şekil 3. 148	Osmaniye İstasyon Binası, 2015	196
Şekil 3. 149	Osmaniye İstasyon Binası, 2015	196
Şekil 3. 150	Payas İstasyon Binası, 2015	198
Şekil 3. 151	Payas İstasyon Binası, 2015	198
Şekil 3. 152	İsrahiye İstasyon Binası, 2015	200
Şekil 3. 153	Fevzipaşa İstasyon Binası, 2015	201
Şekil 3. 154	Tarsus İstasyon Binası	202
Şekil 3. 155	Ulaşım yapılarının günümüzde mevcut olma durumları	205
Şekil 3. 156	Adana Kolordu Binası [18]	208
Şekil 3. 157	Adana Kolordu Binası, 1920 [89]	208
Şekil 3. 158	Adana Kolordu Binası [59]	208
Şekil 3. 159	Adana Askeri Kışla Binası [90]	210
Şekil 3. 160	Adana Askeri Kışla Binası, 2007 [91]	210
Şekil 3. 161	Adana Askeri Kışla Binası, 2007 [91]	210

Şekil 3. 162	Karaisalı Jandarma Karakolu, sol:(Karaisalı Belediyesi Arşivi); sağ: 2014	211
Şekil 3. 163	Aydıncık Jandarma Karakolu, 2014.....	213
Şekil 3. 164	Aydıncık Jandarma Karakolu, 2014.....	213
Şekil 3. 165	Akbez Karakol Binası [39]	214
Şekil 3. 166	Silifke Askeri Cephaneliği, 2014.....	215
Şekil 3. 167	Silifke Askeri Cephaneliği, 2014.....	216
Şekil 3. 168	Feke Askeri Kışla Binası.....	217
Şekil 3. 169	Feke Askeri Kışla Binası, 1911 [92]	218
Şekil 3. 170	Feke Askeri Kışla Binası Arazisi [93].....	218
Şekil 3. 171	Saimbeyli (Haçin) Askeri Kışla Binası	219
Şekil 3. 172	Mersin Askeri Kışla Binası, Sol [94], Sağ: Tuncay Özer Arşivi	220
Şekil 3. 173	Mersin Askeri Kışla Binası [94].....	220
Şekil 3. 174	Tarsus Kışla Binası ve Askeri Deposu, 20.yy başları [46]	221
Şekil 3. 175	Silifke Asakir-i Şahane-i Redif Binası.....	222
Şekil 3. 176	Sis (Kozan) cephanelik binası çizimleri	223
Şekil 3. 177	Askeri yapıların günümüzde mevcut olma durumları	226
Şekil 3. 178	Mersin Millet Hastanesi [25]	228
Şekil 3. 179	Mersin Millet Hastanesi Binası, 2016	228
Şekil 3. 180	Silifke Gureba Hastanesi, 2014.....	230
Şekil 3. 181	Silifke Gureba Hastanesi, 2014.....	230
Şekil 3. 182	Kozan Eski Hastane (Kozan Kız Meslek Lisesi); sol: kuzey cephe, sağ: güney cephe, 2014	233
Şekil 3. 183	Adana Gureba Hastanesi, 1897 [97].....	233
Şekil 3. 184	Tarsus Gureba Hastanesi, tarih yok [46]	234
Şekil 3. 185	Sağlık Yapılarının Günümüzde Mevcut Olma Durumları	236
Şekil 3. 186	Adana Büyük Saat Kulesi, sol: 1931; sağ [99]	238
Şekil 3. 187	Adana Büyük Saat Kulesi, 2016 (Fot: Z. Uzun, 2016).....	238
Şekil 3. 188	Tarsus Saat Kulesi, sol: 1895 [100]; sağ: 2014.....	239
Şekil 4. 1	Günümüze ulaşan yapıların taşıyıcı duvarlarının malzeme analizi I.....	243
Şekil 4. 2	Günümüze ulaşan yapıların malzeme analizi II	243
Şekil 4. 3	Günümüze ulaşan yapıların taşıyıcılık durumları.....	244
Şekil 4. 4	Günümüze ulaşan yapıların plan düzeni korunmuşluk durumları	245
Şekil 4. 5	Günümüze ulaşan yapıların cephe düzeni korunmuşluk durumları.....	245
Şekil 4. 6	Günümüze ulaşan yapıların kütle korunmuşluk durumları	246
Şekil 4. 7	Günümüze ulaşan yapıların malzeme ve yapım tekniği korunmuşluk durumları	246
Şekil 4. 8	Günümüze ulaşan yapıların malzeme ve yapım tekniği korunmuşluk durumları	247
Şekil 4. 9	Uzun süreli doğal etkenlerden kaynaklanan bozulmaların yapılardaki dağılımı	249
Şekil 4. 10	İnsanların neden olduğu hasarların yapılardaki dağılımı.....	252
Şekil 4. 11	Türkiye Deprem Bölgeleri Haritası (AFAD)	253
Şekil 4. 12	İtalya'da tarihi yerel yerlerin tanıtımı için tasarlanan tabela örnekleri... 260	
Şekil D. 1	Osmanlı İmparatorluğunun vilayetlerini gösteren harita, 1883 (Bakar, 2008).....	359
Şekil D. 2	Adana Vilayet Haritası, 1:1.000.000 (1302H. /1887M.)	360

Şekil D. 3	Adana Vilayet Haritası, 1888-1922 arası dönem (Tekin & Baş 2003).....	360
Şekil D. 4	Adana Vilayet ve Sancak sınırlarını gösteren harita, 1889 (Bakar, 2008)	361
Şekil D. 5	Adana Vilayet Haritası, 1915 (Housamadyan).....	361
Şekil D. 6	Adana Vilayeti'ndeki Seyhan ve Ceyhan nehirleri ile çevresini gösteren harita (BOA, Hrt486).....	362
Şekil D. 7	Adana'dan geçen demiryollarının Kars(Kadirli) kazasına kadar uzatılması projesi, 1:500.000.....	362
Şekil D. 8	20yy başında Adana kenti planı (Rother, 1972).....	363
Şekil D. 9	1920'li yıllarda Kozan Krokisi (A. Kütük).....	363
Şekil D. 10	Silifke 1925 yılına ait plan (www.theatrum.de/598.html).....	364
Şekil D. 11	Tarsus 1919 yılına ait plan (Hikmet Öz Arşivi).....	364
Şekil D. 12	Adana kent planı, 1910 (Kay: Ali Cengizkan, Güney Mimarlık, Sayı:2)....	365
Şekil D. 13	Adana kenti planı, 1918 (Kay: Hermann Jansen, Technische Universität Berlin Architekturmuseum).....	366
Şekil D. 14	Tarsus kenti planı, 1937 (Kay: Hermann Jansen, Technische Universität Berlin Architekturmuseum).....	367
Şekil D. 15	Mersin kenti planı, 1939 (Kay: Hermann Jansen, Technische Universität Berlin Architekturmuseum).....	367
Şekil E. 1	Ermenek hükümet konağı plan ve görünüşü (Kaynak: BOA, Çeviren: N. Umar).....	369
Şekil E. 2	Adana'da inşasına karar kılınmış hapishanenin birinci kat planı (Kaynak: BOA, Çeviren: N. Umar).....	370
Şekil E. 3	Adana'da inşasına karar kılınmış hapishanenin ikinci kat planı (Kaynak: BOA, Çeviren: N. Umar).....	371
Şekil E. 4	Mersin'de inşa edilen hapishanenin birinci kat planı (Kaynak: BOA, Çeviren: N. Umar).....	372
Şekil E. 5	Mersin'de inşa edilen hapishanenin ikinci kat planı (Kaynak: BOA, Çeviren: N. Umar).....	373
Şekil E. 6	Osmaniye kazasında inşa edilecek hapishaneye ait keşif varakası resim ve planı (Kaynak: BOA, Çeviren: N. Umar).....	374
Şekil E. 7	Feke'de inşa edilen kışla ile askeri hastanenin plan ve kesitleri (Kaynak: BOA, Çeviren: N. Umar).....	375
Şekil E. 8	Kozan sancağı merkezinde inşa edilen cephaneliğin plan ve görünüşü (Kaynak: BOA, Çeviren: N. Umar).....	376
Şekil F. 1	Adana Vilayeti'ndeki hükümet konağı yapılarından plan ve cephe örnekleri.....	378
Şekil F. 2	Adana Vilayeti'ndeki belediye binası ve vali konağı yapılarından plan ve cephe örnekleri.....	379
Şekil F. 3	Adana Vilayeti'ndeki hapishane, posta telgraf binası ve gümrük yapılarından plan ve cephe örnekleri.....	380
Şekil F. 4	Adana Vilayeti'ndeki eğitim yapılarından plan ve cephe örnekleri.....	381
Şekil F. 5	Adana Vilayeti'ndeki ulaşım yapılarından plan ve cephe örnekleri.....	382
Şekil F. 6	Adana Vilayeti'ndeki askeri yapılardan plan ve cephe örnekleri.....	383
Şekil F. 7	Adana Vilayeti'ndeki sağlık yapılarından plan ve cephe örnekleri.....	384

ÇİZELGE LİSTESİ

	Sayfa
Çizelge 2. 1	1891 yılı Adana Vilayeti merkezinde nüfus durumu 21
Çizelge 2. 2	1891 yılında Adana Vilayeti merkezinde bulunan yapılar..... 21
Çizelge 2. 3	1869-1930 yılları arasında Adana Vilayeti merkezinde tespit edilen kamu yapıları 22
Çizelge 2. 4	1891 yılında Karaisalı kazasında nüfus durumu..... 22
Çizelge 2. 5	1891 yılında Karaisalı kazasında bulunan yapılar 23
Çizelge 2. 6	1869-1930 yılları arasında Karaisalı kazasında tespit edilen kamu yapıları 23
Çizelge 2. 7	1901 yılında Hamidiye kazasında nüfus durumu 23
Çizelge 2. 8	1901 yılında Hamidiye kazasında bulunan yapılar 23
Çizelge 2. 9	1869-1930 yılları arasında Hamidiye kazasında tespit edilen kamu yapıları 24
Çizelge 2. 10	1901 yılında Cebel-i Bereket Sancağı merkezinde bulunan yapılar.....25
Çizelge 2. 11	1869-1930 yılları arasında Cebel-i Bereket Sancağı merkezinde tespit edilen kamu yapıları 25
Çizelge 2. 12	1901 yılında İslahiye kazasında nüfus durumu.....26
Çizelge 2. 13	1901 yılında İslahiye kazasında bulunan yapılar 26
Çizelge 2. 14	1869-1930 yılları arasında İslahiye kazasında tespit edilen kamu yapıları 26
Çizelge 2. 15	1901 yılında Payas kazasında nüfus durumu 27
Çizelge 2. 16	1901 yılında Payas kazasında bulunan yapılar 27
Çizelge 2. 17	1869-1930 yılları arasında Payas kazasında tespit edilen kamu yapıları.27
Çizelge 2. 18	1901 yılında Osmaniye kazasında nüfus durumu 28
Çizelge 2. 19	1901 yılında Osmaniye kazasında bulunan yapılar 28
Çizelge 2. 20	1869-1930 yılları arasında Osmaniye kazasında tespit edilen kamu yapıları 28
Çizelge 2. 21	1901 yılında Bahçe kazasında nüfus durumu 29
Çizelge 2. 22	1901 yılında Bahçe kazasında bulunan yapılar 29
Çizelge 2. 23	1869-1930 yılları arasında Bahçe kazasında tespit edilen kamu yapıları 29
Çizelge 2. 24	1901 yılında Hassa kazasında nüfus durumu 29
Çizelge 2. 25	1901 yılında Hassa kazasında bulunan yapılar 29
Çizelge 2. 26	1869-1930 yılları arasında Hassa kazasında tespit edilen kamu yapıları 30
Çizelge 2. 28	1891 yılında Kozan Sancağı'nın merkezinde bulunan yapılar.....31

Çizelge 2. 29	1869-1930 yılları arasında Kozan Sancağı'nın merkezinde tespit edilen kamu yapıları	31
Çizelge 2. 30	1901 yılında Haçin kazasında nüfus durumu.....	31
Çizelge 2. 31	1901 yılında Haçin kazasında bulunan yapılar	31
Çizelge 2. 32	1869-1930 yılları arasında Haçin kazasında tespit edilen kamu yapıları	32
Çizelge 2. 33	1901 yılında Feke kazasında nüfus durumu	32
Çizelge 2. 34	1901 yılında Feke kazasında bulunan yapılar	32
Çizelge 2. 35	1869-1930 yılları arasında Feke kazasında tespit edilen kamu yapıları...	32
Çizelge 2. 36	1901 yılında Kars-ı Zülkadriye (Kadirli) kazasında nüfus durumu.....	33
Çizelge 2. 37	1901 yılında Kars-ı Zülkadriye (Kadirli) kazasında bulunan yapılar.....	33
Çizelge 2. 38	1869-1930 yılları arasında Kars-ı Zülkadriye (Kadirli) kazasında tespit edilen kamu yapıları.....	33
Çizelge 2. 39	1891 yılında Mersin Sancağı merkezinde bulunan yapılar	34
Çizelge 2. 40	1901 yılında Mersin Sancağı merkezinde bulunan yapılar	34
Çizelge 2. 41	1869-1930 yılları arasında Mersin Sancağı'nda tespit edilen kamu yapıları	34
Çizelge 2. 42	1901 yılında Tarsus kazasında nüfus durumu	35
Çizelge 2. 43	1901 yılında Tarsus kazasında bulunan yapılar	35
Çizelge 2. 44	1869-1930 yılları arasında Tarsus kazasında tespit edilen kamu yapıları	35
Çizelge 2. 45	1901 yılında İçel Sancağı merkezi Silifke'de nüfus durumu	36
Çizelge 2. 46	1901 yılında İçel Sancağı merkezi Silifke'de bulunan yapılar	36
Çizelge 2. 47	1869-1930 yılları arasında İçel Sancağı merkezi Silifke'de tespit edilen kamu yapıları	36
Çizelge 2. 48	1891 yılında Ermenek kazasında nüfus durumu	37
Çizelge 2. 49	1901 yılında Ermenek kazasında bulunan yapılar	37
Çizelge 2. 50	1869-1930 yılları arasında Ermenek kazasında tespit edilen yapılar.....	37
Çizelge 2. 51	1901 yılında Anamur kazasında nüfus durumu	38
Çizelge 2. 52	1901 yılında Anamur kazasında bulunan yapılar	38
Çizelge 2. 53	1869-1930 yılları arasında Anamur kazasında tespit edilen kamu yapıları	38
Çizelge 2. 54	1891 yılında Mut kazasında nüfus durumu	39
Çizelge 2. 55	1901 yılında Mut kazasında bulunan yapılar.....	39
Çizelge 2. 56	1869-1930 yılları arasında Mut kazasında tespit edilen kamu yapıları ...	39
Çizelge 2. 57	1901 yılında Gülnar kazasında nüfus durumu	39
Çizelge 2. 58	1901 yılında Gülnar kazasında bulunan yapılar	39
Çizelge 2. 59	1869-1930 yılları arasında Gülnar kazasında tespit edilen kamu yapıları	39
Çizelge 4. 1	Adana civarında yakın dönemde yaşanan yıkıcı depremler (JFMO).....	253
Çizelge 4. 2	Günümüze ulaşan kamu yapılarının risk durumları	254
Çizelge 4. 3	Adana'da yaşanan önemli sel felaketleri [103]	254
Çizelge 4. 4	Sel açısından risk altında olabilecek yapılar çizelgesi	255
Çizelge 4. 5	Birincil derecede müdahale önerilen yapılar	257
Çizelge 4. 6	İkincil derecede müdahale önerilen yapılar	257
Çizelge 4. 7	İşlevlendirilmesi önerilen yapılar	258
Çizelge B.01	Adana Vilayeti'ndeki Kamu yapıları ile ilgili tezde yararlanılan Osmanlı arşiv belgeleri	330

Çizelge C.01	Çalışma alanındaki mevcut yapı listesi	342
Çizelge C.02	Çalışma alanındaki günümüzde mevcut olmayan yapılar listesi	344
Çizelge C.03	Çalışma alanındaki günümüzde mevcut olmayan yapıların günümüze ulaşmama nedenleri.....	349
Çizelge C.04	Çalışma alanındaki mevcut yapıların güncel işlevleri	352
Çizelge C.05	Kamu yapılarının listesi	355
Çizelge G.01	Sözlü tarih çalışması kapsamında görüşme yapılan kişiler.....	385

19. YÜZYILDA ADANA VİLAYETİ'NDEKİ KAMU YAPILARI

Nur UMAR

Restorasyon Anabilim Dalı

Doktora Tezi

Tez Danışmanı: Prof. Dr. M. Cengiz CAN

Osmanlı Devleti'nde 18.yy başında etkisi hissedilen Batılılaşma dönemi, 19. yy ile birlikte en üst seviyeye ulaşmıştır. 19. yy ile birlikte Osmanlı Devleti'nin geçirdiği değişim ve dönüşüm süreci hızlanmıştır. 1839 Tanzimat Fermanı'nın ardından Osmanlı devlet kurumlarında köklü değişimler yaşanmış, bunun sonuçlarından biri olarak Osmanlı'da kamusal alanda batıya uyumlanmayı sağlayan yeni yapı türleri ortaya çıkmıştır. Bu yapı türleri İstanbul'dan başlayarak bütün Osmanlı coğrafyasında varlığını hissettirmiştir. Bu araştırmada; idari olarak 1869 yılında kurulan Adana Vilayeti'nde yönetim, eğitim, ulaşım, askerlik ve sağlık alanlarında yaptırılan yeni yapı türlerinin tespit edilmesi, bunların vilayet içerisindeki dağılımlarının, mimari biçimlenişlerinin, günümüzdeki durumları ve koruma sorunlarının araştırılarak ortaya konulması hedeflenmiştir.

Tez çalışmasının ilk bölümünde; literatür özeti, çalışmanın amacı, orijinal katkı, kapsam ve yöntem açıklanmıştır.

İkinci bölümde; yapıların nasıl bir ortamda üretildiklerini aktarmak için Adana Vilayeti'nin 19. yy'da içinde bulunduğu durum sancak ve kazaları da dâhil olmak üzere idari, ekonomik, toplumsal ve mimari altyapısı ile birlikte ele alınmıştır. İdari yapıda; Adana'nın vilayet yönetimine geçişi, belediye örgütünün kurulması, kentin oluşumunda etkin olan valiler ve etkinliklerinden söz edilmiştir. Ekonomik yapıda; Adana Vilayeti'nin ekonomisinin dayandığı temeller, geçim kaynakları, üretim yapılarının çeşitleri ve sayıları verilmiştir. Toplumsal yapıda; göçlerden, vilayet genelindeki nüfusun etnik çeşitliliği ve yaşam tarzlarından, Müslüman ve gayrimüslim nüfus oranları ile bölgelere

dağılımlarından bahsedilmiştir. Mimari alan için ise vilayet merkezi ve önemli sancakların kentsel boyuttaki mimari oluşumları anlatılmaya çalışılmıştır.

Üçüncü bölümde; Adana Vilayeti sınırları içerisinde 1869-1930 yılları arasında yaptırılan yapılar, yönetim, eğitim, ulaşım, askeri ve sağlık yapıları başlıkları altında ayrılarak mimari özellikleriyle ele alınmıştır. Her bir başlık altında yapılar, günümüzde mevcut olan ve olmayan yapılar olarak ikiye ayrılmıştır. Günümüzde mevcut olan yapılar bölümünde, alan çalışmasında yerinde tespit edilen yapılara yer verilmiştir. Günümüzde mevcut olmayan yapılar bölümünde ise bahsedilen tarih aralığında inşa edilip günümüze ulaşamayan ya da sadece proje olarak tasarlanıp uygulaması gerçekleştirilmeyen yapılar, eski fotoğraflar ve Osmanlı arşivinden elde edilen özgün çizimlerine dayanarak anlatılmıştır.

Dördüncü bölümde, günümüze ulaşan yapılar katalog halinde düzenlenerek, koruma sorunları açısından ele alınmıştır. Katalog fişinin ilk bölümü yapının tanıtımı, yeri ve mimari özelliklerinden oluşmakta; ikinci bölümünde ise bozulma nedenleri, geçirdiği müdahaleler, taşıyıcı yapı ve korunmuşluk durumlarına yönelik tespitler yer almaktadır. Bu bölümde, oluşturulan katalog fişlerinden ve yapılan tespitlerden yola çıkarak yapıların korunmasına yönelik yaklaşım ilkeleri sunulmuştur.

Son bölümde ise tez çalışmasının genel bir değerlendirmesi yapılarak, araştırma genelinde ulaşılan sonuçlar açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Adana Vilayeti, 19. yy, kamu yapıları, mimari, koruma

PUBLIC BUILDINGS IN 19th CENTURY ADANA PROVINCE

Nur UMAR

Department of Restoration

Ph. D. Thesis

Adviser: Prof. Dr. M. Cengiz CAN

The Westernization of the Ottoman Empire which had started showing its effects at the beginning of the 18th century, reached a peak at the dawn of the 19th century. In the 19th century, the modification and transformation process of the Empire was accelerated. After the Tanzimat reforms of 1839, the Ottoman imperial establishments went through radical changes, and new types of structures facilitating harmonization with the Western world, emerged as a result of this. These types of structure introduced their presence all over the Ottoman lands. In this research, the determination of new structure types for administration, education, transportation, military and medical purposes in the Adana Province established as administration units in 1869, their distribution around the province, their conditions and the problems in their reservations have been aimed to be revealed.

In the first part of the dissertation, the litterateur briefly, aim of the study, original contributions, the scope and the methods are explained.

In the second part, the situation which the Adana Province was in, in the 19th century has been discussed taking into account the administrative, financial, social and architectural infrastructure in all its counties and districts. For the administrative structure; Adana's transformation into a provincial management unit, the establishment of the municipality, the mayors who had been in effect in the construction of the city and their activities have been told of. For the financial structure; the basis the Adana Province relied on financially, the sources of income, the

types of production structures and their quantities have been pointed out. For the social structure; the ethnical diversity and life-styles among the province in general, the proportions of Muslim and non-Muslim populations and their distributions among regions have been mentioned. And as for the architectural grounds, the province center's and noticable counties' architectural constructions in civic dimensions have been aimed to be explained.

In the third part; the structures remained in the boundries of Adana Province between 1869 and 1930 have been addressed with their architectural characteristics under the subcategories of administration, education, transportation, military, and health. Among each subcategory, structures have been split into two, as prevailing and non-prevailing structures. Within parts depicting the prevailing structures, structures which have been spotted on-site have been given place. And, within parts telling about the non-prevailing structures, the structures built during the mentioned period but which have not endured until this day, or structures which were designed but have not been constructed, have been described with the use of old photographs or their original drawings which were obtained from the Ottoman archives.

In the fourth part, the structures of endurance until today have been classified like a catalogue and have been covered in terms of preservation problems. The first part of the catalogue vouchers consist of the descriptions, locations and the architectural characteristics of the structures; whereas the second part includes determinations of the reasons of spoilage, the interventions they have been subject to, their bearing structures and their conditions of preservation. In this part, approach principles for the preservation of the structures have been presented in the light of the catalogue vouchers and the depictions made.

Keywords: Adana Province, 19. century, public buildings, architecture, heritage, preservation

1.1 Literatür Özeti

Bu araştırmada öncelikli olarak Başbakanlık Osmanlı Arşivi belgeleri, Salnameler, Milli Evrak arşivleri, bölge yerleşimleri üzerine yazılmış eserler ve harita arşivlerine başvurulmuştur. Bu kaynaklardan elde edilen veriler derlenip, 1923 yılına kadar yapılan kamu yapılarının varlığı ve günümüze hangilerinin ulaştığı yerinde tespit edilmeye çalışılmıştır. Adana Vilayet Salnameleri, Güven Aykan'ın Adana Almanacağı-Salnamesi (1309) ve (1319) adlı kitapları 19. yüzyıl sonu 20. yüzyıl başında Adana Vilayeti'ndeki siyasi yapılanma, coğrafi bölünüm ile merkez ve taşradaki devlet görevlileri hakkında bilgi vermektedir. Bunun yanında Adana ve köylerinde bulunan nüfusun, yapıların, hane, değirmen, dükkân, cami, kilise ve okulların sayısı verilerek bunların hangi millete ait olduğu belirtilmektedir. Adana merkez veya taşrada yapılmış ya da yapılmakta olan kamu yapılarından bahsedilmektedir. Kemal Karpat'ın 'Osmanlı Nüfusu 1830-1914' adlı kitabında Osmanlı'nın son yüzyılındaki nüfus değişimleri tablolarla ortaya konulmaktadır. Bu tablolardan Adana'nın vilayet merkezi, sancak ve kazalarındaki nüfus durumuna erişilebilmektedir. Damar Arıkoğlu 'Hatıralarım' adlı kitabında 20.yy başındaki Adana'dan söz etmektedir. Bu hareketli dönem ve sonrasını, sosyoloji, kültür ve insan ilişkileri bağlamında anlatmaktadır. Adana'da yaşanan işgal ve milli mücadele yıllarını, sonrasında yaşanan nüfus değişimleriyle anlaşılması, kamu yapılarının günümüze ulaşma durumlarına ve koruma sorunlarına bakışa ışık tutmaktadır. Gözde Ramazanoğlu 'Adana'da Tarih Tarihte Adana' adlı kitabında antik dönemden Cumhuriyete Adana'nın tarihçesinden bahsederek, vilayet merkezinde yer alan

Osmanlı döneminden günümüze ulaşmış okul ve kamu yapıları anlatılmaktadır. Ayşe Durukan Kopuz'un "Cumhuriyet döneminde mimarlık akımları ve Adana'daki yansımaları" adlı yüksek lisans tezinde cumhuriyetin ilk yıllarında yapılmış yapıları, mimarlık akımları üzerinden incelemektedir. Adana merkezinde yer alan, cumhuriyet öncesi kamu yapılarından da bu tez kapsamında söz edilmiştir. Onur Erman, Duygu S. Ökeşli, Figen Karaman ve İpek Durukan adlı yazarlar Güney Mimarlık dergisi 9. sayısında yer alan "Adana'da Eğitim Yapılarından Örnekler (1900-2005)" adlı makalelerinde, 20.yy'dan 21.yy başlarına kadar ulaşan eğitim yapıları mimari yaklaşımlar çerçevesinde incelenmiştir. Meltem Toksöz ve E. Yalçın "Abdullah Kuran için yazılar" adlı kitaba yazdıkları "Modern Adana'nın doğuşu ve günümüzdeki izleri" adlı bölümde Adana'nın 19. yy'dan itibaren gelişimi, şehire yapılan yatırımlar ve inşaat faaliyetleri ile modern bir görünüme kavuşması konu edilmektedir. Bu bölümde, Adana merkezinde inşa edilen yapıların süreç içerisinde ekonomik gelişme ile birlikte nasıl ortaya çıktığını görülebilmektedir. Murat Ulaş'ın Güney Mimarlık Dergisi'nde yayımlanan "Adana Gazipaşa İlkokulu" ve "Adana Hükümet Konağı" adlı yazıları, bu yapıların tarihçesinden başlayarak ihale, proje, restorasyon ve güçlendirme çalışmalarına değinmektedir. Tülin Selvi Ünlü ve Tolga Ünlü'nün hazırladıkları "İstasyondan Fener'e Mersin" adlı kitapta ise 19. yüzyıl başında kasaba olan Mersin'in, daha sonra gelişerek Adana Vilayeti'nin sancaklarından biri haline gelmesi ve akabinde büyük bir kente dönüşümü konu edilmektedir. Kentin oluşumunda ve dönüşümünde katkısı olan 19. yy yapılarından ve günümüzdeki durumlarından da söz edilmektedir. Bunlara ek olarak, Aynur Çifçi'nin "19. Yüzyılda Osmanlı Devletine Askeri Mimari ve İstanbul'da İnşa edilen Askeri Yapılar" ile Mine Topçubaşı'nın "19. Yüzyılda Kastamonu Eyaleti'nde Kamu Yapıları ve Yeniden Kullanım Sorunları" adlı doktora tez çalışmaları da Osmanlı dönemi kamu yapılarını tanımak ve yöntem açısından yol gösterici olmuştur.

1.2 Tezin Amacı

Araştırmanın temel amacı; 19. yy'da kurulan Adana Vilayeti'nin sınırları içerisinde kalan Osmanlı Devleti tarafından yaptırılan kamu yapılarının saptanması, envanterinin çıkarılması, günümüzdeki durumlarının belgelenmesi, korunmaları için yöntem geliştirilmesi ve yeniden işlevlendirilmesine yönelik öneriler getirilmesidir.

Adana Vilayeti'nde bulunan kamu yapılarının tespiti; 19. yy Osmanlı yönetiminin, ihtiyaçlar ve yönelimler doğrultusunda Adana Vilayeti'nde kenti (yerleşimleri) nasıl şekillendirdiğinin anlaşılmasına ve kent hafızasının tazelenmesine katkı sunmaktadır. Bu amaç doğrultusunda; kamu yapılarının Adana Vilayeti içerisindeki dağılımı ve işlevsel anlamda çeşitliliğinin çözümlenmesi hedeflenmiştir. Günümüzde yapıların bulunduğu durumu tespit etmek ve koruma önerileri geliştirmek korumanın sürekliliğinin sağlanmasına hizmet etmektedir.

Bu yapıların bulunduğu dönem içinde nasıl biçimlendiği, hangi yapım tekniği ve malzemelerden oluştuklarının tespit edilmesi ayrı bir çalışma konusu olmakla beraber, söz konusu dönemin yapım tekniklerinin anlaşılması ve başka bölgelerle ya da geleneksel konutlarla karşılaştırma yapılması açısından veri teşkil etmektedir.

1.3 Orijinal Katkı

19. yüzyıl, Osmanlı Devleti'nde değişim ve dönüşümlerin yoğun olarak yaşandığı bir dönemdir. 1839 Tanzimat Fermanı ile birlikte devlet; yönetim, eğitim, sağlık, savunma, ulaşım alanlarında yeniden organize edilmiş ve bu yenilenmenin sonuçlarından biri olarak da batıyla uyum sağlayacak yeni mimarlık ürünleri ortaya çıkmıştır. Bu değişim, İstanbul başta olmak üzere Balkanlar ve Anadolu'ya yayılmış, Osmanlı coğrafyasının her yerinde etkisini farklı ölçeklerde hissettirmiştir. Bu bağlamda; Tanzimat'ın Adana Vilayeti'ndeki kamu yapıları özelinde mimari yansımalarını araştırmak için aşağıdaki sorular ortaya konulmuştur:

- 19. yy'da dünyada ve Osmanlı Devleti'nde yaşanan değişimlerin Adana Vilayeti'ne etkisi nasıl ve ne şekilde olmuştur?
- Adana Vilayeti'nde kamusal alanda hangi yapı türleri ortaya çıkmıştır?
- Adana Vilayeti'ndeki kamu yapıları, sancaklar ve kazalar dahil olmak üzere, nasıl bir dağılım göstermiştir?
- Kamu yapılarının mimari karakterleri, plan ve cepheleri nasıl şekillenmiştir?
- Bu dönemde üretilen yapıların hangileri günümüze ulaşabilmiştir ve bunlar ne oranda korunabilmiştir?

- Günümüze ulaşan 19. yy kamu mirasını korumak ve geleceğe aktarmak için hangi yöntemler izlenmelidir?

Tez kapsamında yukarıda belirtilen sorulara cevaplar aranmıştır. Yapılan çalışma ile Osmanlı Devleti'nde kamu mimarisi alanında yaşanan değişimin Adana Vilayeti'ndeki etkilerinin anlaşılması, Adana Vilayeti'nde inşa edilmiş kamu yapılarının tespit edilmesi, günümüzdeki durumlarının ve koruma sorunlarının belirlenmesi, bu yapılar özelinde korunmasına yönelik ilkesel yaklaşım önerileri getirilmesi sağlanarak; kent tarihi, mimarlık tarihi ve çağdaş koruma bilimine katkı sunulması hedeflenmektedir.

1.4 Kapsam

Çalışma alanının coğrafi kapsamı, Cumhuriyet öncesi Adana Vilayeti'nin sınırları olarak belirlenmiştir. Adana Vilayeti 1869 yılında idari olarak kurulmuş olup, zaman içerisinde yeni sancakların eklenmesiyle sınırları değişmiştir. Vilayet hududunun en geniş olduğu 1888-1922 yıllarındaki sınırlar, çalışma alanı için geçerli kabul edilmiştir. Bu dönemde vilayet; Adana Sancağı, Cebel-i Bereket Sancağı, Kozan Sancağı, Mersin Sancağı, İçel(İçil) Sancağı olmak üzere 5 sancak ve 20 kazadan oluşmaktadır. Günümüzde bu sancak ve kazalar; Adana, Mersin, Karaman, Osmaniye, Hatay ve Gaziantep illerinin sınırları içerisinde yer almaktadır. Çalışma kapsamında, bu sancak ve kaza merkezlerindeki Tanzimat sonrası Osmanlı döneminde yapılan kamu yapıları ele alınmaktadır. Tez içerisinde, tespit edilen 105 yapıdan söz edilmekte olup, 50'si günümüze ulaştığı için daha detaylı incelenerek katalog haline getirilmiştir. Kamu yapıları; yönetim yapıları, eğitim yapıları, ulaşım yapıları, askeri yapılar ve sağlık yapıları olmak üzere 5 ana başlık altında toplanmıştır. Yönetim alanı; hükümet ve vali konakları, belediye binaları, hapisane, posta telgraf binası, gümrük binaları vb. merkezi devlet yönetimi ile ilişkilendirilen yapıları içermektedir. Eğitim alanı; günümüz ilkokuluna karşı gelebilecek olan ibtidai mektepleri, idadi, rüştiye, darülmuallimat (kız öğretmen okulu), darülmuallimin (erkek öğretmen okulu), darüleytamları içermektedir. Ulaşım alanı ise; dönemin gelişen teknolojisiyle yapılan demiryollarına ait istasyon ve gar yapılarını içermektedir. Askeri alan; o dönemin savaş koşullarında inşa edilen savunma amaçlı kışla, cephanelik, karakol vb. yapılardan oluşmaktadır. Sağlık alanı ise hastane vb. sağlık

yapılarını kapsamaktadır. Çalışmanın ilerleyen aşamalarında benzer mimari üslupları içermek şartıyla 1923-1930 yılları arasında inşa edilen yapılar da dâhil edilmiştir.

1.5 Yöntem

Literatür ve arşiv taraması, Osmanlıca belgelerin tercüme edilmesi, arazi çalışması ile beraber yerinde tespit yapılması, katalog oluşturulması, koruma sorunlarının ve metotlarının araştırılması tez kapsamında uygulanan yöntemler olarak sıralanabilir.

Literatür ve arşiv taraması aşamasında, geçmişte Adana Vilayeti'ne dâhil olan tüm yerleşimler İstanbul, Ankara, Adana ile ilgili bölgelerdeki kütüphane ve enstitülerde, uluslararası kütüphanelerin veritabanlarında detaylı olarak araştırılmıştır. Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nin dijital veritabanında her bir bölge için ayrı aramalar yapılarak, hangi kamusal birimlerden ve yapılardan söz edildiği tespit edilmiştir. Tüm bu araştırmalar sonucunda belirlenen yapılar buldukları il/ilçe'nin adı altında yapı türüne göre listelenmiştir.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi taramalarında yapılara ve bölgeye dair elde edilen belgeler ve projeler tercüme edilerek tez içerisinde değerlendirilmiştir.

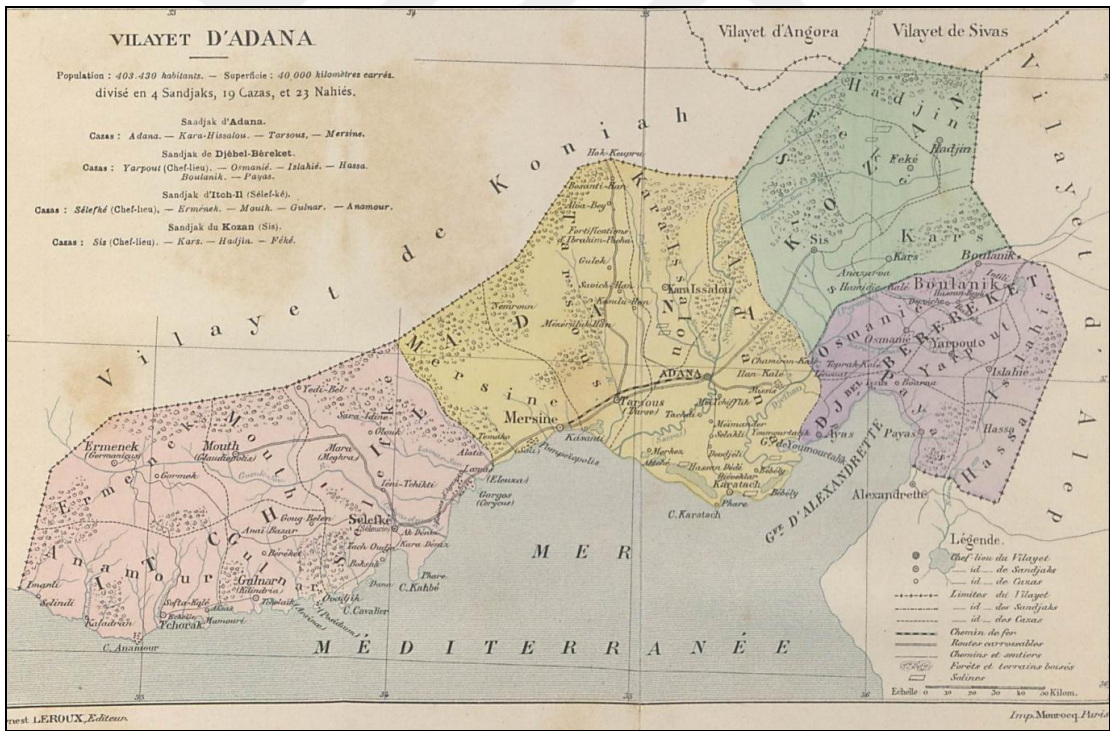
06.02.2014-15.07.2015 tarihleri arasında yapılan arazi çalışması aşamasında, 19. yy Adana Vilayeti sınırları içerisinde kalan il ve ilçe merkezlerine, tespit edilen yapı listesi ile gidilmiştir. Öncelikle belediye ve valilik gibi kurumlardan bilgiler alınmış, daha sonra yerel halk ile görüşme yapılarak, onların anı ve tanıklıklarından yararlanılmıştır. Bu verilerden yola çıkarak listelediğimiz yapıların konumları saptanmış, yerine gidilerek fotoğraflı belgeleme yöntemi ile günümüze ulaşmış, ulaşmadıkları tespit edilmiştir. Günümüze ulaşan yapıların mimarisine ve korunmuşluk durumlarına dair fiziki analizler yapılmıştır.

Son aşamada ise mevcut yapılar kataloglanarak sunulmuştur. Her bir katalog tek sayfadan oluşmakta olup; ilk yarısı yapıyı tanıtıcı bilgilerden, ikinci yarısı yapının korunmuşluk, taşıyıcı yapı durumları, bozulma nedenleri ve geçirdiği müdahalelerden oluşmaktadır. Katalog'dan elde edilen veriler doğrultusunda yapıların korunmasına yönelik ilkesel yaklaşım önerileri geliştirilmiştir.

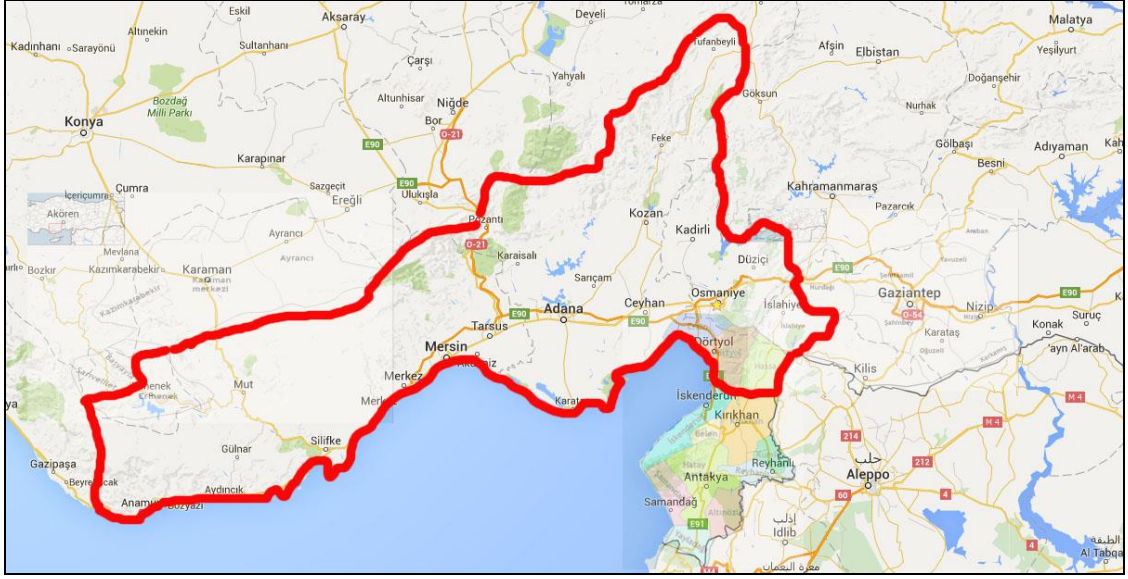
BÖLÜM 2

19. YY'DA ADANA VİLAYETİ

“19. yy'da Adana Vilayeti” bölümü; vilayetin idari, ekonomik, toplumsal ve mimari yapısının anlatıldığı ‘19. yy'da Adana Vilayeti’ne genel bakış’ ile Adana Vilayeti’ndeki sancak ve kazaların ekonomik ve sosyal durumundan söz edildiği, o dönemde mevcut olan yapıların listesinin verildiği ‘Adana Vilayeti’nin Sancakları’ adlı iki alt bölümden oluşmaktadır.

Şekil 2. 1 Adana Vilayet Haritası [1]

Şekil 2. 2 Adana Vilayeti'nin günümüzdeki sınırlarını gösteren harita (Googlemap)

2.1 19. yy Adana Vilayeti'ne Genel Bakış

1839 Tanzimat Fermanı'yla beraber Osmanlı Devleti'nde bütün kurum ve kuruluşlarda köklü düzenlemeler yapılmış olup, bunların sonucunda yönetim, eğitim, sağlık, savunma, ulaşım, üretim, sivil mimarlık yapıları mekânsal olarak yeniden örgütlenmiştir. Klasik Osmanlı mimarlık ürünleri, yerlerini batıyla bütünleşmeyi sağlayacak daha önce üretilmemiş yapı tiplerine bırakmıştır.

Bunlar;

1. Askeri alanda: Kışlalar
2. Eğitim alanında: Rüştiyeler (Ortaokullar), İdadiler (Liseler), Dârümuallimât - Dârümuallimin (Öğretmen okulları), Darülfünunlar
3. Yönetim alanında: Vali Konağı, Hükümet Konakları ve Belediye Binaları
4. Sağlık alanında: Hastane Yapıları
5. Üretim alanında: Sanayi Yapıları, Fabrikalar
6. Ulaşım alanında: demiryolları ağının gelişmesiyle birlikte İstasyon ve Gar Yapıları
7. Liman ticaretini kontrol etmek amacıyla Gümrük Yapılarıdır.

Tanzimat Fermanı'nın etkisi Osmanlı'nın başkenti İstanbul'dan Balkanlar ve Anadolu'ya kadar yayılmış olup, I. Meşrutiyet'e kadar devam etmiştir.

Bu dönemde, Tanzimat Fermanı'nın Çukurova Bölgesi'ndeki mimari yansımalarını anlamak için 19. yüzyılda içinde bulunduğu durumu incelemek gerekmektedir.

16.yy'da Adana bölgesine hâkim bir beylik olan Ramazanoğulları'nın Osmanlı'yı tanımasıyla Adana, Osmanlı Devleti'ne bağlanmış; ancak 17. yy'a kadar Ramazanoğulları'nın babadan oğula geçen valilik dönemi devam etmiştir. Bu yüzyıla kadar yerleşik toplum düzeninin ağır bastığı ve şehir yaşantısının canlı olduğu Adana'da, 17. yy'la beraber göçerlik artmıştır. 19. yy'a kadar merkezi hükümetin etkisi çok hissedilmemiş olup, Ramazanoğulları ve diğer aşiretler arasında iktidar çekişmeleri yaşanmıştır [2].

19. yy, Adana bölgesi genelinde siyasi değişikliklerin yoğun olduğu bir dönem olmuştur. Mısır Valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa Osmanlı'ya başkaldırmış, oğlu İbrahim Paşa'yı Suriye üzerine göndererek Adana topraklarına kadar hâkim olmuştur. Adana, 1832-40 yılları arasında Mehmet Ali Paşa'nın oğlu İbrahim Paşa'nın yönetiminde kalmıştır [3].

Bu dönemde göçebe aşiretler hâkimiyetini yitirmiştir. Çok kısa bir yönetim dönemi olmasına rağmen tarımda önemli gelişmeler kaydedilmiştir. Tarımsal üretim için Seyhan ve Ceyhan nehirlerinin çevresindeki bataklıklar kurutulup, yeni tarım arazileri kazanılmıştır. Makineleşmenin ilk adımları atılıp sistematik bir tarım üretimine geçilmesi hedeflenmiştir. Bu amaçla; Mısır ve Suriye'den deneyimli toprak ağaları ve işçiler getirilerek, bu kişilerin bölgede iskân edilmesi sağlanmıştır [2].

Osmanlı'nın 1840'ta bölgeye yeniden hâkim olmasıyla beraber Mısırlı İbrahim Paşa askerleriyle beraber bölgeden çekilmek zorunda kalmış, çekilirken de Adana Kalesi'ni yıktırıştır. Bununla birlikte uyguladığı tarım politikaları sonucunda Adana yerleşik bir tarım merkezine dönüşmüştür [2].

1860'lı yıllarda Amerikan İç Savaşı'nın (1861) başlaması nedeniyle İngiltere pamuk ihtiyacını Mısır, Hindistan ve Anadolu'dan karşılama kararı almıştır. 1861 yılından itibaren Adana şehrinin içinde bulunduğu, pamuk üretimine elverişli olan Çukurova bölgesi küresel önem kazanmıştır. Böylelikle Osmanlı da bu bölgenin ekonomik potansiyelini fark etmiştir. Bu dönemde Osmanlı Devleti'nde pamuk üretimi az ve düşük kalitededir. Osmanlı Devleti pamuk üretimi için teşvik kampanyası başlatmış, akabinde pamuk üretiminin yaygınlaştırılması devlet politikası haline gelmiştir; ancak

pamuk üretiminin, genel anlamda ise zirai üretimin arttırılması en başta Çukurova gibi verimli bir arazinin tarıma açılmasını ve bölgedeki aşiretlerin tarımla uğraşan çiftçiler olarak istihdam edilmesini gerektirmiştir [4].

1840 sonrasında Adana Osmanlı'ya bağlı olmasına rağmen, ağır vergi yükleri yüzünden bazı Türkmen aşiretlerinin merkezi idareye karşı isyanlarına sahne olmuştur. Ayaklanmalar 1865 yılına kadar devam etmiştir. Hem ayaklanmaları bastırmak, hem aşiretleri islah etmek hem de bölgenin tarım arazilerini üretime açmak amacıyla Osmanlı Devleti tarafından zorunlu iskân politikası geliştirilmiştir. Bu politikayı uygulamak için ise Fırka-ı Islahiye adı altında bir ordu kurulmuş ve Derviş Paşa idaresinde isyanlar bastırılmış, aşiret reisleri 'Beylik' unvanı ile başka yerlere yollanarak zorunlu iskân siyaseti uygulanmıştır. Islah Ordusu'nun (Fırka-ı Islahiye) düzeni sağlamasından sonra Çukurova'da Mülkiye Teşkilatı kurulmuş ve eskiden beri Halep'e bağlı bir paşalık olarak yönetilen Adana 1867 yılında bağımsız bir vilayet haline getirilmiştir. O zamana kadar Konya'ya bağlı olan İçel sancağının da katılmasıyla Adana, bütün Çukurova'yı kapsayan merkezi bir vilayete dönüşmüştür [3].

2.1.1 Yönetmel Yapı

1856 yılından yayımlanan Islahat Fermanı'nda eyalet ve sancak meclisleri yönetmeliği yeniden ele alınarak, Müslümanlarla gayrimüslimlerin seçilmeleri, görev yapmaları ve benzeri konularda yeni bir düzenleme yapılacağı açıklanmıştır [5]. Bunun akabinde 7 Kasım 1864'te yayımlanan bir nizamname ile Tanzimat'tan beri uygulanmakta olan yönetim biçiminde bazı değişikliklere gidilmiştir. 1864 düzenlenmesi ile Osmanlı Avrupası'nda on vilayet, 44 sancak; Asya'da 16 vilayet, 74 sancak; Afrika'da ise bir vilayet beş sancak oluşturulmuştur. Bu düzenleme 22 Ocak 1871'e kadar yürürlükte kaldıktan sonra, 'İdare-i Umumiye-i Vilayet Nizamnamesi' adı altında yeniden organize edilerek ilan edilmiştir. Nizamname maddelerine göre İmparatorluk; vilayet, sancak, kaza ve köy olmak üzere idari birimlere ayrılmaktadır [6].

Vilayet yönetimi için oluşturulan birimler; vali başkanlığında çalışan 'Vilayet İdare Meclisi', livalarda mutasarrıf başkanlığında çalışan 'Liva İdare Meclisi' ile kazalarda 'Kaza İdare Meclisi' olarak geçmektedir. Nizamname bununla birlikte Vali'nin yanı sıra vali yardımcılığını getirmekte, mevcut müdürlüklere ek yenilerini de oluşturmaktadır.

Bu vilayetlerden biri de 1869 yılında kurulan Adana Vilayeti'dir. 1869-1877 yılları arasında vilayet; Adana, Payas, Kozan ve İçil olmak üzere 4 sancaktan oluşmaktadır. Bu dönemin valileri sırasıyla; Halil Kamil Paşa (1862), Hurşid Paşa (1862), Cevdet Paşa (1865), Taki Paşa (1869-70), Vüzerdan Ahmet Paşa (1870), Naşit Paşa (1871), Yaver Paşa (1873), Mahmut Nedim Paşa (1873) olarak geçmektedir.

1877-1888 yılları arasında ise Payas Sancağı'nın sınırları değişmiş, Payas dâhil olmak üzere Cebel-i Bereket Sancağı adı altında Adana Vilayeti'ne bağlanmıştır. Bu dönemde, Ziya Paşa (1878-1880), Abidin Paşa (1881) gibi tanınmış isimler vali olarak görev yapmıştır. Vilayetin sınırlarının en geniş olduğu dönem ise 1888-1922 tarihleri arasındır. Bu dönemde Mersin kazası gelişme gösterip sancak statüsüne yükselmiş, Adana Vilayeti'ne eklenmiştir. Ziraate bağlı kalkınmanın ve imar faaliyetlerinin yoğun yaşandığı bu dönemde Bahri Paşa (1898-1908), Cemal Paşa (1909) ve 1919 yıllarında, Fransız işgali altında Norman adlı bir Fransız askeri valilik yapmıştır [7].

Adana Vilayeti'nde en çok isminden söz ettiren, yaptıkları işler ve yapılarla şehrin mekânsal oluşumunu etkileyen valiler, Ziya Paşa (1880), Abidin Paşa (1881), Bahri Paşa (1898-1908) ve Cemal Paşa (1909) olarak sayılabilir.

Ziya Paşa (1878-1880): 19. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin bürokratları ve en çok eser veren Tanzimat çağı yazarları arasında sayılmakta olup, 1878-80 yılları arasında Adana'da valilik yapmıştır. 'Hürriyet', 'Adalet' kavramlarını kendine prensip edinmiş, bu kavramları yaymaya çalışmış bir kişi ve aynı zamanda şair olarak tanınmıştır. Sanata duyduğu ilgi icraatlerine de yansımıştır. Adana'da ilk tiyatro binasını inşa ettirip, ardından İstanbul'dan bir tiyatro grubu getirtmesi buna örnek verilebilir. Valinin önemli özelliklerinden biri de eğitime verdiği önem olarak bilinmektedir. Bu dönemde iptidai, rüştiye mekteplerinin ve hocalarının sayısı artmıştır [8]. İki yıla yakın valilik yaptığı Adana'da 17 Mayıs 1880'de hayatını kaybetmiş olup, büyük bir cenaze töreninin ardından Adana Ulu Cami'nin yanına defnedilmiştir. Günümüzde kabri ziyaret edilebilmektedir.

Abidin Paşa (1881): Osmanlı Devleti'nin son döneminde hizmet vermiş bir devlet adamı ve yazardır. Devlet nişanı ile 23 Ocak 1881 tarihinde Adana Valiliği'ne atanmış olup, Adana Vilayeti için önemli çalışmalarda bulunmuştur. Seyhan Nehri'nin ıslahı ve

Adana'nın tarım arazilerinin sulanması için büyük çaba sarf etmiştir. Arazi Kanunu'nun öngördüğü şekilde bataklıkların kurutulması ve ıslahı için çalışmış, birçok araziyi satın aldığı gibi, ıslah etmesi için de devlet tarafından kendisine arazi verilmiştir. Günümüzde Adana'nın simgelerinden olan 'Rüştiye Binası' ile 'Saat Kulesi' Abidin Paşa döneminde yaptırılmış olup, kendi isminin verildiği caddenin açılışını da bu dönemde yapmıştır. Dört yıllık Adana valiliğinin ardından ikinci defa olarak 30 Eylül 1885 tarihinde Sivas Valiliği'ne tayin edilmiştir [9].

Bahri Paşa (1898-1908): Bahri Paşa, 1898 yılında İstanbul Hükümeti tarafından Adana'ya vali olarak tayin edilmiştir. 1898'de başladığı görevini 1908'e kadar sürdürmüş, bu süreç içerisinde Adana'nın inşa faaliyetlerinin devamını sağlayarak, çok sayıda hizmetlerde bulunmuştur. Bunların arasında; Seyhan Nehri kıyısında yer alan, günümüzde Adana Devlet Hastanesi'ne çevrilmiş olan Millet Hastanesi'nin yaptırılması ve Rüştiye Binası'nın çevresinin düzenlenmesiyle 'Millet Bahçesi' adı altında bir park oluşturulup halkın kullanımına açılması sayılabilmektedir. Adana'nın sembol yapılarından olan Hükümet Konağı da bu dönemde yaptırılarak hizmete açılmıştır. Ulu Cami yakınında yetim çocuklara meslek kazandırmak amacıyla kurulan Hamidiye Sanayi Mektebi açılmıştır. Kuruköprü Meydanı olarak bilinen meydanın ilk düzenlemesi yapılarak, Abdülhamit'in saltanatının 25. yıldönümü hatırasına inşa edilen bir çeşme bu meydana yerleştirilmiştir. Bahri Paşa'nın döneminde yapılması nedeniyle onun adıyla anılan çeşme daha sonra yol yapım çalışmaları sırasında kaldırılmış olup, 1991-92 yıllarında hazırlanan restitüsyon projesi ile yeniden inşası gerçekleştirilerek Atatürk Parkı'nın içerisine yerleştirilmiştir [10].

Cemal Paşa (1909): Osmanlı siyaset adamı ve asker olan Cemal Paşa, 1908-1918 döneminde İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin üç liderinden biri olarak tanınmaktadır. 31 Mart Olayı'ndan kısa bir süre sonra Çukurova'da Ermeniler ile Türkler arasında yaşanan iç karışıklığı denetim altına almak üzere 8 Ağustos 1909'da Adana Valiliği'ne getirilmiş, 1910 sonlarında hastalandığı için İstanbul'a dönmüştür. Valiliğinin kısa sürmesine rağmen Adana için kritik bir dönemde idareye gelmesiyle ve icraatlarıyla uzun süre konuşulmuştur. Valilik yaptığı dönemde, Osmanlılık ideali doğrultusunda birlik ve kardeşlik düşünceleri inşa etmeye çalışmıştır. İlk olarak, olaylara karışan faillerin yargılanması, yaraların sarılması, tazminat ödenmesi gibi konulara öncelik vermiştir.

Yetim kalan çocuklar için devletin yetimhane yaptırması konusunda girişimlerde bulunmuş olup, 1910 yılında Darü'l Eytam-ı Osmani adı altında Adana Yetimhanesi açılmıştır. Birlik ve beraberliğin sağlanması için yaptığı diğer projeler; yeni jandarma örgütlenmesi, Ermenileri ve Türkleri buluşturacak bir barış ziyafeti ile Adana'nın ileri gelenlerine yönelik Avrupa seyahatidir. Bunların içinde seyahat dışındaki projelerini gerçekleştirmiştir. Polis ve jandarma güçlerinin yeniden örgütlenmesiyle şehirde asayişin sağlanması ve böylelikle ordu kuvvetlerine başvurmaya gerek kalmaması amaçlanmıştır. Jandarmanın üçte ikisini Müslümanların, üçte birini ise Hristiyanların oluşturması hedeflenmiştir. Cemal Paşa'nın valiliği döneminde hayata geçirmeyi düşündüğü tasarılar Ermeniler ve Müslümanlar arasında yeniden dostluk kurmaya yönelik olsa da her iki grup tarafından da tam olarak benimsenmemiştir [11].

Tanzimat Dönemi öncesinde Osmanlı kentlerinde günümüz belediye hizmetlerini üstlenen bir kurum bulunmamaktadır. Tanzimat'la birlikte bazı kentlerde değişen ekonomik ve sosyal yapı, beliren yeni ihtiyaçlar yeni bir örgütlenmeyi zorunlu kılmıştır. 16 Ağustos 1854 tarihinde İstanbul'da 'Şehremaneti' adı altında belediye işlerini devralan bir örgütün kurulması kararlaştırılmış ve uygulamaya geçilmiştir. Başlıca görevleri; zaruri ihtiyaç maddelerinin sağlanması, yol kaldırım yapım ve onarımı, şehrin temizlik işlerini yürütmek, çarşı-pazar esnafının denetimini yapmak, İhtisap Nezaretince toplanan devlete ait vergilerin alınıp Maliye'ye teslim edilmesi olarak belirlenmiştir. Ülkenin diğer kentlerinde Belediye örgütlenmesi oldukça ağır ilerlemiştir. 1864 Vilayet Nizamnamesi'nin 4. maddesinde 'Her köy bir belediye dairesi sayılır' ibaresi yer almakla beraber kent ve kasabalarda belediye örgütlenmesine ilişkin bir hükmü kapsamamaktadır. Sonrasında hükümet; 'Vilayette Belediye Meclislerinin Suret-i Tertibi ve Memurların Vazaifi Umumiyesi' hakkında dokuz maddelik bir talimat ile 25 Temmuz 1867'de 'Vilayatta Devair-i Belediye Meclislerinin Vezaifi Umumiyesi Hakkında' adı altında 16 maddelik bir talimatname çıkarmıştır. Bu talimatnameler belediyelerin idari varlıklarını belirlemekte, kuruluş ve görevlerini sıralamaktadır [6].

Adana Belediyesi 1871 yılında kurulmuş olup, ilk belediye başkanı Gözlüklü Süleyman Efendi'dir. 1877-79 yıllarında başkan olan Kirkor Bezdikyan ile 1879-81 yıllarında görev yapan Sinyor Artin Adana'da belediyeciliğin ilk örneklerini gerçekleştirmişlerdir. Bu yönetim esnasında yollar genişletilip, parke taşlarla kaplanmış, drenaj kanalları ve

hendekler açılmış, temizlik ve aydınlatmaya yönelik ilkeler getirilmiştir. Bunların ötesinde kent bütün olarak algılanarak kent yönetimi kavramı gelişmiştir. 13-14 Nisan 1909'da 'İğtişaş' diye adlandırılan iç karışıklığa kadar belediye hizmetleri ilerlemiş, bu dönemde kesintiye uğramıştır. İşgal döneminde (1918-1921) ise kent yönetimi tamamen Fransızların eline geçmiş olup, belediye başkanı ve vali Fransız yetkililerce tayin edilmiştir. Fransız işgalinin aşılmasından sonra belediye başkanlığına, aynı zamanda Cumhuriyet döneminin de ilk başkanı olan, günümüzde Adana merkezinde bir caddeye ismi verilen Ali Münif Yeğenağa (1922-1926) getirilmiştir [12].

2.1.2 Ekonomik Yapı

Adana Vilayeti'nin ekonomik yapısı 19. yüzyılın ikinci yarısında büyük ölçüde tarıma, özellikle de pamuk üretimine dayanmaktadır. 19. yy ortalarında Mersin İskelesi'nin gelişmesi, Amerikan İç Savaşında ortaya çıkan küresel pamuk ihtiyacı, bölgede zorunlu iskân yapılarak boş arazilerin tarıma açılması gibi nedenlerden ötürü Çukurova Bölgesi ekonomik olarak büyük bir gelişim göstermiştir. Çukurova'da üretilen zirai ürünler Mersin Limanı aracılığıyla yurtdışına taşınmaya başlanmıştır. 1. Dünya Savaşı öncesinde Çukurova, imparatorluk içinde tarımın en fazla ticarileştiği, kapitalist üretim ilişkilerinin en fazla hissedildiği bölge olmuştur. Bölge, Osmanlı İmparatorluğu'nun en önemli pamuk üreticisi ve ihracatçısı ünvanıyla, hem merkezi devletin hem de yabancı sermayenin ilgisini üzerine çekmiş; ardı ardına gelen yatırımlarla yerel kimliğini kazanmaya başlamıştır [13].

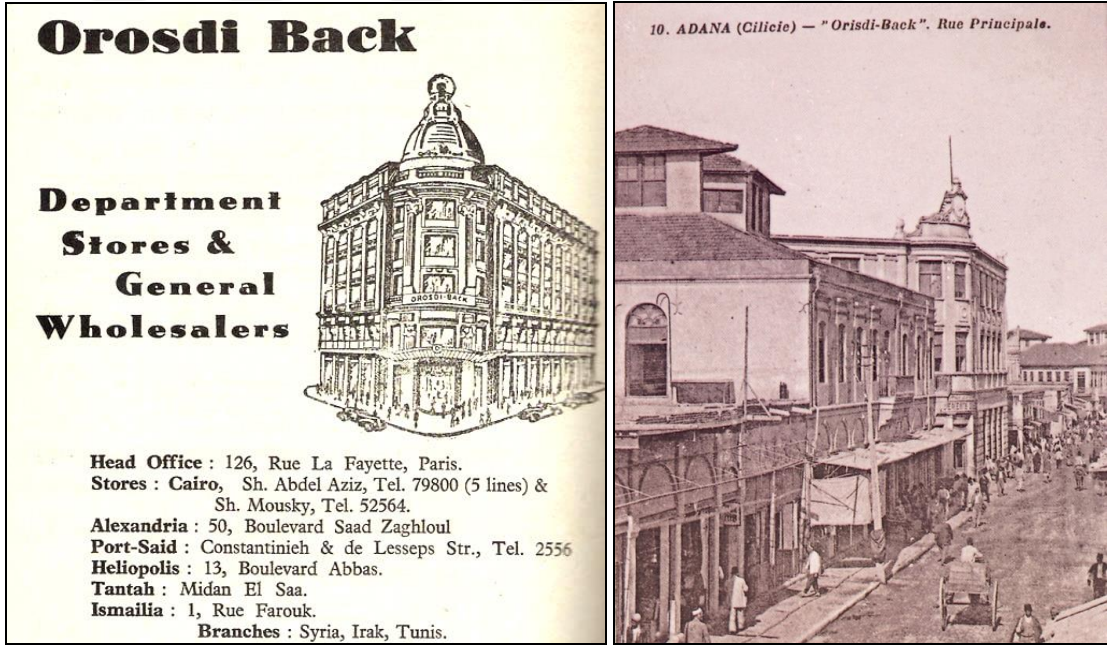
1853 yılında Adana'da 50 pamuk, 10 keçe imalathanesi, 22 basmahane, 40 yağ imalathanesi bulunmaktadır [14]. 1892 yılında ise 7 fabrika, 55 değirmen, 33 fırın, 1 debbağhane ve 28 masıra (yağ imalathanesi) vardır. Sanayinin gelişmesi üzerine 1900 yılında Vali Bahri Paşa tarafından Adana Hamidiye Sanayi Mektebi açılmıştır.

"1880'lerin sonunda Adana'da buharlı makinelerle ipek ve pamuk ipliği imal eden fabrikalar ortaya çıkmaya başlamıştır" [15]. Bunlardan en tanınmış olanı ise 1885

yılında Rum işadamı Tirpani tarafından kurulan günümüz Sümerbank Fabrikası'nın temellerini oluşturacak olan çırçır¹ fabrikasıdır [7].

Adana Vilayeti'nde pamuk üretimine bağlı olarak sanayinin gelişimi ticari yaşamı da hareketlendirmiştir. 1892 yılında vilayette 37 han, 1988 dükkân, 90 mağaza bulunmaktadır [16].

1906 yılında uluslararası mağazalar zinciri kurmuş olan Paris merkezli Orosdi Back şirketi, tekstilin hammaddesi olan pamuğa yerinde, kaliteli ve ucuz bir şekilde ulaşmak amacıyla Adana'ya bir şube açmıştır (Şekil 2. 3). Bu şube Adana'nın ilk bilinen alışveriş merkezi özelliğini taşımaktadır. 1909 yılında yaşanan iç karışıklıktan etkilenen şirket 1910 yılında şubesini kapatmış olup, içinde buldukları görkemli bina 1926 yılına kadar varlığını sürdürmüştür.

Şekil 2. 3 Sol: Orosdi Back Mağaza Reklamı [17]; Sağ: Orosdi Back mağazası Adana şubesi [18].

Adana pamuğu sadece yurtdışına ihraç edilmemiş, Anadolu'nun birçok yerinde de hammadde olarak kullanılmıştır. 1830'larda Anadolu'nun kuzeyindeki Zile, Merzifon şehirlerindeki iplik bükücülerin kullandığı hammadde ile 1842'de Kastamonu'da

¹ Pamuğu çekirdeğinden ayırmaya yarayan alet

dokunan yelkenlerin hammaddesi aynı olup, Adana Pamuğu olarak geçmektedir [15], [19].

2.1.3 Toplumsal Yapı

Adana bölgesi, Anadolu'nun Suriye topraklarına açılan kapısı konumunda olması nedeniyle toplumsal yapı hep çeşitlilik göstermiştir. 19. yy başında, toplum büyük oranda göçebe Türk aşiretleri ve Ermenilerden oluşmaktadır. Fakat bu yüzyıl, Osmanlı Devleti'nde olduğu kadar Adana bölgesi için de değişimlerin, dönüşümlerin en yoğun hissedildiği dönem olmuştur. Toplumsal yapıyı etkileyen üç büyük olay yaşanmıştır:

Bunlardan ilki; emek göçüdür. Başlangıcı, İbrahim Paşa'nın Adana'da hâkim olduğu 1832-40 yıllarına denk gelmektedir. Tarımsal üretimin artması, ancak yerli halkın tarım konusunda ilerlememiş olması ve işgücü yetersizliği nedeniyle, Araplar, Afrikalılar ve Mısırlı Kıptiler işçi olarak getirilerek Adana'ya yerleştirilmiştir. Bunun yanında toprağın verimli bir şekilde işletilebilmesi için Mısır ve Suriye'den toprak ağaları getirilmiştir. Bu göç ilerleyen yıllarda artarak devam etmiş olup, 1889'da Harput ve Diyarbakır dolaylarından ayda 20-30 bin işçi geldiği bilinmektedir. Büyük işletmelerde ise bu sayı 100 bine yaklaşmakta olup, bunlar Bitlis, Harput, Musul gibi uzak bölgelerdeki insanları da kapsamaktadır[7].

İkincisi; 19. yy'da devletin toprak kaybetmesiyle beraber Anadolu'ya olan göçlerdir. Bu dönemde Balkanlardan ve Kafkasya'dan Anadolu'ya gelen göçmenlerin bir kısmı da Adana ve ovalarına yerleştirilmiştir. Hatta Adana'da sadece göçmenlerden oluşan 'Muhacirin' adında bir nahiye kurulmuştur.

Sonuncusu ise 1865-90 yılları arasında Derviş Paşa önderliğinde, Fırka-ı Islahiye (Islah Ordusu) denetiminde yapılan zorunlu iskândır. Bunun sonucunda Osmanlı Devleti'ne karşı gelen göçebe Türkmen aşiretler ovaya yerleştirilmiştir. Böylelikle ovada yerleşik durumda olan Türk nüfus artmıştır.

1881-1893 yılları arasında yapılan Osmanlı'daki genel nüfus sayımına göre Adana Vilayeti'nde; 162.984 Müslüman kadın, 178.392 Müslüman erkek, 2.755 Rum kadın, 3.507 Rum erkek, 20.752 Ermeni kadın, 24.047 Ermeni erkek, 750 Katolik kadın, 903

Katolik erkek ile 1.028 Protestan kadın ve 1.116 Protestan erkek yaşamakta olup, sadece 39 kadın, 76 erkek Süryani bulunmaktadır [20].

Osmanlı Devleti'nin 1914 yılı istatistiğine göre ise Adana Vilayeti'nde 341.903 Müslüman, 50.139 Ermeni, 8.537 Rum, 66 Yahudi, 437 Katolik Rum, 2,511 Katolik Ermeni, 5.036 Protestan, 174 Latin, 467 Süryani, 406 Keldani, 1.045 Yakubi, 302 Marunî bulunmaktadır.

Cuinet'in yaptığı araştırmalara göre [1] ise 19. yy sonlarında Adana Vilayeti'nde 403.439 nüfus yaşamaktadır. Nüfus'un en yoğun olduğu bölge Adana, Tarsus ve Mersin'dir. Nüfusun etnik gruplara göre dağılımına baktığımızda Hıristiyanlar 173.389, Müslümanlar 158.000, tanımlanmamış dinlere mensup olanlar ise 72.050 gösterilmektedir.

Müslümanlar kendi aralarında; Osmanlılar, Çerkezler, Kürtler ve Türkmenler, Suriyeli Araplar olarak ayrılmıştır. En büyük nüfus 93.200 kişiyle Osmanlılardır. Kürtler ve Türkmenler 39.600, Çerkezler 13.200, Suriyeli Araplar 12.000 civarındadır.

Hıristiyanlarda ise büyük çoğunluğu 69.300 kişi ile Gregoryen Ermeniler oluşturmaktadır. Onları 46.200 ile Ortodoks Rumlar ile 20.900 ile Ortodoks Suriyeliler izlemektedir. 16.600 Protestan, 11.550 Katolik Ermeni bulunmaktadır. Katolik, Latin ve Marunîlerin sayısı 4.539; Pers, Afgan ve diğer milletlerden olanlar ise sadece 4.400 kişidir.

Cuinet'e göre etnik gruplar arasındaki en büyük nüfus Osmanlılara ait görünmektedir. Osmanlıların yaşama biçimleri Anadolu'daki Osmanlı nüfusundan pek ayırt edilememektedir. Genellikle devlete ait resmi işlerde çalışmakta olup, bazıları ise sahip oldukları büyük arazileri işletmektedirler. Müslümanlar arasında ikinci büyük grup Türkmenler ve Kürtlerdir. Gelenekleri ve görenekleri birbirine oldukça yakın, ama kökenleri farklı olan bu iki ırk birbirleriyle sürekli karıştırılmaktadırlar. Bu iki ırk istekli olarak da birbirleriyle karışmışlar ve kendi aralarında göçebe aşiretler oluşturmuşlardır. En önemlileri; Sırkıntılı Türkmen aşireti, Cerit Kürt aşireti, Karsantı, Menemenci aşiretidir. Bu aşiretler zorunlu iskân sürecinde ovaya yerleştirilmişler, yerleşik hayata geçmeleri için ev ve ahır yapmaya zorlanmışlardır. Ancak onlar bir süre daha göçebe olarak keçeden yapılmış çadırlarında yaşamaya devam etmişlerdir. Üçüncü grup;

yaklaşık 25 yıl boyunca yaşanan göçlerle bu vilayete yerleşen Çerkezlerdir. Tümüne yakını devlet tarafından kendilerine arazi sağlanarak, Adana, Kozan ve Cebel-i Bereket Sancağı'na yerleştirilmiştir. Toprak kültürü hakkında gözle görülür bir ilerleme gösterip, bakımlı tarlalar ve düzenli evlerden oluşan kendilerine özgü köyler yapmışlardır. Hayvancılıkta da başarı gösteren Çerkezler at ticareti ile ilgilenmişlerdir.

Hıristiyan nüfus içerisinde en büyük çoğunluğa sahip grup Ermenilerdir. Kendi aralarında Gregoryen, Katolik ve Protestan olmak üzere üç gruba ayrılmakta olup, eski Ermeni krallığı içerisinde yer alan Adana, Kozan ve Cebel-i Bereket sancaklarında yoğun olarak yaşamışlardır. Sis (Kozan) kasabası aynı zamanda dini bir merkez statüsündedir. Burada yer alan manastırın Ermeniler üzerinde büyük bir otoriteye sahip olduğu bilinmektedir. Genelde tacir, sanatkâr ve esnaf olan Ermeniler, vilayet dâhilinde bütün ithalat ve ihracat işlerini ellerinde tutmaktadırlar [21].

Hıristiyanlar içerisinde ikinci grup, Ortodoks Rumlardır. Bu topluluk genellikle Kapadokya'dan, özellikle Kayseri ve Niğde'den göç eden topluluklardan oluşmaktadır. Diğer bir grup ise deniz yoluyla Sakız Adası, Kıbrıs ve Ege'nin adalarından gelmişlerdir.

Müslüman ve Ortodoks Arapların kökleri Suriye ve Lübnan'a dayanmakta olup, Mersin ve Tarsus illerine yerleşmişlerdir.

Adana Vilayeti'nde az sayıda bulunan Latin Katolikler ve Marunîlerin genellikle yönetim işlerinde çalıştıkları görülmektedir. Mersin'in önem kazanan bir liman kenti olmasından dolayı, buraya yerleşmiş Avrupalı tüccarlara da rastlanmaktadır.

Vilayet dahilinde yerleşik durumda olan hiçbir Yahudi ailesi bulunmamakla beraber, bireysel olarak yerleşen az sayıda kişilere rastlanmaktadır.

Farslılar genel olarak Adana ve Mersin'e yerleşmiş olup, Seyhan kıyılarındaki köylerde ve Tarsus'un bazı köylerinde sayıları nüfusun dörtte birini oluşturmaktadır. Tarsus'ta ayrıca Afgan kolonisine de rastlanmaktadır [1].

2.1.4 Mimari Yapı

19. yüzyıl sonlarına dek Adana, merkezdeki kamu yapıları haricinde, genellikle çıkmaz sokaklara yerleşmiş tek katlı, toprak damlı ve avlulu evlerden oluşmaktadır. Bunlar

genellikle nehrin batı yakasındaki Tepebağ, Kayalıbağ, Ulucami, Karasofu, Alidede ve Sarıyakup mahallelerinde bulunmaktadır. Adana’da 19. yy sonunda yaşanan kalkınma ile beraber, beyaz badanalı, tuğlalı ve çok katlı evler inşa edilmeye başlanmıştır [22].

19. yy’ın ikinci yarısında yönetsel ve işlevsel kademelenmede meydana gelen değişimlerin şehirlerin mekânsal yapısındaki yansıması; kent merkezlerinde nüfus artışı ile konut, yönetim ve ticari merkez farklılaşmasını ortaya çıkarmıştır [23]. Bu durum Adana Vilayeti kent merkezinin mimari biçimlenmesinde de etkili olmuştur. Kamu yapıları o dönemki Emirler¹ Mahallesi’nde yoğunlaşmış, ticari alan arasta ve çevresinde toplanmış, konut alanları ise diğer mahallelere yayılmıştır.

1910 tarihli Adana kent merkezi planına bakıldığında; yerleşim yerinde yapı adalarının ve sokakların organik bir doku oluşturduğu görülmektedir. Birbiriyle dik kesişen sadece iki ana aks bulunmaktadır. Bu dönemde yönetim yapıları da Hükümet Konağı ve yakın çevresinde toplanmıştır. Adana arastası da ticari merkez olma özelliğini korumaktadır (Şekil D.12).

H. Jansen’in 1935 tarihli Adana kent planı incelendiğinde ise; Kuzey doğrultusunda yeni tren garının inşa edilmiş olduğunu, yapılaşmanın kuzeye doğru ilerlediğini ve yeni yerleşimlerin açıldığını görülmektedir (Şekil D.13).

Şekil 2. 4 20.yy başında Adana görünümü [18].

¹ Günümüzde Türkocağı Mahallesi olarak geçmektedir.

Şekil 2. 5 20.yy başında Osmaniye görünümü¹

Şekil 2. 6 1905 yılı Mersin kent görünümü [24].

Osmaniye 19. yy ikinci yarısında zorunlu iskân sonucu kurulmuş bir yerleşim olması nedeniyle bu yüzyılda kentleşme sürecini yeterince tamamlayamamış, daha çok kasaba görünümündedir.

Mersin'in fiziki görünümü her zaman dikkat çekici olmuştur. Mersin Limanı'nın 1830'lu yıllardan itibaren gelişmesi ile birlikte 100 yıl içinde çekim merkezi olmuş, yeni bir kent olması ve sakinlerin kozmopolit yapısının sonucu Anadolu kentinden çok Güney Avrupa-Akdeniz şehrine dönüşmüştür.

¹ Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Arşivi

Mersin'in konut alanı, bir iki katlı yapılardan oluşmaktadır. Genel görünümünde sokağa bakan çok sayıda büyük pencereler ile evlerin sokağa açıldığı verandalar göze çarpmaktadır (Şekil 2.7). Konutlar, kamusal yapılar gibi kireç taşı ya da mermerden inşa edilmiş olup, hafif bir eğimi olan kiremitli beşik çatılara sahiptirler. Günümüzde bu konutların büyük çoğunluğu, Pazar Caddesi'nde, Uray Caddesi'nde (Eski İstasyon Caddesi), Cami Şerif Mahallesi'nin bir kısmında bulunmaktadır.

Sadece Mersin'e özel, Avrupalılar ve Rumlar tarafından tercih edilen tek katlı, küçük taş merdivenler üzerinde konumlanan pavyon evler bulunmaktadır. Bunlar İstiklal Caddesi'nin kuzeyinde ve Silifke Garajı'nın batısında görülebilmektedir.

Kiremithane Mahallesi'nde varlıklı Arap Ortodoks Hristiyanlar ikamet etmekte olup, mahallenin doğusunda konumlanan evlerin bakımlı bahçeleri bulunmaktadır. Az gelirli evleri ise genellikle çinko ya da ahşap bağdadi kulübelerden oluşmaktadır [22].

Şekil 2. 7 20.yy başlarında Mersin kent görünümü [25].

2.2 Adana Vilayeti'ne Bağlı Sancaklar

Bu bölümde; Adana Vilayeti'nde yer alan sancak ve kaza merkezlerinden, bu bölgelerdeki ekonomik - sosyal yapı ile anıtsal, kamusal, dini ve endüstriyel yapı stoğundan söz edilmektedir.

2.2.1 Adana Sancağı

Adana Vilayeti'ne bağılı merkez sancak statüsündedir. Adana Sancağı, 1896 yılına kadar sadece merkez ve Karaisalı kazasından oluşmakta iken [16], bu tarihten itibaren Hamidiye (Ceyhan) kazasının da eklenmesi ile iki kazaya; Misis, Karataş, Karsantı adlarında üç kasabaya sahip olmuştur [26].

19. yy sonu - 20.yy başına ait Adana Salnameleri'nde şehrin Seyhan Nehri'nin batı yakasında bir tepe üzerinde kurulu olduğu, etrafının bir buçuk iki saat mesafedeki bağ ve bahçelerle çevrili olduğundan söz etmektedir [16], [26]. Taşköprü, nehrin üzerinde yer alan büyük bir köprü olarak tanımlanmış, köprünün yerleşim yeri çıkışında bir otel inşa edildiği yazılmıştır. 1891 yılında vilayet merkezinde 18 adet cami, 38 mescit, 8 tekke, 35 medrese, 27 han, 4 hamam, 1 bedesten, 55 değirmen, 1988 dükkan, 90 mağaza, 1 rüştiye, 25 sıbyan mektebi, 1 redif taburu, 1 debbağhane, 32 kahvehane, 1 silahhane, 7 fabrika, 54 meyhane, 145 bahçe bulunduğu; 58.049 Müslüman, 13.616 Hıristiyan nüfus yaşadığı belirtilmiştir.

Cuinet [1] aynı dönemde bu yapılara ek olarak; 5 kilise, 2 Ermeni okulu, 2 Rum okulu, 1 darülaceze, 29 han ve 1 tiyatro bulunduğunu yazmaktadır.

Çizelge 2. 1 1891 yılı Adana Vilayeti merkezinde nüfus durumu

Müslüman	Hıristiyan
58.049	13.616

Çizelge 2. 2 1891 yılında Adana Vilayeti merkezinde bulunan yapılar

Yapı Türü	Sayı	Yapı Türü	Sayı
Cami	18	Rüştiye	1
Mescit	38	Sıbyan Mektebi	25
Tekke	8	Redif Taburu	1
Medrese	35	Debbağhane	1
Han	27	Kahvehane	32
Hamam	4	Silahhane	1
Bedesten	1	Fabrika	7
Değirmen	55	Meyhane	54
Dükkan	1988	Mağaza	90

Çizelge 2. 3 1869-1930 yılları arasında Adana Vilayeti merkezinde tespit edilen kamu yapıları

Yapı Türü	Yapı Adı	Yapı Türü	Yapı Adı
Yönetim yapıları	Hükümet Konağı	Ulaşım yapıları	Gar Binası
	Vali Konağı		Eski İstasyon Binası
	Belediye binası		Zeytinli İstasyon Binası
	Hapishane	Askeri yapılar	Kolordu Binası
	Posta Telgraf Binası		Kışla Binası
Eğitim yapıları	Jandarma Mektebi	Sağlık yapıları	Belediye Hastanesi
	Mekteb-i İdadi		Gureba Hastanesi
	Gazi Paşa İlkokulu		
	Hamidiye Sanayi Mektebi		
	Darüleytam		
	Darülmallimat		
	Darülmuallimin		
	Ziraat Ameliyat Mektebi		

•19. yy'da kaza merkezleri

Karaisalı Kazası:

Karaisalı kazası merkezi Çiceli (Ceceli) köyü olup; Menemenci, Karaisalı, Yukarı ve Aşağı Dindarlı adında dört kasabadan oluşmaktadır. Bu kazada yaşayan halk, yalnızca ziraat ve kereste imalatıyla geçinmekte, pamuk ve susam satmaktadırlar. Kaza içerisinde yer alan Kızıldağ Yaylası, Adana merkezinde yaşayan halkın bir kısmının yazlığı olup, büyük bir kasaba durumundadır. Karaisalı hükümet konağının dahi yaz aylarında oraya taşındığı söylenmektedir. 1891(1309) yılı Adana Salnamesi'nde [16] kazanın nüfusu 31.081 Müslüman, 19 gayrimüslim olarak gösterilmiştir. Cuinet'e göre [1] aynı tarihlerde kaza merkezinin toplam nüfusu 9.856 kişidir. 19.yy sonunda kazada; 27 cami, 10 iptidai mektebi, 4 medrese ve 12 han bulunmaktadır.

Çizelge 2. 4 1891 yılında Karaisalı kazasında nüfus durumu

Müslüman	Hıristiyan
31.081	19

Çizelge 2. 5 1891 yılında Karaisalı kazasında bulunan yapılar

Yapı Türü	Sayı
Cami	27
İptidai Mektebi	10
Medrese	4
Han	12

Çizelge 2. 6 1869-1930 yılları arasında Karaisalı kazasında tespit edilen kamu yapıları

Yapı Türü	Yapı Adı
Askeri Yapı	Jandarma Karakolu

Hamidiye Kazası:

186 yılında kurulan Hamidiye (Ceyhan) kazasının idare merkezi Yarsavat kasabasıdır. Kaza halkı, Kırım savaşıdan sonra gelen Nogay, Kırım, Rumili, Çerkes, Çeçen, Dağistan muhacirlerinden ve Cerit nahiyesi Türkmen aşiretinden oluşmaktadır. Kasabanın yanından Ceyhan Nehri akmakta olup, bir kayık yardımı ile nehirden karşıya geçilmektedir. Kazada 13 mahalle, 2407 hane, 90 dükkân, 6 han, 3 adet pamuk ve un fabrikası bulunmakta olup, kaza 3.270 nüfus kadın olmak üzere 7.254 Müslüman nüfustan oluşmaktadır. Hıristiyan nüfus bulunmamaktadır [26].

Misis Kasabası, Ceyhan Nehri kenarında antik kentin kalıntılarının ve tarihi İpek Yolu'nun üzerine kurulmuş bir yerleşimdir. 1901 yılı Adana Salnamesi'nde [26] kale, han, hamam, tarihi bina harabelerinin var olduğu ve Ceyhan Nehri üzerinde kâgir bir köprü yer aldığı yazmaktadır. Halkı çoğunlukla ziraatla uğraşmaktadır.

Karataş Kasabası deniz kenarında yer almakta olup, merkezi İskele Köyü'dür. Halkı ticaret ve ziraatla uğraşmaktadır.

Çizelge 2. 7 1901 yılında Hamidiye kazasında nüfus durumu

Müslüman	Hıristiyan
7.254	0

Çizelge 2. 8 1901 yılında Hamidiye kazasında bulunan yapılar

Yapı türü	Sayı
Dükkan	90
Han	6
Pamuk ve un fabrikası	3

Çizelge 2. 9 1869-1930 yılları arasında Hamidiye kazasında tespit edilen kamu yapıları

Yapı türü	Yapı adı
Yönetim yapıları	Hükümet Konağı
	Belediye Binası
Ulaşım yapısı	İstasyon Binası
Sağlık yapısı	Gureba Hastanesi

2.2.2 Cebel-i Bereket Sancağı

Şekil 2. 8 1902 yılında Cebel-i Bereket Sancağı haritası [27]

1877 yılında Payas Sancağı'nın kaldırılması ile kurulmuştur. 1878 yılında sancak merkezi beş sancağın ortasında yer almasından ötürü Yarpuz Köyü'ne alınmıştır. 1906 yılında Yarpuz'dan Erzine taşınmış, 1908 yılında ise daha kolay ulaşılabilir olması nedeniyle Osmaniye'ye alınmıştır. Sancak, Cebel-i Bereket (Yarpuz), İslahiye, Payas (Dört Yol), Osmaniye, Hasa ve Bahçe olmak üzere altı kazaya sahiptir.

Cebel-i Bereket sancağından 19. yy'a ait Adana Salnameleri'nde şöyle söz edilmektedir; sancak vilayetin doğusunda bulunup kuzey tarafında Kozan ve Maraş, güneybatı tarafında İskenderun, güneydoğuda Halep ve batıda Adana sancakları ile sınırlı olup, İskenderun Körfezi'nden başlayarak kuzeydoğuya doğru Maraş sınırına kadar uzanan Cebel-i Bereket Dağlarını içermektedir. Arazisi kısmen dağlık olup, doğusunda İslahiye, batısında Osmaniye ovaları bulunması nedeniyle oldukça geniş ve verimli bir araziye sahiptir. Sancak, İslahiye, Payas, Osmaniye, Hassa ve Bağçe (Bahçe) kazalarından oluşmakta ve ortasında iki yüz haneli Yarpuz Kasabası yer almaktadır. Cebel-i Bereket adını alan dağlar; çam, meşe, mazi, çınar, kamalak, ardıç, dişbudak, kavak, söğüt, gürgen, yabani elma ve armut ağaçlarıyla kaplı büyük bir ormanlık halinde olup, kaynak suları ve akarsular yönünden zengindir. Dağın en yüksek noktası denizden yüksekliği iki bin beş yüz metre olan Mığır Tepesi'dir. Sancak merkezi olan Yarpuz kasabasında büyük bir hükümet konağı ile 1 iptidai mektebi, 3 fırın, 25 dükkân, 3 kahve, 2 han, 3 değirmen, 1 mezbaha ve 1 hamam bulunmaktadır [16].

Çizelge 2. 10 1901 yılında Cebel-i Bereket Sancağı merkezinde bulunan yapılar

Yapı türü	Sayı
İptidai mektebi	1
Fırın	3
Dükkan	25
Kahve	3
Han	2
Değirmen	3
Mezbaha	1
Hamam	1

Çizelge 2. 11 1869-1930 yılları arasında Cebel-i Bereket Sancağı merkezinde tespit edilen kamu yapıları

Yapı Türü	Yapı Adı
Yönetim yapısı	Hükümet konağı
Askeri yapı	Silah deposu

•19. yy'da kaza merkezleri

İslâhiye Kazası:

İslâhiye kazası; Maraş, Kilis, Halep ve Hassa kazalarıyla çevrilidir. Kazada buğday, arpa, mercimek, nohut, pirinç üretilmektedir. Kaza sakinleri, Çelikanlı ve Delikanlı adlı iki aşiretten oluşmakta olup, hayvancılıkla geçinmektedirler. Kadınlar tarafından kilim, seccade, çul imal edilmektedir. 20.yy başlarında merkez kazada bir hükümet konağı, İslah Ordusu tarafından inşa edilmiş eski bir kışla, iki kule, bir cami, bir mektep, 15 dükkân, 2 değirmen, 5 bahçe, 2 fırın, 1 han ve 2 kahvehane bulunmaktadır. 1901-02 Adana Vilayet Salnamesi'ne göre; 1220 hanede 4798 erkek, 4415 kadın olmak üzere 9.213 nüfus yaşamaktadır. Bunlardan 55 hanede yaşayan nüfusun 150'si erkek ve 129'u kadın gayrimüslimdir.

Çizelge 2. 12 1901 yılında İslahiye kazasında nüfus durumu

Müslüman	Hıristiyan
8.934	279

Çizelge 2. 13 1901 yılında İslahiye kazasında bulunan yapılar

Yapı türü	Sayı
Kule	2
Cami	1
Mektep	1
Dükkan	15
Değirmen	2
Bahçe	5
Fırın	2
Han	1
Kahvehane	2

Çizelge 2. 14 1869-1930 yılları arasında İslahiye kazasında tespit edilen kamu yapıları

Yapı Türü	Yapı Adı
Yönetim yapısı	Hükümet konağı
Ulaşım yapıları	İslahiye istasyon binası
	Fevzipaşa istasyon binası

Payas Kazası:

Akdeniz sahili üzerinde bulunan Payas kazası, doğuda Hassa, Yarpuz; kuzeyde Osmaniye, Ceyhan kazaları ve batıda ise Misis ve Karataş nahiyeleri ile çevrilidir. Toros Dağları kazanın doğu sınırını oluşturmaktadır. Buğday, arpa, yulaf, mısır, susam, pamuk gibi ürünler yetiştirilmektedir. Bunun yanında narenciye üretimi gelişmiştir, senede 50-60 milyon portakal üretilip Avrupa'ya ihraç edilmektedir. Kaza, Merkez ve Yumurtalık olmak üzere iki kasabaya ayrılmıştır. 1901-02 Adana Salnamesine göre, bu iki kasabada toplam 3828 hane, 15 cami, 2 kilise, 4 pamuk fabrikası, 14 un değirmeni, 10-15 mektep ve 2 medrese bulunmaktadır. Toplam nüfus 19.500 olup, bunların çoğu ziraat ile uğraşmaktadır.

Çizelge 2. 15 1901 yılında Payas kazasında nüfus durumu

Nüfus
19.500

Çizelge 2. 16 1901 yılında Payas kazasında bulunan yapılar

Yapı türü	Sayı
Cami	15
Kilise	2
Pamuk fabrikası	4
Un değirmeni	14
Mektep	10-15
Medrese	2

Çizelge 2. 17 1869-1930 yılları arasında Payas kazasında tespit edilen kamu yapıları

Yapı Türü	Yapı Adı
Yönetim yapısı	Hükümet konağı
Ulaşım yapıları	Payas istasyon binası

Osmaniye Kazası:

Batısında Ceyhan (Hamidiye) kazası, güneydoğusunda Payas kazası, kuzeyinde Kadirli kazası ve Ceyhan Nehri, doğusunda ise Bağçe(Bahçe) kazası ile çevrilidir. Kazanın batı tarafında 'Toprakkale', doğu tarafında 'Karakale' adında iki kale mevcuttur. 1901-02 yıllarında, kazada 2 cami, 1 mescid, 2 medrese, 7 han, 80 dükkân, 3 iptidai mektebi, 7 değirmen ve 2 pamuk fabrikası bulunmakla beraber, kaza 282 haneden oluşmaktadır.

Kaza nüfusu 5602 olup, bunlardan 5015'i Müslüman geri kalanı Hıristiyan'dır. Kazada buğday, arpa, soğan, pirinç, darı, pamuk, susam yetiştirilerek kilim, seccade, çul imal edilmektedir.

Çizelge 2. 18 1901 yılında Osmaniye kazasında nüfus durumu

Müslüman	Hıristiyan
5.015	587

Çizelge 2. 19 1901 yılında Osmaniye kazasında bulunan yapılar

Yapı türü	Sayı
Cami	2
Mescid	1
Medrese	2
Han	7
Dükkan	80
İptidai mektebi	3
Değirmen	7
Pamuk fabrikası	2

Çizelge 2. 20 1869-1930 yılları arasında Osmaniye kazasında tespit edilen kamu yapıları

Yapı Türü	Yapı Adı	Yapı Türü	Yapı Adı
Yönetim yapıları	Hükümet konağı	Eğitim yapıları	Merkez mektebi
	Hapishane		Rüştiye mektebi
Ulaşım yapıları	İstasyon binası		Mülhak (Cevdetiye) Köyü İptidai Mektebi
	Mamure istasyon binası		Kaypak Köyü İptidai Mektebi
	Toprakkale istasyon binası		Kızlaç Köyü İbtidai Mektebi

Bahçe Kazası:

Maraş, Andırın ve İslâhiye kazalarıyla sınır olup, buğday, arpa, burçak, darı, çavdar, susam, pamuk ve tütün yetiştirilmektedir. 1901-02 Adana Salnamesi'ne göre; 2361 hane ve 11610 nüfustan oluşmaktadır. Bunlardan 4754'ü erkek 4737'si kadın Müslüman, 869'u erkek 936'sı kadın Ermeni olup, 153 erkek, 168 kadın Protestan'dır. Kaza'da 1 hükümet konağı, 3 cami, 1 İslam ve Hıristiyan mektebi, 81 dükkân, 12 han, 1 fırın, 7 kilise bulunmaktadır.

Çizelge 2. 21 1901 yılında Bahçe kazasında nüfus durumu

Müslüman	Hıristiyan	Protestan
9.491	1.805	321

Çizelge 2. 22 1901 yılında Bahçe kazasında bulunan yapılar

Yapı türü	Sayı
Cami	3
Mektep	2
Dükkan	81
Han	12
Fırın	1
Kilise	7

Çizelge 2. 23 1869-1930 yılları arasında Bahçe kazasında tespit edilen kamu yapıları

Yapı Türü	Yapı Adı
Ulaşım yapıları	Bahçe istasyon binası

Hassa Kazası:

Kaza 4 mahalle ve 29 köy ile buralarda ikamet eden 1370 haneden oluşmuştur. 1901-02 Adana Salnamesi'nde; 3338 erkek, 2986 kadın Müslüman; 16 erkek, 14 kadın Rum; 258 erkek, 279 kadın Katolik ile 6 erkek Fransız nüfusun yaşadığı yazmaktadır. Kaza içinde 4 cami, 4 mescit, 8 mektep, 1 manastır, 1 kilise, 30 dükkân, 4 fırın, 1 kahve, 20 değirmen bulunmaktadır [26].

Çizelge 2. 24 1901 yılında Hassa kazasında nüfus durumu

Müslüman	Hıristiyan	Protestan
9.491	1.805	321

Çizelge 2. 25 1901 yılında Hassa kazasında bulunan yapılar

Yapı Türü	Sayı	Yapı Türü	Sayı
Cami	4	Mescit	4
Mektep	8	Manastır	1
Kilise	1	Dükkan	30
Fırın	4	Kahve	1
Değirmen	20		

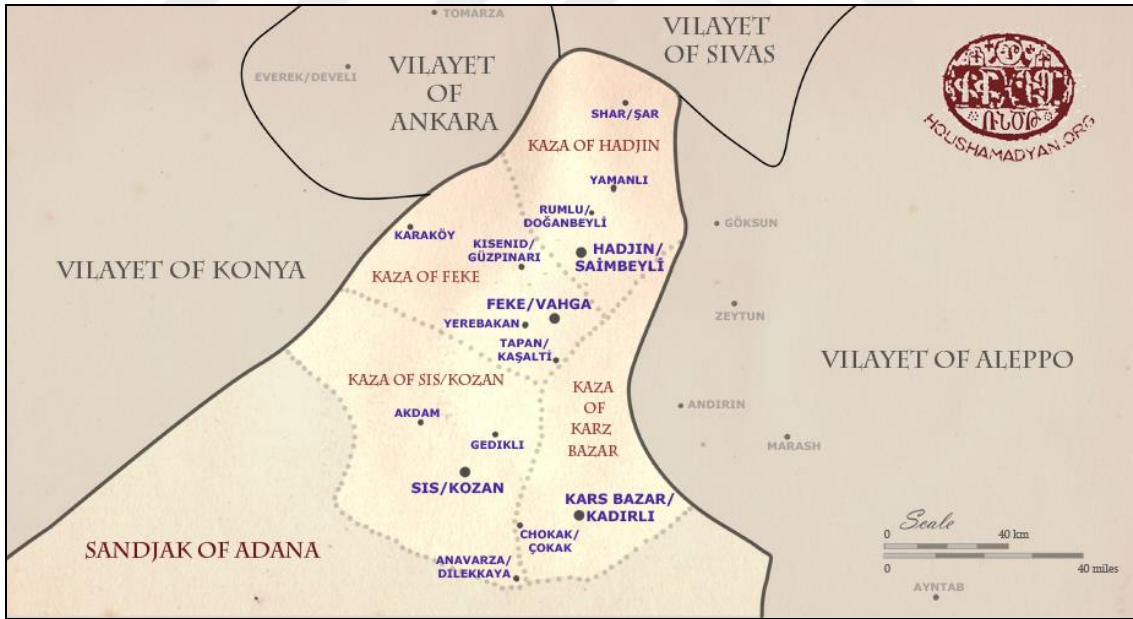
Çizelge 2. 26 1869-1930 yılları arasında Hassa kazasında tespit edilen kamu yapıları

Yapı Türü	Yapı Adı
Yönetim yapısı	Hükümet konağı
Askeri yapı	Karakol binası

2.2.3 Kozan Sancağı

1869 yılında Adana Vilayeti'nin kurulmasıyla beraber oluşturulan sancaklardandır. Kazaları; Sis (Kozan), Kars-ı Zülkadriye (Kadirli), Haçin (Saimbeyli) ve Feke'dir. Sancağın merkezi Sis (Kozan)'dir. Geniş ve verimli bir ovaya sahip ise de yaşayanların çoğunun göçebe olması nedeniyle zirai faaliyet 19yy sonlarına kadar çok gelişmemiştir.

1891 yılı Adana Salnamesi'ne göre; merkez kazada 2 cami, 3 mescid, 3 medrese, 1 rüşdiye, 1 sıbyan mektebi ile 280 dükkân, 3 mağaza, 3 han ve beşi harap biri sağlam 6 hamam, 6 masara (üzüm sıkılan yer), 3 pamuk fabrikası, 9 değirmen, 2 manastır, 2 kilise, 1.800 bağ ve 120 bahçe mevcuttur. 18.220 Müslüman, 2.080 Hıristiyan nüfus tespit edilmiştir.

Şekil 2. 9 Kozan Sancağı haritası [28]

Çizelge 2. 27 1891 yılında Kozan Sancağı'nın merkezinde nüfus durumu

Müslüman	Hıristiyan
18.220	2.080

Çizelge 2. 28 1891 yılında Kozan Sancağı'nın merkezinde bulunan yapılar

Yapı Türü	Sayı	Yapı Türü	Sayı
Cami	2	Mescit	3
Medrese	3	Dükkan	280
Mağaza	3	Han	3
Hamam	6	Masara	6
Pamuk fabrikası	3	Değirmen	9
Manastır	2	Kilise	2
Bağ	1800	Bahçe	120

Çizelge 2. 29 1869-1930 yılları arasında Kozan Sancağı'nın merkezinde tespit edilen kamu yapıları

Yapı Türü	Yapı Adı	Yapı Türü	Yapı Adı
Yönetim yapısı	Belediye binası	Eğitim yapıları	Hamiyet mektebi
	Hapishane		Rüşdiye mektebi
Askeri yapı	Cephanelik	Sağlık yapısı	Hastane

•19. yy'da kaza merkezleri

Haçin Kazası:

Haçin kazası 7 nahiye, 60 köy ve merkez Haçin Kasabası'ndan oluşmaktadır. Kasaba bir dağın üzerine kurulmuştur. Kötün ve Çatak adında iki çay gelip birleşerek Haçin Suyu adlı nehri oluşturup, Göksu'ya dökülmektedir. Kazanın biraz ilerisinde Şar adlı antik şehir ve kilise, manastır, hamam ve tiyatro kalıntıları bulunmaktadır. Haçin kazası'nda 1901-02 Adana Salnamesi'ne göre; 9 cami ve mescid, 2 medrese, 1 rüştiye mektebi, 2 sıbyan mektebi, 1 manastır, 7 kilise, 10 hıristiyan mektebi, 200 dükkân, 4 fırın, 3 han, 6 desti fırını, 1 hamam, 1 debbağhane mevcuttur. 13.026 Müslüman, 10.937 Hıristiyan nüfus yaşamaktadır.

Çizelge 2. 30 1901 yılında Haçin kazasında nüfus durumu

Müslüman	Hıristiyan
13.026	10.937

Çizelge 2. 31 1901 yılında Haçin kazasında bulunan yapılar

Yapı Türü	Sayı	Yapı Türü	Sayı
Cami ve mescid	9	Medrese	2
Sıbyan mektebi	2	Manastır	1
Kilise	7	Hıristiyan mektebi	10
Dükkan	200	Fırın	4
Han	3	Desti fırını	6
Hamam	1	Debbağhane	1

Çizelge 2. 32 1869-1930 yılları arasında Haçin kazasında tespit edilen kamu yapıları

Yapı Türü	Yapı Adı
Yönetim yapıları	Hükümet konağı
	Hapishane
Eğitim yapıları	Rüştiye mektebi
	İlkokul
Askeri yapı	Kışla

Feke Kazası:

Feke kazası 4 nahiye ve 72 köyden oluşmaktadır. İdaresi Feke adlı askeri mevkedir. Yakınlarından Göksu Nehri akmakta olup, Ergenuşağı Köyünde Zamantı Irmağı ile birleşerek Seyhan Nehri'ne akmaktadır. 1901-02 Adana Salnamesi'ne göre; Feke'de 1 cami, 20 dükkân, 1 hamam, 1 havuzlu ve çeşmeli asker kışlası ve 1 asker hastanesi bulunmakla birlikte, zamanında kaza merkezi olan Belenköy Köyü'nde 1 cami, 1 mektep, 3 dükkân, 1 medrese ve 3 çeşme yer almaktadır. 9.796 Müslüman, 3.123 Hıristiyan nüfus bulunmaktadır.

Çizelge 2. 33 1901 yılında Feke kazasında nüfus durumu

Müslüman	Hıristiyan
9.796	3.123

Çizelge 2. 34 1901 yılında Feke kazasında bulunan yapılar

Yapı türü	Sayı
Cami	1
Dükkan	20
Hamam	1

Çizelge 2. 35 1869-1930 yılları arasında Feke kazasında tespit edilen kamu yapıları

Yapı Türü	Yapı Adı
Askeri yapı	Kışla ve asker hastanesi

Kars-ı Zülkadriye (Kadirli) Kazası:

Kars-ı Zülkadriye (Kadirli) kazası 190 nahiye, 50 köy ve 9 mahalleden ibaret olup, merkezi Kars Pazarı adındaki yerdir. Ziraat ve zanaat olarak diğerlerinden gelişmiştir. Hemite, Bodrum, Çardak, Kınaş, Heşt Kıran ve Reşid adlarında 6 kale harabesi vardır.

Keşif suyu, Sunbas ve Savrun nehirleri bu kazadan çıkararak Ceyhan Nehrine dökülür. 1901-02 Adana Salnamesi'ne göre; 2 cami, 1 medrese, 1 rüştiye mektebi, 2 sıbyan mektebi, 200 dükkân, 1 kilise, 2 fabrika, 11 değirmen mevcuttur. 14.109 Müslüman, 730 Hıristiyan nüfus barınmaktadır.

Çizelge 2. 36 1901 yılında Kars-ı Zülkadriye (Kadirli) kazasında nüfus durumu

Müslüman	Hıristiyan
14.109	730

Çizelge 2. 37 1901 yılında Kars-ı Zülkadriye (Kadirli) kazasında bulunan yapılar

Yapı Türü	Sayı	Yapı Türü	Sayı
Cami	2	Medrese	1
Sıbyan mektebi	2	Dükkan	200
Kilise	1	Fabrika	2
Değirmen	11		

Çizelge 2. 38 1869-1930 yılları arasında Kars-ı Zülkadriye (Kadirli) kazasında tespit edilen kamu yapıları

Yapı Türü	Yapı Adı
Yönetim yapısı	Hükümet konağı
Eğitim yapıları	Rüşdiye mektebi
	Harkaçtığı (Dikirli) köyü ilkokulu

2.2.4 Mersin Sancağı

1891-92 Adana Salnamesi'ne göre; merkez kasaba genelinde 2 cami, 1 Rüştiye ve 1 Numune Mektebi; köylerde ise 50'ye yakın cami bulunmaktadır. Kasaba içerisinde 2 Rum, 1 Katolik, 1 Marunî ve 1 Ermeni kilisesi ile 4 okul, 48 mağaza, 3 hamam, 4 otel ve 500 kadar esnaf dükkânı vardır. Heybe, kilim, seccade üretilmekte olup, kereste ilk sırada ihraç edilen üründür.

Arpa, buğday, yulaf, mısır, pamuk, susam, nohut, mercimek, pirinç, soğan, patates, keten tohumu, burçak yetiştirilmektedir. İthalat ve ihracat için dördü ahşap biri taştan olmak üzere belediye tarafından inşa edilen beş iskele bulunmaktadır. Daha sonraki yıllarda da bir ahşap, diğeri demirden olmak üzere iki iskele daha yapılmıştır.

1901-02 Adana Salnamesi'ne göre ise merkez kasabada 1 hükümet dairesi, 1'er telgrafhane ve rüsumat dairesi, 1 rüştiye mektebi, 1 inas ve 4 sıbyan mektebi, 1 cami, 2 mescid, 1 medrese mevcuttur. Kasabanın biraz dışında büyük bir kışla inşa edilmiş, Mersin iskelesinden Adana'ya kadar tren yolu döşenmiştir. Kasaba içerisinde, 320 adet dükkân, 15 kahve, 2 gazino, 5 lokanta, 14 meyhane, 10 fırın, 4 han, 3 hamam bulunmaktadır.

Çizelge 2. 39 1891 yılında Mersin Sancağı merkezinde bulunan yapılar

Yapı Türü	Sayı	Yapı Türü	Sayı
Kilise	5	Okul	4
Mağaza	48	Hamam	3
Otel	4	Dükkan	500

Çizelge 2. 40 1901 yılında Mersin Sancağı merkezinde bulunan yapılar

Yapı Türü	Sayı	Yapı Türü	Sayı
Sıbyan mektebi	4	Cami	1
Mescid	2	Medrese	1
Dükkan	320	Kahve	15
Gazino	2	Lokanta	5
Meyhane	14	Fırın	10
Han	4	Hamam	3

Çizelge 2. 41 1869-1930 yılları arasında Mersin Sancağı'nda tespit edilen kamu yapıları

Yapı Türü	Yapı Adı	Yapı Türü	Yapı Adı
Yönetim yapıları	Hükümet konağı	Eğitim yapıları	İdadi
	Belediye binası		Kız rüşdiyesi
	Posta telgraf binası	Ulaşım yapısı	İstasyon binası
	Hapishane	Askeri yapı	Askeri kışla binası
	Gümrük binası	Sağlık yapısı	Millet hastanesi

Tarsus Kazası:

Tarsus kazası 1891-92 yıllarında 7 nahiye ile 24 mahalleden oluşmuş olup, merkezinde 2280 hane bulunmaktadır. Kazanın mevcut nüfusu; 19.544 erkek, 18.493 kadın Müslüman; 1384 erkek, 900 kadın Gayrimüslim olmak üzere 40.410 kişi yaşamaktadır.

1891-92 yıllarında kaza merkezi olan kasabada; 7 cami, 11 mescid, 36 medrese, 1 rüşdiye, 2 ibtidai mektebi, 66 sıbyan mektebi, 10 gayrimüslim okulu, 27 han, 16 fırın, 15 kahve, 1087 dükkan, 16 debbağhane, 1 menzilhane, 4 adet pamuk ve 1 adet iplik fabrikası vardır.

1901-02 Adana Salnamesi'ne göre 25.502 erkek, 24.808 kadın Müslüman, 1.329 erkek, 1.229 kadın gayrimüslim bulunmaktadır. Toplamda; 50.865 kişiden oluşmaktadır. Tarsus'ta bulunan sanayinin başlıcası; makinistlik, marangozluk, dülgerlik, demircilik, kunduracılık ile mimarlık sanayii olup, kilim, seccade ve buna benzer ürünler dokunmaktadır. Kasabada 7 cami, 110 mescid, 36 medrese, 1 rüştiye, 5 ibtidai mektebi, 51 sıbyan mektebi, 5 tekke, 8 kilise, 10 gayrimüslim mektebi, 1 Amerikan Protestan mektebi, 18 han, 19 fırın, 76 kahve, 1297 dükkan, 11 debbağhane, 2 hamam, 1 menzilhane, 1 gureba hastanesi, 1 askeri depo ve kışla, 1 saat kulesi, 1 hükümet konağı, 2 otel, 108 adet çiftlik binası ile 9 adet pamuk 1 adet iplik fabrikası bulunmaktadır.

Çizelge 2. 42 1901 yılında Tarsus kazasında nüfus durumu

Müslüman	Hıristiyan
50.310	2.558

Çizelge 2. 43 1901 yılında Tarsus kazasında bulunan yapılar

Yapı Türü	Sayı	Yapı Türü	Sayı
Cami	7	Mescid	110
Medrese	36	Sıbyan mektebi	51
Tekke	5	Kilise	8
Gayrimüslim mektebi	11	Han	18
Fırın	19	Kahve	76
Dükkan	1297	Debbağhane	11
Hamam	2	Menzilhane	1
Otel	2	Çiftlik binası	108
Pamuk fabrikası	9	İplik fabrikası	1

Çizelge 2. 44 1869-1930 yılları arasında Tarsus kazasında tespit edilen kamu yapıları

Yapı Türü	Yapı Adı	Yapı Türü	Yapı Adı
Yönetim yapıları	Hükümet konağı	Eğitim yapıları	Rüştiye mektebi
	Belediye binası		Menba-ı İrfan mektebi
Ulaşım yapıları	Tren istasyonu		Misak-ı milli ilkokulu
	Yenice tren istasyonu		Jandarma mektebi
Askeri yapı	Askeri depo ve kışla	Sağlık yapısı	Gureba hastanesi

2.2.5 İçel(İçil) Sancağı

İçil sancağı, Adana Vilayeti kurulduğunda İçil (Silifke), Ermenek, Mut, Gülnar ve Anamur olmak üzere 5 kazaya, 21 köye sahiptir. Silifke sancağın merkezidir. Karaman, Ereğli, Niğde, Mersin kazaları ve Akdeniz ile sınır oluşturmaktadır.

Silifke, ismini Büyük İskender'in genarellerinden Seleukos'tan almıştır. Silifke harabelerinde bu isme ait bakır paralar da bulunmuştur. Kasabanın içerisinde antik kalıntılara rastlanmakta olup, batı tarafındaki dağ üzerinde kale harabesi yer almaktadır. 1891-92 Adana Salnamesi'ne göre; 25043 Müslüman, 1160 Hristiyan nüfus bulunmaktadır.

1901-02 Adana Salnamesi'ne göre; kasabanın batısında dağ tepesinde büyük bir kale harabesi bulunmakta olup, eteğine yakın bir yerde Redif Kışlası inşa edilmiştir. Toplam nüfus 28.183 olup, bunlardan 13.442'si erkek, 13.568'i kadın Müslüman, 520 erkek, 489 kadın Rum, 76 erkek, 88 kadın Ermeniden oluşmaktadır. 397 dükkan, 3 han, 1 hamam, 76 değirmen, 10 çiftlik, 35 cami - mescit, 57 mektep, 17 medrese, 7 kilise ve manastır, 1 kışla ve 41 çeşme mevcuttur.

Çizelge 2. 45 1901 yılında İçel Sancağı merkezi Silifke'de nüfus durumu

Müslüman	Rum	Ermeni
27.010	1.009	164

Çizelge 2. 46 1901 yılında İçel Sancağı merkezi Silifke'de bulunan yapılar

Yapı Türü	Sayı	Yapı Türü	Sayı
Dükkan	397	Han	3
Hamam	1	Değirmen	76
Çiftlik	10	Cami-Mescit	35
Mektep	57	Medrese	17
Kilise - Manastır	7	Çeşme	41

Çizelge 2. 47 1869-1930 yılları arasında İçel Sancağı merkezi Silifke'de tespit edilen kamu yapıları

Yapı Türü	Yapı adı
Yönetim yapıları	Hükümet konağı
	Vali konağı
Eğitim yapıları	Kız numune okulu - Sultani
	Rüştiye mektebi
Askeri yapılar	Asakir-i Şahane-i Redif Kışlası Deposu
	Askeri Kışla Binası(Asakir-i Şahane-i Redif)

•19. yy'da kaza merkezleri

Ermenek Kazası:

Ermenek kazasının merkezi aynı isimli kasaba olup, 1891-92 Adana Salnamesi'ne göre kazada 24 cami, 62 mescit, 1 tekke, 6 medrese, 64 çeşme, 2 han, 2 hamam, 12 değirmen, 315 dükkan, 12 fırın, 1 debboy, 62 sıbyan mektebi, 2980 bağ, 20 bağçe, 1 rüştiye, 1 ibtidai mektebi ve 1 kütüphane mevcuttur. 25.658 Müslüman, 7 Hristiyan nüfus'tan oluşmaktadır. 1901-02 tarihli salnameye göre ise; 24 cami, 62 mescit, 1 Mevlevihane, 33 mektep, 13 medrese, 1 tekke, 1 debbağ hane, 2 kütüphane, 30 değirmen, 1 depo, 1 rüştiye mektebi, 1 telgrafhane, 980 bağ ve bahçe bulunmaktadır. 12.862 erkek, 14.102 kadın olmak üzere toplam 26.964 nüfusa sahiptir.

Çizelge 2. 48 1891 yılında Ermenek kazasında nüfus durumu

Müslüman	Hristiyan
25.658	7

Çizelge 2. 49 1901 yılında Ermenek kazasında bulunan yapılar

Yapı Türü	Sayı	Yapı Türü	Sayı
Cami	24	Mescit	62
Mevlevihane	1	Mektep	33
Medrese	13	Tekke	1
Debbağhane	1	Kütüphane	2
Değgirmen	30	Depo	1

Çizelge 2. 50 1869-1930 yılları arasında Ermenek kazasında tespit edilen yapılar

Yapı Türü	Yapı Adı
Yönetim yapıları	Hükümet konağı
	Belediye binası
Eğitim yapısı	Reşadiye mekteb-i ibtidaiyesi

Anamur Kazası:

Anamur kazası 2 nahiyeden oluşmuş olup, merkezi denize yarım saat mesafede Çorak isimli kasabadır. 1891-92 Adana Salnamesi'ne göre; bu kazada 20 cami, 30 mescit, 1 tekke, 40 dükân, 1 debboy, 1 sıbyan mektebi, 158 bağ, 15 bağçe bulunmaktadır. Deniz kenarında Mamure adında bir kale bulunmakta olup, içinde harap bir cami, 1 hamam ve Hüseyin Gazi adında bir şahsın mezarı bulunmaktadır. Halkın bir kısmı ziraatla

uğraşırken bir kısmı da ormanlardan kereste üretilip denize indirmekle meşguldür. 23.246 Müslüman, 362 Hristiyan nüfus mevcuttur. 1901-02 Adana Salnamesi'nde ise; 6 iptidai mektebi, 5 medrese, 23 cami, 2 mescit, 1 rüştiye mektebi ve 1 kilise olup, kaza 6507 haneden ibarettir. Kaza, 26.656 Müslüman, 665 gayrimüslim olmak üzere 27.321 nüfustan oluşmaktadır.

Çizelge 2. 51 1901 yılında Anamur kazasında nüfus durumu

Müslüman	Gayrimüslim
26.656	655

Çizelge 2. 52 1901 yılında Anamur kazasında bulunan yapılar

Yapı Türü	Sayı	Yapı Türü	Sayı
İptidai mektebi	6	Medrese	5
Cami	23	Mescit	2
Rüştiye mektebi	1	Kilise	1

Çizelge 2. 53 1869-1930 yılları arasında Anamur kazasında tespit edilen kamu yapıları

Yapı Türü	Yapı Adı
Yönetim yapısı	Hükümet konağı
Eğitim yapıları	Rüştiye mektebi
	Köprübaşı köy okulu

Mut Kazası:

Mut kazası 3 nahiyeden oluşmuş olup, merkezi Mut kasabasıdır. Kasaba, 1891-92 yıllarında 1 kale, 1 mescit, 2 türbe, 3 çeşme, 1 rüştiye mektebi, 3 sıbyan mektebi, 40 dükkan, 2000 kadar bağ-bahçe, 2 hamam, 1 cami ve pek çok araziden oluşmaktadır. Çok geniş zeytinlik arazilere sahip olup, pirinç üretilmektedir. Üretim fazlası; Karaman, Ermenek, Silifke kazalarına satılmaktadır. 12.512 Müslüman, 31 Hristiyan nüfustan oluşmaktadır. 1901-02 Adana Salnamesi'nde; kasabanın merkezinde büyük tarihi bir kale olduğu, Osmanlı'ya geçtikten sonra onarıldığı, bunun da kale duvarlarına işlenmiş taşlardan anlaşıldığı bahsedilmektedir. Ayrıca Salname'de kalenin çarşıya bakan tarafına burçlarına bitişik şekilde büyük bir hükümet konağının yapıldığı, diğer burcunda ise rüştiye mektebi ile Arap mimarisinde inşa edilmiş olan Lala Paşa Cami bulunduğu yazmaktadır. Bunların dışında 1 ibtidai mektebi, 2 adet sıbyan mektebi, 1 kiraathane, Lala Paşa Vakfına ait 2 medrese ve cami, 2 türbe, 150 bahçe, 15 bağ bulunmaktadır.

Çizelge 2. 54 1891 yılında Mut kazasında nüfus durumu

Müslüman	Hıristiyan
12.512	31

Çizelge 2. 55 1901 yılında Mut kazasında bulunan yapılar

Yapı Türü	Sayı	Yapı Türü	Sayı
İptidai mektebi	1	Sıbyan mektebi	2
Kıraathane	1	Medrese ve cami	2
Türbe	2		

Çizelge 2. 56 1869-1930 yılları arasında Mut kazasında tespit edilen kamu yapıları

Yapı Türü	Yapı Adı
Yönetim yapıları	Hükümet konağı
	Hapishane
Eğitim yapısı	Rüşdiye

Gülner Kazası:

Gülner kazası 4 nahiyeden oluşmakta olup, merkezi Gülender (Gilindir) iskelesidir. 19yy sonlarında halk çiftçilik, koyunculuk ve bağcılık ile geçinmektedirler. Üzüm ve pekmez fazlası Gilindir ile diğer 3 iskelesinden dışarıya taşınmaktadır. 1 cami, 2 mescit, 1 tekke, 1 kilise, 3 çeşme, 46 dükkan, 1 sıbyan mektebi, 1950 bağ, 3 bahçe bulunmaktadır. 1891-92 Adana il salnamesine göre 17.623 Müslüman, 277 Hıristiyan nüfus yaşamaktadır. 1901-02 tarihli salnameye göre ise 18.090 Müslüman, 316 Rum nüfus bulunmakta olup, 41 cami, 15 medrese, 14 mektep, 8 ziyaret, 2 kilise, 1 hükümet konağı, 1 telgrafhane, 108 dükkan, liman ve belediye daireleri mevcuttur.

Çizelge 2. 57 1901 yılında Gülner kazasında nüfus durumu

Müslüman	Rum
18.090	316

Çizelge 2. 58 1901 yılında Gülner kazasında bulunan yapılar

Yapı Türü	Sayı	Yapı Türü	Sayı
Cami	41	Medrese	15
Mektep	14	Ziyaret	8
Kilise	2	Dükkan	108

Çizelge 2. 59 1869-1930 yılları arasında Gülner kazasında tespit edilen kamu yapıları

Yapı Türü	Yapı Adı	Yapı Türü	Yapı Adı
Yönetim yapıları	Belediye binası	Yönetim yapısı	Gümrük binası
	Cezaevi ve Adliye	Askeri yapı	Jandarma karakolu

ADANA VİLAYETİ'NDE 19. YY KAMU YAPILARI

Osmanlı Devleti'nde kamu yapıları kavramının ortaya çıkışı 19. yüzyıla dayanmaktadır. 19. yy'a kadar Osmanlı kentlerinde kamu görevlileri geleneksel yapıları kiralayarak kullanmakta, yanlarında çalıştırdıkları memurlar ile birlikte konağı kamu yapısına dönüştürmektedirler. Özellikle kamu yapısı olarak bina tasarlanmaması nedeniyle, eyalet ve sancaklarda herhangi bir tipolojiden söz etmek olası değildir. Bu durumun Tanzimat Fermanı'na kadar devam ettiği görülmüştür [29]. Tanzimat Fermanı ile birlikte değişen devlet yapısı ve merkezileşme çabaları sonucunda kamu binalarına önem verilmiş; belirli bir mimari üslubu olan, kâgir, gösterişli kamu binaları tasarlanarak hayata geçirilmiştir. 'Ebniye-i miriye¹', 'ebniye-i emiriyye²' veya 'miri binalar³' olarak adlandırılan bu yapılara ait ilk örnekler dönemin başkenti İstanbul'da ortaya çıkmış olup, 19. yy ikinci yarısından itibaren taşrada inşa edilmişlerdir [30].

Yapıların görkemi, devletin o bölgeye ne kadar önem verdiğini de göstermektedir. Bu nedenle, zengin vilayet ve sancaklarda farklı uygulamalar, üslup açısından daha nitelikli veya gösterişli örnekler görülebilmektedir [31]. Bu yapılar her zaman mimarlar tarafından üretilmemiş olup, Mühendishane'den mezun askerler de İstanbul'da ve taşrada her tür devlet yapısının yapım ve onarımında görev almışlardır [32].

Adana Vilayeti ise 19. yy ikinci yarısında tarımsal üretimin ve ihracatın artmasıyla değer kazanmış; bu tarihten itibaren vilayet ve sancak merkezlerinde, devlet eliyle ya da vali

---

¹ Kamu yapıları

² Kamu yapıları

³ Devlete ait binalar

öncülüğünde halkın yardımları ile kamu yapıları yaptırılmaya başlanmıştır. Adana Vilayeti'nde ilk ortaya çıkan örnekler eğitim yapıları olup, hükümet konağı yapılarının ise II. Abdülhamit döneminde arttığı tespit edilmiştir.

3.1 Yönetim Yapıları

Yönetim; yönetme işi, çekip çevirme veya yönetme işini yapan makam olarak tanımlanmaktadır [33]. Yönetim yapıları ise yönetme eylemini gerçekleştiren makamlar tarafından kullanılan yapılardır. Bu kategori, Osmanlı Devletinde ilk olarak Tanzimat'ın getirdiği bürokratik kurumsallaşmayla ilişkili ortaya çıkmıştır. Tanzimat ile birlikte yönetim organlarının kuruluşu, devlet dairelerine talep oluşturmuştur. Yönetim yapılarını oluşturan devlet daireleri öncelikle hükümet konakları iken sonraki yıllarda adliye, telgrafhane vb. yapılar eklenmiştir [31]. Bu çalışma kapsamında yönetim yapıları; hükümet konakları, vali konakları, belediye daireleri, posta - telgraf binaları, hapisaneler, cezaevleri, gümrük yapıları olarak sınırlandırılmıştır.

3.1.1 Hükümet Konakları

Vilayetlerde valilerin, sancaklarda kaymakamların ve onlara bağlı devlet görevlilerinin içinde görev yaptıkları yapıdır. Tanzimat ile birlikte bir yapı tipi olarak ortaya çıkmıştır. Adana Vilayeti'nde 18 hükümet konağı olduğu tespit edilmiş olup, bunlardan 6'sı günümüze ulaşmıştır.

3.1.1.1 Günümüzde mevcut olan hükümet konakları

Adana Hükümet Konağı

Adana Hükümet Konağı, Adana ilinin Seyhan ilçesinde, Ali Münif Yeğenağa Caddesi ile Debboy Caddesi'nin kesişim noktasında 109 ada, 28 parsel yer almaktadır.

a.Tarihçe

Yapı, Sultan II. Abdülhamid döneminde Adana valisi olan Süleyman Bahri Paşa tarafından 1899-1901 yılları arasında yaptırılmıştır [34]. İnşa edilmesi için seçilen arazi; idadi mektebi, telgrafhane, belediye binası gibi kamu yapılarının yoğunlaştığı, kente

hâkim bir konumdur. Yapının inşa tarihi kitabesinde yazılı olup, bu kitabe günümüzde Adana Müzesi'nde saklanmaktadır.

b.Mimari Özellikler

Plan:

Bina eğimsiz bir arazi üzerine bodrum + üç kat olarak inşa edilmiştir. Dikdörtgen formunda olup, ana giriş aksı ve köşeleri dışa doğru çıkmalıdır. Zemin katta ana giriş holünün karşısında kapı, onun yanında ise merdiven bulunmaktadır. Ayrıca bodrum katta güney yönünden bir giriş bulunmaktadır. Giriş aksına dik olacak şekilde kuzey-güney doğrultusunda ana koridor uzanmakta, bu koridorun doğu ve batısında odalar sıralanmaktadır.

Bodrum kat, zemin kat alanı ile aynı büyüklükte ve 17.65x45.65m boyutlarındadır [35]. Plan şeması kuzey - güney doğrultusunda uzanan koridora açılan odalardan oluşmakta olup, bunlar doğuda ve batıda 8'er olmak üzere 16 tanedir. Bu kata dışarıdan güney cephede yer alan mermer bir merdivenle, içeriden de tek kollu betonarme bir merdivenle ulaşılmaktadır. Bodrum katın ara duvarlarında nişler yer almaktadır.

Birinci ve ikinci kat boyutları bodrum kattan daha dar olmasına rağmen plan şeması benzerlik göstermektedir. 1. katta giriş holünün üstünde, merdiven boşluğunun karşısındaki alan, oda olarak değerlendirilmiştir. Sonraki dönemde özgün halinde olmamasına rağmen koridorun iki yanında yer alan boşluklar kapatılıp oda olarak kullanılmıştır.

Son katta koridor daha kısa tutulmuş, merdiven boşluğunun sağ ve sol yanında birer oda ile karşı tarafında 3 oda olmak üzere 5 oda olarak tasarlanmıştır. Sağ ve sol kısımlarda simetrik olacak şekilde boş kalan mahaller teras olarak bırakılmıştır.

Cephe Düzeni:

45.65 m. genişlikte, giriş aksına göre simetrik cepheye sahip olan yapıya çift kollu bir merdivenle girilmektedir. Giriş kapısının üzerinde 76x116cm boyutlarında bir kitabe onun üzerinde ise balkon yer almaktadır. Binanın kütleli etkisi silme ve pilastrlarla hafifletilmiştir. Pencere kenarları profilli söveli olup, her pencerenin üstüne üçgen alınlık yerleştirilmiştir. Giriş kapısı ve kitabesi de profilli sövelerle vurgulanmaktadır.

Bodrum kat taş kaplanmış, üstte silme ile sınırlandırılmıştır. 3. katta kapalı mekânlar diğerlerine oranla küçük tutulmuş, kalan bölüm teras olarak bırakılmıştır.

Yapım Tekniği ve Malzeme:

Yapının bodrum katı subasman seviyesine kadar kesme taş, diğer katları ise tuğla malzeme ile yığma olarak inşa edilmiştir. Özgün döşeme ve merdivenleri ahşap olarak tasarlanmış fakat günümüzde betonarmeye çevrilmiştir. Ana giriş merdivenlerinde mermer; pencere ve kapı doğramalarında ise ahşap kullanılmıştır.

c.Koruma Sorunları

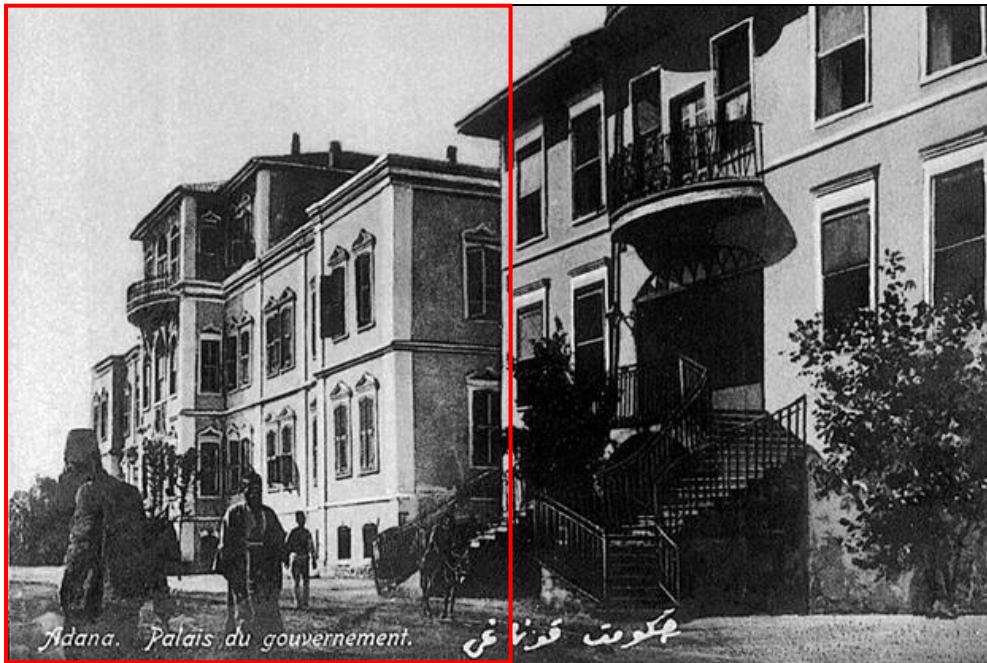
Bina Cumhuriyet'in kurulmasından sonra uzun yıllar hükümet konağı işleviyle kullanılmış olup, 1945 ve 1998 depremlerinde hasar görmüştür. 1998 depremi ertesinde restore edilmiş olup, günümüzde Seyhan Kaymakamlığı olarak kullanılmaktadır. Bina 1998 depremi öncesinde de çok sayıda müdahaleye maruz kalmıştır. İlk değişiklik 1936 yılına ait fotoğraflarda görülmektedir. Son kattaki kapalı mekanlardan teras olan güney yönünde genişletilmiş ve bu katta cephede simetrisinin kaybolduğu gözlenmiştir (Şekil 3.3). Daha sonraki yıllarda ise dönemin mimari anlayışına uygun olarak cephenin yenilendiği tespit edilmiştir (Şekil 3.4). Bina, son katta teras olan kuzey tarafa doğru genişletilmiş ve yeniden cephede simetri sağlanabilmiştir. Binanın kemerli, üçgen alınlıklı pencereleri dikdörtgen formuna dönüştürülmüş, çevresi profilli sövelerle vurgulanmıştır. Giriş kapısı dikdörtgen forma çevrilmiş, çevresi mermer ile kaplanarak modern bir görünüm kazandırılmıştır. Girişte yer alan çift kollu merdiven kaldırılmış, yerine korkuluksuz üç kollu, altı basamaklı dikdörtgen sahanlıklı bir merdiven eklenmiştir. Binanın iç merdiven bölgesinin taşıyıcı sistemi betonarme olarak değiştirilmiş, en üst kata sonradan saçak ilave edilerek çatının formu değiştirilmiştir. Bu dönemde bodrum kata yapılan en büyük müdahale, sıvaların temizlenmesi ile taş yüzeyin ortaya çıkarılmasıdır. En az müdahaleye uğrayan kısım olarak bodrum kat özgünlüğünü muhafaza etmiş, ancak yol kotunun yükselmesinden ve sıvalarının temizlenmesinden ötürü cephedeki algısı değişmiştir. 1998 depreminin ardından yapıda incelemeler yapılmış, ek bina ile üçüncü kata sonradan eklenen bölümlerin yıkılması ve binanın özgün formuna getirilmesi kararlaştırılmıştır. Ahşap olan kat döşemelerinin betonarme ile yenilenmesi, iç kısımda yer alan betonarmeye

dönüştürülmüş merdivenin ise çelik sistemle değiştirilmesi önerilmiştir. Günümüzde ilk yapıldığı dönemdeki haline uygun şekilde restore edilmiş, sadece giriş kapısı tek kollu bir merdiven şeklinde düzenlenerek, engelli rampası eklenmiştir.

Şekil 3. 1 Adana Hükümet Konağı açılışı [34]

Şekil 3. 2 Adana Hükümet Konağı I. Dönem [35]

Şekil 3. 3 Adana Hükümet Konağı II. Dönem [35]

Şekil 3. 4 Adana Hükümet Konağı III. Dönem¹

---

¹ Adana Foto Venüs Arşivi

Şekil 3. 5 Adana Hükümet Konağı, 2016¹

Cebel-i Bereket (Yarpuz) Hükümet Konağı

Cebel-i Bereket Hükümet Konağı; Osmaniye ili, merkez ilçesi, Yarpuz köyünde Hazine'ye ait 106 ada 11 parselde yer almaktadır.

a.Tarihçe

Cebel-i Bereket Sancağı merkezinin Payas'tan Yarpuz köyüne taşınmasının ardından 1878 (Hicri 1296) yılında inşa edilmiştir. Bu tarih, Sultan II. Abdülhamit saltanatına ve Ziya Paşa'nın da Adana valiliğine denk gelmektedir.

b.Mimari özellikler

Plan:

Bina, fazla eğimli olmayan bir araziye giriş aksı 2 katlı, iki yan kaat tek katlı olarak tasarlanmıştır. Dikdörtgen planlı olup, doğu-batı doğrultusunda uzanmaktadır. Binanın ana cephesi ve giriş kapısı güneyde yer almaktadır.

Bina giriş katında; tam orta aksta yer alan 4.30x8.30m boyutlarında bir hol ile holün her iki tarafında simetrik olarak yan yana dizilmiş, arka cephede dört ayrı girişi olan mekanlardan oluşmaktadır. Bu mekanlar 8.75x10.70m ile 9.90x10.70m boyutlarında

---

¹ Murat Ünalır Arşivi

olup, kendi içlerinde odalara ayrılmaktadır. Ana holün üst katında 4.30x8.30m boyutlarındaki salon ile bu salondan ön cepheye açılan, üç basamakla yükseltilmiş 4.30x3.30m boyutlarında bir oda bulunmaktadır. Bu odanın makam odası olabileceği tahmin edilmektedir.

Cephe düzeni:

45.80m genişlikte giriş aksına göre simetrik bir cepheye sahip olan binaya iki basamaklı bir dış merdiven ile girilmektedir. Binanın giriş kısmı çıkmalı, revaklı ve sivri kemerli olup, pencere ve kapıları düz atkılıdır. Giriş cephesi, planda yan yana dizilmiş mekânların bazılarının öne çıkarılması ile hareketlilik kazanmıştır. Arka cephesi yalın ve asimetrik olup, her birim için beş ayrı giriş kapısı yer almaktadır. Arka cephenin giriş katında üç farklı tipte 12 pencere bulunmaktadır. En küçük boyuttaki pencere 65x70cm ebatlarında iki adet olup, altı adet 60x80cm boyutlarında, dört adet 100x120cm boyutlarında pencere bulunmaktadır. Üst katın arka cephesinde ise 120x160cm boyutlarında bir pencere ile dışarı açılan bir kapı yer almaktadır. Bu açıklıkların özgün olup olmadığı tespit edilememiştir. Yapı kırma çatılı olup, orta holün üzerindeki yükseltilmiş mekânın üstü kiremit, diğer yerler de çinko ile örtülüdür. Ön ve arka cephede saçaklar 70 cm uzunluğunda olup, altları ahşap ile kaplıdır.

Yapım Tekniği ve Malzeme:

Bina, moloz taş malzeme üzerine siva ile yığma yapım tekniğinde ara bölücü duvarlarda yassı tuğla kullanılarak inşa edilmiştir [36]. Kat döşemesi, iç merdiven ve pencere doğramalarında ahşap, kapı doğramalarında metal kullanılmıştır.

c.Koruma Sorunları:

Hükümet Konağı işlevini kaybettikten sonra bir dönem Orman Müdürlüğü hizmet binası olarak kullanılan yapı, günümüzde kullanılmamaktadır. Arşiv incelemelerinde, 2004 yılında Koruma Kurulu kararı ile basit onarım kapsamında siva, boya, pencere ve kapı doğramalarının değişimi, çatı onarımı, ıslak zeminlerde seramik kaplama, sıhhi ve elektrik tesisatının yenilenmesi gibi uygulamaların yapıldığı anlaşılmıştır. Günümüzde zemin döşemesi beton şap kaplı olup, bunun da sonradan yapıldığı anlaşılmaktadır. Tavan kaplamaları ahşap olup, özgünlüğünü korumaktadır. Orta hol ile üst katı bağlayan orijinal merdiven kaldırılmış olup, yerine yeni bir ahşap merdiven eklenmiştir.

Pencereler ve kapılar ahşap doğramalı olup, elde edilen fotoğraflarda 2004 yılında yapıldığı anlaşılmıştır. Sadece üç pencere demir kepenk ile kapatılmış olduğundan, bunların doğramaları dışarıdan tespit edilememiştir. Mevcut durumunda, yapı özgün mimari formunu korumakta olup, geçirdiği onarımlar sonucu malzeme ve detaylarda özgünlüğünü yitirdiği gözlenmiştir. Günümüzde cephede kirlenme, bitkilenme, sıvada yer yer dökülme, çinko ve demir elemanlarda korozyon ile elektrik kablosu, uydu anteni gibi elemanların montajı sonucu oluşan bir görüntü kirliliği gözlenmektedir.

Şekil 3. 6 Yarpuz Hükümet Konağı, 2004 [36]

Şekil 3. 7 Yarpuz Hükümet Konağı, 2010 [36]

Şekil 3. 8 Yarpuz Hükümet Konağı [37]

Şekil 3. 9 Yarpuz Hükümet Konağı, 2015

Mersin Hükümet Konağı

Mersin Hükümet Konağı, Mersin ili, Akdeniz ilçesi, Cami-i Şerif Mahallesi, Uray Caddesi'nde 54 ada 3 parselde yer almaktadır.

a.Tarihçe

Mersin 1864 yılında kaza olunca, hükümet dairesi olarak zaptiye dairesinin de yer aldığı toprak damlı bir bina yaptırılmıştır. Bu bina yeterli olmayınca hükümet dairesi başka bir binaya taşınmıştır [25]. Sonraları hükümet konağının yeniden inşası gündeme gelmiştir. Osmanlı Arşivi'nde bu konuya ilk 17 Eylül 1891 tarihli belgede rastlanmaktadır¹. Bu belgede, Mersin Hükümet Konağı'nın yeniden inşası için ayrılan paranın sarf izninin verilmesi ve mevcut hükümet konağının satılmak istendiği yazmaktadır. Yine aynı yıl yazılmış olan bir başka belgede hükümet konağının yeniden inşa edilmesi konusunda vilayete başvurulması gerektiği ve değerlendirilmesinin beklendiğinden söz edilmektedir². Yazışmalar uzun zaman devam etmiş olup, inşaat 1901 yılında başlamıştır. 11 Kasım 1901 tarihli belgede Mersin Hükümet Konağının yeniden inşası olarak geçmektedir³.

Mutasarrıf Cemil Bey şehrin ileri gelenlerine inşaatı yardım çağrısında bulunmuştur. Halk inşaat giderlerine katkı sunmuş, Belediye Meclisi de iskele gelirini 4 yıllığına bu inşaatı bağışlama kararı almıştır [25]. Bina, bu katkılarla birlikte arkasında jandarma ve hapisane dairesi bulunan bir kompleks şeklinde tasarlanmıştır [38]. Hükümet Konağı'nın inşası 1905 tarihinde tamamlanıp resmi açılışı yapılmıştır. Bazı resmi daireler Hükümet Konağı'na taşınmıştır⁴.

b.Mimari özellikler

Plan

Dikdörtgen giriş aksına göre simetrik plan düzenine sahip, iki katlı ve ortası avlulu bir yapıdır. Birinci katta ana girişin her iki yanında birer oda ve karşısında üst katlara çıkan

---

¹ Tarih :12/S /1309 (Hicrî) Dosya No :1868 Gömlek No :107 Fon Kodu :DH.MKT.

² Tarih :11/Ra /1309 (Hicrî) Dosya No :1878 Gömlek No :94 Fon Kodu :DH.MKT.

³ Tarih :29/B /1319 (Hicrî) Dosya No :1389 Gömlek No :39 Fon Kodu :İ..DH..

⁴ Tarih :18/Ş /1323 (Hicrî) Dosya No :1018 Gömlek No :8 Fon Kodu :DH.MKT.

merdiven yer almaktadır. Arka cephesinde ana girişle aynı aksta ikinci bir giriş kapısı bulunmaktadır. Oda boyutları birbirine yakın olup, en geniş odalar köşelere yerleştirilmiştir. İkinci katta koridor, avlu boşluğunun etrafını çevreleyecek şekilde yer almaktadır.

Cephe düzeni

Giriş aksına göre simetrik bir cepheye sahip olan yapı, girişi öne çıkarılarak, saçak hizasında üçgen bir alınlıkla tamamlanmıştır. Üçgen alınlığın ortasında günümüzde Atatürk rölyefi yer almaktadır. Geçmişte beş basamakla ulaşılan giriş mekânına günümüzde üç basamakla ulaşılmaktadır. Giriş kapısının tam üstünde dikdörtgen balkon çıkması yer almakta, bu çıkma dört ince sütun ile taşınmaktadır. Sütunların araları düz atkı şeklinde kapatılmış olup, üzerine kaş kemerler yapılmıştır. Giriş cephesinde her katta 14 pencere olmak üzere 28 pencere yer almaktadır. Pencereler ahşap panjurlu ve düz atkılı olup, çevreleri söve ile belirginleştirilmiştir. Üst sövelerin içinde kaş kemerler işlenmiştir. Pencere altında kalan kısımlar birinci ve ikinci katlarda farklı bezemelerden oluşmuştur. Kat hizalarında ve çatı birleşimlerinde silmeler yer almaktadır. Yapının diğer cepheleri, ön cepheye göre daha sade olmakla beraber, aynı pencere düzenini devam ettirmiştir.

Yapım tekniği ve malzeme

Kesme taş malzeme ile yığma olarak inşa edilmiştir. Günümüzde, kat döşemesi, iç mekânda yer alan kolonlar ve merdivenler betonarmeye çevrilmiştir. Pencere ve iç mekândaki kapı doğramalarında ahşap, dış kapı doğramalarında demir kullanılmıştır.

c.Koruma Sorunları

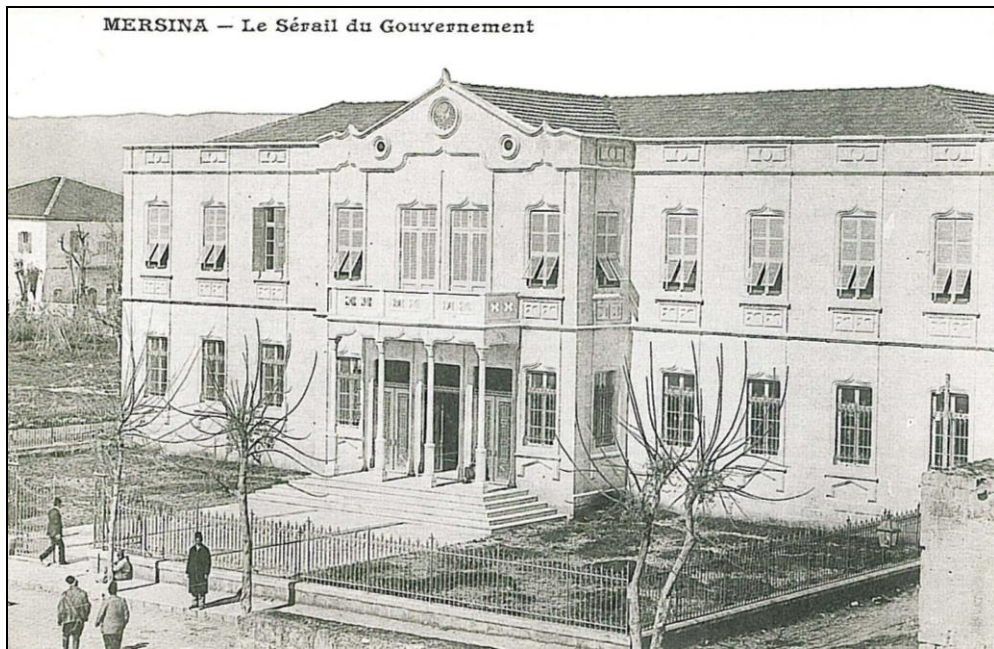
Hükümet Konağı 1925 yılında büyük bir yangın geçirmiştir. Yangında Hükümet Konağı'nın üst katında yer alan Nüfus, Tapu gibi daireler hasar görmüştür. Binanın tamiri sırasında konağın deniz tarafındaki cephesinde yer alan Osmanlı arması Atatürk rölyefi ile değiştirilmiştir. Özgün halinde avlusunun ortasında büyük bir havuz bulunmaktadır, fakat sonradan kaldırılmıştır [38]. Yapı, İl Sağlık Müdürlüğü olarak kullanıldığı yıllarda restorasyon çalışması geçirmiştir. Bu restorasyon çalışmasında, dış cephe büyük oranda korunmuş, ancak iç kısımlar özgün mimarisinden farklı,

betonarme olarak yeniden yapılmıştır. Pencere kapı doğramaları, korkuluklar, merdivenler, tavanlar ve yer döşemeleri yenilenmiştir.

Şekil 3. 10 Mersin Hükümet Konağı¹

Şekil 3. 11 Mersin Hükümet Konağı [24]

¹ BOA, Tarih :13/03 /1906 (Hicrî) Dosya No :1967 Gömlek No :- Fon Kodu :FTG. f..

Şekil 3. 12 Mersin Hükümet Konağı, 2014

Şekil 3. 13 Mersin Hükümet Konağı iç mekân, 2014

Şekil 3. 14 Mersin Hükümet Konağı iç mekân, 2014

Silifke Hükümet Konağı

Silifke Hükümet Konağı, Mersin ili, Silifke ilçesi, Saray Mahallesi, Cavit Erdem Caddesi üzerinde yer almaktadır.

a.Tarihçe

Osmanlı döneminde Silifke'ye ilk defa hükümet konağının inşası 12 Şubat 1883 tarihli belgede geçmektedir¹. Bu belgede Silifke'nin sancak merkezi kabul edilerek hükümet konağı inşa edilmesinden söz edilmektedir.

b.Mimari özellikler

Plan

Dikdörtgen planlı iki katlıdır. Her iki katta da plan, I şeklinde bir koridor ve çevresinde sıralanan odalardan oluşmaktadır. Günümüzde kullanılan giriş kapısı arka cephede, ön giriş kapısı ile karşılıklı konumlanmış olarak yer almaktadır. Girişin hemen yanında

---

¹ BOA, Tarih :4/R /1300 (Hicrî) Dosya No :2114 Gömlek No :41 Fon Kodu :ŞD.

sonradan yapıldığı anlaşılan bir merdiven bulunmaktadır. Ön cephede yer alan ana giriş kapısı ile zemin kat koridoru arasında kot farkı olduğundan bir merdiven ile koridora ulaşılmaktadır.

Cephe düzeni

Bina, dikdörtgenler prizması şeklinde ince uzun bir yapıdır. Sade ve sıvasız cephelere sahiptir. Ana cephe giriş aksına göre simetrik özellikler göstermesine rağmen, giriş kapısının sağ tarafına eklenen kapı ile simetri bozulmuştur. Zemin kat pencereleri düz atkılı olup, üstlerinde basık kemerler yer almaktadır; üst kat pencereleri dikdörtgen formda dairesel kemerlidir. Ana giriş kapısı merkezde yer almakta, üzerinde iki adet düz atkılı pencere bulunmaktadır. Arka cephesi, ön cephesi ile büyük oranda benzerlik göstermektedir. Sadece arka cephede ana giriş kapısının üzerinde dairesel kemerli büyük bir pencere yer almaktadır.

Yapım tekniği ve malzeme

Ön ve yan cepheleri kesme taş ile arka cephesi ise yüzeyi düzeltilmiş moloz taş ile yığma olarak inşa edilmiştir. Kat döşemesi sonradan betonarmeye çevrilen yapının pencere ve kapı doğramalarında ahşap kullanılmıştır.

c.Koruma Sorunları:

23.06.2014 tarihinde yapılan alan çalışmasındaki gözlemlere göre yapının yakın zamanda restorasyon geçirdiği anlaşılmaktadır. Pencere ve kapı doğramaları değiştirilmiş, iç mekânda yer döşemeleri ile tavan kaplamaları tamamen yenilenmiştir. Tavan; asma tavana dönüştürülmüştür. 1960 öncesini betimleyen tablolardan ve tarihi fotoğraflarından anlaşıldığı kadarıyla; kırma çatılı, giriş aksına göre simetrik bir cepheye sahip olan yapının giriş kapısının üzerinde taş iki sütunla taşınan kapalı bir çıkma ve ön cephede yer alan ikincil kapının yerinde pencere bulunmaktadır (Şekil 3.15). Günümüzde ise çıkma kaldırılmış olup, simetriyi bozan bu kapının sonradan açıldığı anlaşılmaktadır.

Şekil 3. 15 Silifke Hükümet Konağı, 1925¹

Şekil 3. 16 Silifke Hükümet Konağı, 2014

---

¹ Abdul Kerim Parlattan Arşivi, tarih belirtilmemiştir.

Şekil 3. 17 Silifke Hükümet Konağı giriş, 2014

Şekil 3. 18 Silifke Hükümet Konağı giriş holü, 2014

Anamur Hükümet Konağı

Anamur Hükümet Konağı; Mersin ili, Anamur ilçesi, Yeşilyurt Mahallesi, 141 ada, 1 parselde yer almaktadır.

a.Tarihçe

Anamur'a yeni bir hükümet konağı yapılması ile ilgili ilk yazışmalar 1 Nisan 1907 tarihinde geçmektedir¹. Fakat konağın yaptırıldığına dair kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Günümüze ulaşmış olan Hükümet Konağı binası Cumhuriyet'in ilk yıllarında yaptırılmıştır. Cumhuriyet arşivi katalogları incelendiğinde 23 Ocak 1927 tarihinde inşaatla başlanmış olduğu ve 1928 yılında da devam ettiği görülmektedir².

b.Mimari özellikler

Plan

Bina iki katlı ve dikdörtgen planlı olup, güneybatı-kuzeydoğu doğrultusunda uzanmaktadır. Planda ana giriş aksı her iki doğrultuda ve ana giriş aksına simetri oluşturacak şekilde iki ayrı birim güneydoğu doğrultusunda dışarı çıkarılmıştır. Planda yapının yan cephelerinde girintiler oluşturulmuştur. Her iki katta da plan I şeklinde bir koridor ve bu koridorun iki yanındaki odalardan oluşmaktadır. Giriş kapısının tam karşısında üst katla bağlantıyı sağlayan iki kollu bir merdiven yer almaktadır.

Cephe düzeni

Giriş aksına göre simetrik cephe düzenine sahip olan yapının, ana girişi ile sağ ve sol yanında yer alan birimler dışa doğru çıkarılarak hareketlendirilmiştir. Bu çıkımların köşeleri kesme taş görünümlü bezeme ile vurgulanmıştır. Buna ek olarak girişin hemen üstünde dört sütunla taşınan bir balkon çıkması yer almaktadır. Sütunlar birbirine sivri kemerlerle bağlanmıştır. Yapının birinci katında dikdörtgen formda basık kemerli, söveli ve kilit taşları belirginleştirilmiş pencereler, üst katta sivri kemerli söveli pencereler bulunmaktadır. Cephede tekli, ikili ve üçlü pencere düzeni oluşturulmuştur.

---

¹ BOA, Tarih:17/S /1325 (Hicri) Dosya No :1157 Gömlek No :1 Fon Kodu :DH.MKT.

² BCA, Tarih:23/1 /1927 (Miladi) Fon Kodu :30..18.1.1 Yer No:22.85..15.

Yapım tekniği ve malzeme

Kesme taş mazlemeden yığma olarak inşa edilmiştir. Kat dõřemesi sonradan betonarmeye çevrilen yapının pencere doğramalarında ahşap, kapı doğramalarında metal kullanılmıştır.

c.Koruma Sorunları:

İnşa edildiği dõnemden sonra uzun yıllar Hükümet Konağı binası olarak kullanılan yapı, bu işlevinin bitmesi ile 1995 yılında Mersin Üniversitesi Anamur Meslek Yüksekokulu'na tahsis edilmiştir. 2010 yılında açılan bir ihale ile restorasyon geçiren yapı, günümüzde İlçe Sağlık Müdürlüğü olarak kullanılmaktadır. Restorasyon sonrası yeni bir görünüme kavuşan yapının cephesi imento esaslı malzeme ile sıvanarak boyanmış, pencere kapı doğramaları, zemin dõřemeleri değiştirilmiş ve asma tavan ilave edilmiştir. Biçimsel olarak özgülüğünü koruyan yapıdan günümüze iç mekânda özgün bir eleman ulaşmamıştır. 27.06.2014 tarihinde yerinde yapılan incelemelerde yapının taşıyıcılık durumunun iyi olduğu, sadece dış cephelerinde sıva kabarması ve dökülmesi problemi yaşandığı gözlenmiştir.

şekil 3. 19 Anamur Hükümet Konağı, 1935 (Dr. Erdal Kınacı Arşivi)

Şekil 3. 20 Anamur Hükümet Konağı, 2014

Şekil 3. 21 Anamur Hükümet Konağı, 2014

Şekil 3. 22 Anamur Hükümet Konağı, 2014

Hassa Hükümet Konağı

Hassa Hükümet Konağı; Hatay ili, Hassa ilçesi, Dervişpaşa Mahallesi, Hürriyet Caddesi, 149 ada, 9 parselde yer almaktadır.

a.Tarihçe:

Hükümet Konağı'nın tarihçesi, binanın giriş kapısı üzerinde yer alan kitabede detaylı olarak anlatılmaktadır. Bu Osmanlıca kitabeye göre; bina miladi 1902 yılında, Sultan II. Abdülhamit'in tahta çıkışının 25. yıldönümü için inşa edilmiştir. Kitabenin günümüz Türkçesi'ne çevrilmiş metninde; *"Gökyüzünün süsü, yüce makam İslam halifesinin evi ki, Osmanlı saltanatının süsüdür./ Sultan oğlu Sultan, Sultan Abdülhamid Han Efendi Hazretleri'nin/ saltanat zamanı, Vali Bahri Paşa'nın Meai Pervanesine uygun görüşleriyle Mutassarıf Rıza ve Kaymakam Şefik Beylerin Tedaiye-i Lütuf ve gayretleri ile sürekli çalışmalar ile iş bu Hükümet Konağı kutlu tahta çıkışa/ rastlayan 1319 sene Ağustos 19'da son bulmuştur/ 19 Ağustos 1319"* olarak geçmektedir [39]. Osmanlı Arşivi Hicri 12/Ş /1324 (1 Ekim 1906 M.) tarihli belgede ise Hassa kazası Hükümet Konağı ve bir çeşme inşaatının tamamlanarak açılışının yapıldığı bilgisi verilmektedir¹.

¹ DH.MKT. Tarih :12/Ş /1324 (Hicrî) Dosya No :1121 Gömlek No :88 Fon Kodu :DH.MKT.

b.Mimari özellikler:

Plan

Bina fazla eğimli olmayan bir arazi üzerine bodrum + iki kat olarak inşa edilmiştir. Kareye yakın dikdörtgen bir plana sahiptir. Binanın ana cephesi ve giriş kapısı güneybatıda yer almaktadır. Bodrum kat iki ayrı bölümden oluşmaktadır. Binanın giriş katı planı ana bir hol ve iki yanında dizilen 4 odadan oluşmaktadır. Giriş kapısının tam karşısında merdiven yer almaktadır. Üst kat planı ise giriş katı ile benzerlik göstermekle birlikte oda sayısı bir tane fazladır. Bina içerisinde yeterince araştırma yapılamaması nedeniyle fazla olan odanın özgün olup olmadığına dair bilgi elde edilememiştir.

Cephe düzeni

Binanın ana cephesi giriş aksına göre simetrik olup, girişi üçgen alınlıklı bir çıkmaya sahip, revaklı ve dairesel kemerlidir. Pencereleri dikdörtgen formda, basık kemerli olup, çevresi söve ve kilit taşı ile belirginleştirilmiştir. Beş basamaklı bir dış merdiven ile giriş kapısına ulaşılmaktadır. Kemerli giriş kapısının üzerinde, binanın ilk yapıldığı tarihlerde eklenen kitabesi yer almaktadır. Üçgen alınlığın tam ortasında Osmanlı arması bulunmaktadır. Yan ve arka cepheler nispeten daha sade olup, yan cephede alt ve üstte olmak üzere 5'er pencere bulunmaktadır. Arka cephede üçlü-ikili-üçlü düzende 8 pencere, alt katta ise aynı hizalarda 6 pencere yer almaktadır. Ortadaki 2'li pencerelere denk gelen kısımda sonradan yapıldığı anlaşılan beş basamaklı çıkılan bir kapı yerleştirilmiştir. En altta ise bodrum kata açılan havalandırma delikleri görülmektedir.

Yapım tekniği ve malzeme

Taşıyıcı sistemi, yığma-kâgir olarak inşa edilmiştir. Günümüzde döşemeleri betonarme olup, yapıldığı döneme dayanarak özgün döşemesinin ahşap olduğu düşünülmektedir. Yapının pencere doğramalarında ahşap, dış kapı doğramasında demir kullanılmıştır.

c.Koruma Sorunları:

Bina Cumhuriyet'in ardından da bir dönem kaymakamlık yapısı olarak kullanılmaya devam etmiştir. Ardından sırası ile Cezaevi, Öğrenci Yurdu, Milli Eğitim İlçe Müdürlüğü

binası, Halk Eğitim Merkezi ve İl Özel İdare Binası olarak çeşitli kamu kuruluşlarına hizmet vermiştir. Bina son zamanlarda Askerlik Şubesi olarak hizmet vermiş, Milli Savunma Bakanlığının 27 Mart 2012 tarihinde yeniden yapılanma kararı almasıyla, 25 Mayıs 2012 tarihinde kapatılmıştır. Bir süre işlevsiz durumda kalan bina, 14 Haziran 2013 yılında İlçe Jandarma Komutanlığı tarafından restore edilerek yeniden hizmete girmiştir. Bu tarihten günümüze Jandarma Karargâh Binası olarak kullanılmaktadır [40]. Günümüzde yapı, özgün mimari üslubunu korumakla beraber, bazı müdahaleler geçirmiştir. Özgün kat döşemeleri ve merdivenleri betonarmeye çevrilmiş, döşemelerin üzeri seramik karo ile kaplanmıştır. Özgün pencere ve kapı doğramaları değişmiş, cephesi yeniden sıvanmıştır. Pencerelerin dışına demir korkuluklar eklenmiş, arka cepheye ikinci bir giriş kapısı açılmıştır.

Şekil 3. 23 Hassa Hükümet Konağı, 2014¹

---

¹ Hassa Kaymakamlığı Arşivi

Şekil 3. 24 Hassa Hükümet Konağı, 2014 [40]

3.1.1.2 Günümüzde mevcut olmayan hükümet konakları

Günümüzde mevcut olmayan hükümet konakları iki alt bölümde ele alınmıştır. İlk alt bölüm, hükümet konağı olması amacı ile tasarlanan yapılardır. Bu bölümde, hükümet konağı olarak kullanılmak amacıyla 1869-1930 yılları arasında yaptırılan fakat yıkıldığı için günümüze ulaşamayan yapılar ile projesi hazırlandığı halde inşa ettirildiğinden emin olunmayan yapılar ele alınmıştır.

İkinci alt bölüm, hükümet konağı olarak tasarlanmayan yapılardır (Geleneksel konutların kullanıldığı hükümet konakları). Literatür taraması ve alanda yapılan araştırmalar sonucunda bazı kazalarda yeni hükümet konakları yaptırılmamış olduğu ve mevcut konutların bu amaçla kullanılmış olduğu anlaşılmıştır. Bu alt bölümde, kaynaklarda hükümet konağı adıyla geçmesine rağmen özgün işlevi farklı olan yapılar ele alınmıştır.

Hükümet konağı amacı ile tasarlanan yapılar

Hükümet konağı işleviyle tasarlanan ama günümüze ulaşmayan yapılardan Adana Vilayeti genelinde 10 yapı tespit edilmiştir.

Haçin(Saimbeyli) Hükümet Konağı

Osmanlı Arşivi incelendiğinde Kozan'a bağlı Haçin kazasında var olan bir hükümet konağına ilişkin ilk bilgiye 4 Ağustos 1868 tarihli bir belgede rastlanmaktadır¹. Bu belgede Kozan Sancağı Haçin kazasında yapılması planlanan hükümet konağının inşasından bahsetmektedir. 18 Şubat 1872 tarihli belgede ise Kozan Sancağı'ndaki Haçin kasabasında yapılan Hükümet Konağı'nın kat planlarını gösterdiği yazmaktadır². Bu kat planlarına göre Hükümet Konağı dikdörtgen planlı ve iki katlıdır (Şekil 3.25). Giriş katı geniş bir hol ve holün üç yanına dizilmiş 12 adet farklı boyutlardaki odalardan oluşmaktadır. Bunlardan ikisi kareye yakın formda olup, girişin her iki yanında yer almaktadır. Diğer odalar hole karşılıklı olarak dizilmişlerdir. Üst kat planı alt kat planı ile neredeyse aynı olup, sadece alt kattaki girişin bulunduğu kısım kapalı çıkma yapılarak salon olarak adlandırılmıştır. Koridorun en sonunda kalan bir odanın üzerine cami yazılmış, bu odanın karşısında yer alan bir mahal de plandan anlaşıldığı üzere hela olarak tasarlanmıştır. Bu planlarda dikkati çeken iki katı bağlayan merdivenin yerinin gösterilmemiş olmasıdır. Ön cephede giriş katında 8 pencere, birinci katta 9 pencere yer almaktadır. Yapının sağ cephesinde her iki katta da 11 pencere, sol cephesinde ise alt katta 10 pencere, üstte ise 12 pencere bulunmaktadır. Arka cephe altta 2, üstte 3 küçük pencere ile nispeten daha sağır bir görünüm oluşturmaktadır. Günümüzde, 1872 yılında var olduğu söz edilen yapıya ait kat planları dışında başka bir belgeye ulaşamamıştır. 1 Temmuz 1891 tarihli belgede ise Haçin Hükümet Konağı'nın harap olduğundan, tamiri ile ilgili belgenin resim ile birlikte gönderilerek mimariye uygun olup olmadığının Şehremanetine³ bildirilmesi gerektiğinden bahsedilmektedir⁴. 13 Temmuz 1892 tarihli belgede ise Haçin Hükümet Konağı'nın harap olmasından dolayı

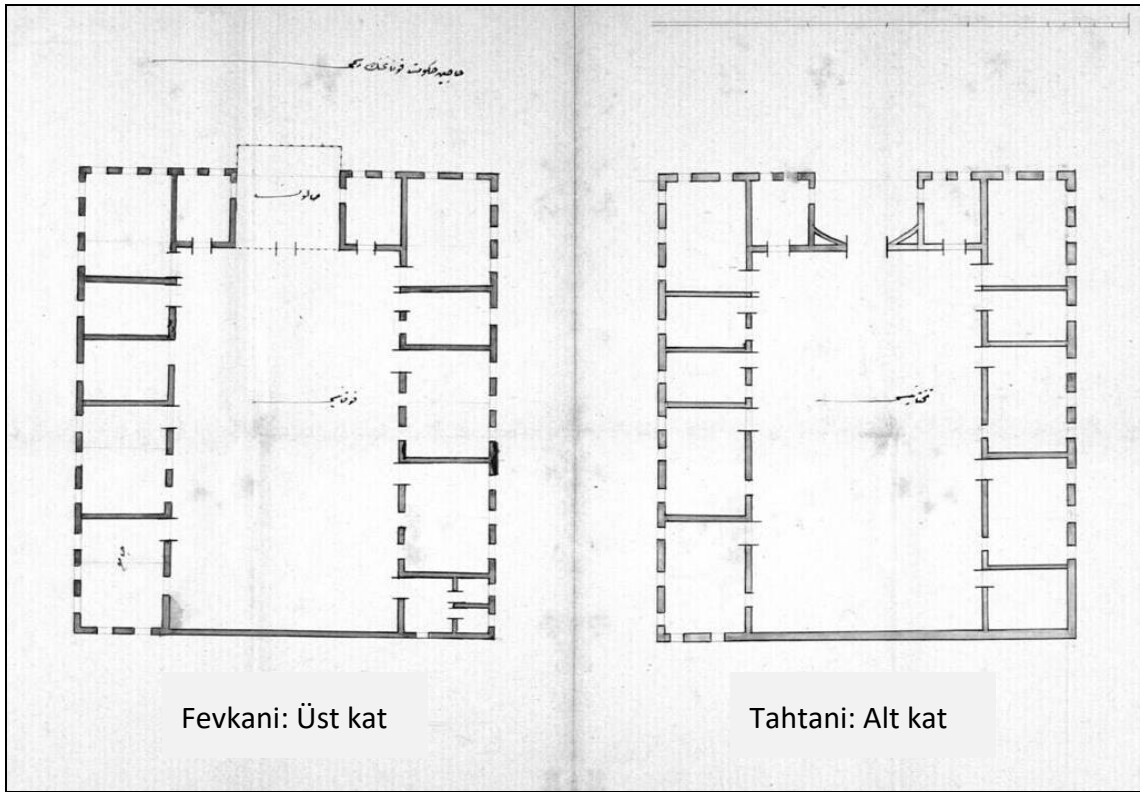
¹ BOA, Tarih :14/Ra/1285 (Hicrî) Dosya No :6 Gömlek No :322 Fon Kodu :İ..ŞD..

² BOA, Tarih :06/Z /1288 (Hicrî) Dosya No :646 Gömlek No :44918 Fon Kodu :İ..DH..

³ Bugünkü belediye teşkilâtının Osmanlı Devleti'nde kurulan ilk şekli

⁴ BOA, Tarih :24/Za/1308 (Hicrî) Dosya No :1846 Gömlek No :29 Fon Kodu :DH.MKT.

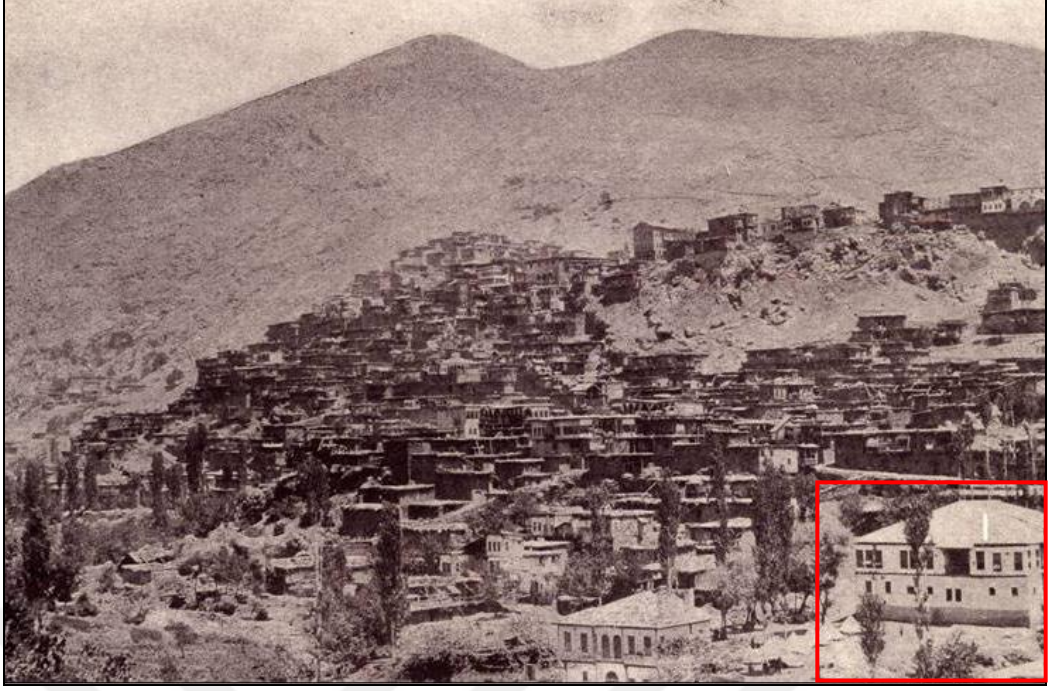
bir hanenin hükümet konağı olarak kiralandığı, kira bedeli ile ilgili gönderilen resmi yazıya uyulması gerektiği yazmaktadır¹. Bu yazıdan anlaşıldığı üzere bu tarihlerde hükümet işlerini yürütmek için bölgedeki konutlar kiralanarak kullanılmaktadır. 30 Mayıs 1894 tarihli belgede ise Hükümet Konağının yeniden yapıldığından masraflarla ilgili defterin gönderildiğinden bahsetmektedir². 20.yy başlarına ait bir fotoğrafta ise hükümet konağı işaretlenmiştir [41]. Fotoğraf ve eski hükümet konağına ait planlar karşılaştırıldığında farklı bir yapı olduğu anlaşılmaktadır (Şekil 3.26). Bu nedenle 1894 yılında yeniden yapıldığı söylenen hükümet konağına ait olması mümkündür. Günümüzde yerinde yapılan incelemelerde konağa ulaşamamıştır.

Şekil 3. 25 Haçin Hükümet Konağı Planları, 1872

¹ BOA, Tarih :17/Z/1309 (Hicrî) Dosya No :1970 Gömlek No :74 Fon Kodu :DH.MKT.

² BOA, Tarih :25/Za/1311 (Hicrî) Dosya No :165 Gömlek No :7 Fon Kodu :DH.MKT.

Şekil 3. 26 Haçin Hükümet Konağı, 1911 [41]

Sis (Kozan) Hükümet Konağı

Osmanlı arşivi ve yerel kaynaklarda yapılan araştırmalarda Kozan Hükümet Binası ile ilgili detaylı bilgilere erişilememiştir. Hükümet Konağı ilk 19 Temmuz 1866 tarihli belgede geçmekte olup, belgenin özetinde “Kozan kaymakamlığının merkezi olan Sis Kasabası’nda inşa edilen hükümet konağına dair” diye yazmaktadır. Bu bilgiden bu tarihlerde Sis Kasabası’nda bir hükümet konağı yaptırılmış olduğu anlaşılmaktadır. 21 Şubat 1905 yılına ait başka bir arşiv belgesinde ise Kozan Hükümet Dairesi’nin tamir masraflarının karşılanması gerektiği geçmektedir¹. Bu belgeden, Kozan Sancağı’nın merkezi olan Sis’te Hükümet Konağı’nın 1905 yılında da var olduğu çıkarımı yapılabilmektedir. 1920 tarihli Kozan haritasında da yapının yeri net bir şekilde görülmektedir. 1926 yılında ise yapının bilinmeyen bir nedenden ötürü yangın geçirdiği anlaşılmıştır². Yangından sonraki durumu ile ilgili net bilgiler elde edilememiştir. Bazı kaynaklarda yapının yangından sonra belediye binası olarak kullanıldığı iddia edilmekle birlikte bunun doğruluğunu kanıtlayacak herhangi bir veri bulunmamaktadır [42].

¹ BOA, Tarih :16/Z/1322 (Hicri) Dosya No :933 Gömlek No :24 Fon Kodu :DH.MKT.

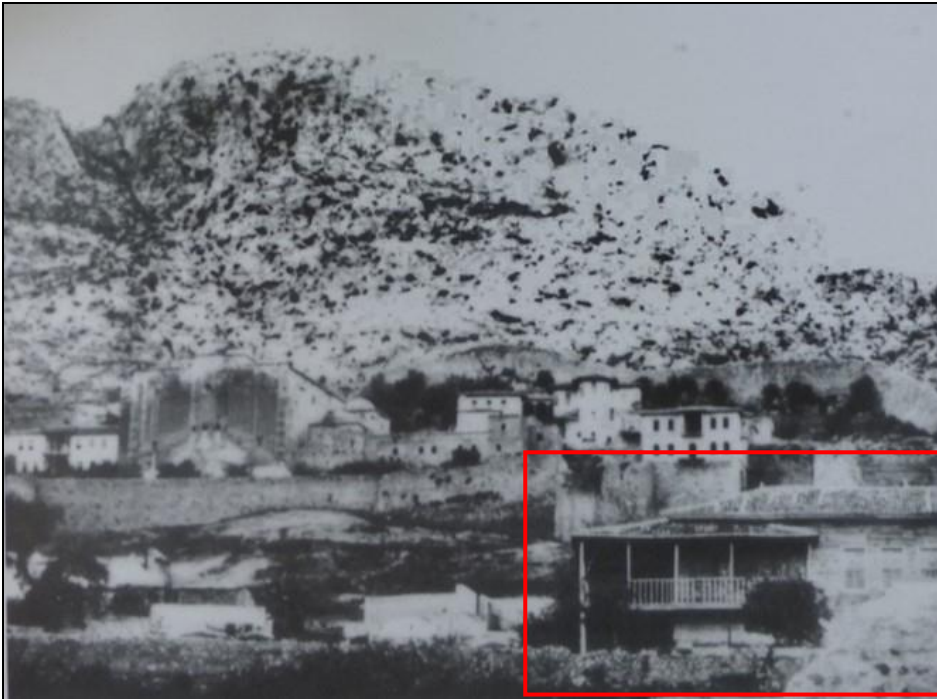
² BCA, Tarih: 09/06/1926 (Miladi) Yer no: 120-851-12

1920'li yıllara ait fotoğraflardan yapının kargir malzeme ile yığma yapım sisteminde iki katlı ve kırma çatılı olarak inşa edildiği görülmektedir. Sade bir üsluba sahip olan yapının önünde ahşap dikmelerle oluşturulmuş bir balkon çıkması yer almaktadır.

Şekil 3. 27 Kozan Hükümet Konağı, 1919 [43]

Şekil 3. 28 Kozan Hükümet Konağı, 1920'li yıllar [43]

Kadirli Hükümet Konağı

Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde, Kozan ve Kadirli'de hükümet konağı yaptırılmasına dair Halep Valisi'nin 13 Aralık 1866 tarihli cevap yazısı bulunmaktadır¹. Araştırmalarda bu konakların inşa edilip edilmediğine dair bilgi edinilememiştir. 13 Haziran 1867 tarihli belge Kadirli Hükümet Konağı'nın tamir masraflarının karşılanmasından söz ederken², 18 Ağustos 1899 tarihli belge de Kadirli'de hükümet konağı bulunmadığı için halktan toplanan paraların hükümet konağı inşaatı için kullanılması istenmektedir³. Bu bilgilere dayanarak, bu tarihler arasında mevcut Hükümet Konağı'nın yıkıldığı söylenebilmektedir. 1 Eylül 1900 tarihinde ise Hükümet Konağı'nın yeniden inşaatı için iki adet tapu gönderildiğinden söz edilmektedir⁴. 15 Temmuz 2015 tarihinde yerinde yapılan incelemelerde hükümet konağının günümüze ulaşmadığı tespit edilmiştir. Bu yapıya dair detaylı bir bilgi, plan ve fotoğraflara ulaşılamamıştır.

Payas Hükümet Konağı

Payas Hükümet Konağı'nın inşası ile ilgili ilk bilgiye 21 Mayıs 1874 tarihli belgede rastlanmaktadır⁵. Burada inşaat masrafları hakkında soruşturma yapılması gerektiği yazmakta olup, bu bilgiye dayanarak Payas Hükümet Konağı'nın inşa edildiği yargısına varılabilmektedir. Günümüzde yerinde yapılan incelemeler, belediye ve kaymakamlık gibi kurumlarla yapılan görüşmeler sonucunda yapının varlığı tespit edilememiş olup, mimarisi ile ilgili herhangi bir belgeye ulaşılamamıştır.

Mut Hükümet Konağı

1901-1902 Adana Salnamesi'nde, Mut Sancağı'nda kalenin çarşıya bakan tarafında burçlara bitişik şekilde büyük bir hükümet konağı yapılmış olduğu yazmaktadır. Yerinde yapılan incelemelerde bu yapıya rastlanmamış olup, ne zaman yıkıldığına dair bir bilgiye ulaşılamamıştır.

---

¹ BOA, Tarih: 05/Ş /1283 (Hicrî) Dosya No: 1059 Gömlek No: 69 Fon Kodu: MVL

² BOA, Tarih: 10/S /1284 (Hicrî) Dosya No :575 Gömlek No :25801 Fon Kodu :İ..MVL

³ BOA, Tarih: 06/R /1317 (Hicrî) Dosya No :26 Gömlek No :36 Fon Kodu :DH.TMIK.S..

⁴ BOA, Tarih: 06/Ca/1318 (Hicrî) Dosya No: 2398 Gömlek No: 7 Fon Kodu: DH. MKT.

⁵ BOA, Tarih: 04/R/1291 (Hicrî) Dosya No: 258 Gömlek No: 30 Fon Kodu: ŞD.

Osmaniye Hükümet Konağı

Osmaniye'ye hükümet konağı inşa edilmesi ile ilgili bilgilere 22 Mayıs 1908 tarihli bir belgede rastlanmaktadır¹. Bu evrakta; Hükümet Konağı'nın resmi, haritası ve keşfinin gönderildiği yazmaktadır. 16 Temmuz 1908 tarihli belgede Hükümet Konağı'nın yeniden ve yardımlarla inşa olduğundan söz edilmektedir². 4 Şubat 1914'te ise Hükümet Konağı olarak kullanılan binanın kira ödemesinden bahsedilmektedir³. Belgeden bu dönemde bir hanenin kiralanarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. 2 Ağustos 1917 yılında Hükümet Konağı'nın hakın yardımlarıyla yeniden inşa edilmesi söz konusu olmuş, bu nedenle proje istenmiştir⁴. A.K.V.K.K. arşivinde yapılan çalışmalarda 1920'li yıllarda Hükümet Konağı olarak kullanılan yapının fotoğraflarına ulaşılmıştır (Şekil 3.29, 3.30). Bu yapının BOA belgesinde söz edilerek projesi istenen yapı olma ihtimali vardır. Yapı, 80'li yıllarda Trafik Tescil ve Denetleme Bürosu Amirliği olarak da kullanılmıştır. 1991 yılında özgünlüğünü kaybetmiş olduğu ve mimari açıdan niteliksiz olduğu öne sürülerek yıkılmış ve yeri İl Özel İdare Binası yapılmak üzere ihale edilmiştir.

Şekil 3. 29 Osmaniye Hükümet Konağı [44]

¹ BOA, Tarih: 20/R/1326 (Hicrî) Dosya No: 3318 Gömlek No: 248783 Fon Kodu: BEO

² BOA, Tarih: 16/C/1326 (Hicrî) Dosya No: 3357 Gömlek No: 251722 Fon Kodu: BEO

³ BOA, Tarih: 08/Ra/1332 (Hicrî) Dosya No: 28 Gömlek No: 37 Fon Kodu: DH.MB..HPS.

⁴ BOA, Tarih: 13/L/1335 (Hicrî) Dosya No: 24 Gömlek No: 27 Fon Kodu: DH.MB..HPS.

Şekil 3. 30 Osmaniye Hükümet Konağı [44]

Hamidiye (Ceyhan) Hükümet Konağı

Hamidiye (Ceyhan) Hükümet Konağı ile ilgili ilk bilgiye 9 Kasım 1902 tarihli bir arşiv belgesinde rastlanmaktadır. Bu belgede Hamidiye kazası merkezinde bir hükümet konağı inşa edildiği ve resmî açılışının yapılarak padişaha dua edildiği bildirilmektedir¹. 29 Mayıs 1319 (11 Haziran 1903) tarihli Servet-i Fünun dergisinde yapının fotoğrafı eklenerek yeni olarak inşa edilen Hamidiye Hükümet Konağı'nın açılış haberine yer verilmektedir [45]. Bu fotoğrafa göre yapı tek katlı, simetrik cephelidir. Giriş bölümü yükseltilerek öne çıkarılmıştır. Ana giriş kapısı dairesel kemerli olup, her iki yanında dairesel kemerli ince uzun birer pencere bulunmaktadır. Girişin üstü üçgen alınlıkla tamamlanmış olup, üçgen alınlığın ortasında Osmanlı arması yer almaktadır. Yapının ön cephesindeki pencereleri düz atkılı ve çevreleri ahşap pervazlıdır. Günümüze ulaşamayan yapının yıkım tarihi ve nedeni bilinmemektedir.

Ceyhan Belediyesinin arşivinde yapılan incelemelerde Ceyhan Hükümet Konağı yazan ikinci bir fotoğrafa ulaşılmıştır. Bu fotoğrafa göre; Hükümet Konağı olarak kullanılmış olan yapı kesme taş ile yığma ve üç katlı inşa edilmiştir. Simetrik bir cepheye, düz atkılı

---

¹ BOA, Tarih: 07/Ş/1320 (Hicrî) Dosya No: 609 Gömlek No: 31 Fon Kodu: DH. MKT.

pencere ve kapılara sahiptir. Günümüzde ayakta olmayan bu yapının yapım tarihi ve amacı net olarak bilinmediği için sınıflandırmaya dâhil edilmemiştir.

Şekil 3. 31 Hamidiye (Ceyhan) Hükümet Konağı, 1903 [45]

Şekil 3. 32 Ceyhan Hükümet Konağı¹

---

¹ Ceyhan Belediyesi Arşivi, tarih belirtilmemiştir.

Tarsus Hükümet Konağı

Tarsus'ta Hükümet Konağı'na ilişkin ilk bilgiye 6 Ocak 1867 tarihli bir belgede rastlanmaktadır. Bu belgede hükümet konağı olarak kullanılması için bir bina satın alınacağından bahsedilmektedir¹. 3 Ocak 1895 tarihli belgede ise ilk defa yeni yapılan Hükümet Konağı'ndan söz edilmekte; Tarsus'ta inşa edilmiş olan Hükümet Konağı'nın açılışının yapıldığı yazmaktadır². 5 Ekim 1898 tarihli belgede ise Hükümet Konağı'nın tamir edilmesi planlanan bölümleri için gerekli paranın iletilmesini anlatmaktadır. 08.02.2014 tarihinde yerinde yapılan incelemelerde Tarsus Hükümet Konağı'nın günümüze ulaşmadığı tespit edilmiş olmakla beraber, ne zaman yıkılmış olduğu net olarak bilinmemektedir. Mimarisine dair bilgiler 20.yy ait bir fotoğraftan elde edilmektedir. Bu fotoğrafa göre; yapı düz bir arazi üzerine, Belediye Binası ile yan yana yerleşmiştir. Kesme taştan yığma yapım tekniği ile iki katlı ve kırma çatılı inşa edilmiştir. Sivasız cephesinde, iki kat arasında yer alan kat silmesi dikkat çekmektedir. Binanın girişi çıkmalı olup, çıkmanın altında dairesel kemerli revak yer almaktadır. Dairesel kemerler iki adet sütuna oturmakta ve bu sütunların arasından geçilerek yapıya girilmektedir. Pencereler dikdörtgen formda dairesel kemerli olup, taş söveler ile belirginleştirilmiştir. Çıkmanın sol kanadında zemin ve üst katta aynı hizalarda beşer pencere yer almaktadır. Çıkma olan kısımda ise iki adet pencere bulunmaktadır.

Şekil 3. 33 Tarsus Hükümet Konağı [46]

¹ BOA, Tarih :29/Ş/1283 (Hicrî) Dosya No :566 Gömlek No :25427 Fon Kodu :İ..MVL.

² BOA, Tarih :06/B/1312 (Hicrî) Dosya No :31 Gömlek No :26 Fon Kodu :Y..PRK.UM..

Şekil 3. 34 Tarsus Hükümet Konağı¹

Ermenek Hükümet Konağı

İçel Sancağı merkezi olan Ermenek'te ilk defa hükümet konağı inşaatı 21 Haziran 1830 tarihli Osmanlı arşiv belgesinde geçmekte olup, ancak bu belgede yapıya dair detaylı bir bilgiye ulaşılamamaktadır². 24 Eylül 1900 tarihli belgede halkın yardımlarıyla yeniden hükümet konağı yapılmasından bahsedilmektedir³. 16 Eylül 1901 tarihli belgede ise yapının inşaatına dair bilgiler verilmekte, yapının mimari çizimleri yer almaktadır⁴ (Şekil 3.35). 9 Ekim 1901 tarihinde yapının inşaatına izin çıktığı yazılmaktadır⁵. Elde edilen mimari çizimlere göre; yapı 17.5x19m boyutlarında dikdörtgen planlı olup, iki kattan oluşmaktadır. Giriş katına 4 basamaklı bir merdivenle ulaşılmaktadır. Plan, dikdörtgen bir koridorun her iki yanına dizilmiş odalardan oluşmuştur. Girişin tam karşısında koridorun sonunda merdiven holü yer almaktadır.

¹ Tarsus Belediyesi Arşivi

² BOA, Tarih :29/Z/1245 (Hicrî) Dosya No :623 Gömlek No :30820 Fon Kodu :HAT

³ BOA, Tarih :29/Ca/1318 (Hicrî) Dosya No :2406 Gömlek No :93 Fon Kodu :DH.MKT.

⁴ BOA, Tarih :02/C/1319 (Hicrî) Dosya No :1387 Gömlek No :39 Fon Kodu :İ..DH..

⁵ BOA, Tarih :25/C/1319 (Hicrî) Dosya No :2542 Gömlek No :63 Fon Kodu :DH.MKT.

Merdivenlerin sağında helalar, solunda ise kahve ocağı bulunmaktadır. Giriş katta sol yandan başlayarak sırasıyla; mahkeme, müstantık¹, kadı ve nüfus odaları vardır. Sağ yanda ise odalar; zabıt, polis, mahzen ve ziraat bankası odası olarak sıralanmaktadır. Üst kat planı zemin kat ile neredeyse aynı olmakla birlikte, farklılık olarak koridorun biraz kısalarak giriş üstünün cami olarak tasarlanmış olması dikkat çekmektedir. Üst katta sol yanda kaymakamlık, tahrirat kâtibi, meclis-i idare; sağ yanda mal müdürü, sandık emini, vergi, belediye gibi birimler bulunmaktadır. Bu birimlerden anlaşıldığı kadarıyla hükümet konağı; polis, mahkeme, ziraat bankası ve belediye olarak da hizmet vermektedir.

25 Haziran 2014 yılında Ermenek merkezinde yapılan incelemeler ile fotoğraf arşivi taramalarında bu yapıya rastlanmamıştır. Sadece benzer mimaride bir vakıf yapısı bulunmaktadır.

Şekil 3. 35 Ermenek Hükümet Konağı Projesi, 1901

¹ Sorgu hakimi

İslahiye Hükümet Konağı

İslahiye Hükümet Konağı ile ilgili ilk bilgiye 17 Aralık 1903 tarihli Servet-i Fünun dergisinde rastlanmaktadır [47]. Burada Hükümet Konağı'nın fotoğrafı yer almakta ve altında Padişah'ın tahta çıkışının yıldönümü olması nedeniyle resmi açılışı yapıldığı yazmaktadır. Bu fotoğrafa göre; iki katlı olan yapı kesme taş malzemeden yığma yapım tekniği ile inşa edilmiştir (Şekil 3. 36). Binanın ana cephesi giriş aksına göre simetrik olup, girişte yarım daire şeklinde alınlığa sahip bir çıkma bulunmaktadır. Alınlığın en üstünde Osmanlı arması görülmektedir. Çıkma dört adet kolona oturmakta olup, üst kısımda bu kolonlarla aynı aksta balkon direklerinin devam ettiği görülmektedir. Ortada, sağda ve solda olmak üzere dairesel kemerli, çevresi taş söveler ile belirginleştirilmiş üçer pencere bulunmaktadır. Çatısı kırma çatı olup, kiremit ile kaplıdır. 11.02.2015 tarihinde yerinde yapılan incelemelerde ise günümüze ulaşmadığı tespit edilmiştir.

Şekil 3. 36 İslahiye Hükümet Konağı, 1903 [47]

Hükümet konağı olarak tasarlanmayan yapılar

Hükümet konağı amacı ile geleneksel konutların kullanıldığı yapılardır. Adana Vilayeti genelinde geleneksel konutların kullanıldığı 4 hükümet konağı tespit edilmiştir. Hükümet konağı olarak tasarlanmayan yapılar tez kapsamındaki değerlendirmeye alınmamış olup, sadece bilgilendirme amacıyla eklenmiştir.

Karaisalı Hükümet Konağı

Osmanlı arşivinde yapılan incelemelerde Karaisalı kazasında bu amaçla yapılan bir konak olduğu bilgisine rastlanmamış olup, yerinde yapılan incelemeler de bu kanıyı doğrulamaktadır. Kazada genellikle geleneksel konutlar kiralanarak bu işleve yönelik kullanılmıştır¹.

Feke Hükümet Konağı

Feke hükümet konağı ile ilgili ilk bilgi 8 Nisan 1891 tarihli Başbakanlık Osmanlı Arşivi belgesinde geçmektedir². Burada Binbaşı İsmail Efendi'nin evinin kiralanarak hükümet konağı olarak kullanıldığı yazmaktadır. Belgelerde genelde var olan bir konutun kiralanarak hükümet konağı olarak kullanıldığından söz edilmiştir. 12 Ekim 1892 tarihli belgede ise yeni bir hükümet konağının inşası için gereken miktarın Valilikçe karşılıp, karşılanamayacağı sorulmuştur. İlerleyen yazışmalardan anlaşıldığı üzere yeni bir hükümet konağı inşa etme girişiminin sonuçlanmadığı, var olan konutların kiraya tutularak bu ihtiyacın karşılandığı görülmektedir.

Bahçe Hükümet Konağı

Osmanlı arşivinde yapılan araştırmalarda Bahçe kazasında bu amaçla yapılan bir konak olduğu bilgisine rastlanmamış olup, yerinde yapılan incelemeler de bu kanıyı doğrulamaktadır. Kazada genellikle geleneksel konutlar kiralanarak bu işleve yönelik kullanılmıştır³.

---

¹ BOA, Tarih :5/R /1294 (Hicrî) Dosya No :34 Gömlek No :1667 Fon Kodu :i..ŞD..

² BOA, Tarih :28/Ş /1308 (Hicrî) Dosya No :1826 Gömlek No :103 Fon Kodu :DH.MKT

³ BOA, Tarih: 16/R /1320 (Hicrî) Dosya No: 546 Gömlek No: 40 Fon Kodu: DH. MKT.

Gülnar Hükümet Konağı

Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde yapılan araştırmalarda Gülnar kazasında bu amaçla yapılan bir konak olduğu bilgisine rastlanmamış olup, yerinde yapılan incelemeler de bu kanıyı doğrulamaktadır.

3.1.1.3 Hükümet konakları ile ilgili değerlendirme

Konum

Adana Vilayeti'ndeki hükümet konakları, konum olarak genellikle şehir merkezinde konut yerleşimine yakın fakat onlardan bağımsız bir bölgede inşa edilmiştir. Çevrelerindeki diğer kamu yapılarıyla birlikte yönetim merkezi oluşturmuşlardır. Adana Vilayeti merkezi, Silifke gibi nehir kıyısında kurulmuş yerleşimlerde, genellikle nehrin bir yakasında manzaraya hâkim bir konumda yer almaktadırlar.

Plan zellikleri

Adana Vilayeti'ndeki hükümet konakları genelde dikdörtgen planlı, iki katlıdır. Plan zellikleri açısından dört tipte açıklanması mümkündür. Birinci tip; Adana, Anamur, Silifke hükümet konaklarında görülmekte olup, uzunlamasına ince uzun bir koridor ve her iki yanında sıralanan odalardan oluşmaktadır. Giriş aksı, koridor aksını ortadan dik kesecek şekilde konumlanmıştır. Girişin tam karşısında i merdiven bulunmaktadır.

İkinci tip; Hassa Hükümet Konağı ile Ermenek ve Saimbeyli (Haçın) Hükümet Konağı projelerinde grlen tiptir. İlk planı andırmakla birlikte koridor kısalarak orta hol şeklini almıştır. Odalar holün etrafını çevrelemekte, girişin tam karşısında merdiven yer almaktadır. Üst katta giriş bölümüne denk gelen kısım öne doğru çıkarılarak 'mekan' haline dönüşmektedir.

nc tipe sadece Mersin Hükümet Konağı girmektedir. Dikdörtgen planlı olup, ortasında açık bir avlu yer almaktadır. Odalar bu avlunun etrafında sıralanmaktadır¹.

---

¹ Bu plan tipi, çalışma alanı dışında kalması nedeniyle tezde söz edilmeyen fakat yakın çevrede yer alan, 1927-28 yıllarında inşa edilen Hatay Hükümet Konağı'nın planı ile de benzerlik göstermektedir. İlerleyen süreçte hükümet konakları ile ilgili yapılacak çalışmalarda bu benzerliğin göz önünde bulundurularak değerlendirilmesi literatüre katkı sunması açısından önerilmektedir.

Dördüncü tip ise yapılış tarihi olarak en eski olan Yarpuz Hükümet Konağında görülmektedir. Bu plan tipi dikdörtgen olup, kendi içinde bağımsız işleyen bölümlerden oluşmaktadır. Ortada yer alan yönetim kısmı iki katlıdır ve kendi içinde yer alan bir merdiven ile düşey ulaşım sağlanmaktadır.

Cephe özellikleri

Hükümet konakları genellikle bodrum + iki katlı inşa edilmiş olup, giriş aksına göre simetrik bir cepheye sahip oldukları görülmektedir. Kat yükseklikleri 4-5 m arası değişmektedir. Ana giriş kapısı orta aksta yer almakta, hemen üzerinde bir balkon ya da çıkma bulunmaktadır. Bodrum kat belirli bir oranda zemin kotundan yukarı çıkarılarak, binanın girişi yükseltilmiş ve cephede vurgulanmaktadır (Şekil F.1).

Adana Vilayeti'ndeki hükümet konaklarını cephe özellikleri bakımından dört tipte ele alınabilir:

İlki en sık rastlanılan tiptir. İslahiye, Tarsus, Hassa hükümet konakları ile incelenen Ermenek Hükümet Konağı projesinde görülmektedir. Bu tipte yapı simetrik cepheli, bodrum + 2 katlı olup; giriş kısmının üzerinde çıkma yer almaktadır. Pencerelem dikdörtgen formda dairesel kemerli ya da düz atkıdır.

İkinci tip, Adana ve Mersin hükümet konaklarında görülmektedir. Genelde iki – üç katlı olan bu yapılarda giriş bölümü tüm katlar boyunca öne çıkarılarak üst kata balkon eklenmiştir¹. Giriş bölümü dışında yan bölümlerinin de simetrik olarak öne çıktığı Anamur Hükümet Konağı da benzerlik göstermesi açısından bu gruba dâhil edilmiştir.

Üçüncü tip daha geç dönemde inşa edilen Osmaniye Hükümet Konağı'nda görülmektedir. Bu tipolojide giriş bölümü geri çekilerek giriş kapısı üzerine balkon eklenmiştir.

Dördüncü tipe Silifke Hükümet Konağı'nın özgün cephe biçimlenişi girmektedir. Bu tip, sade ve asimetric bir cepheden oluşmaktadır. Ana giriş kapısı orta aksta olup, onun üzerinde iki taş sütunla taşınan çıkma yer almaktadır. Alt kat pencereleri düz atkılı, üst kat pencereleri kemerli olarak şekillenmektedir.

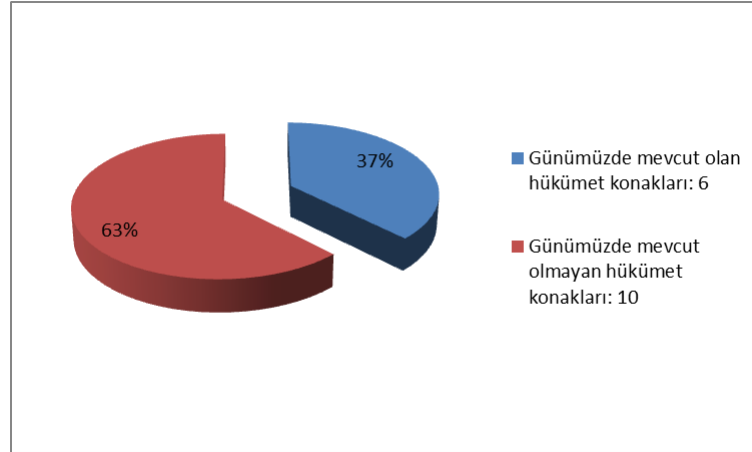
¹ Hatay Hükümet Konağının cephesi de ikinci tip ile benzer biçimlenişte olup, farklılık olarak giriş bölümü öne çıkarılmamıştır.

Yapım tekniği ve malzeme özellikleri

Adana Vilayeti'ndeki hükümet konaklarının geneli yığma kagir yapım tekniğinde yapılmıştır. Sadece Adana Hükümet Konağı bunlardan ayrı olarak taşıyıcı duvarları tuğla olarak inşa edilmiştir. Yapıların özgün biçimlenişinde; döşeme, merdiven ve çatıda ahşap kullanılmıştır.

Koruma sorunları

Adana Vilayeti'nin sınırlarının en geniş alana ulaştığı zamanda merkez ve sancaklar dâhil olmak üzere 20 hükümet konağı bulunmaktadır. Bu konaklardan 4'ü geleneksel konut olup, 16 tanesi hükümet konağı işlevi ile tasarlanarak yapılmıştır. 16 Hükümet konağından günümüze 6'sı ulaşmış, 10'u ulaşamamıştır. %37'lik oranın günümüze ulaştığı göz önüne alınırsa neredeyse üçte birlik orandan biraz fazlasının korunmuş olduğu söylenebilir. Günümüzde mevcut olmayan yapılardan beşine ait belge ve fotoğrafa ulaşılmıştır. Sözlü ve yazılı kaynaklar ile AKVKK arşivi incelemelerine dayanarak tespit edilen günümüze ulaşamama nedenleri sırasıyla; yapıların tescillenmemiş olması nedeniyle yıkılarak yerlerine betonarme bina yapılması, 1920'li yıllarda çıkan iç karışıklık ve savaş durumlarında yanması, doğal afetler ve bakımsızlık sonucu harap duruma düşmesi olduğu söylenebilir (Çizelge C.03).

Şekil 3. 37 Hükümet konaklarının günümüzde mevcut olma durumları

Günümüze ulaşan yapılar özgünlük ve taşıyıcı yapı durumları açısından kendi aralarında iyi, orta ve kötü olarak sınıflandırılmıştır. Günümüze ulaşan hükümet konaklarının büyük çoğunluğu özgünlük açısından kötü durumdadır. Cephe düzenlerini korumakla beraber iç mekânlarda büyük değişiklikler geçirmişlerdir. Özgün döşemeleri ve

merdivenleri betonarmeye çevrilmiştir. Döşeme kaplamaları, tavan kaplamaları ve doğramaları değiştirilmiştir. Sadece Yarpuz Hükümet Konağı özgün döşemesini muhafaza etmektedir. Günümüze ulaşan hükümet konaklarının büyük kısmı kamu binası olarak kullanılmakta olup, restore edildikleri için taşıyıcı yapı olarak iyi durumdadırlar. Yarpuz Hükümet Konağı ise genellemeneden farklı olarak işlevsiz olup, taşıyıcı yapı olarak orta durumdadır (Çizelge C.04).

3.1.2 Vali Konakları

Vilayet ya da sancaklarda ikamet eden yöneticiler (Vali) için konut olarak tasarlanan yapılardır. 19. yy'da ortaya çıkan bu yapılar, genellikle hükümet konaklarının yakınlarında inşa edilmişlerdir.

3.1.2.1 Günümüzde mevcut olan vali konakları

Silifke Vali Konağı

Silifke Vali Konağı, Mersin ili, Silifke ilçesi, Saray Mahallesi, Cavit Erdem Caddesi üzerinde yer almaktadır.

a.Tarihçe

Yapı 1927-29 yılları arasında, Silifke'nin il olması nedeniyle Vali Konağı olarak yaptırılmış, 1933 yılına kadar bu amaçla kullanılmıştır. 1933-63 yılları arasında Kaymakamlık Lojmanı olarak hizmet vermiştir. 1968 yılında Belediye'ye devredilip, 1989'a kadar Belediye Hizmet Binası olarak kullanılmıştır. Yapı 1989 yılında Mersin Üniversitesi Meslek Yüksekokulu'na çevrilmiş olup, Mersin Üniversitesi kendi hizmet binasını yaptırdıktan sonra yeniden belediye'nin kullanımına geçmiştir.

b.Mimari özellikler

Plan

Dikdörtgen planlı, bodrum + iki katlı bir yapıdır. Binanın arka cephesinde binaya sonradan eklenen birimler ile dikdörtgen form biraz değişime uğramıştır. Giriş katında T şeklinde bir hol ve her iki yanında yer alan odalardan oluşmaktadır. Giriş holünün batısında yukarı çıkan betonarme bir merdiven yer almaktadır.

Cephe düzeni

Yapı giriş aksına göre simetrik bir cepheye sahip olmakla birlikte, sağ yanına eklenen tek katlı birim ile bu simetri bozulmuştur. Bu birimin özgün olup olmadığı bilinmemektedir. Ana girişi cepheye göre geri çekilmiş olup, ana giriş kapısının üzerinde balkon yer almaktadır. Giriş kapısı ile zemin kat pencereleri tekli düzende basık kemerli ve söveli olup, üst kat pencereleri sivri kemerlidir. Yapıda ahşap konsollarla taşınan geniş bir saçak bulunmaktadır.

Yapım tekniği ve malzeme

Yapı; kâgir - yığma olarak inşa edilmiş, subasman seviyesine kadar kesme taş kullanılmıştır. Bu seviyenin üzerindeki kotlarda yapı sıvalı olduğu için yapı malzemesi anlaşılmamaktadır. Özgün halinin ahşap olduğu düşünülen kat döşemesi ve tavanı, günümüzde betonarme olarak değiştirilmiştir. Yapının pencere ve kapı doğramaları ile iç mekân kapıları ahşaptan üretilmiş olup, iç mekânda bazı mahallerin zemininde ve yapının geniş saçığının altında ahşap kullanımı görülmektedir.

c.Koruma Sorunları:

2014 yılında restorasyon geçiren yapı, 2015 yılından günümüzde Belediyenin Kültür Sanat Merkezi olarak hizmet vermektedir. Yapı, özgün cephesini büyük ölçüde korumuş olmakla birlikte, dönem ekleri nedeniyle planını yeterince korumadığı görülmektedir.

Şekil 3. 38 Silifke Vali Konağı¹

¹ Silifke Belediyesi Arşivi, tarih belirtilmemiştir.

Şekil 3. 39 Silifke Vali Konağı, 2017

3.1.2.2 Günümüzde mevcut olmayan vali konakları

Adana Vali Konağı

1907 yılında Adana Hükümet Konağı'nın yanına valinin ikamet etmesi için taş malzeme ile yığma olarak inşa edilmiştir. İkinci katından geçitle Hükümet Konağı'na bağlanmaktadır [7]. Dikdörtgen planlı, giriş aksına göre simetrik cepmeli ve bodrum + iki katlı bir yapıdır. Birinci katı yükseltilmiş olup, giriş kapısı ve ona ulaşmak için kullanılan çift kollu merdiven cephenin orta aksına yerleştirilmiştir. Giriş kapısının hemen üstünde dairesel çıkmalı bir balkon yer almaktadır. Balkon kapısı ile her iki yanında yer alan giyotin pencerelerin düz atkılı olduğu görölmektedir. Bu düzen sadece orta mekandan oluşmuş olan üst katta da devam etmektedir. Yapının tüm pencereleri düz atkılı ve söveli olup, dikdörtgen profilli alınlığa sahiptir. 1945 Adana depreminde hasar görmüş olan yapı, 1951-54 yıllarında yol genişletme çalışmaları sırasında yıkılmıştır.

Şekil 3. 40 Adana Vali Konağı [18]

3.1.2.3 Vali konakları ile ilgili değerlendirme

Adana Vilayeti sınırları dâhilinde tespit edilen vali konaklarının sayılarının azlığı nedeniyle genel bir değerlendirme yapılması güçtür. Yalnızca bu yapıların konum olarak hükümet konaklarının yakınlarında yığma yapım sistemi ile inşa edildikleri; dikdörtgen planlı ve 2-3 katlı oldukları tespit edilmiştir.

3.1.3 Belediye Binaları

Osmanlı Devleti'nde, 19. yy'ın ikinci yarısında belediye teşkilatının kurulmasının ardından ortaya çıkan ve Belediye teşkilatının hizmet vermesi için tasarlanan yapılardır.

3.1.3.1 Günümüzde mevcut olan belediye binaları

Sis (Kozan) Belediye Binası

Adana ili, Kozan ilçesi, Hacı Uşağı Mahallesi'nde, Jandarma Sokak'ta yer almaktadır.

a.Tarihçe

Osmanlı arşivi ve yerel kaynaklarda yapılan araştırmalarda Kozan Belediye Binası ile ilgili detaylı bilgilere rastlanmamaktadır. Uzun yıllar belediye binası olarak kullanılan yapının ise yapım tarihi net bilinmemekle birlikte, Osmanlı döneminde yaptırıldığı anlaşılmaktadır. Bazı tarihçiler tarafından yapının 1890 yılında hükümet konağı olarak yaptırıldığı ileri sürülmüştür [42]. 1920 Kozan haritasındaki konumuna bakıldığında yakın yerlerde olduğu anlaşılmakla birlikte ikisinin aynı yapı olduğuna dair net bir bilgi bulunmamaktadır.

b.Mimari özellikler

Plan

Yapı eğimli bir arazi üzerine kuzey-güney doğrultusunda, dikdörtgen planlı, bodrum + bir katlı olarak inşa edilmiştir. Ana giriş, Jandarma Sokak üzerinde yer almaktadır. Paralelinde yer alan Yukarı Çarşı Sokaktan da buraya merdivenli bir geçiş bulunmaktadır. Bodrum katın giriş kapısına bu geçiş üzerinden ulaşılmaktadır.

Cephe düzeni

Yapı oldukça sade ve asimetrik bir cepheye sahiptir. Giriş kapısı, ön cephede orta aksın sol yanına yerleştirilmiş olup, önünde iki adet yuvarlak sütunla taşınan saçak yer almaktadır. Giriş kapısının sol yanında tek, sağ yanında iki adet olmak üzere ahşap doğramalı ve demir korkuluklu düz atkılı pencereler bulunmaktadır.

Yapım tekniğı ve malzeme

Bodrum kat kesme taş, üst kat moloz taştan yığma olarak inşa edilmiştir. Günümüzde döşeme ve tavanı betonarme olup, pencere ve kapı doğramalarında ahşap malzeme kullanılmıştır.

c.Koruma Sorunları:

Yapı uzun yıllar Belediye binası olarak hizmet vermiş olup, 2008 – 2012 yıllarında Kozmek (Kozan Meslek Edindirme Kursu) olarak kullanılmıştır. Kozan Belediye Meclisinin 5.12.2012 tarihinde aldığı kararla Kent Müzesine tahsil edilmiştir. Günümüzde yapının restorasyon geçirmiş olduğu, betonarme ile müdahale edildiğı görülmektedir. Pencere ve kapı doğramaları tamamen değıştirilmiş, ana kapının girişi iki adet yuvarlak sütunla vurgulanmış, iç mekânda asma tavan yapılmıştır.

Şekil 3. 41 Kozan Kent Müzesi, 2014

3.1.3.2 Günümüzde mevcut olmayan Belediye binaları

Adana Belediye Binası

Adana'nın ilk Belediye binası 1890'lı yıllarda inşa edilmiştir [2]. 1910 yılına ait Fransızlar tarafından hazırlanan Adana haritasında, yeri Hükümet Konağı'nın batısında işaretlenmiştir (Şekil D 12). 1918 yılına ait haritalarda ise Hükümet Konağı'nın tam karşısında, Seyhan Nehri'nin kıyısında büyük bir bahçe içerisinde yer aldığı görülür. İki ayrı haritadan alınan verilere göre; 1910-18 yılları arasında Seyhan Nehri'nin kıyısında yeni bir Belediye binası yaptırılmış olması söz konusudur. Günümüze ulaşmamış olan yapı dikdörtgen planlı olup, ön ve arka cephesinde çıkma yer almaktadır.

Ceyhan Belediye Binası

Ceyhan Belediye Binası günümüze ulaşmamış olup, sadece 1929 yılına ait fotoğraflardan mimarisine dair bilgiler elde edilmektedir (Şekil 3. 42, Şekil 3. 43). Bu fotoğraflara göre; yapı dikdörtgen planlı ve iki katlıdır. Asimetrik bir cepheye sahip olan yapının köşeleri kesme taşlarla vurgulanmıştır. Cephenin sol bölümü öne çıkarılmıştır. Geride kalan sağ bölümün sol tarafında basık kemerli giriş kapısı yer almaktadır. Sağında ve solunda basık kemerli, taş söveli pencereler bulunmaktadır. Giriş kapısının üstüne sağ bölümün tümünü kapsayacak şekilde betonarme bir balkon eklenmiştir. Üst katın kapı ve pencereleri alt kat ile aynı aksta olup, düz atkılıdır. Kapı ve pencere

doğramalarının ahşap olduğu görülmektedir. Günümüzde var olmayan yapının yıkım nedeni ve tarihine ilişkin bilgiye ulaşılamamıştır.

Şekil 3. 42 Ceyhan Belediye Binası, 1929¹

Şekil 3. 43 Ceyhan Belediye Binası, 1929²

---

¹ Ceyhan Belediyesi Arşivi

² Ceyhan Belediyesi Arşivi

Mersin Belediye Binası

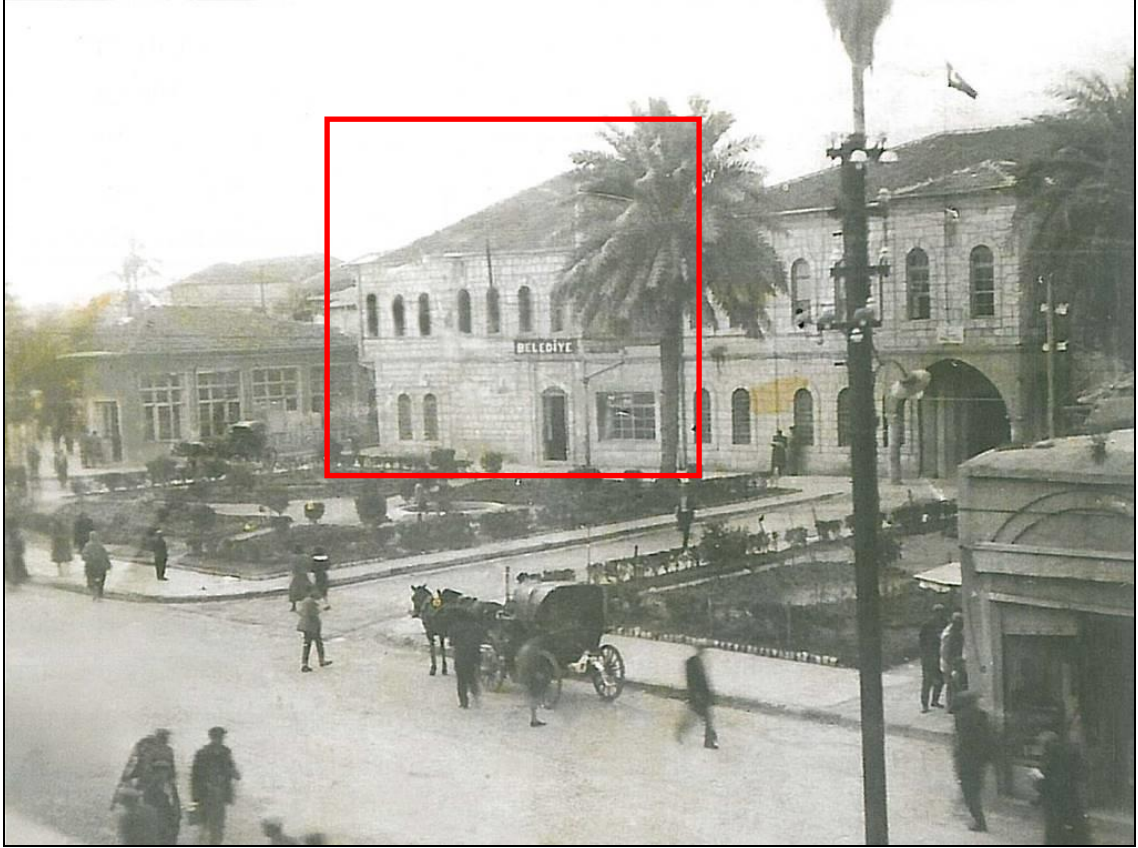
1903 yılında Belediye Başkanı Selyanoğlu Abraham Efendi tarafından Gümrük Meydanı'nda yaptırılmıştır. Binanın günümüze ulaşan fotoğrafına göre; yapı dikdörtgen planlı, iki katlı ve kırma çatılıdır. Yapı asimetrik cephele, düz atkılı kapı ve pencerelere sahiptir. n cephenin ortasında bir balkon çıkması yer almaktadır. Mersin taşından yığma olarak yapılmıştır. Mersin Belediyesi, Uray Caddesi'ndeki yerine taşındığı 1922 yılına kadar burada kalmıştır. Sonraları 1925 yılında kurulan 'Mersin Elektrik Eshama Munkasem Komandit' adlı şirket tarafından kullanılmaya başlanmış, ardından 'Saray Oteli' olmuştur. Mersin Belediyesi'nin aldığı 14.12.1964 tarihli 209 sayılı karar ile kamulaştırılarak yıkılmıştır.

şekil 3. 44 Mersin Belediye Binası [25]

Tarsus Belediye Binası

Tarsus Belediye Binası günümüze ulaşmamış olup, sadece 20.yy başlarına ait bir fotoğraftan mimarisine dair bilgiler elde edilmektedir. Bu fotoğrafa göre; Hükümet Konağı ile bitişik inşa edilmiş olan yapı kırma çatılı, dikdörtgen planlı ve iki katlıdır. Kaba yonu taş ile yığma yapım tekniğinde inşa edilmiş; sıvasız, yalın ve asimetrik bir cepheye sahiptir. Yapının giriş kapısı basık kemerli olup, cephenin orta aksının sağında kalacak şekilde yerleştirilmiştir. Kapının sağında dikdörtgen formlu camlı geniş bir pencere yer almaktadır. Sol yanı sağır duvar olup, onun iki yanında ikişer adet dairesel kemerli pencere yer almaktadır. Üst katında üçlü düzende dairesel kemerli pencereler cephe boyunca sıralanmaktadır. Katlar arasında kat silmesi vardır. Yapının önü bahçe şeklinde düzenlenmiştir.

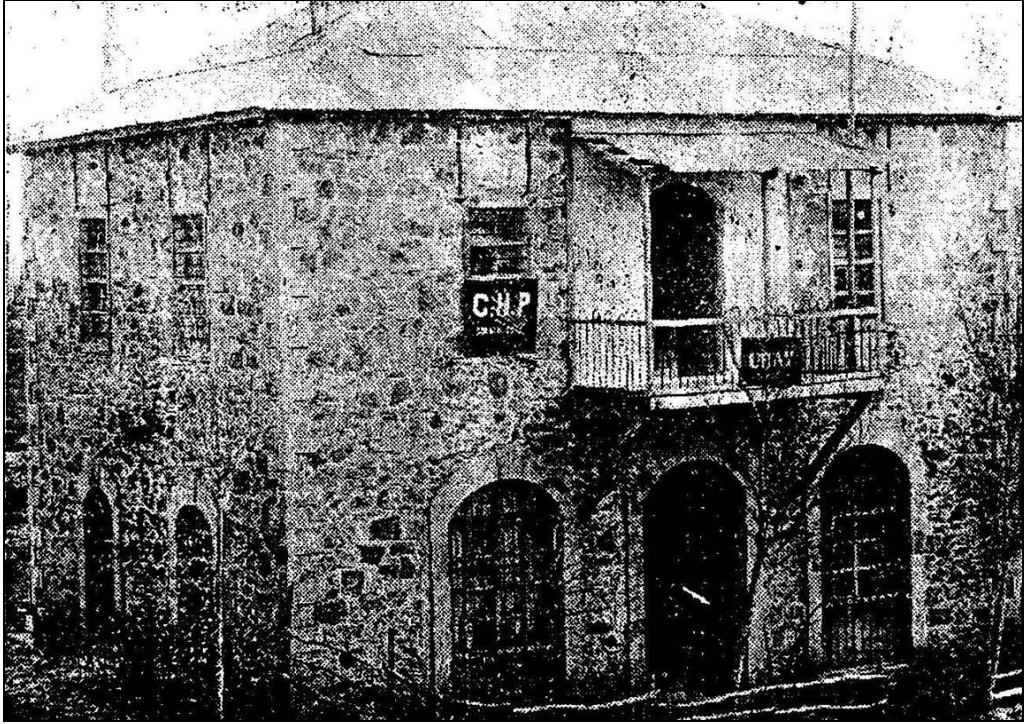

Şekil 3. 45 Tarsus Belediye Binası [46]

Gülнар Belediye Binası

Gülнар Belediye Binası günümüze ulaşmamış olup, sadece 20.yy başlarına ait bir fotoğraftan mimarisine dair bilgiler elde edilmektedir. Bu fotoğrafa göre; giriş aksına

göre simetrik cepheye sahip olan yapı kırma çatılı, dikdörtgen planlı ve iki katlıdır. Cephesi sıvasız olup, moloz taş ile yığma yapım tekniğinde inşa edildiği görülmektedir. Yapının köşeleri kesme taşlarla vurgulanmıştır. Giriş kapısı basık kemerli olup, cephenin ortasında yer almakta ve her iki yanında basık kemerli zemine kadar uzanan birer pencere bulunmaktadır. Pencere taş söveli olup, kilit taşları belirginleştirilmiştir. Giriş kapısının hemen üstünde ahşap payandalarla taşınan küçük bir balkon çıkması yer almaktadır. Balkon çıkmasının üstü üç adet ince ahşap direk taşıyan bir sundurma ile örtülüdür. Korkulukları da ahşaptan üretilmiştir. Balkona açılan kapı üst kat cephesinin ortasında olup, dikdörtgen formunda basık kemerlidir. İki yanında düz atkılı birer pencere görülmektedir. Yapının balkon korkulukları, pencere ve kapı doğramaları ahşaptan üretilmiştir. Yapı yıkılmadan önce üzerine ek yapılarak Halk Eğitim binası ve okul olarak kullanılmış, 1980'li yıllara kadar ayakta kalmıştır.

Şekil 3. 46 Gülnar Belediye Binası¹

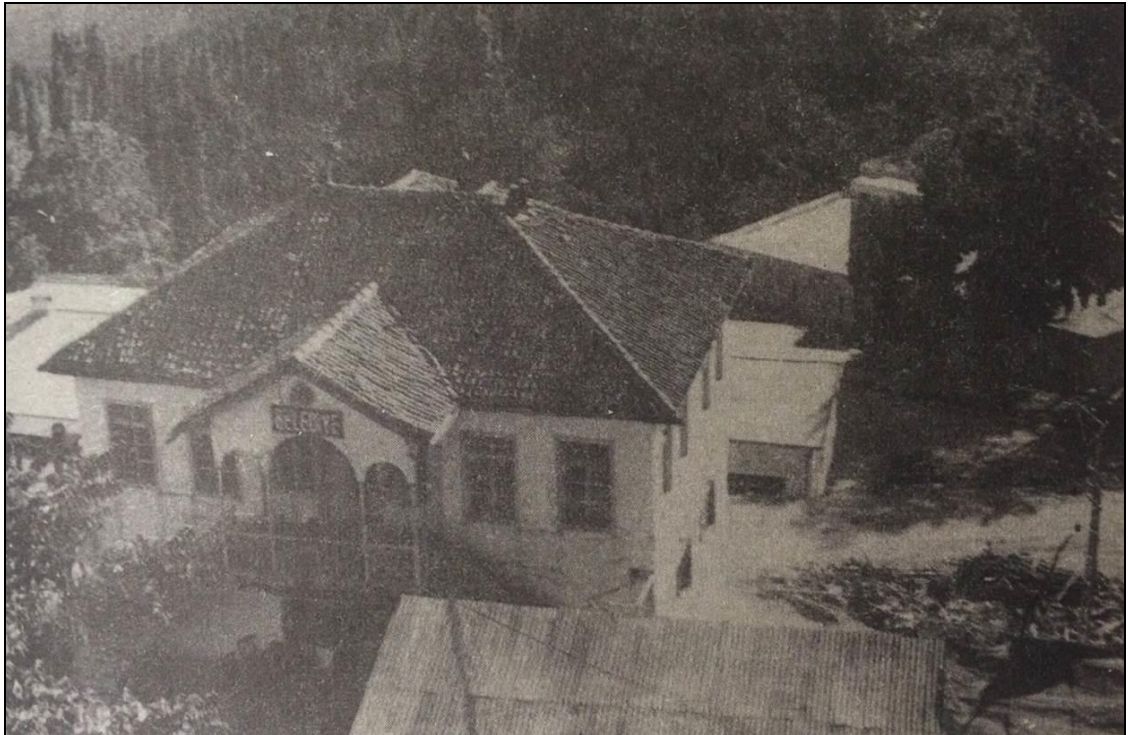
Ermenek Belediye Binası

Ermenek'te ilk belediye teşkilatı 1871 yılında kurulmuş olup, ilk belediye binası 1904 yılında Belediye Başkanı Hacı Sofu döneminde inşa edilmiştir [48]. Belediye binasının

---

¹ Birol Kandemir Arşivi

en eski fotoğrafı 1934 yılına tarihlenmektedir (Şekil 3. 48). Bu fotoğrafa göre; yapı dikdörtgen planlı, kırma çatılı ve iki katlıdır. Geleneksel konut örneğine benzer bir şekilde inşa edilmiştir. Sıvalı olan yapı, sade ve simetrik bir cepheye sahiptir. Zemin kat, hol şeklinde düzenlenmiş Belediyenin kahvehanesi olarak kullanılmıştır. Birinci kat Belediye olarak hizmet vermektedir. Zemin katta cephenin orta aksına her iki yanı geniş camlı pencerelerden oluşan tablalı çift kanatlı giriş kapısı yerleşmiş olup, iki tarafında boyutları birbirinden farklı birer adet pencere bulunmaktadır. Giriş kapısının üstünde ahşap payandalarla taşınan ahşap bir çıkma yer almaktadır. Ahşap çıkma Belediye binasının birinci kat girişini vurgulayan saçak işlevi görmekte olup, sağ ve solunda yer alan iki merdivenle buraya ulaşılabilir. Çıkmanın üst örtüsü ahşap direklerle taşınmaktadır. Direklerin arası dairesel kemerlerle geçilmiştir ve üstleri üçgen alınlık ile tamamlanmıştır. Üçgen alınlığın ortasında Belediye tabelası ve üstünde tuğra yer almaktadır. Cepheye birinci katta çıkmaya simetrik olacak şekilde ikişer pencere yerleştirilmiştir. Yapıdaki tüm kapı ve pencere doğramaları ahşap olup, çatısı alaturka kiremit kaplıdır. Yerel halktan edinilen bilgilere göre; Belediye 1980'li yıllara kadar bu yapıda hizmet vermiş, daha sonra yapının ihtiyacı karşılamaması nedeniyle başka bir binaya taşınmıştır. Söz konusu Belediye binası günümüze ulaşamamıştır.

Şekil 3. 47 Ermenek Belediye Binası, 1975 [48]

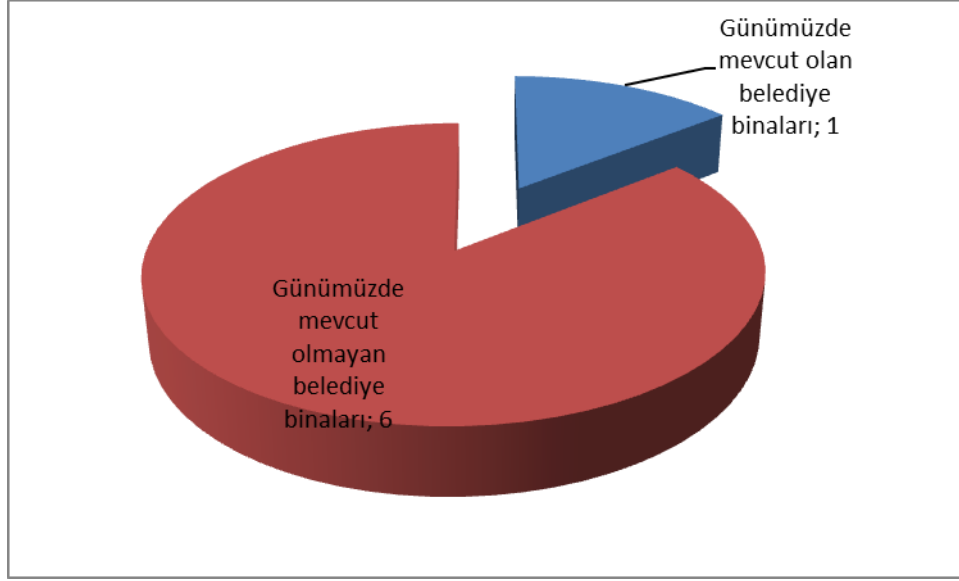

Şekil 3. 48 Ermenek Belediye Binası, 1934 [49]

3.1.3.3 Belediye binaları ile ilgili değerlendirme

19. yy Adana Vilayeti'ne ait 7 Belediye binası tespit edilmiş olup, günümüze sadece Kozan Belediye Binası ulaşmıştır. Günümüzde olmayan yapıların fotoğraflarına erişilmiştir. Bunlardan yapıların konum ve planlarına dair yorum yapılması güçtür. Cephe biçimlenişi açısından değerlendirildiğinde Belediye binaları genelde iki katlı ve kırma çatılı olup, önlerinde balkon çıkması yer almaktadır. Yiğma kagir olarak inşa edilmişlerdir. Taş malzeme ile inşa edilen binalarda kaba yonu ya da moloz taş malzeme kullanılmış ve genellikle yapının köşeleri kesme taşlarla vurgulanmıştır. Balkon çıkmaları ahşap malzemeden üretilmiş olup, ahşap payanda ya da direklerle taşınmıştır.

Belediye binaları koruma sorunları açısından ele alındığında, yapıların 6'sının yok olduğu görülmektedir. Bunun en önemli nedeni; tescil edilmemiş olmaları ve kamu hizmeti ile kullanıldıkları için bir süre sonra ihtiyacı karşılamadıkları öne sürülerek yıkılmak istenmeleridir.

Şekil 3. 49 Belediye binalarının günümüzde mevcut olma durumları

3.1.4 Gümrük Binaları

Bir ülkeye giren ya da çıkan mal ve nesnelere üzerinde denetimin yapıldığı yapılardır [50]. Adana Vilayeti'nde gümrük yapıları, genelde ithalat ve ihracat yapılan büyük limanlara yakın olarak inşa edilmişlerdir.

3.1.4.1 Günümüzde mevcut olan gümrük binaları

Taşucu Gümrük Binası

Taşucu Gümrük Binası, Mersin ili, Silifke ilçesi, Taşucu Mahallesi'nde, İsmet İnönü Caddesi'nde yer almaktadır.

a.Tarihçe

Yapının Osmanlı'nın son döneminde yaptırıldığı bilinmektedir. Milli Mücadele döneminde buğday ambarı olarak kullanılmış, Cumhuriyet döneminde yine gümrük binası olarak kullanılmaya devam etmiştir.

b.Mimari özellikler

Yapı, dikdörtgen planlı, iki katlıdır. Ön cephe duvarları kesme taştan, yan cepheler moloz taştan yığma yapılmış sistemi ile inşa edilmiştir. Yapının ana cephesi asimetrik olup, iki kat arasında tüm cephe boyunca uzanan taş konsollarla taşınan ahşap balkon

çıkması yer almaktadır. Ana giriş kapısı, cephenin ortasına yerleştirilmiştir. Sivri kemerli üst kat kapısı hariç, basık kemerli kapılardan ve düz atkılı pencerelerden oluşmaktadır. Yan cepheler daha sağır olup, üst kat hizasında küçük boyutlu kare pencereler göze çarpmaktadır. Arka cephede de basık kemerli küçük bir giriş kapısı bulunmakta, kot farkından dolayı bu kapiya merdivenlerden inilerek ulaşılmaktadır.

c.Koruma Sorunları

Yapının eski fotoğraflarıyla günümüzdeki durumunu kıyasladığımızda cephe düzeninin büyük oranda korunduğu görülmektedir (Şekil 3.50). Yapının fotoğrafa göre sağ yanında yer alan ambar binası varlığın korumakta, onun dışında çevresinin tamamen değişmiş olduğu gözlenmektedir. Günümüzde restorasyon geçirmiş olan yapının, malzemelerinin büyük oranda değiştiği tespit edilmiştir. Eskiyen taşlar yenileri ile değiştirilmiş; kapı ve pencere doğramaları, pencere korkulukları, ahşap balkon çıkması ve saçığı tamamen yenilenmiştir.

Şekil 3. 50 Taşucu Gümrük Binası¹

¹ Eski Taşucu fotoğrafı, https://www.youtube.com/watch?v=yuF5reNS_cM&t=26s

Şekil 3. 51 Taşucu Gümrük Binası Ön Cephe, 2014

Şekil 3. 52 Taşucu Gümrük Binası Arka Cephe, 2014

Aydıncık Gümrük Binası

Aydıncık Gümrük Binası, Mersin ili, Aydıncık ilçesi, Merkez Mahallesi'nde, Kelenderis antik kenti ve limanın yanında yer almaktadır.

a.Tarihçe

Yapının inşa tarihine ulaşılmasına rağmen, mimarisinden 19 yy'da inşa edildiği anlaşılmaktadır. Limana yakın olması nedeniyle buraya getirilen malların depolanması amacıyla kullanıldığı düşünülmektedir. Cumhuriyet döneminde tekel deposu olarak işlevlendirilmiştir. Tekel'in özelleştirilmesinin ardından boş kalan bina, günümüzde Kalenderis Kazı Evi ve Deposu olarak kullanılmaktadır.

b.Mimari özellikler

Plan

Dikdörtgen planlı, tek katlı bir yapıdır. Kapladığı alan yaklaşık 70 m²'dir [51].

Cephe düzeni

Asimetrik, sade bir cepheye sahiptir. Düz atkılı, ahşap doğramalı pencereler ve basık kemerli, demir doğramalı kapılardan oluşmaktadır. Pencere ve kapılarının çevresi taş söveler ile çevrilidir. Batı ve güney yan cepheleri daha sağır olup, üst kotlarda küçük kareye yakın pencereler bulunmaktadır. Kuzey yan cephede ise düz atkılı taş söveli pencereler ikili düzende üst üste yerleştirilmiştir.

Yapım tekniği ve malzeme

Moloz taş ile yığma olarak inşa edilmiştir. Pencere doğrama ve kapakları ahşap olup, kapı doğramaları metalden üretilmiştir.

c.Koruma Sorunları:

Günümüzde yıpranmış olsa dahi ana cephesi ve plan özgünlüğünü koruyarak ayakta kalan yapının, Tekel Deposu olarak kullanıldığı dönemde bir takım müdahaleler geçirdiği bilinmektedir. Bu müdahaleler; toprak dam çatısının betonarme olarak değiştirilmesi, pencerelerin bir kısmının boyutları ile oynanması ve zeminin toprak dolgu ile yükseltilmesi sayılabilir [51]. Günümüzde ise taşıyıcı yapı olarak iyi durumda olan yapının cephelerinde boya ve sıva dökülmeleri, yer yer çimento sıva kalıntıları; taşlarında yüzeysel bozulmalar ve sonradan yapılan betonarme çatısında çatlaklar görülmektedir. Özgün kapı ve pencere doğramaları değiştirilmiş olan giriş kapılarının önüne beton merdivenler yapıldığı tespit edilmiştir. Yan ve arka cephelerinde kablo ve

tesisat borularının duvarların içerisinden geçtiği gözlenmiştir. İç mekân sıvalı olup, ara ara siva dökülmesi ve dökülen noktalarda çimento siva müdahaleleri dikkat çekmektedir. Ayrıca, kazı evi ve deposu olarak kullanılmaya başlandığı dönemde daha fazla eşya depolamak için bir ahşap asma kat yaptırıldığı tespit edilmiştir.

Şekil 3. 53 Aydınçık Gümrük Binası, 1950-65 arası [52]

Şekil 3. 54 Aydınçık Gümrük Binası, 2014

Şekil 3. 55 Aydınçık Gümrük Binası İç Mekan, 2014

3.1.4.2 Günümüzde mevcut olmayan gümrük binaları

Mersin Gümrük Binası

1832 yılında Gümrük işleri iskelenin yanına yapılan ahşap bir kulübede idare edilmektedir. Gümrük İdaresi, iskelede artan ticaret ve hareketle orantılı olarak genişleyerek 1852 yılında gümrük işlemleri için bir müdür, bir kâtip ve bir sandık emini atanmıştır. 1884 yılında bu ahşap yapı yıkılarak yerine büyük bir taş yapı inşa edilmiş, 1909 yılında genişletilerek fotoğraf ve kartpostallarda tespit edilen halini almıştır [13].

Günümüzde yapı ayakta olmayıp, 20.yy başlarına ait fotoğraf ve kartpostallardan mimarisine dair bilgiler elde etmekteyiz. Bu belgelere göre, giriş aksına göre simetrik cepheye sahip olan yapı kesme taştan yığma yapım sisteminde iki katlı olarak inşa edilmiştir. Gümrük meydanına bakan batı cephesinde, giriş kapısı dairesel kemerli olup, cephenin ortasında yer almaktadır. Dairesel kemerli kısmın içi demir ferforjelerle süslenmiştir. Kapının çevresi taş söve ile çevrilmiş olup, üstünde üçgen bir alınlık yer almaktadır. Üçgen alınlığın üstüne de dairesel bir tepe penceresi yerleştirilmiştir.

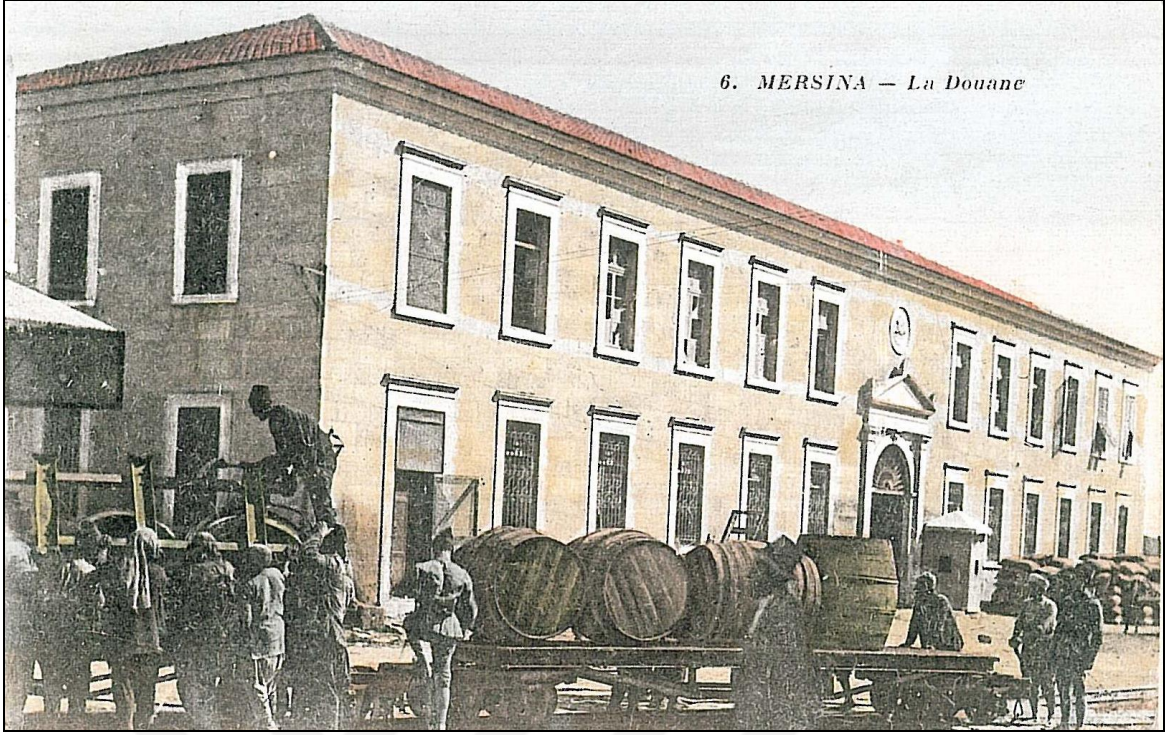
Kapının her iki yanında simetrik olacak şekilde dört pencere ve bir kapı bulunmaktadır. İkinci katta ise 12 adet pencere vardır. Yapının denize bakan güney cephesi simetrik bir düzende tasarlanmıştır. Ön cephedeki giriş kapısı ve pencere tipi yan cephede de tekrar etmiştir. Yan cephenin orta aksında pencereler yerleşmiş olup, kapılar pencerelere simetrik olacak şekilde iki yanda yer almaktadır. Cephenin sol yanında, ikinci katta demir ferforjeleri olan balkon çıkması bulunmaktadır.

Şekil 3. 56 Mersin Gümrük Binası¹

¹ BOA, Ftg1972, tarih belirtilmemiştir.

Şekil 3. 57 Mersin Gümrük Binası batı cephesi [24]

Şekil 3. 58 Mersin Gümrük Binası güney cephesi [24]

Şekil 3. 59 Mersin Gümrük Binası güney cephesi, 1910'lar [13]

3.1.4.3 Gümrük binaları ile ilgili değerlendirme

19. yy Adana Vilayeti sınırları dâhilinde üç gümrük yapısı tespit edilmiştir. Bunlar; Mersin sancak merkezi, Taşucu ve Aydıncık kazalarında bulunmaktadır. Genelde yurtdışı seferlerinin yapıldığı iskelelerin yakınlarına konumlanmışlardır. Sadece birinin içine girilebildiği için planları hakkında yorum yapmak güçtür. Genelde cephe karakterleri önemlerine göre değişmektedir. Mersin sancak merkezindeki gümrük binasının daha nitelikli tasarlanarak yapıldığı anlaşılmaktadır. Kaza merkezlerinde yer alan yapıların yerel ustaların elinden çıktığı düşünülmektedir. Yapım tekniği olarak kesme ya da moloz taş yığma tekniğinde inşa edilmişlerdir.

Günümüze üç yapıdan ikisi ulaşmış olup, bu sonuç bölgedeki gümrük yapılarının nispeten korunduğunu göstermektedir. Sadece Mersin Gümrük Binası 1960'lı yıllarda meydan genişletme çalışmalarında kamulaştırılarak yıkıldığı için günümüze ulaşmamıştır.

3.1.5 Posta-Telgraf Binaları

Posta ve telgraf hizmetlerinin verildiği yapılardır. Telgraf, 1843 yılında icat edilmiş, Osmanlı'da kullanılmaya başlanması 11 yıl sonra gerçekleşmiştir. 1855 yılında ise Osmanlı Devleti'nde Telgraf Nezareti kurulmuştur. Bu tarihten itibaren Osmanlı Devleti sınırlarında iletişim aracı olarak yaygın olarak kullanılmış ve önemli bölgelere posta telgraf binaları inşa edilmiştir.

3.1.5.1 Günümüzde mevcut olan posta-telgraf binaları

19. yy Adana Vilayeti sınırları dâhilinde yapılan araştırmalarda o döneme ait posta telgraf binalarının bulunduğu, bunlardan hiçbirinin günümüze ulaşmadığı tespit edilmiştir.

3.1.5.2 Günümüzde mevcut olmayan posta-telgraf binaları

Adana Posta Telgraf Binası

Gsipka koleksiyonuna ait bir fotoğraftan, Adana Posta Telgraf Binası'nın mimarisine dair bilgiler elde edilmektedir (Şekil 3. 60). Bu fotoğrafa göre, yapı kesme taştan yığma yapım sistemi ile iki katlı olarak inşa edilmiştir. İki sokağın kesiştiği köşede yapının köşesi yuvarlanarak dairesel şekilde bitirilmiştir. Giriş kapısı dairesel kemerli olup, bu dairesel kütlede ortasında yer almakta, her iki yanında birer pencere bulunmaktadır. Pencere ve kapıların kemerleri profilli olup, kilit taşları belirginleştirilmiştir. Kemerlerin içi demir ferforjelerle kapatılmıştır. Kapının hemen üstünde korkuluğu demir ferforjeli olan dairesel bir balkon yer almaktadır. Korkulukların üzerinde posta-telgraf-telefon yazılı tabela asılmıştır. Balkona açılan kapı ve pencereler düz atkılı ve ahşap panjurludur. Pencerelerin üstünde profilli taş söveler yerleştirilmiştir. Katlar arasında cephe boyunca uzanan kat silmeleri bulunmaktadır. İkinci kat ile çatı arasındaki silme daha profilli olup, dairesel köşe süslü bir alınlıkla bitirilmiştir. Bu dönemin yapıları incelendiğinde, benzer alınlıkların sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. 1938 yılına kadar Posta Telgraf Binası olarak kullanılan yapı, bu tarihten itibaren memur lokantası olarak kullanımına devam etmiştir.

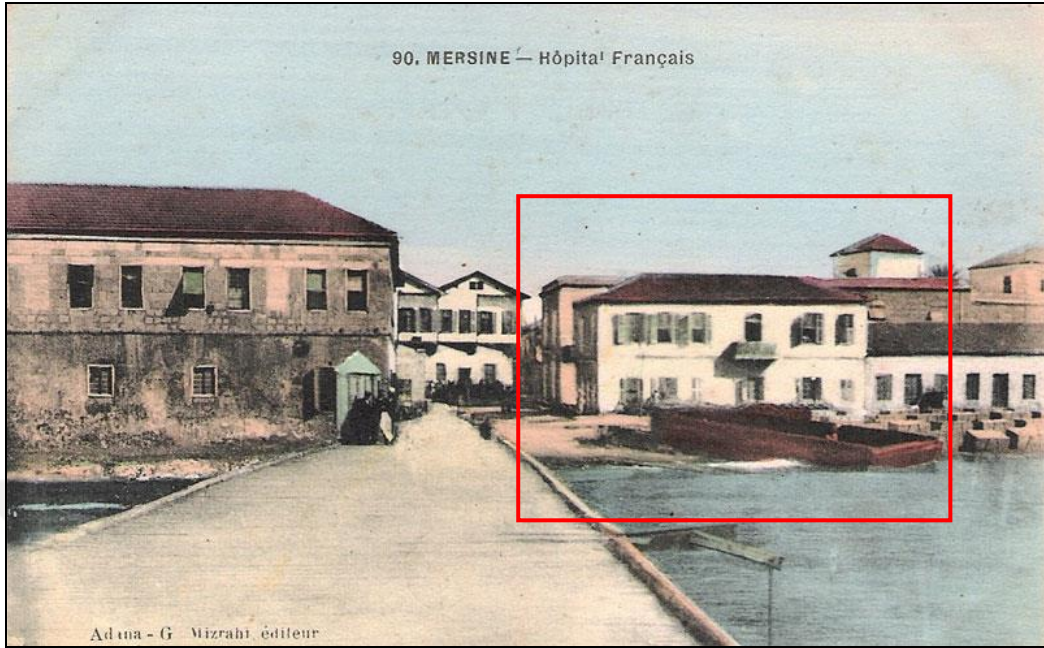

Şekil 3. 60 Adana Posta Telgraf Binası, 1915

Mersin Posta Telgraf Binası

Mersin'e yapılan ilk posta telgraf binasının yapım tarihini bilmemekle beraber, elde edilen verilerden 1930 yılına kadar kullanıldığı anlaşılmaktadır [38]. Bina günümüze ulaşmamış olup, 1910 yılına ait kartpostallardan mimarisine dair bilgiler elde edilmektedir. Bu fotoğrafa göre; yapı İskele Meydanı'nın batı yönünde, taş iskelenin sağında kesme taştan yığma sistemde, ahşap merdivenli ve iki katlı olarak inşa edilmiştir [38]. Yapı kırma çatılı olup, asimetrik bir cephe düzenine sahiptir. Birinci katta cephenin orta aksında balkon çıkması yer almaktadır. Balkon çıkmasının solunda üç, sağında iki ve birinci katta toplam altı pencere bulunmaktadır. Yapının pencere ve

kapıları düz atkılı olup, ahşap kepenklidir. 1930'lu yıllarda postane binası taşınınca, bu bina yıktırılmıştır.

Şekil 3. 61 Mersin Posta Telgraf Binası, 1910'lar¹

Şekil 3. 62 Mersin Posta Telgraf Binası, 1930 [38]

¹ Levantine Heritage Foundation Arşivi

3.1.5.3 Posta-telgraf binaları ile ilgili değerlendirme

19. yy Adana Vilayeti'ne ait posta-telgraf binalarından günümüze ulaşan olmadığı tespit edilmiştir. Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde yapılan incelemelerde tarih ve yer bilgisi olmayan bir posta telgraf binası plan örneğine rastlanmıştır¹. Günümüze ulaşmamış olan posta telgraf binalarının plan tipi ve hangi mekânlardan oluştuğunu çözümlemek amacıyla bu planlar incelenmiştir. Bu plan örneğine göre; yapı simetrik planlı ve iki katlıdır. Her iki kat planı da I şeklindeki koridorun iki yanına dizilmiş odalardan oluşmaktadır. Yapının ana girişi cephenin ortasında bulunmakta, girişin tam karşısında merdiven kovası yer almaktadır. Alt kat telgrafhanede çalışan memurların ve hizmetlilerin odası, telgrafhane ile telgraf memurlarının yatak odası şeklinde düzenlenmiştir. Üst kat ise memur ve hizmetlilerin odası ile birlikte yemek odası, misafir odası ve eşya konulacak odalardan oluşmaktadır. Her katta iki tane olmak üzere dört adet ıslak hacim bulunmaktadır. Bu mekânlardan telgraf memurlarının gece-gündüz değişimli olarak bu yapıda konakladıkları anlaşılmaktadır.

Şekil 3. 63 Posta Telgraf Binası Örneği

¹ BOA, Tarih : yok Dosya No :4131 Gömlek No :1 Fon Kodu :PLK.p..

19. yy Adana Vilayeti sınırlarında sadece günümüze ulaşmamış olan posta telgraf binası yapılarının fotoğraflarına erişilmiştir. Bunlardan yapının konum ve planına ilişkin yorum yapılması güçtür. Genel olarak değerlendirildiğinde posta-telgraf binaları iki katlı ve kırma çatılı olup, yağma kagir olarak yapılmışlardır. Cephe özellikleri bakımından genellemeye gidilmesi hem sayı azlığı hem de binaların bu amaçla tasarlanıp tasarlanmadığını bilinmediğinden tercih edilmemiştir.

Posta-telgraf binaları koruma sorunları açısından ele alındığında, bu yapıların tamamının yok olduğunu görülmektedir. Bunun en önemli nedeni; ilerleyen zamanlarda eklenen işlevler ile yapıların ihtiyacı karşılayamaz olmasından dolayı terk edilmeleri olabilir.

3.1.6 Hapishaneler

Hapishane kelimesi, Osmanlıca ‘mahbes’ sözcüğünden türemiş olup, hapsedilen yer anlamına gelmektedir. Osmanlı Devleti’nde kurulan modern hapishaneler; “ıslah-ı nefis” amacı taşıyan, suçluyu dönüştürme amacı gözetilerek oluşturulmuş ve bunun için özel olarak tasarlanan yapılar olarak tanımlanmıştır. Hapishaneler bu yönüyle mahbesten ayrılmaktadır. Osmanlı’da, modern hapishanelerin ortaya çıkışına kadar kale gibi müstahkem(sağlamlaştırılmış) yerler, hükümet binalarının mahzeni, tophane gibi binaların için de bu amaçla ayrılmış yerler mahbes olarak kullanılmıştır [53].

19. yüzyılın ortalarından sonra hapishane amacıyla yeni binaların yapıldığı, bazen de başka bir iş için tahsis edilmiş yapıların hapishanelere dönüştürüldükleri görülmüştür.

3.1.6.1 Günümüzde mevcut olan hapishaneler

19. yy Adana Vilayeti sınırları dâhilinde yapılan araştırmalarda o döneme ait hapishane binalarından günümüze ulaşan olmadığı tespit edilmiştir.

3.1.6.2 Günümüzde mevcut olmayan hapishaneler

Adana Hapishanesi

Adana Hapishanesi günümüze ulaşmamış olup, özgün haline dair herhangi bir fotoğrafa rastlanmamıştır. Başbakanlık Osmanlı Arşivi’nde yapılan araştırmalar sonucu Adana

Hapishanesi adı altında 12 Kanunisani 1331 Rumi (25 Ocak 1916) tarihli plan ve görünüşler elde edilmiştir¹. Bu projenin uygulanıp uygulanmadığına dair net bir bilgi bulunamamakla beraber, dönemin mimari karakterini yansıtmaması ve tarihi belge niteliği taşıması nedeniyle teze dâhil edilmiştir. Elde edilen projeye göre yapı dikdörtgen planlı, iki katlıdır ve çevresi dikdörtgen plan oluşturacak şekilde dış duvarlarla çevrilidir. Dış duvarların dört köşesinde gözetleme kulesi bulunmaktadır. Yapı, giriş ve koğuşların bulunduğu bölüm olarak iki kısımda düzenlenmiştir. Giriş bölümünde birinci katta jandarma kumanda odası, mülakat odası, jandarma ve gardiyan koğuşları ile hizmet birimleri; taamhane (yemekhane), matbah (mutfak), çamaşırhane, helalar ve depo yer almaktadır. Giriş bölümünde ikinci katta yönetici odaları ile bitişik konumda hastane birimi yer almaktadır. İki bölümün merdivenleri ayrı olup, hastane birimi içerisinde eczahane, emran-ı sâriye (bulaşıcı hastalıklar) koğuşu, hasta koğuşu, tebhîr (sterilizasyon), banyo ve helalar bulunmaktadır. Diğer bölüm; ortasında şadırvan yer alan geniş dikdörtgen bir avlu etrafını çevreleyen koğuşlardan oluşmaktadır. En uçta matbah (mutfak), çamaşırhane, hamam ve helalar bulunmaktadır. İkinci kat sadece koğuşlardan oluşmakta; sol koridorun sonunda helalar, sağ koridorun sonunda imalathane yer almaktadır. Yapı görünüş olarak kırma çatılı ve geniş saçaklıdır. Birinci Ulusal Mimarlık² akımının özelliklerini büyük oranda taşıyan cephesi, orta aksta yer alan girişe göre simetriktir. Giriş kapısı basık kemerli, tablalı ve çift kanatlı olup, çevresi mukarnaslı taç kapı şeklinde düzenlenmiştir. Taç kapının üzerinde iki adet bitişik nizamda sivri kemerli pencere yer almaktadır. Pencereilerin üzerine çini pano yerleştirilmiştir. Projede cephe görünüşünün ölçeği 1/100 olup, giriş bölümü 5,75 olarak boyutlandırılarak cephede öne çıkarılmıştır. Cephenin sol ve sağ yanları aynı boyutlarda ve 22,42 olarak gösterilmiştir³. Zemin kat pencereleri sivri kemerli, üst kat pencereleri düz atkılı tasarlanmıştır. Pencereilerin çevresi söveli olup, kat silmesi bütün cephe boyunca devam ettirilmiştir.

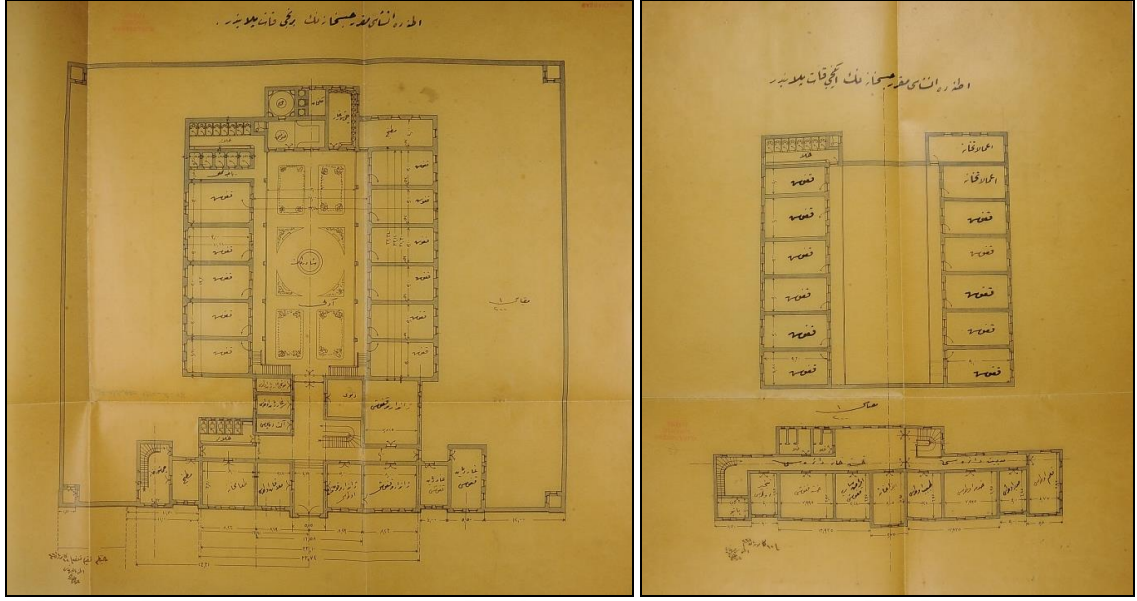
---

¹ BOA, Tarih: 17/R /1334 (Hicrî) Dosya No :00039 Gömlek No :00005 Fon Kodu : DH.MB..HPS.

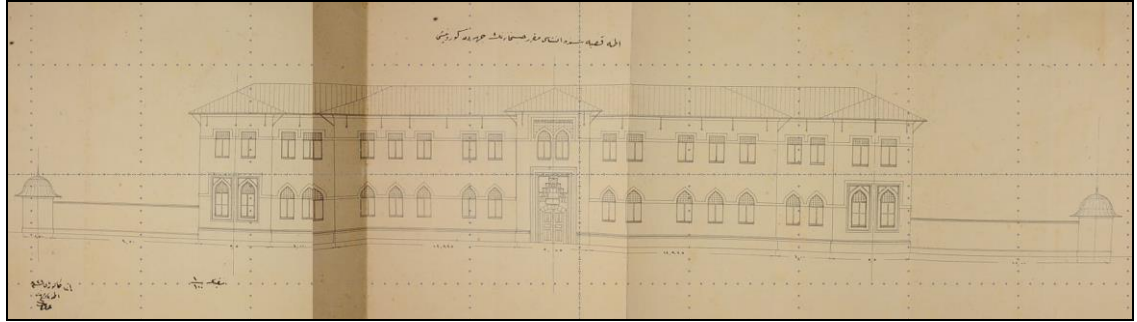
² 19.yy sonları ve 20.yy başlarında gelişen milliyetçilik görüşünün etkisi ile Türk mimarların klasik Osmanlı yapıtlarındaki öğeleri yapılarına aktararak uygulayarak ürettikleri mimarlık akımı

³ Mevcut çizimde ölçü birimi gösterilmemiştir

Şekil 3. 64 Adana Hapishanesi planları¹

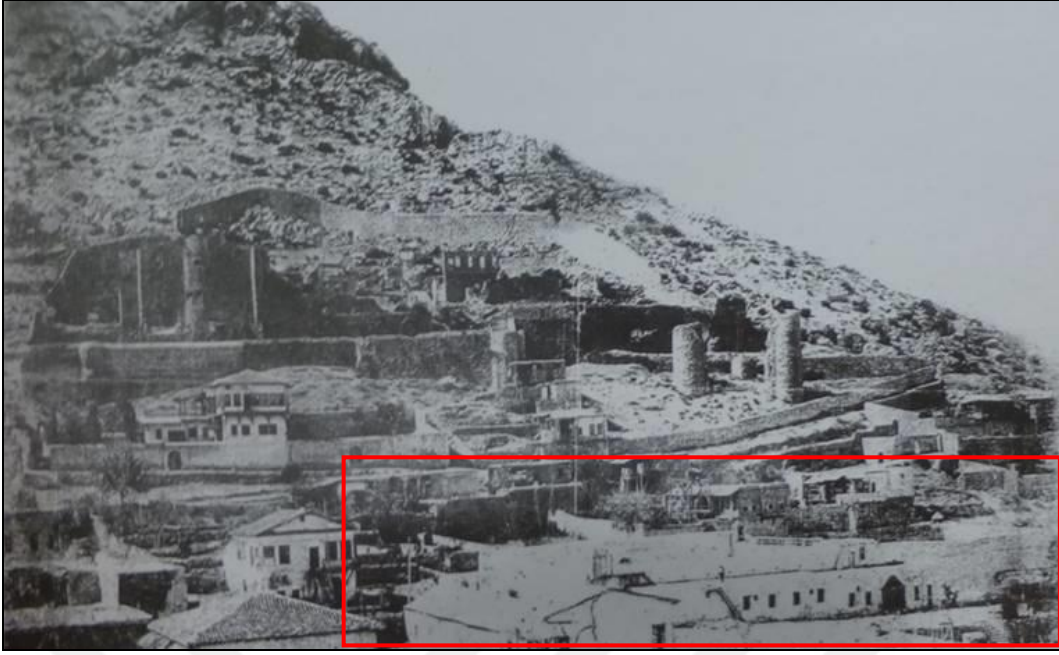
Şekil 3. 65 Adana Hapishanesi cephe görünümü²

Kozan Hapishanesi

Kozan Hapishanesi günümüze ulaşmamış olup, sadece 20.yy başlarına ait fotoğraflardan mimarisine dair bilgiler elde edilmektedir. Bunlardan, 1940'lara ait bir fotoğrafta yapı daha net görülmektedir. Bu fotoğrafa göre hapishane yapısı, geniş bir avluyu çevreleyen dikdörtgen planlı tek katlı bir binadan oluşmaktadır. Fotoğrafın altındaki notlardan hapishanenin aynı zamanda askerlik şubesi olarak da kullanıldığı anlaşılmaktadır.

¹ BOA, Tarih: 17/R/1334 (Hicrî) Dosya No :00039 Gömlek No :00005 Fon Kodu : DH.MB..HPS.

² BOA, Tarih: 17/R/1334 (Hicrî) Dosya No :00039 Gömlek No :00005 Fon Kodu : DH.MB..HPS.

Şekil 3. 66 Kozan Hapishanesi, 1940'lar [43]

Cebel-i Bereket (Osmaniye) Hapishanesi

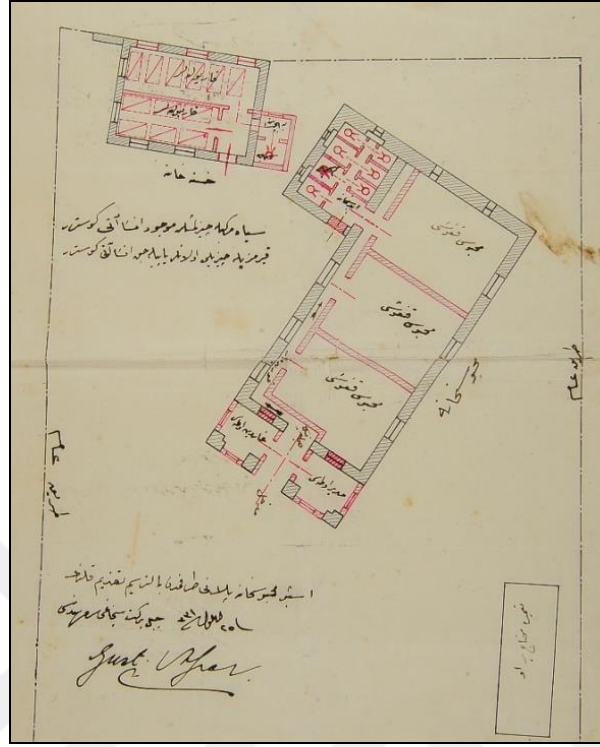
Cebel-i Bereket Hapishanesi ile ilgili ilk bilgilere 1 Mart 1916 tarihli Başbakanlık Osmanlı Arşiv belgesinde rastlanmaktadır¹. Bu belgede; Osmaniye kazasında metruk Ermeni Kilisesi'nin hapishaneye, müstemilatındaki mektebin de hapishane hastanesine dönüştürülmesi için istenen havalenamenin gönderildiği yazmakta ve ekinde çizimler yer almaktadır. Çizimlerde siyah mürekkeple çizilmiş kısımlar mevcut inşaatı göstermekte, kırmızı mürekkeple çizilmiş olanlar yapılacak inşaatı göstermektedir (Şekil 3. 67).

28 Haziran 1916 tarihli belgede ise; Kilise'nin mahalle içerisinde bulunmasından ve eski Hükümet Konağı'nın hapishane olarak kullanılmaya elverişli olmamasından dolayı yeni bir hapishane inşası için gerekli olan paranın gönderileceğini yazmakta, yeni tasarlanan hapishane plan krokileri ekte yer almaktadır². Bu çizimlere göre hapishane dikdörtgen planlı ve tek katlı olup, ortasında geniş bir avlu bulunmaktadır. Avlu, giriş bölümü ve üç geniş koğuş ile çevrelenmiştir. Girişin sağına avludan geçilerek ulaşılabilen hamam

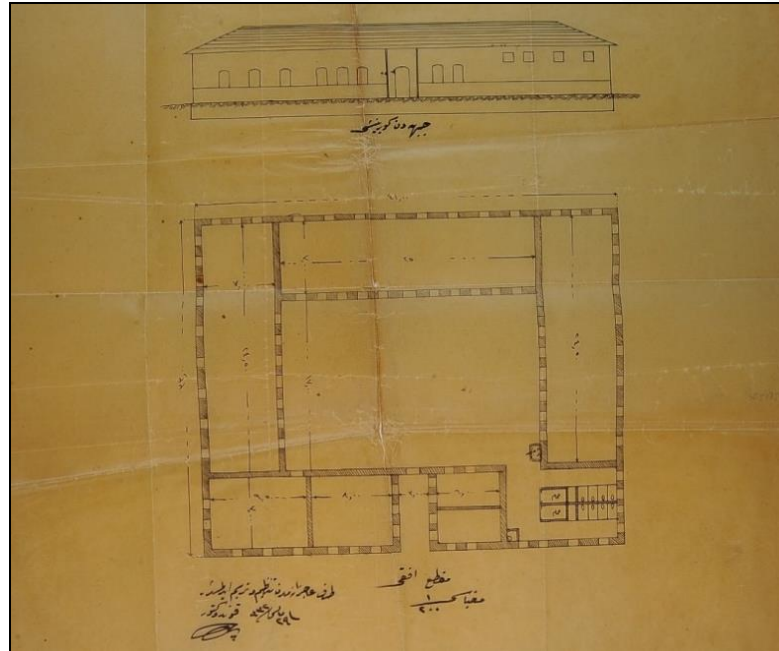
¹ BOA, Tarih: 17/R /1334 (Hicrî) Dosya No :49 Gömlek No :22 Fon Kodu : DH.MB..HPS.

² BOA, Tarih: 06/N /1334 (Hicrî) Dosya No :25 Gömlek No :22 Fon Kodu :DH.MB..HPS.M...

bölümü yerleştirilmiştir. Krokisi bulunan hapishanenin inşa edilip edilmediğine dair bilgiye ulaşamamıştır.

Şekil 3. 67 Osmaniye kazasında Ermeni Kilisesi'nin hapishaneye dönüştürülme planı¹

Şekil 3. 68 Osmaniye'de yeni tasarlanan hapishane planı, 1916¹

¹ BOA, Tarih: 17/R/1334 (Hicri) Dosya No :49 Gömlek No :22 Fon Kodu : DH.MB..HPS.

Mersin Hapishanesi

Arşiv belgelerinden anlaşıldığı kadarıyla; Mersin hapishanesi inşaatına 1904 tarihinde başlanmıştır². Yapı günümüze ulaşmamış olup, çizimleri 19 Ekim 1904 (9/Ş/1322 H.) tarihli Osmanlı arşiv belgesinde yer almaktadır³. Bu çizimlere göre; yapı orta avlulu, dikdörtgen planlı, kırma çatılı ve iki katlıdır. Avlunun ortasında havuz, sağ yanda matbah (mutfak) ve çamaşırhane olarak kullanılan bir oda, onun yanında ıslak hacimler bulunmaktadır. Yapı, giriş cephesi dışında kalan üç yönden yapıyı çevreleyecek şekilde bir boşluk bırakılarak sağır duvarlarla kapatılmıştır. Bu boşluk, muhafaza koridoru olarak adlandırılmaktadır. Bu çizimlerde, koğuş mekânlarının daha çok özelleştiği (cinayet koğuşu gibi) ve kadınlar hapishanesinin yer aldığı görülmektedir. Alt katta; girişte sağda kadınlar hapishanesi, solda zabıt odaları ile avluyu L şeklinde çevreleyen koğuşlar yer almaktadır. Giriş bölümünün üst katına ayrı bir merdiven ile çıkılmakta olup, polis dairesi, nöbetçi zabıt odası, zaptiye koğuşu, tabur kalemi, kâtibi ve ağası odası gibi odalardan oluşmaktadır. Koğuş bölümlerinin üstü ayrı bir merdiven ile ulaşılan hastane şeklinde düzenlenmiştir.

20.yy başlarına ait fotoğraf ve kartpostallardan yapının ön cephesine dair bilgiler elde edilmektedir. Bu belgelere göre; yapı düzgün kesme taşlardan inşa edilmiş, sıvasız asimetrik düzenli bir cepheye sahiptir. Ana giriş kapısı basık kemerli olup, cephenin ortasında yer almaktadır. Çevresi mermer söve ile çevrilidir. Üstünde iki adet dairesel kemerli pencere yer almaktadır. Pencerelerin kemerli kısmı ferforje ile kapatılmıştır. Birinci katta cephenin solunda etrafı mermer söveli düz atkılı pencere ve kapılar yer almaktadır. Ön cephenin sağ bölümü daha sağır olup, birinci kat yalnızca düz atkılı pencere ve iki küçük kare pencereden oluşmaktadır. Birinci kat pencerelerinin tümü demir parmaklıklarla kapatılmıştır. Üst kat pencereleri düz atkılı olup, 6'sı solda 5'i sağda olmak üzere 11 tanedir. Yapıdaki pencere ve kapı doğramalarının ahşap olduğu anlaşılmaktadır. Başbakanlık Osmanlı Arşivi'ndeki cephe çizimleri ile karşılaştırıldığında; ana giriş kapısının ve ön cephede sağ bölümün farklılaştığı görülmektedir. Bu çizimlerde

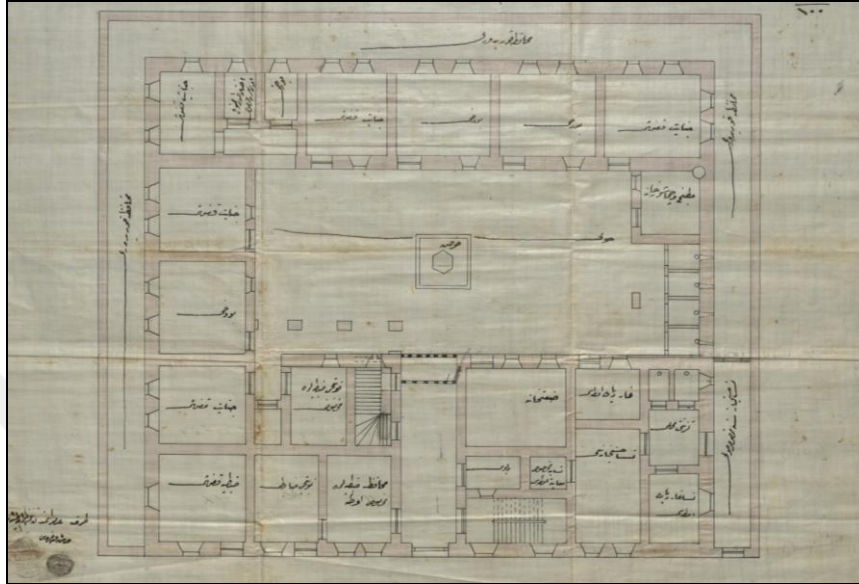
---

¹ BOA, Tarih: 06/N /1334 (Hicrî) Dosya No :25 Gömlek No :22 Fon Kodu :DH.MB..HPS.M...

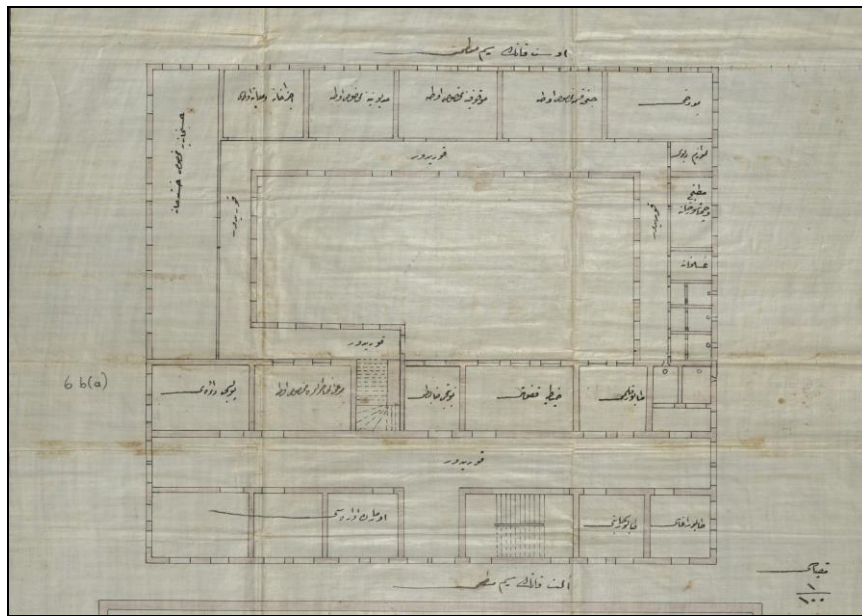
² BOA, Tarih: 17/L /1322 (Hicrî) Dosya No :56 Gömlek No :11 Fon Kodu : DH.TMIK.S..

³ BOA, Tarih: 09/Ş /1322 (Hicrî) Dosya No :128 Gömlek No :19 Fon Kodu : Y..A..RES.

ana giriş kapısı düz atkılı gösterilmiş, birinci katta ön cephenin sağında yer alan düz atkılı pencere ile küçük pencereler sayıca bir fazla çizilmiştir. Sağ bölümün ikinci katında ise 4 adet düz atkılı pencere gösterilmiştir. Bu verilerden yapının projesinin uygulama aşamasında değiştiği anlaşılmaktadır. 1898 yılında inşaatına başlanan Hükümet Konağı'nın bir eklentisi olarak tasarlanan yapı, 1979 yılında yanmıştır [38].

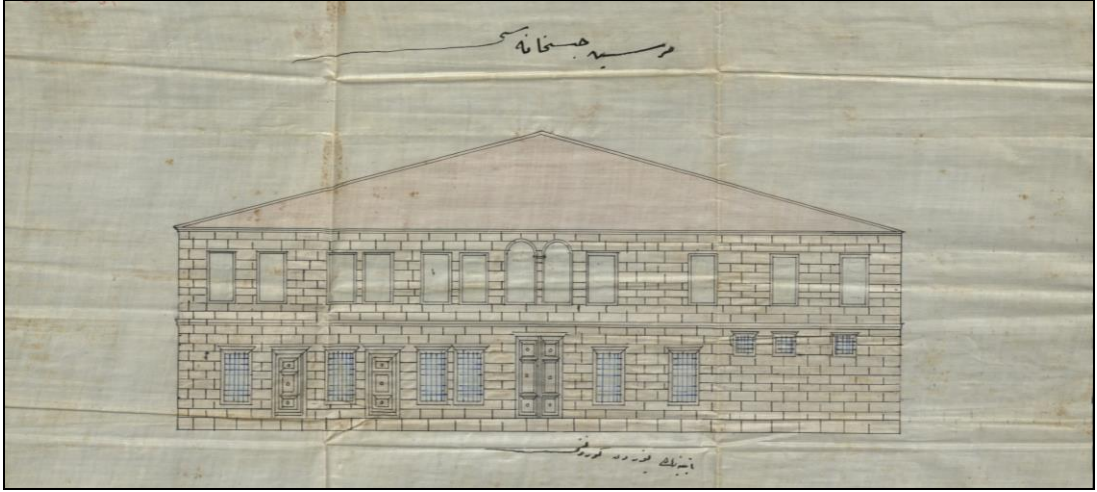

Şekil 3. 69 Mersin Hapishanesi birinci kat planı, 1904¹

Şekil 3. 70 Mersin Hapishanesi ikinci kat planı, 1904¹

¹ BOA, Tarih: 09/Ş /1322 (Hicrî) Dosya No :25 Gömlek No :22 Fon Kodu :DH.MB..HPS.M...

Şekil 3. 71 Mersin Hapishanesi ön cephe çizimi, 1904²

Şekil 3. 72 Mersin Hapishanesi, 1910'lar [13]

Silifke Hapishanesi

Silifke Hapishanesi, Silifke Hükümet Konağı'nın güneyinde günümüzde Tapu ve Vergi Dairesi olarak kullanılan yapının yerinde inşa edilmiştir. Kaba yonu taşlardan yığma olarak yapılmış bir yapıdır. 1976-77 yıllarında yıpranmış olması dolayı ile yıkılarak günümüze ulaşmamıştır³.

Gülнар Hapishanesi

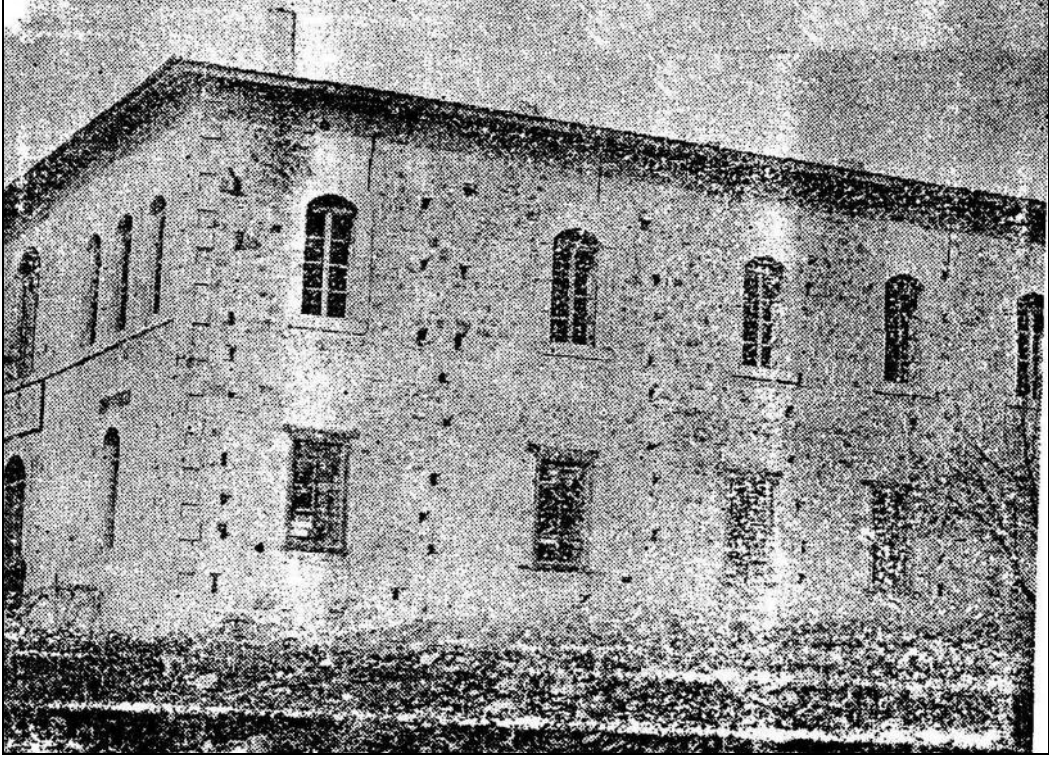
15 Nisan 1911 tarihli arşiv belgesinde Adana ve kazalarında hapishane tamiri ve yapımı talebinden söz etmekle birlikte Gülнар Hapishanesi'nin hangi tarihte inşa edildiği

¹ BOA, Tarih: 09/Ş/1322 (Hicri) Dosya No :25 Gömlek No :22 Fon Kodu :DH.MB..HPS.M...

² BOA, Tarih: 09/Ş/1322 (Hicri) Dosya No :25 Gömlek No :22 Fon Kodu :DH.MB..HPS.M...

³ Mersin Üniversitesi Emekli İnkılap Tarihi Hocası Ayhan Yalçın ile 24.06.2014 tarihli görüşme

bilinmemektedir¹. Yapı; günümüze ulaşmamış olup, 20.yy başlarına ait bir fotoğraftan mimarisine dair bilgiler elde edilmektedir. Bu fotoğrafa göre, yapı kesme taştan yığma yapım sistemi ile iki katlı inşa edilmiştir. Yapının köşeleri rustik kesme taşlarla vurgulanmıştır. Ön cephesi yarım olarak görülen fotoğrafta, bütün kapı ve pencerelerin taş söve ile çevrili basık kemerli olduğu anlaşılmaktadır. Yan cephede ise birinci kat pencerelerinin düz atkılı, ikinci kat pencerelerinin basık kemerli olduğu görülmektedir.

Şekil 3. 73 Gülnar Hapishanesi²

3.1.6.3 Hapishaneler ile ilgili değerlendirme

19. yy Adana Vilayeti'ne ait hapishane binalarından günümüze ulaşan olmadığı tespit edilmiştir. Yalnızca günümüzde olmayan yapılara dair fotoğraflar ile bazı plan ve cephe çizimlerine erişilmiştir. 1900'lü yılların başında yeni tasarlanan hapishanelerin konum olarak hükümet konaklarının yakınına inşa edildikleri dikkat çekmektedir. Bu yapılara ait ulaşılan krokilerde; yapıların bir ya da iki katlı, dikdörtgen planlı ve ortası avlulu tasarlandığı görülmektedir. Avlunun etrafında koğuş şeklinde odalar dizilmekte olup,

¹ BOA, Tarih: 15/R /1329 (Hicrî) Dosya No :143 Gömlek No :19 Fon Kodu : DH.MB..HPS.

² Birol Kandemir Arşivi, tarih belirtilmemiştir.

koşuşların yakınlarında mutfak ve amaşırhane için odalar ayrılmıştır. İncelenen örneklerde, giriş bölümü yönetim ve denetim görevlilerine ayrılan hapishanenin st katında hastane birimi yer almaktadır. Yapım sistemi olarak kesme ya da kaba yonu taş ile yiğma olarak inşa edilmişlerdir.

3.2 Eğitim Yapıları

Nizam-ı Cedid Hareketi ile birlikte orduda başlatılan eğitimi modernleştirme çabası, Tanzimat döneminde sivil kadrolar yetiştirmeye yönelerek devam etmiştir. Bu dönemde genel bir eğitim reformu için önemli adımlar atılmıştır. 1869 yılında yayımlanan Maarif Nizamnamesi'nde eğitim ilk, orta ve yüksek şeklinde düzenlenmiş olup, '*köylerde ve mahallelerde sıbyan mektebi (iptidai), beş yüz haneli kasabalarda rüşdiye, bin haneli kasabalarda idadi ve vilayet merkezlerinde sultani kurulması...*' öngörülmüştür [31]. Bu yapılar dışında belirli bir konuda uzmanlaşmış nitelikli kadrolar yetiştirmek için sanat okulları, ziraat okulları, ğretmen okulları ve jandarma okulları gibi farklı tipte eğitim yapıları ortaya çıkmıştır.

Adana Vilayeti'nde ise devlet tarafından ya da halk desteği ile yaptırıldığı tespit edilen eğitim faaliyetlerinin yürütüldüğü tüm yapılar bu kapsamda ele alınmıştır.

3.2.1 Günümüzde Mevcut Olan Eğitim Yapıları

Adana Mekteb-i İdadi

Adana ili, Seyhan İlçesi, Türkocağı Mahallesi, Ulus Caddesi'nde, Tarihi Hükümet Konağı binasının karşı çaprazında 129 ada, 3 parselde yer almaktadır.

a.Tarihçe

Sultan 2. Abdülhamit döneminde, Abidin Paşa'nın Adana valiliğine rastlayan 1881-83 yılları arasında inşa ettirilmiştir. Kitabesinde de geçtiği üzere, bu inşaat sırasında halk büyük oranda maddi katkı sunmuştur. Askeri Rüştiye olarak kurulmasına rağmen 1885 yılında 5 senelik Mekteb-i İdadi olarak açılmıştır, sonraki yıllarda 8 seneliğe çevrilmiştir [7]. 1908 yılında okulun adı değiştirilerek Mekteb-i Sultani olmuştur. 1923 yılında Adana Lisesi adını almıştır. 1931 yılında sadece erkek öğrencilerin eğitim gördüğü bir lise haline getirilmesine rağmen 1 yıl sonra, 1932 yılında yalnızca kız öğrencilerin yatılı

olarak öğrenim gördüğü bir okula dönüştürülmüştür. 1993 - 1994 eğitim yılında ortaokul kısmı kaldırılmış, 1998 depreminde zarar görene kadar 'Adana Kız Lisesi' adıyla yatılı bir kız lisesi olarak eğitime devam etmiş ve bu isimle anılmıştır.

b.Mimari özellikler

Plan

Bina, Seyhan Nehri'nin kıyısında, dikdörtgen planlı, bodrum + iki katlı olarak inşa edilmiştir. İlk yapıldığı dönemde yalı şeklinde olan binanın, bugün nehirle arasında bir park yer almaktadır. Binanın ana girişi batıda yol cephesinde olup, altı sütunla çevrili yükseltilmiş bir platformdan geçilerek binaya girilmektedir. Bu platforma yedi basamaklı çift kollu bir merdivenle ulaşılmaktadır. Bu sütunlar üst katta yer alan çıkmayı desteklemektedir. Zemin katta ulaşım aksı olan koridor birbirini dik kesen doğrular şeklinde olup, ana girişin tam karşısında ikinci bir giriş ve merdiven holü bulunmaktadır. Koridorun çevresine 8 adet oda dizilmiştir. Bu odalar plandaki yatay ve dikey eksenlere göre birbirinin simetridir. Üst katta ise koridor I şekline dönüşmüş, iki yanına odalar sıralanmıştır. Odalar doğu-batı doğrultusunda birbirine simetrik. Üst katta yol cephesine bakan ortada kalan odalar dışarı doğru çıkma yapıp genişlemiştir. Bodrum kat, T planlı koridor ve etrafındaki odalardan oluşmaktadır. Bina, nehir tarafında yer alan bahçeden ayrı bir girişe sahiptir.

Cephe düzeni

Ana cephesi batı yönünde olan bina, giriş aksına göre simetrik cephe düzenine sahiptir. Binanın ana girişinin üzerinde çıkma olup, ince sütunlarla taşınmaktadır. Sütunların arası sepet kulpu kemerler ile örtülüdür. Yapının ön cephesinde birinci katta 6 basık kemerli pencere vardır. Giriş kapısı basık kemerli olup, her iki yanında birer basık kemerli pencere bulunmaktadır. İkinci katta dairesel kemerli 11 pencere bulunmakta olup, bunlardan 7'si daha geniştir ve çıkma üzerinde yer almaktadır. Pencereilerin çevresi söveli olup, kilit taşları belirgindir. Kesme taştan örülmüş olan binanın cephesi sıvasızdır. Kat aralarında ve üst katta bina bitiminde kat silmeleri yer almaktadır. Arka ve yan cephelerde dairesel kemerli pencereler devam etmekle beraber, ön cepheye göre daha sadedir. Yalnızca arka cephede zemin katın ikinci girişine ulaşan bir merdiven yer almaktadır.

Yapım tekniği ve malzeme

Bina kesme taş ile yığma yapım tekniğinde inşa edilmiştir. Tavan, döşeme, merdiven kaplamalarında ve pencere doğramalarında ahşap, dış kapı doğramalarında metal kullanılmıştır.

c.Koruma Sorunları:

Yapıya ilk müdahale 1894 yılında gerçekteşmiştir. Bu tarihte yatılı okula dönüştürölerek, mutfak ve yatakhane gibi birimler ilave edilmiştir^{1 2}. İkinci müdahale, 1896 tarihli bir yazışmadan anlaşıldığı üzere binanın Seyhan Nehri'ne bakan duvarına destek yapılması ile ilgili gerçekteřmiřtir³. 1905 tarihli bir belgede yatakhanelerin tamir ettirilmesi gerektiği yazmaktadır⁴. Ancak bunun gerçekteşip gerçekteşmediği tam olarak bilinmemektedir. Arşiv kayıtlarından elde ettiğimiz bilgilere göre sonraki yıllarda çatısı tamir görmüř⁵ ve bina bazı onarımlar geçirmiřtir⁶. Birinci Dünya Savaşı yıllarında koşullardan ötürü askeri depo olarak kullanılmıştır. Ardından farklı isimlerde eğitim işlevini sürdürmüş, ancak uzun yıllar Kız Lisesi olarak kullanılmasından ötürü bu isimle anılmıştır.

Şehrin büyümesi ve trafik yükünün artmasıyla binanın önünden geçen yol genişletilerek caddeye dönüştürölmüştür. 1940'lı yıllardaki fotoğraflarda özđün hali görölebilen merdivenlerin 1950'li yıllardaki yol yapım çalışmalarında yıkıldığı düşünölmektedir. Yerine günümüzdeki gibi çıkmanın iki yan tarafına dayanan doğrusal merdivenler eklenmiştir.

Yapı bilinen en büyük hasarı 1998 Ceyhan/Adana depreminde almıştır. 2005 yılına kadar boş kalan bina, 2005-06 yılları arasında İl Özel İdaresi tarafından restore edilmiştir. Bu restorasyonda dış cephe büyük oranda korunmasına rağmen içi ağır bir müdahale görmüştür. Bodrum dışında kalan katlar betonarmeye dönüştürölmüş, iç

---

¹ BOA, Tarih :10/RA /1312 (Hicri) Dosya No :2 Gömlek No :43 Fon Kodu : İ..MF..

² BOA, Tarih :16/RA /1312 (Hicri) Dosya No :476 Gömlek No :35669 Fon Kodu : BEO

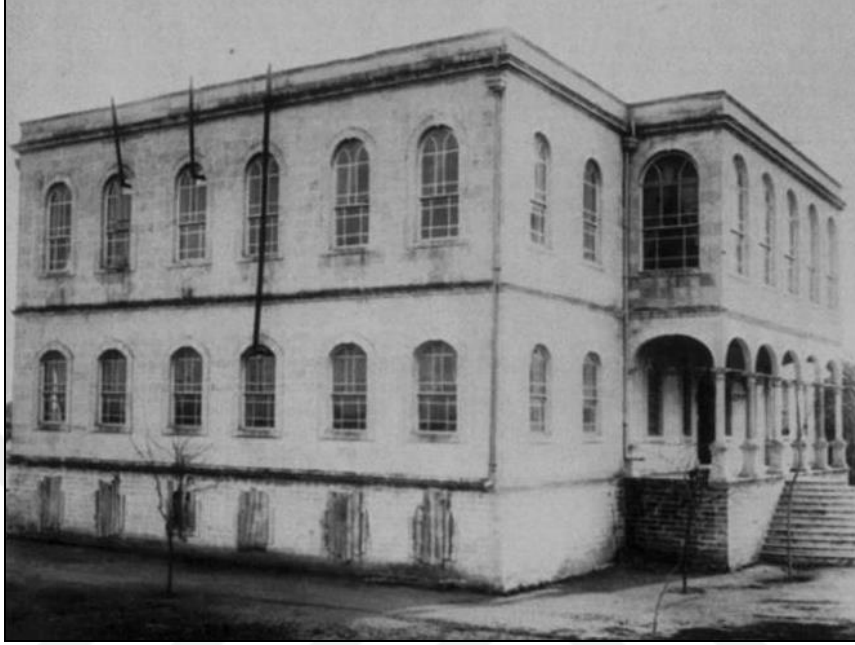
³ BOA, Tarih :08/M /1314 (Hicri) Dosya No :321 Gömlek No :22 Fon Kodu :MF.MKT.

⁴ BOA, Tarih :16/Z /1322 (Hicri) Dosya No :836 Gömlek No :30 Fon Kodu :MF.MKT.

⁵ BOA, Tarih :29/Z /1324 (Hicri) Dosya No :977 Gömlek No :40 Fon Kodu :MF.MKT.

⁶ BOA, Tarih :01/M /1326 (Hicri) Dosya No :1039 Gömlek No :10 Fon Kodu :MF.MKT.

mekânda görülecek şekilde payandalarla desteklenmiştir. Doğramalar, kapılar, ahşap tavan ve döşeme kaplamaları tamamen 'yeni' imal edilen malzemelerle değiştirilmiştir. 2007 yılında Adana Valiliği'ne devredilmiş olup, günümüzde Adana Valiliği Kültür ve Sanat Merkezi olarak kullanılmaya devam etmektedir.

Şekil 3. 74 Adana İdadi Mektebi, 1888 [54]

Şekil 3. 75 Adana İdadi Mektebi (Eski Adana Kız Lisesi), 20yy başı¹

---

¹ Natali Avazyan Arşivi

Şekil 3. 76 Adana İdadi Mektebi (Fot: Z. Uzun, 2016)

Şekil 3. 77 Adana İdadi Mektebi (Fot: Z. Uzun, 2016)

Adana Hamidiye Sanayi Mektebi

Adana ili, Seyhan İlçesi, Ulucamii Mahallesi, 146 Ada, 27-40 parsellerinde yer almaktadır.

a.Tarihçe

Adana Hamidiye Sanayi Mektebi binasının ne zaman yapıldığına dair net bir bilgiye ulaşılamamaktadır. Bazı kaynaklarda Miladi 1871 (1286 H.) yılında Ramazanoğlu Vakfı'nın Aşevi (İmarethane) olarak yaptırıldığı, Halil Paşa'nın valiliği döneminde ise ıslahane kısmının inşa ettirildiği yazmaktadır¹. 1878 yılında bir süre kapatıldığı öne sürülen bina, 1900'lerin başında Adana Valisi Süleyman Bahri Paşa tarafından Hamidiye Sanayi Mektebi olarak yeniden açılmıştır [55]. Başbakanlık Osmanlı Arşivi'ndeki kaynaklarda da Adana Islahanesinin, Hamidiye Sanayi Mektebi adıyla yeniden açıldığı geçmektedir².

b.Mimari özellikler

Plan

Bina U formunda ve iki katlı olup, kuzey kanadı açık koridorlu plan şemasına sahiptir. U formu oluşturan yapıların birbirine eklenişleri, kütle ve cephe özellikleri farklı dönemlerde yapıldıklarını göstermektedir. Binanın en eski bölümünün, güney-batı ucundaki zemin kat olabileceği, buranın Piri Mehmet Paşa tarafından yaptırılan Aşevi olduğu düşünülmektedir. Yapı, zemin katta toplamda 15 mekândan oluşmakta, bunların 12'sine avludan doğrudan giriş bulunmaktadır. Üç kütle için birbirinden bağımsız üç merdiven bulunmaktadır. Bu merdivenler binaların içerisinde yer almaktadır. Kuzeyde yer alan yapının merdiveni önce odaya oradan da açık koridora açılarak, bu koridor boyunca beş odaya giriş sağlamaktadır. Yanına eklenen iki yapıya da ayrıca bağlantısı bulunmaktadır. Bu yapılardan batıda kalan binanın merdiveni birinci katta bir hole açılmaktadır. Bu holden 7 odaya geçiş sağlanabilmektedir. Doğuda kalan daha küçük kütleli yapının merdiveni ise küçük bir hole açılıp, buradan iki odaya geçilebilmektedir.

---

¹ Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi Rölöve Raporu

² BOA, Tarih: 16/Z /1318 (Hicri) Dosya No: 550 Gömlek No: 9 Fon Kodu: MF. MKT.

Cephe düzeni

Farklı zamanlarda yapıldığı düşünülen üç ayrı bloktan oluşan okul binasının cephe düzeni de farklılık göstermektedir. Batı blokta dışı sövelerle çevrelenmiş basık kemerli ahşap pencereler avluya bakan cephe boyunca uzanmaktadır. Yapının zemin katında kapı ve iki yanında birer pencere şeklinde üçlü bir düzen bulunmaktadır. Ortada ikili kapı yer almaktadır. Bunlardan sağda kalan kapı kapatılmıştır. Kuzey blok açık koridorlu sistemden oluşmuştur. Zemin kat cephesinde ahşap düz atkılı pencere ve kapılar göze çarpmaktadır. Pencerelerin üstünde basık kemerli yarım daire şeklinde nişler yer almaktadır. Üst katta, ince sivri kemerli pencereler 3'lü ve 4'lü düzende dizilmiştir. Aralarında sivri kemerli kapılar yer almaktadır. Doğu'da kalan küçük boyutlu yapının cephesi oldukça sade olup, ince sivri kemerli ahşap pencerelerden oluşmaktadır. Bunlar zemin katta 2, üst katta 4 olacak şekilde yerleştirilmiştir. Bu kütlelerin, kuzeyde yer alan yapı ile birleşmesi nedeniyle, girişe açık koridordan geçerek ulaşılmaktadır.

Yapım tekniği ve malzeme

Kâgir yığma yapım tekniği ile inşa edilmiştir. Bazı ara duvarlar bağdadi tarzında yapılmıştır. Ahşap kirişli döşeme sistemi kullanılmıştır. Batıda kalan bloğun zemin kat döşemesi ilk yapımında ahşap olmasına rağmen sonraki yıllarda betonarmeye çevrilmiştir.

c.Koruma Sorunları:

Yapı üç ayrı dönemde oluşmuş, günümüze kadar kullanılmış ve ihtiyaca bağlı olarak çok sayıda müdahale geçirmiştir. Batıda yer alan kütlelerin ilk yapı olduğu ve tek katlı olduğu düşünülmektedir. Sonraları üst kat, merdiven ve kuzeyde yer alan kütle eklenmiştir. Doğuda kalan daha kısa olan kütlelerin ise en son eklendiği anlaşılmaktadır. Son dönemlerde kuzeyde kalan yapının açık koridor kısmına ahşap bir merdiven eklenmiştir [55]. 1905 yılına dayanan bir belgede yapıya eklenecek bir binanın inşaatından bahsedilmektedir¹. Bu binanın sonradan eklenen yapılardan biri olma ihtimali yüksektir. 1915-16 yıllarında okulda çevre düzenlemesi yapılmıştır². 1916 yıllarında ise

---

¹ BOA, Tarih: 25/L /1322 (Hicrî) Dosya No: 822 Gömlek No: 86 Fon Kodu: MF. MKT.

² BOA, Tarih: 13/Ca /1334 (Hicrî) Dosya No :19 Gömlek No :32 Fon Kodu :DH.MB..HPS.

yapıya dersane ilave edilmesi düşünölmüştür¹. 1919 yılında geçen yazışmada Adana Sanayi Mektebi'nin eksik kalan ihtiyaçlarının tamamlanması için bütçe ayrılmasına izin verildiği yazmaktadır². Yine aynı yıl geçen yazışmalardan okulun iç kısmında yeni bir mahal inşa edilmekte olduğu anlaşılmaktadır³.

1914 yılına tarihlenen yazışmalarda Darüleytam ile Sanayi Mektebi'nin birleştirilerek, Darüleytam'a bağlanmasına dair talepler olduğunu görmekteyiz⁴. Fakat bu gerçekleşmemiştir. 1918-22 Fransız mandası döneminde garaj olarak kullanılmıştır. Cumhuriyet'in kurulmasından sonra 1940'larda Sanat Enstitüsü, 1945-98 yılları arasında İnkılap İlkokulu olmuştur. 1998 yılında yaşanan depremde hasar görmüş olup, 2000'li yıllarda restore edilerek yeniden açılmıştır [7].

Şekil 3. 78 Adana Hamidiye Sanayi Mektebi Açılışı, 1900 [55]

¹ BOA, Tarih :15/M /1335 (Hicrî) Dosya No :16 Gömlek No :24 Fon Kodu :DH.UMVM.

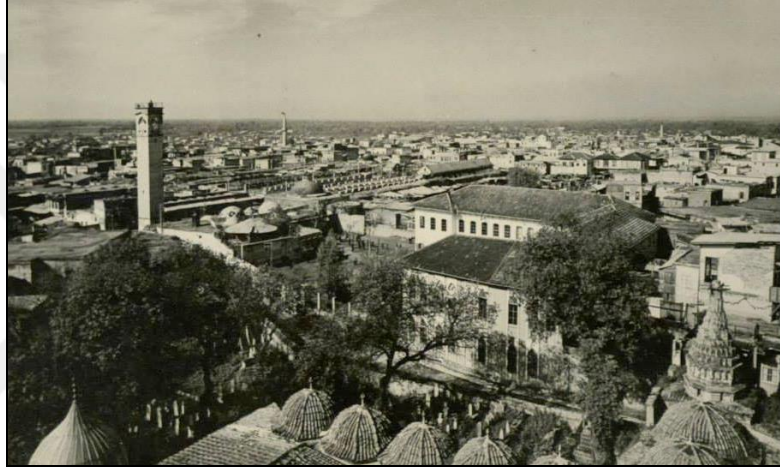
² BOA, Tarih :01/R /1338 (Hicrî) Dosya No :16 Gömlek No :46 Fon Kodu :DH.UMVM.

³ BOA, Tarih :05/L /1338 (Hicrî) Dosya No :16 Gömlek No :50 Fon Kodu :DH.UMVM.

⁴ BOA, Tarih :16/S /1332 (Hicrî) Dosya No :166 Gömlek No :8 Fon Kodu :DH.İD..

Şekil 3. 79 Adana Hamidiye Sanayi Mektebi (Adana İnkılap İlkokulu), 1930 [56]

Şekil 3. 80 Adana Hamidiye Sanayi Mektebi (Adana İnkılap İlkokulu)¹

Şekil 3. 81 Adana Hamidiye Sanayi Mektebi (Adana İnkılap İlkokulu)¹

---

¹ Murat Dikel Arşivi

Şekil 3. 82 Adana Hamidiye Sanayi Mektebi (Adana İnkilap İlkokulu), 2014

Adana Darüleytamı

Adana Darüleytamı, diğer adıyla Eytamhane Mektebi, Adana İli, Seyhan İlçesi, Ziyapaşa Mahallesi, Kıyıboyu Caddesi, 57. Sokak, 826 ada, 377 parselde yer almaktadır.

a.Tarihçe

1909 yılında Adana’da yaşanan iç karışıklıklar sonucu yetim kalan Ermeni çocuklar için yetimhane kurulması ortaya atılmış, bu düşünce dönemin Adana Valisi Cemal Paşa tarafından da savunulmuştur.

Darüleytam ile ilgili resmi yazışmalara ilk olarak 3 Eylül 1909 tarihinde rastlanmaktadır². Burada, yaşanan iç karışıklıktan sonra yetim kalan çocukların talim ve terbiyeleri için Darüleytam’ın vakit geçirmeden yapılması gerektiği yazmaktadır.

18 Şubat 1912 tarihli başka bir belgede ise Adana’da inşa edilmekte olan Osmanlı Darüleytamının eksiklerinin tamamlanması ile ilgilidir³. Bu belgeden Darüleytam’ın bu tarihlerde bitmek üzere olduğu anlaşılmaktadır. 14 Ocak 1914 tarihli bir başka belgede ise Darüleytam idaresinin ve gelirlerinin Ermeni Vakfı’na bırakılmasına dair taleplerden

---

¹ Nuri Erbaz Arşivi

² BOA, Tarih :17/Ş /1327 (Hicri) Dosya No :3630 Gömlek No :272207 Fon Kodu :BEO

³ BOA, Tarih :09/Ra/1330 (Hicri) Dosya No :4009 Gömlek No :300623 Fon Kodu :BEO

söz edilmiştir¹. 1917 yılında Adana Erkek Darüleytamı ile Enver Paşa Darüleytamı 'Enver Paşa Darüleytamı' adıyla birleştirilmiştir. 19 Temmuz 1916 tarihinde çıkan bir yasayla taşralardaki bütün darüleytamların İstanbul'da birleştirilmesine karar verilmiştir². Fakat bu karar Adana'da 1918 yılında uygulanmıştır. Mevcut yazışmalardan Adana'nın bu karardan ayrı tutulamayacağı belirtilmiş³, akabinde ise kapatılan Darüleytam öğretmenlerinin uygun yerlerde görevlerine devam edeceğinden söz edilmiştir⁴. 11 Temmuz 1922 tarihli belgede ise Adana'da kaldırılan Ermeni Darüleytamhanesi talebelerinin İstanbul Ermeni Patrikhanesi'ne gittiğinden bahsedilmektedir. Bu belgeden yapının Darüleytam işlevinin bu tarihte tamamen sona erdiği anlaşılmaktadır.

b.Mimari özellikler

Plan:

Yapı, 34.70x45.25m boyutlarında simetrik dikdörtgen planlı olup, bodrum + iki kattan oluşmuştur. Yapı, iç avlulu, açık koridorlu bir sistem şeklinde tasarlanmıştır. Bodrum ve 1. kat planı neredeyse aynıdır, yalnız 2. katta bazı mekânlar teras olarak bırakılmıştır. Kat yükseklikleri 3.90m-4.20m arasında değişmektedir. Binada derslik ve yatakhanelerin açıldığı koridorlarla çevrelenen iki adet iç avlu bulunmaktadır. İç avluların etrafında 2m ara ile sade, kaideleri ve başlıkları olan, kemerlerle birbirine bağlanmış sütunlar yer almaktadır. 2. katta iç avluya bakan kemerlerin üzerinde kilit taşına benzetilmiş kabartılar bulunmaktadır. Yapının her köşesinde birer tane olmak üzere dört merdiven yer almaktadır. Sadece ikisi bütün katlara ulaşmakta olup, diğerleri bodrum kat ile giriş kat arasında kullanılmaktadır. Ayrıca iç avlulara ulaşım için de iki ayrı merdiven bulunmaktadır. Bölgedeki örneklerden farklı olarak, binanın çatısının %86'lık bir eğimle oluşturulmuş olması, 3.60m yüksekliğinde 3 adet oda ortaya çıkmasını sağlamaktadır.

---

¹ BOA, Tarih :16/S /1332 (Hicrî) Dosya No :166 Gömlek No :8 Fon Kodu :DH.İD..

² BOA, Tarih :18/N /1334 (Hicrî) Dosya No :1217 Gömlek No :34 Fon Kodu :MF.MKT.

³ BOA, Tarih :23/L /1336 (Hicrî) Dosya No :1235 Gömlek No :16 Fon Kodu :MF.MKT.

⁴ BOA, Tarih :01/Za/1336 (Hicrî) Dosya No :1235 Gömlek No :39 Fon Kodu :MF.MKT.

Cephe düzeni

Yapı, Adana’da daha önce rastlanmamış üslupta bir mimariye ve cephe düzenine sahiptir. Planda olduğu gibi cephede de simetri ve anıtsallık gözetilmiştir. Diğer yapılardan farklı olarak tek anıtsal bir giriş kapısı yerine dört ayrı köşede giriş düzenlenmiştir. Bu girişlerde ahşap kabartmalı ve camları ferforje demir doğrama ile süslenmiş kapılar bulunmaktadır. Avlular ile ikinci kattaki teras bölümü açık bırakılmış, diğer mekânlar oldukça dik bir çatı ile örtülmüştür. Bu da cephede üç ayrı kütleden oluştuğu etkisi yaratmıştır. Çatıya 15 adet pencere yerleştirilmiştir. Binanın cephelerinde doluluk boşluk oranları belirlenerek pencere dizilişlerinin ikili, üçlü düzende orta aksa göre simetrik olması sağlanmıştır. Pencerelerin alt ve üstlerinde sade söveler yer almıştır. Pencereler 2.10m yüksekliğinde yapılmış, bodrum pencerelerine kare kesitli demir parmaklıklar eklenmiştir [57].

Yapım tekniği ve malzeme

Yapının duvarları subasman seviyesine kadar kesme taştan, üst katlar ise tuğla ile örülmüştür. Taşıyıcı duvar üzerine INP¹10 – INP20 kirişleri ile döşeme taşınmış ve kiriş araları düşük dozlu beton ile doldurulmuştur. İç avluda yer alan sütunlar ve onları birbirine bağlayan kemerler taşıyıcı tuğla ile imal edilmiştir [57]. İç avlunun döşemesi dökme mozaik ile kaplanmış olup, günümüzde özgünlüğünü korumaktadır.

c.Koruma Sorunları:

Bina, Darüleytam’ın kapatılmasından sonra sırasıyla Kız Öğretmen Okulu, Erkek Öğretmen Okulu, Eğitim Enstitüsü, Mühendislik Fakültesi, Anadolu Lisesi ve Adana Fen Lisesi olarak ‘eğitim’ işlevini sürdürmüştür. Binaya farklı işlev verilmemesinin, özgünlüğün korunmasına katkısı büyük olmuştur.

1997 yılında hazırlanan rölöve raporunda, sadece sağlamlaştırma ve temizleme önerilmiştir. Bu rapora göre; binanın ıslak hacimleri, bazı koridor ve sınıflardaki bozulmuş döşemelerin ilk yapım tekniğine göre yeniden yapılması, binanın ıslak hacimleri içerisinde yer alan pencereleri kısmi olarak kapatan bölme duvarlarının ve

---

¹ I şeklinde çelik profil

terasta sonradan yapılmış büfenin kaldırılması, zemin kat batı cephesinde yer alan sonradan kapatılan pencerenin açılması önerilmiştir.

Şekil 3. 83 Adana Darüleytami, 1919¹

Şekil 3. 84 Adana Darüleytami ve kütüphane - yatakhane - yemekhane binası²

¹ Cezmi Yurtsever Arşivi

² Orhan Kapılı Arşivi

Şekil 3. 85 Adana Darüleytamı'nın kütüphane–yatakhane-yemekhane binası¹

Şekil 3. 86 Adana Darüleytamı, 1997 [52]

---

¹ Orhan Kapılı Arşivi

Şekil 3. 87 Adana Darüleytami, 2017

Şekil 3. 88 Adana Darüleytami, 2017

Adana Darümuallimin (Erkek Öğretmen Okulu)

Adana Erkek Öğretmen Okulu, Seyhan ilçesi, İstiklal Mahallesi, Turhan Cemal Beriker Caddesi üzerinde 515 Ada, 7 Parselde yer almaktadır.

a.Tarihçe

10 Mayıs 1892 tarihinde Adana'da bir Darümuallimin şubesi açılması ve bir öğretmenin tayin edilmesi ile ilgili bir yazışma bulunmaktadır¹. Bu tarihten itibaren Darümuallimin (Erkek Öğretmen Lisesi) için öğretmenler görevlendirilmiştir, ancak BOA'deki yazışmalarda nasıl bir yerde eğitim verildiğine dair herhangi bir bilgiye rastlanmamaktadır.

Günümüzde kullanılan bina, Adana Darümuallimini (Erkek Öğretmen Okulu) olarak 1910 yılında inşa edilmiştir [58]. 1917 yılında Fransız askerlerinin bombalaması sonucunda hasar görmüş ve kapatılmıştır². 1922 yılında aynı binada sınıf sayısı artırılarak yeniden açılmıştır [7].

b.Mimari özellikler

Plan

İlk yapıldığı döneme ait fotoğraflardan edindiğimiz bilgilere göre; dikdörtgen planlı, iki katlıdır. Birinci katta beş adet kolonla oluşturulmuş eyvanlı bir giriş vardır. Kapalı alanın planı ters U şeklindedir, kolonlarla birlikte dikdörtgeni tamamlamaktadır. Özgün halinin planlarına ulaşamadığı için iç mekân planları hakkında yorum yapılamamaktadır.

Günümüzde yapının tespit edilen hali L planlı ve iki katlıdır. Zemin kattaki kolonlu bölümde sağ ve solda kalan birer kolonun içeri alınarak kapalı mekânlar oluşturulduğu gözlenmiştir. Birinci kat, T şeklinde bir koridor çevresine dizilmiş odalardan oluşmaktadır. Girişlerin karşısında; sağda sınıflar, solda idari oda, sınıf, wc ve merdiven yer almaktadır. Üst kat ise alt kat planı ile neredeyse aynı olmakla beraber sadece girişteki yarı açık alana denk gelen kısım kapatılmış olup, kütüphane olarak

---

¹ BOA, Tarih :12/L/1309 (Hicrî) Dosya No :139 Gömlek No :120 Fon Kodu :MF.MKT.

² BOA, Tarih :27/N/1335 (Hicrî) Dosya No :17 Gömlek No :75 Fon Kodu :DH.EUM.6.Şb

kullanılmaktadır. Mekânsal olarak sağ koridorda kütüphane ile derslikler, solda idari oda, sınıf ve wc bulunmaktadır.

Cephe düzeni

İlk yapıldığı dönemde, basık kemerli, söveli, büyük pencerelerle hareketlendirilmiş, simetrik olmayan bir cepheye sahiptir. Yanındaki binanın cephesi ile simetri oluşturmaktadır. Kıрма çatılıdır. Bu nedenle birinci kat hizasında ön ve arka cepheler, ikinci kata oranla daha yüksektir. Pencereler her iki katta da aynı sırayı takip etmekte olup, enleri aynı olsa bile birinci kattaki pencerelerin boylarının daha fazla olduğu görülmektedir. İkinci kat cephesinin ortasında yer alan 6 pencerenin ara hizalarına zemin katta 5 sütun yerleştirilerek yarı açık bir mekân elde edilmiş, giriş bu mekândan geçilerek sağlanmıştır. Ön cephenin sağında her iki kattada aynı boyutlarda 4'er küçük pencere bulunmaktadır. Yan cephelerde ise her iki katta da basık kemerli büyük pencereleri 5'li olarak aynı hizada sıralandığı görülmektedir.

Yapım tekniği ve malzeme

Taş malzeme ile yığma yapım tekniğinde, beşik çatılı olarak yapılmıştır. Çatı malzemesi olarak marsilya kiremit kullanılmıştır. Yapının kapı ve pencere doğramalarında ahşap kullanılmıştır.

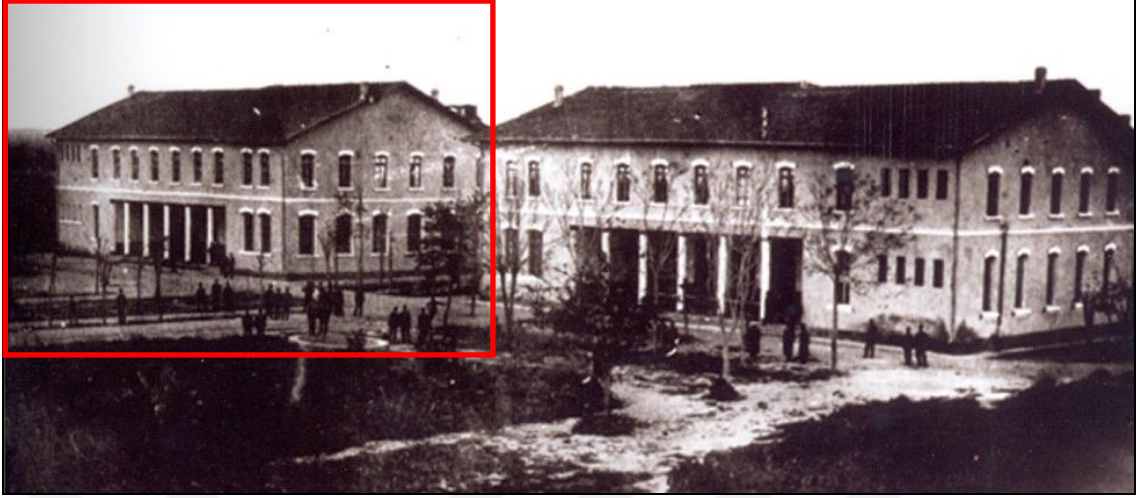
c.Koruma Sorunları:

Yapının inşa edildiği dönem itibariyle ülkede, dolayısıyla Adana'da yaşanan karışıklıklar ve işgal sonucunda yapı hasar görmüş olup, pek çok müdahaleye maruz kalmıştır. Günümüzde tespit edebildiklerimiz açıklanmaya çalışılmıştır.

Yapının sol tarafında öne doğru uzanacak şekilde ek yapılmış olup, böylelikle yapının planı L şekline dönüşmüştür. Yapıdaki katları ayıran silme ve pencere söveleri kaldırılmıştır. Giriş kısmında sağ ve solda yer alan birer adet sütun duvar içerisine alınmış, girişin solunda zemin katta var olan pencerelerden biri kapatılmıştır. Cephenin solunda yer alan dörderli küçük pencereler önlerine ek yapılması nedeniyle kapanmıştır. İlk halinde yatakhane olarak tasarlanan üst kat, 1996-97 eğitim yılında kütüphane ve derslikler olarak ara koridorlu düzenlenmiştir. Kapı ve pencerelerin özgün doğramaları değiştirilmiş, cephe uyumsuz bir renkte boyanmıştır. Ön cepheye

yerleştirilen aydınlatma elemanı, megafon, klima ünitesi gibi aletler yapının algılanmasını zorlaştırmıştır.

şekil 3. 89 Adana Darülmüallimîni, 1910 [59]

şekil 3. 90 Adana Darülmüallimîni (Adana Erkek Anadolu Lisesi), 2014

Adana Darülmüallimat (Kız Öğretmen Okulu)

Adana Darülmüallimatı (Kız Öğretmen Okulu), Seyhan ilçesi, İstiklal Mahallesi, Turhan Cemal Beriker Caddesi üzerinde yer almaktadır.

a.Tarihçe

Adana Darülmuallemi, 1911 yılında inşa edilmiş olup, 1914-16 yılları arasında iki sınıf eklenerek geliştirilmiştir [7]. 17 Şubat 1917 tarihinde yapılan bir yazışmada inşa masraflarının eşitlenmesi için 1913-1914 yılı devletin özel bütçesinden aktarılmasına izin verildiği yazmaktadır¹. 1917 yılı Temmuz'unda Fransız uçaklarının Adana'da bazı yapıları bombalaması sonucu², bu yapının yıkıldığı tahmin edilmektedir [7]. Yapı, sonrasında yeniden inşa edilmiştir.

b.Mimari özellikler:

Plan

İlk yapıldığı döneme ait fotoğraflardan edinilen bilgilere göre; Adana Darülmuallemi binası ile simetri oluşturacak şekilde iki katlı inşa edilmiştir. Sonrasında özgün plan ve cephe özellikleri göz önüne alınarak rekonstrüksiyonu yapılmıştır. Günümüzde kolonlu giriş kısmında solda kalan iki kolon demir doğrama ile kapatılarak öğretmenler odası oluşturulmuş, üst kat orta koridora açılan sınıflar şeklinde düzenlenmiştir.

Cephe düzeni

Cephe düzeni olarak 1910'lu yıllardaki özgün cephe düzenine benzer şekilde inşa edilmiştir. Simetrik olmayan, basık kemerli, kolonlu girişli bir cepheye sahiptir. Günümüzde özgün halinden farklı olarak cephe kademelendirilerek hareketli hale getirilmiştir. Girişte yer alan iki kolon kapatılmış, sağda kalan küçük boyutlu pencereler büyük boyutlu düzenlenmiş olup, cephede tek tip pencere oluşturulmuştur.

Yapım tekniği ve malzeme

Taş malzeme ile yığma yapım tekniğinde, beşik çatılı olarak yapılmıştır. Yeniden inşa edilen yapının tavan döşemesi betonarmeye çevrilmiştir. Yapının kapı ve pencere doğramalarında ahşap kullanılmıştır.

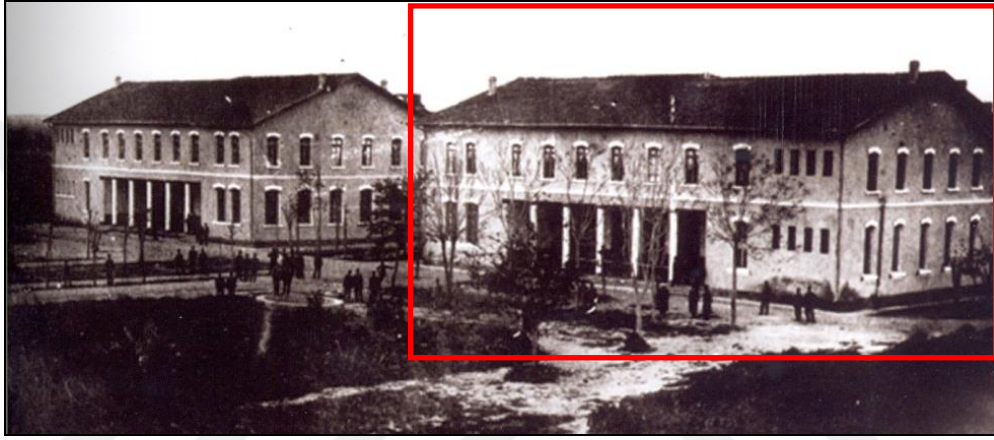
---

¹ BOA, Tarih :24/R /1335 (Hicrî) Dosya No :16 Gömlek No :25 Fon Kodu :DH.UMVM

² BOA, Tarih :27/N /1335 (Hicrî) Dosya No :17 Gömlek No :75 Fon Kodu :DH.EUM.6.Şb

c.Koruma sorunları:

Yapı özgün haliyle günümüze ulaşamamıştır. Günümüze ulaşan yapı daha sonraki dönemde rekonstrüksiyonu yapılan yapıdır. İlk yapıldığı dönemin plan tipolojisine ve mimari üslubuna uyulmuş olsa da cephede ufak değişiklikler yapılmış, özgün olmayan malzeme ve yapım tekniği ile müdahale edilmiştir. Günümüze ulaşan özgün elemanı kalmadığından yeterince korunamadığı söylenebilmektedir. Günümüzde cephesinde elektrik kabloları ve iklimlendirme elemanlarının olması kötü bir görünüm oluşturmaktadır.

Şekil 3. 91 Adana Darülmuallemi , 1910 [59]

Şekil 3. 92 Adana Darülmuallemi (Adana Necdet Kahraman İmam Hatip Ortaokulu), 2014

Adana Ziraat Ameliye Mektebi

Adana Ziraat Ameliye Mektebi, Adana ili, Yüreğir ilçesi, Köprülü Mahallesi'nde yer almaktadır.

a.Tarihçe

Adana'da ziraat mektebi kurma fikri ilk 1902'de ortaya çıkmıştır. Arşiv belgelerinde, Numune Tarlası olarak adlandırılan alanın Ziraat Mektebine çevrilmesi istenmektedir¹. Bu yazışmalar 1909 yılına kadar devam etmiştir. 28 Temmuz 1909 tarihli belgede; Numune Tarlası'nın Ziraat Uygulama Mektebi haline getirilmesi için bütçeye ödenek eklendiğinden bahsetmektedir². Bu tarihten kısa bir süre sonra Cemal Paşa'nın idaresi sırasında inşaatına başlanmıştır [2]. 1911 yılında tamamlanarak hizmete açılmıştır³. Bu okulda, gelişmiş ziraat teknikleri öğretilerek çiftlik kâhyası yetiştirilmesi hedeflenmiştir.

b.Mimari özellikler

Plan

U planlı ve iki katlı bir yapıdır. Ön ve arka cephede simetrik olarak çıkma bulunmaktadır. Zemin kat planı L şeklinde bir koridor ve her iki yanına sıralanan odalardan oluşmaktadır. Merdiven holü binanın sağ kanadında köşede yer almaktadır. Sol kanatta koridorun ulaşmadığı bazı odalara giriş dışarıdan sağlanmaktadır. Sol kanadın en uç kısmında ise sadece birinci kata ulaşımın sağlandığı, dışarıdan girişi bulunan ayrı bir merdiven vardır. Birinci katta U formunu alan koridorun her iki yanında odalar sıralanmaktadır.

Cephe düzeni

Giriş aksına göre simetrik bir cepheye sahip olan yapının girişi öne çıkarılarak vurgulanmıştır. Dikdörtgen formda basık kemerli giriş kapısı orta aksta yer almakta ve üç basamakla ulaşılmaktadır. Her iki yanında ince uzun düz atkılı birer pencere bulunmaktadır. Giriş bölümünde, zemin katta yer alan mimari kurgu üst katta da

---

¹ BOA, Tarih :03/R/1320 (Hicrî) Dosya No :1881 Gömlek No :141051 Fon Kodu :BEO

² BOA, Tarih :10/B/1327 (Hicrî) Dosya No :1137 Gömlek No :61 Fon Kodu :MF.MKT.

³ Ziraat Nevsali, sene 1330, s. 320.

devam etmektedir. Giriş kapısının üzerine denk gelecek şekilde yerleştirilmiş bir balkon bulunmakta olup, balkona geçiş düz atkılı pencere içerisindeki kapıdan sağlanmaktadır.

Zemin kattaki pencereler basık kemerli, üst kattakiler kemersiz ve düz atkılı formdadır. Her iki katın ayrımını belirginleştiren kat silmesi bütün cepheler boyunca devam etmektedir. Yapının 1. Ulusal Mimarlık Akımı'nın Adana'daki ilk örneklerinden olduğu söylenebilmektedir.

Yapım tekniği ve malzeme

Taş üzeri sıva ile yığma olarak inşa edilmiştir. Kat ve tavan döşemesi betonarmedir. Günümüzde pencere doğramaları için pvc, kapı doğramalarında metal kullanılmıştır.

c.Koruma Sorunları:

Ziraat Ameliye Mektebi olarak kurulan yapı, günümüzde Adana İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü olarak kullanılmaktadır. Yapının ilk yapıldığı dönemlere ait fotoğraflar incelendiğinde, özgün cephe biçimlenişinin büyük oranda korunduğu görülmektedir. Sadece cephenin ortasında yer alan balkon çıkmasının sonradan eklendiği anlaşılmaktadır. Geçmişten bugüne pencere kapı doğramaları değişmiş, giriş kısmı sıvasız bırakılarak diğer kısımlar farklı bir renkle boyanmıştır. Yapının tavan döşemesi betonarmeye dönüştürülmüştür. Cephesinde yer yer sıva dökülmesine rastlanmakta olup; iklimlendirme elemanları, kablolar gibi görüntüyü olumsuz etkileyecek elemanların bulunduğu ön cepheye telefon kulübesi yerleştirildiği tespit edilmiştir.

Şekil 3. 93 Adana Ziraat Ameliye Mektebi, 1930'lar [18]

Şekil 3. 94 Adana Ziraat Ameliye Mektebi [18]

Şekil 3. 95 Adana Ziraat Ameliye Mektebi (Adana Tarım İl Müdürlüğü), 2014

Adana Jandarma Mektebi

Adana ili, Seyhan ilçesi, Ulucami Mahallesi, Ali Münif Yeğenağa Caddesi'nde, 139 ada, 3 parselde yer almaktadır.

a.Tarihçe

Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nden elde edilen yazışmalarda yapının 21 Mayıs 1905 tarihinde resmi olarak açılışının yapıldığı yazmaktadır¹. 1909 tarihli belgede ise Jandarma kadrolarının oluşturulması için her vilayete bir Jandarma Mektebi inşa edilmesi önerilmektedir². Polis ve jandarma güçlerinin yeniden örgütlenmesiyle, ordu kuvvetlerine başvurmaya gerek kalmadan şehirde asayişini sağlayabilmek amaçlanmıştır. Mart 1910'da, askerlerin yanında görev yapmak ve ordu kuvvetlerine yardım amacıyla seyyar ve atlı bir jandarma birliği oluşturulmuştur³.

b.Mimari özellikler

Plan

12.00x29.18m boyutlarında dikdörtgen bir plana sahip olan yapı, bodrum + iki kattan oluşmaktadır [60]. Yapıya iki yanında kare kesitli taş tırabzanları olan on basamaklı bir

---

¹ BOA, Tarih :18/RA /1323 (Hicrî) Dosya No :00960 Gömlek No :00053 Fon Kodu :DH.MKT.

² BOA, Tarih :29/M/1327 (Hicrî) Dosya No :00001 Gömlek No :00033 Fon Kodu :DH.MUI.

³ BOA, Tarih :26/S /1328 (Hicrî) Dosya No :00001 Gömlek No :00027 Fon Kodu :DH.MUI.

merdiven ile girilmektedir. Özgün planı tüm katlarda benzer olup, kuzeydoğu – güneybatı istikametinde uzanan düz bir koridor ve etrafında karşılıklı dizili odalardan oluşmaktadır. Özgün planında girişin tam karşısında ana merdiven yer almaktadır. Günümüzde ise ana merdiven koridorun kuzeydoğu ucuna alınarak, zemin ve birinci katta L şeklinde bir koridor oluşturulmuştur. Eski merdiven yeri ise oda olarak değerlendirilmiştir.

Cephe düzeni

Bina, giriş aksına göre simetrik bir cepheye sahiptir. Orta aksta dairesel kemerli, kilit taşı kabartmalı giriş kapısı yer almaktadır. Kapının orijinal doğramaları ahşap olup, dairesel kemerin içerisinde bulunan kısmı ahşap çıtalarla dairesel olarak süslenmiştir. Kapının tam üstünde metal direklerle desteklenmiş, taş konsollarla taşınan bir balkon çıkması vardır. Etrafı taş söveli basık kemerli bir kapı balkona açılmaktadır. Cephelerde yer alan pencereler basık kemerli olup, etrafları söve ile çevrilidir. Yapının köşeleri, alt kat pencerelerinin söveleri ve zeminden subasman seviyesine kadar olan bölüm bosajlı kesme taşlardan oluşmaktadır. Bodrum kat ile ikinci kat tavan kotları seviyesinde yer alan kat silmeleri cephe boyunca devam etmektedir.

Yapım tekniği ve malzeme

Yapının taş görünümlü dış duvarları tuğladan yığma olarak inşa edilmiştir. Pencere - kapı söveleri ve subasman seviyesine kadar bodrum kat duvarlarında bosajlı taş kullanılmıştır. Günümüzde döşemeleri ve iç merdiveni betonarmeye çevrilmiş olup; zemin kat tavanının betonarme kaset döşeme, birinci kat tavanının düz betonarme olduğu görülmektedir. Pencere ve kapı doğramaları ahşaptır. Yapının arka cephesinde yer alan bodrum kat pencereleri demir işlemelidir.

c.Koruma Sorunları:

İlk yapıldığı dönemde Jandarma Mektebi olarak tasarlanan ve kullanılan yapı, sonrasında uzun bir süre Çevik Kuvvet binası olarak kullanılmış ve bu isimle anılmaya başlanmıştır. Çevik Kuvvet binası olarak kullanıldığı dönemde planında bazı değişiklikler yapılarak, bina içerisinde kullanılan ana merdivenin yeri değiştirilmiştir. Özgün balkonun yerine, farklı boyutlarda betonarme taşıyıcılı balkon ve yeni korkuluk eklenmiştir. Günümüzde kullanılmayan yapı oldukça bakımsız durumdadır. Pencere

cam ve doğramalarının büyük çoğunluğu kaybolmuğu, taç yzeylerinde ağınma, cephede sıva dökülmesi, kirlenme ve rutubet izleri görölmektedir. Çatıda yer alan taç parapetler kararmığu, yapının arka cephesinde bu parapetler yıkılarak yok olmuğuur. İç mekânda sıvaların döküldüğu, tuğla duvar örgüsünün ortaya çıktığı ve döşeme kaplamalarının kaybolduğu tespit edilmiğtir. 27 Haziran 1998 yılında yağanan depremde hasar gören yapı, bu tarihten itibaren kullanılmamaktadır.

Şekil 3. 96 Adana Jandarma Mektebi¹

Şekil 3. 97 Adana Jandarma Mektebi, 2008

¹ Orhan Kapılı Arşivi, tarih belirtilmemiştir.

Şekil 3. 98 Adana Jandarma Mektebi, 2008

Adana Gazi İlk Mektebi

Adana ili, Seyhan ilçesi, Tepebağ Mahallesi'nde, 39 parsel, 281 no.lu adada yer almaktadır.

a.Tarihçe

Gazipaşa Okulu'nun projesi dönemin valisi Cemal Paşa tarafından 1909-11 yılları arasında hazırlanmıştır. Yapımı ise vali Hilmi Uran döneminde 1923-25 yılları arasında gerçekleşmiştir.

b.Mimari özellikler

Plan

Bina; 39.46x30.23m boyutlarında, bodrum + iki katlı, dikdörtgen planlı ve ortası avlulu bir şekilde inşa edilmiştir [61]. Binanın planı bodrum kattan ikinci kata kadar devam eden bir galeri boşluğu, boşluğun çevresini saran bir koridor ve koridordan ulaşılabilen odalardan oluşmaktadır. Merdivenler, binanın giriş aksına göre simetrik olarak sol ve sağ bölümlere yerleşmiştir. Sadece sol yandaki merdivenler, bodrum kata kadar devam etmektedir. Planda, ön cepheye denk gelen kısımda, bazı odalar öne çıkarılarak yapıya hareket kazandırılmıştır.

Cephe düzeni

Yapı, giriş aksına göre simetrik bir cepheye sahiptir. Yapının öne çıkan bölümlerinin köşeleri bosajlı kesme taşlar ile bezenmiştir. Kat aralarında yer alan silmeler bütün cephe boyunca devam etmektedir. Orta aks, ikinci kata kadar uzanan sivri kemerli niş şeklinde anıtsal bir giriş ile vurgulanmıştır. Girişin üzerinde çini kaplı ve içinde üçlü kemerli pencereler bulunan bir bölüm yer almakta, sivri kubbe ile tamamlanmaktadır. Niş içerisinde; basık kemerli giriş kapısı ile onun üzerinde altıgen içlikli, söveli pencere bulunmaktadır. Giriş kapısının kemerleri ve pencerenin söveleri siyah-beyaz taşlardan oluşmaktadır. Binanın giriş merdivenleri mermer korkuluklu ve mermer basamaklı olarak çift kollu tasarlanmış, orta aksa yerleştirilmiştir. İki adet dikdörtgen kesitli sütun tarafından taşınmaktadır.

Yapının zemin katında söveli düz atkılı pencereler, üst katında aynı hizada sivri kemerli pencereler yer almaktadır. Sadece cephede öne çıkmayan kısımlarda bu düzen değişmekte olup; üst katta ikili düzende, küçük boyutlarda, sivri kemerli ikişerli pencereler görülmektedir. Bodrum kat pencereleri ikili düzende, düz atkılı formda ve küçük boyutludur. Pencerelerin üzerinde taş lentolar yer almaktadır. Yapının çatısı kırma olup, marsilya kiremit ile kaplıdır. Cephe düzeni olarak 1. Ulusal Mimari Akımının özelliklerini taşıdığı görülmektedir. Bu akımın özellikleri olan farklı biçimli kemerlerin cephelerde yeni düzenler içinde kullanılması, çini panolar, cephelerde girişin kubbelerle hareketlendirilmesi gibi biçimlenişlere rastlanmaktadır.

Yapım tekniği ve malzeme

Tuğla yığma yapım sisteminde inşa edilmiş olup, pencere söveleri ve kemer gibi elemanlarda taş kullanılmıştır. Dış duvarları 78 cm'dir [61]. Pencere ve kapı doğramalarında ahşap kullanılmıştır.

c.Koruma Sorunları:

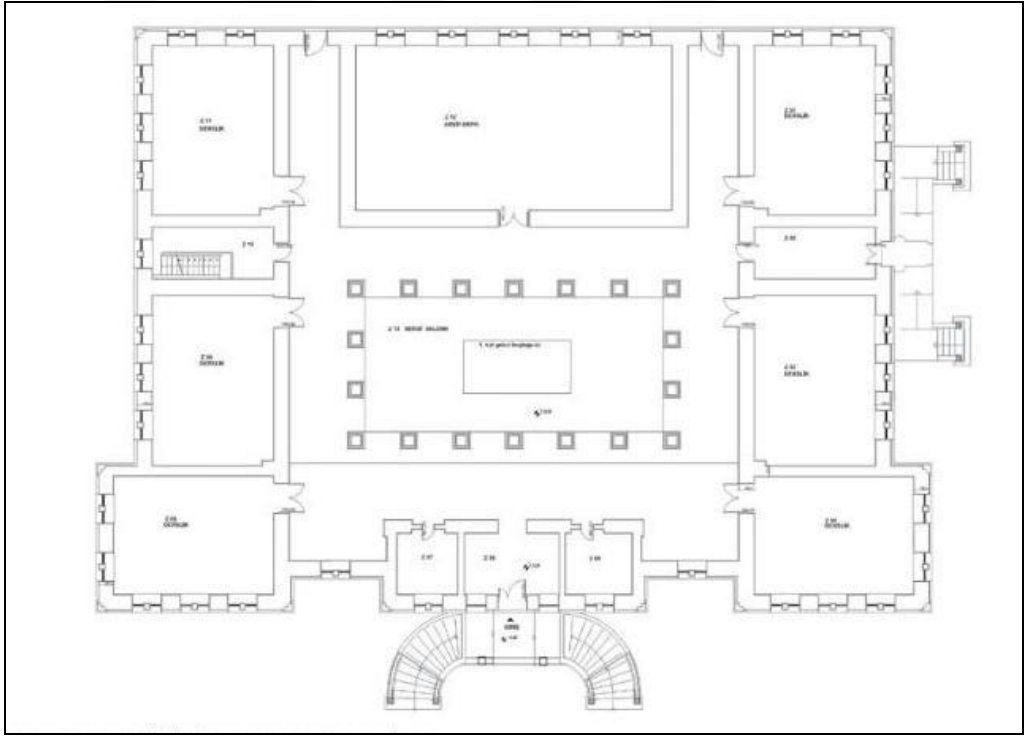
1945 yılında meydana gelen depremde yapı subasman seviyesine kadar yıkılmıştır. Depremi ardından yaşanan onarım sırasında aslına sadık kalınmamış, müdahaleler dönemin mimari anlayışını yansıtır bir şekilde yapılmıştır. Cephe söveleri ve giriş kapısı üzerindeki kubbe kaldırılmış, döşemeler betonarmeye vrilmış, ortadaki galeri boşluğu ve koridorun vresindeki sütün boşlukları doldurularak mimarinin farklı bir üsluba dönüşmesine sebep olunmuştur (şekil 3. 100). 1946-47 ders yılında yeniden öğrenime aılan okul, 1998 Adana depreminde hasar görmesi nedeniyle kapatılmıştır. Yaşanan hasarın büyük olmasında özellikle sonradan kapatılan galeri boşluğu ile eklene betonarme döşemelerin etkisinin büyük olduğu söylenmektedir [62].

şekil 3. 99 Adana Gazi İlk Mektebi, 1925 civarı [61]

Şekil 3. 100 Adana Gazi İlk Mektebi, 1998 depreminden sonra [62]

Şekil 3. 101 Adana Gazi İlk Mektebi Zemin Kat Restorasyon Planı [62]

Cebel-i Bereket Merkez Mektebi

Osmaniye ili, Merkez ilçesi, 7 Ocak Mahallesi'nde, Akyar Caddesi üzerinde, 214 ada, 2 parselde yer almaktadır.

a.Tarihçe

Cebel-i Bereket merkezinde okul açılmasına dair ilk bilgiler 1887 yılında yapılan yazışmalarda görülmektedir. 18 Ekim 1887 yılına ait yazışmalarda, Cebel-i Bereket Sancağı dâhilinde gerektiği kadar ibtidai mektebi inşa edilmesine dair yazışmalara rastlanırken¹; 22 Kasım 1887 yılındaki yazışma, Cebel-i Bereket Sancağı merkezine bir rüştiye mektebi inşa edilmesi talebini dile getirmektedir². 4 yıl sonra yapılan yazışmalarda rüştiye mektebinin açılacağı, fakat maaş verilmesinin mümkün olmayacağı belirtilmektedir. 29 Nisan 1914 tarihli yazışmalar ise Cebel-i Bereket Sancağı'nda inşaatına başlanmış olan Rüştiye'nin bitirilmesinden söz etmektedir³. Bu yapının günümüze ulaşan tek okul olması nedeniyle Cebel-i Bereket Merkez Mektebi olabileceği düşünülmektedir. Osmaniyeye Kültür Varlıkları Envanteri'nde yapının 1910 yılında yaptırıldığı yazmaktadır. Osmaniyeye'nin Fransız işgalinden kurtulmasının ardından, o günlerin anısına ismi 7 Kanunisani(Ocak) Mektebi olarak değiştirilmiştir [63].

b.Mimari özellikler

Plan

İki katlı, dikdörtgen planlı bir yapıdır. Giriş ve avlu kapısı aynı aks üzerinde yer almakta olup, bu aksın iki yanında odalar sıralanmaktadır. İkinci kata çift kollu, yanlarında nişler bulunan bir merdiven ile ulaşılmaktadır.

Cephe düzeni

Giriş aksına göre simetrik cepheye sahip olan yapının ana giriş bölümü, cephede içeri çekilmiştir. Sade cephesinin köşeleri silme ile vurgulanmıştır. Ana giriş kapısı düz atkılı olup, sağ ve sol yanında düz atkılı pencereler yer almaktadır. Birinci kat pencereleri basık kemerli, ikinci kat pencereleri alt kat pencerelerine göre daha kısa, düz atkılı ve kemersizdir. Cephelerde pencereler üçlü düzen ile yerleştirilmiş olup, söve ile çevrelenmiştir.

---

¹ BOA, Tarih :09/S /1305 (Hicrî) Dosya No :1054 Gömlek No :82714 Fon Kodu :İ..DH..

² BOA, Tarih :06/Ra/1305 (Hicrî) Dosya No :95 Gömlek No :96 Fon Kodu :MF.MKT.

³ BOA, Tarih: 03/C /1332 (Hicrî) Dosya No :4281 Gömlek No :321020 Fon Kodu :BEO

Yapım tekniği ve malzeme

Birinci kat özgün kısım olup, kesme taştan yığma olarak yapılmıştır. İkinci kat ise sonradan betonarme olarak inşa edilmiştir. Pencere ve ana giriş kapısı ahşap doğramalıdır. Çatı kaplama malzemesi olarak marsilya kiremit kullanılmıştır.

c.Koruma Sorunları:

Cebel-i Bereket Merkez Mektebi olarak bodrum + tek kat olarak inşa edilen yapı, 1938, 1945 ve 1960 yıllarında büyük onarımlar yaşamıştır. 1973-74 yılında geçirdiği müdahalede çatısı sökülerek, üzerine betonarme kat eklenmesi ile iki katlı hale dönüştürülmüştür. Çatısı yeniden kırma şeklinde inşa edilerek, marsilya kiremit ile kaplanmıştır. 1990'lı yıllarda avlusuna yeni yapılar eklenmiştir. Özgün halinde bulunan bodrum kat, onarım sırasında doldurularak iptal edilmiştir [64]. Yan cephesinde zemin katta yer alan üçlü pencereler kapatılmıştır. Pencere ve kapılar özgün doğramalarını yitirmiş, bazı pencerelerde doğrama olarak pvc kullanıldığı tespit edilmiştir. Cephelelerinde klima ünitesi, uydu anteni, kablo vb. eklentiler bulunmaktadır. Günümüzde yapı özgünlüğünü büyük oranda yitirmiş olmasına rağmen, taşıyıcı yapı olarak iyi durumda olup, 7 Ocak İlkokulu tarafından kullanılmaktadır.

Şekil 3. 102 Cebel-i Bereket Merkez Mektebi¹

---

¹ Osmaniye Belediyesi Arşivi, tarih belirtilmemiştir

Şekil 3. 103 Cebel-i Bereket Merkez Mektebi¹

Şekil 3. 104 Cebel-i Bereket Merkez Mektebi (Osmaniye 7 Ocak İlköğretim Okulu), 2015

---

¹ Osmaniye Belediyesi Arşivi, tarih belirtilmemiştir

Kadirli Harkaçtığı Köyü Mektebi

Osmaniye ili, Kadirli ilçesi, Harkaçtığı (Dikirli) köyünde yer almaktadır.

a.Tarihçe

Yapının 1924 yılına ait fotoğraflarının bulunması nedeniyle bu tarihten önce yaptırıldığı d ş n lmektedir.

b.Mimari  zellikler

Plan

Dikdörtgen planlı tek katlı bir yapıdır. Girişinde yarım daire formunda korkuluksuz merdivenler yer almaktadır. Giriş holü dikdörtgen planlı olup,  c tarafında odalar yer almaktadır.

Cephe düzeni

Binanın tüm cepheleri sade ve sıvasız olup, pencereleri düz atkılı formdadır. Ana cephenin orta aksında düz atkılı giriş kapısı bulunmakta olup, yanlarda kapıya simetrik ikişer adet pencere yer almaktadır.

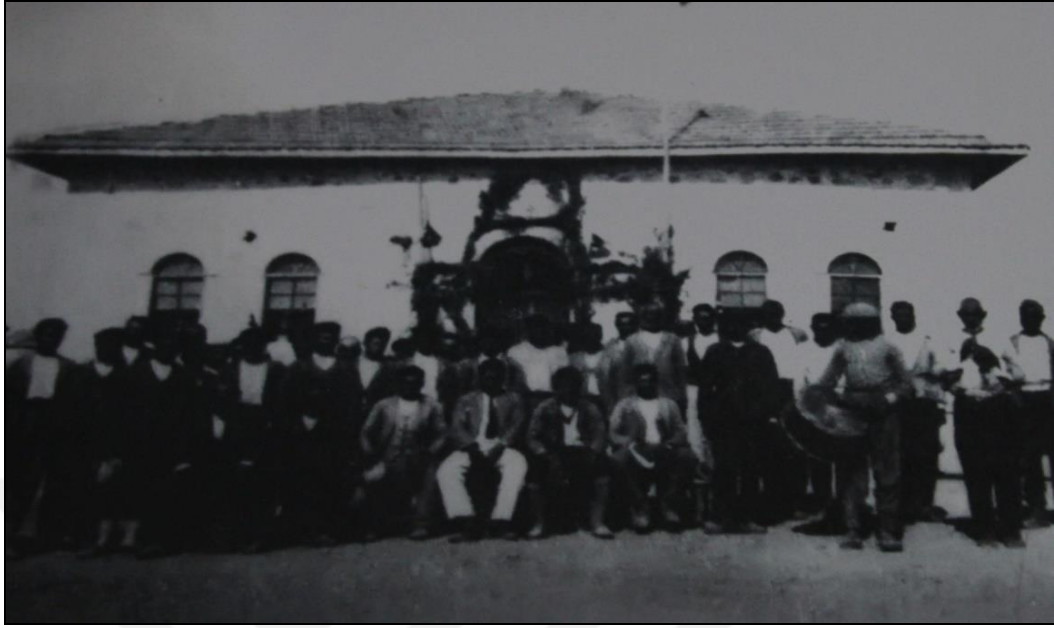
Yapım tekniği ve malzeme

Moloz taş malzeme ile yığma olarak inşaa edilmiştir. Duvar kalınlığı yaklaşık 60 cm'dir. Kıрма çatısı marsilya kiremit örtülüdür. Ana hol döşemesi şap olmasına rağmen sınıf döşemeleri ve tavanı ahşap ile kaplanmıştır. Pencere ve kapı doğramaları ahşap olup, pencerelerin dışında demir korkuluklar yer almaktadır.

c.Koruma Sorunları:

Yapıya ait ilk dönem fotoğraflarında kapı ve pencerelerin dairesel kemerli olduğu görülmektedir. 1950'li yıllardaki fotoğraflara baktığımızda ise yapının özgün doğramalarını yitirdiği, kapı ve pencerelerinin değiştirilerek düz atkılı forma d n şt r ld ği anlaşılmaktadır. Günümüzde yerinde yapılan incelemelerde yapının onarım geçirmiş olduğu, yeniden derzleme yapıldığı tespit edilmiştir. Fakat bu derzleme esnasında, cephede bazı noktalarda rastlanan  imento siva izlerine bakılarak, kısmi olarak  imento siva ile müdahale yapıldığı söylenebilmektedir. İç mekan bütünsel

olarak iyi görünmekle beraber, yapının ahşap kaplı döşemeleri yıpranmış ve bazı noktalarda çökmeler gerçekleşmiştir.

Şekil 3. 105 Kadirli Harkaçtıği Köyü İlkmektebi, 1924¹

Şekil 3. 106 Kadirli Harkaçtıği Köyü İlkmektebi, 1958²

---

¹ Harkaçtıği İlk Okulu Arşivi

² Harkaçtıği İlk Okulu Arşivi

Şekil 3. 107 Kadirli Harkaçtığı İlkokulu, 2015

Sis Hamiyet Mektebi

Adana ili, Kozan ilçesinde yer almaktadır.

a.Tarihçe

1905 yılında Mutasarrıf Muhammer Paşa zamanında aşiretlerden toplanan para ile temelleri atılmış olup, 1907 senesinde Mutasarrıf Kazım Bey zamanında halkın yardımı ile duvar ve çatısının bir kısmı yapılmış, 1911 senesinde Hamiyet Mektebi adı altında okul olarak açılmıştır. Mimarı İstanbullu İsmail Suphi Bey'dir [43]. 1913 yılında Milli Eğitimin idaresine geçmiş, Cumhuriyet'in ilanından sonra İstiklal Okulu adını almıştır [65].

b.Mimari özellikler

Plan

Dikdörtgen planlı, bodrum + zemin katlıdır. I şeklinde bir koridorun iki yanına sıralanmış odalardan oluşmaktadır.

Cephe düzeni

Günümüzde yapının cephesi büyük oranda özgün halinden farklılaşmıştır. Özgün cephe sivasız, giriş aksına göre simetrik ve üçgen alınlıklı olup, sağ ve sol yanında ikişer adet

dairesel kemerli pencere yer almaktadır. Basık kemerli giriş kapısı ortada bulunmaktadır. Kapının her iki yanına ince dairesel kemerli birer pencere yerleşmiştir. Cephede bodrum ile zemin katı, zemin kat ile çatıyı ayıran kat silmeleri göze çarpmaktadır. Günümüzdeki cephe düz ve sıvalı olup, özgün cephesinden izler barındırmamaktadır. Özgün pencere ve kapı doğramaları kaybolmuş, giriş kapısı ve pencereleri dikdörtgen formuna dönüştürülmüştür. Giriş kapısının yanında yer alan iki adet dairesel kemerli pencere kapatılmış durumda cephede yer almaktadır. Çatısı ve giriş merdivenleri betonarme olarak yeniden yapılmıştır.

Yapım tekniği ve malzeme

Kesme taştan yığma yapım tekniği ile inşa edilmiştir. Günümüzde pencere doğramaları pvc olup, kapı doğramalarında metal kullanılmıştır.

c.Koruma Sorunları

Yapı özgün plan ve yapım sistemini korumuş olmasına rağmen çatısı ve cephesi büyük oranda farklılaşmıştır. Pencere ve kapıların formları, doluluk boşluk oranları ve özgün doğramaları değişmiştir. Arka cephede bodrum kat girişi için büyük bir kapı açılmıştır, tam üstünde yer alan pencere aynı oranda genişletilerek balkon çıkması eklenmiştir. Yapının çatısı yenilenmiştir. Günümüzde arka cephenin sağ kanadının önüne çeşme inşa edilmiştir. Cephelerde yer alan elektrik kabloları ve klima üniteleri görüntü kirliliği oluşturmaktadır.

Şekil 3. 108 Sis Hamiyet Mektebi, 1911 [43]

Şekil 3. 109 İstiklal İlköğretim Okulu (Sis Hamiyet Mektebi), 2014

Saimbeyli (Haçin) İlkokulu

Adana ili, Saimbeyli ilçesinde yer almaktadır.

a.Tarihçe

Yapı, 1930'lu yıllarda ilkokul olarak yaptırılmıştır.

b.Mimari özellikler

Plan

Dikdörtgen planlı ve tek katlıdır. Ana giriş mekânı ve üç tarafında yer alan beş odadan oluşmaktadır.

Cephe düzeni

Simetrik ve sade bir cepheye sahip olan yapının giriş bölümü cephenin orta aksında içeri çekilerek yerleştirilmiştir. Giriş kapısına sekiz basamaklı merdivenden geçilerek ulaşılmaktadır. Giriş kapısı basık kemerli olup, her iki yanında birer tane dairesel kemerli pencere yer almaktadır. Pencere ve kapının üstünde sıva ile yapılmış basık kemer formunda kabartmalar bulunmaktadır. Yapının pencereleri dairesel kemerli olup, ön cephede üçer olmak üzere altı tanedir. Arka ve yan cepheler oldukça sade olup, sadece pencereler ile hareketlendirilmiştir.

Yapım tekniği ve malzeme

Yapı sıvalı olduğu için yapım malzemesi net anlaşılmamakla beraber, dış duvar kalınlığı 52 cm olduğu için yığma sistemde inşa edildiği düşünölmektedir.

c.Koruma Sorunları

Günümüzde onarım geçirmiş olan yapının özđün pencere ve kapı doğramaları pvc ile değiştirilerek pencere önleri demir parmaklıkla kapatılmıştır. Çatısı alüminyum ile kaplanmış olup, cephelerinde sıva ve boya yenilenmiştir.

Şekil 3. 110 Saimbeyli (Haçin) İlkokulu, 2015

Şekil 3. 111 Saimbeyli (Haçin) İlkokulu, 2015

Tarsus Misak-ı Milli İlkokulu

Mersin ili, Tarsus ilçesi, Caminur Mahallesi, Gözlükule Caddesi'nde, 267 ada, 88 parselde yer almaktadır.

a.Tarihçe

Okul, 1863 yılında eğitime başlayan Tarsus Rüştîyesi'nin devamı niteliğindedir. *“Tarsus Rüşdiyesi, 1913 yılında çıkan ibtidaî ve rüşdiyelerin birleştirilmesini öngören kanundan (Düstur, 2. Tertip, V, 807, 808) bir yıl sonra, Rehber-i Füyûz Mektebi adıyla 6 sınıflı bir okula dönüştürülmüştür [66]. Rehber-i Füyûz Mektebi, 1923 yılında Tarsus Amerikan Koleji'nin yanındaki binaya taşınmış ve ismi önce Rehber-i Füyûz Numûne Mektebi (Tarsus, 26 Mart 1340, 3), daha sonra da Erkek Numûne Mektebi olarak değiştirilmiştir [66]. İlk Tedrisat Meclisi'nin 31 Ekim 1925 tarihinde aldığı karar gereğince 1926 yılında okulun adı Misak-ı Millî İlkokulu olarak tekrar değiştirilmiştir (Tarsus, 31 Kanunievvel 1341, 1)” [67].* Günümüzde de ilköğretim okulu olarak kullanımına devam etmektedir.

b.Mimari özellikler

Plan

Kuzeydoğu – güneybatı doğrultusunda yerleşmiş, T planlı ve iki katlı bir yapıdır.

Cephe düzeni

Sade asimetrik bir cepheye sahiptir. Cephenin orta aksında çıkma yer almaktadır. Çıkmanın önde iki, yanlarda birer adet penceresi bulunmakta, dört adet taş konsolla taşınmaktadır. Giriş kapısı basık kemerli olup, orta aksın sağına yerleştirilmiştir. Birinci katta düz atkılı, farklı boyutlarda üçer ve ikişer düzende 8 pencere yer almaktadır. İkinci katta çıkmanın solunda 6, sağında 3 adet olmak üzere düz atkılı ahşap pervazlı 9 pencere vardır.

Yapım tekniği ve malzeme

Alt kat tuğla, üst kat taş yığma yapım sistemiyle inşa edilmiştir. Yapının merdivenleri, kat döşemesi, kapı ve pencere doğramaları ahşaptır. Sadece ana giriş kapısı demir doğramalıdır. Ahşap kırma çatılı olup, üzeri marsilya kiremit ile kaplıdır.

c.Koruma Sorunları:

Yapının 1993 yılına ait fotoğraflarından; cephelerinde yıpranma, kirlenme ve sıva dökülmeleri olduğu fark edilmektedir. İç mekânlarda tavan ve döşemelerde kullanılan ahşaplarda bozulma, çürüme ve açılmalar dikkat çekmektedir. Balkon taşıyan ahşap taşıyıcılarda strüktürel bozulmalar, duvarlarda sıva ve boyalarda dökülmeler gözlenmiştir. Yapının 1998 yılına ait fotoğraflarından 1993 yılındaki haline kıyasla daha iyi durumda olduğu tespit edilmiş olup, yapının 93-98 yılları arasında bir restorasyon çalışması geçirdiği anlaşılmaktadır. 1998 yılına ait fotoğraflarda yapının en büyük probleminin üst örtü ile ilgili olduğu görülmektedir. Bu bölgede yer yer çökmeler meydana geldiği yapının inceleme raporlarında ayrıca belirtilmiştir. Bu tarihten sonra yeniden restore edilen yapı, 1997 yılında Özel Tarsus SEV İlköğretim Okulu'na devredilmiştir. Günümüzde cepheleri sıvalı ve iyi durumda olan yapının sadece ahşap pencere doğramalarındaki aşınmalar ve cephesinde yer alan iklimlendirme elemanlarının oluşturduğu kötü görünüm dikkat çekmektedir.

Şekil 3. 112 Misak-ı Milli İlkokulu,1993 [68]

Şekil 3. 113 Misak-ı Milli İlkokulu, 2014

Tarsus Memba-ı İrfan Mektebi

Mersin ili, Tarsus ilçesi, Caminur Mahallesi'nde yer almaktadır.

a.Tarihçe

İbtidai mektebi olarak 20.yy başlarında açılmıştır. Menba-ı İrfan Mektebi ile ilgili mevcut kayıtlar 1922, 1923 ve 1924 yıllarına kadar uzanmaktadır. 1924 yılında ise devrelerin kaldırıldığı görülmektedir. Bu tarihte okulda 1. sınıfta 42, 2. sınıfta 39, 3. sınıfta 26 ve 4. sınıfta da 13 olmak üzere toplam 120 öğrenci eğitim görmektedir. Menba-ı İrfan Mektebi'nin ismi, İlk Tadrîsat Meclisinin aldığı karar gereğince, 1926 yılında Sakarya İlkokulu olarak değiştirilmiştir [69]. Okul günümüzde de aynı isimle ilköğretim okulu olarak eğitim-öğretim hayatına devam etmektedir.

b.Mimari özellikler

Plan

Günümüzde özgün yapının sadece bir kısmı ayakta. Bu kısmın da içine girilemediği için planı hakkında detaylı bilgi vermek mümkün değildir.

Cephe düzeni

Yapının günümüze ulaşan yarım cephesinde iki adet çevresi taş söveli, düz atkılı pencere yer almaktadır. Yarım cephenin bitişinde sütun başlığı göze çarpmakta olup, sütun başlığının hemen yanında taşa işlenmiş bir çiçek motifi bulunmaktadır. Sütun başlığındaki izlerden burada kemerli bir kapı olduğu tahmin edilmektedir.

Yapım tekniği ve malzeme

Yapı düzgün kesme taş ile yığma yapım sisteminde tek katlı olarak inşa edilmiştir ve sıvasızdır. Pencere doğramalarında ahşap kullanılmıştır.

c.Koruma Sorunları:

Günümüzde yapının büyük bir bölümü yıkılmıştır, sadece batı kanadı ayakta kalabilmiştir. Bu kısmın da cephesinde sıvalar dökülmüş, ahşap doğramaları yıpranmıştır. Ön cephede klima ünitesi ile çok sayıda kablo yer almaktadır. Çatısında da yer yer hasarlar dikkat çekmekte olup, bu nedenle üstü su geçirmeyecek niteliksiz örtülerle kapatılmıştır.

Şekil 3. 114 Menba-ı İrfan Mektebi (Sakarya İlkokulu), 2014

Tarsus Jandarma Mektebi

Mersin ili, Tarsus ilçesi, Özbek köyünde, 17 pafta, 608 parselde yer almaktadır.

a.Tarihçe

Yapının tarihine ilişkin bilgiler, okulun içinde yer alan bilgilendirme panosundan ve yerel halk ile görüşmelerden elde edilmektedir. Bu bilgilere göre; yapı 19. yy ortasında Mustafa Remzi Paşa tarafından Jandarma Mektebi olarak yaptırılmıştır. Fransız İşgal Dönemi'nde Fransızlar tarafından askeri üs olarak kullanılmıştır. 1937 yılında onarılan yapı, okul olarak kullanılmaya devam etmektedir.

b.Mimari özellikler

Plan

Düz bir zemin üzerinde dikdörtgen planlı ve tek katlı olarak inşa edilmiştir. Yapı, planda köşelerinden ön ve arka cepheye çıkma yapmış olup, 14x30.5m boyutlarında ve 4.10 m yüksekliğindedir.

Cephe düzeni

Giriş aksına göre simetrik, sade bir cepheye sahiptir. Üzeri kiremit kaplı, beşik çatılıdır. Cephenin orta aksında yer alan giriş kapısına iki basamak ile ulaşılmaktadır. Yapının pencere ve kapıları düz atkılı olup, çevresi söve ile çevrilidir. Yapının sağ ve sol köşelerinden öne doğru çıkan bölümlerin köşeleri rustik taşlarla kaplıdır.

Yapım tekniği ve malzeme

Yapı, kesme taştan yığma olarak inşa edilmiştir. Duvarların iç ve dış yüzeyleri sıvalıdır. Yapının pencere ve kapı doğramaları ahşap olup, ana giriş kapısı ve pencere önüne yerleştirilen korkuluklar demir doğramalıdır. Ana giriş merdivenleri beton olarak yeniden yapılmıştır.

c.Koruma Sorunları:

Yapının dış cepheleri büyük oranda özgün karakterini korumuştur, ancak sıva ve boya müdahalelerinin yapıldığı tespit edilmiştir. Cephesinde yer alan taşlarda erimeler ve derzlerde boşalmalar görülmektedir. İç mekâna yapılan müdahalelerde sıva, boya ve çimento yoğun olarak kullanılmış; iç bölümün tavanı kontrplak ile kapatılmıştır.

Şekil 3. 115 Tarsus Jandarma Mektebi (Özbek Köy Mektebi), 2012 [70]

Silifke Kız Numune Okulu

Mersin ili, Silifke ilçesinde, Saray Mahallesi'nde yer almaktadır.

a.Tarihçe

Yapının alt katı ve arsası 1910 yılında Mirza Bey tarafından eğitim amaçlı bağışlanmıştır. Aynı yıl binanın üst kat inşaatına başlanmıştır; 1923 yılında bitirilerek ortaokul olarak açılmıştır. 1925 yılında, ortaokulun başka bir binaya geçmesiyle, Silifke Kız Numune Okulu buraya taşınmıştır.

b.Mimari özellikler

Plan

Yapı düz bir zemin üzerinde dikdörtgen planlı, iki katlı olarak inşa edilmiştir. 19.25x 22.70m boyutlarındadır. İç mekân, I şeklinde bir koridor ve bu koridorun iki yanındaki odalardan oluşmaktadır. Giriş kapısının tam karşısında çift kollu merdiven yer almaktadır. Üst kat da zemin kat ile aynı plan şemasındadır.

Cephe düzeni

Yapı giriş aksına göre simetrik, sade ve sıvasız bir cepheye sahiptir. Basık kemerli ana giriş kapısı cephenin ortasında yer almakta, üstünde kemerli tepe penceresi bulunmaktadır. Kapının her iki yanında ikişerli pencereler bulunmaktadır. Pencerelerin üzerinde basık kemerli açıklıklar vardır. Pencereler ahşap doğramalı olup, önlerine demir korkuluklar eklenmiştir. Üst katta ana giriş kapısının tam üstünde, döşemeye kadar uzanan geniş bir pencere yer almaktadır. Onun her iki yanında birer adet dar pencere bulunmaktadır. Onun da her iki yanında 3'lü düzende pencereler yer almaktadır. Üst kattaki pencereler dairesel kemerli olup, etrafları söve ile çevrilidir. Ön cephe, arka cephe düzeni ile yan cepheler birbiriyle aynıdır. Yan cephelerde alt katta 6, üst katta 10 adet pencere yer almaktadır.

Yapım tekniği ve malzeme

Kesme taş malzeme ile yığma yapım tekniğinde inşa edilmiştir. Kat döşemeleri, tavan kaplamaları ve merdivenleri ahşap malzeme ile yapılmıştır.

c.Koruma Sorunları:

Günümüzde yapının cepheleri ve iç planı büyük oranda özgünlüğünü korumuştur. Dış cephede ara kat ve üst kat silmeleri ile yağmur iniş borusunun geçtiği taşlar üzerinde kararmalar mevcuttur. Bazı bölümlerde rutubete bağlı olarak taşlar üzerinde renk değişimleri olmuştur. Cephe üzerine monte edilen iklimlendirme elemanları kötü bir görünüm oluşturmaktadır. Giriş katında zemin döşeme kaplaması mermer ile değiştirilmiş, sınıf kapıları ahşap malzeme ile yenilenmiş ve iç mekânda duvarların bir kısmı ahşap ile kaplanarak panolar oluşturulmuştur.

Şekil 3. 116 Silifke Kız Numune Okulu (Cumhuriyet İlköğretim Okulu), 2014

Şekil 3. 117 Silifke Kız Numune Okulu (Cumhuriyet İlköğretim Okulu), 2014

Anamur Ferizler Köy Okulu

Mersin ili, Anamur ilçesi, Ferizler köyünde yer almaktadır.

a.Tarihçe

1920'li yıllarda köy okulu olarak yaptırılmıştır.

b.Mimari özellikler

Plan

Dikdörtgen planlı tek katlı bir yapıdır. Günümüzde yapının iç duvarları yıkık olduğu için plan tipi anlaşılmamaktadır.

Cephe düzeni

Sade ve asimetric bir cepheye sahiptir. Ana cephenin sol yanı öne doğru çıkma yapmıştır. Çıkma yapan kısımda 3'lü dar pencere düzeni bulunmaktadır. Arkada kalan bölüm kendi içinde simetri göstermektedir. Ortada sivri kemerli giriş kapısı ve her iki yanında birbirine simetric iki adet pencere bulunmaktadır. Yapıdaki tüm pencereler sivri kemerli olup, etrafları kesme taş söve ile çevrilidir. Ana giriş kapısı yerden yükseltilmiş olup, birkaç basamakla ulaşıldığı anlaşılmaktadır. Ancak giriş merdiveni günümüze ulaşamamıştır.

Yapım tekniği ve malzeme

Moloz taş malzeme ile yığma yapım tekniğinde yapılmıştır. Yapının köşelerinde kesme taş malzeme kullanılmıştır.

c.Koruma Sorunları:

Yapı ilk yapıldığı 1920'li yıllardan 1959 yılına kadar okul olarak kullanımını sürdürmüştür. 1959 yılından sonra terk edilen yapı günümüzde işlevsiz bir haldedir. Yapının beden duvarları ayakta olup, çatısı ve iç duvarlarının bir kısmı yıkılmıştır. Ayakta kalan iç duvarları sıvalıdır fakat büyük strüktürel çatlaklar gözlenmektedir. İç mekân döşemesi kaybolmuş olup, yapının iç kısımlarında bitkilenme, ağaç oluşumuna rastlanmaktadır. Yapı beden duvarlarında oyuklar bulunmaktadır. Sağ yan cephede bir pencerenin içi moloz taş ile doldurulmuştur. Günümüzde terk edilmiş durumda olan

yapı, özgün cephe karakterini koruması ve bölgedeki 20.yy başı okul mimarisinin az sayıdaki örneklerinden olması açısından acil bir şekilde koruma altına alınmalıdır.

Şekil 3. 118 Anamur Ferizler Köy Okulu Giriş Cephesi, 2014

Şekil 3. 119 Anamur Ferizler Köy Okulu Sol Yan Cephe, 2014

3.2.2 Günümüzde Mevcut Olmayan Eğitim Yapıları

Sis (Kozan) Erkek Numune İbtidai Mektebi

Yapı, 1892 yılında ibtidai mektebi olarak yaptırılmıştır. Dönemin hükümet konağı binasının kuzey tarafında inşa edilen, kendine ait bahçesi ve oyun alanı olan yapı; Kozan'da yaptırılan ilk Türk okulu olma özelliğindedir[71]. Bu nedenle, yapıldığı dönemde büyük bir şevinçle karşılanmış ve bu durum resmi belgelere yansımıştır. 1 Nisan 1892 tarihli Osmanlı arşiv belgesinde, "Sis nahiyesi müdürünün yardımlarıyla Sis(Kozan) merkezinde bir ibtidai mektebi açılmasından dolayı memnuniyet duyulduğunun gazetelerde ilan ettirildiği" yazmaktadır¹. Bir dönem Rüştüye Mektebi olarak da kullanılan yapı, Cumhuriyet döneminde Gazi İlkokulu ismini almıştır. Bina günümüze ulaşmamış olup, 1960'lı yıllara ait fotoğraflardan mimarisine dair bilgiler elde etmekteyiz. Bu fotoğrafa göre; yapı dikdörtgen planlı, kırma çatılı ve tek katlıdır. Pencereleri düz atkılı olup, cephede ikişerli düzende yerleşmişlerdir.

Şekil 3. 120 Sis (Kozan) Erkek Numune İbtidai Mektebi [43]

¹ BOA, Tarih: 03/N/1309 (Hicri) Dosya No:138 Gömlek No:89 Fon Kodu: MF.MKT.

Mersin Kız Rüştüyesi

Yapı 1897 yılında Mersin'in Mahmudiye Mahallesi'nde Kız İptidai Mektebi olarak yapılmış, sonrasında Kız Rüştüyesi ve İnönü İlkokulu adını almıştır. Yapı günümüze ulaşmamıştır [38].

Mersin Tarsus Rüştüye Mektebi

Yapı, 24 Şubat 1908 tarihinde yapımı tamamlanarak törenle açılmıştır¹. Alanda yapılan incelemelerde yapının günümüze ulaşmadığı tespit edilmiştir.

Mersin Anamur Rüştüye Mektebi

Yapı 1892 yılı civarında Rüştüye Mektebi olarak yapılmış, günümüze ulaşmamıştır [72].

Mersin Mut Rüştüye Mektebi

1890-91 Adana Salnamesi'nde varlığından söz edilen Mut Rüştüye Mektebi günümüze ulaşmamıştır.

Mersin Silifke Rüştüye Mektebi

1877 yılı civarında yaptırılan bina, günümüze ulaşmamıştır.

Ermenek Reşadiye Mekteb-i İptidaiyesi/Merkez İlkokulu

1910-11 yıllarında inşa edilen yapıya, Sultan Reşat'a dayandırılarak 'Reşadiye Mekteb-i İptidaiyesi' adı verilmiştir. Ermenek'te resmi olarak açılan ilk ilkokul olma özelliği taşımaktadır. Cumhuriyet döneminde ismi 'Merkez Mektebi' olarak değiştirilmiştir. 1968 yılında harap ve bakımsız olması nedeniyle başka bir yere taşınmıştır. Özgün yapı ise yıkılarak yerine hal binası yapılmıştır [49].

Günümüze ulaşan fotoğraflardan anlaşıldığı kadarıyla; yapı dikdörtgen planlı, taş yığma yapım tekniğinde iki katlı ve kırma çatılı olarak inşa edilmiştir. Giriş yerden yükseltilmiş olup, yapıya çift kollu merdiven ile girilmektedir. Girişin üzerinde bulunan çıkma, ahşap direklerle taşınmaktadır. Pencerelemeleri düz atkılı olarak şekillenmiştir. Yapıda kapı pencere doğramaları ve merdiven korkulukları olmak üzere pek çok yerde ahşap kullanılmıştır.

---

¹ BOA, Tarih: 21/M/1326 (Hicrî) Dosya No:1041 Gömlek No:27 Fon Kodu: MF.MKT.

Şekil 3. 121 Ermenek Reşadiye Mekteb-i İptidaiyesi/Merkez İlkokulu, 1930'lu yıllar¹

Şekil 3. 122 Ermenek Reşadiye Mekteb-i İptidaiyesi/Merkez İlkokulu [49]

---

¹ Erol Şavklı Arşivi

Osmaniye Rüştiye Mektebi

1890-91 Adana Salnamesi'nde varlığından söz edilen Osmaniye Rüştiye Mektebi günümüze ulaşmamıştır.

Haçın(Saimbeyli) Rüştiye Mektebi

1890-91 Adana Salnamesi'nde varlığından söz edilen Haçın Rüştiye Mektebi günümüze ulaşmamıştır.

Kadirli Rüştiye Mektebi

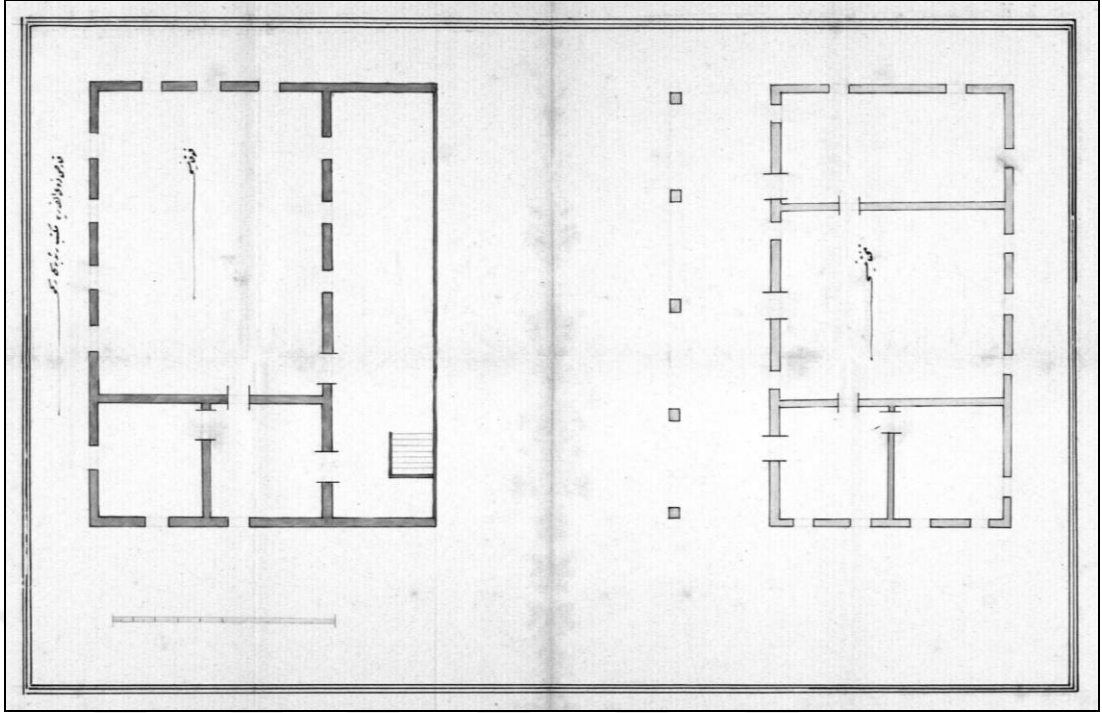
Kadirli'de rüştiye mektebinin varlığına ilk 16 Şubat 1872 tarihli Osmanlı belgesinde rastlanmaktadır¹. Bu belge; Kozan sancağındaki Haçın Kasabası'nda yapılan Hükümet Konağı ve başka yerlerin resimlerinin arzi başlığında geçmektedir. İçinde yer alan belgelerde Kars-ı Zülkadiriye (Kadirli) Rüştiye Mektebi adı altında çizimler bulunmaktadır. Bu çizimlerde iki ayrı mektep planı yer almaktadır. İlk çizim dikdörtgen planlı olup, iki kattan oluşmaktadır (Şekil 3.123). İlk kat, kolonların sıralandığı açık bir mekân ve bu mekândan geçilerek girilen üç odadan meydana gelmiştir. Üst kat ise açık mekândan merdiven ile ulaşılabilen dikdörtgen bir sofa ve üç odadan meydana gelmiştir. İkinci plan daha detaylı işlenmiş olup, iki kattan oluşmaktadır (Şekil 3.124). Bina geniş bir avlu içerisinde yer almakta olup, avlunun bir köşesine hela mahalleri ile çeşme yerleştirilmiştir. Giriş katı, birisi kapıcıya ait olan iki odadan meydana gelmiştir. Üst kat üç odadan oluşmakta olup, çift kollu bir merdivenle çıkılan küçük bir hole açılmaktadır. Bu holden tek bir odadan oluşan mektep kısmına ve her iki yanda yer alan öğretmen odalarına geçilebilmektedir. 8 Aralık 1874 tarihli Başbakanlık Osmanlı Arşivi belgesinde, Rüştiye Mektebi'nin varlığını devam ettirdiği anlaşılmaktadır². 4 Temmuz 1900 tarihli BOA belgesinde yeni bir Rüştiye Mektebi açıldığı yazmakla birlikte yapıya dair detaylı bir bilgi verilmemektedir³. 1890-91 Adana Salnamesi'nde de varlığından söz edilen Kadirli Rüştiye Mektebi'nin günümüze ulaşmadığı tespit edilmiştir.

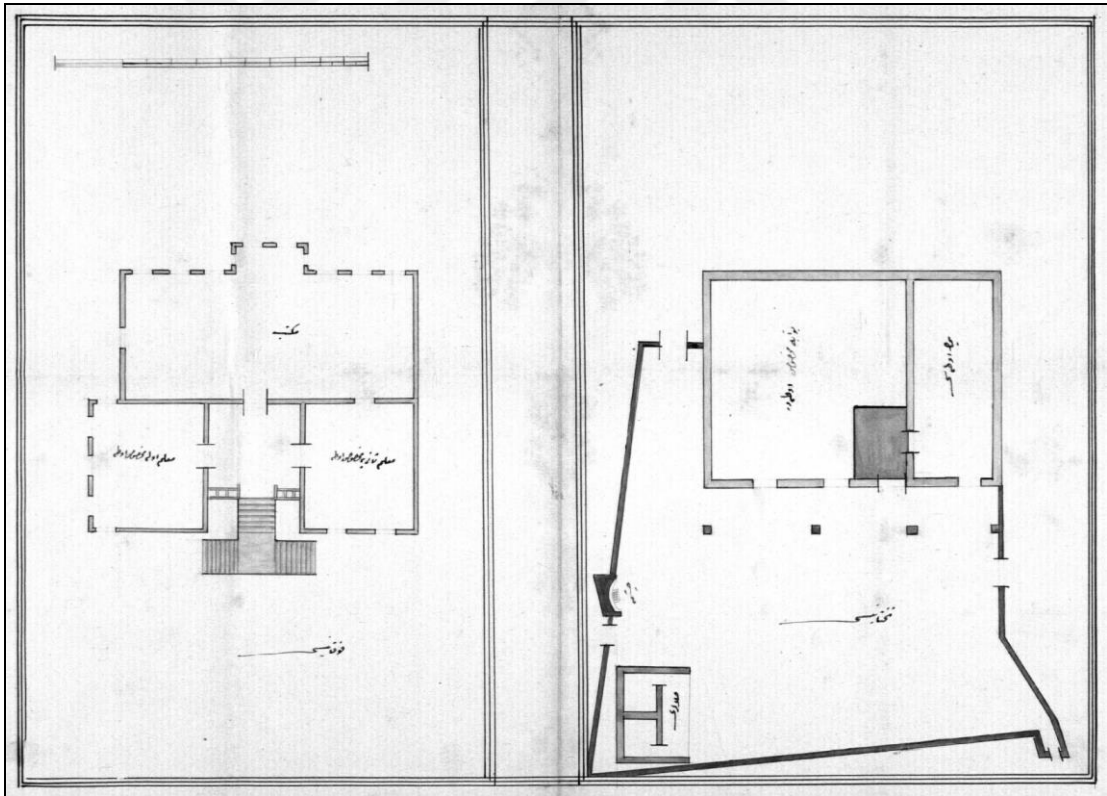
¹ BOA, Tarih: 06/Z/1288 (Hicrî) Dosya No :646 Gömlek No :44918 Fon Kodu :İ..DH..

² BOA, Tarih :28/L/1291 (Hicrî) Dosya No : 22 Gömlek No :46 Fon Kodu : MF.MKT.

³ BOA, Tarih: 06/Ra/1318 (Hicrî) Dosya No :512 Gömlek No :2 Fon Kodu :MF.MKT.

Şekil 3. 123 Kadirli Rüştîye Mektebi¹

Şekil 3. 124 Kadirli Rüştîye Mektebi²

¹ BOA, Tarih: 06/Z/1288 (Hicrî) Dosya No :646 Gömlek No :44918 Fon Kodu :İ..DH..

² BOA, Tarih: 06/Z/1288 (Hicrî) Dosya No :646 Gömlek No :44918 Fon Kodu :İ..DH..

Cebel-i Bereket Sancağı Kaypak Köyü İptidai Mektebi

Cebel-i Bereket Sancağında İptidai Mektebi yapılması ile ilgili ilk bilgi 22 Kasım 1887 tarihli Başbakanlık Osmanlı Arşivi belgesinde geçmektedir¹. Bu belgeye göre; Cebel-i Bereket Sancağı merkezinde bir mekteb-i rüşdiye, Payas, Islahiye, Osmaniye, Bulanık ve Hassa kazaları merkezinde de birer iptidai mektebi ile bir rüştiyenin inşa edilmesine ilişkin yazışmalar yer almaktadır. Osmanlı arşivindeki araştırmalar sonucunda bulunan bir fotoğraf, Cebel-i Bereket sancağında Kaypak köyünde yer alan İptidai Mektebi ve camiye göstermektedir². Bu fotoğrafa göre cami ve mektep, iç içe geçmiş tek katlı basit bir yapıdan oluşmaktadır. Yapının ana giriş kapısı ve iki adet penceresi görülmektedir. Günümüzde yapının varlığı tespit edilememiştir.

Şekil 3. 125 Cebel-i Bereket Sancağı Kaypak Köyü İptidai Mektebi³

---

¹ BOA, Tarih :06/Ra/1305 (Hicrî) Dosya No :95 Gömlek No :96 Fon Kodu :MF.MKT.

² BOA, Ftg 1941

³ BOA, Ftg 1941, tarih belirtilmemiştir.

Osmaniye Kazası Mülhak (Cevdetiye) Köyü İptidai Mektebi

Yunus Uysal arşivinde rastlanan bir fotoğraftan yola çıkarak tespit ettiğimiz yapının hangi tarihte inşa edildiği bilinmemektedir. Fotoğrafın altında yer alan bilgiye göre; Adana Vilayeti Osmaniye kazasında Mülhak (Cevdetiye) köyünde halkın yardımlarıyla yeniden inşa olunan mektebin açılışı yazmaktadır. Fotoğrafa göre yapı dikdörtgen planlı ve tek katlı inşa edilmiştir. Giriş kapısı ortada yer almakta ve her iki yanında düz atkılı birer pencere bulunmaktadır. Yapı kırma çatılı olup, çatının alaturka kiremit ile kaplı olduğu görülmektedir. Günümüzde yapının varlığı tespit edilememiştir.

Şekil 3. 126 Osmaniye Kazası Mülhak (Cevdetiye) Köyü İptidai Mektebi

Bahçe Kazası Kızlaç Köyü İptidai Mektebi

Yapıya ait ilk bilgiler 31 Aralık 1903 tarihli Musavver Fen ve Edebiyat dergisinde geçmektedir¹. Fotoğrafın alt kısmında, Halife Padişah Hazretleri tarafından Kızlaç köyünde yeniden inşa ettirildiği yazmaktadır. Fotoğraftan anlaşıldığı kadarıyla tek katlı olan yapının günümüzde varlığı tespit edilememiştir.

¹ Musavver Fen ve Edeb., sayı: 215

Şekil 3. 127 Bahçe Kazası Kızlaç Köyü İptidai Mektebi

3.2.3 Eğitim Yapıları ile İlgili Değerlendirme

Konum

Adana Vilayeti'ndeki eğitim yapıları, konum olarak iki grupta toplanmaktadır. İlk grup şehir merkezinde konut yerleşimlerine yakın bölgelerde inşa edilmiş yapılardan; ikinci grup ise köylerde inşa edilen ilkokul seviyesindeki iptidai mekteplerinden oluşmaktadır.

Plan özellikleri

Adana Vilayeti'ndeki eğitim yapıları plan özellikleri olarak dört tipte sınıflandırılabilir. İlk ve en sık rastlanan tip, dikdörtgen planlı yapılardır. Bir ya da iki katlı, kırma çatılı olan bu yapılar genelde I koridor ve bunun iki yanına sıralanan odalardan oluşmaktadır. Adana İdadi Mektebi, Adana Jandarma Mektebi, Tarsus Jandarma Mektebi ve Silifke Cumhuriyet İlköğretim Okulu bu plan özelliğini taşımaktadır. Köy okullarında rastladığımız dikdörtgen planlı yapılar; daha sade ve tek katlı olup, giriş holünün etrafını çevreleyen odalardan oluşmaktadır.

İkinci tip; dikdörtgen planlı ortası avlulu yapılardır. Bu tip genelde bodrum + 2 katlı olup, 20.yy başında yapılan Gazi Paşa İlkokulu ve Eytamhane Mektebi gibi projelerin planlarında rastlanmaktadır.

Üçüncü tip; Adana Sanayi Mektebi (İnkilap İlköğretim Okulu) ve Adana Ziraat Mektebinin içinde yer aldığı U planlı yapılardır. Genelde iki katlı olan bu yapılar, kendi içlerinde koridor tiplerine göre de farklılık göstermektedir. Bu tipler; L, T formlarında ya da birbirinden bağımsız koridorlardan meydana gelmektedir.

Dördüncü tip ise en az rastlanan T planlı yapılardır. Sadece Tarsus Misak-ı Milli Okulu'nda görülmüştür.

Cephe özellikleri

Adana Vilayeti'ndeki eğitim yapılarını cephe özellikleri açısından sınıflandırmak güçtür. Bu durum, yapıların farklı dönemlerde, farklı üsluplardan etkilenecek ortaya çıkmış olmalarından kaynaklanmaktadır. Aralarında sadece işlevleri yakın olan yapılar benzerlik göstermektedir. Genelde simetrik ve asimetrik olarak ayrılmaktadır. En yaygın grup, simetrik ortadan girişli olan yapılardır (Şekil F. 4).

Cephe biçimlenişi açısından benzerlik oluşturan yapılar kendi aralarında sınıflandırıldığında; öğretmen okulu (Darümuallimin ve Darümuallimat) yapıları, asimetrik cepheli ortadan girişli tiptir. Ana giriş bölümü cephede içeri çekilerek, kolonatl bir giriş oluşturulmuştur. Cephelerinde basık kemerli ve düz atkılı pencereler kullanılmıştır. Bu yapılar aynı cephe düzeninde birbirinin simetriğidir.

İkinci tip; giriş aksına göre simetrik cepheli ve cephenin ortasında çıkma yer alan yapılardan oluşmaktadır. Bu yapıların girişlerine genelde çift kollu merdivenle ulaşılmaktadır.

Üçüncü tip; jandarma okulu yapılarıdır. Bunlar cephe tipolojileri açısından yakınlık göstermektedir. Simetrik ve ortadan girişli olan bu grupta, ön cephe sağ ve sol yan bölüm öne doğru çıkarılarak hareketlendirilmiştir. Öne çıkan bölümler ile pencere ve kapıların kenarları bosajlı taşlarla inşa edilmiştir.

Dördüncü tip; 20.yy başında kaza merkezlerinde inşa edilen okul yapılarında görülmektedir. Bu tip tek katlı, simetrik ve ortadan girişli gruptur. Giriş bölümü cepheden içeri doğru çekilmiş olup, dikdörtgen formda kemerli kapı ve pencereler kullanılmıştır.

Beşinci tip ise sade ve simetrik cepheden oluşan yapılardır. Bu özellikler genelde köylerde yer alan ibtidai mekteplerinde görülmektedir.

Yapım tekniği ve malzeme özellikleri

Adana Vilayeti'nde yer alan eğitim yapılarının çoğunluğu taş malzeme ile yığma olarak yapılmıştır. Vilayet ve önemli sancak merkezlerindeki yapılar kesme taş, kaza merkezlerinde ve köylerdeki yapılar moloz taş kullanılmıştır. Az sayıda yapı subasman seviyesine kadar kesme taş, üstü tuğla olarak yapılmıştır. Tuğla ile inşa edilen yapıların söve ve kemerlerinde taş kullanılmıştır. Yapılarda döşeme ve tavanlar ahşap olarak yapılmıştır.

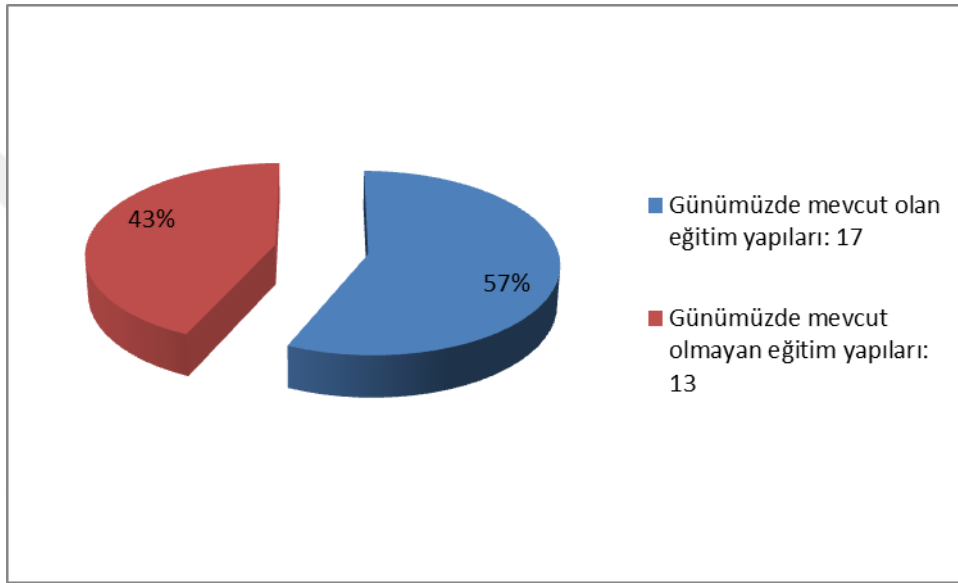
Koruma Sorunları

Adana Vilayeti'nin sınırları içerisinde, merkez ve sancaklar dâhil olmak üzere 1869-1930 yılları arasında yaptırılmış 30 eğitim yapısı tespit edilmiştir. Bu eğitim yapıları kendi aralarında işlev farklılıklarına göre; 1 İdadi, 1 Sanayi Mektebi, 1 Darüleytam, 2 Öğretmen Okulu (Darümuallimin, Darümuallimat), 1 Ziraat Mektebi, 2 Jandarma Okulu, 10 Rüştîye, 5 İbtidai Mektebi, 3 Köy İbtidai Mektebi, 2 Köy İlkokulu ve 2 İlkokul olarak dağılım göstermektedir.

Şekil 3. 128 Adana Vilayeti'nde varlığı tespit edilen eğitim yapılarının dağılımı

Tespit edilen 30 eğitim yapısından 17'si günümüze ulaşmış olup, 13'ü ulaşamamıştır. Günümüzde mevcut olan yapılar, tüm yapılara oranla %57'lik bir kısma denk gelmektedir. Bu oran, eğitim yapılarının yarısından fazlasının korunabildiğini göstermektedir. Yapıların günümüzdeki işlevlerine baktığımızda, büyük çoğunluğunun eğitim amaçlı kullanımına devam ettiği görülmektedir. İki yapı kültürel amaçlı, bir yapı yönetim işleviyle kullanılmaktadır. Üç yapı da günümüzde işlevsiz durumdadır. Yapıların özgün fonksiyonlarına uygun veya yakın işlevlerde kullanılmasının da korunmalarına katkı sağladığı düşünülmektedir (Çizelge C. 04).

Şekil 3. 129 Eğitim yapılarının günümüzde mevcut olma durumları

Günümüze ulaşamayan yapılar, büyük oranda ibtidai ve rüştüye mekteplerinden oluşmaktadır. Bu yapıların 6'sına ait fotoğraf, kroki vb. belgelere ulaşılabilmektedir. Korunamamalarının en önemli nedenleri; geleneksel yapım sistemleri ile yapılmış olmalarına rağmen çok nitelikli olmamaları ve eğitim sisteminin değişmesi ile birlikte ihtiyacı karşılayamamalarından dolayı terk edilmeleridir. Bu gruba giren yapılar genelde 1960-70'li yıllarda yıkılmışlardır. Diğer bir neden ise 1920'li yıllarda çıkan iç karışıklık ve savaş durumlarında yok olmaları gelmektedir. Bu duruma örnek olan yapıların sayısı az olup, belirli bir bölge ile sınırlıdır.

Günümüze ulaşan yapılar özgünlük ve taşıyıcı yapı durumu açısından kendi aralarında iyi, orta ve kötü olarak sınıflandırılmıştır.

Günümüze ulaşan eğitim yapılarının büyük çoğunluğu özgünlük açısından kötü durumdadır. Cephe düzenlerini korumakla beraber iç mekânlarda büyük değişiklikler geçirmişlerdir. Orijinal kat döşemeleri ve merdivenleri betonarmeye çevrilmiştir. Döşeme kaplamaları, tavan kaplamaları ve doğramaları değiştirilmiştir. Sadece Mersin Kız Numune Okulu (günümüzde Cumhuriyet İlköğretim Okulu olan yapı) özgün döşemesini muhafaza etmektedir. Kırsal alanda kalan üç okul yapısı da büyük oranda özgünlüklerini korumuştur.

Günümüze ulaşan eğitim yapılarının büyük kısmı hala kamu binası olarak kullanılmakta olup, 1998 depremi sonrasında restore edildikleri için taşıyıcı yapı olarak iyi durumdadır. Sadece küçük çapta müdahale ihtiyacı olan az sayıda yapı tespit edilmiştir. Adana Jandarma Mektebi işlevsiz olup, yapının taşıyıcılığı açısından orta durumdadır. Köprübaşı İlkokulu ise günümüzde terk edilmiş, çatısı yıkılmış ve yapı elemanlarını kaybetmiş durumdadır.

3.3 Ulaşım Yapıları

19. yy'da tarım üretiminin artışı ile birlikte hammaddelerin taşınması için büyük ulaşım projelerine ihtiyaç duyulmuş, Osmanlı İmparatorluğu'nun birçok yerinde yabancı ülkelerin de ortaklığıyla demiryolları inşaatına başlanmıştır. Demiryollarının yapımı ile birlikte istasyon yapıları ve mimarisi ortaya çıkmıştır. Bu yeni yapı tipleri, Adana-Mersin demiryolu hattı ve İstanbul-Bağdat demiryolunun Adana Vilayeti'nden geçen kısmı özelinde ele alınarak incelenmiştir.

3.3.1 Günümüzde Mevcut Olan Ulaşım Yapıları

Adana Gar Binası

Adana ili, Seyhan ilçesi, Kurtuluş Mahallesi, Atatürk Caddesi üzerinde 26 pafta, 402 ada, 6 parselde yer almaktadır.

a.Tarihçe

1902'de Konya-Yenice, 1912'de Fevzipaşa-Adana demiryolu hattını yapan Alman Doyçe Oryant Bankası (Deutsche Orient Bank - DOB) tarafından yaptırılmıştır [59]. 1876-1909 yılları arasında yapılan Anadolu – Bağdat demiryolunu, 1886 yılında yapılmış olan

Adana – Mersin demiryolu hattı ile birleştirme projesi kapsamında 1911-12 yılları arasında inşa edilmiştir [73].

b.Mimari özellikler

Plan

Eğimli bir arazide dikdörtgen formda, giriş aksına göre simetrik planda, üç kat olarak inşa edilmiştir. Üçer katlı iki kütleli birbirine bağlayan tek katlı geçiş kütesinden meydana gelmektedir. 1935 yılı öncesinde ortadaki geçiş kütesinin üzerine bir kat daha eklenerek iki katlı hale getirilmiştir. Yüksek tavanlı olan bu yapının batısı bilet gişeleri, doğusu bekleme salonu olarak kullanılmaktadır. Yapının kuzeyinde peronlar bulunmakta, doğu batı doğrultusunda uzanan merdivenlerle bu bölüme ulaşılmaktadır. Yanlarda yer alan iki kütle, ortadaki kütleyle göre planda öne çıkmaktadır. Yanlardaki kütleler lojman olarak düzenlenmiş olup, dikdörtgen planlıdır. Kütlelerin girişleri, yapının doğu ve batı yanlarında yer almaktadır. Birinci katta, giriş kapısının tam karşısında merdiven holü bulunmaktadır. Merdiven holünün her iki yanında sağ ve sol kanatlara açılan birer geçit yer almaktadır. Bu geçit dar bir koridora bağlanmakta olup, bu koridordan üç odaya ulaşım sağlanabilmektedir. Bu kattaki birimler, üç oda ile simetriğinde yer alan salon, mutfak, banyo ve wc'den oluşmaktadır. İkinci ve üçüncü katta merdiven, giriş holüne açılmakta buradan odalara ulaşım sağlanmaktadır. İkinci katta iki oda, banyo, mutfak, wc; üçüncü katta ise dört oda, banyo, mutfak ve wc bulunmaktadır.

Cephe düzeni

Yapı giriş aksına göre simetrik cepheli olup, her iki yanında yer alan kule şeklindeki kütleler ile onları birleştiren ana kütlede oluşmaktadır. Ana kütle yüksek bir tavana ve iki kat yüksekliğinde sivri kemerli geniş açıklıklara sahiptir. Bu açıklıklar arasına çini panolar, ortadaki açıklığın içerisine giriş kapısı yerleştirilmiştir. Bu bölümün üzerinde ahşap saçak yer almaktadır. Üçüncü katta ise yan kütlelerde de devam eden ikili düzende, düz atkılı, etrafı söveli pencereler bulunmaktadır. İkili düzen; iki pencere ve arasına yerleşmiş ikili sütunçelerden oluşmaktadır. Yan kütlelerin köşelerinde ve pencere kenarlarında iki kat boyunca devam eden taş işlemler bulunmaktadır. Kat silmesi ikinci ve üçüncü katı ayırmak için kullanılmıştır. Cephelerinde tekli düzende üçer

adet pencere yer almaktadır. Birinci ve ikinci katın pencereleri dikdörtgen formda düz atkılıdır, ancak ikinci kat pencereler daha uzun ve giyotin tarzındadır. Taş söve, alt ve üstte yer alan pencereleri kapsayacak şekilde etraflarında çevrilmiştir. Kırmızı çatılı yapı, ahşap eliböğründelerle desteklenen geniş bir saçak ile örtülüdür. Yapının her iki saçağının altında ahşap çiteler ile oluşturulmuş, beyaz ve kırmızı renklerde boyanmış geometrik bezemeler bulunmaktadır. Yapı; geniş saçakları, sivri kemerleri, pencere sövelerinin tepesine yerleştirilen mukarnas bezemeleri ve çini kaplamalı panolarıyla 1. Ulusal Mimarlık Akımı'nın etkisini taşımaktadır.

Yapım tekniği ve malzeme

Yığma yapım tekniği ile taş malzeme kullanılarak yapılmıştır [59]. Döşemesi çelik putrellerle taşınan ahşap döşeme olup, ahşap asma tavan ile kapatılmıştır. Çelik çatı makası ile çatı çatkısı oluşturulmuş, üzeri kiremit ile kaplanmıştır [74]. Pencere ve kapı doğramalarında ahşap kullanılmıştır.

c.Koruma Sorunları:

Yapı günümüze kadar pek çok onarım geçirmiş olmasına rağmen özgün mimari karakterini büyük oranda korumaktadır. Kütlesine en büyük müdahale 1935 yılı öncesinde yapılmış olup, ana geçiş mekanına fazladan bir kat eklenmesi ile yan kulelerle eşit yüksekliğe getirilmiştir. Günümüzde taşıyıcı yapı olarak iyi durumda olduğu gözlenen yapı, ilk yapıldığı dönemdeki işlevini devam ettirmektedir.

Şekil 3. 130 Adana Gar Binası

Şekil 3. 131 Adana Gar Binası, 1935 [75]

Şekil 3. 132 Adana Gar Binası

Adana Eski İstasyon Binası

Adana ili, Seyhan ilçesi, Döşeme Mahallesi'nde 4229 ada, 10 parselde bugünkü gar binasının 2km. kuzey batısında yer almaktadır.

a.Tarihçe

1886'de tamamlanan Adana - Mersin demiryolu hattının Adana istasyonu olarak inşa edilmiştir.

b.Mimari özellikler

Plan

Yapı; ana kütle ve bunun güneydoğusunda yer alan tek katlı ek kütlede oluşmaktadır. Ana kütle; 10.09x10.15m boyutlarında, dikdörtgen planlı, iki katlı, iç ve dış merdivenli bir yapıdır [76]. Zemin kat planı; ana giriş mekanı, ara hol ve üç odadan oluşmaktadır. Ana giriş mekanında kuzeybatı yönünde köşeye üst kata ulaşımı sağlayan L şeklinde bir iç merdiven yerleştirilmiştir. Üst kat planı ana bir koridor ve her iki yanında yer alan beş odadan meydana gelmektedir. Ana koridor ön cephede yer alan dış sofa bölümüne açılmaktadır. Dış merdiven ile buraya geçiş sağlanmaktadır.

Cephe düzeni

Ana kütle; büyük oranda özgünlüğünü korumuş, yalın ve simetrik bir cepheye sahiptir. Tonoz örtülü olan yapının köşeleri, kapı ve pencereleri kesme taş ile vurgulanmıştır. Ön cephenin orta aksında ana giriş kapısı ve her iki yanında iki adet pencere yer almaktadır. Üst katta ise alt kata göre daha dar bir kapı ve her iki yanında kare formunda pencereler yer almaktadır. Çatı tonozunun düz yüzeyinin ortasında düz atkılı bir pencere bulunmaktadır. Ön cephenin ortasına döşemesi ahşap, taşıyıcıları metal direkler olan dış sofa eklenmiştir. Bu dış sofanın üstünü kapatacak şekilde metal elemanlarla taşınan çinko saçak ilave edilmiştir. Ön cephe ile arka cephe çok benzemektedir. Arka cephede giriş katında solda kalan pencere dışındaki elemanlar değişime uğramıştır. Üst katta ise üç aynı tipte düz atkılı pencere bulunmaktadır. Batı yan cephe zemin katı önüne merdiven eklenmesi nedeniyle fazla algılanmamaktadır. Zemin katta sağda düz atkılı bir pencere olduğu görülmektedir. Üst katta ise asimetrik bir şekilde yerleşmiş farklı boyutlarda iki adet dikdörtgen formda düz atkılı pencere ile ortada bulunan kare bir pencere dikkat çekmektedir, pencerelerin çevresi taş söve ile vurgulanmıştır. Doğu yan cephede, önüne ek yapı gelmesi nedeniyle zemin kat görülememektedir. Üst katta ise dört tane, etrafı taş söve ile çevrili pencere bulunmaktadır.

Yapım tekniği ve malzeme

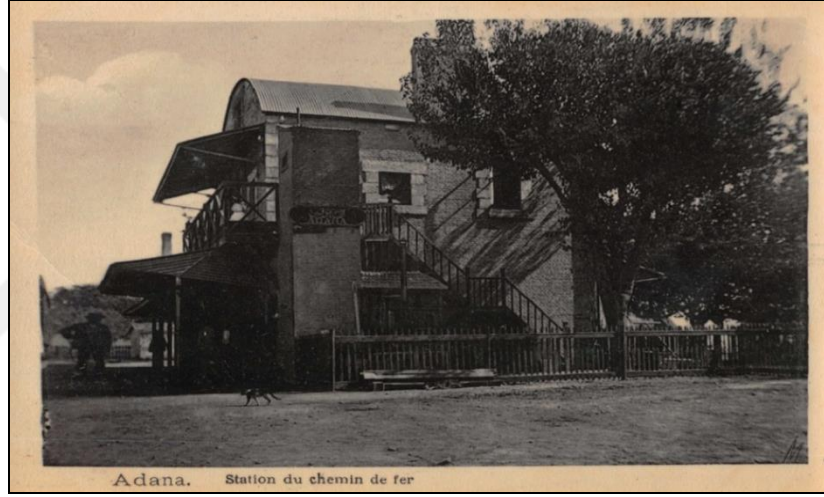
Köşe taşıyıcı duvarlar kesme taş, diğer taşıyıcı duvarlar ise tuğla yığma yapım sistemi ile inşa edilmiştir. Dış sofasında ahşap dikmelerle, demir döküm payandalar kullanılmıştır.

Tonoz örtüsü galvanizli sac ile kaplanmıştır. Pencere ve kapı doğramaları ahşaptan üretilmiştir.

c.Koruma Sorunları:

Bina, Bağdat demiryolu hattının Adana'dan teğet geçmesi üzerine önemini yitirmiş, 1912 yılından sonra banliyö tren istasyonu olarak kullanılmıştır. Raylarının sökülmesiyle işlevsiz kalan binanın, 1999 yılında rölövesi çıkarılarak mevcut hasarları tespit edilmiş ve sonrasında restorasyonu yapılmıştır [7]. Günümüzde engelliler okulu olarak hizmet vermektedir. Bu süreç içerisinde ihtiyacı karşılaması amacıyla tek katlı yapının önü tuğla, ahşap ve cam elemanlarla; üzeri ise çinko ile kapatılarak kapalı bir koridor oluşturulmuştur.

Şekil 3. 133 Adana Eski İstasyon Binası [77]

Şekil 3. 134 Adana Eski İstasyon Binası, 2014

Yenice Zeytinli İstasyonu Binası

Mersin ili, Tarsus ilçesi, Yenice beldesi, Zeytinli köyünde yer almaktadır.

a.Tarihçe

İstanbul-Bağdat demiryolu üzerinde 1910'lu yıllarda inşa edilen bir yapıdır. Adana istasyonundan sonra gelmektedir.

b.Mimari özellikler

Plan

Dikdörtgen planlı, bodrum + iki katlı bir yapıdır. Ana bina ile bitişik inşa edilen depodan oluşmaktadır. Ana bina ile depo arasında bir geçiş bulunmaktadır. Alt kat; bekleme salonu, gişe ve ofis; üst kat lojman şeklinde düzenlenmiştir. Doğusunda lojmana çıkışı sağlayan merdiven bulunmaktadır. Bu merdivenlerin altında yer alan kapıdan da bodruma iniş sağlanmaktadır.

Cephe düzeni

Ana kütle simetrik bir cepheye sahiptir. Sol yanında yer alan kemerli geçit ile sağ yanına inşa edilen depo bu simetriyi bozmaktadır. Zemin katta dört adet, üst katta iki adet sivri kemerli kapı bulunmaktadır. Yapının önünde araları sivri kemerle örtülü, beş kagir ayakla taşınan balkon çıkması yer almaktadır. Yapının arka cephesi daha sade olup, ikinci katta dört adet pencere olduğu dikkat çekmektedir. Yapıda marsilya kiremit kaplı kırma çatı ile örtülü, eliböğründelerle taşınan geniş ahşap bir saçak bulunmaktadır. Saçak altları ahşap çitallerla oluşturulan, beyaz ve kırmızı renklerde boyanan geometrik bezemelerle süslenmiştir.

Yapım tekniği ve malzeme

Kagir malzeme ile yığma yapım tekniğinde yapılmıştır. Özgün döşemesi ahşap olup, çelik putreller ile desteklenmektedir. Kiremit kaplı çatısı, çelik çatı makası ile taşınmaktadır [74]. Dış cephesinde subasman seviyesine kadar ve ayaklarda bosajlı kesme taş kullanılmıştır. Yapının pencere doğramalarında ahşap, kapı doğramalarında metal kullanılmıştır.

c.Koruma Sorunları

Günümüzde görünüm olarak iyi durumda olan yapının yakın zamanda onarım geçirdiği düşünülmektedir. Tek aile için tasarlanmış lojman katı, iki aileye hizmet verecek hale dönüştürülmüştür [73]. Yapının dış görünüş olarak özgün mimari karakterini koruduğu tespit edilmiştir. Yalnızca cephesinde yer yer kirlenmeler ve elektrik kabloları göze çarpmaktadır.

Şekil 3. 135 Adana Zeytinli İstasyon Binası, 2014

Yenice İstasyonu Binası

Mersin ili, Tarsus ilçesi, Yenice beldesinde yer almaktadır.

a.Tarihçe

İstanbul-Bağdat hattının, Adana-Mersin hattı ile kesiştiği noktada bulunmaktadır. 1910 yılında inşasına başlanmış, 1912 yılında tamamlanarak hizmete açılmıştır [78]. İkinci Dünya Savaşı sırasında, 30/31 Ocak 1943 tarihinde Yenice Tren İstasyonu'nda yer alan bir vagona dönemin cumhurbaşkanı İsmet İnönü ile İngiltere başbakanı Sir W. Churchill arasında gerçekleşen görüşme nedeniyle tarihsel bir öneme sahiptir.

b.Mimari özellikler

Plan

10x20m boyutlarında dikdörtgen, simetrik planlı ve iki katlı bir yapıdır [78]. Alt kat bekleme salonu, gişe ve ofis; üst kat aynı büyüklükte iki lojman dairesi olarak düzenlenmiştir. Lojmanlara ulaşım binanın arka cephesinde yer alan iki adet tek kollu merdivenle sağlanmaktadır. Merdivenler geniş bir hole açılmakta, buradan lojmanlara girilmektedir. Bodrum kat depo olarak kullanılmakta olup, arka cephede yer alan simetrik iki kapıdan ulaşım sağlanmaktadır.

Cephe düzeni

Yapı giriş aksına göre simetrik bir cepheye sahiptir. Zemin ve üst katta dörder sivri kemerli kapı bulunmaktadır. Yapının önünde, orta aksa yerleşmiş araları sivri kemerle örtülü beş adet kagir ayakla taşınan balkon çıkması yer almaktadır. Arka cephede birbirine simetrik şekilde yerleştirilen merdivenler bu simetri düzenini devam ettirmektedir. Merdivenlerin ulaştığı holün altında yer alan sivri kemerli geçitten ofis mekânlarına ulaşabilmektedir. Yan cepheler daha sade olup, altta ve üste yer alan dörder sivri kemerli pencerelerden oluşmaktadır. Alt ve üst pencere arasında baklava dilimi şeklinde motifler olduğu dikkat çekmektedir. Yapıda marsilya kiremit kaplı kırma çatı ile örtülü, eliböğründelerle taşınan geniş ahşap bir saçak bulunmaktadır. Saçak altları ahşap çitallerle oluşturulan, beyaz ve kırmızı renklerde boyanan geometrik bezemelerle süslenmiştir.

Yapım tekniği ve malzeme

Kagir malzeme ile yığma yapım tekniğinde yapılmıştır. Yapının duvar kalınlıkları 50 cm-60 cm'dir. Özgün döşemesi ahşap olup, çelik putrellerle desteklenmektedir. Kiremit kaplı çatısı, çelik çatı makası ile taşınmaktadır [74]. Dış cephesinde su basman seviyesine kadar olan duvarlarda ve ayaklarda bosajlı kesme taş kullanılmıştır. Yapının pencere doğramalarında ahşap, kapı doğramalarında metal kullanılmıştır.

c.Koruma Sorunları:

Günümüzde iyi durumda olan yapının geçtiğimiz yıllarda onarım geçirdiği düşünülmektedir. Yapının dış görünüş olarak özgün mimari karakterini koruduğu sadece cephesinde yer yer kirlenmeler olduğu göze çarpmaktadır.

Şekil 3. 136 Adana Yenice İstasyon Binası, 2014

Mersin Eski İstasyon Binası

Mersin ili, Akdeniz ilçesi, Nusratiye Mahallesi, 60 pafta, 61 ada, 180 parselde yer almaktadır.

a.Tarihçe

Çukurova'nın başta pamuk olmak üzere tarım ürünlerinin Mersin Limanı'na taşınması amacıyla Adana-Mersin illeri arasına bir demiryolu yapılmasına karar verilmiştir. 68km uzunluğunda olacak bu demiryolunun yapım ve işletme imkanı 1883 yılında İngilizlere verilmiş, hattın yapımı 1886 yılında tamamlanarak kullanıma açılmıştır [79]. Mersin İstasyonu bu hattın ikinci merkez istasyonu olarak yapılmıştır.

b.Mimari özellikler

Plan

Dikdörtgen planlı, iki katlı bir yapıdır. Ana kütle ve sol yanında yer alan tek katlı ek kütleden oluşmaktadır.

Cephe düzeni

Yapı büyük oranda özgünlüğünü koruduğu anlaşılan, yalın, simetrik ve sıvalı bir cepheye sahiptir. Cephenin orta aksında giriş kapısı, her iki yanında birer pencere yer almaktadır. Üst katta ise alt kattaki kapı ve pencerelerle aynı hizada üç adet pencere yerleştirilmiştir. Yapının kapı ve pencereleri düz atkılı olup, etrafları söve ile çevrilidir. Yapı tonoz örtülüdür ve tonozun düz yüzeyinde düz atkılı söveli pencere bulunmaktadır. İkinci kat ile tonoz çatı arasına metal elemanlarla desteklenen bir saçak yerleştirilmiştir.

Yapım tekniği ve malzeme

Taş malzeme ile yığma yapım sisteminde inşa edilmiştir [73]. Yapının pencere doğramalarında ahşap, kapı doğramaları ve saçığında metal kullanılmıştır.

c.Koruma Sorunları:

1955 yılında Mersin'e yeni tren garı yapılmasıyla önemini kaybeden yapı günümüzde farklı işlevlerle kullanılmaktadır. Yapının ilk halinde dış merdiven ve sahanlık bulunmasına rağmen günümüze ulaşamamıştır. Özgün pencere kapı doğramalarının değiştiği, cephesine kablo, tabela ve iklimlendirme elemanları yerleştirildiği göze çarpmaktadır.

Şekil 3. 137 Mersin İstasyon Binası¹

¹ G. Mizrahi Koleksiyonu

Şekil 3. 138 Mersin İstasyon Binası [13]

Pozantı İstasyonu Binası

Adana ili, Pozantı ilçesinde yer almaktadır.

a.Tarihçe

İstanbul-Bağdat hattının Ceyhan İstasyonu Binası olarak 1910'lu yıllarda yapılmıştır. 5 Ekim 1912 tarihli Başbakanlık Osmanlı Arşivi belgesinde Adana'dan sevk olunacak askerlerin Bağdad demiryolu Pozantı İstasyonu'ndan kabul edileceği geçmektedir¹. Bu belgeden yola çıkarak Pozantı İstasyonu'nun 1912 tarihinden önce yapıldığı söylenebilmektedir.

b.Mimari Özellikler

Plan

Dikdörtgen planlı, iki katlı bir yapıdır. Ana binanın her iki yanında yapıya bitişik ve simetrik şekilde konumlanan, dikdörtgen formlu tek katlı iki ek yapı bulunmaktadır. Ana bina da alt kat bekleme salonu, gişe ve ofis; üst kat lojman dairesi olarak düzenlenmiştir.

---

¹ BOA, Tarih: 23/L/1330 (Hicri) Dosya No: 4092 Gömlek No: 306875 Fon Kodu: BEO

Cephe düzeni

Ana yapı, sade ve giriş aksına göre simetrik bir cepheye sahiptir. Kıрма çatılıdır. Ana giriş kapısının her iki yanında birer pencere ve kapı bulunmaktadır. Üst katta üç pencere vardır. Arka cephe de ön cephenin bir benzeri olup, tek farklılık zemin katta giriş kapısının yanında sadece birer pencere bulunmasıdır. Ön cephede yer alan kapılar kaldırılmıştır. Cephede yer alan tüm pencereler basık kemerli ve sövelidir. Üst kat pencerelerinde kilit taşları belirginleştirilmiştir. Binanın köşelerinde yer alan kesme taşlar açık bırakılarak vurgulanmış, üst kat pencerelerinin denizlik hizasından kat silmesi geçirilmiştir.

Yapım tekniği ve malzeme

Kagir yığma yapım tekniği ile yapılmıştır. Yapının subasman seviyesine kadar olan duvarlarında ve köşelerinde kesme taş kullanılmıştır. Yapının pencere doğramalarında ahşap, kapı doğramalarında metal kullanımı görülmektedir.

c.Koruma Sorunları

Günümüzde görünüm olarak iyi durumda olan yapının yakın zamanda onarım geçirdiği düşünülmektedir. Cephesinde yer yer kirlenmeler, sıva dökülmeleri, elektrik kabloları, klima üniteleri ve tesisat boruları göze çarpmaktadır. Mimari karakterini büyük oranda koruyan yapının, ilk yapıldığı dönemlerde kapı ve tüm pencerelerinin basık kemerli-söveli olduğu, kilit taşlarının belirginleştirildiği görülmektedir. Günümüzde ise birinci kat pencerelerinde kilit taşları bulunmamaktadır.

Şekil 3. 139 Pozantı İstasyon Binası [80]

Şekil 3. 140 Pozantı İstasyon Binası [81]

Şekil 3. 141 Pozantı İstasyon Binası

Ceyhan İstasyonu Binası

Adana ili, Ceyhan ilçesinde yer almaktadır.

a.Tarihçe

İstanbul-Bağdat hattının Ceyhan istasyonu olarak 1910'lu yıllarda yapılmıştır.

b.Mimari özellikler

Plan

Dikdörtgen planlı, iki katlı bir yapıdır. Ana bina ile bitişik inşa edilen uzun dikdörtgen planlı Lojistik Şefliği'nden oluşmaktadır. Alt kat bekleme salonu, gişe ve ofis; üst kat lojman dairesi olarak düzenlenmiştir. Ana cephenin solunda lojmana çıkışı sağlayan merdiven bulunmaktadır. Bu merdivenlerin altında yer alan kapıdan da bodruma iniş sağlanmaktadır.

Cephe düzeni

Yapının cephe düzeni Zeytinli Tren İstasyonu ile büyük benzerlik göstermektedir. Bu nedenle iki yapının da aynı dönemde yapıldığı düşünülmektedir. Ana kütle simetrik bir cepheye sahiptir. Sol yanına inşa edilen sivri kemerli geçit ve sağ yanına inşa edilen Lojistik Şefliği bu simetriyi bozmaktadır. Zemin katta dört, üst katta iki adet sivri kemerli kapı bulunmaktadır. Yapının önünde beş kâgir ayakla taşınan, araları sivri kemerle örtülü balkon çıkması yer almaktadır. Yapının arka cephesi daha sade olup, alt ve üst katta dörder adet pencere olduğu dikkat çekmektedir. Yapıda marsilya kiremit kaplı kırma çatı ile örtülü, eliböğründelerle taşınan geniş ahşap bir saçak bulunmaktadır. Saçak altları ahşap çitalar ile oluşturulan, beyaz ve kırmızı renklere boyanan geometrik bezemelerle süslenmiştir.

Yapım tekniği ve malzeme

Kâgir yığma yapım tekniği ile yapılmıştır. Dış cephesinde subasman seviyesine kadar olan duvarlarda ve ayaklarda bosajlı kesme taş kullanılmıştır. Yapının pencere doğramalarında ahşap, kapı doğramalarında metal kullanılmıştır.

c.Koruma Sorunları:

Günümüzde görünüm olarak iyi durumda olan yapının yakın zamanda onarım geçirdiği düşünülmektedir. Yapının özgün mimari karakterini koruduğu gözlenmektedir. Sadece cephesinde yer yer kirlenmeler, elektrik kabloları ve saçak altı ahşaplarının boyalarında soyulmalar göze çarpmaktadır.

Şekil 3. 142 Ceyhan İstasyon Binası¹

Bahçe İstasyonu Binası

Osmaniye ili, Bahçe ilçesinde yer almaktadır.

a.Tarihçe

İstanbul-Bağdat hattının Bahçe İstasyon Binası olarak 1910'lu yıllarda yapılmıştır.

b.Mimari özellikler

Plan

Dikdörtgen planlı ve iki katlı bir yapıdır. Ana bina ile bitişik inşa edilen depodan oluşmaktadır. Alt kat bekleme salonu, gişe ve ofis; üst kat lojman şeklinde düzenlenmiştir. Ana cephenin solunda lojmana çıkışı sağlayan merdiven bulunmaktadır.

Cephe düzeni

Ana kütle giriş aksına göre simetrik bir cepheye sahiptir. Sol yanına inşa edilen sivri kemerli geçit ve sağ yanına inşa edilen depo bu simetriyi bozmaktadır. Zemin katta

---

¹ Ceyhan Belediyesi Arşivi

ortada yer alan ikisi büyük olmak üzere dört adet, üst katta iki adet sivri kemerli kapı bulunmaktadır. Yapının önünde beş kâgir ayakla taşınan, araları sivri kemerle örtülü balkon çıkması yer almaktadır. Yapının arka cephesi daha sade olup, alt ve üst katta dörder adet pencere olduğu dikkat çekmektedir. Yapıda marsilya kiremit kaplı kırma çatı ile örtülü, eliböğründelerle taşınan geniş ahşap bir saçak bulunmaktadır. Saçak altları ahşap çıtalarla oluşturulan, beyaz ve kırmızı renklerde boyanan geometrik bezemelerle süslenmiştir.

Yapım tekniği ve malzeme

Kâgir yığma yapım tekniği ile yapılmıştır. Birinci kat tavanı sıvalı olduğu için döşeme malzemesi tespit edilememiştir fakat çelik putrel kullanımı olduğu anlaşılmaktadır. Yapının pencere doğramalarında ahşap, kapı doğramalarında metal kullanılmıştır.

c.Koruma Sorunları

Günümüzde yapı görünüm olarak iyi durumdadır. Yakın zamanda onarım geçirdiği tahmin edilmektedir. Özgün mimari karakterini koruduğu gözlenen yapının sadece cephesindeki elektrik kabloları görüntü kirliliği oluşturmaktadır.

Şekil 3. 143 Bahçe İstasyon Binası¹

---

¹ Bahçe belediyesi arşivi

Şekil 3. 144 Bahçe İstasyon Binası, 2015

Toprakkale İstasyon Binası

a.Tarihçe

İstanbul-Bağdat demiryolunun Adana-Toprakkale-Mamure hattında Toprakkale istasyon binası olarak 1912 yılında yapılmıştır.

b.Mimari özellikler

Plan

Dikdörtgen planlı, iki katlı bir yapıdır. Alt kat; bekleme salonu, gişe ve ofis olarak düzenlenmiştir. Üst kat iki kişilik lojman şeklinde tasarlanmıştır.

Cephe düzeni

Yapı, simetrik bir cepheye sahiptir. Yapının orta aksında ana giriş kapısı yer almaktadır. Kapının her iki yanında birer kapı ve pencere bulunmaktadır. Üst katta da alt kat pencere ve kapı düzenini devam ettirecek şekilde beş adet pencere vardır. Yapının pencere ve kapıları sivri kemerlidir. Yapı kırma çatılı olup, ahşap eliböğründeler ile taşınan geniş bir saçak ile örtülüdür. Zemin kat ile birinci kat arasında metal payandalı, marsilya kiremit örtülü geniş bir saçak yerleştirilmiştir. Saçak altları ahşap çitalarla oluşturulan, beyaz ve kırmızı renklerde boyanan geometrik bezemelerle süslenmiştir.

Yapım tekniği ve malzeme

Kagir yığma yapım tekniği ile yapılmıştır. Yapının pencere doğramalarında ahşap, kapı doğramalarında ise metal kullanılmıştır.

c.Koruma Sorunları

Yapı yerinde incelenemediği için koruma sorunları tespit edilememiştir.

Şekil 3. 145 Toprakkale İstasyon Binası, sol: 1940'lar [82], sağ: 2009 [83]

Mamure İstasyon Binası

Osmaniye ili, Merkez ilçesi, Dervişıye Mahallesi, 101 ada, 1 parselde yer almaktadır.

a.Tarihçe

İstanbul-Bağdat demiryolunun Adana-Toprakkale-Mamure hattında Mamure istasyon binası olarak 1912 yılında yapılmıştır.

b.Mimari özellikler

Plan

Dikdörtgen planlı, iki katlı bir yapıdır. Zemin kat planı iki ayrı girişı olan iki odadan oluşmaktadır. Alt kat; bekleme salonu, gişe ve ofis; üst kat lojman şeklinde düzenlenmiştir.

Cephe düzeni

Ana kütle simetrik bir cepheye sahiptir. Zemin katta ortada yer alan ikisi büyük olmak üzere dört, üst katta iki sivri kemerli kapı bulunmaktadır. Yapının önünde beş ayakla taşınan, araları sivri kemerle örtülü balkon çıkması yer almaktadır. Yapıda marsilya

kiremit kaplı kırma çatı ile örtülü eliböğründelerle taşınan geniş ahşap bir saçak bulunmaktadır. Saçak altları ahşap çitalarla oluşturulan, beyaz ve kırmızı renklerde boyanan geometrik bezemelerle süslenmiştir.

Yapım tekniği ve malzeme

Kâgir yığma yapım tekniği ile yapılmıştır. Yapının pencere doğramaları ve merdiveni ahşaptır, kapı doğramalarında ise metal kullanılmıştır.

c.Koruma Sorunları:

Yapı yerinde incelenemediği için koruma sorunları tespit edilememiştir.

Şekil 3. 146 Mamure İstasyon Binası¹

Şekil 3. 147 Mamure İstasyon Binası

---

¹ Pera Mezati

Osmaniye İstasyon Binası

Osmaniye ili, Merkez ilçesi, Alibeyli Mahallesi, 46 ada, 1 parselde yer almaktadır.

a.Tarihçe

İstanbul – Bağdat demiryolları üzerinde Osmaniye İstasyonu olarak 1910’lu yıllarda yaptırılmıştır.

b.Mimari özellikler

Plan

9.00x14.25m boyutlarında dikdörtgen planlı, iki katlı bir yapıdır [84]. Ana bina ile bitişik inşa edilen ek bir binadan oluşmaktadır. Yapının zemin katında önde üç arkada dört olmak üzere yedi oda bulunmaktadır. Öndeki odalar için dört ayrı giriş verilmiştir. Arkadaki odalar için de arka cephede yer alan dört giriş vardır. Ön cephede ortada yer alan oda yan odalara göre daha geniş olup, bekleme salonu, gişe ve ofis olarak kullanılmaktadır. Üst kat bir lojman dairesi gibi düşünülmüş olup, dört küçük oda, mutfak, banyo ve wc yer almaktadır. Odalar ön cepheye bakan terasa ve yan cepheye bakan balkona açılmaktadır. Yapıya bitişik konumda 6x21m boyutlarında tesisatla ilgili ek bir bina daha vardır [84]. Yapının kuzeydoğusunda lojmana çıkışı sağlayan merdiven bulunmaktadır.

Cephe düzeni

Ana kütle giriş aksına göre simetrik bir cepheye sahiptir. Kuzeydoğusunda yer alan sivri kemerli geçit ile güneybatıda inşa edilen ek bina simetriyi bozmaktadır. Zemin katta orta aksta ikisi büyük olmak üzere dört, üst katta iki sivri kemerli kapı bulunmaktadır. Yapının önünde beş ayakla taşınan, araları sivri kemerle örtülü balkon çıkması yer almaktadır. Yapıda, marsilya kiremit kaplı kırma çatı ile örtülü, eliböğründelerle taşınan geniş ahşap bir saçak bulunmaktadır. Saçak altları ahşap çitalarla oluşturulan, beyaz ve kırmızı renklerde boyanan geometrik bezemelerle süslenmiştir.

Yapım tekniği ve malzeme

Kesme taş malzemedan yığma yapım tekniği ile yapılmıştır. Döşemesi volta döşeme şeklinde olup, çelik putreller ile desteklenen beton plaklardan oluşmuştur. Yapının pencere doğramaları ve merdiveninde ahşap, kapı doğramalarında metal kullanılmıştır.

c.Koruma Sorunları:

Günümüzde görünüm olarak iyi durumda olan yapının yakın zamanda onarım geçirdiği düşünülmektedir. Yapı özgün mimari karakterini korumaktadır. Sadece cephesinde yer yer kirlenmelere ve sıva dökülmelerine rastlanmaktadır.

Şekil 3. 148 Osmaniye İstasyon Binası, 2015

Şekil 3. 149 Osmaniye İstasyon Binası, 2015

Payas İstasyon Binası

Hatay ili, Dört Yol ilçesi, Payas beldesi, 528 no'lu ada, 3 parselde İstemir tesisleri içerisinde yer almaktadır.

a.Tarihçe

İstanbul-Bağdat demiryollarının Toprakkale-İskenderun bağlantısı üzerindedir. 1911'de Bağdat Demiryolu şirketi ile Osmanlı Hükümeti arasında Toprakkale-İskenderun hattının inşa anlaşması imzalanıp, 1913 yılında tamamlanmıştır. Bu hat üzerinde yer alan istasyon binasının 1912-13 yılları arasında yaptırıldığı anlaşılmaktadır.

b.Mimari özellikler

Plan

Dikdörtgen planlı, iki katlı bir yapıdır. Ana kütle ve kuzeyinde bitişik durumda olan tek katlı ek kütleden oluşmaktadır. Ek yapının üstü teras olarak bırakılmıştır. Üst kata ulaşım binanın güneyinde yer alan merdiven ile sağlanmaktadır.

Cephe düzeni

Ana kütle simetrik bir cepheye sahiptir. Yapının zemin katında dört adet sivri kemerli kapı, üst katta ise cephenin orta aksına yerleşmiş üçlü pencere bulunmaktadır. Günümüzde yıkık durumda olsa da ahşap eliböğründelerle taşınan, geniş ahşap bir saçağı olduğu görülmektedir. Yapının yan cepheleri asimetrik olup, sivri kemerli pencerelere sahiptir. Yapının güney cephesinde birinci kata ulaşan merdiven yer almaktadır.

Yapım tekniği ve malzeme

Kâgir yığma yapım tekniğinde inşa edilmiştir. Döşemesi volta döşeme şeklindedir, çelik putreller ile desteklenen beton plaklardan oluşmuştur. Saçağı ahşap olup, merdiveninde delikli tuğla kullanılmıştır.

c.Koruma Sorunları:

Yapı 1972 yılında İstemir'e devredilmiştir. Bu tarihten itibaren İstemir bünyesinde binanın mimari fonksiyonuna uygun kullanılacak bir birim olmaması nedeniyle yapı işlevsiz kalmıştır[85]. Kendi haline bırakılan yapı, günümüzde oldukça harap

durumdadır. Yapının ana beden duvarları ayakta olup, ön cephesi özgünlüğünü korumakla birlikte kapı ve pencere doğramalarının neredeyse tamamı yok olmuştur. Cephesinde kirlilik, pencere silmelerinde bozulmalar, saçağı taşıyan eliböğründelerinde kaybolmalar göze çarpmaktadır. Yapının çatısı büyük oranda yıkılmış ve saçağındaki ahşapların yok olmuş olduğu tespit edilmiştir. Yapının iç mekânı da kötü durumda olup, duvarlarda kılcal çatlaklar, sıvalarda bozulmalar, dökülmeler ve döşemede aşınmalar göze çarpmaktadır.

Şekil 3. 150 Payas İstasyon Binası, 2015

Şekil 3. 151 Payas İstasyon Binası, 2015

İslahiye İstasyon Binası

Gaziantep ili, İslahiye ilçesinde yer almaktadır.

a.Tarihçe

İstanbul'dan başlayan Bağdat demiryollarının istasyonlarından birisi olarak 1910'lu yıllarda yaptırılmıştır.

b.Mimari özellikler

Plan

Yapı dikdörtgen planlı ve iki katlıdır. Yapının her iki yanına tek katlı müstemilat eklenmiştir. İkinci kat tek katlı ek yapının üstünde yer alan terasa açılmaktadır.

Cephe düzeni

Yapı, sade ve giriş aksına göre simetrik bir cepheye sahiptir. Zemin katta yapının orta aksında düz atkılı etrafı söveli giriş kapısı yer almaktadır. Giriş kapısının her iki yanına simetrik olarak birer düz atkılı pencere ve kapı yerleştirilmiştir. Üst katta ise üç adet düz atkılı pencere bulunmaktadır. Tüm pencere ve kapıların etrafı taş söve ile çevrili olup, sadece zemin kat pencerelerine demir korkuluk eklenmiştir. Yapının köşeleri kesme taş ile vurgulanmış ve sıvasız bırakılmıştır. Yapının üst örtüsü marsilya kiremit ile kaplı kırma çatıdan oluşmaktadır.

Yapım tekniği ve malzeme

Kâgir yığma yapım tekniğinde inşa edilmiştir. Döşemesi volta döşeme şeklinde olup, çelik putreller ile desteklenen beton plaklardan oluşmuştur. Pencere ve kapı doğramaları ahşaptan üretilmiştir.

c.Koruma Sorunları:

Günümüzde iyi durumda olan yapının restorasyon geçirdiği anlaşılmaktadır. Yapının özgün doğramalarının günümüze ulaşmadığı gözlenmiş, yerine yeni üretilen ahşap doğramalar takıldığı tespit edilmiştir. Zemin kat pencerelerinde yer alan demir korkulukların da formlarından yola çıkarak sonradan yapıldığı düşünülmektedir.

Şekil 3. 152 İslahiye İstasyon Binası, 2015

Fevzipaşa İstasyon Binası

Gaziantep ili, İslahiye ilçesinde, Fevzipaşa beldesinde yer almaktadır.

a.Tarihçe

İstanbul'dan başlayan Bağdat demiryollarının istasyonlarından birisi olarak 1912 yılında yaptırılmıştır.

b.Mimari özellikler

Plan

Yapı dikdörtgen planlı, iki katlıdır. Yapının kuzey yanına tek katlı müştemilat eklenmiştir. İkinci kat güneyinde yer alan terasa açılmaktadır.

Cephe düzeni

Yapı, sade ve asimetric bir cepheye sahiptir. Yapının köşeleri kesme taşlarla vurgulanmıştır. Yapının zemin katında üç adet kapı ve bir adet sivri kemerli pencere bulunmaktadır. Pencere ve kapıların çevresi taş sövelerle çevrili olup, kemer başlangıç hizasından başlayarak kemerleri çevreleyecek şekilde geçen silme yer almaktadır. Üst katta üç adet düz atkılı pencere mevcuttur. Üst kat cephenin güney yanı teras olarak bırakılmış olup, etrafı korkuluklarla çevrilidir. Zemin kat ile birinci kat arasına saçak

yerleştirilmiştir. Saçak demir elemanlarla desteklenmekte olup, üzeri marsilya kiremit ile örtülüdür.

Yapım tekniği ve malzeme

Kâgir yığma yapım tekniğinde inşa edilmiştir. Pencere ve kapı doğramaları ahşaptan üretilmiştir.

c.Koruma Sorunları:

Günümüzde taşıyıcı yapı olarak iyi durumda olduğu görülen yapının alt katının özgünlüğünü koruduğu, üst kat cephesinin ise değiştiği görülmektedir. Yapının üst katının müdahale geçirdiği ve cephesinin ortasında yer alan saçığın betonarmeye çevrildiği anlaşılmaktadır.

Şekil 3. 153 Fevzipaşa İstasyon Binası, 2015

3.3.2 Günümüzde Mevcut Olmayan Ulaşım Yapıları

Tarsus İstasyon Binası

1886 yılında Adana-Mersin demiryolu hattının yapımı sırasında İstasyon binası olarak inşa edilen yapı, 1949 yılında yeni binanın yapılmasıyla birlikte yıkılmıştır. Günümüzde mimarisine dair bilgiler sadece fotoğraf ve kartpostallardan elde edilmektedir. Bu belgelere göre; aynı hat üzerinde yer alan Mersin ve Adana garları ile benzerlik

gösteren yapı, dikdörtgen planlı, kırma çatılı ve iki katlıdır. Kesme taş ile yığma yapım sisteminde inşa edilmiş olup, ahşap malzemeler kullanılmıştır. Aynı dönemde yapılan diğer istasyon yapılarından ayrılan özelliği kırma çatılı olmasıdır [86]. Düz atkılı kapı ve pencerelere sahiptir. Birinci kat ile ikinci kat arasında ahşap payandalarla taşınan geniş bir saçak bulunmaktadır.

Şekil 3. 154 Tarsus İstasyon Binası¹

3.3.3 Ulaşım Yapıları ile İlgili Değerlendirme

Konum

Adana Vilayeti'ndeki ulaşım yapıları, ana demiryolu hatları üzerinde konumlanmıştır. Adana'dan geçen en uzun hat Anadolu-Bağdat demiryolları olup, bu hattın yaklaşık 234 km'lik bölümü 19. yy Adana Vilayeti'nin sınırları içerisinde yer almaktadır. Bu kısım, Pozantı – İslahiye arasındaki bölgeyi kapsamaktadır. İkinci hat ise daha erken dönemde açılan Adana-Mersin bölgesel demiryoludur. 2 Ağustos 1886'da Osmanlı İmparatorluğu'nda hizmete açılarak, 1906 yılında Bağdat Demiryolu ile birleştirilmiştir. Bu hat üzerinde Adana Eski Tren İstasyonu, Zeytinli, Yenice, Tarsus ve Mersin istasyonları yer almaktadır.

---

¹ Tarsus belediyesi arşivi

Plan özellikleri

Adana Vilayeti'ndeki ulaşım yapıları, plan özellikleri olarak üç tipte sınıflandırılabilir. İlk ve en sık rastlanan tip; iki katlı, dikdörtgen planlı, kırma çatılı yapılardır. Bu yapılar kendi aralarında giriş aksına göre simetrik ve asimetrik planlı olarak ayrılmaktadır. Bu plan tipi çok girişli olup, dışarıdan bağımsız girişleri olan odalardan oluşmaktadır. Bazı odaların birbiri arasında geçişleri bulunabilmektedir. Zemin katta odalar bekleme salonu, gişe ve ofis olarak tasarlanmış; üst katlar lojman olarak ayrılmıştır.

İkinci tip daha az rastlanan ve daha eski bir dönem örneği olan dikdörtgen planlı tonoz çatılı yapılardır. Bu plan tipi 19. yy sonunda yapılan Mersin ve Adana eski istasyonlarında görülmektedir. Alt kat kısa bir koridor ve etrafında sıralanan odalardan oluşmaktadır. Üst kat lojman olarak tasarlanmış olup, I şeklinde koridor ve etrafındaki odalardan oluşmaktadır.

Üçüncü tip daha gelişmiş bir örnek olan U planlı yapılardır. Bu plan tipi, dikdörtgen planlı çok katlı iki kütleli birbirine bağlayan ana geçiş kütesinden oluşmaktadır. Çalışma alanında sadece Adana Tren Garı'nda bu plan tipi görülmektedir.

Cephe özellikleri

Adana Vilayeti'ndeki ulaşım yapılarını cephe özellikleri açısından beş tipte sınıflandırmak mümkündür (Şekil F. 5). En yaygın görülen; yapının önünde beş ayakla taşınan, araları sivri kemer ile örtülü balkon çıkması yer alan tiptir. Genelde asimetrik olan bu cephe örneğinde; zemin katta dört adet sivri kemerli kapı, üst katta ise iki sivri kemerli pencere/kapı yer almaktadır. Kırma çatılı olup, eliböğründelerle taşınan geniş ahşap saçağı bulunmaktadır. Saçak altları ahşap çitlerle oluşturulan geometrik bezemelerle süslenmiştir. Mahmure, Osmaniye, Bahçe, Ceyhan, Zeytinli istasyonları bu gruba girmektedir. Yenice İstasyonu da bu gruba girmekle beraber giriş aksına göre simetrik cepheli olup, üst katında dört sivri kemerli kapısı bulunmaktadır.

İkinci tip; cephenin ortasında yer alan saçak ile öne çıkan yapı tipidir. Tarsus ve Fevzipaşa istasyonlarında görülmekte olup, ilk gruptan farklı olarak zemin kat ile birinci kat arasında saçak bulunmaktadır. Simetrik ya da asimetrik cepheli olabilen bu yapılarda üst katta üçlü düz atkılı pencere dizisi ile karşılaşılmaktadır.

Üçüncü tip; sade cephelidir. İkinci gruba çok benzer bir cephe biçimlenişine sahip olmakla birlikte, arada yer alan saçağın kalkması ile daha sade bir cepheye dönüştüğü görülmektedir. Pozantı ve İslahiye tren garları bu gruba örnek olarak gösterilebilir.

Dördüncü tip; iki katlı, giriş aksına göre simetrik cepheli ve tonoz örtülü biçimleniştir. Adana ve Mersin'deki eski tren istasyonlarında görülmektedir. Tonozun düz yan yüzeylerinde birer pencere bulunmaktadır. Zemin kat orta aksta ana giriş kapısı yer almakta olup, her iki yanına birer pencere/kapı yerleştirilmiştir. Üst katta ise üçlü düzen devam etmektedir. Yapıların pencere ve kapıları düz atkılı olup, etrafları söve ile çevrilidir.

Beşinci tip, binanın iki köşesinde kuleler olan biçimleniştir. İncelenen yapılar arasında sadece Adana Tren Garı'nda görülmektedir¹. Bu düzen; kule biçimindeki çok katlı iki yapıyı birleştiren ara geçiş mekânından oluşmaktadır. Giriş aksına göre simetrik olup, orta aksta ana giriş kapısı yer almaktadır. Cephede sivri kemerli, üçlü pencere düzeni hâkimdir.

Yapım tekniği ve malzeme özellikleri

Adana Vilayeti'ndeki ulaşım yapıları yapım teknikleri açısından yaygın olarak kâgir yığma yapım tekniği ile inşa edilmişlerdir. Döşemelerinde çelik putrel kirişler kullanılmıştır. Yapıların çoğunluğunda saçaklar, saçak altı bezemeleri, saçağı destekleyen paydalar ahşaptan üretilmiştir. Genellikle pencere doğramalarında ahşap, kapı doğramalarında metal kullanılmıştır.

Koruma sorunları

Adana Vilayeti'nde merkez ve sancaklar dâhil olmak üzere 15 ulaşım yapısı olduğu tespit edilmiştir. Tespit edilen 15 ulaşım yapısından 14'ü günümüze ulaşmış olup, 1'i ulaşmamıştır. Bu sayının, günümüzde mevcut olan yapıların %93'lük bir kısmını kapsadığı görülmektedir. Bu orana göre; ulaşım yapılarının büyük kısmının korunabildiği anlaşılmaktadır. Bu yapıların günümüzdeki kullanımına bakıldığında çoğunluğunun özgün işlevini devam ettirdiği saptanmıştır. Sadece bir yapı eğitim yapısı

---

¹ Haydarpaşa ve İzmit garlarının cephe biçimlenişlerinde de binanın her iki yanında kuleler yer almaktadır.

olarak kullanılmaktadır. İki yapı da günümüzde işlevsiz durumdadır. Yapıların yapılış fonksiyonlarına uygun ve yakın işlevlerde kullanılmasının da korunmalarına katkı sağladığı düşünülmektedir.

Şekil 3. 155 Ulaşım yapılarının günümüzde mevcut olma durumları

Tarsus Eski Tren İstasyonu günümüze ulaşamayan tek yapıdır. Bunun nedeni 1949 yılında yeni istasyon yapılması nedeniyle yıkılmasıdır [87].

Günümüze ulaşan yapılar kendi aralarında özgünlük ve taşıyıcı yapı durumları açısından iyi, orta ve kötü olarak sınıflandırılmıştır. Günümüzde ayakta olan ulaşım yapılarının büyük çoğunluğu özgünlük açısından orta düzeydedir. Cephe düzenlerini korumakla beraber kat eklenmesi, iç mekân planında değişiklik, kapı ve pencere doğramalarının yenilenmesi gibi müdahaleler geçirdikleri tespit edilmiştir. İçlerinden sadece yangın geçirmesi nedeni ile Payas İstasyon Binası büyük oranda özgünlüğünü kaybetmiştir.

Günümüzde mevcut olan ulaşım yapılarının büyük kısmı hala özgün işlevlerinde kullanılmakta olup, restorasyon geçirdikleri için taşıyıcı yapı olarak iyi durumdadırlar. Sadece küçük çapta müdahaleye ihtiyaçları olan az sayıda yapı tespit edilmiştir. Payas İstasyon Binası taşıyıcı yapı olarak kötü durumda olup, günümüzde kullanılmamaktadır.

3.4 Askeri Yapılar

Askeri yapılar; askeri ve savunma amaçlı inşa edilen, askerlerin kullandığı yapılara denilmektedir. Osmanlı'da ordunun yenilenmesi ve bunun askeri yapılara yansması, 18.yy sonu ile 19. yy ilk çeyreğini kapsayan Nizam-ı Cedid (Yeni düzen) dönemine rastlamaktadır [31]. Bu dönemde, Osmanlı Devleti'nde iki ana kurumdan biri olan ordu, yönetsel örgütlenmesinde değişim süreci geçirmiştir. Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasından sonra kurulan ordunun çekirdeği 'Nizamiye' askerlerinden, ikincil kademe ise 'Redif' askerlerinden oluşturulmuştur. Nizamiye askerleri yedi orduya bölünerek, bu orduların herbiri için 5 veya 6 'Redif Alayı' ayrılmıştır. Bu alayların merkezleri, sancak ve vilayet merkezleri olan taşra kentlerinde bulunmaktadır. Bu uygulama ile kentlerde güvenliğin sağlanması büyük ölçüde redif askerlerine bırakılmıştır [88].

Bu döneme ait ilk yapısal uygulamalar Üsküdar ve Levent'te eğitim gören Nizamiye askerleri için inşa edilen kışlalardır [31]. İkincil olarak Redif askerleri için kentlerin hemen dışında ulaşım akslarının uzantısında kışla yapıları inşa edilmiştir [88]. Büyük boyutlu ve etkileyici yapılar olan kışlalarda, yeni askeri örgütlenme ile bağlantılı olarak yeni şemalar kullanılmıştır [31].

Ordunun yeniden düzenlenmesi ve süregelen savaşlar mimari alanında da etkisini göstermiş olup, bu süreçte kışlalar dışında da çok sayıda askeri yapı tipi ortaya çıkmıştır. Bunlar arasında; kolordu binaları, askerlik şubeleri, jandarma karakolları, cephanelikler vb. sayılabilmektedir. Bu bölümde, ortaya çıkan yeni askeri yapı türlerinden Adana Vilayeti'nde yaptırıldığı tespit edilenler incelenecektir.

3.4.1 Günümüzde Mevcut Olan Askeri Yapılar

Adana Kolordu Binası

Adana ili, Seyhan ilçesi, Reşatbey Mahallesi, 412 ada, 44 parselde yer almaktadır.

a. Tarihçe

Yapının inşa tarihine tam olarak ulaşılmamakla birlikte, 20.yy başında yaptırıldığı

düşünülmektedir. 1920 yılına ait fotoğraflarda kullanımda olduğu anlaşılan yapı bu tarihten önce yapılmıştır (Şekil 3.157).

b. Mimari özellikler

Plan

Yapı, dikdörtgen planlı, bodrum + iki katlıdır. Plan, doğu-batı doğrultusunda uzanan koridorların iki yanında yer alan odalardan oluşmaktadır. Birinci katta girişin tam karşısında merdiven yer almaktadır. Doğu yönünde ikinci bir giriş daha açılmıştır. Planda arka cephenin ortasına denk gelen kısım her iki katta öne doğru çıkarılmış, merdiven olarak düzenlenmiştir. Ön cephede ise sadece ikinci katta çıkma şeklinde öne doğru devam etmiştir.

Cephe düzeni

Yapı giriş aksına göre simetrik bir cepheye sahiptir. Giriş kapısı ve pencereleri basık kemerlidir. Pencerelerinin etrafı söve ile çevrili olup, kilit taşı belirginleştirilmiştir. Giriş kapısının her iki yanında yer alan pencerelerin üzerinde üçgen alınlıklar yerleştirilmiştir. Cephenin tam ortasında yer alan giriş kapısı; ahşap, profilli, demir aksamı ve çift kanatlıdır. Giriş bölümünün üzerinde dört adet korent başlıklı bronz sütun ile taşınan bir çıkma yer almaktadır. Yapının ikinci kat döşemesi ve çatı birleşiminde bütün cephede devam eden kat silmeleri bulunmaktadır. Sol yan cephede çift kollu, betonarme döner merdiven ile birinci kata ayrı bir giriş daha bulunmaktadır.

Yapım tekniği ve malzeme

Kesme taş ile yığma yapım tekniğinde inşa edilmiştir. Yapının pencere doğramaları ve iç merdiveninde ahşap, kapı doğramalarında metal kullanılmıştır. Birinci katın zemin döşemesi karo seramik, ikinci katın ise ahşap lambri ile kaplıdır.

c. Koruma Sorunları

Yapı cephe biçimlenişi büyük oranda özgünlüğünü korumaktadır. Ancak cephede boya ve sıvalar yenilenmiş, pencere doğramaları değişime uğramıştır. Dış cepheye yerleştirilen iklimlendirme elemanları görüntü kirliliği oluşturmaktadır. İç mekânda siva, boya, döşeme kaplaması, kapı doğramaları ve merdiven korkulukları yenilenmiş, tavan değiştirilerek asma tavana dönüştürülmüştür.

Şekil 3. 156 Adana Kolordu Binası [18]

Şekil 3. 157 Adana Kolordu Binası, 1920 [89]

Şekil 3. 158 Adana Kolordu Binası [59]

Adana Askeri Kışla Binası

Adana ili, Yüreğir ilçesi, Köprülü Mahallesi'nde, 1107 ada, 28 parselde yer almaktadır.

a.Tarihçe

Yapı 20.yy başlarında yaptırılmıştır.

b.Mimari özellikler

Plan

Yapı, dikdörtgen planlı ve iki katlıdır. Giriş bölümü planda öne çıkarılmıştır.

Cephe düzeni

Yapı giriş aksına göre simetrik bir cepheye sahiptir. Yapının ve öne çıkan bölümlerinin köşeleri kesme taşlarla bezenmiştir. Üst kat balkonları konsollarla taşınmıştır. Ana giriş kapısı ve pencereleri düz atkılı olup, etrafı taş sövelerle çevrilmiştir. Sadece giriş bölümünde üst kat pencereleri ve balkon kapısı sivri kemerlerle vurgulanmıştır. İki kat arasında düz taş bir silme, yapının bitiminde profilli ve süslemeli bir silme yer almaktadır.

Yapım tekniği ve malzeme

Yığma olan yapının duvarları sıvalı olduğu için malzeme tespiti yapılamamıştır. Günümüzde betonarme döşemelidir. Yapının köşelerinde, konsollarda ve pencere kenarlarında kesme taş kullanılmıştır. Pencere doğramaları pvc, kapı doğramaları metalden üretilmiştir. Balkon korkulukları demir ile yapılmıştır.

c.Koruma Sorunları:

Yapının cephesi büyük oranda özgünlüğünü korumuş, ancak pencere doğramaları pvc ile değiştirilmiştir. Günümüzde yapının sıvası ve boyası yenilenmiştir. İç mekânda özgün hali ahşap olduğu söylenen döşemeler betonarmeye çevrilmiş ve asma tavan uygulaması yapılmıştır. Ön ve arka cephesine yapının görünümünü olumsuz etkileyen klima üniteleri ve aydınlatma elemanları yerleştirilmiştir.

Şekil 3. 159 Adana Askeri Kışla Binası [90]

Şekil 3. 160 Adana Askeri Kışla Binası, 2007 [91]

Şekil 3. 161 Adana Askeri Kışla Binası, 2007 [91]

Karaisalı Jandarma Karakolu

Yapı, Adana ili Karaisalı ilçesinde yer almaktadır.

a.Tarihçe

İlk yapılış tarihi ve amacı tam olarak bilinmeyen yapı, Belediye ve yerel halk tarafından verilen bilgilere göre, 20. yy başlarında Jandarma Karakolu olarak inşa edilip kullanılmıştır.

b.Mimari özellikler

Dikdörtgen planlı, iki katlı ve kırma çatılı bir yapıdır. 20.yy başlarına ait bir fotoğraftan anlaşıldığı kadarıyla, yapı geleneksel konut mimarisine çok benzemekle birlikte kütle özellikleri ile geleneksel konutlardan ayrılmaktadır. Taş yığma mimari ile inşa edilen yapıda, taşların arasında ahşap çatki kullanılmıştır. Ana cephesi asimetrik olup, ikinci katında çıkma bulunmaktadır. Çıkmanın her iki yanında birer tane, alt katta iki tane olmak üzere düz atkılı pencereler bulunmaktadır. Pencerelerin çevresi ahşap söve ile çevrilidir. Yan cephede de alta ve üstte birer pencere yer almaktadır.

c.Koruma Sorunları:

Günümüzde yapı büyük ölçüde değişime uğramış ve özgünlüğünü kaybetmiştir. Birinci kat betonarme ile müdahale görmüş, ek yapılarak genişletilmiştir. Birinci kat cephesi ahşap doğramalı geniş pencere ve kapılarla değiştirilerek dükkân olarak kullanılmaya başlanmıştır. Yan cephedeki pencerelerin boyutları kısaltılmış, doğramalar tamamen değiştirilmiştir. Yapının özgün halindeki cumba günümüze ulaşamamıştır. Ön cephede birinci katın planda genişletilmesi sonucunda teras oluşmuştur.

Şekil 3. 162 Karaisalı Jandarma Karakolu, sol:(Karaisalı Belediyesi Arşivi); sağ: 2014

Aydıncık Jandarma Karakolu

Mersin ili, Aydıncık ilçesinde yer almaktadır.

a.Tarihçe

Yapı 20.yy başlarında inşa edilmiştir.

b.Mimari özellikler

Plan

Dikdörtgen planlı, iki katlıdır. Yapının içine girilemediği için kat planları hakkında yeterli bilgiye ulaşılamamıştır.

Cephe düzeni

Yapı giriş aksına göre simetrik bir cepheye sahiptir. Basık kemerli ana giriş kapısı cephenin ortasında yer almaktadır. Her iki yanında düz atkılı birer pencere bulunmaktadır. Giriş kapısının üstünde, üstü oluklu sac levha ile kapatılmış betonarme balkon vardır. Balkon üç adet betonarme sütun ile taşınmaktadır. Üst kat cephesinin ortasına balkon kapısı, her iki yanına ikişer pencere yerleştirilmiştir. Yan cepheleri ön cepheye göre daha sade ve asimetrik biçimlenmiştir.

Yapım tekniği ve malzeme

Yapının içine girilemediği için yapım teknikleri hakkında yeterli bilgiye ulaşılamamıştır. Günümüzde beyaz renkte sıvalı olan yapının pencere doğramalarında pvc, kapı doğramalarında pvc ve ahşap kullanımı olduğu görülmektedir.

c.Koruma Sorunları:

Aydıncık ilçe merkezinde yapılan araştırmalarda, 20.yy başlarına tarihlendirilen yapının ilk haline dair herhangi bir belgeye ulaşılamamıştır. Günümüze ulaşan yapının ana kütlelerinin özgün olduğu, ön cephede yer alan balkonun ve yan cephedeki betonarme çıkmanın ek olduğu düşünülmektedir. Cephesi sıvalı olan yapıda büyük bir hasar görülmemektedir. Cephede yer yer siva dökülmeleri ve kirlenmeler olduğu fark edilmiş, cepheden geçen elektrik kablolarının görüntü kirliliği oluşturduğu tespit edilmiştir. Yapıdaki pencere açıklıklarının özgün olup olmadığı belirlenememiştir ancak pencere kapı doğramalarının değiştirildiği anlaşılmaktadır.

Şekil 3. 163 Aydınçık Jandarma Karakolu, 2014

Şekil 3. 164 Aydınçık Jandarma Karakolu, 2014

Hassa – Akbez Karakol Binası

Yapı, Hatay ili, Hassa ilçesi, Akbez Mahallesi'nde yer almaktadır.

a.Tarihçe

Yapıyla ilgili ilk bilgi 1902-3 tarihli Adana Salnamesi'nde geçmektedir¹. Burada Ekbaz'da (Akbez) yeni bir İbtidai Mektebi ve Karakol inşa edildiği ve açıldığı yazmaktadır.

b.Mimari özellikler

Günümüzde yapının sadece beden duvarları ayakta kalmıştır. Buradan anladığımız kadarıyla yapı dikdörtgen planlı tek katlıdır. Asimetrik cepheye sahip olduğu, pencere ve kapılarının dairesel kemerli olduğu görülmektedir. Ön cephesi düzgün kesme taş, yan cepheleri moloz taş ile inşa edilmiştir.

c.Koruma Sorunları:

Yapı 1940'lı yıllara kadar kullanılmış olup, bu tarihten sonra kendi haline bırakılmıştır. Günümüzde sadece beden duvarları ayakta kalan yapının çatısı tamamen yıkılmış, döşemeleri, pencere ve kapı doğramaları yok olmuştur. Yapının çevresinde bitkilenmeler görülmektedir. 20.yy başlarına ait askeri yapı olması, yapım sistemini ve cephe düzenini muhafaza etmesi açısından koruma altına alınması gerekmektedir.

Şekil 3. 165 Akbez Karakol Binası [39]

---

¹ 1320 Adana Salnamesi syf. 283

Silifke Askeri Cephaneliği

Mersin ili, Silifke ilçesinde yer almaktadır.

a.Tarihçe

Osmanlı arşivinde ilk 1896-97 yıllarında adı geçen Silifke Redif Taburu'na¹ ait Askeri Kışlanın cephaneliği olarak inşa edilmiştir. Tam yapım tarihi bilinmemekle beraber Askeri Kışla ile aynı yıllarda 19. yy'da inşa edildiği düşünölmektedir.

b.Mimari özellikler

Dikdörtgen planlı, sağır cepmeli ve tek katlı bir yapıdır. Giriş kapısı dairesel kemerlidir. Yapının ortasında dikdörtgen planlı, sağır duvarlara sahip ikinci bir yapı daha yer almaktadır. Moloz taş ile yığma yapım sisteminde inşa edilmiştir.

c.Koruma Sorunları:

Yapılan araştırmalar sonucu yapının ilk haline dair bir veri elde edilememesi nedeniyle, yapıdaki değişimlerden söz edilememektedir. Günümüzde üst örtüsü ve döşemesi olmayan yapının iç kısımlarında yoğun bitkilenmeler oluşmuştur. Beden duvarlarının iyi durumda olduğu tespit edilmiştir. İç kısımda yer alan ikinci yapının içine girilememiştir. Binanın, Silifke ilçesinde günümüze ulaşabilmiş son Osmanlı savunma yapısı olması nedeniyle korunması gerekmektedir.

Şekil 3. 166 Silifke Askeri Cephaneliği, 2014

¹ BOA, Tarih :16/L /1314 (Hicrî) Dosya No : 2080 Gömlek No :52 Fon Kodu : DH.MKT.

Şekil 3. 167 Silifke Askeri Cephaneliği, 2014

3.4.2 Günümüzde Mevcut Olmayan Askeri Yapılar

Feke Askeri Kışla Binası

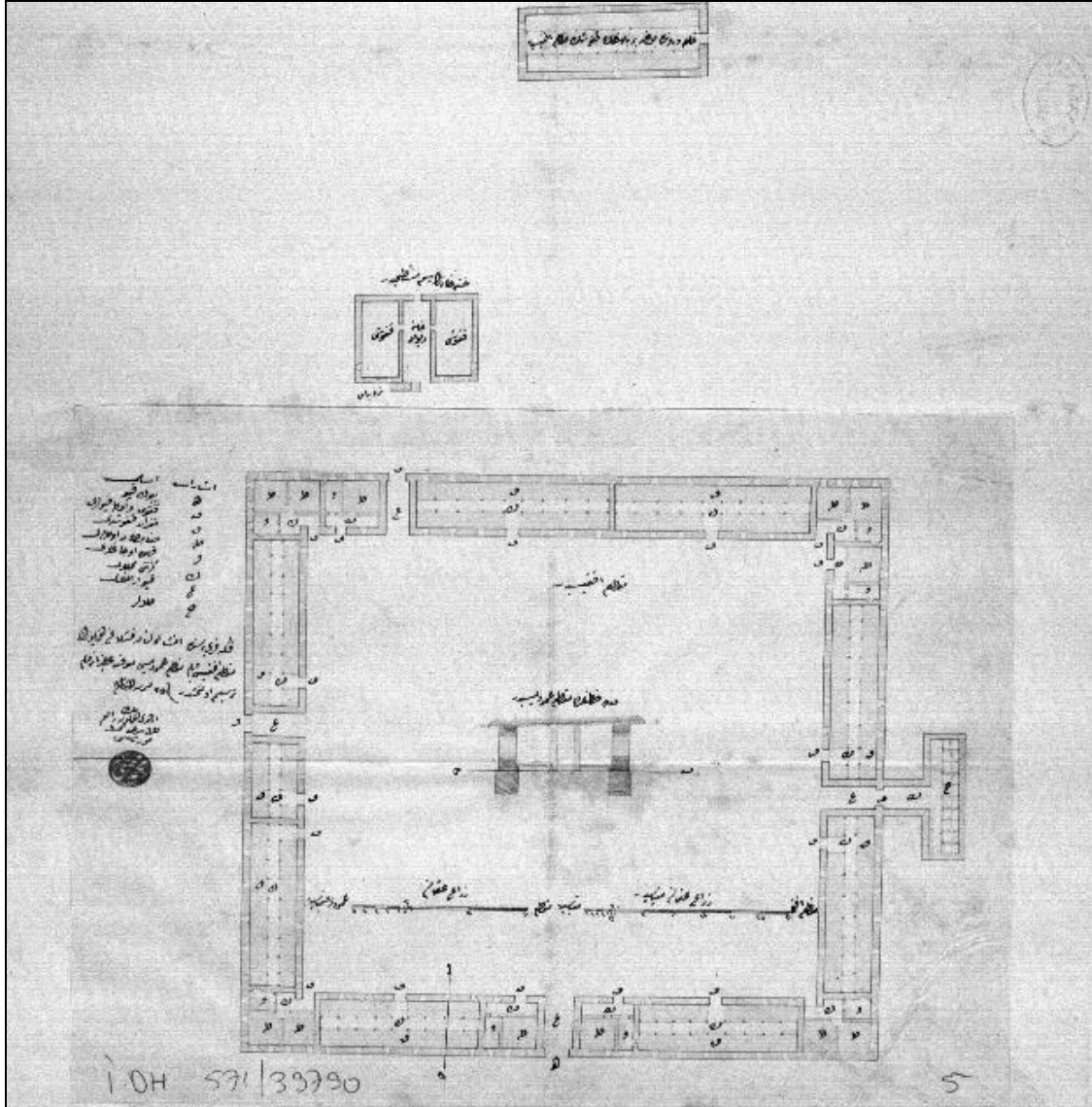
11 Şubat 1868 tarihli Başbakanlık Osmanlı Arşiv belgesinde; Kozan dağlarının önemli konumundan dolayı iki adet kışla inşa edileceği yazılmış ve bu kışlaların çizimleri eklenmiştir¹. Çizimlerin içerisinde Feke dağlarında inşa edilen kışla ve askeri hastane yapısının plan ve kesitleri yer almaktadır. Bu çizimlere göre; kışla yapısı dikdörtgen planlı olup, ortasında geniş bir avlu bulunmaktadır. Çatısı eğimli ve beden duvarları 1,5 ziraidir (yaklaşık 113,5 cm). Plan birbirinden bağımsız birimler şeklinde tasarlanmıştır. Yapının köşeleri zabıt odaları ve kahve ocakları olarak, arada kalan bölümler ise koğuş olarak düzenlenmiştir. Koğuş bölümlerinde ortasında ikişer adet sıra halinde sütunlar bulunmaktadır. Bu bölümlere giriş sadece avludan; avluya geçiş ise kuzey, güney ve batı yönlerinde yer alan üç kapıdan sağlanmaktadır. Doğu yönündeki kapı, yalnızca kışladan dışarıya çıkarılmış hela bölümlerine açılmaktadır. Hastane yapısı, iki koğuşluk

---

¹ BOA, Tarih :17/L /1284 (Hicri) Dosya No : 571 Gömlek No :39790 Fon Kodu : İ..DH..

olup, kışanın Feke Kalesi'ne bakan kuzey yönünde yer almaktadır. Kuzey yönünde yer alan kapıdan, hastaneye ulaşım sağlanabilmektedir.

Feke Kaymakamlığı'nın resmi internet sitesinde yer alan 1911 tarihli fotoğrafta kışla net bir şekilde görülmektedir. Bu fotoğrafa göre kışla, Feke Kalesi'nin eteklerine yerleşmiştir. Çevresinde yerleşim yerleri olduğu görülmektedir. Bu yerleşim yeri 1943 yılında günümüzdeki Feke'ye taşınmıştır. Kışla ise günümüze ulaşamamıştır.

Şekil 3. 168 Feke Askeri Kışla Binası¹

¹ BOA, Tarih :17/L/1284 (Hicri) Dosya No : 571 Gömlek No :39790 Fon Kodu : İ..DH..

Şekil 3. 169 Fekke Askeri Kışla Binası, 1911 [92]

Şekil 3. 170 Fekke Askeri Kışla Binası Arazisi [93]

Haçin Askeri Kışla Binası

Haçin Kışlası ile ilk bilgiye 24 Eylül 1901 tarihli Başbakanlık Osmanlı Arşiv belgesinde rastlanmaktadır¹. Bu belgede; Haçin kasabasındaki kışlanın bitirilerek açılışının yapıldığı yazmaktadır. 20.yy başlarına ait bir fotoğrafta da kışlanın dikdörtgen planlı, geniş avlulu olduğu; yerleşim yerinin dışında bir noktada yer aldığı görülmektedir. Kışla yapısı günümüze ulaşmamış olup, ne zaman yıkıldığına dair bilgi bulunmamaktadır.

Şekil 3. 171 Saimbeyli (Haçin) Askeri Kışla Binası²

Mersin Askeri Kışla Binası

Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde yer alan 16 Eylül 1893 tarihli belgede Mersin'de inşasına karar verilen kışlanın temel kazısına başlandığı yazmaktadır³. 24 Mart 1896 tarihinde ise kışla bitirilerek açılışı yapılmıştır⁴. Kışla, 1. Dünya Savaşı sırasında bombalanarak hasar görmüş; Fransız işgali sırasında tamir edilerek işgal kuvvetleri tarafından kullanılmıştır. Cumhuriyet yıllarında bu kışlaya yerleşen 23. Piyade Alayı, 2. Dünya Savaşı'na kadar burada görev yapmıştır. 2. Dünya Savaşı sırasında, İstanbul Deniz Harp Okulu bu binalara taşınmış ve savaş bitene kadar bu binalarda eğitimine

¹ BOA, Tarih :10/C /1319 (Hicrî) Dosya No : 174 Gömlek No :122Fon Kodu : Y..PRK.ASK.

² Saimbeyli belediyesi arşivi

³ BOA, Tarih :5/RA /1311 (Hicrî) Dosya No : 00083 Gömlek No :00042 Fon Kodu : Y..MTV.

⁴ BOA, Tarih :11/Z /1313 (Hicrî) Dosya No : 00034 Gömlek No :00104 Fon Kodu : Y..PRK.UM.

devam etmiştir. Ardından farklı askeri birliklerin burada görev yaptıkları bilinmektedir. 1987 yılında ayakta olduğu bilinen yapı günümüze ulaşamamıştır [25]. 20.yy başlarına ait kartpostallardan ve fotoğraflardan elde ettiğimiz bilgilere göre; kesme taşlardan yığma yapım sistemi ile inşa edilen yapı bodrum + iki katlı ve kırma çatılıdır. Ön cephesi giriş aksına göre simetrik olup, giriş kısmı öne çıkarılmıştır. İki kollu, kargir merdivenle ulaşılan giriş kısmının üzerinde üçgen alınlıklı bir çıkma yer almaktadır. İkinci katta çıkmanın önüne ahşap bir balkon eklenmiştir. Bodrum kat pencereleri kare formunda olup; bunlar dışındaki pencereler dikdörtgen formda, basık kemerli ve taş sövelidir. Kışlanın bahçesine Cumhuriyet dönemi ile birlikte Atatürk büstü eklenmiştir.

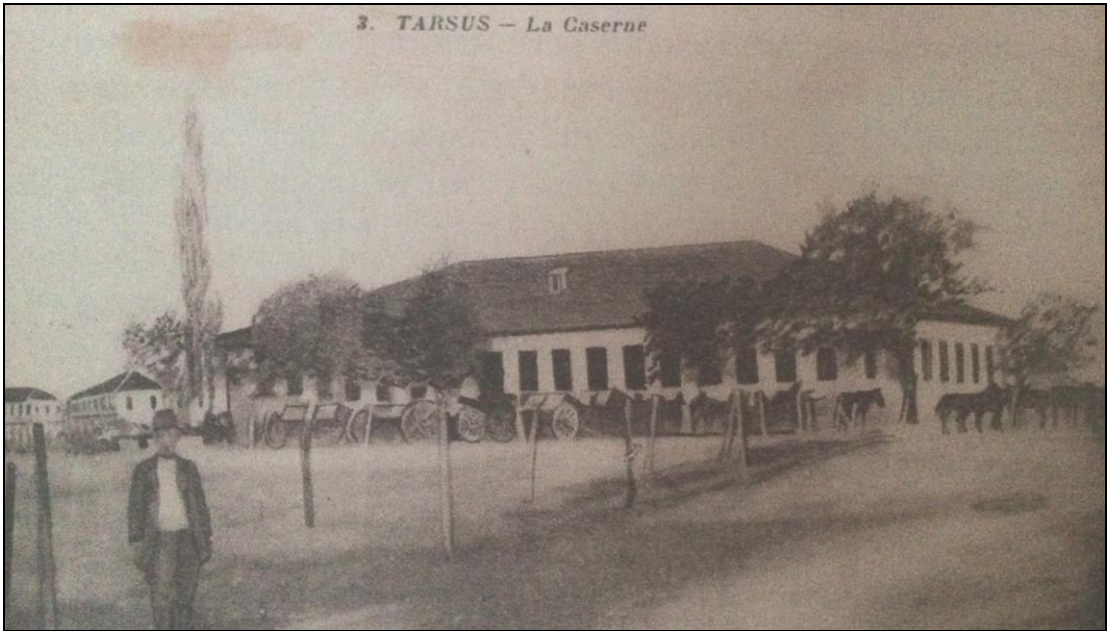
Şekil 3. 172 Mersin Askeri Kışla Binası, Sol [94], Sağ: Tuncay Özer Arşivi

Şekil 3. 173 Mersin Askeri Kışla Binası [94]

Tarsus Kışla ve Askeri Depo

Yapının varlığından ilk 1319 (1901) Adana Salnamesi'nde söz edilmekle birlikte yapının mimarisini tanımlayan herhangi bir belgeye ulaşılamamıştır. 1309(1891) Salnamesi'nde yapının adı geçmemesi nedeniyle, 1309(1891) – 1319(1901) yılları arasında yaptırıldığı anlaşılmaktadır. 20.yy başına ait Tarsus Kışlası yazan kartpostalda betimlenen yapı olma ihtimali kuvvetlidir. Kartpostala göre; yapı dikdörtgen planlı, tek katlıdır. Üzeri marsilya kiremit kaplı dik eğimli kırma çatılıdır. Cephesi asimetrik olup, giriş kapısı ortada yer almaktadır. Pencere ve kapıları düz atkılıdır. Günümüzde yerinde yapılan incelemelerde yapının varlığı tespit edilememiştir.

Şekil 3. 174 Tarsus Kışla Binası ve Askeri Deposu, 20.yy başları [46]

Silifke Asakir-i Şahane-i Redif Binası

Silifke redif taburlarının varlığı ilk olarak 1896-97 tarihlerindeki BOA belgelerinden öğrenilmektedir. 1891-92 Salnamesi'nde adı geçmeyen Redif Kışlası'ndan, 1901-02 Adana Salnamesi'nde söz edilmektedir. Bu veriden, yapının 1892-1901 tarihleri arasında yapılmış olduğu anlaşılmaktadır. Silifke Kalesi'nin Göksu Nehri'ne bakan kuzeydoğu yamacı üzerinde, kesme taş ile yığma yapıım sisteminde inşa edilmiştir. Yapı, prizmatik kütleli, dikdörtgen planlı ve iki katlıdır. 1960 yılı öncesi fotoğraflarda görülen yapının, bu tarihten sonra yıkılmış olduğu tahmin edilmektedir.

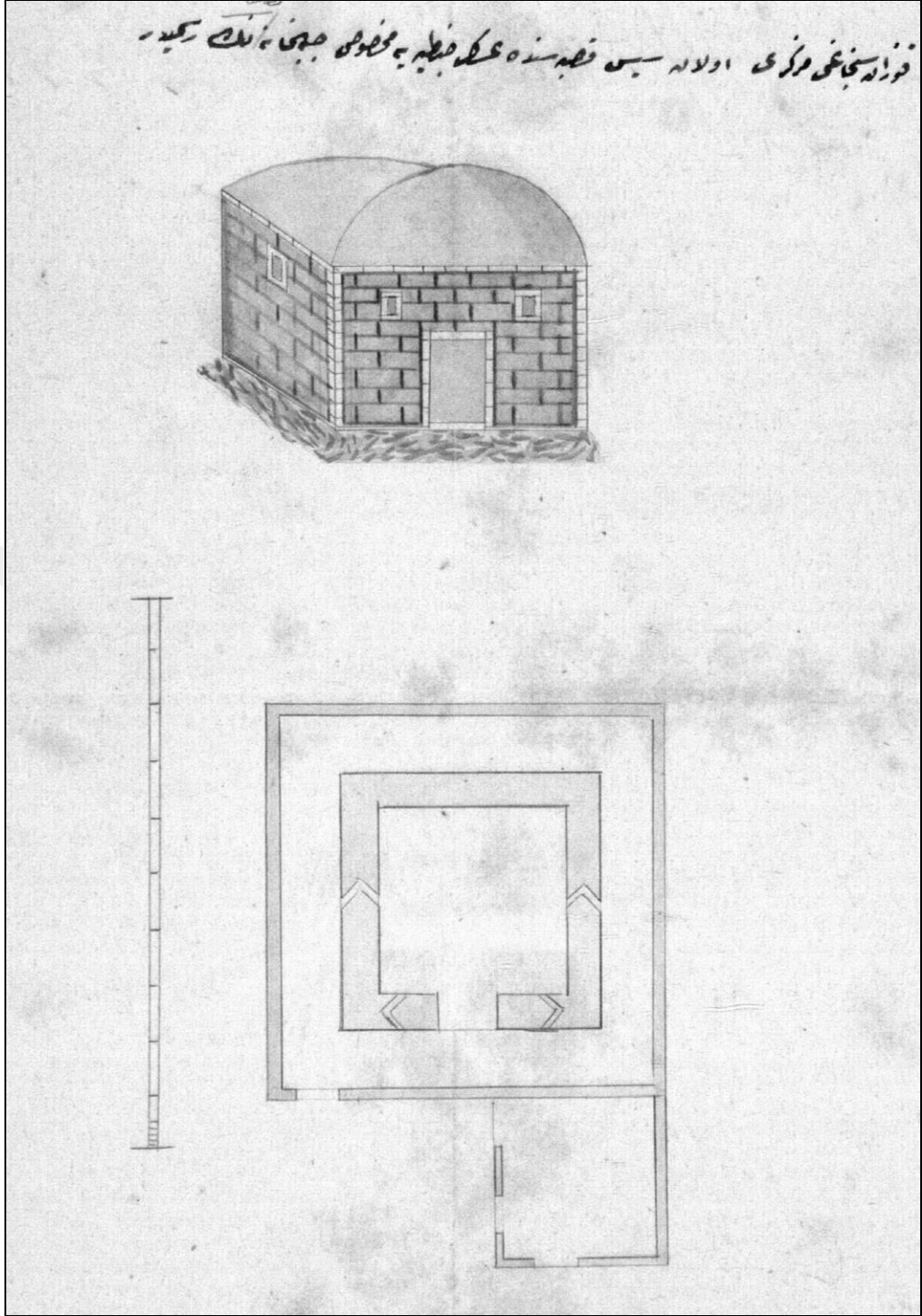
Şekil 3. 175 Silifke Asakir-i Şahane-i Redif Binası¹

Sis (Kozan) Cephanelik Binası

Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde yer alan 16 Şubat 1872 tarihli belgede; Kozan sancağının merkezi olan Sis kazasında yaptırılacak olan bir cephanelikten söz ederek, plan ve görünüş krokilerini ek olarak vermektedir². Bu krokilere göre; yapı dikdörtgen planlı olup, içerisinde dikdörtgen planlı bir yapı daha barındırmaktadır. Yapının ön sağ cephesine kare planlı bir yapı daha eklenmektedir. İç kısımda kalan dikdörtgen planlı yapının duvarları daha kalındır, bu bölüm cephaneliğin saklandığı kısımdır. Görünüş çiziminden anlaşıldığı kadarıyla; prizmatik kütleli, giriş aksına göre simetrik cepheli ve üzeri tonoz örtülüdür. Kesme taştan tek katlı olarak inşası öngörülen yapının cepheleri sağırdır. Giriş kapısı orta aksta yer almakta yan cephelerde ve giriş kapısına simetrik olacak şekilde üst kotlarda küçük boyutlu birer pencere bulunmaktadır. Bu projenin uygulanıp, uygulanmadığı bilinmemekle beraber tez kapsamında Kozan ilçesinde yapılan araştırmalarda varlığı tespit edilememiştir. 19. yy askeri mimarisini yansıması, Kozan'da inşa edilmek amacıyla tasarlanmış olması açısından değerlendirmeye dâhil edilmiştir.

¹ Ayhan Yalçın Arşivi

² BOA, Tarih :06/Z /1288 (Hicri) Dosya No : 646 Gömlek No :44918 Fon Kodu : İ..DH..

Şekil 3. 176 Sis (Kozan) cephanelik binası çizimleri

Yarpuz Silah Deposu

1309 (1891) Adana Salnamesi'nde varlığından söz edilmekle birlikte yapının mimarisini tanımlayan herhangi bir belgeye ulaşılamamıştır. Günümüzde yerinde yapılan incelemelerde yapının varlığı tespit edilememiştir.

3.4.3 Askeri Yapılar ile İlgili Değerlendirme

Konum

Adana Vilayeti'ndeki askeri yapılar, çoğunlukla şehir dışında yerleşim yerlerinden uzak noktalarda konumlanmıştır. Kışla yapıları, kale bulunan yerleşimlerde kalenin eteklerinde ya da yerleşim yerine hâkim yüksek noktalarda inşa edilmişlerdir. Askeri depolar ve cephanelik yapıları kışla yapılarının yanlarında yer almaktadır. Karakol binaları genellikle sınır ya da geçiş noktalarında kurulmuş olup, jandarma karakollarının şehir içinde yer aldığı gözlenmiştir.

Plan özellikleri

Adana Vilayeti'ndeki askeri yapılar plan özellikleri açısından üç tipte sınıflandırılabilir.

İlk ve en sık rastlanan tip, dikdörtgen planlı ve geniş avluludur. Bu plan tipi genellikle kışla yapılarında görülmektedir. Bu türün örnekleri olan Feke Kışlası – Haçin Kışlası vb. yapılar günümüze ulaşmamakla beraber elimizde olan krokilerden plan düzenine dair yorum yapılması mümkündür. Yığma yapım tekniği ile tek katlı inşa edilen bu yapılar, geniş bir avluya sahiptirler. Avluya ulaşım kışlanın dört yanında bulunan kapılardan sağlanmaktadır. Küçük koğuşlardan meydana gelen planda, koğuşlar arasında birbirine geçiş olmayıp, ulaşım avludan sağlanmaktadır.

İkinci tip, dikdörtgen planlı t koridorludur. Genelde iki katlı olan bu yapılarda girişin tam karşısında merdiven yer almakta, koridor bu aksa dik olarak sağ ve sol yönlerde uzanmaktadır. Adana Kolordu Binası bu yapı tipine örnektir.

Üçüncü tip, dikdörtgen planlı I şeklinde koridorludur. Odalar koridorun her iki yanında sıralanmaktadır. Genelde iki katlı olan bu yapılara Adana Yüreğir Kışla Binası'nda rastlanmaktadır.

Cephe özellikleri

Adana Vilayeti'nde tespit edilen, belgelerine ulaşılabilen ve günümüzde mevcut olan yapıların niceliksel azlığı nedeniyle, cephe özellikleri açısından gruplandırma yapılması güçtür (Şekil F. 6). Cephe özellikleri bakımından en yakın örnekler ele alındığında, yapıların iki tip ile sınıflandırılması mümkündür.

İlk tip; iki katlı, giriş aksına göre simetrik cepheli ve çıkmalı yapılardır. Bu yapılarda çıkma, giriş kapısının üzerinde yer almaktadır. Çıkma sütunlar ya da kâgir ayaklar ile taşınmaktadır. Söveli ve basık kemerli pencereleri bulunmaktadır. Adana Kolordu Binası ve Mersin Kışla Binası cepheleri bu özellikleri göstermektedir.

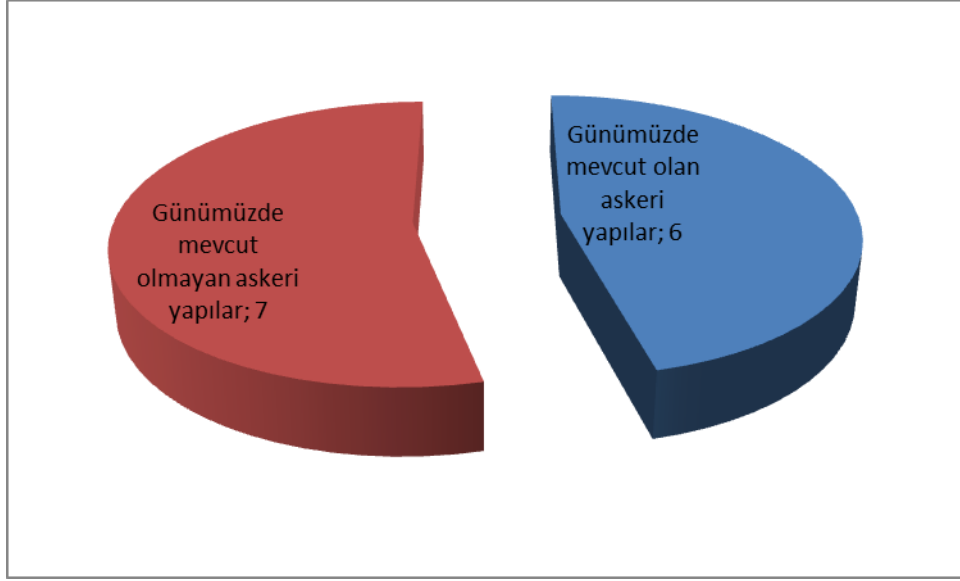
İkinci tip; iki katlı ve giriş aksına göre simetrik olup, sadece giriş bölümü bütünüyle cephede öne çıkmaktadır. Bu yapı tipinde pencereler düz atkılı ve sövelidir. Adana Yüreğir Kışla Bina'sının cephesi bu özellikleri göstermektedir.

Yapım tekniği ve malzeme özellikleri

Adana Vilayeti'ndeki askeri yapılar genellikle taş malzeme ile yığma yapım sisteminde inşa edilmişlerdir. Vilayet merkezi ve sancak merkezindeki yapılar kesme taş ile kaza merkezleri ve taşrada yer alan yapılar moloz taş ya da ön cephe kesme taş diğer cepheler moloz taş olacak şekilde yapılmışlardır.

Koruma Sorunları

Adana Vilayeti'nde merkez ve sancaklar dâhil olmak üzere 13 askeri yapı olduğu tespit edilmiştir. Tespit edilen 13 askeri yapıdan 6'sı günümüze ulaşmış olup, 7'si ulaşamamıştır. Bu rakamlara göre; askeri yapıların büyük kısmının korunamadığı anlaşılmaktadır. Günümüze ulaşamayan yapılar çoğunlukla kışla yapıları olup, bölgede yaşanan savaşların son bulmasının ardından yeniden işlevlendirilip koruma altına alınamadıkları için varlıklarını sürdürememişlerdir. Günümüze ulaşan yapılar çoğunlukla jandarma karakolu ya da kolordu gibi daha küçük boyutlu yapılardır. Bu yapıların günümüzdeki kullanımlarına bakıldığında ikisinin askeri yapı işlevini devam ettirdiği görülmektedir. Sadece Karaisalı Jandarma Karakolu ticari+konut yapısı olarak kullanılmaktadır. Aydınçık Jandarma Karakolu, Hassa Akbez Karakol Binası ile Silifke Askeri Deposu yapıları da günümüzde işlevsiz durumdadır.

Şekil 3. 177 Askeri yapıların günümüzde mevcut olma durumları

Günümüze ulaşan yapılar özgünlük ve taşıyıcı yapı durumları açısından kendi aralarında iyi, orta ve kötü olarak sınıflandırılmıştır.

Günümüzde ayakta olan askeri yapıların yarısı özgünlük açısından kötü durumdadır. Yapılan müdahaleler sonucu cephe düzenlerini, özgün yapı elemanlarını ve pencere kapı doğramalarını kaybetmişlerdir. Sadece kütle ve yapım sistemlerini muhafaza etmektedirler. Adana Kolordu Binası ve Adana Yüreğir Kışla Binası, restore edilmelerine rağmen özgünlüklerini orta düzeyde koruyabilmiştir. Bu yapılar, cephe düzenlerini devam ettirmelerine rağmen iç mekânlarında bulunan döşeme ve tavan kaplamaları ile pencere ve kapı doğramalarının yenilenmesi nedeniyle orta düzeyde korunmuş olarak sınıflandırılmaktadırlar. Silifke Askeri Cephaneliği restore edilmemiş olmasına rağmen özgün kapı doğramaları ve döşemesini tamamen yitmiş olması nedeniyle bu gruba dahil edilmiştir.

Günümüzde mevcut olan askeri yapıların büyük kısmı hala kullanıldıkları için taşıyıcı yapı olarak iyi ve orta durumdadırlar. Küçük çapta müdahaleye ihtiyaçları olan az sayıda yapı tespit edilmiştir. Akbez Karakol Binası taşıyıcı yapı olarak kötü durumda olup, günümüzde kullanılmamaktadır.

3.5 Sağlık Yapıları

Sağlık konusunda ilk çalışmalar ordu içerisinde başlamıştır, bunun sonucunda III. Selim döneminde Nizam-ı Cedid askeri için Levent Çiftliği'nde ve Selimiye Kışlası'nda birer hastane kurulmuştur [95]. Halk sağlığına yönelik ilk düzenlemeler ise Tanzimat sonrasında atılmış olup, halka hizmet veren Gureba hastaneleri açılmaya başlanmıştır. II. Abdülhamit döneminde bu yapılar; Hamidiye hastaneleri olarak, sonrasında Millet Hastanesi, Belediye Hastanesi vb. isimlerde karşımıza çıkmaktadır.

Sağlık yapılarında, Adana Vilayeti'nde salgın hastalıkları önlemek ve halk sağlığını korumak amacıyla bir yapı türü olarak ortaya çıkan hastane yapıları ele alınmaktadır.

3.5.1 Günümüzde Mevcut Olan Sağlık Yapıları

Mersin Millet Hastanesi

Mersin ili, Akdeniz ilçesi, Nusratiye Mahallesi'nde yer almaktadır.

a.Tarihçe

Hastane inşaatı 1907 yılında başlamış, Belediyenin ve halkın desteği ile 1908 yılında tamamlanarak 40 yataklı olarak hizmete girmiştir. 1923 yılında, zührevi hastalıklar için bir pavyon, 1930 yılında verem pavyonu, 1938 yılında kadın doğum bölümü eklenmiştir. İşgal yıllarında ismi Belediye Hastanesi, sonrasında Memleket Hastanesi ve Devlet Hastanesi olarak değişmiştir. Günümüzde ilk hastane yapısı varlığını korumuş, yeni eklenen binalarla genişletilerek kompleks şekilde hizmete devam etmektedir.

b.Mimari özellikler

1910 yılına ait fotoğrafından anlaşıldığı kadarıyla; yapı dikdörtgen planlı, bodrum + iki katlı ve kırma çatılıdır. Sağ ve sol köşeleri öne doğru çıkarılarak cephe hareketlendirilmiştir. Pencereleri kareye yakın dikdörtgen formda düz atkılı olup, söve ile çevrilidir. Yan cephesinde çokgen formunda balkon çıkmaları bulunmaktadır. Günümüzde pencere doğramaları pvc, kapısı metaldir.

c.Koruma Sorunları

Yapı günümüze kadar varlığını sürdürmüştür. Mersin Devlet Hastanesi kompleksi içerisinde yer almakta ve Mersin Kamu Hastaneleri Birliği Genel Sekreterliği olarak kullanılmaktadır. Yerinde yapılan tespitlerde; yakın dönemde onarım geçirdiği, dış cephesinin boyandığı, doğramalarının değiştirildiği ve pencere önlerinin demir ferforjelerle kapatıldığı anlaşılmaktadır. Yapının ana giriş merdivenleri beton olarak yeniden yapılmış ve üstü yarım silindir şeklinde bir tente ile kapatılmıştır. Yapı günümüzde dış görünüş olarak büyük oranda özgünlüğünü korumakla birlikte cephede yer alan iklimlendirme elemanları yapının algılanmasını zorlaştırarak, görüntü kirliliği oluşturmaktadır.

Şekil 3. 178 Mersin Millet Hastanesi [25]

Şekil 3. 179 Mersin Millet Hastanesi Binasi, 2016

Silifke Gureba Hastanesi

Mersin ili, Silifke ilçesinde yer almaktadır.

a.Tarihçe

Silifke’de inşaatı tamamlanan Gureba Hastahanesi 12 Ağustos 1915 yılında kullanıma açılmıştır [96].

b.Mimari özellikler

Plan

Yapı dikdörtgen planlı, tek katlı ve teras çatılıdır. Ana girişin açıldığı I koridor ve iki yanında yer alan odalardan oluşmaktadır.

Cephe düzeni

Yapı, giriş aksına göre simetrik bir cepheye sahiptir. Sivri kemerli olup, cephenin ortasında yer alan giriş kapısına sekiz basamakla ulaşılmaktadır. Kapının her iki yanında üçer adet sivri kemerli pencere yer almaktadır. Pencerelerin dış kısmında demir korkuluklar bulunmaktadır. Yapının cephesindeki pencere ve kapılar sövelidir.

Yapım tekniği ve malzeme

Yığma kagir yapım tekniği ile inşa edilmiştir. Yapının dış cephesinin sıvalı olması nedeniyle yapı malzemesi hakkında yeterli bilgiye sahip olunamamıştır. İç mekanda yer döşeme kaplamasında fayans kullanılmıştır. Pencere doğramaları pvc, iç mekan kapı doğramaları ahşap, giriş kapısının doğraması ise metaldir.

a.Koruma Sorunları

Yapı günümüzde ayakta olup, taşıyıcı yapı olarak iyi durumda olduğu görülmektedir. Cephesi büyük oranda özgün karakterini korumakla birlikte batı yan cephesindeki betonarme ekler ve yenilenen iç mekânlardan, yapının bugüne kadar çeşitli müdahaleler geçirdiği anlaşılmaktadır. Günümüzde Silifke Devlet Hastanesi Başhekimliği olarak kullanılan yapının sıva ve boya renkleri yenilenmiş, pencere-kapı doğramaları değiştirilmiş ve pencerelerinin önüne demir korkuluklar eklenmiştir. Ana giriş kapısı dış merdivenin yeniden yapıldığı, cephelerinde yer alan klima donatılarının ve kabloların görüntü kirliliği oluşturduğu tespit edilmiştir.

Şekil 3. 180 Silifke Gureba Hastanesi, 2014

Şekil 3. 181 Silifke Gureba Hastanesi, 2014

Kozan Eski Hastane

Adana ili, Kozan ilçesi, Hacıuşağı Mahallesi, 324 ada, 1 parsel üzerinde bulunmaktadır.

a.Tarihçe

Yapının inşa tarihi, üzerinde yer alan kitabesinden anlaşıldığı üzere 1886 yılıdır.

b.Mimari özellikler

Plan

Yapı, 12.40x16.60m boyutlarda L planlı, iki katlı bir yapıdır. Yapının kuzeybatısına iki katlı betonarme ek bir bina yapılmış ve birinci katta iki bina koridorlarla birleştirilmiştir. Zemin katında, avludan girişi olan iki ayrı oda bulunmaktadır. Solda yer alan sınıf olarak kullanılan oda dikdörtgen planlı olup, bir kenarı konveks şeklinde dışa doğru dairesel eğimlidir. Bu odanın içinde daha sonra yapılan bölmelerle ikinci bir oda daha oluşturulmuştur. Üst katta ise koridordan üç ayrı odaya geçilebilmektedir. Sol ve ortadaki odanın ön cepheye bakan kısmı bölünerek arşiv odası yapılmış ve ortadaki odadan geçiş sağlanmıştır.

Cephe düzeni

Yapı sıvasız, asimetrik bir cepheye sahiptir. Kuzeyde yer alan ön cephesinde giriş bölümü dairesel olarak öne çıkarılmış olup, orta aksına basık kemerli giriş kapısı yerleştirilmiştir. Kemerin ortasında yer alan kilit taşı belirginleştirilmiştir. Kilit taşının üstünde yapının kitabesi bulunmaktadır. Kitabenin her iki yanı çiçek motifli bezemelerle süslenmiştir. Dairesel öne çıkan kısımda, giriş kapısının her yanında birer adet düz atkılı pencere olduğu görülmektedir. Bu kısmın sol yanına tek katlı betonarme bir ek yapılarak, özgün sol yan cephesi kapatılmıştır. Sağ yanında ise iki adet düz atkılı pencere bulunmaktadır. Yapının köşeleri yumuşak eğrisel hatlarla tamamlanmıştır. Yapının üst kısmında dairesel cumba şeklinde yapılan çıkma, taş profilli konsollarla desteklenmektedir. Çıkmanın altı ahşap ile kaplanmış, konsollar ahşaba oturtulmuştur. Çıkma üzerinde iki adet düz atkılı pencere bulunmaktadır. Pencerelerin üzeri dişli bezeklerle dairesel kemer şeklinde düzenlenmiş, kemerin içi bitkisel formlarla bezenmiştir. Pencerelerin her iki yanında söveyi andıran sütun şeklinde kabartmalar bulunmaktadır. Pencerelerin arasında korniş gibi bezemeler, onun altında ise yüzü aşağı dönük ay yıldız ile çiçek kabartması yer almaktadır. Yan cephelerinin ön cepheye göre daha sade olduğu görülmektedir. Güneyde yer alan arka cephesi günümüzde kullanılan giriş cephesi olmakla beraber, güneybatısına ve doğusuna yapılan eklerle ve okul işlevine uyarlanması için yapılan müdahalelerle özgünlüğünü kaybetmiştir.

Yapım tekniği ve malzeme

Kesme taştan yığma yapım sisteminde inşa edilmiştir. Pencere doğramalarında pvc, kapı doğramalarında ahşap ve metal kullanılmıştır.

c.Koruma Sorunları

Cephe biçimlenişi ve bezemeleri ile Osmanlı kamu mimarisinden farklı olan yapının ilk yapım amacı bilinmemektedir. İşgal yılları ve sonrasında hastane olarak hizmet vermesi nedeniyle eski hastane olarak anılmaktadır. Günümüzde Kız Meslek Lisesi olarak kullanılmakta olup, bu işleve uyarlanması için büyük müdahalelere maruz kalmıştır. Güney cephesine batı yönünde betonarme iki katlı ek bir yapı yapılarak, açık bir koridor yardımı ile iki yapı birleştirilmiştir. Sınıfa dönüştürölmek için ilk halinde olmayan pencere ve kapılar eklenmiş ve yapılan müdahalelerle güney cephesi tamamen özgünlüğünü yitirmiştir. Günümüz okul yapısında güney cephe, ön giriş cephesi olarak kullanılmaktadır. İlk halini en çok koruyan kısım kuzey cephesi olmasına rağmen, doğu yönünde tek katlı betonarme bir bina eklenerek cephenin zemin katı tamamen kapatılmıştır. Güney cephenin sağ yanında, üst kat duvarı betonarme ve tuğla ile yeniden inşa edilmiştir. Güney cephedeki giriş kapısı kullanılmadığı için tuğla ile kapatılmış, üzeri sıvanmıştır. Zemin kat duvarlarında yer alan taşların üst katlara kıyasla daha çok bozulduğu görölmektedir. Taşların yüzeyinde renk değişimleri ve aşınmalar olmuştur. Dairesel çıkmanın altında yer alan ahşapta bozulmalar ve çürümeler; ahşabın hemen üzerinde bulunan taşlarda da aşınmalar ve kararmalar tespit edilmiştir. Yapının kitabesinin sol yanındaki bezeme yok olmuştur. Yapının kapı ve pencerelerinde özgün doğrama kalmamış olup, birçoğu pvc ile değiştirilmiştir. Zemin kat pencerelerinin önüne demir korkuluklar eklenmiştir. Yapının cephelerinde görölen yağmur suyu iniş boruları, baca ve klima donatıları gibi elemanlar göröntü kirliliği oluşturarak, yapının algılanmasını zorlaştırmaktadır. Yapı; Kozan'daki nadir Osmanlı yapılarından olması, Osmanlı'nın son döneminde hastane olarak kullanılması ve özgün mimarisi nedeniyle korunmaya değerdir.

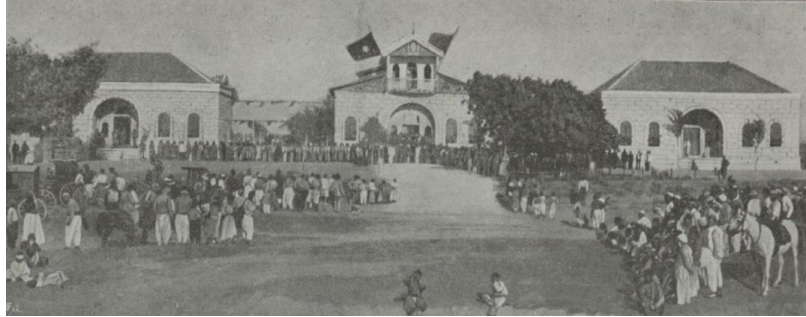

Şekil 3. 182 Kozan Eski Hastane (Kozan Kız Meslek Lisesi); sol: kuzey cephe, sağ: güney cephe, 2014

3.5.2 Günümüzde Mevcut Olmayan Sağlık Yapıları

Adana Gureba Hastanesi

1896-97 yıllarında Seyhan Nehri'nin doğu yakasına inşa edilmiş olup, sonradan ismi değiştirilerek Devlet Hastanesi adını almıştır. Başbakanlık Osmanlı Arşivi 14.04.1898 tarihli Adana'dan çekilen telgraf belgesinde, Gureba Hastanesinin Adana'da Seyhan Nehri kenarına inşa edildiği ve Padişah'ın ismi ile adlandırılması istendiği yazmaktadır¹. O dönemde yayınlanan 342 numaralı Servet-i Fünun dergisinde resmedildiği kadarıyla hastane üç pavyondan oluşmaktadır. Pavyonlar dikdörtgen planlı ve tek katlı olup, ortadaki pavyonun üstünde cihannüma benzeri bir kat bulunmakta, önünde küçük bir balkon yer almaktadır. Yapılar kesme taştan yığma yapım sistemi ile yapılmıştır. Eyvanlı giriş kısmı ve pencereleri dairesel kemerlidir. Yapı günümüze ulaşamamıştır.

Şekil 3. 183 Adana Gureba Hastanesi, 1897 [97]

¹ BOA, Tarih : 23/ Za/1315 (Hicrî) Dosya No :175 Gömlek No :317 Fon Kodu : Y..MTV.

Tarsus Gureba Hastanesi

Tarsus'ta ilk hastane kaymakam Ziya Bey'in yardımlarıyla 1893 yılında yapılmıştır. İki katlı, büyük bir bina olan hastane yapısı bahçe ortasında yer almaktadır. Hastane 50 yatak kapasiteli olup; muayene, doktor odaları, eczane ve mutfak bulunmaktadır. Giriş kapısında kitabesi de mevcut olup, Latin alfabesine çevrilişi aşağıdaki şekildedir [42].

“Kaim-makam Ziya'nın ikdam ü gayretiyle

El-hak vücuda geldi bu cay-ı sıhhat-abad

Feyz-i lisan-ı fikre geldi tam tarih:

Kıldı kesan-ı belde bimarhaneyi bünyad”

Günümüzde mevcut olmayan yapının ne zaman yıkıldığına dair bilgiye erişilememiştir.

Şekil 3. 184 Tarsus Gureba Hastanesi, tarih yok [46]

Hamidiye (Ceyhan) Gureba Hastahanesi

1911-13 yılları arasında Ceyhan kazası merkezinde 40 yataklı bir hastahane inşa edilmiştir¹. Günümüzde ayakta olmayan yapıya ait fotoğraf ya da krokilere ulaşılamamıştır.

¹ BOA, Tarih : 13/ Ca/1334 (Hicrî) Dosya No :19 Gömlek No :32 Fon Kodu : DH.MB..HPS.

Adana Belediye Hastanesi

1898 yılında Bahri Paşa'nın valiliği döneminde, şehirde artan kolera salgınına karşı hastane yaptırma konusu gündeme gelmiştir. Hastane aynı yıl açılmış, ancak inşaatı 1906 yılına kadar devam etmiştir [2].

3.5.3 Sağlık Yapıları ile İlgili Değerlendirme

Konum

Adana Vilayeti'ndeki sağlık yapıları, çoğunlukla şehir içinde yerleşim yerlerine yakın fakat onlardan bağımsız noktalarda, genellikle bahçe içerisinde konumlanmışlardır.

Plan özellikleri

Adana Vilayeti'ndeki sağlık yapıları plan özellikleri olarak iki tipte sınıflandırılabilir.

İlk tip, dikdörtgen planlı yapılardır. Bunlar tek yapı şeklinde olabildiği gibi, pavyon şeklinde yayılmış da olabilirler. Örnek olarak; Adana ve Silifke Gureba Hastaneleri gösterilebilmektedir.

İkinci tip U planlı yapılardır. Genelde iki katlı olan bu yapılara örnek olarak Mersin Millet Hastanesi gösterebilir.

Cephe özellikleri

Adana Vilayeti sağlık yapılarından günümüze ulaşanları sayılarının azlığı nedeniyle cephe özellikleri açısından sınıflandırmak güçtür (Şekil F. 7). Ortak özelliklerine bakıldığında bir ya da iki kattan oluşmuş, giriş aksına göre simetrik tarzda biçimlenen cephelerle karşılaşmaktadır. Pencere ve kapılar genelde kemerlidir. Sadece Millet Hastanesi'nin cepheleri düz atkılı, etrafı söve ile çevrilmiş pencere ve kapılardan oluşmaktadır.

Yapım tekniği ve malzeme özellikleri

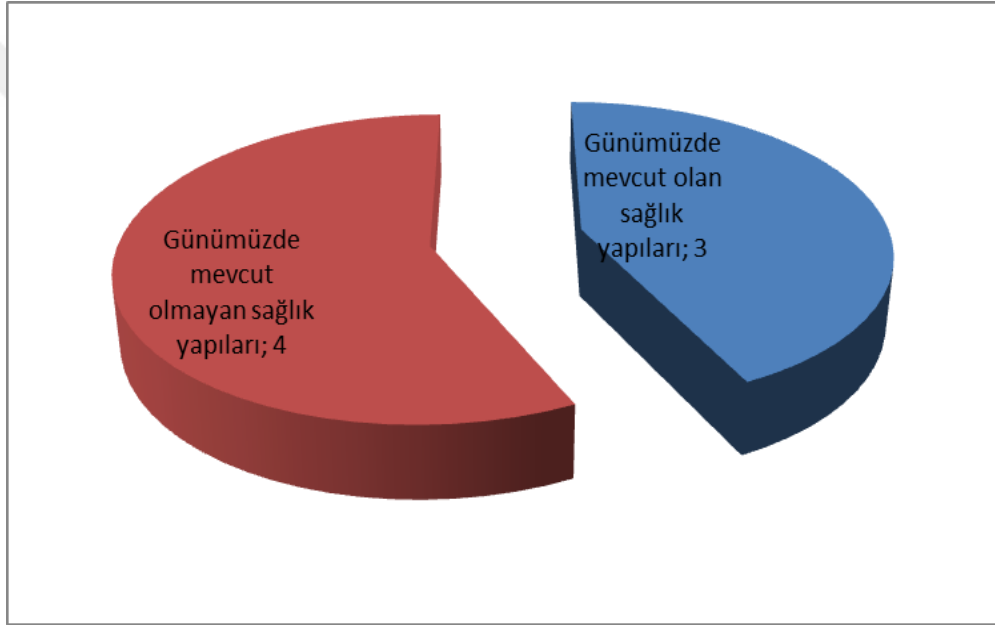
Taş malzeme ile yığma yapım tekniğinde inşa edilmişlerdir.

Koruma Sorunları

Adana Vilayeti'nde merkez ve sancaklar dâhil olmak üzere 7 sağlık yapısı olduğu tespit edilmiştir. Tespit edilen 7 sağlık yapısından 3'ü günümüze ulaşmış olup, 4'ü ulaşamamıştır.

Bu rakamlara göre; sağlık yapılarının yarıya yakın bir oranın korunabildiği anlaşılmaktadır. Bu yapıların günümüzdeki kullanımına bakıldığında sadece iki yapının hastane kompleksinin içerisinde kaldığını görülmektedir. Bunlardan biri sağlıklı ilgili işlevini sürdürürken, bir yapı da işlevsizdir. Hastane kompleksi dışında kalan tek yapı ise okula dönüştürülmüştür.

Şekil 3. 185 Sağlık Yapılarının Günümüzde Mevcut Olma Durumları

Adana Gureba Hastanesi, Tarsus Gureba Hastanesi, Hamidiye (Ceyhan) Gureba Hastanesi ve Adana Belediye Hastanesi günümüze ulaşmamıştır. Hastane yapılarının büyüme ihtiyacı ve eski yapıların yeni donanımlar için yetersiz kalmasından ötürü yeni binalar yapılmıştır. Hastane kompleksleri içerisinde kalan eski yapılar işlevsiz kalmalarından ötürü korunamamışlardır.

Günümüze ulaşan yapılar kendi aralarında özgünlük ve taşıyıcı yapı durumları açısından kendi aralarında iyi, orta ve kötü olarak sınıflandırılmıştır.

Günümüzde ayakta olan sağlık yapılarının 2'si özgünlük açısından orta, 1'i kötü düzeydedir. Cephe düzenlerini korumakla beraber kat eklenmesi, iç mekân planında değişiklik, kapı ve pencere doğramalarının yenilenmesi gibi müdahaleler gördükleri tespit edilmiştir.

Günümüzde mevcut olan sağlık yapıları, özgün işlevlerini yitirmelerine karşın etkin bir şekilde kullanıldıkları ve restorasyon geçirdikleri için taşıyıcı yapı olarak orta durumdadırlar.

3.6 Diğer Yapılar

Devlet tarafından kamu hizmeti amacı ile yaptırılan ancak önceki kısımlarda bahsedilen sınıflandırmaya girmeyen saat kulesi gibi yapıları kapsamaktadır.

Saat Kuleleri

Genellikle şehrin merkezinde yer alan, üzerinde saat bulunan kule yapıları olarak tanımlanmıştır [98]. Avrupa'da daha erken yıllarda ortaya çıkan bu yapılar, Osmanlı'da 19. yy'dan itibaren yoğun olarak görülmeye başlanmıştır.

Adana Büyük Saat Kulesi

Adana ili, Seyhan ilçesi, Ulucami Mahallesi, Ali Münif Yeğenağa Caddesi üzeri 4 paftada yer almaktadır.

a.Tarihçe

Adana Valisi Abidin Paşa döneminde 1882 yılında yaptırılmıştır.

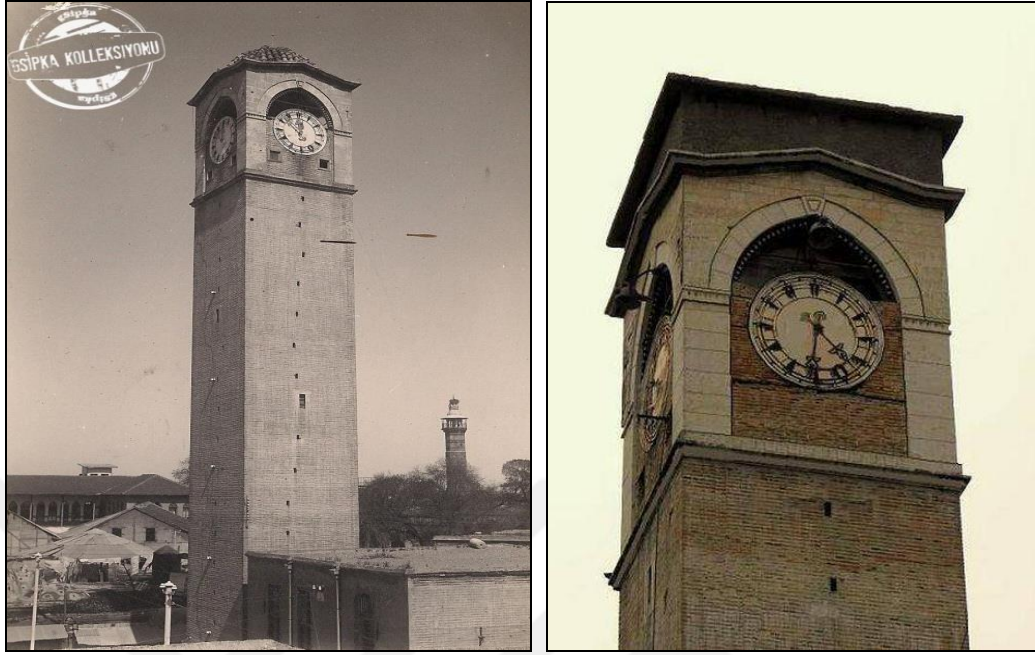
b.Mimari özellikler

Kare prizması şeklinde, yaklaşık 32m yüksekliğindedir. Yapının kütlesi tuğla, saatin yerleştii bölüm taş yığma olarak inşa edilmiştir. Taşlardan sivri kemerli açıklık oluşturulmuş, yarıya kadar tuğla ile örölüp, içine saat yerleştirilmiştir. Dört yüzey için de bu sistem tekrarlanmıştır.

c.Koruma Sorunları

Yapı günümüze kadar ayakta kalıp işlevini sürdürmektedir. Fransız işgali döneminde hasar görmesi nedeniyle 1925 yılında onarılmıştır. Bu onarım sırasında kulenin üst

bölümü ve örtüsü tamamen farklılaşmıştır. 2014 yılında saatin bozulması nedeniyle ikinci bir tamirat geçirmiş ve üst örtüsü özgün formuna geri getirilmiştir.

Şekil 3. 186 Adana Büyük Saat Kulesi, sol: 1931¹; sağ [99]

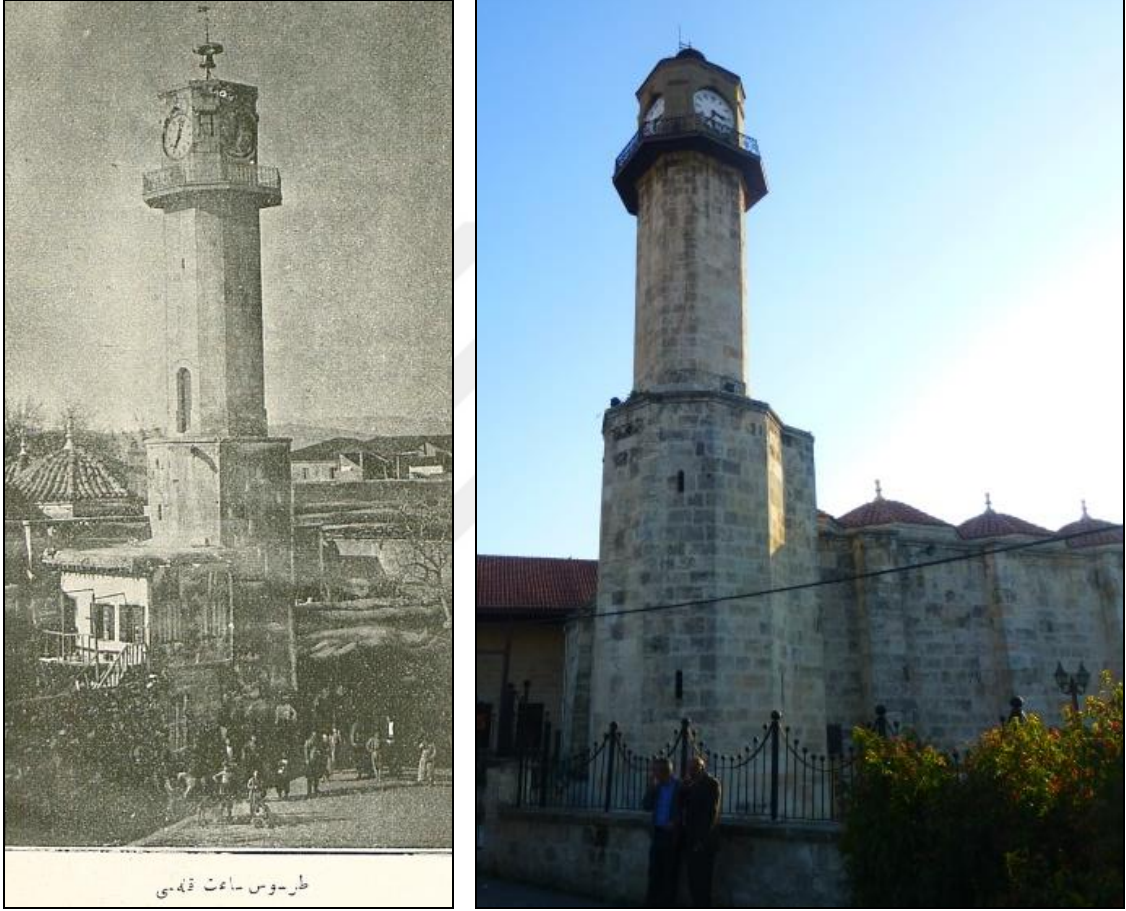
Şekil 3. 187 Adana Büyük Saat Kulesi, 2016 (Fot: Z. Uzun, 2016)

---

¹ Gsipka koleksiyonu

Tarsus Saat Kulesi

Mersin ili, Tarsus ilçesi, Şehit Kerim Mahallesi'nde, Mevlana Caddesi üzerinde yer almaktadır. Adana Valisi Ziya Paşa öncülüğünde Tarsus'ta bulunan Ulu Cami'nin eski minaresi 1895 yılında saat kulesine çevrilmiştir. Tarsus eşrafından Feyzullah Ağa Avrupa'dan saat getirerek yapının masraflarını üstlenmiştir¹. Yapı günümüzde ayakta olup, mimari özgünlüğünü muhafaza etmektedir.

Şekil 3. 188 Tarsus Saat Kulesi, sol: 1895 [100]; sağ: 2014

¹ BOA, Tarih : 8/ Ş/1312 (Hicrî) Dosya No :340 Gömlek No :41 Fon Kodu : DH.MKT

19. YY ADANA VİLAYETİ KAMU YAPILARINI KORUMA KAPSAMINDA DEĞERLENDİRME

Bu bölümde; 19. yy Adana Vilayeti sınırları dâhilinde günümüze ulaşan kamu yapıları katalog düzeninde mevcut durum ve koruma sorunları açısından detaylı olarak incelenmiştir. Bozulma durumları ve nedenleri tespit edilerek, koruma önerileri getirilmesine çalışılmıştır.

4.1 Günümüzde Mevcut Olan Kamu Yapılarının Kataloğu

Günümüze ulaşan kamu yapılarının koruma sorunlarını daha detaylı incelemek için, mevcut yapılarla ilgili katalogda tezdeki sıra izlenerek yapılar yapı türlerine göre ayrılmış olup; 1-10 numaraları arasında yönetim yapıları, 11-27 no'ları arasında eğitim yapıları, 28-41 no'ları arasında ulaşım yapıları, 42-47 no'ları arasında askeri yapılar, 48-50 no'ları arasında sağlık yapılarına yer verilmektedir (EK-A).

Katalog; her bir sayfada iki bölümden oluşmaktadır. Kataloğun ilk bölümünde yapı cephe ve plan özellikleri, malzeme ve yapım tekniği, kat sayısı, kullanım durumu, işlevi ile tanıtılmış; hava fotoğrafı, vaziyet planı ve yapının fotoğrafları eklenmiştir. İkinci bölümde bozulma nedenleri, geçirdikleri müdahaleler, taşıyıcılık durumları ve korunmuşluk durumları ele alınmıştır.

Yapılarda en sık rastlanan bozulma nedenleri; doğal afetler, uzun süreli doğal etkenler ve insanların neden olduğu hasarlar olarak belirlenmiş olup, bu üç başlık altında özetlenmiştir.

Yapının geçirdiği müdahaleler; plan, cephe, kütle, malzeme ve yapım sistemi olmak üzere dört ana başlık altında özetlenerek kısaca aktarılmıştır.

Taşıyıcılık durumu; iyi, orta, kötü ve yıkık olarak dört grupta ele alınmıştır. Taşıyıcılık ve yapım malzemesi bakımından iyi durumda olanlar ile taşıyıcılık sorunu olmayıp sadece yüzeysel bozulma gösterenler 'iyi', yüzeysel bozulma ile birlikte malzeme kaybı olan yapılar 'orta', strüktürel çatlak ve malzeme kaybı olanlar 'kötü', kısmi ya da tamamen yıkılmış olanlar 'yıkık' olarak sınıflandırılmıştır.

Korunmuşluk durumunda ise yapının geçirdiği müdahalelerin plan, cephe, kütle, malzeme ve yapım sistemi özelinde özgünlüğüne etkisi dikkate alınarak; başlıkların her biri kendi içlerinde korunmuşluk düzeylerine göre 'iyi', 'orta' ve 'kötü' olarak gruplandırılarak açıklanmıştır. Bu gruplandırma, aşağıdaki belirlenen kriterler doğrultusunda yapılmıştır.

'iyi' olarak gruplandırılan yapılar;

Plan düzeninde: Özgün plan şemasını tamamen korumuş olan yapılar,

Cephe düzeninde: Özgün cephe düzenini tamamen korumuş yapılar,

Kütle biçimlenişinde: Özgün kütle oranlarını tamamen korumuş yapılar,

Malzeme ve yapım tekniğinde: Özgün malzeme kullanımını ve yapım tekniğini korumuş yapılar.

'Orta' olarak gruplandırılan yapılar;

Plan düzeninde: Yapıda duvar ekleme, kaldırma, merdivenin yerini değiştirme gibi müdahaleler olmasına rağmen özgün plan şeması büyük oranda okunabilen yapılar,

Cephe düzeninde: Cephede pencere açma kapama; söve ve bezeme gibi elemanların kaldırılıp eklenmesi gibi müdahaleler geçirmiş olmasına rağmen bu müdahalelerin anlaşılabilir olduğu, özgün cephe düzeni büyük oranda okunabilen yapılar,

Kütle biçimlenişinde: Kütle/kat ekleme kaldırma gibi müdahaleler olmasına rağmen özgün kütle oranları okunabilen yapılar,

Malzeme ve yapım tekniğinde: Özgün yapım tekniğini korumasına rağmen malzemelerinde ya da yapı elemanlarının yapım sisteminde değişiklik olan yapılar, örneğin merdiven ya da döşemesinin betonarmeye dönüştürülmüş olması.

'Kötü' olarak gruplandırılan yapılar;

Plan düzeninde: Geçirdiği müdahaleler sonucunda özgün plan şeması tamamen kaybolmuş yapılar,

Cephe düzeninde: Kapı ve pencere düzenleri değiştirilmiş ya da üslup-dönem özelliklerini belirleyen bezemelerinin farklılaştığı, özgün cephe düzeni tamamen kaybolmuş yapılar,

Kütle biçimlenişinde: Kütle/kat ekleme kaldırma gibi müdahaleler ile özgün kütle oranları okunamaz duruma gelmiş yapılar,

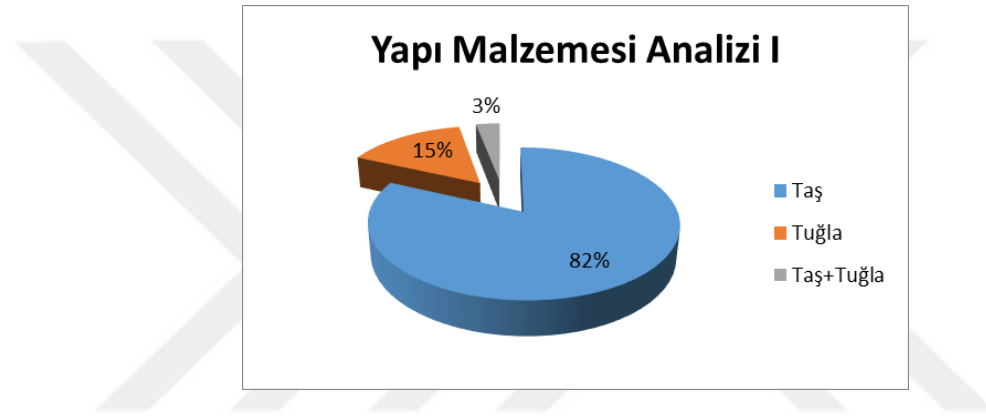
Malzeme ve yapım tekniğinde: Yapım tekniği tamamen değiştirilmiş ya da yapının dış duvarları tutularak iç mekânları tamamen farklı bir malzeme ve yapım tekniği ile yenilenen yapılar olarak belirlenmiştir.

Genel korunmuşluk durumuna gelindiğinde ise plan, cephe, kütle, malzeme ve yapım tekniği olmak üzere dört ölçüt dâhilinde özgünlüğünü koruyan (iyi olarak gruplandırılan) yapılar 'iyi'; dört kriterin en az birinde özgünlüğünü tamamen koruyup diğerlerinde kısmi olarak koruyan yapılar 'orta', dört ana kriterin hiçbirinde özgünlüğünü tamamen koruyamamış olan yapılar 'kötü' olarak sınıflandırılmıştır.

4.2 Taşıyıcılık Durumları

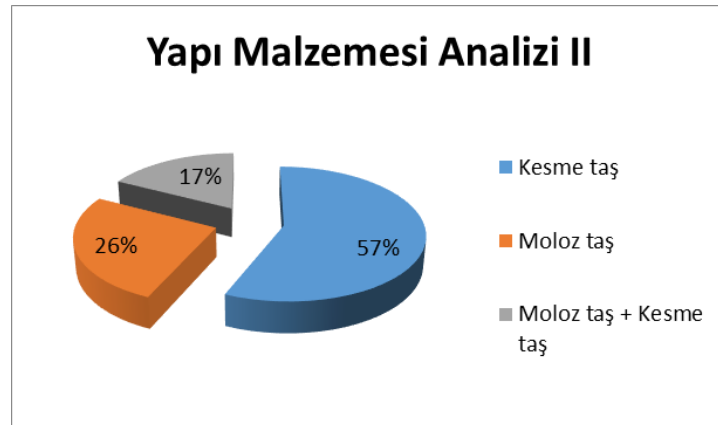
Malzeme ve yapım teknikleri

19. yy Adana Vilayeti kamu yapılarından günümüze kâgir-yığma olarak inşa edilen 50 adet yapı ulaşımıştır. Günümüze ulaşan 50 yapının iç ve dış taşıyıcı duvarlarının 5'inde tuğla, 27'sinde taş malzeme kullanılmış olup; sadece bir yapının zemin katı tuğla, üst katı taş ile karma olarak inşa edilmiştir. 17 yapının iç ve dış cephesi sıvalı olduğu için duvarlarda kullanılan malzemelerin tespiti yapılamamıştır. Bodrum katı olan yapılar, üst katlarda tuğla ya da taş malzemeden yapılmış olmalarından bağımsız olarak subasman seviyelerine kadar taş ile inşa edilmişlerdir.

Şekil 4. 1 Günümüze ulaşan yapıların taşıyıcı duvarlarının malzeme analizi I

Taşıyıcı duvarları taş malzeme ile inşa edilen yapılar ele alındığında 13'ünün kesme taş, 6'sının moloz taş, 4 yapının ise moloz+kesme taş olarak inşa edildiği fark edilmektedir. Taş malzeme ile inşa edildiği bilindiği halde sıvalı olduğu için 4 yapının taş örgü sistemi yerinde tespit edilememiştir.

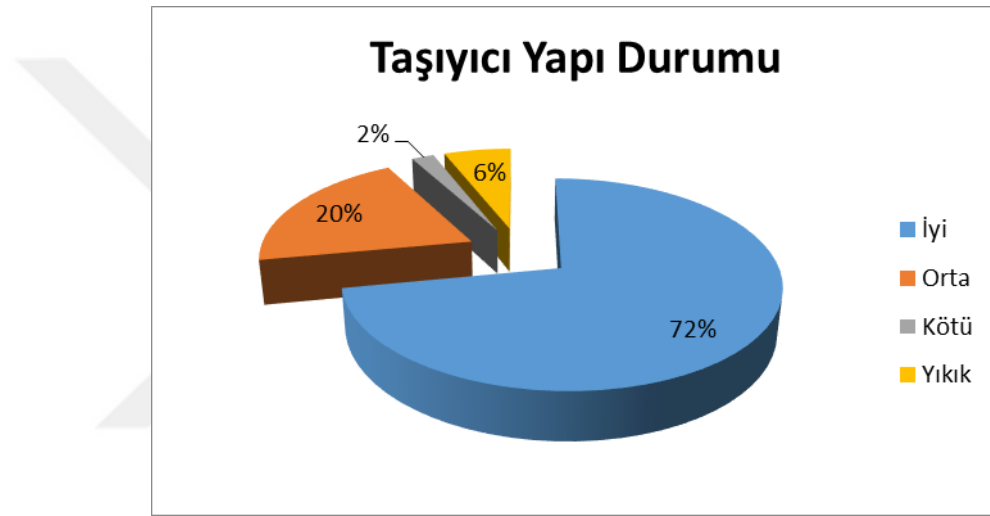

Şekil 4. 2 Günümüze ulaşan yapıların malzeme analizi II

Taşıyıcılık durumları

Bu bölümde, yapılar taşıyıcılık durumları açısından değerlendirilmiştir. İnşa tarihlerinden günümüze yüzyıl civarında bir sürenin geçmiş olması, bu süreç içerisinde bölgenin birden çok sayıda deprem geçirmesi, savaş ve işgal dönemi yaşaması, kullanıcı değişiklikleri ve bakımsızlık gibi nedenlerle çoğu hasara uğramış olan yapılar daha sonra onarım yapılarak sağlamlaştırılmışlardır. Değerlendirilen 50 yapıdan 36'sının taşıyıcılık açısından 'iyi' durumda olduğu tespit edilmiştir. 9'unun sağlamlaştırılmadığı ya da daha az müdahale geçirdiği için 'orta', 2'sinin kötü ve 3'ünün ise günümüzde 'yıkık' durumda olduğu anlaşılmıştır.

Şekil 4. 3 Günümüze ulaşan yapıların taşıyıcılık durumları

4.3 Korunmuşluk Durumları

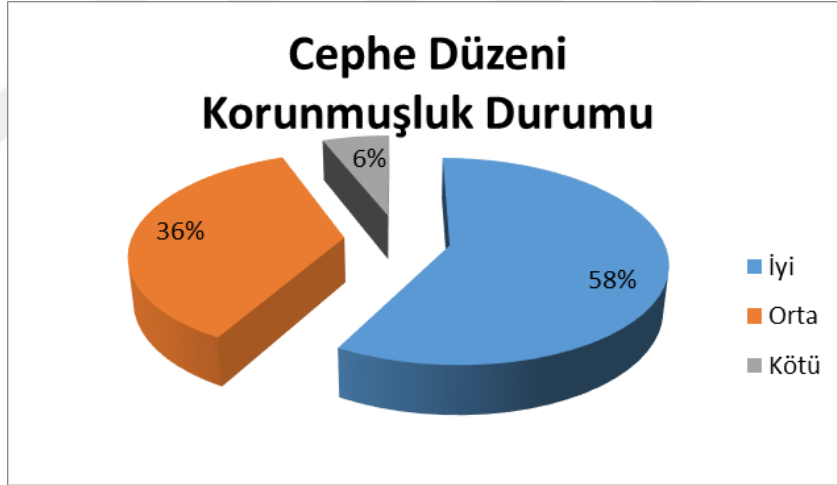
Yapıların korunmuşluk durumları dört ana başlık altında incelenmiştir. Buralardan elde edilen veriler ile genel korunma durumları belirlenmiştir.

İlk olarak plan açısından ele alındığında; 50 yapının 39'una girilmiş olup, 29'unun plan olarak özgünlüğünü korumuş olduğunu görülmektedir. Yapıların planı rahatlıkla okunabildiğinden 'iyi' olarak sınıflandırılmıştır. 9 yapıda değişiklikler olmasına rağmen özgün planları büyük oranda anlaşılabilirliği için 'orta', 1 yapı ise plan özelliklerini tamamen yitirdiğinden dolayı 'kötü' olarak değerlendirilmiştir. 11 yapı ise içlerine girilemediği ya da özgün planlarına ulaşamadığı için değerlendirmeye alınmamıştır.

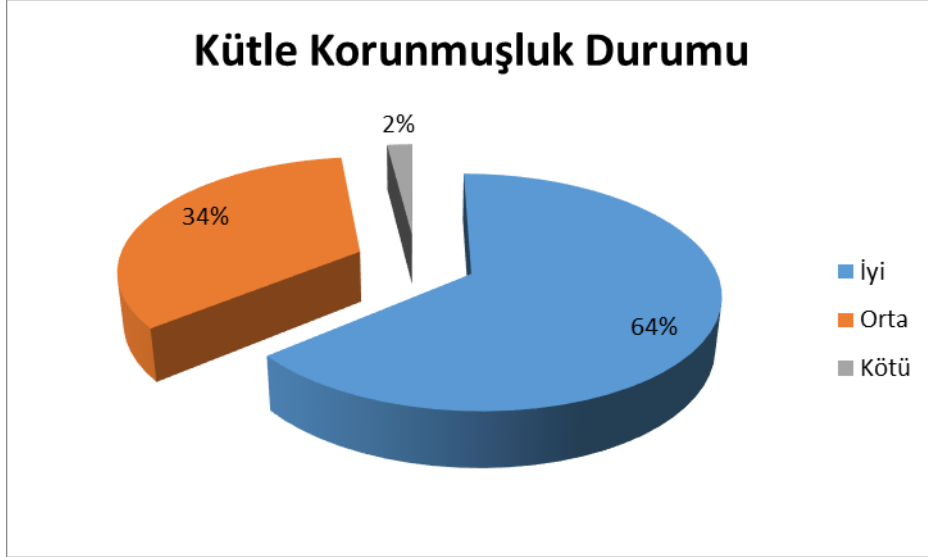
Şekil 4. 4 Günümüze ulaşan yapıların plan düzeni korunmuşluk durumları

Cephe düzenlerini özgünlük açısından ele alındığında, 29 yapı özgün cephe düzenini koruduğu için 'iyi', 18 yapı kısmi değişikliklere uğradığı için 'orta', 3 yapı ise özgün cephe düzenlerini tamamen kaybettiği için 'kötü' olarak değerlendirilmiştir.

Şekil 4. 5 Günümüze ulaşan yapıların cephe düzeni korunmuşluk durumları

Kütle açısından değerlendirildiğinde, yapıların büyük oranda özgün kütle düzenlerini muhafaza ettiği görülmektedir. 32 yapı kütle düzenlerinde değişiklik olmadığı için 'iyi', 17 yapı kütle ekleme/kaldırma olmasına rağmen özgün oranlarını koruduğu için 'orta', 1 yapı ise kütle oranlarını tamamen yitirdiği için kötü olarak sınıflandırılmıştır.

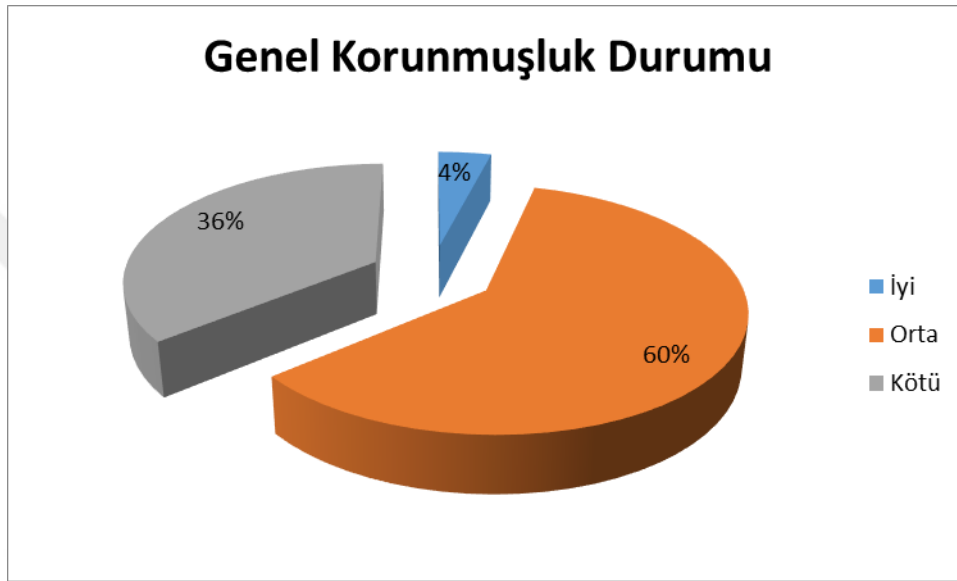
Şekil 4. 6 Günümüze ulaşan yapıların kütle korunmuşluk durumları

Yapıların malzeme ve yapım teknikleri korunmuşluk açısından incelendiğinde, sadece 2 yapı bu kapsamda özgünlüğünü koruduğu için 'iyi' olarak değerlendirilmiştir. Yapılardan 39'u özgün yapım sistemini korumasına rağmen döşeme, merdiven gibi yapı elemanlarının yapım sisteminin değiştirilmesi veya özgün malzemelerini yitirmeleri nedeniyle 'orta' olarak sınıflandırılmıştır. Özgün yapım sistemini koruyamayan ya da sadece dış duvarlarını koruyup içi tamamen farklı bir yapım tekniği ve malzeme ile yenilenen 9 yapı ise 'kötü' olarak nitelendirilmiştir.

Şekil 4. 7 Günümüze ulaşan yapıların malzeme ve yapım tekniği korunmuşluk durumları

Yapılar plan düzeni, cephe düzeni, kütle, malzeme ve yapım teknikleri açısından incelendikten sonra bunlardan çıkan sonuçlara göre genel korunmuşluk durumları belirlenmiştir. Bu dört ölçütte özgünlüğünü tamamen muhafaza etmiş sadece iki yapı bulunmaktadır ve bu yapılar 'iyi' olarak nitelendirilmişlerdir. 18 yapı, özgünlüğe dair veriler elde edilen bu dört ölçütün hiçbirini tam olarak koruyamadığı için 'kötü', yapıların büyük kısmını oluşturan 30 yapı ise kriterlerin en az birinde özgünlüklerini muhafaza etmeleri nedeniyle, kısmi korunmuş olup 'orta' olarak değerlendirilmiştir.

Şekil 4. 8 Günümüze ulaşan yapıların malzeme ve yapım tekniği korunmuşluk durumları

4.4 Bozulma Nedenleri

Bozulma nedenleri; doğal afetler, uzun süreli doğal etkenler ve insanların neden olduğu hasarlar olarak üç başlık altında sınıflandırılmıştır.

Doğal Afetler

Doğal afet, insanların kontrolü dışında gerçekleşen, mal ve can kaybına neden olabilecek, kontrol edilemeyen deprem, heyelan, erozyon, çığ, sel vb. doğa olaylarına denilmektedir.

Adana'nın yakın tarihte geçirdiği en büyük iki doğal afet deprem ve seldir. Adana'da yaşanan en büyük sel baskınları 1936 ve 1980 yıllarında gerçekleşmiştir. Sel baskınlarının, kamu yapıları üzerinde olumsuz etkiye ve maddi zarara yol açtığı

bilinmekle beraber, bu bölgedeki yapılar üzerlerinde yıkıcı etki meydana getirdiklerine dair herhangi bir kayıta rastlanmamıştır.

Depremler ise Adana'da daha yıkıcı etki bırakmışlardır. Yakın dönem Adana depremleri 1945, 1998 yıllarında kaydedilmiştir. Her iki depremde de Adana ve yakın çevresinde yer alan yapıların genelini strüktürel olarak hasar gördüğü tespit edilmiştir. Örneğin; 1945 depremi sonrasında Adana Tepebağ Mahallesi'nde yer alan Gazipaşa İlkokulu yapısı subasman seviyesine kadar yıkılmıştır [62].

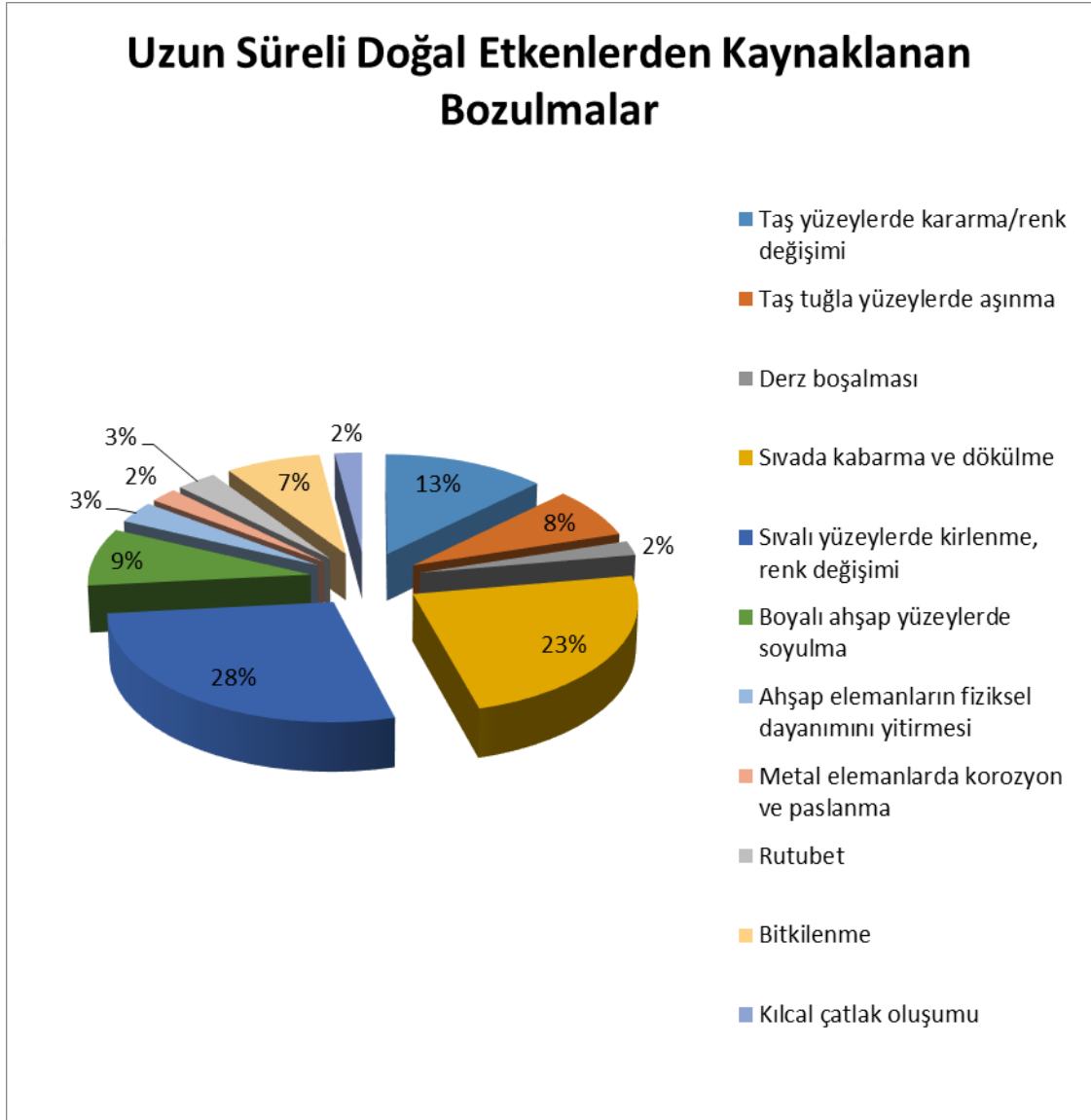
Uzun süreli doğal etkenler

Uzun yıllar doğanın farklı etkileri altında kalan yapılar yıpranmakta olup, periyodik bakım sağlanmadığı takdirde bu etkiler yapılarda büyük hasarlara yol açmaktadır. Bunlar; hava kirliliği, sıcaklığa bağlı genleşme, don, yağmur sularının aşındırıcı etkisi ve binaya girmesi, rüzgâr vb. etkilerdir. Bölgede incelenen 19. yy kamu yapılarında bu nedenlerden kaynaklanan bozulmalara rastlanmaktadır. Tespit edilen bozulmalar aşağıda belirtilmiştir.

- Taş yüzeylerde kararma, renk değişimi
- Taş, tuğla yüzeylerde aşınma
- Derz boşalması
- Sıvalı yüzeylerde, sıvada kabarma ve dökülme
- Sıvalı yüzeylerde kirlenme, renk değişimi
- İstasyon yapılarının saçak altı boyalı ahşap yüzeylerinde soyulma
- Ahşap elemanların fiziksel dayanımını yitirmesi
- Metal elemanlarda korozyon ve paslanma
- Rutubet
- Bitkilenme
- Kılcal çatlak oluşumu

Çalışma alanındaki yapılarda, uzun süreli doğal etkenlerden kaynaklanan bozulmaların dağılımına bakıldığında; taş ile ilgili bozulmalar 14 yapıda 3 farklı tipte görülmüştür.

Bunlardan 12'si taş yüzeyde kararma/reng değişimi, 7'si taş yüzeylerde aşınma, 2'i derz boşalmasıdır. 22 yapıda sıvalı yüzeylerde kabarma/sıva dökülmesi, 26 yapıda sıvalı yüzeylerde kirlenme görülmüştür. 8 yapının saçak altı ahşap boyalı yüzeylerinde soyulma meydana geldiği, 3 yapıda ahşap elemanların fiziksel dayanımını yitirdiği tespit edilmiştir. 7 yapıda bitkilenme, 3 yapıda rutubet görülürken; metal elemanlarda korozyon, paslanma ve kılcal çatlak oluşumu 2 yapıda gözlenmiştir.

Şekil 4. 9 Uzun süreli doğal etkenlerden kaynaklanan bozulmaların yapılardaki dağılımı

İnsanların neden olduğu hasarlar

İnsanların bakımsızlık, terk, kötü kullanım ve onarım, vandalizm gibi kasıtlı ya da kasıtsız olarak yaptıkları eylemlerle yapılarda yol açtıkları hasarlardır.

Çalışma alanındaki yapılarda görülen insan kaynaklı hasarların en büyük nedenleri; savaşlar, bakımsızlık ve terk, kötü kullanım, niteliksiz onarım – ek yapılması, yangın ve vandalizm olarak sıralanabilmektedir.

Savaş: Bölgedeki kamu yapılarının günümüze ulaşmaması ya da yeterince korunmamasının nedenlerinden biridir. Kamu yapılarının Osmanlı Devleti açısından çalkantılı bir dönemde inşa edilmeleri ve bu gerilimlerin Adana bölgesinde de etkili olması nedeniyle, yapılarda hasarlar meydana gelmiştir.

14-27 Nisan 1909 tarihlerinde Adana iç karışıklığı ile 21 Aralık 1918 - 5 Ocak 1922 tarihleri arasındaki Fransız işgali bölgeyi en çok etkileyen olaylardır. Fransız işgali sırasında atılan bombalardan yıkıcı hasar gören Adana Kız Öğretmen Okulu Binası daha sonra yeniden yapılmıştır. Yine bu dönemde pek çok kamu yapısı askeri amaçla kullanılmıştır. Mekteb-i İdadi (Kız Lisesi) binasının da askeri depo olarak kullanıldığı bilinmektedir [101].

Bakımsızlık – Terk: Kullanıcının ya da yapıdan sorumlu kuruluşun ihmali, düzenli bakım yapılamaması gibi nedenlerle kamu yapılarında uzun vadede hasarlar meydana gelebilmektedir.

Zaman içerisinde değişen koşullar bazı yapıların işlevsiz kalmasına neden olmuştur. Örneğin 19. yy sonu 20. yy başında yapılmış sınır karakolu binaları, askeri cephanelik yapıları savaşın sona erip ihtiyacın kalmaması nedeniyle terk edilmiş olup, konumlarının zorluğundan ötürü yeniden işlevlendirilememişlerdir. Payas İskenderun demiryolu hattının Payas İstasyon Binası da özel bir demir çelik tesisinin içinde kalarak işlevini kaybetmiş, kendi haline bırakılmıştır. Eğitim yapılarının bir kısmı da ihtiyacı karşılayamama gibi nedenlerle inşa edilen yeni binalara taşınarak özgün yapı terk edilmiştir. Alanda bakımsızlık ve terk nedeniyle kötü durumda olan 8 yapı bulunmaktadır. Bunların 3'ü eğitim, 2'si yönetim, 2'si askeri ve 1'i de ulaşım yapısıdır.

Kötü kullanım: Yapıda yaşanan işlev ya da kullanıcı değişikliği sonucu, mevcut kullanıcıların veya işlevin yapıda hasarlara neden olmasıdır. Alanda yer alan bazı yapılarda yapının işlevine uydurulabilmesi amacıyla özgün plan şemasına, cephe düzenine müdahale edildiği durumlar olmuştur.

Niteliksiz Onarım – Ek: Alanda incelenen yapılarda en çok rastlanan bozulma nedenlerinden biri niteliksiz onarımdır. Alandaki niteliksiz onarımlar iki farklı grupta değerlendirilebilir. İlki; onarım - restorasyon adı altında yapılan geniş kapsamlı yenilemelerdir. Bu müdahalelerde yapıların özgün yapı elemanları ve malzemeleri değiştirilmiştir. Merdiven, kat ve tavan döşemesi gibi öğeleri betonarmeye çevrilmiş; iç mekânlarda ilk halinde olmayan karo seramik döşemesi, asma tavan uygulanması gibi müdahaleler yapılmıştır. Bu grup restorasyonlara, eski Mersin Hükümet Konağı yapısının sadece dış duvarlarının korunarak içinin tamamen yenilenmesi örnek olarak gösterebilmektedir.

İkinci grup niteliksiz onarımlar; alanın daha kırsal kesiminde kalan kamu yapılarında görülmekte olup, yapının özgünlüğünü koruma endişesinden ziyade kısa vadeli çözümler üreten onarımlardır. Osmaniye'nin Yarpuz köyünde kalan Hükümet Konağı'nın zeminine şap dökülmesi, cephesinde çimento içerikli sıva kullanılması bu grupta değerlendirilebilmektedir.

Genel olarak alandaki yapıların 16 tanesinin döşemesinin, 18'inin tavanının betonarmeye çevrildiği, büyük çoğunluğunun pencere doğramalarının yenilendiği ve 7 yapının doğramalarının pvc olarak değiştirildiği tespit edilmiştir. 6 yapının da onarımında dış cephelerine çimento sıva uygulanmıştır.

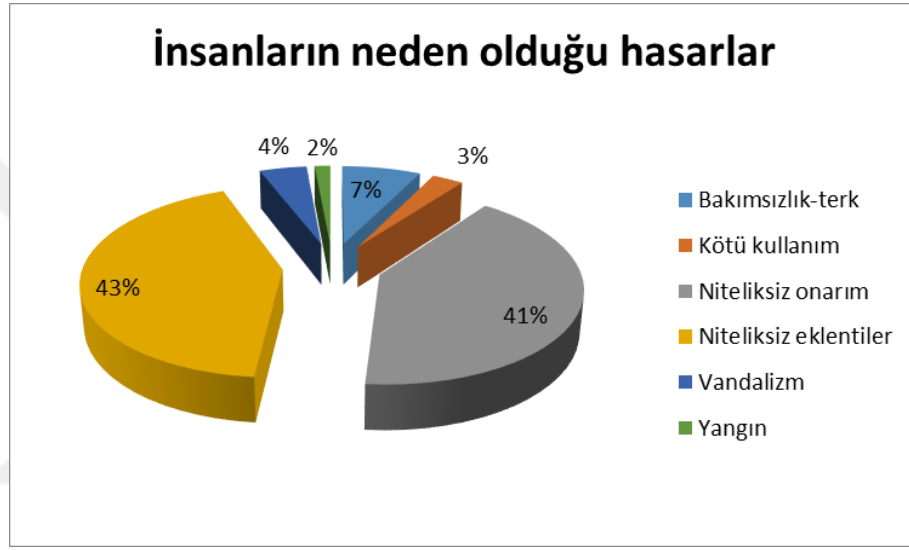
Niteliksiz eklentiler: 19. yy sonu 20. yy başındaki döneme ait kamu yapılarını günümüz konfor koşullarına uyarlamak için bazı müdahaleler yapılmaktadır. Bu müdahaleler kapsamında dış cepheye takılan klima donatıları, elektrik kabloları, ses aygıtları, anten vb. elemanlar; yapılara zarar vermekle birlikte genelde kötü bir görünüm oluşturmaktadır. Bu elemanlar, yapıların algılanmasını zorlaştırıp, görüntü kirliliği oluşturması nedeniyle niteliksiz eklentiler kapsamında değerlendirilmiştir.

Yangın: Yapılardaki bozulma nedenlerinden biri de yangındır. Kimi zaman bilinçli çıkarılan, kimi zaman dikkatsizlik nedeniyle oluşan yangınlar yapılara geri dönüşü olmayan hasarlar verebilmektedir. Günümüze ulaşan yapılardan Mersin Hükümet Konağı da 1925 yılında büyük bir yangın geçirmiştir. Yangında Hükümet Konağı'nın üst katında yer alan Nüfus, Tapu gibi daireler hasar görmüştür.

Vandalizm: Tarihi yapılara bilerek isteyerek zarar verme durumudur. Kullanıcılar ya da bölge sakinleri tarafından alandaki yapıların bazılarının (Kozan Eski Hastane, Silifke Gureba Hastanesi Binası) cephelerine isim yazılması, karalama yapılması bu başlığa dâhil edilmiştir.

Çalışma alanındaki yapılarda, insanların neden olduğu hasarların dağılımına bakıldığında; 29 yapının niteliksiz eklenti, 28 yapının niteliksiz onarımdan dolayı zarar gördüğünü görülmektedir. 5 yapı bakımsızlık-terk, 3 yapı vandalizm, 2 yapı da kötü kullanımdan dolayı hasar görmüştür. Sadece 1 yapı yangın geçirmiştir.

Şekil 4. 10 İnsanların neden olduğu hasarların yapılardaki dağılımı

4.5 Koruma Önerileri

Bu çalışmanın son aşamasında, günümüze tamamen ya da kısmen ulaştığı tespit edilen 19. yy Adana Vilayeti kamu yapılarının tespit edilen koruma sorunlarına bağlı olarak geliştirilen koruma önerilerinin sunulmasına çalışılmıştır. Koruma önerileri geliştirilirken bozulma nedenlerini doğru tespit etmek ve bunlara yönelik koruma önerileri geliştirmek hasarın tekrarlanmasını önlemek adına önem taşımaktadır.

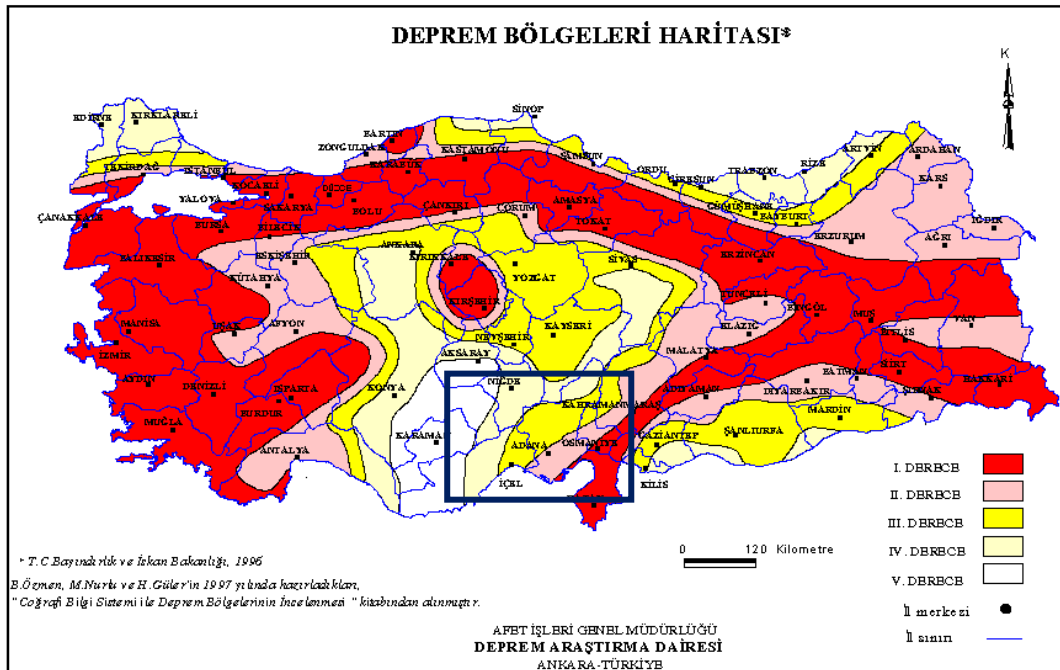
Afet risk yönetimi

Çalışma alanını oluşturan 19. yy Adana Vilayeti sınırlarındaki 1869-1930 yıllarına ait kamu yapılarının günümüze ulaşamaması ya da özgünlüklerini yeterince koruyamamış olmalarının en önemli nedenlerinden biri afetlerdir. Bu bölgede en sık rastlanan

afetler; sel ve depremlerdir. 1956 yılında Seyhan Barajı'nın yapılmasıyla, su baskınları büyük ölçüde kontrol altına alınmıştır. Ancak, Adana ilinin doğusu ile Osmaniye ilinin geneli 2. derece, Adana ilinin batısının 3. derece deprem kuşağında olması, bu bölgede çoklukla bulunan kamu yapıları için risk teşkil etmektedir. Afet sonrasında geri dönülmez hasarlar oluşturmaması açısından öncesinden tedbirler alınmalıdır. Afet durumlarında kültür mirasının korunması için afet sonrasında odaklanan "kriz yönetimi" yerine afet öncesindeki hazırlıklara önem veren "risk yönetimi" çalışmaları başarılı bir "afet yönetimi"nin hareket noktası olmalıdır [102]. Adana bölgesini kapsayan Afet Risk Yönetim Planı'na ulaşılamaması nedeniyle kamu yapılarını korumak adına risk yönetimine öncelik verilmesi koruma önerilerinin başında gelmektedir.

Çizelge 4. 1 Adana civarında yakın dönemde yaşanan yıkıcı depremler (JFMO)

Depremin gerçekleştiği yıl	Depremin büyüklüğü	Merkez	Etki alanı	Yıkılan bina sayısı
1945	6	Ceyhan	Çukurova bölgesi	650
1998	6.2	Ceyhan	Çukurova bölgesi	1356

Şekil 4. 11 Türkiye Deprem Bölgeleri Haritası (AFAD)

Bölgede deprem açısından en riskli yapılar taşıyıcı yapı durumları yıkık yada kötü olan yapılardır. Bu yapıların deprem risk durumları aşağıda tablo haline getirilmiştir.

Çizelge 4. 2 Günümüze ulaşan kamu yapılarının risk durumları

En üst düzeyde risk altında olan yapılar	<ul style="list-style-type: none"> ▪Tarsus Memba-ı İrfan Mektebi ▪Anamur Ferizler Köy Okulu ▪Hassa – Akbez Karakol Binası
Risk altında olan yapılar	<ul style="list-style-type: none"> ▪Adana Jandarma Mektebi ▪Payas İstasyon Binası
Orta düzeyde risk altında olan yapılar	<ul style="list-style-type: none"> ▪Aydıncık Gümrük Binası ▪Kadirli Harkaçtıği Köyü Mektebi ▪Sis Hamiyet Mektebi ▪Saimbeyli Haçin İlkokulu ▪Mersin Eski İstasyon Binası ▪Karaisalı Jandarma Okulu ▪Aydıncık Jandarma Karakolu ▪Silifke Askeri Depo ▪Kozan Eski Hastane

Çizelge 4. 3 Adana’da yaşanan önemli sel felaketleri [103]

Sel felaketinin yaşandığı yıl	Etkilenen kamu yapıları
1930	İdadi Mektebi Gureba Hastanesi (Memleket Hastanesi)
1936	İdadi Mektebi Gureba Hastanesi Hükümet Konağı Eski İstasyon Jandarma Mektebi Hamidiye Sanayi Mektebi
1948	İdadi Mektebi Gureba Hastanesi Hamidiye Sanayi Mektebi Jandarma Mektebi

Adana bölgesinde yaşanan sel afetlerinin etki alanları incelendiğinde, sel açısından en riskli yapıların nehir kenarında konumlanan yapılar olduğu tespit edilmiştir. Bu yapılar aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Çizelge 4. 4 Sel açısından risk altında olabilecek yapılar çizelgesi

Sel açısından risk altında olabilecek yapılar	<ul style="list-style-type: none"> ▪Adana Hükümet Konağı ▪Adana İdadi Mektebi ▪Adana Hamidiye Sanayi Mektebi ▪Adana Jandarma Mektebi ▪Silifke Hükümet Konağı ▪Silifke Vali Konağı
---	--

Onarım kriterlerinin belirlenmesi

Çalışma alanında yapılan tespitlerde, yapıların bozulma nedenlerinden birinin de niteliksiz onarım ve ekler olduğu anlaşılmıştır. Özellikle kentsel ve kırsal kesimde kalan yapılarda müdahalelerin farklılık göstermesine rağmen, her iki alanda da özgünlük koruma endişesinin yeterli olmadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle alan dâhilindeki tüm kamu yapılarının onarımı için uluslararası tüzükler göz önüne alınarak kriterler belirlenmesi önerilmiştir.

1931 Atina Tüzüğü (Carta del Restauro) madde 8'e göre [104]; ***"Ekler kesin ve açık olmalı ve özgünden farklı malzeme kullanılarak veya bezemesiz bir çerçeveye sınırlandırılarak, ya da damga veya yazıtla belirtilmelidir. Bir restorasyon asla onu inceleyenleri yanıltacak veya tarihi bir belgeyi değiştirecek şekilde yapılmamalıdır."***

Venedik Tüzüğü (1964) madde 9'a göre [105]; ***"Onarım uzmanlık gerektiren bir iştir. Amacı, anıtın estetik ve tarihi değerini korumak ve ortaya çıkarmaktır. Onarım kendine temel olarak aldığı özgün malzeme ile güvenilir belgelere saygıyla bağlıdır. Faraziyenin başladığı yerde onarım durmalıdır; yapılması gerekli herhangi bir eklemenin mimari kompozisyondan farkı anlaşılabilir ve gününün damgasını taşımalıdır. Herhangi bir onarım işine başlamadan önce ve bittikten sonra, anıtın arkeolojik ve tarihi bir incelemesi yapılmalıdır."***

ICOMOS Mimari Mirasın Analizi, Korunması Ve Strüktürel Restorasyonu İçin İlkeler (2003) belgesinin iyileştirici önlem ve denetimler başlığı altında yer alan 3.9 maddesine göre [105]; ***“Mümkün olan yerlerde, yapılan müdahalenin geriye dönüşe uygun olması (reversible), böylece yeni bilgiler edinildiğinde yapılan müdahalelerin esere zarar vermeden kaldırılarak daha uygun olanlarla yer değiştirmesi arzu edilir. Geriye dönüşü olmayan müdahalelerin, ileride yapılması olası işlemleri engellememesi istenir.”***

Madde 3.12’ye göre [105]; ***“Her müdahale mümkün olduğunca, strüktürün ilk tasarımına, yapım tekniğine ve tarihi değerine saygı göstermeli ve onun gelecekte de anlaşılmasını sağlayacak izleri korumaya özen göstermelidir.”***

Madde 3.14’e göre [105]; ***“Herhangi bir tarihi malzeme veya belirgin mimari öğeyi kaldırmak veya değiştirmekten mümkün olduğunca kaçınılmalıdır.”***

Bunlara ek olarak; 2013’te yayımlanan ICOMOS Türkiye Mimari Mirası Koruma Bildirgesinde belirtilen mimari mirasa müdahale kriterlerinin de dikkate alınması tavsiye edilmektedir.

Günümüze ulaşan kamu yapılarının 16’sının döşemesi, 18’inin tavanı betonarmeye çevrilmiş olup, bunların geri dönüşümü mümkün görünmemektedir. Ancak özgün döşeme, merdiven, tavan gibi yapı elemanlarını muhafaza eden yapılara yönelik ilerki müdahalelerde özgün malzeme ve yapım tekniklerin korunması, zorunlu olmadıkça değiştirilmemesi; zorunlu durumlarda ise geri dönüştürülebilir bir sistemle değiştirilmesi önerilmektedir.

Günümüzde kamu yapısı kullanımını sürdüren yapıların bir kısmında asma tavan uygulamaları görülmüştür. Zorunlu olduğu takdirde bu uygulamaların geri dönüştürülebilir şekilde yapılması, ilerki süreçlerde farklı bir kullanıma geçildiği takdirde yapıya zarar vermeden kaldırılmasını kolaylaştıracaktır.

Yapılarının onarımında görülen uygulamalardan biri de dış cephede çimento içerikli sıva kullanımınıdır. Bu tarz müdahaleler geçici çözümler üretip, yapıyı korumaktan çok bozulmasını hızlandırmaktadır. Yapıyı korumak ve geleceğe taşımak adına yapıyla uyumlu denenmiş bir harcın seçilmesi, malzeme ve yöntemin bu doğrultuda belirlenmesi gerekmektedir.

Özgün pencere ve kapı doğraması günümüze ulaşmayan yapıların 7'sinde pvc kullanımı görülmektedir. Bu yapılarda özgün malzeme ile üretilen doğramaların kullanılması, bütünlük sağlamak adına önem teşkil etmektedir.

Yukarıda söz edilen ilkeler doğrultusunda; öncelikli müdahale edilerek koruma altına alınması önerilen yapılar aşağıda listelenmiştir.

Çizelge 4. 5 Birincil derecede müdahale önerilen yapılar

Müdahale önerileri	Müdahale önerilen yapılar
<ul style="list-style-type: none"> ▪Taşıyıcı yapı sağlamlaştırma ▪Koruma altına alma 	<ul style="list-style-type: none"> ▪Tarsus Memba-ı İrfan Mektebi ▪Anamur Ferizler Köy Okulu ▪Hassa – Akbez Karakol Binası
<ul style="list-style-type: none"> ▪Restorasyon ▪Estetik ve plastik onarım ▪Uygun işlev verme 	<ul style="list-style-type: none"> ▪Adana Jandarma Mektebi ▪Payas İstasyon Binası

Çizelge 4. 6 İkincil derecede müdahale önerilen yapılar

Müdahale önerileri	Müdahale önerilen yapılar
<ul style="list-style-type: none"> ▪Özgün haline uygun olmayan ek ve malzemelerden arındırma ▪Yapı ile uyumlu malzeme ve teknik kullanılarak basit onarım yapılması ▪Sivasız taş yapılarda estetik ve plastik onarım 	<ul style="list-style-type: none"> ▪Aydıncık Gümrük Binası ▪Kadirli Harkaçığı Köyü Mektebi ▪Sis Hamiyet Mektebi ▪Saimbeyli Haçin İlkokulu ▪Mersin Eski İstasyon Binası ▪Karaisalı Jandarma Okulu ▪Aydıncık Jandarma Karakolu ▪Silifke Askeri Depo ▪Kozan Eski Hastane

Uygun işlev verilmesi

İtalya'da 1931 yılında kabul edilen Carta del Restauro tüzüğü'nün 4. maddesine göre [104]; *“yaşayan, yani ayakta duran anıtlara, yalnızca özgün işlevinden çok uzak olmayan ve binada gerekli uyarlamaların önemli hasara neden olmayacak şekilde yapılabileceği yeni kullanımlar verilmesi kabul edilebilir.”*

Venedik Tüzüğü (1964) 5. maddesinde [105]; *“Anıtların korunması, her zaman onları herhangi bir yararlı toplumsal amaç için kullanmakla kolaylaştırılabilir. Bunun için bu tür bir kullanma arzu edilir, fakat bu nedenle yapının planı, ya da bezemeleri değiştirilmemelidir. Ancak bu sınırlar içinde yeni işlevin gerektirdiği değişiklikler tasarlanabilir ve buna izin verilebilir.”* diye belirtilmektedir.

Alandaki kısmen yıkılmış ya da kötü durumda olan yapılara bakıldığında bunların tümünün işlevsiz olduğu anlaşılmaktadır. Günümüze kadar iyi korunmuş olan yapıların ise özgün işlevlerini sürdürdükleri görülmektedir. Bu nedenle alandaki işlevsiz yapılara, yapının özgünlüğüne zarar vermeyip korunmasına katkıda bulunacak kamusal işlevler verilmesi öngörülmüştür. Buna en uygun işlevler, kültürel işlevlerdir. Müze, kültür merkezi, kütüphane, turizm ofisi vb. işlevler yapının halkın erişimine açılmasını ve kullanılmasını sağlayacaktır.

Sınır karakolları, askeri depolar vb. yapılar ise şehirden uzak olmaları ve kısmen yıkık olmaları nedeniyle sadece strüktürel olarak korunmalarının sağlanması uygun görülmüştür.

Çizelge 4. 7 İşlevlendirilmesi önerilen yapılar

- Cebel-i Bereket (Yarpuz) Hükümet Konağı
- Taşucu Gümrük Binası
- Adana Jandarma Mektebi
- Payas İstasyon Binası
- Aydıncık Jandarma Karakolu
- Silifke Gureba Hastanesi

Periyodik bakım ve kontrol

Alandaki yapılar, farklı kurumlara ait olmaları, bazılarının sahipsiz bırakılmış olmaları nedeniyle düzenli bir bakım ve denetim altına alınamamışlardır. Bu süreç bozulmalarını da hızlandırmış, özgün yapı elemanlarının günümüze ulaşmasını zorlaştırmıştır. Günümüzde her ne kadar birçoğu restore edilmiş olsa da, bu onların özgün strüktür ve malzemelerinin korunması için yeterli değildir.

ICOMOS Mimari Mirasın Analizi, Korunması Ve Strüktürel Restorasyonu İçin İlkeler (2003) belgesinin iyileştirici önlem ve denetimler başlığı altında yer alan 3. 2 no'lu maddesi [105]; *“En iyi tedavi koruyucu bakımdır.”* olarak geçmektedir. İleride karşılaşılabilecek daha büyük problemleri ve onarım masraflarını önlemek amacıyla yapıların düzenli olarak bakımının yapılması ve kontrol edilmesi önerilmektedir. Günümüzde farklı kurumların yetkisi altında olan bu yapıların bakım ve kontrollerinin sağlanması için ayrı bir sorumlu kuruluş atanması tavsiye edilmektedir.

Bilgilendirme

Günümüze ulaşan kamu yapılarının korunmasına katkı sağlamak amacıyla kullanıcıları ve ziyaretçileri bilgilendirmek önem teşkil etmektedir. Yapının özgün işlevini ve tarihini bilen kişiler yapıya yaklaşırken daha çok özen göstermekte olup, bu durum korumayı sürdürülebilir hale getirmektedir. Günümüzde kamu yapısı olarak kullanılan yapıların bazılarında bilgilendirme panoları olmasına rağmen; bunlar çok detaylı ve bazen doğru olmayan bilgiler içermektedir. Yapıyı tanıtmayı kolaylaştırmak için alandaki tüm yapıların dış cephelerine geri dönüştürülebilir şekilde monte edilecek, yapının koruma altında olduğunu belli eden, özgün işlevini ve yapım tarihini içeren tek tipte küçük tabelalar tasarlanması önerilmiştir. Böylelikle yapının ve tarihsel belleğin korunmasına katkı sağlanacağı düşünülmektedir.

Bilgilendirme tabelaları tasarlanırken; İtalya'daki Tarihi Mekanlar Organizasyonunun (Locali Storici d'Italia) yüzyılı aşkın hizmet veren, prestijli otel, cafe ve mağazaların tanıtımına ve korunmasına hizmet etmek için tasarlanan tabelalar çıkış noktası oluşturabilir.

Şekil 4. 12 İtalya'da tarihi yerel yerlerin tanıtımı için tasarlanan tabela örnekleri

Sözlü tarih çalışması yapılması

Alan sınırları içerisinde bölge yerleşimlerinin tarihi ile ilgili pek çok çalışma yapılmış olsa da kamu yapılarına dair kapsamlı bir sözlü tarih çalışması bulunmamaktadır. Tez kapsamındaki alan çalışmalarında yerel halk ile görüşülerek tanıklıklarından faydalanılmış, ancak bu sözlü tarih çalışmasına dönüştürülmemiştir. Alandaki günümüze ulaşmamış kamu yapılarının daha detaylı tespit edilmesi, mimarilerinin, malzeme ve yapım tekniklerinin öğrenilmesi; bununla birlikte günümüze ulaşmış yapıların ilk inşa edildikleri dönemi ve değişimlerini anlamak için sistematik ve kapsamlı bir sözlü tarih çalışması yapılarak yayın haline dönüştürülmesi önerilmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Osmanlı Devleti 19. yy'da merkezileşme yönünde eğilim göstermiş, bu eğilim ilk olarak Tanzimat Fermanı ile somutlaşmıştır. Tanzimat reformları ile devlet, mimari alanına da müdahale ederek otoritesini sağlamlaştırmaya ve görünür kılmaya çalışmıştır. Taşrada daha önce geleneksel konut ya da konaklarda yürütülen devlet hizmetleri, bu dönemden itibaren sadece bu işlev için yaptırılmış kamu binalarına taşınmıştır.

Merkezileşme eğiliminin sonuçlarından biri de 1864 yılında yürürlüğe giren Teşkil-i Vilayet Nizamnamesi'dir. Bu nizamname ile 'eyalet' sistemi geride bırakılarak 'vilayet' olarak nitelendirilen idari birimlere geçilmiştir. Vilayet, sancak ve kaza olmak üzere alt idari bölgelere ayrılmış; merkezi yönetim tarafından görevlendirilen valiler aracılığıyla yönetilmiştir. Osmanlı Devleti'nin 33 vilayetinden biri olan Adana Vilayeti, 1869 – 1922 yılları arasında varlığını sürdürmüştür. Bu dönem; dünya genelinde hareketli, çalkantılı bir sürece denk gelmektedir. Amerikan İç Savaşı sonlanmış, sanayileşmiş ülkeler ham madde ve yeni pazarlar arayışına girmiş, rekabet koşulları zorlaşmış ve ulusalcılık düşüncesi yayılmaya başlamıştır. Dünya ülkeleri ile birlikte Osmanlı Devleti için hareketli ve çalkantılı olan bu dönem, Adana Vilayeti'nde de etkisini hissettirmiştir. Bunun yanında Adana Vilayeti'nin konumu, coğrafi yapısı ve üretim potansiyelleri nedeniyle Osmanlı Devleti içerisinde hatta dünya piyasasında özel bir yer edinmesi de bu sürece denk gelmiştir. Bunun en önemli nedeni verimli tarım arazileri ve hammadde üretimidir. Devlet, Adana Vilayeti ile ilgili tüm projelerini tarım politikaları üzerinden kurgulamıştır. Bu bölgeden daha fazla hammadde üretilmesi ve limanlar yoluyla yurtdışına satılmasını hedeflemiştir. 1862 yılında Adana ile ilgili çıkarılan ferman da bunu doğrulamaktadır. Bu ferman; tarımsal faaliyet olmayan arazilerin pamuk ekimi

için ayrılmasını, tarım aletleri gümrük vergisinden muaf tutarak, pamuk tohumunun bedava dağıtılmasını sağlamıştır.

1865-1890 yılları arasında bölgede göçebe olarak yaşayan ve devlet otoritesine bağlı olmayan aşiretler yerleşik hayata geçirilerek tarım alanında çalışmaları sevk edilmiştir. İskân; Adana Vilayeti'nin doğusunda kalan Kozan, Kadirli, Düziçi, Payas, Hassa ve İslahiye illerini kapsayan bölgede gerçekleşmiştir. Vilayetteki ilk demiryolu 1886 yılında Adana-Mersin arasında yaptırılmıştır. Böylelikle Adana'daki tarım ürünlerinin Mersin Limanı'na taşınması kolaylaştırılmıştır.

Adana Vilayeti'nde ekonomik ve sosyal alanlarda yaşanan bu gelişmelerle birlikte, devletin merkezileşme ve batılılaşma eğilimleri sonucu vilayet sınırlarında devlet tarafından pek çok kamu yapısı yapılmıştır. Tez kapsamında, vilayet sınırlarındaki bu döneme ait kamu yapılarından söz edilmiştir.

Tez çalışmasının ilk aşamasında Adana Vilayeti'nin sosyoekonomik koşulları, sancak ve kazalar da dâhil olmak üzere araştırılmış; ikinci aşamada, vilayet genelinde yaptırılan kamu yapılarının mimarileri, işlevleri ve bölgesel olarak dağılımları tespit edilmeye çalışılmıştır. Son aşamada ise 19. yy vilayet sınırları dolaşarak, hangi yapıların günümüze ulaştığı belirlenmiş ve bu yapılar yerinde incelenmiştir. Korunmuşluk durumları ve bozulma nedenleri belirlenerek, yapıların korunmasına yönelik yaklaşım ilkeleri sunulmaya çalışılmıştır. Bu çalışma sonucunda ortaya çıkan veriler, 19. yy Adana Vilayeti kamu yapılarının mimari özellikleri ve günümüze ulaşan kamu yapılarının koruma sorunları olarak iki ayrı başlıkta değerlendirilmiştir.

Literatür ve Başbakanlık Osmanlı Arşivi araştırmalarında Osmanlının diğer vilayetlerinde ya da Adana Vilayeti'ne yakın vilayetlerde benzer plan ve cephe biçimlenişinde kamu yapılarının var olduğu görülmüştür, ancak tez kapsamının dışında olması nedeniyle tez içerisinde yer verilmemiştir. Gelecekte yapılacak çalışmalarda hükümet konakları, hapishaneler ve askeri yapılar başta olmak üzere; Osmanlı devletinde inşa edilen kamu yapılarını yapı türlerine göre benzerlikleri ile incelenmesi Osmanlı kamu yapılarına dair yapılan araştırmaların gelişmesine katkı sunacaktır. Adana Vilayeti'nde üretilen kamu yapılarının yapım sistemleri ve malzemelerinden her ne kadar tezde söz edilse dahi, yapıların büyük oranda sıvalı ve kullanılıyor olması

nedeniyle araştırmaları derinleştirmek m¼mk¼n olmamıştır. İlerki çalışmalarda bu elde edilen verilerden yola çıkararak g¼n¼m¼ze ulaşan yapıların yapım sistemi ve malzemelerinin detaylı incelenmesi, o d¼neme ait ulaşılamamış bilgilerin ortaya çıkmasını sağlayacaktır.

19. yy Adana Vilayeti kamu yapılarının mimari ¼zelliklerinin değerlendirilmesi

19. yy Adana Vilayeti'nde kamu yapılarının sayısına ve dağılımına bakıldığında, yapıların b¼y¼k çoğunluğunun vilayet merkezi olan Adana ile Mersin, Tarsus ve Silifke'de yoğunlaşmış olduğu g¼r¼lm¼řt¼r. Aynı zamanda bu b¼lgedeki yapılar, mimari olarak daha nitelikli ¼rneklerdir. Bunun nedenlerinden biri bu b¼lgelerin sahil şeridinde yer alması ve liman ticaretinden dolayı ekonomik y¼nden gelişmesi olarak yorumlanabilir. İkinci bir sebep ise 1886 yılında yapılan demiryolu ile kolay ulaşılabilir olmalarıdır.

Adana vilayet merkezinin doğusunda kalan isk¼ndan sonra kurulan Cebel-i Bereket Sancağı ve kazalarına 1912 Anadolu Baędat demiryolu yapıłana kadar ulaşım g¼çl¼kle sağlanmaktadır. B¼lgelerin yerleşime yeni açılmış olması ve ulaşım problemlerinden ¼t¼r¼ daha az sayıda ve az nitelikli kamu yapıları yaptırılmıştır. Devlet otoritesinin sonradan sağlandığı bir b¼lge olması sebebiyle k¼ylerinde dahi devlet iradesi ile yaptırılan kamu yapılarından s¼z edilmesi m¼mk¼nd¼r.

Kozan Sancağı, T¼rkmen n¼fus arasında g¼cebelięin yaygın olması nedeniyle geç gelişmiş, ulaşım açısından sıkıntılı bir b¼lgedir. Kamu yapıları daha az sayıda olup, bunlar genellikle y¼netim ve askeri amaçlı yapılardır. Bu b¼lgeden b¼y¼k çaplı bir ulaşım projesi geçmediği için ulaşım yapısına rastlanmamıştır.

Adana Sancağı'na bakıldığında ise Karaisalı; üretim olarak keresteciliğin h¼kim olduğu gelişmemiş bir kaza durumundadır. Bu y¼zyılda devlet tarafından yaptırılan bir kamu yapısına rastlanmamıştır. Geleneksel konutların kamu yapısı işleviyle kullanıldığı tespit edilmiştir. Halkın yaz aylarında yaylaya g¼çmesinden ¼t¼r¼ H¼k¼met Konağı'nın da taşındığı, sabit bir yerinin olmadığı ileri s¼r¼lmektedir.

Ceyhan (Hamidiye) kazasının g¼çmen n¼fus ile yeni kurulmuş bir yerleşim olması bu b¼lgede daha az sayıda kamu yapısı yaptırılmasına yol açmıştır.

Vilayet genelindeki kamu yapılarına mimari açıdan bakıldığında ise tek bir üsluptan söz edilmesi güç olup, farklı dönemlerde yapılmaları nedeniyle farklı biçimlenişlerin hâkim olduğu görülmüştür. Ortak özellikleri yığma yapım sistemi ile en fazla üç katlı olarak yapılmış olmalarıdır. Özgün kat döşemeleri ahşap kirişlemeli ya da volta şeklindedir. Yapı türlerine göre incelendiğinde daha özelleşmiş bulgular elde edilmektedir.

Yönetim yapıları

Hükümet konakları, vali konakları, belediye binaları, posta telgraf binaları, gümrük yapıları ve hapishanelerden oluşmakta olup, Adana Vilayeti sınırları içerisinde sayıca en çok tespit edilmesine rağmen günümüze en az ulaşan gruptur. Günümüzde az sayıda olmasının nedeni; belediye, posta telgraf binası ve hapishane yapılarının bugüne ulaşmamasıdır.

Hükümet konakları; vilayet genelinde en yaygın yapı türüdür. Her kaza ve sancak merkezinde hükümet konağı bulunmakta olup, vilayet olduğu dönemde 16'sı devlet tarafından yeni (müceddeden) inşa ettirilmiştir. Konum olarak kent merkezinde yer alan bu yapılar, sancağın ya da kazanın önemine göre boyutları büyüyerek mimari açıdan nitelik kazanmışlardır. Adana ve Mersin Hükümet Konakları bu duruma örnek gösterilebilmektedir. Kütle oranları, cephe biçimlenişleri ve bezemeleri ile diğer konaklardan ayrılmaktadır.

Yaptırılan hükümet konaklarının çoğunluğu II. Abdülhamit'in tahta çıkışının 25. yılı kutlamalarına denk getirilmiştir. Bu dönemde yaptırılan konaklar mimari olarak da benzerlik göstermekte olup; genelde iki katlı, giriş aksına göre simetrik cepheli, üçgen ya da dairesel alınlıklıdır.

Vali konağı olarak tüm vilayette iki yapı tespit edilmiştir. Bunlar konum olarak kent merkezinde hükümet konağının yakınında yer almaktadırlar.

Belediye binaları genellikle yığma/kâgir iki katlı yapılar olarak inşa edilmiş, hükümet konağı yapılarını anımsatmakla birlikte daha sade bir cepheye sahiplerdir. İncelenen örneklerin genelinde giriş cephesinde 2. katta balkon çıkmaları bulunmaktadır. Belediye yapılarından günümüze ulaşan olmamıştır.

Posta telgraf binaları, döneme özgü ihtiyaç dâhilinde ortaya çıkmış, günümüze ulaşmamış yapılardır. Osmanlı arşivinde tip projelerine erişilmesine rağmen Adana Vilayeti'ndeki örneklerinde uygulanıp, uygulanmadığı bilinmemektedir. Fotoğraflarına ulaşılan yapılarda cephe biçimlenişi olarak ortak bir üslup yakalanamamıştır.

Gümrük yapıları, liman kentlerinde ortaya çıkmış, limanın yakınlarında konumlanmış sade cepheli, kâgir ve genellikle iki katlı binalardır. Bağlı buldukları limanın büyüklüğü ve önemiyle ilişkili olarak, Adana Vilayeti'ndeki gümrük yapılarının mimarileri niteliklidir.

Hapishane yapıları, kent merkezlerinde hükümet konaklarının yakınlarında inşa edilmiş, tasarlanırken belirli bir plan tipi uygulanmaya çalışılmıştır. Genellikle dikdörtgen planlı, ortası avlulu yapılardır. Cephelerinde ortak bir üslup tespit edilememiştir. Adana vilayetinde 11 hapishane yapısının varlığı bilinmekte olup, bunlardan 6'sı devlet tarafından bu işlev için özel olarak yaptırılan yapılardır. Geriye kalan 5 yapı farklı işlevlerden hapishaneye uyarlanan yapılardır.

Eğitim yapıları

Eğitim yapıları kendi aralarında; İptidai, Rüştiye, İdadi, Sanayi Mektebi, Jandarma Mektebi, Darümuallimat (Kız Öğretmen Okulu), Darümuallimin (Erkek Öğretmen Okulu), Darüleytam (Yetimhane Okulu), Köy İptidai Mektebi ve İlkokul olarak işlevlerine göre farklılaşmaktadır. Günümüze sayıca en çok ulaşan yapı tipidir. Bunun en önemli nedeni çoğunluğunun hala eğitim yapısı olarak kullanılmasıdır. Farklı dönemlerde ortaya çıkmış olmaları nedeniyle, kendi aralarındaki işlev farklılıklarından dolayı ortak bir üsluba ya da biçimlenişe sahip değildir. Öğretmen okulları, jandarma mektepleri, köy mektepleri gibi aynı işlev için üretilen yapılar kendi aralarında benzerlik göstermektedir.

Ulaşım yapıları

Ulaşım yapılarına gar ve istasyon yapıları dâhil edilmiştir. Büyük ulaşım projeleri ile bağlantılı olarak ortaya çıkan bu yapıların, yapılış dönemine göre biçimlenişleri benzerlik göstermektedir. Buldukları bölgenin önemine göre mimari olarak nitelik kazanmaktadırlar. Adana Vilayeti'ni etkileyen iki önemli ulaşım projesi olmuştur. İlki 1886 yılında İngiliz-Fransız ortak sermayesi ile yapılan Adana-Mersin Demiryolu'dur.

Günümüzde kullanılmayan bu hat üzerindeki istasyon binaları benzer mimari özellik göstermektedir. İkincisi, Anadolu-Bağdat Demiryolu'nun etaplarından biri olarak 1910-12 yılları arasında Adana Vilayeti'nden geçen hattır. Bu hat üzerindeki istasyon binaları üslup olarak yakınlık göstermektedir. Bu hat üzerinde sadece Adana İstasyonu diğer ulaşım yapılarından ayrılmaktadır. Vilayet merkezi olmasından ötürü 1. Ulusal Mimari tarzında gar binası olarak inşa edilmiştir.

Askeri yapılar

Adana Vilayeti genelindeki askeri yapılara kışlalar, karakol binaları, askeri depolar ve cephanelikler girmektedir. Kışlalar genellikle yerleşim yeri dışında, kale etekleri gibi bölgeye hâkim bir konumda inşa edilmişlerdir. Kışla yapıları taş malzeme ile yığma yapı tekniğinde yapılmış, genellikle belirli bir plan tipi uygulanmıştır. Bu tip, dikdörtgen planlı; ortası avluludur. Planda her bir bölüm koğuş şeklinde düzenlenerek, orta avluya açılmaktadır. Kışla yapılarının diğer bir biçimlenişi ise dikdörtgen plan kübik kütle şeklindedir. Adana Yüreğir kışla binası dışında diğer yapılar günümüze ulaşmamıştır.

Askeri depolar ve cephanelikler kışla yapılarının yakınlarında taş malzemedeki kâgir olarak inşa edilmişlerdir. Askeri cephanelikler dikdörtgen planlı olup, ortasında cephaneliğin saklandığı ikinci bir dikdörtgen yapı daha bulunmaktadır. İçeride yer alan yapının beden duvarlarında havalandırma amaçlı dar boyutlu boşluklar bırakılmıştır. Silifke kışlasının deposu (cephaneliği) dışında günümüze ulaşan olmamıştır.

Karakol binaları konum olarak yerleşim merkezine yakın ve asayiş konusunda sıkıntılı bölgelerde inşa edilmişlerdir. Kent merkezindeki karakol binaları genelde yığma/kâgir ve iki katlı olarak yaptırılmışlardır. Sınır bölgelerindeki yerleşimlerde kalan karakollar tek katlı, taş yığma yapılardır.

Sağlık yapıları

Hastanelerin büyüme ihtiyacı karşısında, 19. yy sonu 20. yy başına ait sağlık yapıları hastane kompleksleri içinde kalmış ya da yıkılmışlardır. Bu nedenle, Adana Vilayeti sağlık yapılarından günümüze sadece üç örnek ulaşmıştır. İncelenen yapılar yığma/kâgir inşa edilmiş olup, belirli bir üslup oluşturmamaktadır.

Adana Vilayeti'nde inşa edilen kamu yapılarının genel özelliklerine dair değerlendirme ve sonuçlar aşağıdaki tablolarda özetlenmiştir.

Yapı Türleri	Özellikleri
Yönetim Yapıları	Adana Vilayeti'nde sayıca en çok tespit edilen ama günümüze en az sayıda ulaşan gruptur
Hükümet konakları	En yaygın yapı türü Her kaza ve sancak merkezinde hükümet konağı bulunmaktadır 16'sı devlet tarafından yeni (müceddeden) inşa ettirilmiştir Konum: Kent merkezi Sancağın ya da kazanın önemi boyut ve mimarilerini etkilemiştir Örneğin: Adana ve Mersin Hükümet Konakları Hükümet konaklarının çoğunluğunun açılışı II. Abdülhamit'in tahta çıkışının 25. yılı kutlamalarına denk getirilmiştir Bu dönemde yaptırılan hükümet konakları mimari olarak da benzerlik göstermektedir: İki katlı, simetrik cephe, üçgen ya da dairesel alınlıklı
Vali konağı	Tüm vilayette iki yapı tespit edilmiştir Konum: Hükümet konaklarının yakınlarında
Belediye binaları	Yığma/Kâgir İki katlı Sade cephe Genellikle giriş cephesinde 2.katta balkon çıkması yer almaktadır
Posta telgraf binaları	Günümüze ulaşmamış yapılardır Cephe biçimlenişlerinde ortak bir üslup tespit edilememiştir
Gümrük yapıları	Liman kentlerinde ortaya çıkmıştır Liman yakınlarında inşa edilmişlerdir Sade cephe Kâgir ve bir - iki katlı binalar Bağlı oldukları limanın büyüklüğü ve önemiyle ilişkili yapıların mimarileri nitelik kazanmıştır
Hapishane yapıları	Hükümet konaklarının yakınlarında inşa edilmiştir Belirli bir plan tipine uyulmaya çalışılmıştır Genellikle dikdörtgen planlı, ortası avlulu yapılardır Avlunun etrafı koğuşlar ile çevrilidir Cephelelerinde ortak bir üslup tespit edilememiştir

Yapı Türleri	Özellikleri
Eğitim Yapıları	Günümüze sayıca en çok ulaşan gruptur Çoğunluğu günümüzde de eğitim yapısı olarak kullanılmaktadır Öğretmen okulları, jandarma mektepleri, köy mektepleri gibi aynı işlev için üretilen yapılar mimari olarak benzerlik göstermektedir
Ulaşım Yapıları	Büyük ulaşım projeleri ile bağlantılı olarak inşa edilmişlerdir Yapılış dönemine göre biçimlenişleri benzerlik göstermektedir 1886 yılında yapılan Adana-Mersin demiryolu istasyon binaları benzer mimari özellikler göstermektedir Anadolu-Bağdat demiryolunun etaplarından biri olarak 1910-12 yılları arasında Adana Vilayeti'nden geçen hat üzerindeki istasyon binaları da üslup olarak yakındır
Askeri Yapılar	Kışlalar, karakol binaları, askeri depolar ve cephanelikler
Kışlalar	Yerleşim yerleri dışında; yüksek, kale etekleri gibi bölgeye hâkim bir konumda inşa edilmişlerdir Taş malzeme ile yığma yapım tekniğinde yapılmışlardır Yaygın biçimleniş dikdörtgen planlı ortası avluludur Planda her bir bölüm koğuş şeklinde düzenlenerek, orta avluya açılmaktadır Rastlanan diğer bir biçimleniş ise dikdörtgen planlı, kübik kütle şeklindedir. Örneğin: Adana Yüreğir Kışla Binası, Silifke Kışla Binası
Askeri depolar ve cephanelikler	Kışla yapılarının yakınlarında taş malzemedен kâgir olarak inşa edilmişlerdir Askeri cephanelikler: Dikdörtgen planlı, ortasında cephaneliğin saklandığı ikinci bir dikdörtgen yapı daha bulunmaktadır İçeride yer alan yapının beden duvarlarında havalandırma amaçlı dar boyutlu boşluklar bırakılmıştır
Karakol binaları	Konum olarak yerleşim merkezine yakın ve asayiş konusunda sıkıntılı bölgelerde inşa edilmişlerdir Kent merkezindeki karakol binaları: yığma/kâgir ve iki katlı Sınır bölgelerindeki karakollar: taş yığma ve tek katlı
Sağlık Yapıları	Adana Vilayeti sağlık yapılarından günümüze üç yapı ulaşmıştır İlk örnekler pavyon şeklindedir Yığma/kâgir olarak inşa edilmiş olup, mimari olarak ortak bir üslup oluşturmamaktadırlar

Günümüze ulaşan kamu yapılarının koruma sorunlarının değerlendirilmesi

Adana Vilayeti'ndeki kamu yapılarına genel olarak bakıldığında; yönetim, eğitim, ulaşım, askeri ve sağlık alanında 111 yapı tespit edilmiştir. Bu yapıların 6 tanesi kayıtlarda geçmesine rağmen yeterli veriye ulaşılamadığı için sadece listelenmiş, değerlendirmeye alınmamıştır. Tez içerisinde sözü edilen 105 yapının 50'si günümüze ulaşmış olup, 55'i proje safhasında kalmış ya da farklı sebeplerden dolayı varlığını sürdürememiştir.

Günümüze ulaşan kamu yapılarının 48'i özgünlük açısından orta ve kötü durumdadır. Bu durum; yapıların özgün cephe düzenlerini muhafaza etmelerine rağmen yapılan restorasyonlarda kat eklenmesi, planda yapılan değişiklikler, betonarme sistemde güçlendirme, özgün kat döşemelerinin ve merdivenlerinin betonarme ile değiştirilmesi gibi müdahaleler geçirdiklerini göstermektedir. Plan şemasını, cephe düzenini, kütle oranlarını, malzeme ve yapım tekniği ile iç mekânını birarada koruyan sadece iki yapıya rastlanmıştır.

Günümüze ulaşan kamu yapılarının 36 tanesi taşıyıcı yapı açısından iyi durumdadır. Bunun en önemli nedeni yapıların büyük çoğunluğunun Adana depreminin ardından restore edilmiş ve kullanılıyor olmasıdır. Yapıların %79'una karşılık gelen 39 yapı günümüzde aktif olarak, 1 yapı ise mevsimlik kullanılmaktadır. Sadece %20'lik dilimi oluşturan 10 yapı günümüzde işlevsiz durumdadır. İşlevsiz yapıların 5'i taşıyıcı yapı olarak kötü durumdadır. Bunların 3'ü eğitim yapısı, 1'i ulaşım yapısı ve 1'i de askeri yapı olarak gruplandırılmıştır.

Genel olarak değerlendirdiğimizde Adana Vilayeti'nde varlığı tespit edilen kamu yapılarının yarıya yakını günümüze ulaşmış ve taşıyıcı yapı olarak iyi durumdadır. Büyük çoğunluğu kullanılmakta, ancak geçirdikleri restorasyonlar nedeniyle cephe düzenlerini korumalarına rağmen, özgünlüklerini büyük oranda kaybetmiş bulunmaktadır.

Sonuç

Kentler tarih boyunca siyasal iktidarın izlerini barındırmıştır. İktidar kendi yönetim mekanizmasını kurarken, bu mekanizmanın aygıtı olan yapılarla da kenti şekillendirmiştir. Osmanlı coğrafyasında Tanzimat Dönemi ile birlikte bu durum daha

belirgin bir hal almış, süreç içerisinde Osmanlı kentlerinde o döneme kadar rastlanmayan kamusal yapı türleri ortaya çıkmıştır.

1865 yılında yapılan zorunlu iskân ve 1869 yılında Adana Vilayeti'nin kurulması ile birlikte Osmanlı yönetimi, Adana Vilayeti sınırları içerisinde kalan bölgeye büyük oranda hâkim olmuştur. Kamu yapıları aracılığı ile kentte bir disiplin oluşturmuştur. Kamu yapıları Adana Vilayeti'nde merkezden en küçük yönetim birimi olan köylere kadar dağılım göstermiş, ancak bu dağılım eşit bir şekilde gerçekleşmemiştir. Ekonomik olarak gelişmişlik durumuna, nüfus ve ihtiyaçlara göre özellikle sahil şeridinde kalan liman kentlerinde daha çok kamu yapısı üretilmiştir. Vilayet merkezi olan Adana ya da 19.yy sonunda Levantenlerin ve Avrupalı tüccarların yaşadığı Mersin gibi şehirlerde inşa edilen, hükümet konağı gibi merkezi otoriteyi temsil eden kamu yapılarının daha nitelikli olduğu görülmektedir.

Hükümet konakları yerleşimin en merkezi yerinde konumlanmış olup, çevresinde yönetim yapıları bulunmaktadır. Belediye, vali konağı, posta telgraf binası, hapishane ile birlikte bir yönetim merkezi oluşturmaktadır. Adana, Mersin ve Silifke'de bu organizasyon görülmektedir.

20.yy başı Adana vilayet merkezinde; Hükümet Konağı'nın karşısında Belediye yapısı, yanında Vali Konağı, hemen arkasında Hapishane ve yakınlarında Posta Telgraf binası yer almaktadır.

Mersin'de Hükümet Konağı'na eklenti olarak konağın arkasına Hapishane ve Jandarma Dairesi inşa edilmiştir. Yakınlarındaki Gümrük Meydanı'nda ise Belediye Binası bulunmaktadır.

Silifke'de Hükümet Konağı'nın güneyinde günümüzde Vergi Dairesi olan yerde Hapishane, doğusunda Vali Konağı inşa edilmiştir.

Eğitim yapıları bu dönemde yaygınlaşmış olup, devlet tarafından köylere dahi iptidai mektepleri yaptırılmıştır. Belirli bir konuda uzmanlaşmış nitelikli eleman yetiştirmek için sanayi, ziraat, jandarma mekteplerinin ortaya çıktığı görülmektedir.

Demiryolu projeleri ile ulaşım ağları genişlemiş, Adana Vilayeti daha ulaşılabilir bir bölge olmuştur. Askeri yapılar ve hastane yapıları ile birlikte modern bir kent görünümü almıştır.

Savaşların ve iç karışıklıkların yaşandığı bir süreç olması, ayrıca deprem, terk, bayındırlık faaliyetleri, koruma bilincinin gelişmemiş olması gibi nedenlerle yapıların yarısından fazlası günümüze ulaşamamıştır. 1869-1930 yılları arasında inşa edilmiş olup, günümüze ulaşan 50 adet kamu yapısı bulunmaktadır. Bu yapılar, Adana'da 21, Mersin'de 17, Osmaniy'e'de 7, Hatay Hassa ve Payas'ta 3, Gaziantep İslahiye'de 2 olmak üzere dağılım göstermektedir. Yapı türleri açısından dağılımına bakıldığında ise; 10 yönetim yapısı, 17 eğitim yapısı, 14 ulaşım yapısı, 6 askeri yapı ve 3 sağlık yapısı bulunmaktadır. Yapıların genelinin taşıyıcılık durumları iyi olmasına rağmen, geçirdikleri müdahalelerden ötürü malzeme ve yapım sistemi açısından özgünlüklerini yeterince koruyamamışlardır. İncelenen yapılarda tespit edilen durumlardan biri; dış duvarlar ya da yapım sisteminin kısmi olarak korunmasına rağmen döşeme veya tavanların betonarmeye dönüştürülmesi, iç mekânların tamamen yenilenmiş olmasıdır. Asma tavan ve zeminlerde karo seramik uygulamaları görülmektedir. Günümüzde kamusal işlevlerini sürdüren bu yapılarda görülen müdahaleler, yapıyı sağlamlaştırma ve bununla birlikte kullanıcıların konforunu sağlama amaçlı olsa da yapının özgünlüğüne zarar vermesi nedeniyle bunlardan uzak durulması gerekmektedir.

Günümüze ulaşan yapılar, 19. yy Osmanlı devlet erkinin yönetsel olarak geçirdiği değişimlerin Adana Vilayeti'ndeki yansımaları olması ve 20. yy'daki kurumların temellerini oluşturmaları açısından önemlidir. Bunun yanında betonarme yapılarla kuşatılmış şehirlerimizde, 19. yy sonu 20. yy başına ait malzeme ve yapım tekniklerini barındırmaları; plan, cephe biçimlenişleri ve kütsel boyutları ile diğer yapılardan ayrılarak özgün bir nitelik kazanmaktadırlar. Kentsel ve toplumsal hafızanın canlı tutulması, 19. yy Adana Vilayeti'nin dağılması ile oluşmuş günümüz kentlerinin kendine has özelliklerinin ortaya çıkarılması ve var olan yapı stoğunun değerlendirilmesi, ancak mevcut yapılara sürdürülebilir koruma sağlamakla mümkün olabilir. Bunun için ulusal ve yerel ölçekte kültür mirası kavramını geliştirmek, yapılara müdahale edilirken özgün niteliklerine zarar vermeme endişesi ile hareket etmek, yapılan her müdahalenin kayıt altına alınarak dönüştürülebilir olmasını sağlamak öncelik olmalıdır. Kullanılan yapıların

var olan işlevlerinin devamlılığını sağlarken, kullanılmayan yapılara da uygun işlevler verilmesi yapıların korunmasına katkı sunacaktır. Kültür varlığı niteliğine sahip kamusal yapıların hangi dönem ya da koşullar altında ortaya çıktıklarına bakılmaksızın korunmalarını sağlamak; devlet yönetiminin geçirdiği bir evreyi yansıtmaları, kent hafızasında yer edinmeleri ve toplumumuzun ortak değeri olmaları nedeniyle yurttaşlık ve insanlık görevimizdir.

KAYNAKLAR

- [1] Cuinet, V. (1892). La Turquie D'Asie, C.II, Paris
- [2] Toksöz, M. ve Yalçın, E., (1999). "Modern Adana'nın Doğuşu ve Günümüzdeki İzleri", Abdullah Kuran için Yazılar, 436-452, Ed. Çiğdem Kafesçioğlu ve Lucienne Thys Şenocak, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul
- [3] Anonim., (1981). "Adana", Yurt Ansiklopedisi: Türkiye, İl İl: Dünü, Bugünü, Yarını, Cilt 1. Anadolu Yayıncılık. İstanbul
- [4] Sansar, M. F., (2006). Fırka-ı İslahiye ve Osmaniye(Cebel-i Bereket), Hasret Matbaacılık, Osmaniye
- [5] Davison, R. H., (1963). Reform in the Ottoman Empire 1856-1876, Princeton University Press, Princeton, New Jersey
- [6] Çadırcı, M., (1991). Tanzimat Döneminde Anadolu Kentleri'nin Sosyal ve Ekonomik Yapıları, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara
- [7] Ramazanoğlu, G., (2012). Adana'da Tarih Tarih'te Adana, Kare Yayınları, İstanbul
- [8] Toros, T., (1940). Ziya Paşanın Adana Valiliği, Yeni Adana Basımevi, Adana
- [9] Gazette İnternet Haber Portalı, Adana'nın İz Bırakan Valisi; Abidin Paşa, gazette.com.tr/HaberDetay.aspx?id=16681, 15 Kasım 2014
- [10] Gezici, A., (2011). Kudretli Bir Valinin Aşırı Acıklı Veda Töreni, <http://www.5ocaknews.com/haberler/kose-yazilari/kudretli-bir-valinin-asiri-acikli-veda-toreni.html>, 29 Temmuz 2015
- [11] Maksudyan, N., (2008). "1909 Adana Olayları Ertesinde Cemal Bey'in Osmanlı Valiliği ve Osmanlılık İdeali", Toplumsal Tarih Dergisi, 174: 22-28, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul
- [12] Adana Büyükşehir Belediyesi, Tarihçe, <http://www.adana.bel.tr/tarihce/>, 12 Haziran 2017
- [13] Ünlü, T. S. ve Ünlü, T., (2009). İstasyondan Fener'e Mersin, Mersin Ticaret ve Sanayi Odası Yayınları, Mersin
- [14] Ener, K., (1961). Tarih Boyunca Adana Ovasına Bir Bakış, Berksoy Matbaası, İstanbul

- [15] Quartaert, D., (2004). Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi, Eren Yayıncılık, İstanbul
- [16] Aykan, G., (2008). Adana Almanacağı – Salnamesi (1309), Adana
- [17] Orosdi Back Mağaza Afişi, <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Orosdi-back-6.jpg>, 29 Temmuz 2015
- [18] Acevit, F., Baltacı, M., Uygur, H., Sezer, T., (2009). Tarihi Fotoğraflarla Adana, A.B.B. Altınkoza Yayınları, Adana
- [19] Eyüpgiller, K., (1999). Bir Kent Tarihi Kastamonu, Eren Yayıncılık, İstanbul.
- [20] Karpat, K., (2003). Osmanlı Nüfusu 1830-1914, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul
- [21] Arıkoğlu, D., (1961). Hatıralarım, Tan Gazetesi Matbaası, İstanbul
- [22] Rother, L., (1971). Die Stadte der Çukurova: Adana – Mersin – Tarsus, Im Selbstverlag des Geographischen Instituts der Universtat Tübingen
- [23] Aktüre, S., (1975). "17. Yüzyıl Başından 19. Yüzyıl Ortasına Kadarki Dönemde Anadolu Osmanlı Şehrinde Şehirselleşmenin Süreci", ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi, 1(1): 101-128
- [24] IFAD., (2003). Karpostallarla Mersinde Ticaret ve Yaşam. Mersin Ticaret ve Sanayi Odası Yayınları, Mersin
- [25] Develi, H. Ş., (2001). Düünden Bugüne Mersin (1836-1990), Mersin Ticaret Odası Yayınları, Mersin
- [26] Aykan, G., (2008). Adana Almanacağı – Salnamesi (1319), Adana
- [27] Terzi, M. A. ve Ergün, A., (2014). Osmanlı Vilayet Salnamelerinde Cebel-i Bereket Sancağı, Ulusoy Matbaası, Osmaniye
- [28] 20. yüzyıl başında Kozan haritası, <http://www.houshamadyan.org/en/mapottomanempire/vilayet-of-adana/sandjakofsis.html>, 1 Eylül 2016
- [29] Ortaylı, İ., vd., (1984). "Söyleşi: Osmanlı'dan Bugüne Hükümet Konakları", Yön: Güven Birkan, Mimarlık, 84 (5): 3-15
- [30] Topçubaşı, M. ve Eyüpgiller, K., (2010). "19. yüzyılda Kastamonu Eyaleti'nde Hükümet Daireleri ", İTÜ Dergisi Mimarlık Planlama Tasarım, 9(2): 108-120
- [31] Batur, A., (1985). "Batılılaşma Döneminde Osmanlı Mimarlığı", Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi, 4: 1038-1067
- [32] Tanyeli, U., (1995). "Türkiye'de Modernleşmenin Unutulmuş Tanıkları: Askeri Mimarlık El Kitapları" 263(3): 38-42
- [33] T.C. Başbakanlık Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Yönetim, https://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=Y%C3%96NET%4%BOM, 25 Eylül 2016
- [34] Adana Hükümet Konağı Fotoğrafı, Servet-i Fünun Dergisi, 1894 (552): 1, 27 Eylül 1317

- [35] Adana Hükümet Konağı Dosyası, Adana Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu Arşivi
- [36] Yarpuz Hükümet Konağı Dosyası, Adana Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu Arşivi
- [37] Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Cebel-i Bereket Hükümet Konağı Fotoğrafı, [http://www.goosmaniye.com/#prettyPhoto\[gal2\]/4/](http://www.goosmaniye.com/#prettyPhoto[gal2]/4/), 27 Mayıs 2017
- [38] Develi, H. Ş., (2007). Eski Mersinde Yaşam, Mersin
- [39] Uslu, B., (2001). Geçmişten 2000'li Yıllara Hassa, Erdemli
- [40] Hassa Hükümet Konağı Dosyası, Adana Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu Arşivi
- [41] Lambert, R., (1911). Hadjin and the Armenian Massacres, Kessinger Publishing, LLC
- [42] 123 Yıllık Belediye Binası, <http://adanadantaraf.com/?/haber/oku/1601,30.01.2007>
- [43] Kütük, A., (Tarih yok), Bir Zamanlar Kozan Ekrem Matbaası, Adana
- [44] Osmaniye Hükümet Konağı Dosyası, Adana Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu Arşivi
- [45] Hamidiye (Ceyhan) Hükümet Konağı Fotoğrafı, Servet-i Fünun Dergisi, 1894(633): 2, 29 Mayıs 1319
- [46] Öz, H., (2012). Yakın Tarihte Tarsus (1850-2000), Alev Dikici Basım, Adana
- [47] Islahiye Hükümet Konağı Fotoğrafı, Servet-i Fünun Dergisi, Sayı: 1894 (660): 1, 4 Kanunievvel 1319
- [48] İlisulu, K., (1961). Ermenek. Mars Matbaası, Ankara
- [49] Bardakçı, H., (2005). Bütün yönleriyle Ermenek Başyayla ve Sarıveliler, Erçev, İstanbul
- [50] T.C. Başbakanlık Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Gümrük, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GT_S.59297fbf152274.25133605, 27 Nisan 2017
- [51] Şahin, E., (2010). 19.yy Osmanlı Liman Kentlerinde Ticaret ve Ticaret Yapılarının İrdelenmesi ile Kalenderis Eski Gümrük Binası Koruma ve Restorasyon Önerisi, Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Isparta
- [52] Kızkalesi, Aydıncık Eski Fotoğrafı, <http://www.kizkalesinde.com/place/mersin-aydincik/>, 25 Nisan 2017
- [53] Yıldız, G., (2002). Osmanlı Devleti'nde Hapishane Islahatı, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul
- [54] Amerika Kongre Kütüphanesi II. Abdülhamit Arşivi, Adana Mekteb-i İdadi Fotoğrafı, <https://www.loc.gov/resource/cph.3b28155/>, 21 Mart 2015

- [55] Adana Hamidiye Sanayi Mektebi Fotoğrafi, Servet-i Fünun Dergisi, 1894 (504):148, 26 Teşrinievvel 1316
- [56] Adana İnkılap İlkokulu Dosyası, Adana Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu Arşivi
- [57] Adana Fen Lisesi Dosyası, Adana Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu Arşivi
- [58] Yücel, H. A., (1994). Türkiye’de Orta Öğretim, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara
- [59] Anonim., (2006). Adana Kentsel Kültür Envanteri, Adana Valiliği Yayınları, Adana
- [60] Eski Çevik Kuvvet Binası Dosyası, Adana Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu Arşivi
- [61] Gazi İlkokulu Dosyası, Adana Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu Arşivi
- [62] Ulaş, M., (2011). “Adana Gazipaşa İlkokulu”, Güney Mimarlık, 3: 51-54.
- [63] Anonim., (2014). Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, Osmaniye İl Kültür Ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, Osmaniye.
- [64] Osmaniye 7 Ocak İlkokulu Dosyası, Adana Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu Arşivi
- [65] Kozan İstiklal İlkokulu Dosyası, Adana Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu Arşivi
- [66] Yılmaz, M., Vd., (1998). Cumhuriyet Öncesi ve Cumhuriyet Sonrası İçel’de Eğitim, Mersin
- [67] Uğuz, S. ve Karataş, Y., (2013). Tarsus Rüştüye’sinden Misak-ı Millî İlkokulu’na Bir Okulun Gelişimi ve Dönüşümü, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 10(22):47-64
- [68] Misak-ı Milli İlkokulu Dosyası, Adana Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu Arşivi
- [69] Uğuz, S., (2012). Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Modernleşme Sürecinde Tarsus’ta Eğitim, Türkiye Araştırmaları Enstitüsü Dergisi (TAED), 47:319-354
- [70] Özbek Köyü İlkokulu Dosyası, Adana Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu Arşivi
- [71] Boğosyan, A. ve Taşçıyan, V., (2014). Sis – Okullar, <http://www.houshamadyan.org/tur/haritalar/adana-vilayeti/siskozan-sancaği/egitim-ve-spor/okullar.html>, 30 Ocak 2017
- [72] Erim, M., (2014). Osmanlı Belgelerinde İçel Sancağı Anamur Kazası, Sis Yayıncılık ve Dağıtım, İstanbul
- [73] Akpolat, M. S., (2002). Adana – Mersin Demiryolu İstasyon Binaları / 19.yy Mimarlığından Bir Kesit, 19.yy’da Mersin ve Akdeniz Dünyası Kollokyumu, Akdeniz Kent Araştırmaları Merkezi Yayınları, Mersin.
- [74] Şenyiğit, Ö. ve Erten, E. (2011). “Adana-Mersin Demiryolu Hattı Üzerindeki İstasyon Binalarının Tarihi ve Mimari Analizi”, Ç.Ü.Müh.Mim.Fak.Dergisi, 26(1): 37-55
- [75] Adana Tren Garı Dosyası, Adana Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu Arşivi

- [76] Adana Eski İstasyon Dosyası, Adana Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu Arşivi
- [77] Turkey Forum, Adana Eski İstasyon Binası Fotoğrafı, <http://www.turkeyforum.com/satforum/showthread.php?t=745751&page=2>, 27 Mayıs 2016
- [78] Akdağ, T., (2007). Yenice Tarihi ve Kültürü. Yenice Belediyesi Yayınları, Yenice
- [79] Varlık, B., (1977). Emperyalizmin Çukurova'ya Girişi, Tüm İktisatçılar Birliği Yayınları, Ankara
- [80] Günaydın gazetesi, Eski Pozantı Tren Garı Fotoğrafı, [http://m.gunaydingazetesi.com.tr/foto-galeri/slayt/23/\)#&ui-state=dialog](http://m.gunaydingazetesi.com.tr/foto-galeri/slayt/23/)#&ui-state=dialog), 27 Ekim 2016
- [81] Panoramio Fotoğraf Paylaşım Sitesi, Pozantı Tren Garı Fotoğrafı, <http://www.panoramio.com/photo/55582193>, 27 Ekim 2016
- [82] Satılık Kartpostal İnternet Sitesi, Eski Toprakkale Tren İstasyonu Fotoğrafı, <http://satilikkartpostal.blogspot.co.uk/2010/04/>, 11 Mart 2017
- [83] Demiryolcuyuz.com, Toprakkale Tren Garı Fotoğrafı, <http://www.demiryolcuyuz.com/istasyonlar/6-bolge/168-toprakkale-stasyonu.html>, 11 Mart 2017
- [84] Osmaniye Tren İstasyonu Dosyası, Adana Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu Arşivi
- [85] Payas Tren İstasyonu Dosyası, Adana Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu Arşivi
- [86] Şenyiğit, Ö., (2015). "Adana - Mersin Demiryolu Hattı Üzerindeki İstasyon Binaları", Güney Mimarlık, 19: 45-51
- [87] Şenyiğit, Ö. (2002). Adana - Mersin Demiryolu Hattı Üzerindeki İstasyon Binalarının Tarihi ve Mimari Analizi, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana
- [88] Aktüre, S., (1985). "Osmanlı Devleti'nde Taşra Kentlerindeki Değişimler", Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi, 4: 891-904
- [89] Cilicia Campaign : Birth of Modern Turkey, 1920 yılı Adana Kolordu Fotoğrafı, http://www.eliecilicie.net/photos_3.htm, 20 Mart 2016
- [90] Adananın Eski Fotoğrafları, Adana Kışla Binası Eski Fotoğrafı, <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=568296486707046&set=g.495586090482780&type=1&theater>, 29 Nisan 2017
- [91] Adana Kışla Binası Dosyası, Adana Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu Arşivi
- [92] Adana Kent Rehberi, Feke'nin 20.yy İlk Yarısına Ait Fotoğrafı, <http://www.adanakentrehberi.com/haber/ilceler/feke/113.html>, 29 Nisan 2017
- [93] Ruines de Châteaux (Kale Kalıntıları), Feke Kalesinin Fotoğrafı, <https://ruine.files.wordpress.com/2015/01/vahga-ruine-chateau1.jpg>, 10 Kasım 2016

- [94] Levantine Heritage Foundation (Levanten Mirası Vakfı), Mersin Kışlasının 1920 Yılı Fotoğrafları, <http://www.levantineheritage.com/mersina.htm>, 10 Kasım 2016
- [95] Batur, A., (1985). "Batılılaşma Döneminde Osmanlı Mimarisi", Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi, 4: 1057-58, İletişim Yayınları, İstanbul
- [96] Uçar, A., (2009). Temettuât Defterlerine göre 19. Yüzyılda Silifke, İstanbul Silifke Kültür ve Yardımlaşma Derneği Kültür Yayınları-1, İstanbul
- [97] Adana Gureba Hastanesi Fotoğrafı, Servet-i Fünun Dergisi, 1894(342): 54, 18 Eylül 1313
- [98] T.C. Başbakanlık Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Saat Kulesi, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GT_S.59733acc576f60.66387923, 27 Nisan 2017
- [99] Vikipedi, Adana Büyük Saat Kulesi Fotoğrafı, https://tr.wikipedia.org/wiki/B%C3%BCy%C3%BCK_Saat#/media/File:B%C3%BCy%C3%BCK_Saat_close-up.jpg, 18 Eylül 2016
- [100] Tarsus Saat Kulesi Fotoğrafı, Servet-i Fünun Dergisi, Sayı: 1894_217, Sayfa: 133, 27 Nisan 1311
- [101] T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Adana Kız Lisesi, http://adanakizlisesi.meb.k12.tr/tema/icerikler/hakkimizda_83651.html, 10 Mayıs 2017
- [102] Ünal, Z. G., ve Vatan, M., (2012). "Doğal Afetlere Yatkın Bölgelerde Geleneksel Dokuyu ve Mekânın Ruhunu Korumak", Mimarlık Dergisi, 365: 58-62
- [103] Çanak, E., (2015). "Cumhuriyet Döneminde Adana (Seyhan)'Da Meydana Gelen Seller Ve Alınan Önlemler (1930-1956)", Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 13(1): 296-341
- [104] ICOMOS Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi Türkiye Milli Komitesi, Carta del Restauro 1931 (Atina Tüzüğü), Çeviren: Aygül Ağır, <http://www.icomos.org.tr/?Sayfa=Tuzukler2&dil=tr>, 10 Nisan 2016
- [105] Ahunbay, Z., (2007). Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon, 4. Baskı, Yapı – Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul

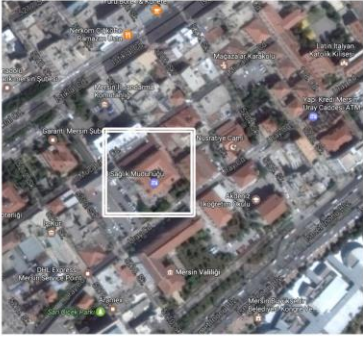
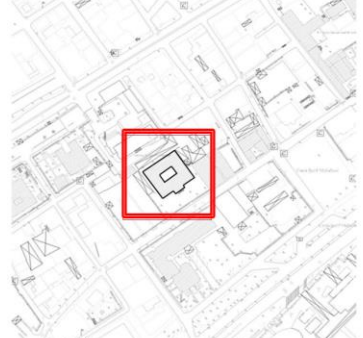

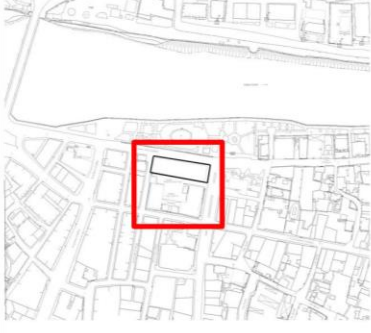

GÜNÜMÜZDE MEVCUT OLAN YAPILAR KATALOĞU

ADANA VİLAYETİ 1867-1930 YILLARINDA İNŞA EDİLEN VE GÜNÜMÜZE ULAŞAN YAPILARIN KATALOĞU							KATALOG NO: 1	
ADI: ADANA HÜKÜMET KONAĞI			YAPI TÜRÜ: Yönetim Yapısı		YAPIM TARİHİ: 1898 -1900			
İL: Adana	İLÇE: Seyhan		MAHALLE: Türkocağı		ADA NO: 109		PARSEL NO: 28	
ÖZGÜN İŞLEV: Hükümet Konağı			GÜNCEL İŞLEV: Kaymakamlık Binası		ÖNERİLEN İŞLEV: -			
KİTABESİ VAR MI? Evet (x) Hayır ( )			YAPIYA GİRİLDİ Mİ? Evet (x) Hayır ( )		KULLANIM DURUMU: ( ) Boş (x) Kullanımda ( ) Mevsimsel			
PLAN ÖZELLİKLERİ: Simetrik (x) Asimetrik ( )			CEPHE ÖZELLİKLERİ: Simetrik (x) Asimetrik ( )		KAT SAYISI: Bodrum 1 2 (3)			
Notlar: Dikdörtgen plan. 17.65x45.65m			Balkon Var Çıkma		YAPIM TEKNİĞİ: Yığıma Yığıma Yığıma Yığıma			
PENCERE Tip: Üçgen alınlıklı dikdörtgen pencere			Bezeme Diğer		MALZEME: Kesme taş Tuğla Tuğla Tuğla			
Malzeme: Ahşap			Notlar: Yapıda giriş bölümü ve köşe birimler öne çıkmıştır. Kat silmesi ve köşelerde pilastrlar bulunmaktadır.		Notlar:			
KAPI Tip: Basık kemerli dikdörtgen kapı								
Malzeme: Ahşap								
HAVA FOTOĞRAFI			VAZİYET PLANI		FOTOĞRAF			
BOZULMA NEDENLERİ:	DOĞAL AFETLER				Kütle kapsamında: - Yapının teras katının önce güney tarafı, sonra kuzey tarafı kapatılmıştır. - 1998 depremi sonrasında yapılan müdahalede yapı dönem eklerinden anırdılarak özgün formuna dönüştürülmüştür. Cephe düzeni kapsamında: - Yapının cephesi, 1940'lı yıllardan sonra dönemin mimari üslubuna göre sadeleştirilmiştir. - Cephedeki silmeler ve pencerelerdeki üçgen alınlıklar kaldırılmıştır. - Giriş kapısı dikdörtgen forma dönüştürülerek çerçevesi mermer ile kaplanmıştır. - 1998 sonrasında yapılan müdahalede özgün cephe düzenine dönülmüş orijinalinde yer alan silme ve alınlıklar yeniden eklenmiştir. Malzeme ve yapım tekniği kapsamında: - Yapının ahşap merdiveni, betonarme merdiven ile değiştirilmiştir. - Ahşap döşeme, betonarmeye dönüştürülmüştür. - Doğramalar ve döşeme kaplamaları değiştirilmiş olup, asma tavan uygulaması yapılmıştır. - Güçlendirme yapılarak sağlanmıştır.			
	UZUN SÜRELİ DOĞAL ETKENLER							
	İNSANLARIN NEDEN OLDUĞU HASARLAR							
	- 1945 depremi ve 1998 depremi sonrasında yapı yapısal olarak hasar görmüştür. - Taş yüzeylerde karama, renk değişimi - Taş yüzeylerde aşınma - Svalı yüzeylerde, svada kabarma ve dökülme							
	- Nitelsiz onarım *Yapının taşıyıcı sistemine çok fazla müdahale edilmiştir. *Özgün yapı elemanları değiştirilmiştir.							
	YAPININ TAŞIYICILIK DURUMU: (x) İyi ( ) Orta ( ) Kötü ( ) Yıkık				GENEL KORUNMUŞLUK DURUMU: ( ) İyi (x) Orta ( ) Kötü			
	Taşıyıcı sistem ve yapım malzemesi bakımından iyi durumdadır. Kaplama malzemesinde basit değişiklikler vardır.				Yapı plan, cephe düzeni ve kütle olarak özgünlüğünü korumasına rağmen malzeme ve yapım sistemi olarak özgünlüğünü yeterince koruyamaması nedeniyle orta düzeyde sınıflandırılmıştır.			
KORUNMUŞLUK DURUMU:	PLAN DÜZENİ: (x) İyi ( ) Orta ( ) Kötü Özgün plan şeması tamamen okunabilir durumdadır.				CEPHE DÜZENİ: (x) İyi ( ) Orta ( ) Kötü Özgün cephe düzeni tamamen okunabilmektedir.			
	KÜTLE: (x) İyi ( ) Orta ( ) Kötü Yapının özgün kütle oranları ve düzeni tamamen okunabilmektedir.				MALZEME VE YAPIM TEKNİĞİ: ( ) İyi (x) Orta ( ) Kötü Yapının taşıyıcı sistemini oluşturan yığıma duvarlar korunmasına rağmen döşeme ve merdivenlerinin yapım tekniği ve malzemesi değişmiştir.			
HAZIRLAYAN : NUR UMAR						İNCELEME TARİHİ: 07.02.2014		

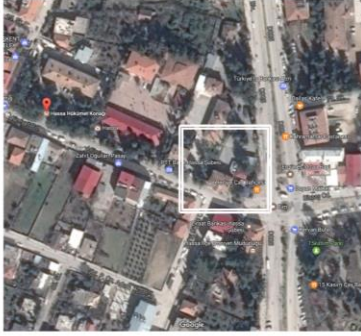

ADANA VİLAYETİ 1867-1930 YILLARINDA İNŞA EDİLEN VE GÜNÜMÜZE ULAŞAN YAPILARIN KATALOĞU										KATALOG NO: 2	
ADI: CEBEL-İ BEREKET(YARPUZ) HÜKÜMET KONAĞI			YAPININ TÜRÜ: Yönetim Yapısı				YAPIM TARİHİ: 1878				
İL: Osmaniye		İLÇE: Merkez		MAHALLE: -		Köy: Yarpuz Köyü		ADA NO: 109		PARSEL NO: 28	
ÖZGÜN İŞLEV: Hükümet Konağı				GÜNCEL İŞLEV: İşlevsiz				ÖNERİLEN İŞLEV: Kültürel			
KİTABESİ VAR MI? Evet (x) Hayır ( )			YAPIYA GİRİLDİ Mİ? Evet (x) Hayır ( )			KULLANIM DURUMU: (x) Boş ( ) Kullanımda ( ) Mevsimsel					
PLAN ÖZELLİKLERİ: Simetrik (x) Asimetrik ( )			CEPHE ÖZELLİKLERİ: Simetrik (x) Asimetrik ( )			KAT SAYISI: Bodrum 1		2		3	
Notlar: Dikdörtgen plan. 11.80x45.80m				Balkon		Çıkma		Var		YAPIM TEKNİĞİ: Yığma Yığma	
PENCERE		Tip: Dikdörtgen pencere		Bezeme		Diğer		Revak		MALZEME: M. Taş M. Taş	
KAPI		Tip: Basık kemerli dikdörtgen kapı		Notlar: Yapının girişi revaklı ve sivri kemerlidir.				Notlar: Yapının ana duvarlarda moloz taş, ara duvarlarında yassı tuğla kullanılmıştır.			
MALZEME: M. Taş		M. Taş									
HAVA FOTOĞRAFI				FOTOĞRAF				FOTOĞRAF			
											
BOZULMA NEDENLERİ:				UZUN SÜRELİ DOĞAL ETKENLER				İşlev kapsamında: - Orman müdürlüğü hizmet binası olarak kullanılmıştır. Malzeme ve yapım tekniği kapsamında: - Zemin kat tabanına beton şap döşenmiştir. (2004) - Yapının özgün ahşap merdiveni kaldırılarak ahşap malzeme ile yeniden inşa edilmiştir. - Islak hacimlerde seramik kaplanmıştır. - Duvar sıvası, boyası, kapı ve pencere doğramaları ile elektrik tesisatı yenilenmiştir. - Çatısı onarılmıştır			
				İNSANLARIN NEDEN OLDUĞU HASARLAR							
				- Bitkilenme							
				- Metal elemanlarda korozyon ve paslanma							
				Yapının geçirdiği niteliksiz onarımlar							
YAPININ TAŞIYICILIK DURUMU: (X) İyi ( ) Orta ( )Kötü ( ) Yıkık				GENEL KORUNMUŞLUK DURUMU: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü							
Yapının taşıyıcılık sorunu yoktur. Yüzeysel bozulmalar gözlemlenmiştir.				Yapı plan, cephe düzeni ve kütle olarak özgünlüğünü korumasına rağmen malzeme ve yapım sistemi olarak özgünlüğünü yeterince koruyamaması nedeniyle orta düzeyde sınıflandırılmıştır.							
PLAN DÜZENİ: (X) İyi ( ) Orta ( )Kötü				CEPHE DÜZENİ: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü							
Özgün plan şeması tamamen okunabilir durumdadır.				Özgün cephe düzeni tamamen okunabilmektedir.							
KÜTLE: (X) İyi ( ) Orta ( )Kötü				MALZEME VE YAPIM TEKNİĞİ: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü							
Yapının özgün kütle oranları ve düzeni tamamen okunabilmektedir.				Yapım tekniği günümüzde korunmasına rağmen yapılan müdahaleler sonucunda merdivenleri, döşeme ve dış cephe kaplamaları değiştirilmiştir.							
HAZIRLAYAN : NUR UMAR										İNCELEME TARİHİ: 10.07.2015	

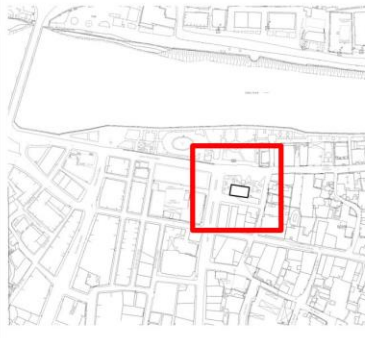

ADANA VİLAYETİ 1867-1930 YILLARINDA İNŞA EDİLEN VE GÜNÜMÜZE ULAŞAN YAPILARIN KATALOĞU						KATALOG NO: 3	
ADI: MERSİN HÜKÜMET KONAĞI		YAPININ TÜRÜ: Yönetim Yapısı		YAPIM TARİHİ: 1901-1905			
İL: Mersin		İLÇE: Akdeniz		MAHALLE: Cami Şerif		ADA NO: 54	
İLÇE: Akdeniz		MAHALLE: Cami Şerif		PARSEL NO: 3			
ÖZGÜN İŞLEV: Hükümet Konağı		GÜNCEL İŞLEV: Ceza Mahkemesi		ÖNERİLEN İŞLEV: -			
KİTABESİ VAR MI? Evet ( ) Hayır (x)		YAPIYA GİRİLDİ Mİ? Evet (x) Hayır ( )		KULLANIM DURUMU: ( ) Boş (x) Kullanımda ( ) Mevsimsel			
PLAN ÖZELLİKLERİ: Simetrik (x) Asimetrik ( )		CEPHE ÖZELLİKLERİ: Simetrik ( ) Asimetrik (x)		KAT SAYISI: Bodrum		1 (2) 3	
Notlar: Dikdörtgen plan, ortası avlulu		Balkon Var		Çıkma		YAPIM TEKNİĞİ: Yığma Yığma	
PENCERE Tip: Dikdörtgen pencere		Bezeme Var		Diğer		MALZEME: Kesme taş Kesme taş	
MALZEME: Ahşap		Notlar: Yapının cephesinde silmeler, pencere ve kapıları çevresinde taş kemerli söveler bulunmaktadır.				Notlar: Yapının içi betonarme olarak yeniden yapılmıştır.	
KAPI Tip: Dikdörtgen kapı		MALZEME: Demir					
HAVA FOTOĞRAFI		VAZİYET PLANI		FOTOĞRAF			
							
BOZULMA NEDENLERİ:	UZUN SÜRELİ DOĞAL ETKENLER		Cephe düzeni kapsamında (1925 sonrası) - Ön cephede yer alan Osmanlı mührü Atatürk rölyefi ile değiştirilmiştir. Kütle kapsamında - Zemin katın ortasında yer alan havuz kaldırılmıştır. Malzeme ve yapım tekniği kapsamında (2012) - İç mekanlar betonarme olarak yeniden yapılmıştır. - Pencere kapı doğramaları, korkuluklar, merdivenler, tavanlar ve yer döşeme kaplamaları yenilenmiştir				
	İNŞANLARIN NEDEN OLDUĞU HASARLAR						
	- Yangın (1925) - Yangın sırasında yapının orjinal ahşap kısımları yanmıştır. - Yapının geçirdiği niteliksiz onarımlar *Yapının iç mekanlarının betonarmeye dönüştürülmesi						
KORUNMUŞLUK DURUMU:	TAŞIYICI YAPI DURUMU: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü ( ) Yıkık		KORUNMUŞLUK DURUMU: ( ) İyi ( ) Orta (X) Kötü				
	Yapının taşıyıcılık sorunu yoktur. Yüzeysel bozulmalar gözlemlenmiştir.		Yapı plan, cephe düzeni ve kütle olarak özgünlüğünü korumasına rağmen malzeme ve yapım sistemi olarak özgünlüğünü koruyamaması nedeniyle kötü düzeyde sınıflandırılmıştır.				
	PLAN DÜZENİ: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü		CEPHE DÜZENİ: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü				
KORUNMUŞLUK DURUMU:	Özgün plan şeması tamamen okunabilir durumdadır.		Özgün cephe düzeni tamamen okunabilmektedir.				
	KÜTLE: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü		MALZEME VE YAPIM TEKNİĞİ: ( ) İyi ( ) Orta (X) Kötü				
	Yapının özgün kütle oranları ve düzeni tamamen okunabilmektedir.		Yapının dış yığma duvarları korunmasına rağmen iç mekanda yapım tekniği ve malzeme değiştirilmiştir.				
HAZIRLAYAN : NUR UMAR				İNCELEME TARİHİ: 29.08.2014, 26.11.2016			

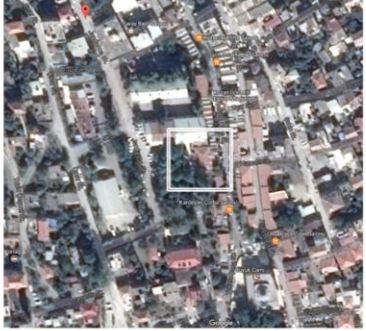

ADANA VİLAYETİ 1867-1930 YILLARINDA İNŞA EDİLEN VE GÜNÜMÜZE ULAŞAN YAPILARIN KATALOĞU							KATALOG NO: 4		
ADI: SİLİFKE HÜKÜMET KONAĞI		YAPININ TÜRÜ : Yönetim Yapısı			YAPIM TARİHİ: 20.y başı				
İL: Mersin	İLÇE: Silifke	MAHALLE: Saray			ADA NO: -	PARSEL NO: -			
ÖZGÜN İŞLEV: Hükümet Konağı		GÜNCEL İŞLEV: Silifke Kaymakamlığı			ÖNERİLEN İŞLEV: -				
KİTABESİ VAR MI? Evet ( ) Hayır (x)		YAPIYA GİRİLDİ Mİ? Evet (x) Hayır ( )			KULLANIM DURUMU: ( ) Boş (x) Kullanımda ( ) Mevsimsel				
PLAN ÖZELLİKLERİ: Simetrik ( ) Asimetrik (x)		CEPHE ÖZELLİKLERİ: Simetrik ( ) Asimetrik (x)			KAT SAYISI:	Bodrum	1	2	3
Notlar: Dikdörtgen planlı, I koridorlu		Balkon		Çıkma	YAPIM TEKNİĞİ:				
PENCERE Tip:1. kat dikdörtgen, 2. kat beşik kemerli		Bezeme		Diğer	Kat silmesi	MALZEME:			
Malzeme: Ahşap		Notlar: Yapının sade ve sıvasız bir cephesi vardır. Katlar arasında kat silmesi bulunmaktadır.			Notlar: Yapının nehre bakan ön cephesinde ve yan cephelerde kesme taş, arka cephesinde moloz taş malzeme kullanılmıştır.				
KAPI Tip: Dairesel kemerli dikdörtgen kapı									
Malzeme: Ahşap									
HAVA FOTOĞRAFI		VAZİYET PLANI			FOTOĞRAF				
									
BOZULMA NEDENLERİ:	UZUN SÜRELİ DOĞAL ETKENLER			GEÇİRDİĞİ MÜDAHALELER:	<p>Kütle kapsamında:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Yapının ana giriş kapısı üzerinde yer alan iki adet sütunla taşınan taş çıkma kaldırılmıştır. <p>Malzeme ve yapım tekniği kapsamında:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pencere, kapı doğramaları değiştirilmiştir. - İç mekanda yer döşemeleri karo seramik ve tavan kaplamaları ahşap ile kaplanarak tamamen yenilenmiştir. 				
	- Diş cephede taş yüzeylerinde kararma, renk değişimi								
KORUNMUŞLUK DURUMU:	İNŞANLARIN NEDEN OLDUĞU HASARLAR			KORUNMUŞLUK DURUMU:	<p>GENEL KORUNMUŞLUK DURUMU:</p> <p>( ) İyi (x) Orta ( ) Kötü</p> <p>Yapı plan olarak özgünlüğünü korumasına rağmen kütle, cephe düzeni, malzeme ve yapım sistemi olarak özgünlüğünü yeterince koruyamaması nedeniyle orta düzeyde sınıflandırılmıştır.</p>				
	- Yapının geçirdiği niteliksiz onarımlar								
YAPININ TAŞIYICILIK DURUMU:		YAPININ TAŞIYICILIK DURUMU:			YAPININ TAŞIYICILIK DURUMU:				
(x) İyi ( ) Orta ( ) Kötü ( ) Yıkık		(x) İyi ( ) Orta ( ) Kötü ( ) Yıkık			( ) İyi (x) Orta ( ) Kötü				
Taşıyıcı yapı sorunu yoktur. Yüzeysel bozulmalar gözlemlenmiştir.		Taşıyıcı yapı sorunu yoktur. Yüzeysel bozulmalar gözlemlenmiştir.			Yapı plan olarak özgünlüğünü korumasına rağmen kütle, cephe düzeni, malzeme ve yapım sistemi olarak özgünlüğünü yeterince koruyamaması nedeniyle orta düzeyde sınıflandırılmıştır.				
KORUNMUŞLUK DURUMU:	PLAN DÜZENİ:			KORUNMUŞLUK DURUMU:	CEPHE DÜZENİ:				
	(x) İyi ( ) Orta ( ) Kötü				( ) İyi (x) Orta ( ) Kötü				
Özgün plan şeması tamamen okunabilir durumdadır.		Özgün plan şeması tamamen okunabilir durumdadır.			Cephenin yarısından çoğu okunabilmektedir. Mimari elemanlarda değişimler vardır.				
KÜTLE:		KÜTLE:			MALZEME VE YAPIM TEKNİĞİ:				
( ) İyi (x) Orta ( ) Kötü		( ) İyi (x) Orta ( ) Kötü			( ) İyi (x) Orta ( ) Kötü				
Özgün kütle oranları ve düzeni kısmen okunabilmektedir. Ön cephede yer alan çıkma kaldırılmıştır.		Özgün kütle oranları ve düzeni kısmen okunabilmektedir. Ön cephede yer alan çıkma kaldırılmıştır.			Özgün yapım tekniği korunmasına rağmen döşemeler, kaplamalar ve doğramalar değiştirilmiştir.				
HAZIRLAYAN : NUR UMAR							İNCELEME TARİHİ: 23.06.2014		

ADANA VİLAYETİ 1867-1930 YILLARINDA İNŞA EDİLEN VE GÜNÜMÜZE ULAŞAN YAPILARIN KATALOĞU						KATALOG NO: 5			
ADI: ANAMUR HÜKÜMET KONAĞI		YAPININ TÜRÜ: Yönetim Yapısı		YAPIM TARİHİ: 1930					
İL: Mersin	İLÇE: Anamur	MAHALLE: Yeşilyurt		ADA NO: 141	PARSEL NO: 1				
ÖZGÜN İŞLEV: Hükümet Konağı		GÜNCEL İŞLEV: Anamur İlçe Sağlık Müdürlüğü		ÖNERİLEN İŞLEV: -					
KİTABESİ VAR MI? Evet ( ) Hayır (x)		YAPIYA GİRİLDİ Mİ? Evet (x) Hayır ( )		KULLANIM DURUMU: ( ) Boş (x) Kullanımda ( ) Mevsimsel					
PLAN ÖZELLİKLERİ: Simetrik (x) Asimetrik ( )		CEPHE ÖZELLİKLERİ: Simetrik (x) Asimetrik ( )		KAT SAYISI:	Bodrum	1	2	3	
Notlar: Dikdörtgen planlı, I koridorlu		Balkon	Var	Çıkma	YAPIM TEKNİĞİ:			Yığıma	Yığıma
PENCERE	Tip: 1. kat basık kemerli, 2. kat sivri kemerli	Bezeme	Var	Diğer	MALZEME:			Kesme taş	Kesme taş
	Malzeme: Ahşap	Notlar: Yapının girişi ve cephede bazı birimler öne çıkılıp, kenarları taş görümlü bezemelerle vurgulanmıştır.		Notlar:					
KAPI	Tip: Basık kemerli dikdörtgen kapı								
	Malzeme: Metal								
HAVA FOTOĞRAFI		FOTOĞRAF		FOTOĞRAF					
BOZULMA NEDENLERİ:	UZUN SÜRELİ DOĞAL ETKENLER		İşlev kapsamında: 1995 - Mersin Üniversitesi Anamur Meslek Yüksekokulu 2010 - İlçe Sağlık Müdürlüğü olarak kullanılmıştır. Malzeme ve yapım tekniği kapsamında: - Yapının cephesi çimento bazlı malzeme ile sıvanarak boyanmıştır. - Pencere ve kapı doğramaları ile zemin döşemeleri değiştirilmiştir. - Asma tavan ilave edilmiştir						
	- Dış cephede sıvalı yüzeylerde, sıvada kabarma ve dökülme								
BOZULMA NEDENLERİ:	İNSANLARIN NEDEN OLDUĞU HASARLAR								
	- Yapının geçirdiği niteliksiz onarımlar * Çimento bazlı sıva kullanılması * Özgün yapı elemanlarının değiştirilmesi * Cepheye iklimlendirme elemanlarının montajı								
YAPININ TAŞIYICILIK DURUMU: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü ( ) Yıkık		GENEL KORUNMUŞLUK DURUMU: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü							
Taşıyıcı yapı sorunu yoktur. Yüzeysel bozulmalar gözlemlenmiştir.		Yapı plan olarak özgünlüğünü korumasına rağmen malzeme ve yapım sistemi olarak özgünlüğünü yeterince koruyamaması nedeniyle orta düzeyde sınıflandırılmıştır.							
KORUNMUŞLUK DURUMU:	PLAN DÜZENİ: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü		CEPHE DÜZENİ: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü						
	Özgün plan şeması tamamen okunabilir durumdadır.		Özgün cephe düzeni tamamen okunabilmektedir.						
KORUNMUŞLUK DURUMU:	KÜTLE: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü		MALZEME VE YAPIM TEKNİĞİ: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü						
	Yapının özgün kütle oranları ve düzeni tamamen okunabilmektedir.		Özgün yapım tekniği korunmasına rağmen döşemeler, kaplamalar ve doğramalar değiştirilmiştir.						
HAZIRLAYAN : NUR UMAR				İNCELEME TARİHİ: 27.06.2014					

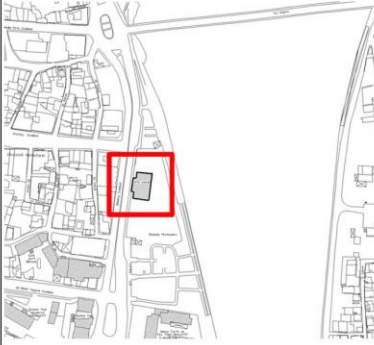

ADANA VİLAYETİ 1867-1930 YILLARINDA İNŞA EDİLEN VE GÜNÜMÜZE ULAŞAN YAPILARIN KATALOĞU						KATALOG NO: 6		
ADI: HASSA HÜKÜMET KONAĞI		YAPININ TÜRÜ: Yönetim Yapısı		YAPIM TARİHİ: 1902-03				
İL: Hatay		İLÇE: Hassa		MAHALLE: Dervişpaşa		ADA NO: 149		
İLÇE: Hassa		MAHALLE: Dervişpaşa		PARSEL NO: 9				
ÖZGÜN İŞLEV: Hükümet Konağı		GÜNCEL İŞLEV: Hassa İlçe Jandarma Komutanlığı		ÖNERİLEN İŞLEV: -				
KİTAPESİ VAR MI? Evet (x) Hayır ( )		YAPIYA GİRİLDİ Mİ? Evet (x) Hayır ( )		KULLANIM DURUMU: ( ) Boş (x) Kullanımda ( ) Mevsimsel				
PLAN ÖZELLİKLERİ: Simetrik (x) Asimetrik ( )		CEPHE ÖZELLİKLERİ: Simetrik (x) Asimetrik ( )		KAT SAYISI: Bodrum 1 ② 3				
Notlar: Dikdörtgen planlı, I koridorlu		Balkon		Çıkma		Var		
PENCERE		Tip: Basık kemerli, söveli, kilit taşları belirgin		Bezeme		Diğer		
KAPI		Tip: Basık kemerli dikdörtgen çift kanatlı kapı		Kat silmesi		MALZEME:		
Malzeme: Ahşap		Notlar: Yapının çıkması üçgen alınlıklı olup, ortasında osmanlı mührü bulunmaktadır.		Notlar: Yapının içi ve dışı sıvalı olduğu için yapım malzemesine dair bilgi elde edilememiştir.				
Malzeme: Metal								
HAVA FOTOĞRAFI		VAZİYET PLANI		FOTOĞRAF				
								
BOZULMA NEDENLERİ:	UZUN SÜRELİ DOĞAL ETKENLER		İşlev kapsamında: <ul style="list-style-type: none"> - Cezaevi, Öğrenci yurdu, Milli eğitim ilçe müdürlüğü, Halk eğitim merkezi, İl özel idare binası olarak kullanılmıştır. - 2013 yılında Jandarma Komutanlığına dönüştürülmüş ve günümüzde bu işlevini sürdürmektedir. Malzeme ve yapım tekniği kapsamında: <ul style="list-style-type: none"> - Özgün kat döşemeleri ve merdivenleri betonarmeye çevrilmiş, döşemelerin üzeri karo seramik ile kaplanmıştır. - Özgün pencere ve kapı doğramaları değişmiş, cephesi yeniden sıvanmıştır. - Pencerelerin dışına demir korkuluklar eklenerek, arka cepheye ikinci bir giriş kapısı açılmıştır. 					
	İNSANLARIN NEDEN OLDUĞU HASARLAR							
- Dış cephede sıvalı yüzeylerde kirlenme, renk değişimi		- Yapının geçirdiği niteliksiz onarımlar		GENEL KORUNMUŞLUK DURUMU:				
* Özgün yapı elemanlarının değiştirilmesi		- Kötü kullanım		( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü				
* Arka cephede kapı açılması		* Taşıyıcı yapı sorunu yoktur.		Yapı plan olarak özgünlüğünü korumasına rağmen malzeme ve yapım sistemi olarak özgünlüğünü yeterince koruyamaması nedeniyle orta düzeyde sınıflandırılmıştır.				
* Yüzeysel bozulmalar gözlemlenmiştir.		YAPININ TAŞIYICILIK DURUMU:		YAPININ TAŞIYICILIK DURUMU:				
		(X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü ( ) Yıkık		( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü				
KORUNMUŞLUK DURUMU:	PLAN DÜZENİ:		CEPHE DÜZENİ: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü Özgün cephe düzeni tamamen okunabilmektedir.					
	Özgün plan şeması okunabilir durumdadır. Plan şemasında basit değişimler vardır.							
KÜTLE:		(X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü		MALZEME VE YAPIM TEKNİĞİ: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü Özgün yapım tekniği korunmasına rağmen döşemeler, kaplamalar ve doğramalar değiştirilmiştir.				
Yapının özgün kütle oranları ve düzeni tamamen okunabilmektedir.								
HAZIRLAYAN : NUR UMAR		İNCELEME TARİHİ: 11.02.2015						

ADANA VİLAYETİ 1867-1930 YILLARINDA İNŞA EDİLEN VE GÜNÜMÜZE ULAŞAN YAPILARIN KATALOĞU				KATALOG NO: 7	
ADI: SİLİFKE VALİ KONAĞI		YAPININ TÜRÜ: Yönetim Yapısı		YAPIM TARİHİ: 1927	
İL: Mersin	İLÇE: Silifke	MAHALLE: Saray	ADA NO: -	PARSEL NO: -	
ÖZGÜN İŞLEV: Vali Konağı		GÜNCEL İŞLEV: Belediye Sergi Sarayı		ÖNERİLEN İŞLEV: -	
KİTAPESİ VAR MI? Evet ( ) Hayır (x)		YAPIYA GİRİLDİ Mİ? Evet (x) Hayır ( )		KULLANIM DURUMU: ( ) Boş (x) Kullanımda ( ) Mevsimsel	
PLAN ÖZELLİKLERİ: Simetrik ( ) Asimetrik (x)		CEPHE ÖZELLİKLERİ: Simetrik ( ) Asimetrik (x)		KAT SAYISI:	Bodrum 1 2 3
Notlar: Dikdörtgen planlı		Balkon	Var	Çıkma	
PENCERE	Tip: 1. kat basık kemerli, 2. kat sivri kemerli	Bezeme		Diğer	Kat silmesi
KAPI	Tip: 1. kat basık kemerli, 2. kat sivri kemerli	Notlar: Yapı geniş saçaklı olup, giriş içeri alınmış ve köşeleri bosajlı taşlarla vurgulanmıştır.			MALZEME:
Malzeme: Ahşap		Notlar: Yapının içi ve dışı sıvalı olduğu için yapım malzemesine dair bilgi elde edilememiştir.		Yığma	Yığma
Malzeme: Ahşap					
HAVA FOTOĞRAFI		VAZİYET PLANI		FOTOĞRAF	
					
BOZULMA NEDENLERİ:	UZUN SÜRELİ DOĞAL ETKENLER	GEÇİRDİĞİ MÜDAHALELER:	İşlev kapsamında:		
	- Yapının sıvalı yüzeylerinde, sıvada kabarma, dökülme		1933-63 Kaymakamlık lojmanı 1968-89 Belediye binası 1989 Mersin üniversitesi meslek yüksekokulu 2015 Belediye kültür ve sosyal işler genel müdürlüğü olarak kullanılmıştır.		
BOZULMA NEDENLERİ:	İNSANLARIN NEDEN OLDUĞU HASARLAR	GEÇİRDİĞİ MÜDAHALELER:	Kütle kapsamında:		
	- Yapının geçirdiği niteliksiz onarım ve ekler * Özgün yapı elemanlarının değiştirilmesi * Yapının arka cephesine niteliksiz ek yapılması		- Yapının arkasına ve yanına yeni binalar eklenmiştir.		
KORUNMUŞLUK DURUMU:	YAPININ TAŞIYICILIK DURUMU: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü ( ) Yıkık	KORUNMUŞLUK DURUMU:	Malzeme ve yapım tekniği kapsamında:		
	Taşıyıcı yapı sorunu yoktur. Yüzeysel bozulmalar gözlemlenmiştir.		- Zemin kat pencerelerinin demir korkuluklar ile kapatılmıştır. - Kat döşemesi ve merdiveni betonarmeye dönüştürülmüştür. - Döşeme kaplamaları yenilenmiştir.		
KORUNMUŞLUK DURUMU:	PLAN DÜZENİ: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü	KORUNMUŞLUK DURUMU:	GENEL KORUNMUŞLUK DURUMU: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü		
	Özgün plan şeması okunabilir durumdadır. Plan şemasında basit değişimler vardır.		Yapı plan olarak özgünlüğünü korumasına rağmen malzeme ve yapım sistemi olarak özgünlüğünü yeterince koruyamaması nedeniyle orta düzeyde sınıflandırılmıştır.		
KORUNMUŞLUK DURUMU:	KÜTLE: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü	KORUNMUŞLUK DURUMU:	CEPHE DÜZENİ: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü		
	Özgün kütle oranları ve düzeni kısmen okunabilmektedir. Yapıya kütle eklenmiştir.		Özgün cephe düzeni tamamen okunabilmektedir. Cepheye eklemeler vardır		
HAZIRLAYAN : NUR UMAR		İNCELEME TARİHİ: 23.06.2014			

ADANA VİLAYETİ 1867-1930 YILLARINDA İNŞA EDİLEN VE GÜNÜMÜZE ULAŞAN YAPILARIN KATALOĞU							KATALOG NO: 8		
ADI: KOZAN BELEDİYE BİNASI			YAPININ TÜRÜ: Yönetim Yapısı			YAPIM TARİHİ: -			
İL: Adana		İLÇE: Kozan	MAHALLE: Hacı Uşağı			ADA NO: -		PARSEL NO: -	
ÖZGÜN İŞLEV: Belediye Binası			GÜNCEL İŞLEV: Kent Müzesi			ÖNERİLEN İŞLEV: -			
KİTABESİ VAR MI? Evet ( ) Hayır (x)			YAPIYA GİRİLDİ Mİ? Evet (x) Hayır ( )			KULLANIM DURUMU: ( ) Boş (x) Kullanımda ( ) Mevsimsel			
PLAN ÖZELLİKLERİ: Simetrik ( ) Asimetrik (x)			CEPHE ÖZELLİKLERİ: Simetrik ( ) Asimetrik (x)			KAT SAYISI: Bodrum (1) 2 3			
Notlar: Dikdörtgen planlı			Balkon		Çıkma		YAPIM TEKNİĞİ: Yığma Yığma		
PENCERE		Tip: Dikdörtgen pencere	Bezeme		Diğer		MALZEME: Kesme taş Moloz taş		
KAPI		Tip: Dikdörtgen kapı	Notlar: Yapının cephesi oldukça sade ve bezemesizdir. Girişinde saçağı taşıyan iki adet sütun bulunmaktadır.			Notlar:			
Malzeme: Ahşap									
Malzeme: Ahşap									
HAVA FOTOĞRAFI			FOTOĞRAF			FOTOĞRAF			
									
UZUN SÜRELİ DOĞAL ETKENLER			İŞLEV KAPSAMINDA:			- Belediye binası - 2008 - 2012, Kozmek (Kozan Meslek Edindirme Kursu) olara kullanılmıştır. - 2012- Günümüz, Kent Müzesi olarak kullanılmaktadır.			
- Yapının taş yüzeylerinde karama, renk değişimi									
İNSANLARIN NEDEN OLDUĞU HASARLAR			MALZEME VE YAPIM TEKNİĞİ KAPSAMINDA:			- Betonarme ile güçlendirme - Kapı ve pencere doğramalarının değişimi - İç mekanın asma tavan ile örtülmesi - Zemin döşemesinin karo seramik ile kaplanması yapılmıştır.			
- Yapının geçirdiği nitelsiz onarımlar * Özgün yapı elemanlarının değişimi									
YAPININ TAŞIYICILIK DURUMU: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü ( ) Yıkık			GENEL KORUNMUŞLUK DURUMU: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü			Yapı plan olarak özgünlüğünü korumasına rağmen malzeme ve yapım sistemi olarak özgünlüğünü yeterince koruyamaması nedeniyle orta düzeyde sınıflandırılmıştır.			
Taşıyıcı yapı sorunu yoktur. Yüzeysel bozulmalar gözlemlenmiştir.			KORUNMUŞLUK DURUMU:			CEPHE DÜZENİ: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü			
Özgün plan şeması tamamen okunabilir durumdadır.			KORUNMUŞLUK DURUMU:			Özgün cephe düzeni tamamen okunabilmektedir.			
KÜTLE: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü			KORUNMUŞLUK DURUMU:			MALZEME VE YAPIM TEKNİĞİ: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü			
Özgün kütle oranları ve düzeni korunmuştur.			KORUNMUŞLUK DURUMU:			Özgün yapım tekniği korunmasına rağmen döşemeler, kaplamalar ve doğramalar değiştirilmiştir. Tavan betonarmeye çevrilmiştir.			
HAZIRLAYAN : NUR UMAR						İNCELEME TARİHİ: 30.04.2014			

ADANA VİLAYETİ 1867-1930 YILLARINDA İNŞA EDİLEN VE GÜNÜMÜZE ULAŞAN YAPILARIN KATALOĞU										KATALOG NO: 9	
ADI: SİLİFKE TAŞUCU GÜMRÜK BİNASI			YAPININ TÜRÜ: Yönetim Yapısı				YAPIM TARİHİ: 19.yy sonu - 20.yy başı				
İL: Mersin		İLÇE: Silifke		MAHALLE: Taşucu			ADA NO: -		PARSEL NO: -		
ÖZGÜN İŞLEV: Gümrük Binası				GÜNCEL İŞLEV: İşlevsiz				ÖNERİLEN İŞLEV: Kültürel			
KİTAPESİ VAR MI? Evet ( ) Hayır (x)			YAPIYA GİRİLDİ Mİ? Evet ( ) Hayır (x)			KULLANIM DURUMU: (x) Boş ( ) Kullanımda ( ) Mevsimsel					
PLAN ÖZELLİKLERİ: Simetrik ( ) Asimetrik ( )			CEPHE ÖZELLİKLERİ: Simetrik ( ) Asimetrik (x)			KAT SAYISI: Bodrum 1 2 3					
Notlar: Dikdörtgen planlı			Balkon Var		Çıkma		YAPIM TEKNİĞİ: Yığma Yığma				
PENCERE		Tip: Dikdörtgen pencere		Bezeme		Diğer		MALZEME: Taş Taş			
KAPI		Tip: 1. kat basık kemerli, 2. kat sivri kemerli		Notlar: Yapı geniş saçaklı olup, sade ve sıvasız bir cepheye sahiptir.				Notlar: Yapının ön cephesi kesme taş, diğer cepheleri moloz taş ile inşa edilmiştir.			
MALZEME: Ahşap											
HAVA FOTOĞRAFI			FOTOĞRAF				FOTOĞRAF				
											
BOZULMA NEDENLERİ:			UZUN SÜRELİ DOĞAL ETKENLER				GEÇİRDİĞİ MÜDAHALELER:				
			<ul style="list-style-type: none"> - Taş yüzeylerde karama, renk değişimi - Yapının yan ve arka cephelerinde duvar zemin birleşim yerlerinde bitkilenme 								
KORUNMUŞLUK DURUMU:			İNSANLARIN NEDEN OLDUĞU HASARLAR				<p>Malzeme ve yapım tekniği kapsamında (2010):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eskiyen taşlar yenileri ile değiştirilmiştir. - Kapı ve pencere doğramaları, pencere korkulukları, ahşap balkon çıkması tamamen yenilenmiştir. 				
			<ul style="list-style-type: none"> - Yapının geçirdiği niteliksiz onarımlar * Özgün doğramalarının değiştirilmesi 								
YAPININ TAŞIYICILIK DURUMU: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü ( ) Yıkk			GENEL KORUNMUŞLUK DURUMU: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü								
Taşıyıcı yapı sorunu yoktur. Yüzeysel bozulmalar gözlemlenmiştir.			Yapı plan olarak özgünlüğünü korumasına rağmen malzeme olarak özgünlüğünü yeterince koruyamaması nedeniyle orta düzeyde sınıflandırılmıştır.								
PLAN DÜZENİ: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü			CEPHE DÜZENİ: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü								
Özgün plan şeması tamamen okunabilir durumdadır.			Özgün cephe düzeni tamamen okunabilmektedir.								
KÜTLE: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü			MALZEME VE YAPIM TEKNİĞİ: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü								
Özgün kütle oranları ve düzeni korunmuştur.			Özgün yapım tekniği korunmasına rağmen malzemelerde değişiklik vardır.								
HAZIRLAYAN : NUR UMAR										İNCELEME TARİHİ: 24.06.2014	

ADANA VİLAYETİ 1867-1930 YILLARINDA İNŞA EDİLEN VE GÜNÜMÜZE ULAŞAN YAPILARIN KATALOĞU						KATALOG NO: 10		
ADI: AYDINCIK GÜMRÜK BİNASI		YAPININ TÜRÜ: Yönetim Yapısı		YAPIM TARİHİ: 19.yy sonu - 20.yy başı				
İL: Mersin	İLÇE: Aydıncık	MAHALLE: Merkez		ADA NO: -	PARSEL NO: -			
ÖZGÜN İŞLEV: Gümrük Binası		GÜNCEL İŞLEV: Kazı evi		ÖNERİLEN İŞLEV: -				
KİTABESİ VAR MI? Evet ( ) Hayır (x)		YAPIYA GİRİLDİ Mİ? Evet (x) Hayır ( )		KULLANIM DURUMU: ( ) Boş (x) Kullanımda ( ) Mevsimsel				
PLAN ÖZELLİKLERİ: Simetrik ( ) Asimetrik (x)		CEPHE ÖZELLİKLERİ: Simetrik ( ) Asimetrik (x)		KAT SAYISI:	Bodrum	①	2	3
Notlar: Dikdörtgen planlı		Balkon		Çıkma				
PENCERE	Tip: Dikdörtgen pencere, söveli	Bezeme		Diğer			Yığıma	
	Malzeme: Ahşap	Notlar: Yapı sade bir cepheye sahip olup, pencere ve kapı çevrelerinde sövelidir.		MALZEME: Taş				
KAPI	Tip: Basık kemerli, söveli			Notlar:				
	Malzeme: Metal							
HAVA FOTOĞRAFI		FOTOĞRAF		FOTOĞRAF				
								
BOZULMA NEDENLERİ:	UZUN SÜRELİ DOĞAL ETKENLER		GEÇİRDİĞİ MÜDAHALELER:					
	<ul style="list-style-type: none"> - Sıvalı yüzeylerde, sıvada kabarma ve dökülme - Sıvalı yüzeylerde kirlenme, renk değişimi - Rutubet 							
KORUNMUŞLUK DURUMU:	İNSANLARIN NEDEN OLDUĞU HASARLAR		İşlev kapsamında:					
	<ul style="list-style-type: none"> - Yapının geçirdiği nitelsiz onarımlar * Özgün yapı elemanlarının ve doğramalarının değiştirilmesi * Çimento içerikli sıva yapılması - Kötu kullanım *Kablo ve tesisat borularının geçişi için duvarlarda delikler açılması 		<ul style="list-style-type: none"> - Tekel deposu - Kazı evi olarak kullanılmaya devam etmektedir. 					
YAPININ TAŞIYICILIK DURUMU:		YAPININ TAŞIYICILIK DURUMU:		GENEL KORUNMUŞLUK DURUMU:				
( ) İyi (X) Orta ( ) Kötu ( ) Yıkık		( ) İyi (X) Orta ( ) Kötu ( ) Yıkık		( ) İyi (X) Orta ( ) Kötu				
Yapının taşıyıcılık sorunu yoktur. Yüzeysel bozulmalar ve malzeme kaybı vardır.		Yapının taşıyıcılık sorunu yoktur. Yüzeysel bozulmalar ve malzeme kaybı vardır.		Yapı plan ve kütler olarak özgünlüğünü korumasına rağmen cephe düzeni, malzeme ve yapım sistemi olarak özgünlüğünü yeterince koruyamaması nedeniyle orta düzeyde sınıflandırılmıştır.				
KORUNMUŞLUK DURUMU:	PLAN DÜZENİ:		CEPHE DÜZENİ:					
	(X) İyi ( ) Orta ( ) Kötu		( ) İyi (X) Orta ( ) Kötu					
KORUNMUŞLUK DURUMU:	Özgün plan şeması tamamen okunabilir durumdadır.		Özgün cephe düzeni kısmen okunabilmektedir. Cephe açıklıklarında değişiklikler vardır.					
	KÜTLE:		MALZEME VE YAPIM TEKNİĞİ:					
(X) İyi ( ) Orta ( ) Kötu		(X) İyi ( ) Orta ( ) Kötu		( ) İyi (X) Orta ( ) Kötu				
Özgün kütle oranları ve düzeni korunmuştur.		Özgün kütle oranları ve düzeni korunmuştur.		Özgün yapım tekniği korunmasına rağmen malzemelerde değişiklik vardır. Tavan betonarmeye çevrilmiştir.				
HAZIRLAYAN : NUR UMAR						İNCELEME TARİHİ: 26.06.2014		

ADANA VİLAYETİ 1867-1930 YILLARINDA İNŞA EDİLEN VE GÜNÜMÜZE ULAŞAN YAPILARIN KATALOĞU				KATALOG NO: 11	
ADI: MEKTEB-i İDADI (ESKİ KIZ LİSESİ)		YAPININ TÜRÜ: Eğitim Yapısı		YAPIM TARİHİ: 1881-1883	
İL: Adana	İLÇE: Seyhan	MAHALLE: Türkocağı	ADA NO: 129	PARSEL NO: 3	
ÖZGÜN İŞLEV: Mekteb-i İdadi		GÜNCEL İŞLEV: Kültür ve sanat merkezi		ÖNERİLEN İŞLEV: -	
KİTABESİ VAR MI? Evet (x) Hayır ( )		YAPIYA GİRİLDİ Mİ? Evet (x) Hayır ( )		KULLANIM DURUMU: ( ) Boş (x) Kullanımda ( ) Mevsimsel	
PLAN ÖZELLİKLERİ: Simetrik (x) Asimetrik ( )		CEPHE ÖZELLİKLERİ: Simetrik (x) Asimetrik ( )		KAT SAYISI:	Bodrum 1 ② 3
Notlar: Dikdörtgen planlı, I koridorlu		Balkon	Çıkma	Var	YAPIM TEKNİĞİ: Yiğma Yiğma Yiğma
PENCERE	Tip: Dairesel kemerli, söveli, kilit taşı belirgin	Bezeme	Diğer	Kat silmesi	MALZEME: Kesme taş Kesme taş Kesme taş
	Malzeme: Ahşap	Notlar: Yapı, aksiyel simetrik cepheye sahip olup, girişinde ince sütunlarla taşınan çıkma yer almaktadır.			Notlar:
KAPI	Tip: Basık kemerli, söveli, kilit taşı belirgin				
	Malzeme: Metal				
HAVA FOTOĞRAFI		VAZİYET PLANI		FOTOĞRAF	
					
BOZULMA NEDENLERİ:	UZUN SÜRELİ DOĞAL ETKENLER		GEÇİRDİĞİ MÜDAHALELER:	İşlev kapsamında:	
	- Dış cephe taş yüzeylerde karama - Dış cephe taş yüzeyinde aşınma			- 1. Dünya savaşı sırasında askeri depo olarak kullanılmıştır. - 1. Dünya savaşı sonrasında okul olarak kullanımına devam edilmiştir.	
BOZULMA NEDENLERİ:	İNSANLARIN NEDEN OLDUĞU HASARLAR		GEÇİRDİĞİ MÜDAHALELER:	Kütle kapsamında:	
	- Yapının geçirdiği niteliksiz onarımlar *Çok müdahale görmüş olması *Özgün yapı elemanlarının değişimi *Dış cepheyi koruyarak 1. Ve 2. katın yapım sisteminin değiştirilmesi			- 1894 yılında yatılıya dönüştürerek mutfak ve yatakhane eklenmiştir. - 1896 tarihli bir yazışmadan anlaşıldığı üzere binanın seyhan nehrine bakan duvarına destek yapılmıştır. - 1950li yıllarda yol yapım çalışmaları sırasında ana giriş merdivenleri yıkılmış olup, günümüzdeki hali ile yeniden yapılmıştır. - Çatısı tamir edilmiştir.	
KORUNMUŞLUK DURUMU:	YAPININ TAŞIYICILIK DURUMU: (X) İyi ( ) Orta ( )Kötü ( ) Yıkık		KORUNMUŞLUK DURUMU:	GENEL KORUNMUŞLUK DURUMU: ( ) İyi ( ) Orta (X) Kötü	
	Yapının taşıyıcılık sorunu yoktur. Yüzeysel bozulmalar gözlemlenmiştir.			Yapı plan, cephe düzeni ve kütle olarak özgünlüğünü korumasına rağmen malzeme ve yapım sistemi olarak özgünlüğünü koruyamaması nedeniyle kötü düzeyde sınıflandırılmıştır.	
KORUNMUŞLUK DURUMU:	PLAN DÜZENİ: (X) İyi ( ) Orta ( )Kötü		KORUNMUŞLUK DURUMU:	CEPHE DÜZENİ: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü	
	Özgün plan şeması tamamen okunabilir durumdadır.			Özgün cephe düzeni tamamen okunabilmektedir.	
KORUNMUŞLUK DURUMU:	KÜTLE: (X) İyi ( ) Orta ( )Kötü		KORUNMUŞLUK DURUMU:	MALZEME VE YAPIM TEKNİĞİ: ( ) İyi ( ) Orta (X) Kötü	
	Yapının özgün kütle oranları ve düzeni tamamen okunabilmektedir.			Yapının dış yiğma duvarları korunmasına rağmen iç mekanda yapım tekniği ve malzeme değiştirilmiştir.	
HAZIRLAYAN : NUR UMAR			İNCELEME TARİHİ: 30.04.2016		

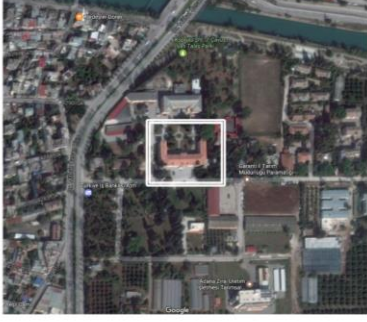

ADANA VİLAYETİ 1867-1930 YILLARINDA İNŞA EDİLEN VE GÜNÜMÜZE ULAŞAN YAPILARIN KATALOĞU					KATALOG NO: 12		
ADI: ADANA HAMİDİYE SANAYİ MEKTEBİ		YAPININ TÜRÜ: Eğitim Yapısı		YAPIM TARİHİ: 1900			
İL: Adana	İLÇE: Seyhan	MAHALLE: Ulucami		ADA NO: 146	PARSEL NO: 27-40		
ÖZGÜN İŞLEV: Sanayi Mektebi		GÜNCEL İŞLEV: İnkılap ilköğretim okulu		ÖNERİLEN İŞLEV: -			
KİTABESİ VAR MI? Evet ( ) Hayır (x)		YAPIYA GİRİLDİ Mİ? Evet (x) Hayır ( )		KULLANIM DURUMU: ( ) Boş (x) Kullanımda ( ) Mevsimsel			
PLAN ÖZELLİKLERİ: Simetrik ( ) Asimetrik (x)		CEPHE ÖZELLİKLERİ: Simetrik ( ) Asimetrik (x)		KAT SAYISI: Bodrum	1	② 3	
Notlar: U formunda		Balkon	Var	Çıkma	YAPIM TEKNİĞİ: Yığma Yığma		
PENCERE Tip1: Basık kemerli,Tip2: Sivri kemerli, Tip3: Dikdörtgen Malzeme: Ahşap		Bezeme		Diğer	Kat silmesi	MALZEME: Tuğla Tuğla	
KAPI Tip1: Basık kemerli,Tip2: Sivri kemerli, Tip3: Dikdörtgen Malzeme: Ahşap		Notlar:Yapıda üç farklı kütle ve cephe tipi bulunmaktadır.				Notlar: Bazı ara duvarlar bağıdadi tarzında yapılmıştır. Ahşap girişli döşeme sistemi kullanılmıştır	
HAVA FOTOĞRAFI		VAZİYET PLANI		FOTOĞRAF			
BOZULMA NEDENLERİ:	UZUN SÜRELİ DOĞAL ETKENLER		Kütle kapsamında: - İlk dönemde batıda tek katlı, ahşap döşeme ve tavanlı bir yapı bulunmaktadır; - İlk müdahale yapıya merdiven ve üst kat eklenmesi olmuştur. - İkinci olarak yapıya doğu yönünde iki katlı bir kütle eklenmiştir. - Bölüsel bütünsel simetri sağlanmıştır. - Üçüncü olarak yapıya güney yönünde iki katlı, ahşap kolonlarla taşınan açık koridorlu yeni bir kütle eklenmiştir. Bu yapının eklenmesiyle günümüzdeki plan şemasına ulaşılmıştır. - Yapının kuzey doğu yönünde yer alan binanın içine ahşap bir merdiven eklenmiştir. Plan düzeni kapsamında: - İlk inşa edilmiş olan binanın birinci katındaki ilk oda bağıdadi duvarlarla dörde bölünmüştür. Cephe düzeni kapsamında: - Merdiven ve sahanlığın denk geldiği pencereler kapatılmıştır. Malzeme ve yapım tekniği kapsamında: - Ahşap döşemeyi taşımak için betonarme kolon ve girişlerden oluşan karkas destek yapılmıştır. - İç mekanda kalan ahşap merdiven kaldırılarak, açık koridorun içine dışardan ahşap merdiven ilave edilmiştir. - Zemin kattaki ahşap kaplamalı döşeme betona çevrilmiştir. - 2000'li yıllardaki Deprem sonrasında geçirdiği restorasyonda; ahşap balkon, dış merdiven, özgün döşemeler kaldırılarak betonarmeye dönüştürülmüştür.				
	İNSANLARIN NEDEN OLDUĞU HASARLAR						
- Svalı yüzeylerde kabarma ve döküme - Yapının geçirdiği nitelsiz onarımlar - Çok müdahale görmüş olması - Özgün yapı elemanlarının değişimi - Döşemelerin betonarmeye dönüşmesi		YAPININ TAŞIYICILIK DURUMU: (X) İyi ( ) Orta ( )Kötü ( ) Yıkık		GENEL KORUNMUŞLUK DURUMU: ( ) İyi ( ) Orta (X) Kötü			
Yapının taşıyıcılık sorunu yoktur. Yüzeysel bozulmalar gözlemlenmiştir.		Yapının taşıyıcılık sorunu yoktur. Yüzeysel bozulmalar gözlemlenmiştir.		Yapı cephe düzeni ve kütle olarak özgünlüğünü korumasına rağmen plan düzeni, malzeme ve yapım sistemi olarak özgünlüğünü koruyamaması nedeniyle kötü düzeyde sınıflandırılmıştır.			
KORUNMUŞLUK DURUMU:	PLAN DÜZENİ: ( ) İyi (X) Orta ( )Kötü Özgün plan şeması kısmen okunabilir durumdadır.		CEPHE DÜZENİ: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü Özgün cephe düzeni tamamen okunabilmektedir.				
	KÜTLE: (X) İyi ( ) Orta ( )Kötü Yapının özgün kütle oranları ve düzeni tamamen okunabilmektedir.		MALZEME VE YAPIM TEKNİĞİ: ( ) İyi ( ) Orta (X) Kötü Yapının dış yığma duvarları korunmasına rağmen iç mekanda yapım tekniği ve malzeme değiştirilmiştir.				
HAZIRLAYAN : NUR UMAR					İNCELEME TARİHİ: 07.02.2014		

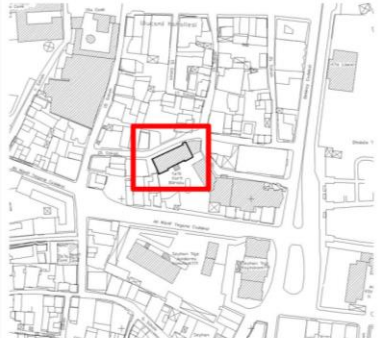

ADANA VİLAYETİ 1867-1930 YILLARINDA İNŞA EDİLEN VE GÜNÜMÜZE ULAŞAN YAPILARIN KATALOĞU							KATALOG NO: 13		
ADI: ADANA DARÜLEYTAM		YAPININ TÜRÜ: Eğitim Yapısı			YAPIM TARİHİ: 1912				
İL: Adana	İLÇE: Seyhan	MAHALLE: Ziyapaşa			ADA NO: 826	PARSEL NO: 377			
ÖZGÜN İŞLEV: Darüleytam		GÜNCEL İŞLEV: Adana Fen Lisesi			ÖNERİLEN İŞLEV: -				
KİTAPESİ VAR MI? Evet ( ) Hayır ( )		YAPIYA GİRİLDİ Mİ? Evet (x) Hayır ( )			KULLANIM DURUMU: ( ) Boş (x) Kullanımda ( ) Mevsimsel				
PLAN ÖZELLİKLERİ: Simetrik (x) Asimetrik ( )		CEPHE ÖZELLİKLERİ: Simetrik (x) Asimetrik ( )			KAT SAYISI:	Bodrum	1	2	3
Notlar: Dikdörtgen planlı 34.70 x 45.25m., iç avlulu		Balkon		Çıkma		YAPIM TEKNİĞİ:	Yığıma	Yığıma	Yığıma
PENCERE	Tip: Dikdörtgen	Bezeme		Diğer	Saçak silmesi	MALZEME:	Kesme taş	Tuğla	Tuğla
	Malzeme: Ahşap	Notlar: Yapı simetrik cepheye sahip olup, dört ayrı köşesinde giriş düzenlenmiştir.			Notlar:				
KAPI	Tip: Dikdörtgen								
	Malzeme: Ahşap								
HAVA FOTOĞRAFI		VAZİYET PLANI			FOTOĞRAF				
									
BOZULMA NEDENLERİ:	UZUN SÜRELİ DOĞAL ETKENLER			GEÇİRDİĞİ MÜDAHALELER:	İşlev kapsamında:				
	- Dış cephe taş yüzeylerde karama - Dış cephe taş yüzeyinde aşınma				- Kız Öğretmen Okulu, Erkek Öğretmen Okulu, Eğitim Enstitüsü, Mühendislik Fakültesi, Anadolu Lisesi ve Adana Fen Lisesi olarak 'Eğitim' işlevini sürdürmüştür.				
BOZULMA NEDENLERİ:	İNSANLARIN NEDEN OLDUĞU HASARLAR			GEÇİRDİĞİ MÜDAHALELER:	Cephe düzeni kapsamında:				
	- Yapının geçirdiği nitelsiz onarımlar *Çok müdahale görmüş olması *Özgün yapı elemanlarının değişimi *Dış cepheyi koruyarak 1. Ve 2. katın yapım sisteminin değiştirilmesi				- Zemin kat batı cephesinde yer alan sonradan kapatılan pencere yeniden açılmıştır.				
BOZULMA NEDENLERİ:	YAPININ TAŞIYICILIK DURUMU: (X) İyi ( ) Orta ( )Kötü ( ) Yıkık			GEÇİRDİĞİ MÜDAHALELER:	Kütle kapsamında:				
	Yapının taşıyıcılık sorunu yoktur. Yüzeysel bozulmalar gözlemlenmiştir.				- 1997 yılı sonrasında yapılan müdahalede binanın ıslak hacimleri içerisinde yer alan pencereleri kısmi olarak kapatan bölme duvarları ve terasta sonradan yapılmış büfe kaldırılmıştır.				
BOZULMA NEDENLERİ:	YAPININ TAŞIYICILIK DURUMU: (X) İyi ( ) Orta ( )Kötü ( ) Yıkık			GEÇİRDİĞİ MÜDAHALELER:	Malzeme ve yapım tekniği kapsamında:				
	Yapının taşıyıcılık sorunu yoktur. Yüzeysel bozulmalar gözlemlenmiştir.				- 1997 yılı sonrasında hazırlanan rolöve raporunda binanın ıslak hacimleri, bazı koridor ve sınıflardaki bozulmuş döşemeler ilk yapım tekniğine göre yeniden yapılması önerilmiştir.				
KORUNMUŞLUK DURUMU:	PLAN DÜZENİ: (X) İyi ( ) Orta ( )Kötü			KORUNMUŞLUK DURUMU:	GENEL KORUNMUŞLUK DURUMU: ( ) İyi ( ) Orta (X) Kötü				
	Özgün plan şeması tamamen okunabilir durumdadır.				Yapı plan, cephe düzeni ve kütle olarak özgünlüğünü korumasına rağmen malzeme ve yapım sistemi olarak özgünlüğünü koruyamaması nedeniyle kötü düzeyde sınıflandırılmıştır.				
KORUNMUŞLUK DURUMU:	KÜTLE: (X) İyi ( ) Orta ( )Kötü			KORUNMUŞLUK DURUMU:	CEPHE DÜZENİ: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü				
	Yapının özgün kütle oranları ve düzeni tamamen okunabilmektedir.				Özgün cephe düzeni tamamen okunabilmektedir.				
KORUNMUŞLUK DURUMU:	KÜTLE: (X) İyi ( ) Orta ( )Kötü			KORUNMUŞLUK DURUMU:	MALZEME VE YAPIM TEKNİĞİ: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü				
	Yapının özgün kütle oranları ve düzeni tamamen okunabilmektedir.				Binanın yapım tekniği korunmasına rağmen bazı döşemeleri yeniden yapılmış ve malzemelerinde değişim olmuştur.				
HAZIRLAYAN : NUR UMAR							İNCELEME TARİHİ: 07.02.2014		

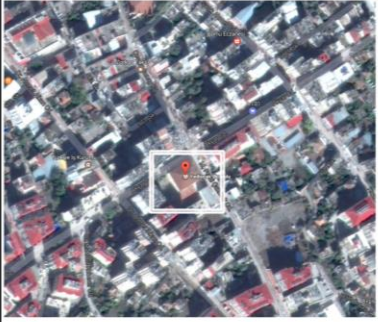
ADANA VİLAYETİ 1867-1930 YILLARINDA İNŞA EDİLEN VE GÜNÜMÜZE ULAŞAN YAPILARIN KATALOĞU							KATALOG NO: 14				
ADI: ADANA DARÜLMUALLİMİN		YAPININ TÜRÜ: Eğitim Yapısı			YAPIM TARİHİ: 1910						
İL: Adana		İLÇE: Seyhan		MAHALLE: İstiklal		ADA NO: 515		PARSEL NO:7			
ÖZGÜN İŞLEV: Darülmualimin		GÜNCEL İŞLEV: Adana Anadolu Erkek Lisesi			ÖNERİLEN İŞLEV: -						
KİTAPESİ VAR MI? Evet ( ) Hayır (x)		YAPIYA GİRİLDİ Mİ? Evet ( ) Hayır (x)			KULLANIM DURUMU: ( ) Boş (x) Kullanımda ( ) Mevsimsel						
PLAN ÖZELLİKLERİ: Simetrik ( ) Asimetrik (x)		CEPHE ÖZELLİKLERİ: Simetrik ( ) Asimetrik (x)			KAT SAYISI: Bodrum 1 ② 3						
Notlar: Dikdörtgen planlı		Balkon		Çıkma		YAPIM TEKNİĞİ: Yığma Yığma					
PENCERE	Tip: Baskı kemerli dikdörtgen pencere		Bezeme		Diğer		Köşe silmesi				
	Malzeme: Ahşap		Notlar: Sade bir cepheye sahip olan yapının giriş katında beş adet kolonla oluşturulmuş yarı açık bir giriş bulunmaktadır.		MALZEME: Kesme taş Kesme taş						
KAPI	Tip: Dikdörtgen				Notlar:						
	Malzeme: Ahşap										
HAVA FOTOĞRAFI			VAZİYET PLANI			FOTOĞRAF					
											
BOZULMA NEDENLERİ:	UZUN SÜRELİ DOĞAL ETKENLER			GEÇİRDİĞİ MÜDHALELER:	Kütle kapsamında:						
	- Dış cephe sıva kabarması ve dökülmesi				- Yapının sol tarafına öne doğru uzanacak şekilde ek yapılmıştır, böylelikle yapının planı L şekline dönüşmüştür.						
KORUNMUŞLUK DURUMU:	İNSANLARIN NEDEN OLDUĞU HASARLAR			KORUNMUŞLUK DURUMU:	Plan düzeni kapsamında:						
	- Yapının geçirdiği niteliksiz onarımlar *Çok müdahale geçirmiş olması *Özgün yapı elemanlarının değişimi				- Orijinalinde yatakhane olarak tasarlanan üst kat, 1996-97 eğitim yılında kütüphane ve derslikler olarak ara koridorlu düzenlenmiştir.						
YAPININ TAŞIYICILIK DURUMU: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü ( ) Yıkık			Yapının taşıyıcılık sorunu yoktur. Yüzeysel bozulmalar gözlemlenmiştir.			GENEL KORUNMUŞLUK DURUMU: ( ) İyi ( ) Orta (X) Kötü			Yapı kütle olarak özgünlüğünü korumasına rağmen plan düzeni, cephe düzeni, malzeme ve yapım sistemi olarak özgünlüğünü yeterince koruyamaması nedeniyle kötü düzeyde sınıflandırılmıştır.		
KORUNMUŞLUK DURUMU:	PLAN DÜZENİ: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü			KORUNMUŞLUK DURUMU:	CEPHE DÜZENİ: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü						
	Özgün plan şeması kısmen okunabilir durumdadır.				Özgün cephe düzeni kısmen okunabilmektedir.						
KORUNMUŞLUK DURUMU:	KÜTLE: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü			KORUNMUŞLUK DURUMU:	MALZEME VE YAPIM TEKNİĞİ: ( ) İyi ( ) Orta (X) Kötü						
	Yapının özgün kütle oranları ve düzeni tamamen okunabilmektedir.				Yapının dış yığma duvarları korunmasına rağmen iç mekanda yapım tekniği ve malzeme değiştirilmiştir.						
HAZIRLAYAN : NUR UMAR							İNCELEME TARİHİ: 07.02.2014				

ADANA VİLAYETİ 1867-1930 YILLARINDA İNŞA EDİLEN VE GÜNÜMÜZE ULAŞAN YAPILARIN KATALOĞU				KATALOG NO: 15			
ADI: ADANA DARÜLMUALLİMÂT		YAPININ TÜRÜ: Eğitim Yapısı		YAPIM TARİHİ: 1911			
İL: Adana	İLÇE: Seyhan	MAHALLE: İstiklal	ADA NO:	PARSEL NO:			
ÖZGÜN İŞLEV: Kız Öğretmen Lisesi		GÜNCEL İŞLEV: Adana Necdet Kahraman Ortaokulu		ÖNERİLEN İŞLEV: -			
KİTABESİ VAR MI? Evet ( ) Hayır (x)		YAPIYA GİRİLDİ Mİ? Evet ( ) Hayır (x)		KULLANIM DURUMU: ( ) Boş (x) Kullanımda ( ) Mevsimsel			
PLAN ÖZELLİKLERİ: Simetrik ( ) Asimetrik (x)		CEPHE ÖZELLİKLERİ: Simetrik ( ) Asimetrik (x)		KAT SAYISI: Bodrum	1	2	3
Notlar: Dikdörtgen planlı		Balkon	Çıkma	YAPIM TEKNİĞİ:	Yığma	Yığma	
PENCERE	Tip: Basık kemerli dikdörtgen pencere	Bezeme	Diğer	Kat silmesi	MALZEME: Kesme taş		Kesme taş
KAPI	Tip: Basık kemerli dikdörtgen kapı	Notlar: Sade bir cepheye sahip olan yapının giriş katında beş adet kolonla oluşturulmuş yarı açık bir giriş bulunmaktadır.			Notlar: Kat döşemeleri betonarmeye dönüştürülmüştür.		
HAVA FOTOĞRAFI		VAZİYET PLANI		FOTOĞRAF			
							
BOZULMA NEDENLERİ:	UZUN SÜRELİ DOĞAL ETKENLER		GEÇİRDİĞİ MÜDAHALELER:	Plan düzeni kapsamında:			
	<ul style="list-style-type: none"> - Dış cephe sıva kabarması ve dökülmesi - Sivali yüzeylerde kirlenme, renk değişimi 			<ul style="list-style-type: none"> - Giriş bölümünde solda kalan iki kolon arası demir doğrama ile kapatılarak ayrı bir oda oluşturulmuştur. 			
BOZULMA NEDENLERİ:	İNSANLARIN NEDEN OLDUĞU HASARLAR		GEÇİRDİĞİ MÜDAHALELER:	Cephe düzeni kapsamında:			
	<ul style="list-style-type: none"> - Yapının geçirdiği niteliksiz onarımlar *Çok müdahale görmüş olması *Özgün yapım sistemi ve yapı elemanlarının değişimi - Niteliksiz eklentiler *Cepheye yerleştirilen aydınlatma elemanı, megafon, klima ünitesi vb. elemanlar 			<ul style="list-style-type: none"> - Günümüzde özgün halinden farklı olarak cephe kademelenilerek hareketli hale getirilmiştir. Sağda kalan küçük boyutlu pencereler büyük boyutlu olarak yapılmış böylelikle cephede tek tip pencere oluşturulmuştur. 			
KORUNMUŞLUK DURUMU:	YAPININ TAŞIYICILIK DURUMU: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü ( ) Yıkık		KORUNMUŞLUK DURUMU:	GENEL KORUNMUŞLUK DURUMU: ( ) İyi ( ) Orta (X) Kötü			
	Yapının taşıyıcılık sorunu yoktur. Yüzeysel bozulmalar gözlemlenmiştir.			Yapı kütle olarak özgünlüğünü korumasına rağmen plan düzeni, cephe düzeni, malzeme ve yapım sistemi olarak özgünlüğünü yeterince koruyamaması nedeniyle kötü düzeyde sınıflandırılmıştır.			
KORUNMUŞLUK DURUMU:	PLAN DÜZENİ: ( ) İyi ( ) Orta ( ) Kötü		KORUNMUŞLUK DURUMU:	CEPHE DÜZENİ: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü			
	Özgün plan şeması kısmen okunabilmektedir.			Özgün cephe düzeni kısmen okunabilmektedir.			
KORUNMUŞLUK DURUMU:	KÜTLE: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü		KORUNMUŞLUK DURUMU:	MALZEME VE YAPIM TEKNİĞİ: ( ) İyi ( ) Orta (X) Kötü			
	Yapının özgün kütle oranları ve düzeni tamamen okunabilmektedir.			Yapı yeniden inşa edildiği için malzeme ve yapım tekniği korunamamıştır.			
HAZIRLAYAN : NUR UMAR				İNCELEME TARİHİ: 07.02.2014			

ADANA VİLAYETİ 1867-1930 YILLARINDA İNŞA EDİLEN VE GÜNÜMÜZE ULAŞAN YAPILARIN KATALOĞU						KATALOG NO: 16	
ADI: ADANA ZİRAAT AMELİYE MEKTEBİ		YAPININ TÜRÜ: Eğitim Yapısı		YAPIM TARİHİ: 1911			
İL: Adana	İLÇE: Seyhan	MAHALLE: Köprülü		ADA NO: 756		PARSEL NO: 1	
ÖZGÜN İŞLEV: Ziraat Mektebi		GÜNCEL İŞLEV: İl Ziraat Müdürlüğü		ÖNERİLEN İŞLEV: -			
KİTABESİ VAR MI? Evet ( ) Hayır (x)		YAPIYA GİRİLDİ Mİ? Evet (x) Hayır ( )		KULLANIM DURUMU: ( ) Boş (x) Kullanımda ( ) Mevsimsel			
PLAN ÖZELLİKLERİ: Simetrik ( ) Asimetrik (x)		CEPHE ÖZELLİKLERİ: Simetrik (x) Asimetrik ( )		KAT SAYISI: Bodrum 1 ② 3			
Notlar: Dikdörtgen planlı		Balkon Var Çıkma		YAPIM TEKNİĞİ: Yiğma Yiğma			
PENCERE	Tip1: Basık kemerli, Tip2: Dikdörtgen	Bezeme	Diğer	Kat silmesi	MALZEME: Taş Taş		
KAPI	Tip1: Basık kemerli, Tip2: Dikdörtgen	Notlar: Sade bir cepheye sahip olan yapının girişi öne çıkarılarak vurgulanmıştır.			Notlar:		
Malzeme: Pvc							
Malzeme: Metal							
HAVA FOTOĞRAFI		VAZİYET PLANI		FOTOĞRAF			
							
BOZULMA NEDENLERİ:		UZUN SÜRELİ DOĞAL ETKENLER		Cephe düzeni ve kütle kapsamında: - Cephenin ortasında yer alan balkon çıkması sonradan eklenmiştir. - Giriş kısmı sıvasız bırakılarak diğer kısımlar farklı bir renkle boyanmıştır. Malzeme ve yapım tekniği kapsamında: - Pencere kapı doğramaları değişmiştir. - Yapının merdiven, döşeme ve tavanı betonarmeye dönüştürülmüştür.			
		İNSANLARIN NEDEN OLDUĞU HASARLAR					
		- Dış cephe sıva kabarması ve dökülmesi					
		- Yapının geçirdiği niteliksiz onarımlar *Çok müdahale görmüş olması *Özgün yapı elemanlarının değişimi					
		- Niteliksiz eklentiler *Cepheye yerleştirilen aydınlatma elemanı, klima ünitesi vb. elemanlar					
YAPININ TAŞIYICILIK DURUMU: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü ( ) Yıkk		Yapının taşıyıcılık sorunu yoktur. Yüzeysel bozulmalar gözlemlenmiştir.		GENEL KORUNMUŞLUK DURUMU: ( ) İyi ( ) Orta (X) Kötü			
PLAN DÜZENİ: ( ) İyi ( ) Orta ( ) Kötü		Özgün planına erişilemediği için plan korunmuşluk durumu belirlenmemiştir.		CEPHE DÜZENİ: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü			
KÜTLE: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü		Yapının özgün kütle oranları ve kısmen okunabilmektedir. Balkon eklenmiştir.		MALZEME VE YAPIM TEKNİĞİ: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü			
				Özgün cephe düzeni kısmen okunabilmektedir.			
				Özgün yapım tekniği korunmasına rağmen döşemeler, kaplamalar ve doğramalar değiştirilmiştir.			
HAZIRLAYAN : NUR UMAR						İNCELEME TARİHİ: 07.02.2014	

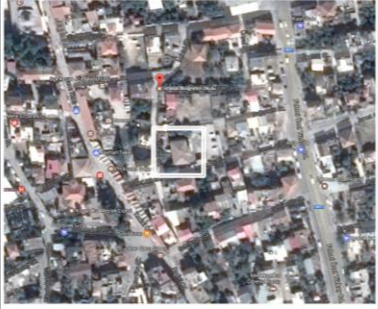

ADANA VİLAYETİ 1867-1930 YILLARINDA İNŞA EDİLEN VE GÜNÜMÜZE ULAŞAN YAPILARIN KATALOĞU				KATALOG NO: 17			
ADI: ADANA JANDARMA MEKTEBİ		YAPININ TÜRÜ: Eğitim Yapısı		YAPIM TARİHİ: 1905			
İL: Adana	İLÇE: Seyhan	MAHALLE: Ulucami	ADA NO: 139	PARSEL NO: 3			
ÖZGÜN İŞLEV: Jandarma Okulu		GÜNCEL İŞLEV: İşlevsiz		ÖNERİLEN İŞLEV: Kültürel			
KİTAPESİ VAR MI? Evet ( ) Hayır (x)		YAPIYA GİRİLDİ Mİ? Evet (x) Hayır ( )		KULLANIM DURUMU: (x) Boş ( ) Kullanımda ( ) Mevsimsel			
PLAN ÖZELLİKLERİ: Simetrik ( ) Asimetrik (x)		CEPHE ÖZELLİKLERİ: Simetrik (x) Asimetrik ( )		KAT SAYISI: Bodrum	1	2	3
Notlar: 12.00x29.18m boyutlarında dikdörtgen planlı		Balkon	Var	Çıkma			
PENCERE		Tip: Basık kemerli dikdörtgen	Bezeme	Var	Diğer	Köşe silmesi	MALZEME: Taş Tuğla Tuğla
KAPI		Tip: Basık kemerli dikdörtgen	Notlar: Sade bir cepheye sahip olan yapının köşeleri öne çıkarılarak bosajlı taşlarla vurgulanmıştır.		Notlar: İç duvarlar tuğladan yapılmıştır.		
MALZEME: Ahşap							
HAVA FOTOĞRAFI		VAZİYET PLANI		FOTOĞRAF			
							
BOZULMA NEDENLERİ:	UZUN SÜRELİ DOĞAL ETKENLER		İŞLEV KAPSAMINDA: - Çevik kuvvet binası Plan düzeni kapsamında: - Çevik kuvvet binası olarak kullanıldığı dönemde planında bazı değişiklikler yapılarak, bina içerisinde kullanılan ana merdivenin yeri değiştirilmiştir. Kütle kapsamında: - Özgün balkonun yerine, farklı boyutlarda betonarme taşıyıcı balkon ve yeni korkuluk eklenmiştir. - Ahşap kırma çatısı kaybolmuştur Malzeme ve yapım tekniği kapsamında: - Kat döşemeleri ve merdiven betonarmeye dönüştürülmüştür.				
	İNSANLARIN NEDEN OLDUĞU HASARLAR						
- Dış cephe sıvalı yüzeylerde, sıvada kabarma ve dökülme - Taş yüzeylerde karama, renk değişimi - Taş, tuğla yüzeylerde aşınma - Rutubet		- Bakımsızlık ve terk * Pencere camları kırılmış ve doğramaları kaybolmuştur. * İç mekanda döşeme kaplamaları kaybolmuştur. * Arka cephede çatı parapetleri kırılmıştır. * Giriş merdivenlerinin her iki yanında yer alan taş ve demir korkulukları ve küpeşterleri kaybolmuştur.					
- Yapının geçirdiği niteliksiz onarımlar *Özgün yapı elemanlarının değişimi		YAPININ TAŞIYICILIK DURUMU: ( ) İyi (X) Orta ( )Kötü ( ) Yıkık		GENEL KORUNMUŞLUK DURUMU: ( ) İyi ( ) Orta (X) Kötü			
Yapının taşıyıcılık sorunu yoktur. Yüzeysel bozulmalar ve malzeme kaybı vardır.		Yapının taşıyıcılık sorunu yoktur. Yüzeysel bozulmalar ve malzeme kaybı vardır.		Yapı cephe düzeni olarak özgünlüğünü korumuş olmasına rağmen plan düzeni, kütle, malzeme ve yapım sistemi olarak yeterince koruyamaması nedeniyle kötü düzeyde sınıflandırılmıştır.			
KORUNMUŞLUK DURUMU:	PLAN DÜZENİ: ( ) İyi (X) Orta ( )Kötü		CEPHE DÜZENİ: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü				
	Özgün plan semasının yarısından çoğu okunabilmektedir. Yapı elemanlarının konularında değişimler vardır.		Özgün cephe düzeni tamamen okunabilmektedir.				
KORUNMUŞLUK DURUMU:	KÜTLE: ( ) İyi (X) Orta ( )Kötü		MALZEME VE YAPIM TEKNİĞİ: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü				
	Özgün kütle oranları ve düzeni kısmen okunabilmektedir.		Yapım tekniğini oluşturan yığma duvarlar korunmasına rağmen döşeme ve merdivenlerinin yapım sistemi ve malzemesi değişmiştir.				
HAZIRLAYAN : NUR UMAR				İNCELEME TARİHİ: 30.04.2016			

ADANA VİLAYETİ 1867-1930 YILLARINDA İNŞA EDİLEN VE GÜNÜMÜZE ULAŞAN YAPILARIN KATALOĞU							KATALOG NO: 18	
ADI: ADANA GAZİ PAŞA İLKOKULU			YAPININ TÜRÜ: Eğitim Yapısı			YAPIM TARİHİ: 1909-11 proje, 1923-25 İnşaat		
İL: Adana		İLÇE: Seyhan	MAHALLE: Tepebağ			ADA NO: 281		PARSEL NO: 2
ÖZGÜN İŞLEV: Okul			GÜNCEL İŞLEV: Okul			ÖNERİLEN İŞLEV: -		
KİTAPESİ VAR MI? Evet ( ) Hayır (x)			YAPIYA GİRİLDİ Mİ? Evet ( ) Hayır (x)			KULLANIM DURUMU: ( ) Boş (x) Kullanımda ( ) Mevsimsel		
PLAN ÖZELLİKLERİ: Simetrik (x) Asimetrik ( )			CEPHE ÖZELLİKLERİ: Simetrik (x) Asimetrik ( )			KAT SAYISI: Bodrum 1 2 3		
Notlar: Dikdörtgen planlı ve ortası avlulu			Balkon Çıkma			YAPIM TEKNİĞİ: Yığma Yığma Yığma		
PENCERE		Tip1: Sivri kemerli, Tip2: Dikdörtgen, söveli	Bezeme Var Diğer			MALZEME: Kesme taş Tuğla Tuğla		
KAPI		Tip1: Sivri kemerli, Tip2: Basık kemerli	Notlar: Yapının girişi ve köşeleri öne çıkarılarak kenarları bosajlı taşlarla vurgulanmıştır. Giriş bölümü düşey aksta sivri kubbe ile tamamlanmıştır.			Notlar:		
HAVA FOTOĞRAFI			VAZİYET PLANI			FOTOĞRAF		
BOZULMA NEDENLERİ:			UZUN SÜRELİ DOĞAL ETKENLER			GEÇİRDİĞİ MÜDAHALELER:		
			<ul style="list-style-type: none"> - Taş yüzeylerde karama, renk değişimi - Sivali yüzeylerde kirlenme - İç mekanda orta galeriyi örten şeffaf kubbenin metal elemanlarında korozyon oluşmuş ve galerinin çevresindeki kolonların üzerinde leke oluşturmuştur. 					
BOZULMA NEDENLERİ:			İNSANLARIN NEDEN OLDUĞU HASARLAR			<p>Cephe düzeni kapsamında:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Yapının 1945 depremi sonrasında geçirdiği müdahalede, cephesi dönemin mimari anlayışını yansıtır şekilde düzenlenmiştir. Yapının cephesinde yer alan süsleme öğeleri kaldırılmış, pencere ve kapı söveleri sadeleştirilmiş, üst kat pencereleri dikdörtgene forma dönüştürülmüştür. - 1998 depremi sonrası geçirdiği müdahalede ise cephesi düzeni özgün haline dönüştürülmüştür. <p>Kütle kapsamında:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1945 sonrasında geçirdiği müdahalede; giriş kapısı üzerindeki sivri kubbe kaldırılmış, ortadaki galeri boşluğu ve koridorun çevresindeki sütun boşlukları doldurulmuştur. - 1998 sonrası müdahalede ise doldurulan boşluklar yeniden açılmış, kubbesi yeniden eklenerek özgün kütle düzenine dönmüştür. <p>Malzeme ve yapım tekniği kapsamında:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Betonarme döşeme eklenmiştir. - Yapının cephesinde yer alan kaplama malzemeleri, pencere ve kapı doğramaları yenilenmiştir. - Döşeme kaplamaları yenilenmiştir. 		
			YAPININ TAŞIYICILIK DURUMU: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü ( ) Yıkık					
Yapı taşıyıcı sistem ve yapım malzemesi bakımından iyi durumdadır. Kaplama malzemesinde basit değişiklikler vardır.			Yapı cephe düzeni ve kütle olarak özgünlüğünü korumuş olmasına rağmen, malzeme ve yapım sistemi olarak korunamaması nedeniyle kötü düzeyde sınıflandırılmıştır.					
KORUNMUŞLUK DURUMU:			PLAN DÜZENİ: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü			KORUNMUŞLUK DURUMU:		
			Özgün plan şeması tamamen okunabilmektedir.					
KÜTLE: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü			CEPHE DÜZENİ: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü			MALZEME VE YAPIM TEKNİĞİ: ( ) İyi ( ) Orta (X) Kötü		
Özgün kütle oranları ve düzeni tamamen okunabilmektedir.			Özgün cephe düzeni tamamen okunabilmektedir. Kaplama malzemelerinde değişimler vardır.					
HAZIRLAYAN : NUR UMAR			İNCELEME TARİHİ: 30.04.2016					

ADANA VİLAYETİ 1867-1930 YILLARINDA İNŞA EDİLEN VE GÜNÜMÜZE ULAŞAN YAPILARIN KATALOĞU						KATALOG NO: 19		
ADI: CEBEL-İ BERKET MERKEZ MEKTEBİ		YAPININ TÜRÜ: Eğitim Yapısı		YAPIM TARİHİ: 1910 ~ 1914				
İL: Osmaniye	İLÇE: Merkez	MAHALLE: 7 Ocak		ADA NO: 214	PARSEL NO: 2			
ÖZGÜN İŞLEV: Okul		GÜNCEL İŞLEV: Okul		ÖNERİLEN İŞLEV: -				
KİTABESİ VAR MI? Evet ( ) Hayır (x)		YAPIYA GİRİLDİ Mİ? Evet ( ) Hayır (x)		KULLANIM DURUMU: ( ) Boş (x) Kullanımda ( ) Mevsimsel				
PLAN ÖZELLİKLERİ: Simetrik ( ) Asimetrik ( )		CEPHE ÖZELLİKLERİ: Simetrik (x) Asimetrik ( )		KAT SAYISI:	Bodrum	1	2	3
Notlar: Dikdörtgen planlı		Balkon		Çıkma		Yığma	Yığma	
PENCERE	Tip1: Basık kemerli, Tip2: Dikdörtgen	Bezeme		Diğer		MALZEME: Kesme taş/Betonarme		
KAPI	Tip: Dikdörtgen	Notlar: Yapının girişi ve köşeleri öne çıkarılarak kenarları basajlı taşlarla vurgulanmıştır. Giriş bölümü düşey aksta sivri kemerli kubbe ile tamamlanmıştır.				Notlar:		
MALZEME: Ahşap								
HAVA FOTOĞRAFI		FOTOĞRAF		FOTOĞRAF				
								
BOZULMA NEDENLERİ:	UZUN SÜRELİ DOĞAL ETKENLER		Plan düzeni kapsamında: - Özgün halinde bulunan bodrum kat onarım sırasında doldurularak iptal edilmiştir. Cephe düzeni kapsamında: - Yan cephesinde zemin katta yer alan üçlü pencereleri kapatılmıştır. Kütle kapsamında: - Çatısı sökülerek, üzerine betonarme kat eklenmesi ile iki katlı hale dönüştürülmüştür. - Çatısı yeniden kırma şeklinde inşa edilerek, marsilya kiremit ile kaplanmıştır. - 1990'lı yıllarda avlusuna yeni yapılar eklenmiştir. Malzeme ve yapım tekniği korunmuşluk durumu: - Pencere ve kapıları özgün doğramalarını yitirmiş, bazı pencerelerde doğrama olarak pvc kullanıldığı tespit edilmiştir.					
	- Dış cephede sıvalı yüzeylerde, sıvada kabarma ve dökülme							
KORUNMUŞLUK DURUMU:	İNSANLARIN NEDEN OLDUĞU HASARLAR		GENEL KORUNMUŞLUK DURUMU:					
	- Yapının geçirdiği nitelsiz onarımlar *Özgün yapı elemanlarının değişimi - Nitelsiz eklentiler *Cephelerine klima, uydu anteni, kablo vb üniteler montajı yapılması		( ) İyi ( ) Orta ( ) Kötu ( ) Yıkık Yapı, taşıyıcı sistem ve yapım malzemesi bakımından iyi durumdadır. Kaplama malzemesinde basit değişiklikler vardır.					
KORUNMUŞLUK DURUMU:	YAPININ TAŞIYICILIK DURUMU:		Yapı; cephe düzeni, kütle, malzeme ve yapım sistemi olarak yeterince korunamaması nedeniyle kötü düzeyde sınıflandırılmıştır.					
	PLAN DÜZENİ: ( ) İyi ( ) Orta ( ) Kötu Yapının planı incelenememiştir.		CEPHE DÜZENİ: ( ) İyi (x) Orta ( ) Kötu Özgün cephe düzeni kısmen okunabilmektedir.					
KORUNMUŞLUK DURUMU:	KÜTLE:		MALZEME VE YAPIM TEKNİĞİ:					
	( ) İyi (x) Orta ( ) Kötu Özgün kütle oranları ve düzeni kısmen okunabilmektedir. Kat eklenmesi yapılmıştır.		( ) İyi ( ) Orta (x) Kötu Yapının dış yığma duvarları korunmasına rağmen iç mekanda yapım tekniği ve malzeme değiştirilmiştir.					
HAZIRLAYAN : NUR UMAR						İNCELEME TARİHİ: 13.02.2015		

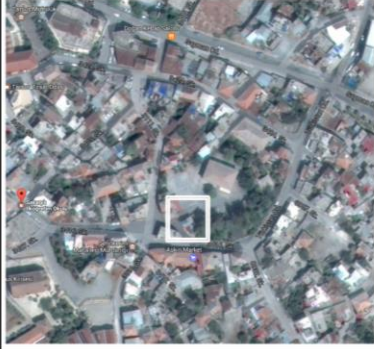

ADANA VİLAYETİ 1867-1930 YILLARINDA İNŞA EDİLEN VE GÜNÜMÜZE ULAŞAN YAPILARIN KATALOĞU						KATALOG NO: 20	
ADI: KADIRLI HARKAÇTIĞI KÖYÜ MEKTEBİ		YAPININ TÜRÜ: Eğitim Yapısı		YAPIM TARİHİ: ~1924			
İL: Osmaniye	İLÇE: Kadiri	MAHALLE: -		ADA NO: 281		PARSEL NO: -	
ÖZGÜN İŞLEV: Okul		GÜNCEL İŞLEV: Müze		ÖNERİLEN İŞLEV: -			
KİTABESİ VAR MI? Evet ( ) Hayır (x)		YAPIYA GİRİLDİ Mİ? Evet (x) Hayır ( )		KULLANIM DURUMU: ( ) Boş (x) Kullanımda ( ) Mevsimsel			
PLAN ÖZELLİKLERİ: Simetrik (x) Asimetrik ( )		CEPHE ÖZELLİKLERİ: Simetrik (x) Asimetrik ( )		KAT SAYISI: Bodrum (1) 2 3			
Notlar: Dikdörtgen planlı		Balkon		Çıkma		YAPIM TEKNİĞİ: Yiğma Yiğma	
PENCERE Tip: Dikdörtgen		Bezeme		Diğer		MALZEME: Moloz taş Moloz taş	
KAPI Tip: Dikdörtgen		Notlar: Sade bir cepheye sahip olan yapının girişinde dairesel merdivenler bulunmaktadır.				Notlar:	
Malzeme: Ahşap							
KAPI Malzeme: Ahşap							
HAVA FOTOĞRAFI		FOTOĞRAF		FOTOĞRAF			
							
BOZULMA NEDENLERİ:		UZUN SÜRELİ DOĞAL ETKENLER		GEÇİRDİĞİ MÜDAHALELER:			
		- Ahşap elemanların fiziksel dayanımını yitirmesi		<p>Cephe düzeni kapsamında:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1950 yılı öncesinde Dairesel kemerli kapı ve pencereler düz dikdörtgen forma dönüşmüştür. - Yapının ana giriş kapısı beton ile yeniden yapılmıştır. <p>Malzeme ve yapım tekniği korunmuşluk durumu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Özgün doğramalarını yitirmiştir - Cepheye bazı noktalarda yeniden derzleme yapılmıştır. - Çimento ile müdahale edilmiştir. 			
		İNSANLARIN NEDEN OLDUĞU HASARLAR					
		- Yapının geçirdiği niteliksiz onarımlar *Özgün yapı elemanlarının değişimi *Çimento sıva kullanılması					
		- Döşemede çökme					
YAPININ TAŞIYICILIK DURUMU: ( ) İyi (x) Orta ( ) Kötü ( ) Yıkık		GENEL KORUNMUŞLUK DURUMU: ( ) İyi (x) Orta ( ) Kötü					
Yapının taşıyıcılık sorunu yoktur. Yüzeysel bozulmalar ve malzeme kaybı vardır.		Yapı; plan düzeni ve kütle olarak korunmasına rağmen cephe düzeni, malzeme ve yapım sistemi olarak yeterince korunamaması nedeniyle orta düzeyde sınıflandırılmıştır.					
PLAN DÜZENİ: (x) İyi ( ) Orta ( ) Kötü		CEPHE DÜZENİ: ( ) İyi (x) Orta ( ) Kötü					
Özgün plan şeması tamamen okunabilir durumdadır.		Özgün cephe düzeni kısmen okunabilmektedir.					
KÜTLE: (x) İyi ( ) Orta ( ) Kötü		MALZEME VE YAPIM TEKNİĞİ: ( ) İyi (x) Orta ( ) Kötü					
Özgün kütle oranları ve düzeni tamamen okunabilmektedir.		Yapının, yapım tekniği korunmasına rağmen malzemelerinde değişiklikler vardır.					
HAZIRLAYAN : NUR UMAR						İNCELEME TARİHİ: 15.07.2015	

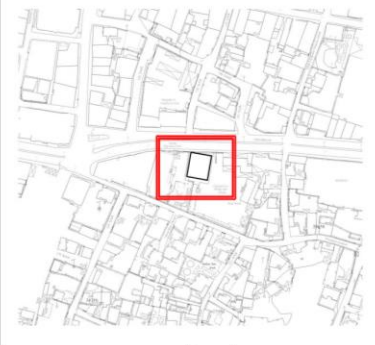

ADANA VİLAYETİ 1867-1930 YILLARINDA İNŞA EDİLEN VE GÜNÜMÜZE ULAŞAN YAPILARIN KATALOĞU										KATALOG NO: 21	
ADI: SİS HAMİYET MEKTEBİ			YAPININ TÜRÜ: Eğitim Yapısı				YAPIM TARİHİ: 1911				
İL: Adana		İLÇE: Kozan		MAHALLE: Arslanpaşa			ADA NO: -		PARSEL NO: -		
ÖZGÜN İŞLEV: Okul			GÜNCEL İŞLEV: Rehberlik ve araştırma merkezi				ÖNERİLEN İŞLEV: -				
KİTABESİ VAR MI? Evet ( ) Hayır (x)			YAPIYA GİRİLDİ Mİ? Evet (x) Hayır ( )				KULLANIM DURUMU: ( ) Boş (x) Kullanımda ( ) Mevsimsel				
PLAN ÖZELLİKLERİ: Simetrik (x) Asimetrik ( )			CEPHE ÖZELLİKLERİ: Simetrik (x) Asimetrik ( )				KAT SAYISI: Bodrum ① 2 3				
Notlar: Dikdörtgen planlı			Balkon Var		Çıkma		YAPIM TEKNİĞİ: Yığma Yığma				
PENCERE		Tip: Dikdörtgen		Bezeme		Diğer		MALZEME: Taş Taş			
KAPI		Tip: Dikdörtgen		Notlar: Sade bir cepheye sahip olan yapının girişinde dairesel merdivenler bulunmaktadır.				Notlar:			
Malzeme: Pvc											
Malzeme: Metal											
HAVA FOTOĞRAFI			FOTOĞRAF				FOTOĞRAF				
											
BOZULMA NEDENLERİ:			UZUN SÜRELİ DOĞAL ETKENLER				Cephe düzeni kapsamında: - Kapi ve pencere formları, doluluk – boşluk oranları değiştirilmiştir. - Ana girişe betonarme merdiven eklenmiştir. - Arka cephede bodrum kat girişi için kapi açılmıştır. Üstünde yer alan pencere aynı oranda genişletilmiştir. Kütle kapsamında: - Arka cepheye balkon çıkması eklenmiştir. - Arka cephenin sağ kanadının önüne çeşme inşa edilmiştir. Malzeme ve yapım tekniği korunmuşluk durumu: - Çatısı betonarme olarak yenilenmiştir. - Pencere kapi doğramaları değiştirilmiştir.				
			İNSANLARIN NEDEN OLDUĞU HASARLAR								
			- Dış cephede sıvalı yüzeylerde, kabarma ve dökülme - Sıvalı yüzeylerde kirlenme, renk değişimi - Bitkilenme								
			- Yapının geçirdiği niteliksiz onarımlar *Özgün yapı elemanlarının değişimi - Niteliksiz eklentiler *İklimlendirme ve aydınlatma elemanları ile ses sisteminin cepheye yerleştirilirken duvarlar da delikler açılması								
YAPININ TAŞIYICILIK DURUMU: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü ( ) Yıkık			GENEL KORUNMUŞLUK DURUMU: ( ) İyi ( ) Orta (X) Kötü								
Yapının taşıyıcılık sorunu yoktur. Yüzeysel bozulmalar ve malzeme kaybı vardır.			Yapı; plan düzeni korunmasına rağmen cephe düzeni, kütle, malzeme ve yapım sistemi olarak yeterince korunamaması nedeniyle orta düzeyde sınıflandırılmıştır.								
KORUNMUŞLUK DURUMU:			PLAN DÜZENİ: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü				CEPHE DÜZENİ: ( ) İyi ( ) Orta (X) Kötü				
			Özgün plan şeması tamamen okunabilir durumdadır.				Özgün cephe düzeni yarınsından azı okunabilmektedir. Doluluk boşluk oranları ve organizasyonda değişimler vardır.				
			KÜTLE: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü				MALZEME VE YAPIM TEKNİĞİ: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü				
			Özgün kütle oranları ve düzeni kısmen okunabilmektedir. Yapıya eklemeler vardır.				Yapının, yapım tekniği korunmasına rağmen çatısı ve malzemelerinde değişiklikler vardır.				
HAZIRLAYAN : NUR UMAR										İNCELEME TARİHİ: 30.04.2014	

ADANA VİLAYETİ 1867-1930 YILLARINDA İNŞA EDİLEN VE GÜNÜMÜZE ULAŞAN YAPILARIN KATALOĞU				KATALOG NO: 22	
ADI: SAİMBEYLİ HAÇIN İLKOKULU		YAPININ TÜRÜ: Eğitim Yapısı		YAPIM TARİHİ: ~1930	
İL: Adana	İLÇE: Saimbeyli	MAHALLE: -	ADA NO: -	PARSEL NO: -	
ÖZGÜN İŞLEV: Okul		GÜNCEL İŞLEV: Kütüphane		ÖNERİLEN İŞLEV: -	
KİTABESİ VAR MI? Evet ( ) Hayır (x)		YAPIYA GİRİLDİ Mİ? Evet (x) Hayır ( )		KULLANIM DURUMU: ( ) Boş (x) Kullanımda ( ) Mevsimsel	
PLAN ÖZELLİKLERİ: Simetrik (x) Asimetrik ( )		CEPHE ÖZELLİKLERİ: Simetrik (x) Asimetrik ( )		KAT SAYISI:	Bodrum (1) 2 3
Notlar: Dikdörtgen planlı		Balkon	Çıkma	YAPIM TEKNİĞİ:	Yığılma
PENCERE	Tip: Dairesel kemerli	Bezeme	Diğer	MALZEME:	Taş
Malzeme: Pvc		Notlar: Oldukça sade bir cepheye sahip olan yapının giriş bölümü içeri çekilmiştir.		Notlar:	
KAPI	Tip: Dairesel kemerli				
Malzeme: Ahşap					
HAVA FOTOĞRAFI		FOTOĞRAF		FOTOĞRAF	
					
BOZULMA NEDENLERİ:	UZUN SÜRELİ DOĞAL ETKENLER	GEÇİRDİĞİ MÜDAHALELER:	Malzeme ve yapım tekniği kapsamında: <ul style="list-style-type: none"> - Özgün pencere kapı doğramaları pimapen pencere ile değiştirilerek pencere önleri demir parmaklıkla kapatılmıştır. - Yapının giriş kapısı betonarme olarak yeniden yapılmıştır. - Çatısı alüminyum kaplanmış, cephesindeki sıva ve boya yenilenmiştir. 		
	İNSANLARIN NEDEN OLDUĞU HASARLAR				
<ul style="list-style-type: none"> - Svalı yüzeylerde, sıvada kabarma ve dökülme - Rutubet - Bitkilendirme 					
<ul style="list-style-type: none"> - Yapının geçirdiği niteliksiz onarımlar <ul style="list-style-type: none"> * Özgün yapı elemanlarının değişimi * Çimento sıva uygulaması - Niteliksiz eklenmeler <ul style="list-style-type: none"> * İklimlendirme ve aydınlatma elemanları ile ses sisteminin cepheye yerleştirilirken duvarlar da delikler açılması 					
YAPININ TAŞIYICILIK DURUMU: ( ) İyi (x) Orta ( ) Kötü ( ) Yıkık		GENEL KORUNMUŞLUK DURUMU: ( ) İyi (x) Orta ( ) Kötü			
Yapının taşıyıcılık sorunu yoktur. Yüzeysel bozulmalar ve malzeme kaybı vardır.		Yapı; plan düzeni korunmasına rağmen plan, cephe düzeni, kütle olarak korunmasına rağmen malzeme ve yapım sistemi olarak yeterince korunamaması nedeniyle orta düzeyde sınıflandırılmıştır.			
KORUNMUŞLUK DURUMU:	PLAN DÜZENİ: (x) İyi ( ) Orta ( ) Kötü	KORUNMUŞLUK DURUMU:	CEPHE DÜZENİ: (x) İyi ( ) Orta ( ) Kötü		
	Özgün plan şeması tamamen okunabilir durumdadır.		Özgün cephe düzeni tamamen okunabilmektedir. Kaplama malzemelerinde değişiklikler vardır.		
KÜTLE: (x) İyi ( ) Orta ( ) Kötü		MALZEME VE YAPIM TEKNİĞİ: ( ) İyi (x) Orta ( ) Kötü			
Özgün kütle oranları ve düzeni tamamen okunabilmektedir.		Yapının, yapım tekniği korunmasına rağmen merdivenleri ve malzemelerinde değişiklikler vardır.			
HAZIRLAYAN : NUR UMAR				İNCELEME TARİHİ: 14.07.2015	

ADANA VİLAYETİ 1867-1930 YILLARINDA İNŞA EDİLEN VE GÜNÜMÜZE ULAŞAN YAPILARIN KATALOĞU						KATALOG NO: 23				
ADI: TARSUS MİSAK-I MİLLİ İLKOKULU		YAPININ TÜRÜ: Eğitim Yapısı		YAPIM TARİHİ: 20.yy başı						
İL: Mersin	İLÇE: Tarsus	MAHALLE: Caminur		ADA NO: 267	PARSEL NO: 88					
ÖZGÜN İŞLEV: Okul		GÜNCEL İŞLEV: Okul		ÖNERİLEN İŞLEV: -						
KİTAPESİ VAR MI? Evet ( ) Hayır (x)		YAPIYA GİRİLDİ Mİ? Evet (x) Hayır ( )		KULLANIM DURUMU: ( ) Boş (x) Kullanımda ( ) Mevsimsel						
PLAN ÖZELLİKLERİ: Simetrik ( ) Asimetrik (x)		CEPHE ÖZELLİKLERİ: Simetrik ( ) Asimetrik (x)		KAT SAYISI:	Bodrum	1	2	3		
Notlar: L planlı		Balkon		Çıkma	Var	YAPIM TEKNİĞİ:		Yığma	Yığma	
PENCERE	Tip: Dikdörtgen	Bezeme		Diğer	Kat silmesi	MALZEME:			Tuğla	Kesme taş
	Malzeme: Ahşap	Notlar: Cephenin orta kısmında 4 adet konsolla taşınan çıkma yer almaktadır. Giriş kapısı çıkmanın sağında konumlanmıştır.				Notlar:				
KAPI	Tip: Basık kemerli									
	Malzeme: Ahşap									
HAVA FOTOĞRAFI		VAZİYET PLANI			FOTOĞRAF					
										
BOZULMA NEDENLERİ:	UZUN SÜRELİ DOĞAL ETKENLER		GEÇİRDİĞİ MÜDAHALELER:		Cephe düzeni kapsamında: - Yapının sol yan cephesindeki kapı pencereye dönüştürülmüştür. Malzeme ve yapım tekniği kapsamında: - Çatısı onarılmıştır. - Yapının pencere kapı doğramaları ve sıvaları özgün malzeme ile yenilenmiştir.					
	- Sıvalı yüzeylerde kirlenme, renk değişimi - Sıvada kabarma ve dökülme									
KORUNMUŞLUK DURUMU:	İNSANLARIN NEDEN OLDUĞU HASARLAR		GENEL KORUNMUŞLUK DURUMU:		Yapının malzemelerinde değişimler olmasına rağmen plan düzeni, cephe düzeni, kütle, malzeme ve yapım sistemi olarak korunduğu için iyi düzeyde sınıflandırılmıştır.					
	- Niteliksiz eklentiler * Yapının dış cephesine elektrik kablolarının ve iklimlendirme elemanlarının montajı		(X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü Yapının taşıyıcılık sorunu yoktur. Yüzeysel bozulmalar gözlenmiştir.							
KORUNMUŞLUK DURUMU:	PLAN DÜZENİ:		CEPHE DÜZENİ:		Özgün cephe düzeni tamamen okunabilmektedir. Yan cephede değişimler vardır.					
	(X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü Özgün plan şeması tamamen okunabilmektedir.		(X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü							
KORUNMUŞLUK DURUMU:	KÜTLE:		MALZEME VE YAPIM TEKNİĞİ:		Yapının yapım tekniği ve malzemeleri büyük oranda korunmuştur.					
	(X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü Özgün kütle oranları ve düzeni tamamen okunabilmektedir.		(X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü							
HAZIRLAYAN : NUR UMAR						İNCELEME TARİHİ: 08.02.2014				

ADANA VİLAYETİ 1867-1930 YILLARINDA İNŞA EDİLEN VE GÜNÜMÜZE ULAŞAN YAPILARIN KATALOĞU						KATALOG NO: 24		
ADI: TARSUS MEMBA-I İRFAN MEKTEBİ		YAPININ TÜRÜ: Eğitim Yapısı		YAPIM TARİHİ: 20.yy başı				
İL: Mersin	İLÇE: Tarsus	MAHALLE: Caminur		ADA NO: -	PARSEL NO: -			
ÖZGÜN İŞLEV: Okul		GÜNCEL İŞLEV: İşlevsiz		ÖNERİLEN İŞLEV: -				
KİTABESİ VAR MI? Evet ( ) Hayır (x)		YAPIYA GİRİLDİ Mİ? Evet ( ) Hayır (x)		KULLANIM DURUMU: (x) Boş ( ) Kullanımda ( ) Mevsimsel				
PLAN ÖZELLİKLERİ: Simetrik ( ) Asimetrik ( )		CEPHE ÖZELLİKLERİ: Simetrik ( ) Asimetrik ( )		KAT SAYISI:	Bodrum	1	2	3
Notlar: -		Balkon		Çıkma				
PENCERE Tip: Dikdörtgen		Bezeme		Diğer				
Malzeme: Ahşap		Notlar: Günümüzde kütsel olarak yarım kalan yapının cephesi sadedir ve profil izleri bulunmaktadır. Pencere taşı taş söve ile çevrilidir.		MALZEME: Kesme taş				
KAPI Tip: -				Notlar:				
Malzeme: -								
HAVA FOTOĞRAFI		VAZİYET PLANI		FOTOĞRAF				
								
BOZULMA NEDENLERİ:	UZUN SÜRELİ DOĞAL ETKENLER		Yapının geçirdiği müdahalelere dair bilgi bulunmamaktadır.					
	<ul style="list-style-type: none"> - Cephesinde sıvalı yüzeylerde, kabarma ve dökülme - Taş yüzeylerde karama, renk değişimi - Ahşap elemanların fiziksel dayanımını yitirmesi 							
BOZULMA NEDENLERİ:	İNSANLARIN NEDEN OLDUĞU HASARLAR		Yapının geçirdiği müdahaleler:					
	<ul style="list-style-type: none"> -Bakımsızlık * Yapının yarısı yıkılmıştır * Çatıda yer yer çökmeler meydana gelmiştir - Niteliksiz eklentiler * İklimlendirme ve aydınlatma elemanları ile ses sisteminin cepheye yerleştirilirken duvarlarda delikler açılması 							
YAPININ TAŞIYICILIK DURUMU: ( ) İyi ( ) Orta ( ) Kötü (X) Yıkık		GENEL KORUNMUŞLUK DURUMU: ( ) İyi ( ) Orta (X) Kötü						
Yapı kısmen yıkılmıştır.		Yapı; plan düzeni, cephe düzeni, kütle, malzeme ve yapım tekniği olarak korunamaması nedeniyle kötü düzeyde sınıflandırılmıştır.						
KORUNMUŞLUK DURUMU:	PLAN DÜZENİ: ( ) İyi ( ) Orta (X) Kötü		CEPHE DÜZENİ: ( ) İyi ( ) Orta (X) Kötü					
	Özgün plan şeması tamamen kaybolmuştur.		Özgün cephe düzeni yansında azı okunabilmektedir.					
KORUNMUŞLUK DURUMU:	KÜTLE: ( ) İyi ( ) Orta (X) Kötü		MALZEME VE YAPIM TEKNİĞİ: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü					
	Özgün kütle oranları ve organizasyonu tamamen kaybolmuştur.		Yapının yapım tekniği korunmasına rağmen malzemelerinde değişiklikler vardır.					
HAZIRLAYAN : NUR UMAR						İNCELEME TARİHİ: 08.02.2014		

ADANA VİLAYETİ 1867-1930 YILLARINDA İNŞA EDİLEN VE GÜNÜMÜZE ULAŞAN YAPILARIN KATALOĞU						KATALOG NO: 25		
ADI: TARSUS JANDARMA MEKTEBİ		YAPININ TÜRÜ: Eğitim Yapısı		YAPIM TARİHİ: 20.yy başı				
İL: Mersin	İLÇE: Tarsus	MAHALLE: -	Köy: Özbek	ADA NO: -	PARSEL NO: 608			
ÖZGÜN İŞLEV: Jandarma Okulu		GÜNCEL İŞLEV: Okul		ÖNERİLEN İŞLEV: -				
KİTABESİ VAR MI? Evet ( ) Hayır (x)		YAPIYA GİRİLDİ Mİ? Evet (x) Hayır ( )		KULLANIM DURUMU: ( ) Boş (x) Kullanımda ( ) Mevsimsel				
PLAN ÖZELLİKLERİ: Simetrik ( ) Asimetrik ( )		CEPHE ÖZELLİKLERİ: Simetrik (x) Asimetrik ( )		KAT SAYISI:	Bodrum	①	2	3
Notlar: Dikdörtgen planlı. 14 x 30.5 m. boyutlarında		Balkon	Çıkma	YAPIM TEKNİĞİ: Yığma				
PENCERE Tip: Dikdörtgen Malzeme: Ahşap		Bezeme	Diğer	MALZEME: Taş				
KAPI Tip: Dikdörtgen Malzeme: Metal		Notlar:		Notlar:				
HAVA FOTOĞRAFI		FOTOĞRAF		FOTOĞRAF				
								
BOZULMA NEDENLERİ:	UZUN SÜRELİ DOĞAL ETKENLER		GEÇİRDİĞİ MÜDAHALELER:					
	<ul style="list-style-type: none"> - Taş yüzeylerde aşınma - Derz boşalması 							
BOZULMA NEDENLERİ:	İNSANLARIN NEDEN OLDUĞU HASARLAR		<p>Malzeme ve yapım tekniği kapsamında:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dış cephe sıvası yenilenmiştir. - Pencere önlerine demir parmaklık eklenmiştir. - İç mekanlarda çimento sıva kullanılmış, tavanı betonarmeye dönüştürülmüştür. 					
	<ul style="list-style-type: none"> - Niteliksiz onarım *Çimento sıva uygulaması - Niteliksiz eklentiler *Cepheye yerleştirilen iklimlendirme elemanları ile ses sistemi 							
YAPININ TAŞIYICILIK DURUMU: (x) İyi ( ) Orta ( ) Kötü ( ) Yıkık		Yapının taşıyıcılık sorunu yoktur. Yüzeysel bozulmalar gözlemlenmiştir.		GENEL KORUNMUŞLUK DURUMU: ( ) İyi (x) Orta ( ) Kötü				
Yapının taşıyıcılık sorunu yoktur. Yüzeysel bozulmalar gözlemlenmiştir.				Yapı; cephe düzeni ve kütle olarak korunmasına rağmen malzeme ve yapım sistemi olarak yeterince korunamaması nedeniyle orta düzeyde sınıflandırılmıştır.				
KORUNMUŞLUK DURUMLARI:	PLAN DÜZENİ: ( ) İyi ( ) Orta ( ) Kötü		KORUNMUŞLUK DURUMLARI:					
KORUNMUŞLUK DURUMLARI:	KÜTLE: (x) İyi ( ) Orta ( ) Kötü		CEPHE DÜZENİ: (x) İyi ( ) Orta ( ) Kötü					
	Özgün kütle oranları ve düzeni korunmuştur.							
				Özgün cephe düzeni tamamen okunabilmektedir.				
				MALZEME VE YAPIM TEKNİĞİ: ( ) İyi (x) Orta ( ) Kötü				
				Yapının yapım tekniği korunmasına rağmen malzemelerinde değişiklikler vardır.				
HAZIRLAYAN : NUR UMAR						İNCELEME TARİHİ: 08.02.2014		

ADANA VİLAYETİ 1867-1930 YILLARINDA İNŞA EDİLEN VE GÜNÜMÜZE ULAŞAN YAPILARIN KATALOĞU						KATALOG NO: 26	
ADI: SİLİFKE KIZ NUMUNE OKULU		YAPININ TÜRÜ: Eğitim Yapısı		YAPIM TARİHİ: 1910			
İL: Mersin	İLÇE: Silifke	MAHALLE: -		ADA NO: -		PARSEL NO: -	
ÖZGÜN İŞLEV: Okul		GÜNCEL İŞLEV: Okul		ÖNERİLEN İŞLEV: -			
KİTABESİ VAR MI? Evet ( ) Hayır (x)		YAPIYA GİRİLDİ Mİ? Evet (x) Hayır ( )		KULLANIM DURUMU: ( ) Boş (x) Kullanımda ( ) Mevsimsel			
PLAN ÖZELLİKLERİ: Simetrik (x) Asimetrik ( )		CEPHE ÖZELLİKLERİ: Simetrik (X) Asimetrik ( )		KAT SAYISI: Bodrum 1 2 3			
Notlar: Dikdörtgen planlı.19.25m. x 22.70m.		Balkon		Çıkma		YAPIM TEKNİĞİ: Yığıma Yığıma	
PENCERE Tip1: Dairesel kemerli, Tip2: Basık kemerli		Bezeme		Diğer		MALZEME: Kesme taşKesme taş	
Malzeme: Ahşap		Notlar: Sade ve sıvasız bir cepheye sahiptir.		Notlar:			
KAPI Tip: Basık kemerli							
Malzeme: Metal							
HAVA FOTOĞRAFI		VAZİYET PLANI		FOTOĞRAF			
							
BOZULMA NEDENLERİ:		UZUN SÜRELİ DOĞAL ETKENLER		GEÇİRDİĞİ MÜDAHALELER:			
		- Dış cephede ara kat ve üst kat silmeleri ile yağmur iniş borusunun geçtiği taş yüzeylerinde karamalar.		Malzeme ve yapım tekniği kapsamında:			
		- Taş yüzeylerde aşınma		- Giriş katında zemin döşemesi mermer ile değiştirilmiş			
		İNSANLARIN NEDEN OLDUĞU HASARLAR		- Sınıf kapıları ahşap malzeme ile yenilenmiş			
		- Nitelsiz eklentiler		- İç mekanda duvarların bir kısmı ahşap ile kaplanarak pano oluşturulmuştur.			
		*Cephe üzerine monte edilen iklimlendirme elemanları.					
YAPININ TAŞIYICILIK DURUMU:		(X) İyi ( ) Orta ( )Kötü ( ) Yıkık		GENEL KORUNMUŞLUK DURUMU:			
Yapının taşıyıcılık sorunu yoktur. Yüzeysel bozulmalar gözlemlenmiştir.				(X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü			
Yapının taşıyıcılık sorunu yoktur. Yüzeysel bozulmalar gözlemlenmiştir.				Yapı; plan düzeni, cephe düzeni, kütle, malzeme ve yapım tekniği olarak korunması nedeniyle iyi düzeyde sınıflandırılmıştır.			
KORUNMUŞLUK DURUMU:		PLAN DÜZENİ:		KORUNMUŞLUK DURUMU:			
		(X) İyi ( ) Orta ( )Kötü		CEPHE DÜZENİ:			
		Özgün plan şeması tamamen okunabilir durumdadır.		(X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü			
				Özgün cephe düzeni tamamen okunabilmektedir.			
		KÜTLE:		MALZEME VE YAPIM TEKNİĞİ:			
		(X) İyi ( ) Orta ( )Kötü		(X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü			
		Özgün kütle oranları ve düzeni korunmuştur.		Yapının yapım tekniği ve malzemeleri korunmuştur.			
HAZIRLAYAN : NUR UMAR						İNCELEME TARİHİ:23.06.2014	

ADANA VİLAYETİ 1867-1930 YILLARINDA İNŞA EDİLEN VE GÜNÜMÜZE ULAŞAN YAPILARIN KATALOĞU										KATALOG NO: 27	
ADI: ANAMUR FERİZLER KÖY OKULU			YAPININ TÜRÜ: Eğitim Yapısı				YAPIM TARİHİ: 1920'ler				
İL: Mersin		İLÇE: Anamur		MAHALLE: Köprübaşı (Ferizler) köyü			ADA NO: -		PARSEL NO: -		
ÖZGÜN İŞLEV: Okul			GÜNCEL İŞLEV: İşlevsiz				ÖNERİLEN İŞLEV: Kültürel				
KİTABESİ VAR MI? Evet ( ) Hayır (x)			YAPIYA GİRİLDİ Mİ? Evet (x) Hayır ( )				KULLANIM DURUMU: (x) Boş ( ) Kullanımda ( ) Mevsimsel				
PLAN ÖZELLİKLERİ: Simetrik ( ) Asimetrik (x)			CEPHE ÖZELLİKLERİ: Simetrik ( ) Asimetrik (x)				KAT SAYISI: Bodrum ①		2		3
Notlar: Dikdörtgen planlı.			Balkon		Çıkma		YAPIM TEKNİĞİ: Yığma				
PENCERE		Tip: Sivri kemerli		Bezeme		Diğer		MALZEME: Moloz taş			
KAPI		Tip: Sivri kemerli		Notlar: Sade ve sıvasız bir cepheye sahiptir. Yapının köşeleri kesme taşlarla vurgulanmıştır.				Notlar:			
		Malzeme: -									
HAVA FOTOĞRAFI TESPİT EDİLEMEMİŞTİR			FOTOĞRAF				FOTOĞRAF				
BOZULMA NEDENLERİ:			UZUN SÜRELİ DOĞAL ETKENLER				GEÇİRDİĞİ MÜDAHALELER:				
			<ul style="list-style-type: none"> - Sivali yüzeylerde, sıva dökülmesi - Taş yüzeylerde karama, renk değişimi - Taş, tuğla yüzeylerde aşınma - Derz boşalması - Bitkillenme 								
BOZULMA NEDENLERİ:			İNSANLARIN NEDEN OLDUĞU HASARLAR				<p>Cephe düzeni kapsamında:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sağ yan cephede bir pencerenin içi moloz taş ile doldurulmuştur. 				
			<ul style="list-style-type: none"> - Bakımsızlık ve terk * Yapının beden duvarları ayakta olup, çatısı ve iç duvarlarının bir kısmı yıkılmıştır * Ayakta kalan iç duvarları sıvalıdır fakat büyük strüktürel çatlaklar gözlenmektedir * Yapı beden duvarlarında oyuklar bulunmaktadır. 								
YAPININ TAŞIYICILIK DURUMU: ( ) İyi ( ) Orta ( )Kötü (X) Yıkık			Yapı kısmen yıkılmıştır.				GENEL KORUNMUŞLUK DURUMU: ( ) İyi ( ) Orta (X) Kötü				
Yapı kısmen yıkılmıştır.							Yapı; plan düzeni, cephe düzeni, kütle, malzeme ve yapım tekniği olarak yeterince korunması nedeniyle kötü düzeyde sınıflandırılmıştır.				
PLAN DÜZEN: ( ) İyi (X) Orta ( )Kötü			Özgün plan şeması kısmen okunabilir durumdadır.				CEPHE DÜZENİ: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü				
KORUNMUŞLUK DURUMU:							Özgün cephe düzeni kısmen okunabilmektedir.				
KÜTLE: ( ) İyi (X) Orta ( )Kötü			Özgün kütle oranları ve düzeni kısmen okunabilmektedir.				MALZEME VE YAPIM TEKNİĞİ: ( ) İyi ( ) Orta (X) Kötü				
							Yapının yapım tekniği korunmasına rağmen malzemelerinde kayıplar vardır.				
HAZIRLAYAN : NUR UMAR										İNCELEME TARİHİ:27.06.2014	

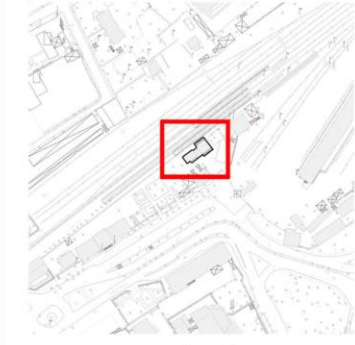

ADANA VİLAYETİ 1867-1930 YILLARINDA İNŞA EDİLEN VE GÜNÜMÜZE ULAŞAN YAPILARIN KATALOĞU							KATALOG NO: 28	
ADI: ADANA GAR BİNASI			YAPININ TÜRÜ: Ulaşım Yapısı			YAPIM TARİHİ: 1911-12		
İL: Adana		İLÇE: Seyhan		MAHALLE: Kurtuluş		ADA NO: 402		PARSEL NO: 6
ÖZGÜN İŞLEV: Gar Binası			GÜNCEL İŞLEV: Gar Binası			ÖNERİLEN İŞLEV: -		
KİTAPESİ VAR MI? Evet ( ) Hayır (x)			YAPIYA GİRİLDİ Mİ? Evet (x) Hayır ( )			KULLANIM DURUMU: ( ) Boş (x) Kullanımda ( ) Mevsimsel		
PLAN ÖZELLİKLERİ: Simetrik (x) Asimetrik ( )			CEPHE ÖZELLİKLERİ: Simetrik (x) Asimetrik ( )			KAT SAYISI: Bodrum 1 2 ③		
Notlar: Dikdörtgen planlı.			Balkon			Çıkma		
PENCERE Tip1: Dikdörtgen, Tip2: Sivri kemerli			Bezeme Var			Diğer Saçak		
MALZEME: Ahşap			Notlar: Yapı geniş ahşap saçaklara ve iki kat yüksekliğinde sivri kemerli geniş açıklıklara sahiptir. Bu açıklıklar arasında çini panolar yerleştirilmiştir.			MALZEME: Taş Taş Taş		
KAPI Tip: Sivri kemerli						Notlar:		
MALZEME: Ahşap								
HAVA FOTOĞRAFI			VAZİYET PLANI			FOTOĞRAF		
								
BOZULMA NEDENLERİ:	UZUN SÜRELİ DOĞAL ETKENLER			GEÇİRDİĞİ MÜDHALELER:	Cephe düzeni ve kütle kapsamında:			
	- Sivri yüzeylerde, kabarma ve dökülme - Sivri yüzeylerde kirlenme, renk değişimi				- 1935 yılı öncesinde ana geçiş mekanına fazladan bir kat eklenerek yan kulelerle eşit yüksekliğe getirilmiştir.			
BOZULMA NEDENLERİ:	İNSANLARIN NEDEN OLDUĞU HASARLAR			BOZULMA NEDENLERİ:	Malzeme kapsamında:			
	- Nitelsiz eklentiler *Cephe üzerine monte edilen kamera, ses ve aydınlatma sistemi donatıları				- Yapının kapi ve pencere doğramaları özgün malzeme ile yenilenmiştir.			
YAPININ TAŞIYICILIK DURUMU: (X) İyi ( ) Orta ( )Kötü ( ) Yıkık			GENEL KORUNMUŞLUK DURUMU: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü					
Yapı taşıyıcı sistem ve yapım malzemesi bakımından iyi durumdadır.			Yapı plan düzeni ve yapım sistemi olarak korunmasına rağmen cephe düzeni, kütle ve malzeme olarak yeterince korunması nedeniyle orta düzeyde sınıflandırılmıştır.					
BOZULMA NEDENLERİ:	PLAN DÜZENİ: (X) İyi ( ) Orta ( )Kötü			BOZULMA NEDENLERİ:	CEPHE DÜZENİ: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü			
	Özgün plan şeması tamamen okunabilir durumdadır.				Özgün cephe düzeni kısmen okunabilmektedir.			
BOZULMA NEDENLERİ:	KÜTLE: ( ) İyi (X) Orta ( )Kötü			BOZULMA NEDENLERİ:	MALZEME VE YAPIM TEKNİĞİ: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü			
	Özgün kütle oranları ve düzeni kısmen okunabilmektedir. Kütle eklenmiştir.				Yapının yapım tekniği korunmasına rağmen malzemelerinde değişimler vardır.			
HAZIRLAYAN : NUR UMAR							İNCELEME TARİHİ: 30.04.2016	

ADANA VİLAYETİ 1867-1930 YILLARINDA İNŞA EDİLEN VE GÜNÜMÜZE ULAŞAN YAPILARIN KATALOĞU						KATALOG NO: 29		
ADI: ADANA ESKİ İSTASYON BİNASI		YAPININ TÜRÜ: Ulaşım Yapısı		YAPIM TARİHİ: 1898				
İL: Adana	İLÇE: Seyhan	MAHALLE: Döşeme		ADA NO: 4229	PARSEL NO: 10			
ÖZGÜN İŞLEV: Gar Binası		GÜNCEL İŞLEV: Eğitim ve rehabilitasyon merkezi		ÖNERİLEN İŞLEV: -				
KİTABESİ VAR MI? Evet ( ) Hayır (x)		YAPIYA GİRİLDİ Mİ? Evet ( ) Hayır (X)		KULLANIM DURUMU: ( ) Boş (x) Kullanımda ( ) Mevsimsel				
PLAN ÖZELLİKLERİ: Simetrik ( ) Asimetrik (x)		CEPHE ÖZELLİKLERİ: Simetrik (x) Asimetrik ( )		KAT SAYISI:	Bodrum	1	2	3
Notlar: Dikdörtgen planlı. 10.09mx10.15m		Balkon	Var	Çıkma		Yığma	Yığma	
PENCERE	Tip: Dikdörtgen	Bezeme		Diğer	Saçak	MALZEME: Tuğla Tuğla		
KAPI	Tip: Dikdörtgen	Notlar: Sade bir cepheye sahip olan yapı; tonoz çatılı olup, köşeleri, kapı ve pencereleri kesme taş ile vurgulanmıştır.			Notlar: Yapının köşelerinde kesme taş kullanılmıştır.			
MALZEME: Ahşap								
HAVA FOTOĞRAFI		VAZİYET PLANI		FOTOĞRAF				
BOZULMA NEDENLERİ:	UZUN SÜRELİ DOĞAL ETKENLER		GEÇİRDİĞİ MÜDAHALELER:					
	<ul style="list-style-type: none"> - Tuğla yüzeylerde aşınma - Pencere etrafındaki taş söve yüzeylerinde karama 							
BOZULMA NEDENLERİ:	İNSANLARIN NEDEN OLDUĞU HASARLAR		<p>Cephe düzeni ve kütle kapsamında:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Günümüzde engelliler okulu olarak hizmet vermektedir. Bu süreç içerisinde ihtiyacı karşılaması amacıyla yapıya tek katlı bir ek yapı ilave edilmiştir. <p>Malzeme kapsamında:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Yapının pencere ve kapı doğramalarında değişimler vardır. 					
	<ul style="list-style-type: none"> - Vandalizm *Yapının dış cephesinde boya kalıntıları - Niteliksiz eklentiler *Cepheye monte edilen iklimlendirme elemanları 							
TAŞIYICI YAPI DURUMU: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü ( ) Yıkık		Yapının taşıyıcılık sorunu yoktur. Yüzeysel bozulmalar gözlemlenmiştir.		KORUNMUŞLUK DURUMU: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü				
Yapının taşıyıcılık sorunu yoktur. Yüzeysel bozulmalar gözlemlenmiştir.				Yapı; plan düzeni ve yapım sistemi olarak korunmasına rağmen cephe düzeni, kütle ve malzeme olarak yeterince korunması nedeniyle orta düzeyde sınıflandırılmıştır.				
KORUNMUŞLUK DURUMU:	PLAN DÜZENİ: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü		KORUNMUŞLUK DURUMU:					
	Özgün plan şeması tamamen okunabilir durumdadır.							
KORUNMUŞLUK DURUMU:	KÜTLE: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü		<p>CEPHE DÜZENİ: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü</p> <p>Özgün cephe düzeni kısmen okunabilmektedir.</p>					
	Özgün kütle oranları ve düzeni kısmen okunabilmektedir. Kütle eklenmiştir.							
				MALZEME VE YAPIM TEKNİĞİ: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü				
				Yapının yapım tekniği korunmasına rağmen malzemelerinde değişimler vardır.				
HAZIRLAYAN : NUR UMAR						İNCELEME TARİHİ: 07.02.2014		

ADANA VİLAYETİ 1867-1930 YILLARINDA İNŞA EDİLEN VE GÜNÜMÜZE ULAŞAN YAPILARIN KATALOĞU							KATALOG NO: 30		
ADI: ZEYİTLİ İSTASYON BİNASI			YAPININ TÜRÜ: Ulaşım Yapısı			YAPIM TARİHİ: 1910'lu yıllar			
İL: Adana		İLÇE: Seyhan		MAHALLE: Zeytinli			ADA NO: 4229		PARSEL NO: 10
ÖZGÜN İŞLEV: İstasyon Binası			GÜNCEL İŞLEV: İstasyon Binası			ÖNERİLEN İŞLEV: -			
KİTAPESİ VAR MI? Evet ( ) Hayır (x)			YAPIYA GİRİLDİ Mİ? Evet ( ) Hayır (x)			KULLANIM DURUMU: ( ) Boş (x) Kullanımda ( ) Mevsimsel			
PLAN ÖZELLİKLERİ: Simetrik ( ) Asimetrik (x)			CEPHE ÖZELLİKLERİ: Simetrik ( ) Asimetrik (x)			KAT SAYISI: Bodrum 1 ② 3			
Notlar: Dikdörtgen planlı. 10.09mx10.15m			Balkon Var Çıkma			YAPIM TEKNİĞİ: Yığma Yığma			
PENCERE		Tip: Sivri kemerli dikdörtgen		Bezeme Diğer Saçak		MALZEME: Kagir Kagir			
KAPI		Tip: Sivri kemerli dikdörtgen		Notlar: Yapının önünde balkon çıkmasını taşıyan, beş sütundan oluşan revaklı bir geçiş vardır.			Notlar: Yapının su basman kotunda taşıyıcı özelliği olan kahverengi, bombeli taşlar kullanılmıştır.		
MALZEME: Ahşap		Tip: Sivri kemerli dikdörtgen							
MALZEME: Metal									
HAVA FOTOĞRAFI			FOTOĞRAF			FOTOĞRAF			
BOZULMA NEDENLERİ:			UZUN SÜRELİ DOĞAL ETKENLER			GEÇİRDİĞİ MÜDAHALELER:			
			<ul style="list-style-type: none"> - Yapının dış cephesinde sıvalı yüzeylerde kirlenme, renk değişimi - Saçak altındaki boyalı ahşap yüzeylerde soyulma 						
BOZULMA NEDENLERİ:			İNSANLARIN NEDEN OLDUĞU HASARLAR			GEÇİRDİĞİ MÜDAHALELER:			
			<ul style="list-style-type: none"> - Nitelsiz eklentiler *Yapının dış cephesinde elektrik kablolarının monte edilmesi 						
TAŞIYICI YAPI DURUMU: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü ( ) Yıkık			KORUNMUŞLUK DURUMU: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü						
Yapının taşıyıcılık sorunu yoktur. Yüzeysel bozulmalar gözlemlenmiştir.			Yapı; cephe düzeni, kütle ve yapım sistemi olarak korunmasına rağmen plan düzeni ve malzeme olarak yeterince korunması nedeniyle orta düzeyde sınıflandırılmıştır.						
KORUNMUŞLUK DURUMU:			PLAN DÜZENİ: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü			KORUNMUŞLUK DURUMU:			
			Özgün plan şeması kısmen okunabilir durumdadır.						
KORUNMUŞLUK DURUMU:			KÜTLE: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü			KORUNMUŞLUK DURUMU:			
			Özgün kütle oranları ve düzeni tamamen okunabilmektedir.						
KORUNMUŞLUK DURUMU:			CEPHE DÜZENİ: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü			KORUNMUŞLUK DURUMU:			
			Özgün cephe düzeni tamamen okunabilmektedir.						
KORUNMUŞLUK DURUMU:			MALZEME VE YAPIM TEKNİĞİ: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü			KORUNMUŞLUK DURUMU:			
			Yapının yapım tekniği korunmasına rağmen malzemelerinde değişimler vardır.						
HAZIRLAYAN : NUR UMAR						İNCELEME TARİHİ: 08.02.2014			

ADANA VİLAYETİ 1867-1930 YILLARINDA İNŞA EDİLEN VE GÜNÜMÜZE ULAŞAN YAPILARIN KATALOĞU						KATALOG NO: 31		
ADI: YENİCE İSTASYON BİNASI		YAPININ TÜRÜ: Ulaşım Yapısı		YAPIM TARİHİ: 1910-12				
İL: Mersin	İLÇE: Tarsus	MAHALLE: Yenice		ADA NO: -	PARSEL NO: -			
ÖZGÜN İŞLEV: İstasyon Binası		GÜNCEL İŞLEV: İstasyon Binası		ÖNERİLEN İŞLEV: -				
KİTABESİ VAR MI? Evet ( ) Hayır (x)		YAPIYA GİRİLDİ Mİ? Evet ( ) Hayır (x)		KULLANIM DURUMU: ( ) Boş (x) Kullanımda ( ) Mevsimsel				
PLAN ÖZELLİKLERİ: Simetrik (x) Asimetrik ( )		CEPHE ÖZELLİKLERİ: Simetrik (x) Asimetrik ( )		KAT SAYISI:	Bodrum	1	2	3
Notlar: Dikdörtgen planlı. 10mx20m		Balkon	Var	Çıkma				
PENCERE		Tip: Sivri kemerli dikdörtgen	Bezeme		Diğer	Saçak	MALZEME: Kagir Kagir Kagir	
KAPI		Tip: Sivri kemerli dikdörtgen	Notlar: Yapının önünde balkon çıkmasını taşıyan, beş sütundan oluşan revaklı bir geçiş vardır.			Notlar: Yapının su basman kotunda taşıyıcı özelliği olan kahverengi, bombeli taşlar kullanılmıştır.		
Malzeme: Ahşap								
Malzeme: Metal								
HAVA FOTOĞRAFI		FOTOĞRAF		FOTOĞRAF				
								
BOZULMA NEDENLERİ:	UZUN SÜRELİ DOĞAL ETKENLER		GEÇİRDİĞİ MÜDHALELER:					
	<ul style="list-style-type: none"> - Yapının dış cephesinde sıvalı yüzeylerde kirlenme, renk değişimi - Saçak altındaki boyalı ahşap yüzeylerde soyulma 							
KORUNMUŞLUK DURUMU:	İNSANLARIN NEDEN OLDUĞU HASARLAR		<p>Malzeme kapsamında:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Yapının kapı ve pencere doğramaları değiştirilmiştir. - Dış cephe sıvası ve boyası yenilenmiştir. 					
	<ul style="list-style-type: none"> - Niteliksiz eklentiler *Yapının dış cephesinde elektrik kablolarının monte edilmesi 							
YAPININ TAŞIYICILIK DURUMU: (X) İyi ( ) Orta ( )Kötü ( ) Yıkık		Yapının taşıyıcılık sorunu yoktur. Yüzeysel bozulmalar gözlemlenmiştir.		GENEL KORUNMUŞLUK DURUMU: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü				
Yapının taşıyıcılık sorunu yoktur. Yüzeysel bozulmalar gözlemlenmiştir.				Yapı; plan, cephe düzeni, kütle ve yapım sistemi olarak korunmasına rağmen malzeme olarak yeterince korunması nedeniyle orta düzeyde sınıflandırılmıştır.				
KORUNMUŞLUK DURUMU:	PLAN DÜZENİ: (X) İyi ( ) Orta ( )Kötü		CEPHE DÜZENİ: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü					
	Özgün plan şeması tamamen okunabilir durumdadır.							
KORUNMUŞLUK DURUMU:	KÜTLE: (X) İyi ( ) Orta ( )Kötü		MALZEME VE YAPIM TEKNİĞİ: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü					
	Özgün kütle oranları ve düzeni tamamen okunabilmektedir.							
HAZIRLAYAN : NUR UMAR		İNCELEME TARİHİ:08.02.2014						

ADANA VİLAYETİ 1867-1930 YILLARINDA İNŞA EDİLEN VE GÜNÜMÜZE ULAŞAN YAPILARIN KATALOĞU						KATALOG NO: 32			
ADI: MERSİN ESKİ İSTASYON BİNASI		YAPININ TÜRÜ: Ulaşım Yapısı		YAPIM TARİHİ: 1886					
İL: Mersin	İLÇE: Akdeniz	MAHALLE: Nusratiye		ADA NO: 61	PARSEL NO: 180				
ÖZGÜN İŞLEV: İstasyon Binası		GÜNCEL İŞLEV: Sendika Binası		ÖNERİLEN İŞLEV: -					
KİTABESİ VAR MI? Evet ( ) Hayır (x)		YAPIYA GİRİLDİ Mİ? Evet ( ) Hayır (x)		KULLANIM DURUMU: ( ) Boş (x) Kullanımda ( ) Mevsimsel					
PLAN ÖZELLİKLERİ: Simetrik ( ) Asimetrik (x)		CEPHE ÖZELLİKLERİ: Simetrik ( ) Asimetrik (x)		KAT SAYISI:	Bodrum	1	2	3	
Notlar: Dikdörtgen planlı. 10mx20m		Balkon	Çıkma	YAPIM TEKNİĞİ:		Yığıma	Yığıma		
PENCERE	Tip: Dikdörtgen	Bezeme	Diğer	Saçak	MALZEME:			Taş	Taş
KAPI	Tip: Dikdörtgen	Notlar: Yapı ana kütle ve solunda yer alan bağlantı kütesinden meydana gelmektedir, üstü tonoz örtülü olup sade bir cepheye sahiptir.			Notlar:				
HAVA FOTOĞRAFI		VAZİYET PLANI		FOTOĞRAF					
									
BOZULMA NEDENLERİ:	UZUN SÜRELİ DOĞAL ETKENLER		GEÇİRDİĞİ MÜDAHALELER:	Cephe düzeni ve kütle kapsamında:					
	- Yapının dış cephesinde sivali yüzeylerde kirlenme, renk değişimi			- Yapının önünde yer alan ahşap balkon çıkması ve merdiven kaldırılmıştır.					
BOZULMA NEDENLERİ:	İNSANLARIN NEDEN OLDUĞU HASARLAR		GEÇİRDİĞİ MÜDAHALELER:	Malzeme kapsamında:					
	- Niteliksiz eklentiler *Yapının dış cephesine elektrik kablolarının ve iklimlendirme elemanlarının monte edilmesi			- Yapının kapı ve pencere doğramaları değiştirilmiştir. - Dış cephe sıvası ve boyası yenilenmiştir.					
YAPININ TAŞIYICILIK DURUMU: ( ) İyi (x) Orta ( ) Kötü ( ) Yıkık		Yapının taşıyıcılık sorunu yoktur. Yüzeysel bozulmalar gözlemlenmiştir.		GENEL KORUNMUŞLUK DURUMU: ( ) İyi (x) Orta ( ) Kötü					
Yapının taşıyıcılık sorunu yoktur. Yüzeysel bozulmalar gözlemlenmiştir.				Yapı; plan ve yapım sistemi olarak korunmasına rağmen cephe düzeni, kütle ve malzeme olarak yeterince korunması nedeniyle orta düzeyde sınıflandırılmıştır.					
KORUNMUŞLUK DURUMU:	PLAN DÜZENİ: (x) İyi ( ) Orta ( ) Kötü		KORUNMUŞLUK DURUMU:	CEPHE DÜZENİ: ( ) İyi (x) Orta ( ) Kötü					
	Özgün plan şeması tamamen okunabilir durumdadır.			Özgün cephe düzeni kısmen okunabilmektedir.					
KORUNMUŞLUK DURUMU:	KÜTLE: ( ) İyi (x) Orta ( ) Kötü		KORUNMUŞLUK DURUMU:	MALZEME VE YAPIM TEKNİĞİ: ( ) İyi (x) Orta ( ) Kötü					
	Özgün kütle oranları ve düzeni kısmen okunabilmektedir. Kütle kaldırılmıştır.			Yapının yapım tekniği korunmasına rağmen malzemelerinde değişimler vardır.					
HAZIRLAYAN : NUR UMAR						İNCELEME TARİHİ: 29.08.2014			

ADANA VİLAYETİ 1867-1930 YILLARINDA İNŞA EDİLEN VE GÜNÜMÜZE ULAŞAN YAPILARIN KATALOĞU						KATALOG NO: 33		
ADI: POZANTI İSTASYON BİNASI		YAPININ TÜRÜ: Ulaşım Yapısı		YAPIM TARİHİ: 1910				
İL: Adana	İLÇE: Pozanti	MAHALLE: İstiklal		ADA NO: -	PARSEL NO: -			
ÖZGÜN İŞLEV: İstasyon Binası		GÜNCEL İŞLEV: İstasyon Binası		ÖNERİLEN İŞLEV: -				
KİTAPESİ VAR MI? Evet ( ) Hayır (x)		YAPIYA GİRİLDİ Mİ? Evet ( ) Hayır (x)		KULLANIM DURUMU: ( ) Boş (x) Kullanımda ( ) Mevsimsel				
PLAN ÖZELLİKLERİ: Simetrik (x) Asimetrik ( )		CEPHE ÖZELLİKLERİ: Simetrik (x) Asimetrik ( )		KAT SAYISI:	Bodrum	1	2	3
Notlar: Dikdörtgen planlı.		Balkon	Çıkma	YAPIM TEKNİĞİ:		Yığıma	Yığıma	
PENCERE Tip: Basık kemerli dikdörtgen Malzeme: Ahşap		Bezeme	Diğer	KAT SILMESİ:		Kagir	Kagir	
KAPI Tip: Basık kemerli dikdörtgen Malzeme: Metal		Notlar: Binanın köşeleri, kesme taşlar ile vurgulanmış, üst kat pencerelerinin denizlik hizasından kat silmesi geçirilmiştir.			Notlar:			
HAVA FOTOĞRAFI		FOTOĞRAF		FOTOĞRAF				
								
BOZULMA NEDENLERİ:	UZUN SÜRELİ DOĞAL ETKENLER			GEÇİRDİĞİ MÜDAHALELER:	Cephe düzeni kapsamında:			
	- Yapının dış cephesinde svalı yüzeylerde kirlenme, renk değişimi				- Alt kat kapı ve pencere kemerleri üzerinde yer alan kilit taşları kaldırılmıştır.			
KORUNMUŞLUK DURUMU:	İNSANLARIN NEDEN OLDUĞU HASARLAR			Malzeme kapsamında:				
	- Nitelsiz eklentiler *Yapının dış cephesinde elektrik kablolarının, tesisat borularını ve iklimlendirme elemanlarının monte edilmesi			- Yapının kapı ve pencere doğramaları değiştirilmiştir.				
YAPININ TAŞIYICILIK DURUMU: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü ( ) Yıkık		Yapının taşıyıcılık sorunu yoktur. Yüzeysel bozulmalar gözlemlenmiştir.		GENEL KORUNMUŞLUK DURUMU: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü		Yapı; plan, cephe düzeni, kütle ve yapım sistemi olarak korunmasına rağmen malzeme olarak yeterince korunması nedeniyle orta düzeyde sınıflandırılmıştır.		
PLAN DÜZENİ: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü		Özgün plan şeması tamamen okunabilir durumdadır.		CEPHE DÜZENİ: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü		Özgün cephe düzeni tamamen okunabilmektedir.		
KÜTLE: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü		Özgün kütle oranları ve düzeni tamamen okunabilmektedir.		MALZEME VE YAPIM TEKNİĞİ: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü		Yapının yapım tekniği korunmasına rağmen malzemelerinde değişimler vardır.		
HAZIRLAYAN : NUR UMAR				İNCELEME TARİHİ: 26.08.2014				

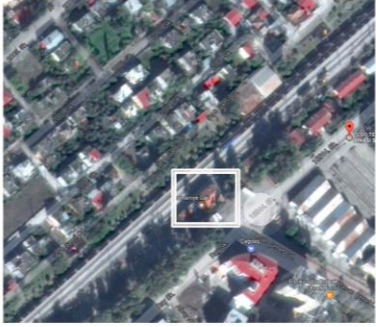

ADANA VİLAYETİ 1867-1930 YILLARINDA İNŞA EDİLEN VE GÜNÜMÜZE ULAŞAN YAPILARIN KATALOGU						KATALOG NO: 34		
ADI: CEYHAN İSTASYON BİNASI		YAPININ TÜRÜ: Ulaşım Yapısı		YAPIM TARİHİ: 1910'lu yıllar				
İL: Adana	İLÇE: Ceyhan	MAHALLE: Namık Kemal		ADA NO: -	PARSEL NO: -			
ÖZGÜN İŞLEV: İstasyon Binası		GÜNCEL İŞLEV: İstasyon Binası		ÖNERİLEN İŞLEV: -				
KİTABESİ VAR MI? Evet ( ) Hayır (x)		YAPIYA GİRİLDİ Mİ? Evet ( ) Hayır (x)		KULLANIM DURUMU: ( ) Boş (x) Kullanımda ( ) Mevsimsel				
PLAN ÖZELLİKLERİ: Simetrik ( ) Asimetrik (x)		CEPHE ÖZELLİKLERİ: Simetrik ( ) Asimetrik (x)		KAT SAYISI:	Bodrum	1	②	3
Notlar: Dikdörtgen planlı.		Balkon	Var	Çıkma				
PENCERE	Tip: Sivri kemerli dikdörtgen	Bezeme		Diğer	Saçak	Yapım Tekniği:	Yığıma	Yığıma
	Malzeme: Ahşap	Notlar: Yapının önünde balkon çıkmasını taşıyan, beş sütundan oluşan revaklı bir geçiş vardır.		MALZEME: Kagır Kagır				
KAPI	Tip: Sivri kemerli dikdörtgen	Notlar: Yapının su basman kotunda taşıyıcı özelliği olan kahverengi, bombeli taşlar kullanılmıştır.						
	Malzeme: Metal							
HAVA FOTOĞRAFI		FOTOĞRAF		FOTOĞRAF				
								
BOZULMA NEDENLERİ:	UZUN SÜRELİ DOĞAL ETKENLER		GEÇİRDİĞİ MÜDAHALELER:					
	<ul style="list-style-type: none"> - Yapının dış cephesinde sıvalı yüzeylerde kirlenme, renk değişimi - Saçak altındaki boyalı ahşap yüzeylerde soyulma 							
KORUNMUŞLUK DURUMU:	İNSANLARIN NEDEN OLDUĞU HASARLAR		<p>Malzeme kapsamında:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Yapının kapı ve pencere doğramalarında değişimler gözlemlenmiştir. - Dış cephe sıva ve boyası yenilenmiştir. 					
	<ul style="list-style-type: none"> - Nitelsiz eklentiler *Yapının dış cephesinde elektrik kablolarının, tesisat borularının monte edilmesi 							
YAPININ TAŞIYICILIK DURUMU: (X) İyi ( ) Orta ( )Kötü ( ) Yıkık		Yapının taşıyıcılık sorunu yoktur. Yüzeysel bozulmalar gözlemlenmiştir.		GENEL KORUNMUŞLUK DURUMU: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü				
Yapının taşıyıcılık sorunu yoktur. Yüzeysel bozulmalar gözlemlenmiştir.				Yapı; cephe düzeni, kütle ve yapım sistemi olarak korunmasına rağmen malzeme olarak yeterince korunması nedeniyle orta düzeyde sınıflandırılmıştır.				
KORUNMUŞLUK DURUMU:	PLAN DÜZENİ: ( ) İyi ( ) Orta ( )Kötü		KORUNMUŞLUK DURUMU:					
	Yapının planı incelenememiştir.							
KORUNMUŞLUK DURUMU:	KÜTLE: (X) İyi ( ) Orta ( )Kötü		<p>CEPHE DÜZENİ: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü</p> <p>Özgün cephe düzeni tamamen okunabilmektedir.</p>					
	Özgün kütle oranları ve düzeni tamamen okunabilmektedir.							
				MALZEME VE YAPIM TEKNİĞİ: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü				
				Yapının yapım tekniği korunmasına rağmen malzemelerinde değişimler vardır.				
HAZIRLAYAN : NUR UMAR						İNCELEME TARİHİ:02.05.2014		

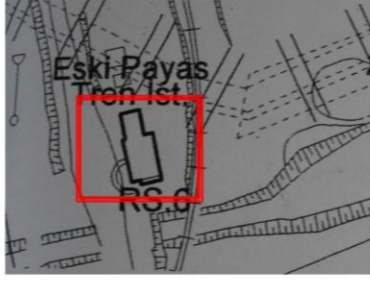

ADANA VİLAYETİ 1867-1930 YILLARINDA İNŞA EDİLEN VE GÜNÜMÜZE ULAŞAN YAPILARIN KATALOĞU						KATALOG NO: 35		
ADI: BAHÇE İSTASYON BİNASI		YAPININ TÜRÜ: Ulaşım Yapısı		YAPIM TARİHİ: 1910'lu yıllar				
İL: Osmaniye	İLÇE: Bahçe	MAHALLE: Çamlıca		ADA NO: -	PARSEL NO: -			
ÖZGÜN İŞLEV: İstasyon Binası		GÜNCEL İŞLEV: İstasyon Binası		ÖNERİLEN İŞLEV: -				
KİTABESİ VAR MI? Evet ( ) Hayır (x)		YAPIYA GİRİLDİ Mİ? Evet (x) Hayır ( )		KULLANIM DURUMU: ( ) Boş (x) Kullanımda ( ) Mevsimsel				
PLAN ÖZELLİKLERİ: Simetrik ( ) Asimetrik (x)		CEPHE ÖZELLİKLERİ: Simetrik ( ) Asimetrik (x)		KAT SAYISI:	Bodrum	1	2	3
Notlar: Dikdörtgen planlı.		Balkon	Var	Çıkma				
PENCERE	Tip: Sivri kemerli dikdörtgen	Bezeme		Diğer	Saçak	MALZEME: Kagir Kagir Kagir		
KAPI	Tip: Sivri kemerli dikdörtgen	Notlar: Yapının önünde balkon çıkmasını taşıyan, beş sütundan oluşan revaklı bir geçiş vardır. Yapının yan cephesinde bodrum kata açılan bir kapı bulunmaktadır.				Notlar: Yapının su basman kotunda taşıyıcı özelliği olan kahverengi, bombeli taşlar kullanılmıştır.		
MALZEME: Metal								
HAVA FOTOĞRAFI		FOTOĞRAF		FOTOĞRAF				
								
BOZULMA NEDENLERİ:	UZUN SÜRELİ DOĞAL ETKENLER		GEÇİRDİĞİ MÜDAHALELER:					
	<ul style="list-style-type: none"> - Yapının dış cephesinde sıvalı yüzeylerde kirlenme, renk değişimi - Saçak altındaki boyalı ahşap yüzeylerde soyulma 							
BOZULMA NEDENLERİ:	İNSANLARIN NEDEN OLDUĞU HASARLAR		<p>Malzeme kapsamında:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Yapının kapı ve pencere doğramalarında değişimler gözlenmiştir. - Dış cephe sıva ve boyası yenilenmiştir. 					
	<ul style="list-style-type: none"> - Niteliksiz eklentiler *Yapının dış cephesinde elektrik kablolarının, tesisat borularının monte edilmesi 							
YAPININ TAŞIYICILIK DURUMU: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü ( ) Yıkık		GENEL KORUNMUŞLUK DURUMU: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü						
Yapının taşıyıcılık sorunu yoktur. Yüzeysel bozulmalar gözlemlenmiştir.		Yapı; cephe düzeni, kütle ve yapım sistemi olarak korunmasına rağmen malzeme olarak yeterince korunması nedeniyle orta düzeyde sınıflandırılmıştır.						
KORUNMUŞLUK DURUMU:	PLAN DÜZENİ: ( ) İyi ( ) Orta ( ) Kötü		CEPHE DÜZENİ: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü					
	Yapının planı incelenememiştir.		Özgün cephe düzeni tamamen okunabilmektedir.					
KORUNMUŞLUK DURUMU:	KÜTLE: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü		MALZEME VE YAPIM TEKNİĞİ: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü					
	Özgün kütle oranları ve düzeni tamamen okunabilmektedir.		Yapının yapım tekniği korunmasına rağmen malzemelerinde değişimler vardır.					
HAZIRLAYAN : NUR UMAR						İNCELEME TARİHİ: 12.02.2015		

ADANA VİLAYETİ 1867-1930 YILLARINDA İNŞA EDİLEN VE GÜNÜMÜZE ULAŞAN YAPILARIN KATALOĞU						KATALOG NO: 36	
ADI: TOPRAKKALE İSTASYON BİNASI		YAPININ TÜRÜ: Ulaşım Yapısı		YAPIM TARİHİ: 1910'lu yıllar			
İL: Osmaniye	İLÇE: Toprakkale	MAHALLE: Dağistan		ADA NO: -		PARSEL NO: -	
ÖZGÜN İŞLEV: İstasyon Binası		GÜNCEL İŞLEV: İstasyon Binası		ÖNERİLEN İŞLEV: -			
KİTAPESİ VAR MI? Evet ( ) Hayır (x)		YAPIYA GİRİLDİ Mİ? Evet ( ) Hayır (x)		KULLANIM DURUMU: ( ) Boş (x) Kullanımda ( ) Mevsimsel			
PLAN ÖZELLİKLERİ: Simetrik (x) Asimetrik ( )		CEPHE ÖZELLİKLERİ: Simetrik (x) Asimetrik ( )		KAT SAYISI: Bodrum 1 ② 3			
Notlar: Dikdörtgen planlı.		Balkon		Çıkma		YAPIM TEKNİĞİ: Yığma Yığma	
PENCERE Tip: Sivri kemerli dikdörtgen		Bezeme		Diğer		Saçak	
MALZEME: Ahşap		Notlar: Sade bir cepheye sahip olan yapıda zemin kat ile birinci kat arasında metal payandalarla taşınan geniş bir saçak yerleştirilmiştir.		Notlar: Yapının su basman kotunda taşıyıcı özelliği olan kahverengi, bombeli taşlar kullanılmıştır.			
KAPI Tip: Sivri kemerli dikdörtgen		MALZEME: Metal					
HAVA FOTOĞRAFI		VAZİYET PLANI		FOTOĞRAF			
							
BOZULMA NEDENLERİ:		UZUN SÜRELİ DOĞAL ETKENLER		GEÇİRDİĞİ MÜDAHALELER:			
		<ul style="list-style-type: none"> - Yapının dış cephesinde sıvalı yüzeylerde kirlenme, renk değişimi - Saçak altındaki boyalı ahşap yüzeylerde soyulma 					
BOZULMA NEDENLERİ:		İNSANLARIN NEDEN OLDUĞU HASARLAR		<p>Malzeme kapsamında:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Yapının kapı ve pencere doğramalarında değişimler gözlenmiştir. - Dış cephe sıva ve boyası yenilenmiştir. 			
		<ul style="list-style-type: none"> - Nitelsiz eklentiler *Yapının dış cephesinde elektrik kablolarının, tesisat borularının ve iklimlendirme elemanlarının monte edilmesi 					
YAPININ TAŞIYICILIK DURUMU: (X) İyi ( ) Orta ( )Kötü ( ) Yıkık		Yapının taşıyıcılık sorunu yoktur. Yüzeysel bozulmalar gözlemlenmiştir.		GENEL KORUNMUŞLUK DURUMU: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü			
Yapının taşıyıcılık sorunu yoktur. Yüzeysel bozulmalar gözlemlenmiştir.				Yapı; cephe düzeni, kütle ve yapım sistemi olarak korunmasına rağmen malzeme olarak yeterince korunması nedeniyle orta düzeyde sınıflandırılmıştır.			
KORUNMUŞLUK DURUMU:		PLAN DÜZENİ: ( ) İyi ( ) Orta ( )Kötü		CEPHE DÜZENİ: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü			
		Yapının planı incelenememiştir.		Özgün cephe düzeni tamamen okunabilmektedir.			
KORUNMUŞLUK DURUMU:		KÜTLE: (X) İyi ( ) Orta ( )Kötü		MALZEME VE YAPIM TEKNİĞİ: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü			
		Özgün kütle oranları ve düzeni tamamen okunabilmektedir.		Yapının yapım tekniği korunmasına rağmen malzemelerinde değişimler vardır.			
HAZIRLAYAN : NUR UMAR						İNCELEME TARİHİ:13.02.2015	

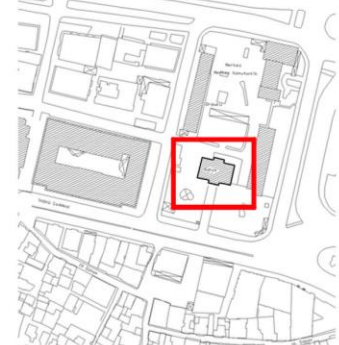

ADANA VİLAYETİ 1867-1930 YILLARINDA İNŞA EDİLEN VE GÜNÜMÜZE ULAŞAN YAPILARIN KATALOĞU						KATALOG NO: 37		
ADI: MAMURE İSTASYON BİNASI		YAPININ TÜRÜ: Ulaşım Yapısı		YAPIM TARİHİ: 1912				
İL: Osmaniye	İLÇE: Merkez	MAHALLE: Dervişöye		ADA NO: 101	PARSEL NO: 1			
ÖZGÜN İŞLEV: İstasyon Binası		GÜNCEL İŞLEV: İstasyon Binası		ÖNERİLEN İŞLEV: -				
KİTABESİ VAR MI? Evet ( ) Hayır (x)		YAPIYA GİRİLDİ Mİ? Evet ( ) Hayır (x)		KULLANIM DURUMU: ( ) Boş (x) Kullanımda ( ) Mevsimsel				
PLAN ÖZELLİKLERİ: Simetrik ( ) Asimetrik (x)		CEPHE ÖZELLİKLERİ: Simetrik ( ) Asimetrik (x)		KAT SAYISI:	Bodrum	1	2	3
Notlar: Dikdörtgen planlı.		Balkon	Var	Çıkma		Yapım Tekniği:	Yığma	Yığma
PENCERE	Tip: Sivri kemerli dikdörtgen	Bezeme		Diğer	Saçak	MALZEME:	Kagir	Kagir
Malzeme: Ahşap		Notlar: Yapının önünde balkon çıkmasını taşıyan, beş sütundan oluşan revaklı bir geçiş vardır.		Notlar: Yapının su basman kotunda taşıyıcı özelliği olan kahverengi, bombeli taşlar kullanılmıştır.				
KAPI	Tip: Sivri kemerli dikdörtgen							
Malzeme: Metal								
HAVA FOTOĞRAFI		FOTOĞRAF		FOTOĞRAF				
								
BOZULMA NEDENLERİ:	UZUN SÜRELİ DOĞAL ETKENLER		GEÇİRDİĞİ MÜDAHALELER:	Malzeme kapsamında: - Yapının kapı ve pencere doğramalarında değişimler gözlenmiştir. - Dış cephe sıva ve boyası yenilenmiştir.				
	- Yapının dış cephesinde sıvalı yüzeylerde kirlenme, renk değişimi - Saçak altındaki boyalı ahşap yüzeylerde soyulma							
BOZULMA NEDENLERİ:	İNSANLARIN NEDEN OLDUĞU HASARLAR		GEÇİRDİĞİ MÜDAHALELER:	Malzeme kapsamında: - Yapının kapı ve pencere doğramalarında değişimler gözlenmiştir. - Dış cephe sıva ve boyası yenilenmiştir.				
	- Nitelsiz eklentiler *Yapının dış cephesinde elektrik kablolarının, tesisat borularının ve iklimlendirme elemanlarının monte edilmesi							
YAPININ TAŞIYICILIK DURUMU: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü ( ) Yıkık		YAPININ TAŞIYICILIK DURUMU: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü ( ) Yıkık		GENEL KORUNMUŞLUK DURUMU: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü				
Yapının taşıyıcılık sorunu yoktur. Yüzeysel bozulmalar gözlemlenmiştir.		Yapının taşıyıcılık sorunu yoktur. Yüzeysel bozulmalar gözlemlenmiştir.		Yapı; cephe düzeni, kütle ve yapım sistemi olarak korunmasına rağmen malzeme olarak yeterince korunması nedeniyle orta düzeyde sınıflandırılmıştır.				
KORUNMUŞLUK DURUMU:	PLAN DÜZENİ: ( ) İyi ( ) Orta ( ) Kötü		KORUNMUŞLUK DURUMU:	CEPHE DÜZENİ: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü				
	Yapının planı incelenememiştir.			Özgün cephe düzeni tamamen okunabilmektedir.				
KORUNMUŞLUK DURUMU:	KÜTLE: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü		KORUNMUŞLUK DURUMU:	MALZEME VE YAPIM TEKNİĞİ: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü				
	Özgün kütle oranları ve düzeni tamamen okunabilmektedir.			Yapının yapım tekniği korunmasına rağmen malzemelerinde değişimler vardır.				
HAZIRLAYAN : NUR UMAR						İNCELEME TARİHİ: 13.02.2015		

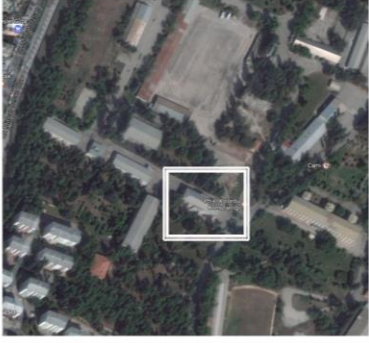
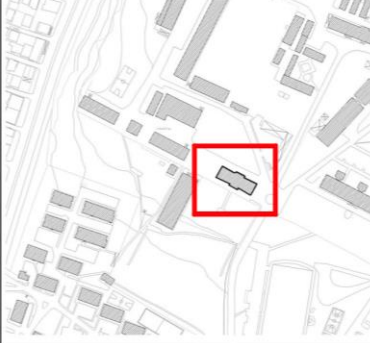

ADANA VİLAYETİ 1867-1930 YILLARINDA İNŞA EDİLEN VE GÜNÜMÜZE ULAŞAN YAPILARIN KATALOĞU						KATALOG NO: 38		
ADI: OSMANİYE İSTASYON BİNASI		YAPININ TÜRÜ: Ulaşım Yapısı		YAPIM TARİHİ: 1910'lu yıllar				
İL: Osmaniye	İLÇE: Merkez	MAHALLE: Alibeyli		ADA NO: 46	PARSEL NO: 1			
ÖZGÜN İŞLEV: İstasyon Binası		GÜNCEL İŞLEV: İstasyon Binası		ÖNERİLEN İŞLEV: -				
KİTABESİ VAR MI? Evet ( ) Hayır (x)		YAPIYA GİRİLDİ Mİ? Evet ( ) Hayır (x)		KULLANIM DURUMU: ( ) Boş (x) Kullanımda ( ) Mevsimsel				
PLAN ÖZELLİKLERİ: Simetrik ( ) Asimetrik (x)		CEPHE ÖZELLİKLERİ: Simetrik ( ) Asimetrik (x)		KAT SAYISI:	Bodrum	1	2	3
Notlar: Dikdörtgen planlı.		Balkon	Var	Çıkma				
PENCERE	Tip: Sivri kemerli dikdörtgen	Bezeme		Diğer	Saçak	MALZEME: Kesme taş Kesme taş		
	Malzeme: Ahşap	Notlar: Yapının önünde balkon çıkmasını taşıyan, beş sütundan oluşan revaklı bir geçiş vardır.		Notlar: Yapının su basman kotunda taşıyıcı özelliği olan gri, bombeli taşlar kullanılmıştır.				
KAPI	Tip: Sivri kemerli dikdörtgen							
Malzeme: Metal								
HAVA FOTOĞRAFI		FOTOĞRAF		FOTOĞRAF				
								
BOZULMA NEDENLERİ:	UZUN SÜRELİ DOĞAL ETKENLER		GEÇİRDİĞİ MÜDAHALELER:	Malzeme kapsamında: - Yapının kapı ve pencere doğramalarında değişimler gözlenmiştir. - Dış cephe sıva ve boyası yenilenmiştir.				
	- Yapının dış cephesinde sıvalı yüzeylerde kirlenme, renk değişimi - Saçak altındaki boyalı ahşap yüzeylerde soyulma							
KORUNMUŞLUK DURUMU:	İNSANLARIN NEDEN OLDUĞU HASARLAR							
	- Niteliksiz eklenmeler *Yapının dış cephesinde elektrik kablolarının, tesisat borularının ve iklimlendirme elemanlarının monte edilmesi							
TAŞIYICI YAPI DURUMU: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü ( ) Yıkık		GENEL KORUNMUŞLUK DURUMU: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü						
Yapının taşıyıcılık sorunu yoktur. Yüzeysel bozulmalar gözlemlenmiştir.		Yapı; cephe düzeni, kütle ve yapım sistemi olarak korunmasına rağmen malzeme olarak yeterince korunması nedeniyle orta düzeyde sınıflandırılmıştır.						
KORUNMUŞLUK DURUMU:	PLAN DÜZENİ: ( ) İyi ( ) Orta ( ) Kötü		CEPHE DÜZENİ: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü					
	Yapının planı incelenememiştir.		Özgün cephe düzeni tamamen okunabilmektedir.					
KORUNMUŞLUK DURUMU:	KÜTLE: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü		MALZEME VE YAPIM TEKNİĞİ: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü					
	Özgün kütle oranları ve düzeni tamamen okunabilmektedir.		Yapının yapım tekniği korunmasına rağmen malzemelerinde değişimler vardır.					
HAZIRLAYAN : NUR UMAR						İNCELEME TARİHİ: 13.02.2015		

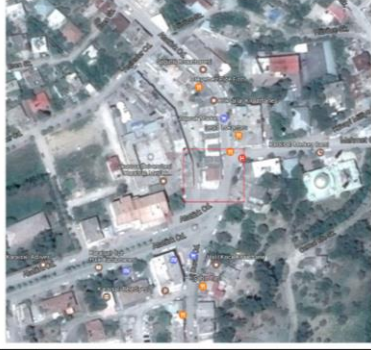

ADANA VİLAYETİ 1867-1930 YILLARINDA İNŞA EDİLEN VE GÜNÜMÜZE ULAŞAN YAPILARIN KATALOĞU						KATALOG NO: 39		
ADI: PAYAS İSTASYON BİNASI		YAPININ TÜRÜ: Ulaşım Yapısı		YAPIM TARİHİ: 1912-13				
İL: Hatay	İLÇE: Dört Yol	MAHALLE: Karşı		ADA NO: 528	PARSEL NO: 3			
ÖZGÜN İŞLEV: İstasyon Binası		GÜNCEL İŞLEV: İşlevsiz		ÖNERİLEN İŞLEV: -				
KİTAPESİ VAR MI? Evet ( ) Hayır (x)		YAPIYA GİRİLDİ Mİ? Evet (x) Hayır ( )		KULLANIM DURUMU: (x) Boş ( ) Kullanımda ( ) Mevsimsel				
PLAN ÖZELLİKLERİ: Simetrik ( ) Asimetrik (x)		CEPHE ÖZELLİKLERİ: Simetrik ( ) Asimetrik (x)		KAT SAYISI:	Bodrum	1	2	3
Notlar: Dikdörtgen planlı.		Balkon		Çıkma				
PENCERE Tip: Sivri kemerli dikdörtgen		Bezeme		Diğer	Saçak			
Malzeme: -		Notlar: Yapının, günümüzde yıkık durumda olsa da, ahşap eliböğründelerle taşınan geniş ahşap saçağı olduğu anlaşılmaktadır.		MALZEME: Yığma Yığma				
KAPI Tip: Sivri kemerli dikdörtgen				Notlar: Yapının su basman kotunda taşıyıcı özelliği olan kesme taşlar kullanılmıştır.				
Malzeme: -								
HAVA FOTOĞRAFI		VAZİYET PLANI		FOTOĞRAF				
								
BOZULMA NEDENLERİ:	UZUN SÜRELİ DOĞAL ETKENLER		GEÇİRDİĞİ MÜDAHALELER:					
	<ul style="list-style-type: none"> - Svalı yüzeylerde, kabarma ve dökülme - Svalı yüzeylerde kirlenme, renk değişimi - Kılcal çatlak oluşumu 							
KORUNMULUK DURUMU:	İNSANLARIN NEDEN OLDUĞU HASARLAR		<p>İşlev kapsamında:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Yapı 1972 yılında İstemir'e devredilmiştir. Bu dönemde yolcu istasyonu işlevini yitirmiştir. <p>Kütle kapsamında:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Yapının içerisinde yer alan bazı açıklıklar briket benzeri bir malzeme ile kapatılmıştır. <p>Malzeme kapsamında:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Daha önceleri bir onarım geçirdiği anlaşılmaktadır. Pencere denizliklerinin alt kısımlarında delikli tuğla kullanılmıştır. 					
	<ul style="list-style-type: none"> - Bakımsızlık, terk *Özgün malzemelerinin yitirilmiş olması *İç mekan döşemelerinde aşınmalar *Pencerelerin çevresinde yer alan taş sövelerde kopma ve bozulma *Çatının çökmesi ahşap eliböğründelerinin bir kısmının ve saçağının kaybolması *İç duvarlarda çatlaklar 							
YAPININ TAŞIYICILIK DURUMU: ( ) İyi ( ) Orta (x)Kötü ( ) Yıkık		GENEL KORUNMUŞLUK DURUMU: ( ) İyi ( ) Orta (x) Kötü						
Strüktürel çatlaklar, malzeme kaybı, yüzeysel bozulmalar başlamıştır, fakat yapı ayakta.		Yapı, plan düzeni, cephe düzeni, kütle, malzeme ve yapım sistemi olarak yeterince korunması nedeniyle kötü düzeyde sınıflandırılmıştır.						
KORUNMULUK DURUMU:	PLAN DÜZENİ: ( ) İyi (x) Orta ( ) Kötü		CEPHE DÜZENİ: ( ) İyi (x) Orta ( ) Kötü					
	Özgün plan şeması kısmen okunabilir durumdadır.		Özgün cephe düzeni kısmen okunabilmektedir.					
KORUNMULUK DURUMU:	KÜTLE: ( ) İyi (x) Orta ( ) Kötü		MALZEME VE YAPIM TEKNİĞİ: ( ) İyi (x) Orta ( ) Kötü					
	Özgün kütle oranları ve düzeni kısmen okunabilmektedir.		Yapının yapım tekniği korunmasına rağmen malzemelerinde bozulmalar ve kayıplar vardır.					
HAZIRLAYAN : NUR UMAR						İNCELEME TARİHİ: 11.02.2015		

ADANA VİLAYETİ 1867-1930 YILLARINDA İNŞA EDİLEN VE GÜNÜMÜZE ULAŞAN YAPILARIN KATALOĞU				KATALOG NO: 40			
ADI: İSLAHİYE İSTASYON BİNASI		YAPININ TÜRÜ: Ulaşım Yapısı		YAPIM TARİHİ: 1910'lu yıllar			
İL: Gaziantep	İLÇE: İslahiye	MAHALLE: Çamlıca	ADA NO: -	PARSEL NO: -			
ÖZGÜN İŞLEV: İstasyon Binası		GÜNCEL İŞLEV: İstasyon Binası		ÖNERİLEN İŞLEV: -			
KİTABESİ VAR MI? Evet ( ) Hayır (x)		YAPIYA GİRİLDİ Mİ? Evet (x) Hayır ( )		KULLANIM DURUMU: ( ) Boş (x) Kullanımda ( ) Mevsimsel			
PLAN ÖZELLİKLERİ: Simetrik ( ) Asimetrik (x)		CEPHE ÖZELLİKLERİ: Simetrik ( ) Asimetrik (x)		KAT SAYISI: Bodrum	1	2	3
Notlar: Dikdörtgen planlı.		Balkon	Çıkma	YAPIM TEKNİĞİ: Yığma	Yığma		
PENCERE	Tip: Dikdörtgen	Bezeme	Diğer	MALZEME: Kagir Kagir			
KAPI	Tip: Dikdörtgen	Notlar: Binanın köşeleri, kesme taşlar ile pencere ve kapıların çevreleri sövelerle vurgulanmıştır.			Notlar: Yapının zemin kotunda kesme taş kullanılmıştır.		
MALZEME: Ahşap							
HAVA FOTOĞRAFI		FOTOĞRAF		FOTOĞRAF			
							
BOZULMA NEDENLERİ:	UZUN SÜRELİ DOĞAL ETKENLER			GEÇİRDİĞİ MÜDAHALELER:			
	<ul style="list-style-type: none"> - Yapının dış cephesinde sıvalı yüzeylerde kirlenme, renk değişimi - Saçak altındaki boyalı ahşap yüzeylerde soyulma 						
KORUNMUŞLUK DURUMU:	İNSANLARIN NEDEN OLDUĞU HASARLAR			MALZEME KAPSAMINDA:			
	<ul style="list-style-type: none"> - Niteliksiz eklentiler *Yapının dış cephesinde elektrik kablolarının, tesisat boruların ve iklimlendirme elemanlarının monte edilmesi 						
YAPININ TAŞIYICILIK DURUMU: (X) İyi ( ) Orta ( )Kötü ( ) Yıkık		GENEL KORUNMUŞLUK DURUMU: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü					
Yapının taşıyıcılık sorunu yoktur. Yüzeysel bozulmalar gözlemlenmiştir.		Yapı; plan, cephe düzeni, kütle ve yapım sistemi olarak korunmasına rağmen malzeme olarak yeterince korunması nedeniyle orta düzeyde sınıflandırılmıştır.					
KORUNMUŞLUK DURUMU:	PLAN DÜZENİ: (X) İyi ( ) Orta ( )Kötü			CEPHE DÜZENİ: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü			
	Özgün plan şeması tamamen okunabilir durumdadır.			Özgün cephe düzeni tamamen okunabilmektedir.			
KORUNMUŞLUK DURUMU:	KÜTLE KORUNMUŞLUK: (X) İyi ( ) Orta ( )Kötü			MALZEME VE YAPIM TEKNİĞİ: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü			
	Özgün kütle oranları ve düzeni tamamen okunabilmektedir.			Yapının yapım tekniği korunmasına rağmen malzemelerinde değişimler vardır.			
HAZIRLAYAN : NUR UMAR				İNCELEME TARİHİ:11.02.2015			

ADANA VİLAYETİ 1867-1930 YILLARINDA İNŞA EDİLEN VE GÜNÜMÜZE ULAŞAN YAPILARIN KATALOĞU				KATALOG NO: 41	
ADI: FEVZİPAŞA İSTASYON BİNASI		YAPININ TÜRÜ: Ulaşım Yapısı		YAPIM TARİHİ: -	
İL: Gaziantep	İLÇE: İslahiye	MAHALLE: FevziPaşa	ADA NO: -	PARSEL NO: -	
ÖZGÜN İŞLEV: İstasyon Binası		GÜNCEL İŞLEV: İstasyon Binası		ÖNERİLEN İŞLEV: -	
KİTABESİ VAR MI? Evet ( ) Hayır (x)		YAPIYA GİRİLDİ Mİ? Evet (x) Hayır ( )		KULLANIM DURUMU: ( ) Boş (x) Kullanımda ( ) Mevsimsel	
PLAN ÖZELLİKLERİ: Simetrik ( ) Asimetrik (x)		CEPHE ÖZELLİKLERİ: Simetrik ( ) Asimetrik (x)		KAT SAYISI: Bodrum	1 (2) 3
Notlar: Dikdörtgen planlı.		Balkon	Çıkma	YAPIM TEKNİĞİ: Yığma	Yığma
PENCERE	Tip1: Sivri kemerli, Tip2: Dikdörtgen	Bezeme	Diğer	SAÇAK	
Malzeme: Ahşap		Notlar: Binanın köşeleri, kesme taşlar ile alt kat pencere ve kapılarının çevreleri sövelerle vurgulanmıştır.		Notlar: Yapının su basman kotunda taşıyıcı özelliği olan bombeli taşlar kullanılmıştır.	
KAPI	Tip: Dikdörtgen				
Malzeme: Ahşap					
HAVA FOTOĞRAFI		FOTOĞRAF		FOTOĞRAF	
					
BOZULMA NEDENLERİ:	UZUN SÜRELİ DOĞAL ETKENLER		GEÇİRDİĞİ MÜDHALELER:	<p>Cephe düzeni kapsamında:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Üst kat pencere formlarının değiştirildiği anlaşılmaktadır. <p>Malzeme ve yapım tekniği kapsamında:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Üst kat döşemesi ve yapının cephesinin ortasında yer alan saçak betonarmeye çevrilmiştir. 	
	<ul style="list-style-type: none"> - Sivali yüzeylerde, sıvada kabarma ve dökülme - Sivali yüzeylerde kirlenme, renk değişimi - Kılcal çatlak oluşumu 				
KORUNMUŞLUK DURUMLARI:	İNŞANLARIN NEDEN OLDUĞU HASARLAR		YAPININ TAŞIYICILIK DURUMU:	GENEL KORUNMUŞLUK DURUMU:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Nitelsiz eklentiler *Yapının dış cephesinde elektrik kablolarının, kamera donatılarının, tesisat borularının ve iklimlendirme elemanlarının monte edilmesi 			<p>( ) İyi (X) Orta ( ) Kötu</p> <p>Yapı plan düzeni ve kütle olarak korunmasına rağmen cephe düzeni, malzeme ve yapım sistemi olarak yeterince korunması nedeniyle orta düzeyde sınıflandırılmıştır.</p>	
KORUNMUŞLUK DURUMLARI:	YAPININ TAŞIYICILIK DURUMU:		YAPININ TAŞIYICILIK DURUMU:	YAPININ TAŞIYICILIK DURUMU:	
	<p>(X) İyi ( ) Orta ( ) Kötu</p> <p>Yapının taşıyıcılık sorunu yoktur. Yüzeysel bozulmalar gözlemlenmiştir.</p>			<p>( ) İyi (X) Orta ( ) Kötu</p> <p>Yapı plan düzeni ve kütle olarak korunmasına rağmen cephe düzeni, malzeme ve yapım sistemi olarak yeterince korunması nedeniyle orta düzeyde sınıflandırılmıştır.</p>	
KORUNMUŞLUK DURUMLARI:	PLAN DÜZENİ:		KORUNMUŞLUK DURUMLARI:	CEPHE DÜZENİ:	
	<p>(X) İyi ( ) Orta ( ) Kötu</p> <p>Özgün plan şeması tamamen okunabilir durumdadır.</p>			<p>( ) İyi (X) Orta ( ) Kötu</p> <p>Özgün cephe düzeni kısmen okunabilmektedir.</p>	
KORUNMUŞLUK DURUMLARI:	KÜTLE:		KORUNMUŞLUK DURUMLARI:	MALZEME VE YAPIM TEKNİĞİ:	
	<p>(X) İyi ( ) Orta ( ) Kötu</p> <p>Özgün kütle oranları ve düzeni tamamen okunabilmektedir.</p>			<p>( ) İyi (X) Orta ( ) Kötu</p> <p>Yapının yapım tekniği büyük oranda korunmasına rağmen yapı elemanlarının yapım tekniği ve malzemelerinde değişimler vardır.</p>	
HAZIRLAYAN : NUR UMAR				İNCELEME TARİHİ: 11.02.2015	

ADANA VİLAYETİ 1867-1930 YILLARINDA İNŞA EDİLEN VE GÜNÜMÜZE ULAŞAN YAPILARIN KATALOĞU						KATALOG NO: 42		
ADI: ADANA KOLORDU BİNASI		YAPININ TÜRÜ: Askeri Yapı		YAPIM TARİHİ: 1920 - 21				
İL: Adana	İLÇE: Seyhan	MAHALLE: Reşatbey		ADA NO: 414	PARSEL NO: 44			
ÖZGÜN İŞLEV: Kolordu		GÜNCEL İŞLEV: Askeri Misafirhane		ÖNERİLEN İŞLEV: -				
KİTABESİ VAR MI? Evet (x) Hayır ( )		YAPIYA GİRİLDİ Mİ? Evet ( ) Hayır (x)		KULLANIM DURUMU: ( ) Boş (x) Kullanımda ( ) Mevsimsel				
PLAN ÖZELLİKLERİ: Simetrik (x) Asimetrik ( )		CEPHE ÖZELLİKLERİ: Simetrik (x) Asimetrik ( )		KAT SAYISI:	Bodrum	1	2	3
Notlar: Dikdörtgen planlı.		Balkon	Çıkma	Var	YAPIM TEKNİĞİ:	Yığıma	Yığıma	Yığıma
PENCERE	Tip: Basık kemerli	Bezeme	Diğer	Üçgen alınlık	MALZEME:	Kesme taş	Kesme taş	Kesme taş
KAPI	Tip: Basık kemerli	Notlar: Giriş kısmının üzerinde dört adet korent sütun başlıklı bronz sütun ile taşınan bir çıkma yer almaktadır.			Notlar:			
MALZEME: Metal								
HAVA FOTOĞRAFI		VAZİYET PLANI		FOTOĞRAF				
								
BOZULMA NEDENLERİ:	UZUN SÜRELİ DOĞAL ETKENLER			GEÇİRDİĞİ MÜDAHALELER:	Malzeme ve yapım tekniği kapsamında: - Yapı cephe biçimlenişi büyük oranda özgünlüğünü korumasına rağmen cephede boya ve sıvalar yenilenmiş, pencere doğramaları değişime uğramıştır. - İç mekânda sıva, boya, döşeme, kapı doğramaları ve merdiven korkulukları yenilenmiş, tavan değiştirilerek asma tavana dönüştürülmüştür. - Yapının çatısı değiştirilmiştir.			
	İNSANLARIN NEDEN OLDUĞU HASARLAR							
- Sıvalı yüzeylerde kirlenme, renk değişimi			- Niteliksiz eklentiler					
- Yapının dış cephesinde elektrik kablolarının, kamera donatılarının, tesisat borularının ve iklimlendirme elemanlarının monte edilmesi								
YAPININ TAŞIYICILIK DURUMU: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü ( ) Yıkık		GENEL KORUNMUŞLUK DURUMU: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü						
Yapının taşıyıcılık sorunu yoktur. Yüzeysel bozulmalar gözlemlenmiştir.		Yapı; plan düzeni, cephe düzeni ve kütle olarak korunmasına rağmen malzeme ve yapım sistemi olarak yeterince korunması nedeniyle orta düzeyde sınıflandırılmıştır.						
KORUNMUŞLUK DURUMU:	PLAN DÜZENİ: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü			KORUNMUŞLUK DURUMU:	CEPHE DÜZENİ: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü			
	Özgün plan şeması tamamen okunabilir durumdadır.				Özgün cephe düzeni tamamen okunabilmektedir.			
KÜTLE: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü			MALZEME VE YAPIM TEKNİĞİ: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü					
Özgün kütle oranları ve düzeni tamamen okunabilmektedir.			Yapının yapım tekniği büyük oranda korunmasına rağmen malzemelerinde değişimler vardır.					
HAZIRLAYAN : NUR UMAR						İNCELEME TARİHİ: 30.04.2016		

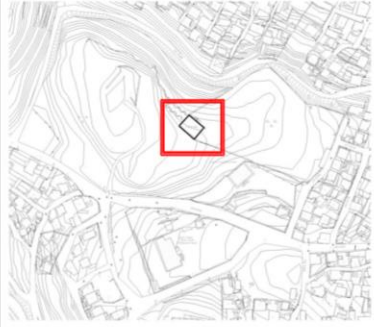

ADANA VİLAYETİ 1867-1930 YILLARINDA İNSA EDİLEN VE GÜNÜMÜZE ULAŞAN YAPILARIN KATALOĞU							KATALOG NO: 43		
ADI: ADANA ASKERİ KIŞLA BİNASI		YAPININ TÜRÜ: Askeri Yapı			YAPIM TARİHİ: 20.yy başı				
İL: Adana	İLÇE: Yüreğir	MAHALLE: Köprülü			ADA NO: 1107	PARSEL NO: 28			
ÖZGÜN İŞLEV: Kışla		GÜNCEL İŞLEV: Lojistik destek komutanlığı			ÖNERİLEN İŞLEV: -				
KİTABESİ VAR MI? Evet (x) Hayır ( )		YAPIYA GİRİLDİ Mİ? Evet ( ) Hayır (x)			KULLANIM DURUMU: ( ) Boş (x) Kullanımda ( ) Mevsimsel				
PLAN ÖZELLİKLERİ: Simetrik ( ) Asimetrik ( )		CEPHE ÖZELLİKLERİ: Simetrik (x) Asimetrik ( )			KAT SAYISI:	Bodrum	1	2	3
Notlar: Dikdörtgen planlı.		Balkon	Var	Çıkma	YAPIM TEKNİĞİ: Yığma Yığma				
PENCERE	Tip: Dikdörtgen	Bezeme		Diğer	Silme	MALZEME: Kagir Kagir			
	Malzeme: Pvc	Notlar: Yapının ve öne çıkan bölümlerinin köşeleri kesme taşlarla bezenmiştir. Üst kat balkonları konsollarla taşınmıştır.			Notlar:				
KAPI	Tip: Dikdörtgen								
	Malzeme: Metal								
HAVA FOTOĞRAFI		VAZİYET PLANI			FOTOĞRAF				
									
BOZULMA NEDENLERİ:	UZUN SÜRELİ DOĞAL ETKENLER			GEÇİRDİĞİ MÜDAHALELER:	Malzeme ve yapım tekniği kapsamında: - Yapının pencere ve kapı doğramaları pvc ile değiştirilmiştir. - Asma tavan uygulaması yapılmıştır. - İç mekanda özgün hali ahşap olduğu söylenen döşemeler betonarme olarak yenilenmiştir. - Günümüzde yapının sıvası ve boyası yenilenmiştir.				
	İNŞANLARIN NEDEN OLDUĞU HASARLAR								
- Sıvalı yüzeylerde, kabarma ve döküme									
- Sıvalı yüzeylerde kirlenme, renk değişimi									
- Niteliksiz onarım									
- Niteliksiz eklentiler									
*Yapının dış cephesinde elektrik kablolarının, aydınlatma ve iklimlendirme elemanlarının monte edilmesi									
YAPININ TAŞIYICILIK DURUMU: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü ( ) Yıkık		GENEL KORUNMUŞLUK DURUMU: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü							
Yapının taşıyıcılık sorunu yoktur. Yüzeysel bozulmalar gözlemlenmiştir.		Yapı; plan düzeni, cephe düzeni ve kütle olarak korunmasına rağmen malzeme ve yapım sistemi olarak yeterince korunması nedeniyle orta düzeye sınıflandırılmıştır.							
KORUNMUŞLUK DURUMU:	PLAN DÜZENİ: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü			CEPHE DÜZENİ: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü					
	Özgün plan şeması tamamen okunabilir durumdadır.			Özgün cephe düzeni tamamen okunabilmektedir.					
	KÜTLE: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü			MALZEME VE YAPIM TEKNİĞİ: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü					
Özgün kütle oranları ve düzeni tamamen okunabilmektedir.		Yapının yapım tekniği büyük oranda korunmasına rağmen yapı elemanlarının yapım tekniği ve malzemelerinde değişimler vardır.							
HAZIRLAYAN : NUR UMAR					İNCELEME TARİHİ: 30.04.2016				

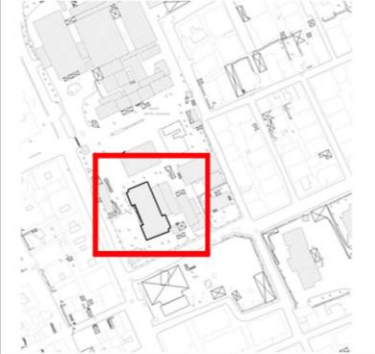

ADANA VİLAYETİ 1867-1930 YILLARINDA İNŞA EDİLEN VE GÜNÜMÜZE ULAŞAN YAPILARIN KATALOĞU						KATALOG NO: 44			
ADI: KARAIŞALI JANDARMA KARAKOLU		YAPININ TÜRÜ: Askeri Yapı		YAPIM TARİHİ: 20.yy başı					
İL: Adana	İLÇE: Karaisalı	MAHALLE: Selampınar		ADA NO: -	PARSEL NO: -				
ÖZGÜN İŞLEV: Jandarma Karakolu		GÜNCEL İŞLEV: Konut + Dükkan		ÖNERİLEN İŞLEV: -					
KİTABESİ VAR MI? Evet ( ) Hayır (x)		YAPIYA GİRİLDİ Mİ? Evet ( ) Hayır (x)		KULLANIM DURUMU: ( ) Boş (x) Kullanımda ( ) Mevsimsel					
PLAN ÖZELLİKLERİ: Simetrik ( ) Asimetrik (x)		CEPHE ÖZELLİKLERİ: Simetrik ( ) Asimetrik (x)		KAT SAYISI:	Bodrum	1	②	3	
Notlar: Dikdörtgen planlı.		Balkon	Var	Çıkma	YAPIM TEKNİĞİ:			Yığma	Yığma
PENCERE	Tip: Dikdörtgen	Bezeme		Diğer	MALZEME:			Kagir	Kagir
	Malzeme: Ahşap	Notlar: Ana cephesi asimetrik olup, ikinci katında cephe boyunca uzanan balkon çıkması bulunmaktadır.		Notlar: Alt kat betonarme ek yapılmıştır.					
KAPI	Tip: Dikdörtgen								
Malzeme: Ahşap									
HAVA FOTOĞRAFI		FOTOĞRAF		FOTOĞRAF					
									
BOZULMA NEDENLERİ:	UZUN SÜRELİ DOĞAL ETKENLER		Cephe düzeni kapsamında: - Birinci kat cephesi ahşap doğramalı camlı pencereler, kapılarla değiştirilerek dükkan olarak kullanılmaya başlanmıştır. - Yan cephedeki pencerelerin boyutları kısaltılmış, doğramalar tamamen değiştirilmiştir. Kütle kapsamında: - Yapının özgün halindeki cumba günümüze ulaşamamıştır. - Ön cephede birinci kat planda genişletilmiş ve teras oluşturulmuştur. Malzeme ve yapım tekniği kapsamında: - Birinci kat betonarme ekler yapılmıştır.						
	İNSANLARIN NEDEN OLDUĞU HASARLAR								
- Sıvalı yüzeylerde, kabarma ve dökülme - Sıvalı yüzeylerde kirlenme, renk değişimi - Niteliksiz onarım - Niteliksiz ek									
YAPININ TAŞIYICILIK DURUMU: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü ( ) Yıkık		GENEL KORUNMUŞLUK DURUMU: ( ) İyi ( ) Orta (X) Kötü							
Yapının taşıyıcılık sorunu yoktur. Yüzeysel bozulmalar ve malzeme kaybı vardır.		Yapı; cephe düzeni, kütle, malzeme ve yapım sistemi olarak yeterince korunması nedeniyle kötü düzeyde sınıflandırılmıştır.							
KORUNMUŞLUK DURUMU:	PLAN DÜZENİ: ( ) İyi ( ) Orta ( ) Kötü		CEPHE DÜZENİ: ( ) İyi ( ) Orta (X) Kötü						
	Yapının planı incelenememiştir.		Özgün cephe düzeni tamamen kaybolmuştur.						
KORUNMUŞLUK DURUMU:	KÜTLE: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü		MALZEME VE YAPIM TEKNİĞİ: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü						
	Özgün kütle oranları ve düzeni kısmen okunabilmektedir.		Yapının yapım tekniği büyük oranda korunmasına rağmen yapı elemanlarının yapım tekniği ve malzemelerinde değişimler vardır.						
HAZIRLAYAN : NUR UMAR						İNCELEME TARİHİ: 29.04.2014			

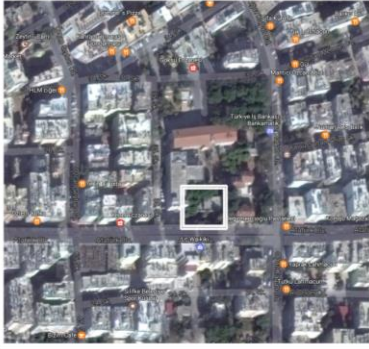
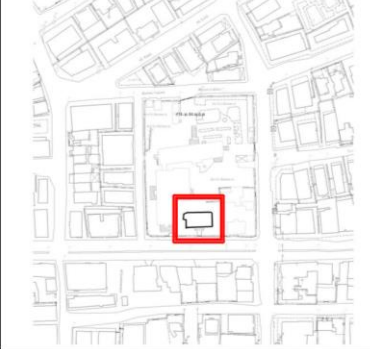

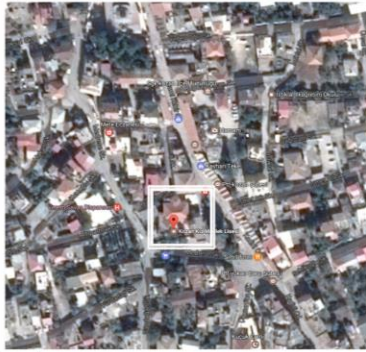

ADANA VİLAYETİ 1867-1930 YILLARINDA İNŞA EDİLEN VE GÜNÜMÜZE ULAŞAN YAPILARIN KATALOĞU						KATALOG NO: 45		
ADI: AYDINCIK JANDARMA KARAKOLU		YAPININ TÜRÜ: Askeri Yapı		YAPIM TARİHİ: 20.yy başı				
İL: Mersin	İLÇE: Aydıncık	MAHALLE: Merkez		ADA NO: -	PARSEL NO: -			
ÖZGÜN İŞLEV: Jandarma Karakolu		GÜNCEL İŞLEV: İşlevsiz		ÖNERİLEN İŞLEV: Kültürel				
KİTAPESİ VAR MI? Evet ( ) Hayır (x)		YAPIYA GİRİLDİ Mİ? Evet ( ) Hayır (x)		KULLANIM DURUMU: (x) Boş ( ) Kullanımda ( ) Mevsimsel				
PLAN ÖZELLİKLERİ: Simetrik ( ) Asimetrik ( )		CEPHE ÖZELLİKLERİ: Simetrik (x) Asimetrik ( )		KAT SAYISI:	Bodrum	1	2	3
Notlar: Dikdörtgen planlı.		Balkon	Var	Çıkma				
PENCERE		Tip: Dikdörtgen	Bezeme	Diğer				
KAPI		Tip1: Baskı kemerli, Tip2: Dikdörtgen	Notlar: Giriş kapısının üstünde, üstü oluklu saç levha ile kapatılmış betonarme balkon vardır. Balkon üç adet betonarme sütun ile taşınmaktadır		Notlar:			
Malzeme: Pvc				YAPIM TEKNİĞİ:	Yığıma	Yığıma		
Malzeme1: Pvc; Malzeme 2: Ahşap				Malzeme:	Kagir	Kagir		
HAVA FOTOĞRAFI		FOTOĞRAF		FOTOĞRAF				
								
BOZULMA NEDENLERİ:	UZUN SÜRELİ DOĞAL ETKENLER		GEÇİRDİĞİ MÜDAHALELER:					
	<ul style="list-style-type: none"> Sivali yüzeylerde, kabarma ve dökülme Sivali yüzeylerde kirlenme, renk değişimi 							
KORUNMUŞLUK DURUMU:	İNŞANLARIN NEDEN OLDUĞU HASARLAR		<p>Cephe düzeni ve kütle kapsamında:</p> <ul style="list-style-type: none"> Günümüze ulaşan yapının ana kütlelerinin orjinal olduğu, ön cephede yer alan balkonun ve yan cephedeki betonarme çıkmanın ek olduğu düşünülmektedir. <p>Malzeme kapsamında:</p> <ul style="list-style-type: none"> Yapıdaki pencere ve kapı doğramalarının değiştiği anlaşılmaktadır. 					
	<ul style="list-style-type: none"> Niteliksiz eklentiler *Yapının dış cephesinde elektrik kablolarının, tesisat borularının ve iklimlendirme elemanlarının montajı 							
YAPININ TAŞIYICILIK DURUMU: ( ) İyi (x) Orta ( ) Kötü ( ) Yıkık		GENEL KORUNMUŞLUK DURUMU: ( ) İyi ( ) Orta (x) Kötü						
Yapının taşıyıcılık sorunu yoktur. Yüzeysel bozulmalar ve malzeme kaybı vardır.		Yapı; cephe düzeni, kütle, malzeme ve yapım sistemi olarak yeterince korunması nedeniyle kötü düzeyde sınıflandırılmıştır.						
KORUNMUŞLUK DURUMU:	PLAN DÜZENİ: ( ) İyi ( ) Orta ( ) Kötü		CEPHE DÜZENİ: ( ) İyi (x) Orta ( ) Kötü					
	Yapının planı incelenememiştir.		Özgün cephe düzeni kısmen okunabilmektedir.					
KORUNMUŞLUK DURUMU:	KÜTLE: ( ) İyi (x) Orta ( ) Kötü		MALZEME VE YAPIM TEKNİĞİ: ( ) İyi (x) Orta ( ) Kötü					
	Özgün kütle oranları ve düzeni kısmen okunabilmektedir.		Yapının yapım tekniği büyük oranda korunmasına rağmen yapı elemanlarının yapım tekniği ve malzemelerinde değişimler vardır.					
HAZIRLAYAN : NUR UMAR						İNCELEME TARİHİ: 26.06.2014		

ADANA VİLAYETİ 1867-1930 YILLARINDA İNŞA EDİLEN VE GÜNÜMÜZE ULAŞAN YAPILARIN KATALOĞU						KATALOG NO: 46		
ADI: HASSA – AKBEZ KARAKOL BİNASI		YAPININ TÜRÜ: Askeri Yapı		YAPIM TARİHİ: 20.yy başı				
İL: Hatay	İLÇE: Hassa	MAHALLE: Akbez		ADA NO: -	PARSEL NO: 1292			
ÖZGÜN İŞLEV: Jandarma Karakolu		GÜNCEL İŞLEV: İşlevsiz		ÖNERİLEN İŞLEV: Kültürel				
KİTABESİ VAR MI? Evet ( ) Hayır (x)		YAPIYA GİRİLDİ Mİ? Evet ( ) Hayır (x)		KULLANIM DURUMU: (x) Boş ( ) Kullanımda ( ) Mevsimsel				
PLAN ÖZELLİKLERİ: Simetrik ( ) Asimetrik (x)		CEPHE ÖZELLİKLERİ: Simetrik ( ) Asimetrik (x)		KAT SAYISI:	Bodrum	1	2	3
Notlar: Dikdörtgen planlı.		Balkon		Çıkma				
PENCERE	Tip: Dairesel kemerli	Bezeme		Diğer		Yığma		
	Malzeme: -	Notlar:		MALZEME: Kesme taş				
KAPI	Tip1: Dairesel kemerli			Notlar:Yapının yan cepheleri moloz taş ile inşa edilmiştir.				
Malzeme: -								
HAVA FOTOĞRAFI TESPİT EDİLEMEMİŞTİR		FOTOĞRAF		FOTOĞRAF				
								
BOZULMA NEDENLERİ:	UZUN SÜRELİ DOĞAL ETKENLER		GEÇİRDİĞİ MÜDAHALELER:	İşlev kapsamında: - Yapı 1940'lı yıllara kadar kullanılmış olup, bu tarihten sonra kendi haline bırakılmıştır.				
	- Bitkilenme							
	İNŞANLARIN NEDEN OLDUĞU HASARLAR							
- Bakımsızlık terk		* Günümüzde sadece beden duvarları ayakta kalan yapının çatısı tamamen yıkılmış, döşemeleri ve pencere kapı doğramaları yok olmuştur.						
YAPININ TAŞIYICILIK DURUMU: ( ) İyi ( ) Orta ( )Kötü (x) Yıkık		GENEL KORUNMUŞLUK DURUMU: ( ) İyi ( ) Orta (x) Kötü						
Yapı kısmen yıkılmıştır.		Yapı; plan düzeni, cephe düzeni, kütle, malzeme ve yapım sistemi olarak korunması nedeniyle kötü düzeyde sınıflandırılmıştır.						
KORUNMUŞLUK DURUMLARI:	PLAN DÜZENİ: ( ) İyi (x) Orta ( )Kötü		KORUNMUŞLUK DURUMLARI:	CEPHE DÜZENİ: ( ) İyi (x) Orta ( ) Kötü				
	Özgün plan şeması kısmen okunabilmektedir.			Özgün cephe düzeni kısmen okunabilmektedir.				
	KÜTLE: ( ) İyi (x) Orta ( )Kötü			MALZEME VE YAPIM TEKNİĞİ: ( ) İyi ( ) Orta (x) Kötü				
Özgün kütle oranları ve düzeni kısmen okunabilmektedir.		Yapının sadece dış duvarları yapım tekniği olarak korunmuştur. Yapı elemanları ve malzemelerinde kayıplar vardır.						
HAZIRLAYAN : NUR UMAR						İNCELEME TARİHİ:11.02.2015		

ADANA VİLAYETİ 1867-1930 YILLARINDA İNŞA EDİLEN VE GÜNÜMÜZE ULAŞAN YAPILARIN KATALOĞU						KATALOG NO: 47	
ADI: SİLİFKE ASKERİ DEPO		YAPININ TÜRÜ: Askeri Yapı		YAPIM TARİHİ: 19.yy sonu			
İL: Mersin	İLÇE: Silifke	MAHALLE: Pazarkaş		ADA NO: -	PARSEL NO: -		
ÖZGÜN İŞLEV: Askeri depo		GÜNCEL İŞLEV: İşlevsiz		ÖNERİLEN İŞLEV: Kültürel			
KİTAPESİ VAR MI? Evet ( ) Hayır (x)		YAPIYA GİRİLDİ Mİ? Evet ( ) Hayır (x)		KULLANIM DURUMU: (x) Boş ( ) Kullanımda ( ) Mevsimsel			
PLAN ÖZELLİKLERİ: Simetrik (x) Asimetrik ( )		CEPHE ÖZELLİKLERİ: Simetrik (x) Asimetrik ( )		KAT SAYISI: Bodrum	1	2	3
Notlar: Dikdörtgen planlı		Balkon	Çıkma	YAPIM TEKNİĞİ: Yığma			
PENCERE Tip: - Malzeme: -		Bezeme	Diğer	MALZEME: Moloz taş			
KAPI Tip: Basık kemerli Malzeme: Metal		Notlar: Sağır bir cepheye sahip olan yapının ortasında dikdörtgen planlı ayrı bir yapı yer almaktadır. Giriş kapısı cephenin orta aksına yerleştirilmiştir.		Notlar: Yapının köşeleri ve giriş kapısının çevresi kesme taşlardan oluşmuştur.			
HAVA FOTOĞRAFI		VAZİYET PLANI		FOTOĞRAF			
							
BOZULMA NEDENLERİ:	UZUN SÜRELİ DOĞAL ETKENLER		GEÇİRDİĞİ MÜDAHALELER:	<p>- Yaptığımız araştırmalar sonucu yapının ilk haline dair bir veri elde edemedik nedeniyle, yapıdaki değişimlerden söz etmek mümkün görünmemektedir.</p> <p>Malzeme kapsamında:</p> <p>- Yapının duvar örgüsünde bazı noktalarda taşların ve sıvanın değişiminden yapının yakın dönemde onarım geçirdiği anlaşılmaktadır.</p>			
	- Bitkilene						
BOZULMA NEDENLERİ:	İNSANLARIN NEDEN OLDUĞU HASARLAR		GEÇİRDİĞİ MÜDAHALELER:	<p>GENEL KORUNMUŞLUK DURUMU: ( ) İyi (x) Orta ( ) Kötü</p> <p>Yapı; plan ve cephe düzeni olarak korunmasına rağmen kütle, malzeme ve yapım sistemi olarak yeterince korunması nedeniyle orta düzeyde sınıflandırılmıştır.</p>			
	- Bakımsızlık, terk						
KORUNMUŞLUK DURUMU:	YAPININ TAŞIYICILIK DURUMU: ( ) İyi (x) Orta ( ) Kötü ( ) Yıkık		KORUNMUŞLUK DURUMU:	Yapının taşıyıcılık sorunu yoktur. Yüzeysel bozulmalar ve malzeme kaybı vardır.			
	PLAN DÜZENİ: (x) İyi ( ) Orta ( ) Kötü			CEPHE DÜZENİ: (x) İyi ( ) Orta ( ) Kötü			
KORUNMUŞLUK DURUMU:	Özgün plan şeması tamamen okunabilmektedir.		KORUNMUŞLUK DURUMU:	Özgün cephe düzeni tamamen okunabilmektedir.			
	KÜTLE: ( ) İyi (x) Orta ( ) Kötü			MALZEME VE YAPIM TEKNİĞİ: ( ) İyi (x) Orta ( ) Kötü			
KORUNMUŞLUK DURUMU:	Özgün kütle oranları ve düzeni kısmen okunabilmektedir.		KORUNMUŞLUK DURUMU:	Yapının sadece dış duvarları yapım tekniği olarak korunmuştur. Yapı elemanları ve malzemelerinde kayıplar vardır.			
	HAZIRLAYAN : NUR UMAR			İNCELEME TARİHİ: 23.06.2014			

ADANA VİLAYETİ 1867-1930 YILLARINDA İNŞA EDİLEN VE GÜNÜMÜZE ULAŞAN YAPILARIN KATALOGU				KATALOG NO: 48	
ADI: MERSİN MİLLET HASTANESİ		YAPININ TÜRÜ: Sağlık Yapısı		YAPIM TARİHİ: 1907-08	
İL: Mersin	İLÇE: Akdeniz	MAHALLE: Nusratiye		ADA NO: -	PARSEL NO: -
ÖZGÜN İŞLEV: Hastane		GÜNCEL İŞLEV: Kamu hastaneleri birliği sekreterliği		ÖNERİLEN İŞLEV: -	
KİTABESİ VAR MI? Evet ( ) Hayır (x)		YAPIYA GİRİLDİ Mİ? Evet ( ) Hayır (x)		KULLANIM DURUMU: ( ) Boş (x) Kullanımda ( ) Mevsimsel	
PLAN ÖZELLİKLERİ: Simetrik (x) Asimetrik ( )		CEPHE ÖZELLİKLERİ: Simetrik (x) Asimetrik ( )		KAT SAYISI: Bodrum	1 2 3
Notlar: Dikdörtgen planlı		Balkon	Var	Çıkma	
PENCERE		Tip: Dikdörtgen		MALZEME: - - -	
KAPI		Tip: Dikdörtgen		Notlar: Yapının köşeleri ve giriş kapısının çevresi kesme taşlardan oluşmuştur.	
HAVA FOTOĞRAFI		VAZİYET PLANI		FOTOĞRAF	
					
BOZULMA NEDENLERİ:	UZUN SÜRELİ DOĞAL ETKENLER		GEÇİRDİĞİ MÜDAHALELER:	Cephe düzeni kapsamında:	
	- Svalı yüzeylerde kirlenme, renk değişimi			- Yapının girişinin üstü yarım silindirik şekilde bir tente ile kapatılmıştır.	
BOZULMA NEDENLERİ:	İNSANLARIN NEDEN OLDUĞU HASARLAR		GEÇİRDİĞİ MÜDAHALELER:	Malzeme kapsamında:	
	- Niteliksiz onarm *Özgün doğramalarının değiştirilmesi			- Pencere önleri demir ferforjelerle kapatılmıştır.	
BOZULMA NEDENLERİ:	- Niteliksiz eklentiler *Yapının dış cephesinde elektrik kablolarının, tesisat borularının ve iklimlendirme elemanlarının montajı		GEÇİRDİĞİ MÜDAHALELER:	- Yerinde yapılan tespitlerde; dış cephesinin boyandığı, pencere ve kapı doğramalarının değiştirildiği anlaşılmıştır.	
	YAPININ TAŞIYICILIK DURUMU: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü ( ) Yıkık			GENEL KORUNMUŞLUK DURUMU: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü	
Yapı, taşıyıcı sistem ve yapım malzemesi bakımından iyi durumdadır. Kaplama malzemesinde basit değişiklikler vardır.		Yapı, plan ve cephe düzeni olarak korunmasına rağmen kütle, malzeme ve yapım sistemi olarak yeterince korunması nedeniyle orta düzeyde sınıflandırılmıştır.			
BOZULMA NEDENLERİ:	PLAN DÜZENİ: ( ) İyi ( ) Orta ( ) Kötü		BOZULMA NEDENLERİ:	CEPHE DÜZENİ: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü	
	Yapının planı incelenememiştir.			Özgün cephe düzeni tamamen okunabilmektedir.	
BOZULMA NEDENLERİ:	KÜTLE: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü		BOZULMA NEDENLERİ:	MALZEME VE YAPIM TEKNİĞİ: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü	
	Özgün kütle oranları ve düzeni tamamen okunabilmektedir.			Yapının yapım tekniği büyük oranda korunmasına rağmen malzemelerinde değişimler vardır.	
HAZIRLAYAN : NUR UMAR				İNCELEME TARİHİ: 26.11.2016	

ADANA VİLAYETİ 1867-1930 YILLARINDA İNŞA EDİLEN VE GÜNÜMÜZE ULAŞAN YAPILARIN KATALOĞU						KATALOG NO: 49		
ADI: SİLİFKE GUREBA HASTANESİ		YAPININ TÜRÜ: Sağlık Yapısı		YAPIM TARİHİ: 1915				
İL: Mersin	İLÇE: Silifke	MAHALLE: Göksu		ADA NO: -	PARSEL NO: -			
ÖZGÜN İŞLEV: Hastane		GÜNCEL İŞLEV: İşlevsiz		ÖNERİLEN İŞLEV: Sağlık yapısı				
KİTABESİ VAR MI? Evet ( ) Hayır (x)		YAPIYA GİRİLDİ Mİ? Evet ( ) Hayır (x)		KULLANIM DURUMU: (x) Boş ( ) Kullanımda ( ) Mevsimsel				
PLAN ÖZELLİKLERİ: Simetrik (x) Asimetrik ( )		CEPHE ÖZELLİKLERİ: Simetrik (x) Asimetrik ( )		KAT SAYISI:	Bodrum	1	2	3
Notlar: Dikdörtgen planlı		Balkon		Çıkma				
PENCERE Tip: Sivri kemerli		Bezeme		Diğer				
Malzeme: Pvc		Notlar: Yapının cephesindeki pencere ve kapılar söve ile çevrilidir.		MALZEME: - -				
KAPI Tip: Sivri kemerli				Notlar: Yapının dışı sıvalı olduğu için yapım malzemesi hakkında bilgiye ulaşılamamıştır.				
Malzeme: Metal								
HAVA FOTOĞRAFI		VAZİYET PLANI		FOTOĞRAF				
								
BOZULMA NEDENLERİ:	UZUN SÜRELİ DOĞAL ETKENLER		Cephe düzeni kapsamında: Pencerelerinin önüne demir korkuluklar eklenmiştir Kütle kapsamında: - Yapının sol yan cephesine betonarme ek yapılmıştır. Malzeme kapsamında: - Yapının iç mekânları yenilenmiştir. - Yapının sıva ve boyaları yenilenmiştir. - Zemini karo ile kaplanmıştır. - Pencere-kapı doğramaları değişmiştir - Giriş kapısı önündeki merdivenin yeniden yapıldığı anlaşılmaktadır.					
	- Cephede sıvalı yüzeylerde kirlenme, renk değişimi							
BOZULMA NEDENLERİ:	İNSANLARIN NEDEN OLDUĞU HASARLAR		GENEL KORUNMUŞLUK DURUMU: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü Yapı, taşıyıcı sistem ve yapım malzemesi bakımından iyi durumdadır. Kaplama malzemesinde basit değişiklikler vardır.					
	- Nitelsiz onarım - Nitelsiz eklentiler *Yapının dış cephesinde elektrik kablolarının, tesisat borularının ve iklimlendirme elemanlarının montajı - Vandalizm *Duvarlarının üzerine yazılar yazılması							
KORUNMUŞLUK DURUMU:	YAPININ TAŞIYICILIK DURUMU: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü ( ) Yıkık		CEPHE DÜZENİ: (X) İyi ( ) Orta ( ) Kötü Özgün cephe düzeni tamamen okunabilmektedir.					
	Yapı, taşıyıcı sistem ve yapım malzemesi bakımından iyi durumdadır. Kaplama malzemesinde basit değişiklikler vardır.		MALZEME VE YAPIM TEKNİĞİ: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü Yapının yapım tekniği büyük oranda korunmasına rağmen malzemelerinde değişimler vardır..					
KORUNMUŞLUK DURUMU:	PLAN DÜZENİ: ( ) İyi ( ) Orta ( ) Kötü		KÜTLE: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü Özgün kütle oranları ve düzeni kısmen okunabilmektedir.					
	Yapının planı incelenememiştir.							
HAZIRLAYAN : NUR UMAR		İNCELEME TARİHİ: 26.11.2016						

ADANA VİLAYETİ 1867-1930 YILLARINDA İNŞA EDİLEN VE GÜNÜMÜZE ULAŞAN YAPILARIN KATALOĞU						KATALOG NO: 50			
ADI: KOZAN ESKİ HASTANE		YAPININ TÜRÜ: Sağlık Yapısı		YAPIM TARİHİ: 1886					
İL: Adana	İLÇE: Kozan	MAHALLE: Hacıuşağı		ADA NO: 324	PARSEL NO: 1				
ÖZGÜN İŞLEV: Hastane		GÜNCEL İŞLEV: Eğitim yapısı		ÖNERİLEN İŞLEV: -					
KİTAPESİ VAR MI? Evet (x) Hayır ( )		YAPIYA GİRİLDİ Mİ? Evet ( ) Hayır (x)		KULLANIM DURUMU: ( ) Boş (x) Kullanımda ( ) Mevsimsel					
PLAN ÖZELLİKLERİ: Simetrik ( ) Asimetrik (x)		CEPHE ÖZELLİKLERİ: Simetrik ( ) Asimetrik (x)		KAT SAYISI:	Bodrum	1	2	3	
Notlar: L planlı		Balkon		Çıkma	Var	YAPIM TEKNİĞİ:		Yığma	Yığma
PENCERE	Tip: Dikdörtgen	Bezeme	Var	Diğer		MALZEME:		Kesme taş	Kesme taş
KAPI	Malzeme: Pvc	Notlar: Ön cephesinde bir bölüm dairesel olarak öne çıkarılmış olup, bu bölümün orta aksına basık kemerli giriş kapısı yerleştirilmiştir.		Notlar:					
Tip1: Basık Kemerli, Tip2: Dikdörtgen									
Malzeme: Metal									
HAVA FOTOĞRAFI		FOTOĞRAF		FOTOĞRAF					
									
BOZULMA NEDENLERİ:	UZUN SÜRELİ DOĞAL ETKENLER		GEÇİRDİĞİ MÜDAHALELER:						
	- Taş yüzeylerde karama, renk değişimi								
	- Taş yüzeylerde aşınma								
- Çıkma altında yer alan ahşap yüzeylerde çürüme ve bozulmalar		<p>Cephe düzeni kapsamında:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ön cephede yer alan giriş kapısı kullanılmadığı için tuğla ile kapatılmış üstü sıvanmıştır. - Zemin kat pencerelerinin önüne demir korkuluklar eklenmiştir. - Sınfa dönüştürülmek için ilk halinde olmayan pencere ve kapılar eklenmiştir. <p>Plan düzeni ve kütle kapsamında:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Arka cephesine betonarme iki katlı ek bir yapı yapılmıştır, açık bir koridor yardımı ile iki yapı birleştirilmiştir. - Yapının ön cephesinin sol yanına tek katlı betonarme bir bina eklenmiştir. <p>Malzeme ve yapım tekniği kapsamında:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Yapının kapı ve pencerelerinde özgün doğrama kalmamış olup, çoğu pvc ile değiştirilmiştir. - Ön cephenin sağ yanında yer alan bölümün üst kat duvarı betonarme ve tuğla ile yeniden inşa edilmiştir. 							
- Sıvalı yüzeylerde kirlenme, renk değişimi									
İNSANLARIN NEDEN OLDUĞU HASARLAR									
- Nitelsiz onarım									
- Vandalizm (Duvarlarının üzerine yazılar yazılması)									
- Nitelsiz eklentiler									
*Yapının dış cephesinde elektrik kablolarının, tesisat borularının ve iklimlendirme elemanlarının montajı									
YAPININ TAŞIYICILIK DURUMU: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü ( ) Yıkık		GENEL KORUNMUŞLUK DURUMU: ( ) İyi ( ) Orta (X) Kötü							
Yapının taşıyıcılık sorunu yoktur. Yüzeysel bozulmalar ve malzeme kaybı vardır.		Yapı; plan, cephe düzeni, kütle, malzeme ve yapım sistemi olarak yeterince korunması nedeniyle kötü düzeyde sınıflandırılmıştır.							
KORUNMUŞLUK DURUMU:	PLAN DÜZENİ: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü		CEPHE DÜZENİ: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü						
	Özgün plan şeması kısmen okunabilir durumdadır.		Özgün cephe düzeni kısmen okunabilmektedir.						
	KÜTLE: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü		MALZEME VE YAPIM TEKNİĞİ: ( ) İyi (X) Orta ( ) Kötü						
Özgün kütle oranları ve düzeni kısmen okunabilmektedir.		Yapının yapım tekniği büyük oranda korunmasına rağmen yapı elemanlarının yapım tekniği ve malzemelerinde değişimler vardır.							
HAZIRLAYAN : NUR UMAR						İNCELEME TARİHİ: 30.04.2014			

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ'NDE YER ALAN BELGELER

Çizelge B.01 Adana Vilayeti'ndeki Kamu yapıları ile ilgili tezde yararlanılan Osmanlı arşiv belgeleri

Belge Tarihi	Dosya Numarası	Gömlek Numarası	Fon Kodu	Belgenin kısaca açıklaması
12/S /1309 (Hicrî)	1868	107	DH.MKT.	Mersin kasabasında yeniden inşa olunacak hükümet konağı için tahsis olunan paranın sarfına ve mevcut hükümet konağında satılmasına izin isteği.
11/Ra /1309 (Hicrî)	1878	94	DH.MKT.	Mersin Hükümet Konağı'nın yeniden inşası hususunda vilayete müracaat edilmesi gerektiği ve vilayetin mütalaasının beklendiği.
29/B /1319 (Hicrî)	1389	39	İ..DH..	Mersin Hükümet Konağı'nın müceddeden inşası. (1319B-39)
18/Ş /1323 (Hicrî)	1018	8	DH.MKT.	Mersin Mutasarrıflığı'nda inşası biten ve hizmete açılan hükümet konağı ile yeniden inşa edilen telgraf ve posta binasının resmi açılışının yapıldığı ve bazı resmî dairelerin hükümet konağına nakilleri.
13/03 /1906 (Hicrî)	1967		FTG. f..	Mersin Hükümet Dairesi.
4/R /1300 (Hicrî)	2114	41	ŞD.	İçel Sancağına tabi Karataş kazasının Adana'ya rabtı ve Silifke'nin merkez-i liva ittihaz edilerek hükümet konağı inşası.

Belge Tarihi	Dosya Numarası	Gömlek Numarası	Fon Kodu	Belgenin kısaca açıklaması
17/S /1325 (Hicrî)	1157	1	DH.MKT.	Anamur kazasıyla Cebel-i Bereket Sancağı yeni merkezi Erzin'de hükümet konağı inşası.
12/Ş /1324 (Hicrî)	1121	88	DH.MKT.	Hassa kazası hükümet konağı ve bir çeşme inşaatının tamamlanarak açılışının yapıldığı.
14/Ra/1285 (Hicrî)	6	322	İ..ŞD..	Kozan Sancağı Haçin kazasında hükümet konağı inşası.
06/Z /1288 (Hicrî)	646	44918	İ..DH..	Kozan Sancağı'ndaki Haçin kasabasında yapılan hükümet konağı ve mahal-i sairenin resimlerinin arzı.
24/Za/1308 (Hicrî)	1846	29	DH.MKT.	Harab olan Haçin hükümet konağının tamiri ile ilgili Adana Vilayeti'nden gönderilen münakasa pusulasının resimle birlikte gönderilerek bunların fenn-i mimari ve usule uygun olup olmadığının Şehremanetince bildirilmesi talebi.
17/Z /1309 (Hicrî)	1970	74	DH.MKT.	Adana'nın Haçin kazası hükümet konağı tamirde olduğundan kiralanan hanenin icar bedeli ile ilgili daha önce gönderilen tahrirat mündericatinin göre muamele yapılması.
25/Za/1311 (Hicrî)	165	7	DH.MKT.	Müceddeden inşa olunan Haçin kazası Hükümet Konağı masraflarıyla ilgili tamim olunan müfredat cetvelinin gönderildiği.
16/Z /1322 (Hicri)	933	24	DH.MKT.	Kozan Hükümet Dairesi'nin tamir masrafının karşılanması.

Belge Tarihi	Dosya Numarası	Gömlek Numarası	Fon Kodu	Belgenin kısaca açıklaması
05/Ş /1283 (Hicrî)	1059	69	MVL	Bereket dağında yapılan kışlaların ikmaline ve Sis ve Kars'da bir hükümet konağı yaptırılmasına ve sancak-ı mezkur dahilinde Pazarcık kazasında vaki Ufacıklar karyesinin merkez ittihaziyle oraya dahi bir müdür konağı inşasına ve teferruatına dair cevaben Haleb valisinin tahrirati. (1. Haleb)
10/S /1284 (Hicrî)	575	25801	İ..MVL	Bağdad'daki Akkapısı'nın, Beşiktaş iskelesinin ve Kars-ı Zülkadiriye kazasında hükümet konağı inşa masrafının karşılanması.
06/R /1317 (Hicrî)	26	36	DH.TMIK.S..	Kozan'a tabi Kars kazasında hükümet konağı bulunmamasına mebni bu amaçla ahalden toplanan iane ile beraber iğtişaş esnasında sahibi bulunamayan emvalin satılarak hükümet konağı inşaatına sarfedilmesine müsaade edilmesi.
06/Ca/1318 (Hicrî)	2398	7	DH. MKT.	Kars-ı Zülkadiriye kazası merkezinde yeniden inşa edilen hükümet konağıyla rüşdiye inşası için iki adet senet-i hakaninin gönderildiği.
04/R/1291 (Hicrî)	258	30	ŞD.	Payas Sancağı hükümet konağı inşaat masrafları hakkında gerekli tetkikatın yapılması. (Maliye 3)
20/R /1326 (Hicrî)	3318	248783	BEO	İnşa olunacak Osmaniye Hükümet Konağı'nın resim ve haritasıyla evrak-ı keşfiyesinin tisyarı ve masarîf-i inşaiyesi miktarının işarı. (Adana; 248783)
16/C /1326 (Hicrî)	3357	251722	BEO	Cebel-i Bereket Sancağının mühim noktalarından olan Osmaniye kazası hükümet konağının müceddeden ve ianeten inşası. (Dahiliye; 248783)

Belge Tarihi	Dosya Numarası	Gömlek Numarası	Fon Kodu	Belgenin kısaca açıklaması
08/Ra/1332 (Hicrî)	28	37	DH.MB..HP S.	Cebel-i Bereket Hükümet Konağı'nın kira bedelinin ödenmesi ve hapisane binasındaki sıkışıklığın giderilmesi için mahkumlara yeni yer temin edilmesi.
13/L /1335 (Hicrî)	24	27	DH.MB..HP S.	Cebel-i Bereket Livası merkezi olan Osmaniye Kasabası'nda halkın yardımı ile inşa olunacak Hükümet Konağı için mezuniyet ve proje istenmesi.
07/Ş/1320 (Hicrî)	609	31	DH. MKT.	Hamidiye kazası merkezinde bir hükümet konağı inşa edildiği ve resmî açılışının yapılarak padişaha dua edildiğinin Adana Vilayeti'nden bildirildiği.
29/Ş /1283 (Hicrî)	566	25427	İ..MVL.	Tarsus'da mübayaa olunacak hükümet konağına dair.
06/B /1312 (Hicrî)	31	26	Y..PRK.UM..	Tarsus'ta yapılmış olan hükümet konağının açılışının yapıldığı.
29/Z /1245 (Hicrî)	623	30820	HAT	Karataş kazası ayanı Osman'ın vazifesinde ibkası ve mütesellimlere ikamet mahalli tayin edilen Ermenek'de bir hükümet konağı inşası. a.g.y.tt
29/Ca/1318 (Hicrî)	2406	93	DH.MKT.	Ermenek kazası'na halkın yardımıyla hükümet konağı yapılması.
02/C /1319 (Hicrî)	1387	39	İ..DH..	Ermenek kazasında bir hükümet konağı inşası. (1319C-07)
25/C /1319 (Hicrî)	2542	63	DH.MKT.	Ermenek'te hükümet konağı yapılmasına izin verildiği.
5/R /1294 (Hicrî)	34	1667	i..ŞD..	Adana, Karaisalı kazası hükümet konağının kira bedeli.
28/Ş /1308 (Hicrî)	1826	103	DH.MKT	Feke'de Asakir-i Nizamiye Binbaşısı İsmail Efendi'nin hanesi kiralanarak hükümet konağı olarak kullanılması.

Belge Tarihi	Dosya Numarası	Gömlek Numarası	Fon Kodu	Belgenin kısaca açıklaması
16/R /1320 (Hicrî)	546	40	DH.MKT	Bahçe kazası Hükümet Konağı kira bedeli olan ve karşılık bulunamayan miktara, Genç Sancağı Hükümet Konağı kira bedelinden mevkuft tutulan paranın karşılık olarak kullanılması.
17/R /1334 (Hicrî)	39	5	DH.MB..HP S.	1-Adana'da müceddeden inşa olunacak hapisanenin eski yerinde mi, yoksa başka yer tedariki ile orada mı yapılacağı ve arsa haritalarının gönderilmesinin istendiği. 2- Adana şehrinde inşa olunacak hapisanelerin planları ile keşifname defteri.
17/R /1334 (Hicrî)	49	22	DH.MB..HP S.	Osmaniye kazasında metruk Ermeni Kilisesinin hapisaneye, müstemilatındaki mektebinin de hapisane hastahanesine dönüştürülmesi için istenen havalenamenin gönderildiği.
06/N /1334 (Hicrî)	25	22	DH.MB..HP S.M...	Osmaniye kazasında inşa edilecek hapisaneye ait keşif varakası resim ve planın gönderildiği, havalenamesinin istenildiği.
17/L /1322 (Hicrî)	56	11	DH.TMIK.S..	Mersin'de yapılmakta olan hapisane binasında üst katın hastane olarak kullanılması talebi.
15/R /1329 (Hicrî)	143	19	DH.MB..HP S.	Adana ve kazalarında hapisane tamiri ve yapımı talebi.
10/RA /1312 (Hicrî)	2	43	İ..MF..	Adana Mekteb-i İdadisi'nin yatılıya tahvil olunmasından dolayı ilavesine lüzum görünen mutfak ve sairenin inşa masrafının ödenmesi. (1312Ra-1)
16/RA /1312 (Hicrî)	476	35669	BEO	Adana Mekteb-i İdadisi'ne ilave olunacak mebaninin masarifi. (Maarif)

Belge Tarihi	Dosya Numarası	Gömlek Numarası	Fon Kodu	Belgenin kısaca açıklaması
08/M /1314 (Hicrî)	321	22	MF.MKT.	Adana İdadisi'nin Seyhan nehrine bakan duvarına yapılacak mahmuzların maarifçe uygun görülen parayla inşası.
16/Z /1322 (Hicrî)	836	30	MF.MKT.	Adana İdadisi Katibi Ali Efendi'nin kefalet senedinin posta yoluyla gönderildiği.
29/Z /1324 (Hicrî)	977	40	MF.MKT.	Adana Mekteb-i İdadisi'nin kiremitlerinin tamir ettirilmesi.
01/M /1326 (Hicrî)	1039	10	MF.MKT.	Adana Mekteb-i İdadisi binasının tamiri ve genişletilmesi yapılması
16/Z /1318 (Hicrî)	550	9	MF.MKT.	Adana İslahhanesi'nin Hamidiye Sanayi Mektebi adıyla yeniden açılması ile bu mekteb idaresince el konulan ve bir kısmı iane, bir kısmı avarız varidatı ile inşa olunan ve geliri ibtidai mekteplerine ait olan hane ve dükkanların tahrip edilmeden tahliyesi.
25/L /1322 (Hicrî)	822	86	MF.MKT.	Adana'da Hamidiye Sanayi Mektebi'ne ilave edilecek binanın temelinde bulunan eski sikkelerin gönderildiği.
13/Ca /1334 (Hicrî)	19	32	DH.MB..HP S.	1-Adana Valisi Hakkı Bey'in Adana ve mülhakatındaki nafia maarif ve kültür alanlarında vücuda getirdiği imar işlerini gösteren liste. 2- Adana Hükümet Konağının tamirinin tamirinin tamamlandığı.
15/M /1335 (Hicrî)	16	24	DH.UMVM.	Adana'da Sanayi Mektebi'ne ilave olarak yapılacak dersane masraflarının tesviyesi için vilayetin 332 senesi adi ve fevkalade hususi bütçeleri arasında münakale icrasına izin verildiği.

Belge Tarihi	Dosya Numarası	Gömlek Numarası	Fon Kodu	Belgenin kısaca açıklaması
01/R /1338 (Hicrî)	16	46	DH.UMVM.	Adana Sanayi Mektebi'nin eksik kalan inşaatının tamamlanması için 334 senesi fevkalade bütçesinde yeni açılacak "Sanayii Mektebi Masarîf-ı İnşaiye" faslına tahsisat ilavesine izin verildiği.
05/L /1338 (Hicrî)	16	50	DH.UMVM.	Adana Sanayii Mektebi'nin iç kısmında inşa edilmekte olan mahallin masraflarının tesviyesi için 1335 senesi fevkalade bütçesinin birinci faslında üçüncü faslına tahsisat ilavesine izin verildiği.
16/S /1332 (Hicrî)	166	8	DH.İD..	1- Adana Darüleytam-ı Osmanî Müdürü Vahakın Efendi'nin kötü idaresinden dolayı, yerine başkasının tayin edilmesi. 2- Darüleytam İdaresi'nin Ermeni Patrikhanesi'ne verilerek tahsisatının da oraya bırakılması. 3- Yetimlerin buradan çıktıktan sonra iş sahibi olabilmeleri için Adana Sanayi Mektebi ile Darüleytam'ın birleştirilmesi Darüleytam'a genel bütçeden ayrılan yıllık tahsisatın birleştirme işinde kullanılmak üzere Adana vilayetine verilmesine dair talepler.
17/Ş /1327 (Hicrî)	3630	272207	BEO	Hadise-i zailde yetim kalan çocukların talim ve terbiyeleri için Darüleytam'ın vakit geçirilmeden tesis edilmesi. (Adana; 265082)
09/Ra/1330 (Hicrî)	4009	300623	BEO	Adana'da inşa edilmekte olan Darüleytam-ı Osmanî'nin eksiklerinin ikmali.

Belge Tarihi	Dosya Numarası	Gömlek Numarası	Fon Kodu	Belgenin kısaca açıklaması
16/S /1332 (Hicrî)	166	8	DH.İD..	1- Adana Darüleytam-ı Osmani Müdürü Vahakın Efendi'nin kötü idaresinden dolayı, yerine başkasının tayin edilmesi. 2- Darüleytam İdaresi'nin Ermeni Patrikhanesi'ne verilerek tahsisatının da oraya bırakılması. 3- Yetimlerin buradan çıktıktan sonra iş sahibi olabilmeleri için Adana Sanayi Mektebi ile Darüleytam'ın birleştirilmesi Darüleytam'a genel bütçeden ayrılan yıllık tahsisatın birleştirme işinde kullanılmak üzere Adana vilayetine verilmesine dair talepler.
18/N /1334 (Hicrî)	1217	34	MF.MKT.	Maarif Nezareti'ne ait tarihi evrakların tasnifine memur olan kimselerin görevlerinin bir muhtıra ile bildirilmesi ve adı geçen nezarete zuhur eden evrakın tedkiki. Umum müdür ve idare meclisi azalarının seçimi, vazifeleri, teftiş muamelatı, bütçesi, taşra teşkilatları ile arasındaki yazışmalar, taşra teşkilatlarına gönderilecek meblağlar, maaşların ziraat bankasına tevdi, yetim çocukların darüleytamlara kabulü ve bunların tahsili ve saire ile ilgili konularda layiha, nizamname ve talimatnameler hazırlanarak çıkartılan bir kanun ile Dersaadet ve taşralardaki bütün darüleytamların birleştirilmesi ve müstakil bir bütçe oluşturularak Darüleytam Müdüriyet-i Umumiyesi adı altında Maarif Nezareti'ne bağlı yeni bir müessese teşkili.

Belge Tarihi	Dosya Numarası	Gömlek Numarası	Fon Kodu	Belgenin kısaca açıklaması
23/L /1336 (Hicrî)	1235	16	MF.MKT.	Taşra darüleytamları ve talebelerinin İstanbul'a taşınmamsına dair uygulamadan Adana darüleytamlarının istisna edilmeyeceği.
01/Za/1336 (Hicrî)	1235	39	MF.MKT.	Darüleytamların Dersaadet'e toplanması sebebiyle kapanacak olan Adana İnas Darüleytamı öğretmenlerinden muktedir olanlarının Adana'da uygun yerlerde istihdamı, diğerlerinin ise kendilerine yeni iş aramaları gerektiği.
12/L /1309 (Hicrî)	139	120	MF.MKT.	Adana Vilayeti dahilindeki sıbyan mekteblerinin ıslahı için tamim olunan layihanın tatbik edilmesi ve ıslah çalışmaları için Darümuallimin şubesinin tesis edilerek muktedir bir muallimin tayiniyle gerekli tahsisatın gönderilmesi.
27/N /1335 (Hicrî)	17	75	DH.EUM.6. Şb	Adana'da düşman uçaklarının yaptığı taarruz neticesinde istasyon, iplik fabrikası, darümuallimin ve bazı hanelerin harap olduğu ve on sekiz kişinin yaralı ve şehit düştükleri.
24/R /1335 (Hicrî)	16	25	DH.UMVM	Adana Vilayeti'nde Darümuallimat inşa masraflarının tesviyesi için 1332 senesi fevkalade hususi bütçesinde münakale icrasına izin verildiği.
03/R /1320 (Hicrî)	1881	141051	BEO	Adana numune tarlasının küçük bir ziraat mektebi haline ifrağı hakkında Adana Vilayeti'nden mevrud tahrirat. (Orman ve Maadin)

Belge Tarihi	Dosya Numarası	Gömlek Numarası	Fon Kodu	Belgenin kısaca açıklaması
10/B /1327 (Hicrî)	1137	61	MF.MKT.	Divan-ı Harb-i Örfi maiyetinde Adana'ya gidip gelen mekatib-i hususiye müfettişlerinden Süreyya Bey tarafından verilen raporun biryerinde; Adana toprağının ziraate çok uygun olmasından dolayı bir ziraat mektebi açılmasının doğru olacağı bildirildiği, Orman, Maadin ve Ziraat Nezareti'nin de bunun farkında olduğu ve nümune tarlanın ziraat uygulama mektebi haline getirilmesi için bütçeye ödenek konulduğu
18/RA /1323 (Hicrî)	960	53	DH.MKT.	Adana'da yaptırılan jandarma mektebinin resmi açılışının yapıldığı.
29/M/1327 (Hicrî)	1	33	DH.MUI.	Jandarma kadrolarının ikmali için her vilayette jandarma mektebi tesisi.
26/S /1328 (Hicrî)	1	27	DH.MUI.	Adana ve Haleb'de efrad-ı askeriye'nin celbinde muavenet-i askeriye ifası ile seyyar ve atlı bir Jandarma birliği oluşturulması.
09/S /1305 (Hicrî)	1054	82714	İ..DH..	Cebel-i Bereket Sancağı dahilinde lüzumu kadar ibtidaiye mektepleri inşası hususuna ve teferruatına dair.
06/Ra/1305 (Hicrî)	95	96	MF.MKT.	Cebel-i Bereket Sancağı merkezinde bir mekteb-i rüşdiye, Payas, İslahiye, Osmaniye, Bulanık ve Hassa kazaları merkezinde de birer mekteb-i ibtidaiye ile bir rüşdiyenin inşa edilmesi.
03/C /1332 (Hicrî)	4281	321020	BEO	Cebel-i Bereket Sancağında inşasına başlanmış olan mektebin ikmali. (Maliye, Dahiliye, Maarif)

Belge Tarihi	Dosya Numarası	Gömlek Numarası	Fon Kodu	Belgenin kısaca açıklaması
03/N/1309 (Hicrî)	138	89	MF.MKT.	Sis nahiyesi müdürünün yardımlarıyla Sis merkezinde bir ibtidai mektebi açılmasından dolayı memnuniyet duyulduğunun gazetelerde ilan ettirildiği.
21/M/1326 (Hicrî)	1041	27	MF.MKT.	Tarsus'da yaptırılan rüşdiye mektebinin törenle açıldığı.
06/Z /1288 (Hicrî)	646	44918	İ..DH..	Kozan Sancağındaki Haçin kasabasında yapılan hükümet konağı ve mahal-i sairenin resimlerinin arzı.
28/L /1291 (Hicrî)	22	46	MF.MKT.	Mucur Mekteb-i Rüşdiyesi için istenen kitablardan mevcudu olanların gönderileceği. Kars-ı Zülkadiriye, Akka ve Samarra Mekteb-i Rüşdiyelerinden birine muallim-i evvel veya sani olarak tayin olunabileceğinin Ahiçelebi Mektebi muallimine bildirilmesi. Bafralı Kazancıyan Ohannes'in bulduğu salib asar-ı atikadan olmadığından, sahibine iade olunması.
06/Ra/1318 (Hicrî)	512	2	MF.MKT.	Kozan Sancağı dâhilindeki Kars kazası merkezinde bir rüşdiye mektebi açıldığının ilanı
23/L/1330 (Hicrî)	4092	306875	BEO	Adana'dan sevk olunacak efrad-ı askeriyenin Bağdad demir yolu Pozantı İstasyonu'ndan kabulü. (Harbiye, Nafia; 306726)
16/L /1314 (Hicrî)	2080	52	DH.MKT.	Konya'ya vasil olan Silifke Redif Taburu'nun tam tertip olarak özel bir trene bindirilerek İzmid'e sevk olunduğu.
17/L /1284 (Hicrî)	571	39790	İ..DH..	Kozan dağlarının mevaki-i mühimmesinden dolayı iki aded kışla inşası.

Belge Tarihi	Dosya Numarası	Gömlek Numarası	Fon Kodu	Belgenin kısaca açıklaması
10/C /1319 (Hicrî)	174	122	Y..PRK.ASK.	Haçin kasabasında yapılmakta olan kışlanın bitirilerek açılışının yapıldığı.
5/RA /1311 (Hicrî)	83	42	Y..MTV.	Mersin'de inşası irade olunan kışlanın temel hafriyatına başlandığı.
11/Z /1313 (Hicrî)	34	104	Y..PRK.UM.	Mersin'de inşa olunan kışlanın açılışının yapıldığı.
23/ Za/1315 (Hicrî)	175	317	Y..MTV.	Adana'da Seyhan Nehri kenarında inşa olunan guraba hastahanesinin tamamlandığı ve hastahanesinin padişahın ismiyle tevsimi istidasına dair Adana'dan çekilen telgraf.
8/ Ş/1312 (Hicrî)	340	41	DH.MKT	Tarsus'un Frenklus karyesi hanedanından Feyzullah Ağa'nın saat kulesi inşa edip, içine Avrupa'dan saat getirmesinden dolayı Mecidi Nişan ile taltifi.

GÜNÜMÜZDE MEVCUT OLAN VE OLMAYAN YAPILAR

Çizelge C.01 Çalışma alanındaki mevcut yapı listesi

MEVCUT YAPILAR		
Yapının Bulunduğu İl	Yapının Bulunduğu İlçe	Yapının Adı
Adana	Seyhan (Merkez)	Hükümet Konağı
(21 Yapı)		Jandarma Mektebi
		Mekteb-i İdadi/ Kız Lisesi Binası
		Gazi Paşa İlkokulu
		Hamidiye Sanayi Mektebi
		Darüleytam
		Darülmallimat
		Darülmuallimin
		Kolordu Binası
		Gar Binası
		Eski İstasyon Binası
		Zeytinli İstasyon Binası
	Yüreğir	Ziraat Ameliyat Mektebi
		Kışla Binası
	Pozantı	İstasyon Binası
	Karaisalı	Jandarma Karakolu
	Ceyhan	İstasyon Binası
	Kozan	Hükümet Konağı
		Hamiyet Mektebi
		Eski Hastane / Kız Meslek Lisesi
	Saimbeyli	İlkokul

Çizelge C.01: Çalışma alanındaki mevcut yapı listesi (Devam)		
Osmaniye	Merkez	Cebeli Bereket Merkez Mektebi
(7 Yapı)		Mamure İstasyon binası
		Osmaniye İstasyon binası
	Toprakkale	İstasyon Binası
	Yarpuz	Hükümet Konağı
	Bahçe	İstasyon Binası
	Kadirli	Harkaçtığı (Dikirli) Köyü İlkmekebi
Hatay	Payas	İstasyon Binası
(3 Yapı)	Hassa	Hükümet Konağı
		Karakol Binası
Gaziantep	İslahiye	İstasyon Binası
(2 Yapı)		Fevzipaşa İstasyon Binası
Mersin	Merkez	Hükümet Konağı
(17 Yapı)		İstasyon Binası
		Millet Hastanesi
	Tarsus	Menba-ı İrfan Mektebi
		Misak-ı Milli İlkokulu
		Jandarma Mektebi
		Yenice İstasyon Binası
	Silifke	Hükümet konağı
		Vali Konağı
		Kız Numune Okulu - Sultani
		Asakir-i Şahane-i Redif Kışlası Deposu
		Gureba Hastanesi
	Taşucu	Gümrük Binası
	Aydıncık	Gümrük Binası
		Jandarma Karakolu
	Anamur	Hükümet Konağı
		Köprübaşı Köy İlkokulu
Toplam: 50 Yapı		

Çizelge C.02 Çalışma alanındaki günümüzde mevcut olmayan yapılar listesi

MEVCUT OLMAYAN YAPILAR			
Yapının Bulunduğu İl	Yapının Bulunduğu İlçe	Yapının Adı	Kaynak
Adana (19 Yapı)	Seyhan (Merkez)	Vali Konağı	G. Ramazanoğlu, G. Mizrahi Arşivi
		Belediye Binası	Toksöz, M. & Yalçın, E. 1999. Modern Adana'nın Doğuşu ve Günümüzdeki İzleri, Abdullah Kuran için yazılar.
		Hapishane	Tarih:17/R/1334(Hicrî) Dosya No:00039 Gömlek No: 00005 Fon Kodu:DH.MB..HPS.
		Posta Telgraf Binası	Gsipka Koleksiyonu
		Belediye Hastanesi	Toksöz, M. & Yalçın, E. 1999. Modern Adana'nın Doğuşu ve Günümüzdeki İzleri, Abdullah Kuran için yazılar.
	Yüreğir	Gureba Hastanesi	Tarih: 23/ Za/1315 (Hicrî) Dosya No: 175 Gömlek No: 317 Fon Kodu : Y..MTV.
	Ceyhan	Hükümet Konağı	Tarih:07/Ş/1320 (Hicrî) Dosya No: 609 Gömlek No: 31 Fon Kodu: DH. MKT.
		Belediye Binası	Ceyhan Belediye Arşivi
		Gureba Hastanesi	Tarih:13/Ca/1334(Hicrî) Dosya No: 19 Gömlek No: 32 Fon Kodu :DH.MB..HPS.
	Kozan	Hapishane	Kütük, A. Ty. <i>Bir zamanlar Kozan.</i>
		Posta-Telgraf Binası	Kütük, A. Ty. 1920'li yıllara ait Kozan krokisi, <i>Bir zamanlar Kozan.</i>
		Rüşdiye Mektebi/ Erkek Numune İptidai	Tarih: 03/N/1309 (Hicrî) Dosya No:138 Gömlek No:89 Fon Kodu: MF. MKT.

Çizelge C.02: Çalışma alanındaki günümüzde mevcut olmayan yapı listesi (Devam)			
		Darüleytam	Müezzinoğlu, E. 2012. I. Dünya Savaşı Esnasında Yetim ve Öksüz Çocukların Himayesi ve Eğitimi: Darüleytamlar
		Sis (Kozan) Cephanelik	Tarih: 06/Z/1288 (Hicrî) Dosya No: 646 Gömlek No: 44918 Fon Kodu : İ..DH..
	Feke	Kışla ve Asker Hastanesi	Tarih: 17/L /1284 (Hicrî) Dosya No: 571 Gömlek No :39790 Fon Kodu : İ..DH..
	Saimbeyli	Hükümet Konağı	Tarih: 06/Z/1288 (Hicrî) Dosya No: 646 Gömlek No :44918 Fon Kodu :İ..DH..
		Hapishane	Tarih: 27/C/1332 (Hicrî) Dosya No: 112 Gömlek No: 30 Fon Kodu: DH.MB..HPS.M...
		Rüştiye Mektebi	1309(H.) yılı Adana Vilayet Salnamesi
		Kışla	Tarih:10/C/1319 (Hicrî) Dosya No: 174 Gömlek No: 122 Fon Kodu : Y..PRK.ASK.
Osmaniye (11 Yapı)	Merkez	Osmaniye Kazası Mülhak (Cevdetiye) Köyü İptidai Mektebi	BOA, Ftg 1941
		Cebel-i Bereket Sancağı Kaypak Köyü İptidai Mektebi	Tarih:06/Ra/1305(Hicrî) Dosya No: 95 Gömlek No: 96 Fon Kodu: MF.MKT.
		Rüştiye Mektebi	1309(H.) yılı Adana Vilayet Salnamesi
		Hükümet Konağı	A.K.V.K.K.
		Hapishane	Tarih:06/N/1334(Hicrî) Dosya No: 25 Gömlek No: 22 Fon Kodu: DH.MB..HPS.M...
	Yarpuz	Silah Deposu	1309(H.) yılı Adana Vilayet Salnamesi

Çizelge C.02: Çalışma alanındaki günümüzde mevcut olmayan yapı listesi (Devam)			
	Bahçe	Hapishane	Tarih:05/M/1339(Hicrî) Dosya No: 44 Gömlek No: 17 Fon Kodu: DH.MB..HPS.M...
		Kızlaç Köyü İbtidai Mektebi	Musavver Fen ve Edebiyat Dergisi, sayı: 215
	Kadirli	Hükümet Konağı	Tarih:10/S /1284 (Hicrî) Dosya No: 575 Gömlek No: 25801 Fon Kodu :İ..MVL
		Rüştiye Mektebi	Tarih:06/Z /1288 (Hicrî) Dosya No: 646 Gömlek No: 44918 Fon Kodu :İ..DH..
		Darüleytam	Müezzinoğlu, E. 2012. I. Dünya Savaşı Esnasında Yetim ve Öksüz Çocukların Himayesi ve Eğitimi: Darüleytamlar
Hatay (3 Yapı)	Dört Yol	Hükümet Konağı	Tarih: 04/R/1291 (Hicrî) Dosya No: 258 Gömlek No: 30 Fon Kodu: ŞD.
		Darüleytam	Müezzinoğlu, E. 2012. I. Dünya Savaşı Esnasında Yetim ve Öksüz Çocukların Himayesi ve Eğitimi: Darüleytamlar
	Akbez	Darüleytam	Müezzinoğlu, E. 2012. I. Dünya Savaşı Esnasında Yetim ve Öksüz Çocukların Himayesi ve Eğitimi: Darüleytamlar
Gaziantep (1 Yapı)	İslahiye	Hükümet Konağı	Servet-i Fünun Dergisi, 1903, Sayı:660
Mersin (24 Yapı)	Merkez	Belediye Binası	Develi, H.Ş. 2007. <i>Eski Mersinde Yaşam</i>
		Mersin Posta Telgraf Binası	Develi, H.Ş. 2007. <i>Eski Mersinde Yaşam</i>
		Hapishane	Tarih: 17/L /1322 (Hicrî) Dosya No: 56 Gömlek No: 11 Fon Kodu : DH.TMIK.S..
		Gümrük Binası	Ünlü, T. S. & Ünlü, T., (2009). İstasyondan Fener'e Mersin., Mersin Kartpostalları
		İdadi (Kayatepe İlkokulu)	Develi, H.Ş. 2007. <i>Eski Mersinde Yaşam</i>

Çizelge C.02: Çalışma alanındaki günümüzde mevcut olmayan yapı listesi (Devam)			
		Kız rüştiyesi (inönü İlk Okulu)	Develi, H.Ş. 2007. <i>Eski Mersinde Yaşam</i>
		Darüleytam	Müezzinoğlu, E. 2012. I. Dünya Savaşı Esnasında Yetim ve Öksüz Çocukların Himayesi ve Eğitimi: Darüleytamlar
		Askeri Kışla Binası	Tarih:11/Z /1313 (Hicrî) Dosya No: 00034 Gömlek No: 00104 Fon Kodu : Y..PRK.UM.
	Tarsus	Hükümet konağı	Tarih:06/B /1312 (Hicrî) Dosya No: 31 Gömlek No: 26 Fon Kodu :Y..PRK.UM..
		Belediye Binası	Öz, H. 2012. <i>Yakın Tarihte Tarsus</i>
		Rüştiye Mektebi	Tarih:21/M/1326(Hicrî) Dosya No:1041 Gömlek No:27 Fon Kodu: MF.MKT.
		Darüleytam	Müezzinoğlu, E. 2012. I. Dünya Savaşı Esnasında Yetim ve Öksüz Çocukların Himayesi ve Eğitimi: Darüleytamlar
		Askeri depo ve kışla	1319(H.) yılı Adana Vilayet Salnamesi
		Gureba Hastanesi	Öz, H. 2012. <i>Yakın Tarihte Tarsus</i> 1319(H.) yılı Adana Vilayet Salnamesi
		Tarsus Tren İstasyon Binası	Tarihi Kartpostallar Öz, H. 2012. <i>Yakın Tarihte Tarsus</i> 1319(H.) yılı Adana Vilayet Salnamesi
	Silifke	Hapishane	Yalçın, A. 2014
		Rüştiye Mektebi	Yalçın, A. 2014
		Askeri Kışla Binası(Asakir-i Şahane-i Redif)	153.Uçar, A. 2009. Temettuat Defterlerine Göre 19. yüzyılda Silifke.
	Mut	Hükümet konağı (Kaymakamlık)	1319(H.) yılı Adana Vilayet Salnamesi
		Hapishane	Tekin, N. 2008. Dünden Bugüne Her Yönüyle Mut.
		Rüşdiye Mektebi	1309(H.) Adana Vilayet Salnamesi

Çizelge C.02: Çalışma alanındaki günümüzde mevcut olmayan yapı listesi (Devam)			
	Gülnar	Belediye Binası	Birol Kandemir Arşivi
		Cezaevi ve Adliye	Tarih:15/R /1329 (Hicrî) Dosya No: 143 Gömlek No: 19 Fon Kodu : DH.MB..HPS. Birol Kandemir Arşivi
	Anamur	Rüştiye Mektebi	1309(H.) Adana Vilayet Salnamesi
Konya (3 Yapı)	Ermenek	Hükümet konağı	Tarih:02/C /1319 (Hicrî) Dosya No: 1387 Gömlek No: 39 Fon Kodu :İ..DH..
		Belediye Binası	İlisulu, M. 1961. Ermenek
		Reşadiye İptidaiyesi Mektebi /Merkez İlkokulu	İlisulu, M. 1961. Ermenek
Toplam: 61 Yapı			

Çizelge C.03 Çalışma alanındaki günümüzde mevcut olmayan yapıların günümüze ulaşmama nedenleri

MEVCUT OLMAYAN YAPILAR				
Yapının Bulunduğu İl	Yapının Bulunduğu İlçe	Yapının Adı	Günümüze ulaşmama nedeni	
Adana (19 Yapı)	Seyhan (Merkez)	Vali Konağı	1951-54 Yol genişletme çalışmalarında (Murat Ulaş, Güney Mimarlık) - 1945 Depreminde yıkılmıştır (Gözde Ramazanoğlu).	
		Belediye Binası	-	
		Hapishane	-	
		Posta Telgraf Binası	-	
			Belediye Hastanesi	-
		Yüreğir	Gureba Hastanesi	Eskime, ihtiyacı karşılamama nedeniyle yıkılmıştır.
		Ceyhan	Hükümet Konağı	-
			Belediye Binası	-
			Gureba Hastanesi	-
		Kozan	Hapishane	-
	Posta-Telgraf Binası		-	
	Rüşdiye Mektebi/ Erkek Numune İptidai		Eskime, ihtiyacı karşılamama nedeniyle yıkılmıştır.	
	Darüleytam		-	
	Sis (Kozan) Cephanelik		-	
	Feke	Kışla ve Asker Hastanesi	-	
		Saimbeyli	Hükümet Konağı	Yangın
			Hapishane	Yangın
			Rüştiye Mektebi	Yangın
		Kışla	-	
Osmaniye (11 Yapı)	Merkez	Osmaniye Kazası Mülhak (Cevdetiye) Köyü İptidai Mektebi	-	
		Cebel-i Bereket Sancağı Kaypak Köyü İptidai Mektebi	-	
		Rüştiye Mektebi	-	
		Hükümet Konağı	1990larda yıkılarak yerine betonarme yapı yapılmıştır.	
		Hapishane	-	

Yapının Bulunduğu İl	Yapının Bulunduğu İlçe	Yapının Adı	Günümüze ulaşmama nedeni
	Yarpuz	Silah Deposu	-
	Bahçe	Hapishane	-
		Kızlaç Köyü İbtidai Mektebi	-
	Kadirli	Hükümet Konağı	1924 yılında yanmıştır
		Rüştiye Mektebi	-
		Darüleytam	-
Hatay (3 Yapı)	Dört Yol	Hükümet Konağı	-
		Darüleytam	-
	Akbez	Darüleytam	-
Gaziantep (1 Yapı)	İslahiye	Hükümet Konağı	-
Mersin (24 Yapı)	Merkez	Belediye Binası	1964 yılında belediye tarafından kamulaştırılarak yıkılmıştır.
		Mersin Posta Telgraf Binası	-
		Hapishane	1979 yılında yanmıştır.
		Gümrük Binası	1960 yılında kamulaştırılarak yıkılmıştır.
		İdadi (Kayatepe İlkokulu)	1925 yılında yanmıştır.
		Kız rüştiyesi (İnönü İlk Okulu)	
		Darüleytam	-
		Askeri Kışla Binası	Askeriye'nin taşınması nedeniyle boş kalan yapı yıkılmıştır.
	Tarsus	Hükümet konağı	1970li yıllarda yıkılarak yerine betonarme bina yapılmıştır.
		Belediye Binası	-
		Rüştiye Mektebi	-
		Darüleytam	-
		Askeri depo ve kışla	-
		Gureba hastanesi	-
		Tarsus Tren İstasyon Binası	1949 yeni istasyon yapılması nedeniyle
	Silifke	Hapishane	1976-77 yılında eskime ihtiyacı karşılamama nedenlerinden ötürü yıkılıyor.
		Rüştiye Mektebi	-

Yapının Bulunduğu İl	Yapının Bulunduğu İlçe	Yapının Adı	Günümüze ulaşmama nedeni
		Askeri Kışla Binası(Asakir-i Şahane-i Redif)	-
	Mut	Hükümet konağı (Kaymakamlık)	-
		Hapishane	Yıkılmıştır
		Rüşdiye Mektebi	-
	Gülner	Belediye Binası	Üzerine eklemeler yapılarak bir süre halk eğitim olarak kullanılmış, 1980'li yıllarda yıkılmıştır.
		Cezaevi ve Adliye	1973 yılında yangın geçirmiş ve yıkılmıştır.
	Anamur	Rüştiye Mektebi	-
Konya (3 Yapı)	Ermenek	Hükümet konağı	2009 yılı civarında yıkılmıştır.
		Belediye Binası	Yıkılmıştır
		Reşadiye Mektebi İptidaiyesi /Merkez İlkokulu	1868 yılında yıpranmış olması nedeniyle okul başka bir yapıya taşınmıştır. 1970 yılında yıkılarak yerine hal binası yapılmıştır.
Toplam: 61 Yapı			

Çizelge C.04 Çalışma alanındaki mevcut yapıların güncel işlevleri

NO	YAPININ İSMİ	ÖZGÜN İŞLEVI	GÜNÜMÜZDEKİ İŞLEVI
1	Adana Hükümet Konağı	Hükümet Konağı	Kaymakamlık Binası
2	Cebel-i Bereket (Yarpuz) Hükümet Konağı	Hükümet Konağı	İşlevsiz*
3	Mersin Hükümet Konağı	Hükümet Konağı	Ceza Mahkemesi
4	Silifke Hükümet Konağı	Hükümet Konağı	Kaymakamlık Binası
5	Anamur Hükümet Konağı	Hükümet Konağı	İlçe Sağlık Müdürlüğü
6	Hassa Hükümet Konağı	Hükümet Konağı	İlçe Jandarma Komutanlığı
7	Silifke Vali Konağı	Vali Konağı	Belediye Sergi Sarayı
8	Kozan Belediye Binası	Belediye Binası	Kent Müzesi
9	Taşucu Gümrük Binası	Gümrük Binası	İşlevsiz*
10	Aydıncık Gümrük Binası	Gümrük Binası	Kazı Evi
11	Adana İdadi Mektebi (Eski Kız Lisesi)	İdadi Mektebi	Kültür ve Sanat Merkezi
12	Adana Hamidiye Sanayi Mektebi	Sanayi Mektebi	İlköğretim Okulu
13	Adana Darüleytamı	Darüleytam	Fen Lisesi
14	Adana Darümuallimin	Darümuallimin	Anadolu Erkek Lisesi
15	Adana Darümuallimat	Darümuallimat	İlköğretim Okulu
16	Adana Ziraat Ameliye Mektebi	Ziraat Mektebi	İl Ziraat Müdürlüğü
17	Adana Jandarma Mektebi	Jandarma Mektebi	İşlevsiz*
18	Adana Gazi Paşa İlkokulu	Okul	Anadolu İmam Hatip Lisesi
19	Cebel-i Bereket Merkez Mektebi	Okul	İlköğretim Okulu
20	Kadirli Harkaçtıği Köyü Mektebi	Okul	Müze
21	Sis Hamiyet Mektebi	Okul	Rehberlik ve Araştırma Merkezi

NO	YAPININ İSMİ	ÖZGÜN İŞLEVİ	GÜNÜMÜZDEKİ İŞLEVİ
22	Saimbeyli (Haçın) İlkokulu	Okul	Kütüphane
23	Tarsus Misak-ı Milli İlkokulu	Okul	İlköğretim Okulu
24	Tarsus Memba-ı İrfan Mektebi	Okul	İşlevsiz*
25	Tarsus Jandarma Mektebi	Jandarma Mektebi	İlköğretim Okulu
26	Silifke Kız Numune Okulu	Okul	İlköğretim Okulu
27	Anamur Ferizler Köy Okulu	Okul	İşlevsiz*
28	Adana Tren Garı	Gar	Gar
29	Adana Eski İstasyon Binası	İstasyon Binası	Okul
30	Zeytinli İstasyon Binası	İstasyon Binası	İstasyon Binası
31	Yenice İstasyon Binası	İstasyon Binası	İstasyon Binası
32	Mersin Eski İstasyon Binası	İstasyon Binası	Sendika Binası
33	Pozantı İstasyon Binası	İstasyon Binası	İstasyon Binası
34	Ceyhan İstasyon Binası	İstasyon Binası	İstasyon Binası
35	Bahçe İstasyon Binası	İstasyon Binası	İstasyon Binası
36	Toprakkale İstasyon Binası	İstasyon Binası	İstasyon Binası
37	Mamure İstasyon Binası	İstasyon Binası	İstasyon Binası
38	Osmaniye İstasyon Binası	İstasyon Binası	İstasyon Binası
39	Payas İstasyon Binası	İstasyon Binası	İşlevsiz*
40	İslahiye İstasyon Binası	İstasyon Binası	İstasyon Binası
41	Fevzipaşa İstasyon Binası	İstasyon Binası	İstasyon Binası
42	Adana Kolordu Binası	Kolordu	Askeri Misafirhane
43	Adana Askeri Kışla Binası	Kışla	Askeri Lojistik Destek Komutanlığı
44	Karaisalı Jandarma Karakolu	Jandarma Karakolu	Konut + Dükkan
45	Aydincık Jandarma Karakolu	Jandarma Karakolu	İşlevsiz*

NO	YAPININ İSMİ	ÖZGÜN İŞLEVi	GÜNÜMÜZDEKİ İŞLEVi
46	Hassa - Akbez Karakol Binası	Karakol	İşlevsiz*
47	Silifke Askeri Depo	Askeri Depo	İşlevsiz*
48	Mersin Millet Hastanesi	Hastane	Kamu Hastaneleri Birliği Sekreterliği
49	Silifke Gureba Hastanesi	Hastane	İşlevsiz*
50	Kozan Eski Hastane	Hastane	Eğitim Yapısı

Çizelge C.05 Kamu yapılarının listesi

<u>Hükümet Konakları</u>	
Günümüzde mevcut olanlar	Günümüzde mevcut olmayanlar
1.Adana Hükümet Konağı 2.Yarpuz Hükümet Konağı 3.Mersin Hükümet Konağı 4.Silifke Hükümet Konağı 5.Anamur Hükümet Konağı 6.Hassa Hükümet Konağı	Hükümet konağı olarak tasarlanan 1.Haçın 2.Kozan 3.Kadirli 4.Payas 5.Mut 6.Osmaniye 7.Hamidiye (Ceyhan) 8.Tarsus 9.Ermenek 10.İslahiye Hükümet konağı olarak tasarlanmayan 1.Karaisalı 2.Feke 3.Bahçe 4.Gülнар
6 yapı	14 yapı
Toplam : 20 yapı	
<u>Vali Konakları</u>	
Günümüzde mevcut olanlar	Günümüzde mevcut olmayanlar
1.Silifke Vali Konağı	1.Adana Vali Konağı
1 yapı	1 yapı
Toplam : 2 yapı	
<u>Belediye Binaları</u>	
Günümüzde mevcut olanlar	Günümüzde mevcut olmayanlar
1.Kozan Belediye Binası	1.Adana Belediye Binası 2.Ceyhan Belediye Binası 3.Mersin Belediye Binası 4.Tarsus Belediye Binası 5.Gülнар Belediye Binası 6.Ermenek Belediye Binası
1 yapı	6 yapı
Toplam : 7 yapı	

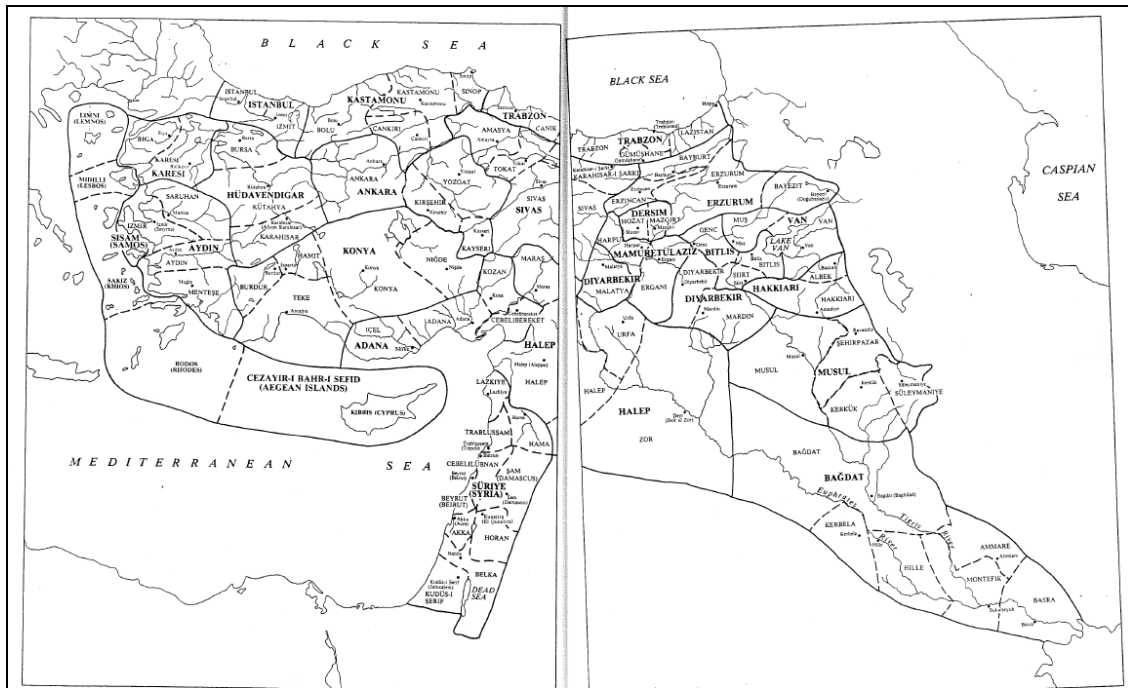

<u>Gümrük Binaları</u>	
Günümüzde mevcut olanlar	Günümüzde mevcut olmayanlar
1.Taşucu Gümrük Binası 2.Aydıncık Gümrük Binası	1.Mersin Gümrük Binası
2 yapı	1 yapı
Toplam : 3 yapı	
<u>Posta Telgraf Binaları</u>	
Günümüzde mevcut olanlar	Günümüzde mevcut olmayanlar
-	1.Adana Posta Telgraf Binası 2.Mersin Posta Telgraf Binası
-	2 yapı
Toplam : 2 yapı	
<u>Hapishaneler</u>	
Günümüzde mevcut olanlar	Günümüzde mevcut olmayanlar
-	1.Adana Hapishanesi 2.Kozan Hapishanesi 3.Cebel-i Bereket (Osmaniye) Hapishanesi 4.Mersin Hapishanesi 5.Silifke Hapishanesi 6.Gülnar Hapishanesi
-	6 yapı
Toplam : 6 yapı	

<u>Eğitim Yapıları</u>	
Günümüzde mevcut olanlar	Günümüzde mevcut olmayanlar
1.Adana Mektep-i İdadi 2.Adana Hamidiye Sanayi Mektebi 3.Adana Darüleytamı 4.Adana Darümuallimin (Erkek Öğretmen Okulu) 5.Adana Darümuallimat (Kız Öğretmen Okulu) 6.Adana Ziraat Ameliye Mektebi 7.Adana Jandarma Mektebi 8.Adana Gazi Paşa İlkokulu 9.Cebel-i Bereket Merkez Mektebi 10.Kadirli Harkaçtığı Köyü Mektebi 11.Sis Hamiyet Mektebi 12.Saimbeyli (Haçin) İlkokulu 13.Tarsus Misak-ı Milli İlkokulu 14.Tarsus Mema-ı İrfan Mektebi 15.Tarsus Jandarma Mektebi 16.Silifke Kız Numune Okulu 17.Anamur Ferizler Köy Okulu	1.Sis (Kozan) Erkek Numune İbtidai Mektebi 2.Mersin Kız Rüştiyesi 3.Mersin Tarsus Rüştiye Mektebi 4.Mersin Anamur Rüştiye Mektebi 5.Mersin Mut Rüştiye Mektebi 6.Mersin Silifke Rüştiye Mektebi 7.Ermenek Reşadiye Mekteb-i İptidaiyesi/Merkez İlkokulu 8.Osmaniye Rüştiye Mektebi 9.Haçin(Saimbeyli) Rüştiye Mektebi 10.Kadirli Rüştiye Mektebi 11.Cebel-i Bereket Sancağı Kaypak Köyü İptidai Mektebi 12.Osmaniye Kazası Mülhak (Cevdetiye) Köyü İptidai Mektebi 13.Bahçe Kazası Kızlaç Köyü İptidai Mektebi
17 yapı	13 yapı
Toplam : 30 yapı	
<u>Ulaşım Yapıları</u>	
Günümüzde mevcut olanlar	Günümüzde mevcut olmayanlar
1.Adana Tren Garı 2.Adana Eski Tren İstasyonu 3.Yenice Zeytinli İstasyonu Binası 4.Yenice İstasyonu Binası 5.Mersin Eski İstasyon Binası 6.Pozantı İstasyonu Binası 7.Ceyhan İstasyonu Binası 8.Bahçe İstasyonu Binası 9.Toprakkale İstasyon Binası 10.Mamure İstasyon Binası 11.Osmaniye İstasyon Binası 12.Payas İstasyon Binası 13.İslahiye İstasyon Binası 14.Fevzipaşa İstasyon Binası	1.Tarsus Tren İstasyonu
14 yapı	1 yapı
Toplam : 15 yapı	

<u>Askeri Yapılar</u>	
Günümüzde mevcut olanlar	Günümüzde mevcut olmayanlar
1.Adana Kolordu Binası 2.Adana Askeri Kışla Binası 3.Karaisalı Jandarma Karakolu 4.Aydıncık Jandarma Karakolu 5.Hassa – Akbez Karakol Binası 6.Silifke Askeri Depo (Cephanelik)	1.Feke Askeri Kışla Binası 2.Haçin Askeri Kışla Binası 3.Mersin Askeri Kışla Binası 4.Tarsus Kışla ve Askeri Depo 5.Silifke Asakir-i Şahane-i Redif Binası 6.Sis (Kozan) Cephanelik Binası 7.Yarpuz Silah Deposu
6 yapı	7 yapı
Toplam : 13 yapı	
<u>Sağlık Yapıları</u>	
Günümüzde mevcut olanlar	Günümüzde mevcut olmayanlar
1.Mersin Millet Hastanesi 2.Silifke Gureba Hastanesi 3.Kozan Eski Hastane	1.Adana Gureba Hastanesi 2.Tarsus Gureba Hastanesi 3.Hamidiye (Ceyhan) Gureba Hastanesi 4.Adana Belediye Hastanesi
3 yapı	4 yapı
Toplam : 7 yapı	
Genel Toplam: 105 yapı	

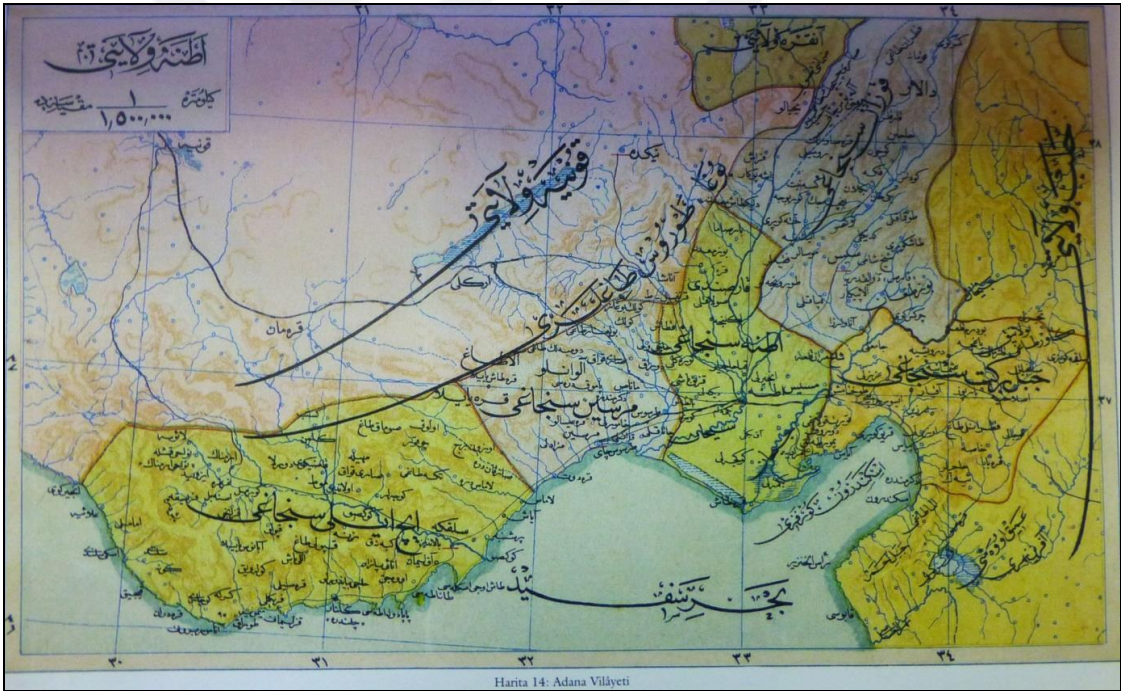
HARİTALAR

Şekil D. 1 Osmanlı İmparatorluğunun vilayetlerini gösteren harita, 1883 (Bakar, 2008)

Şekil D. 2 Adana Vilayet Haritası, 1:1.000.000 (1302H. /1887M.)

Şekil D. 3 Adana Vilayet Haritası, 1888-1922 arası dönem (Tekin & Baş 2003)

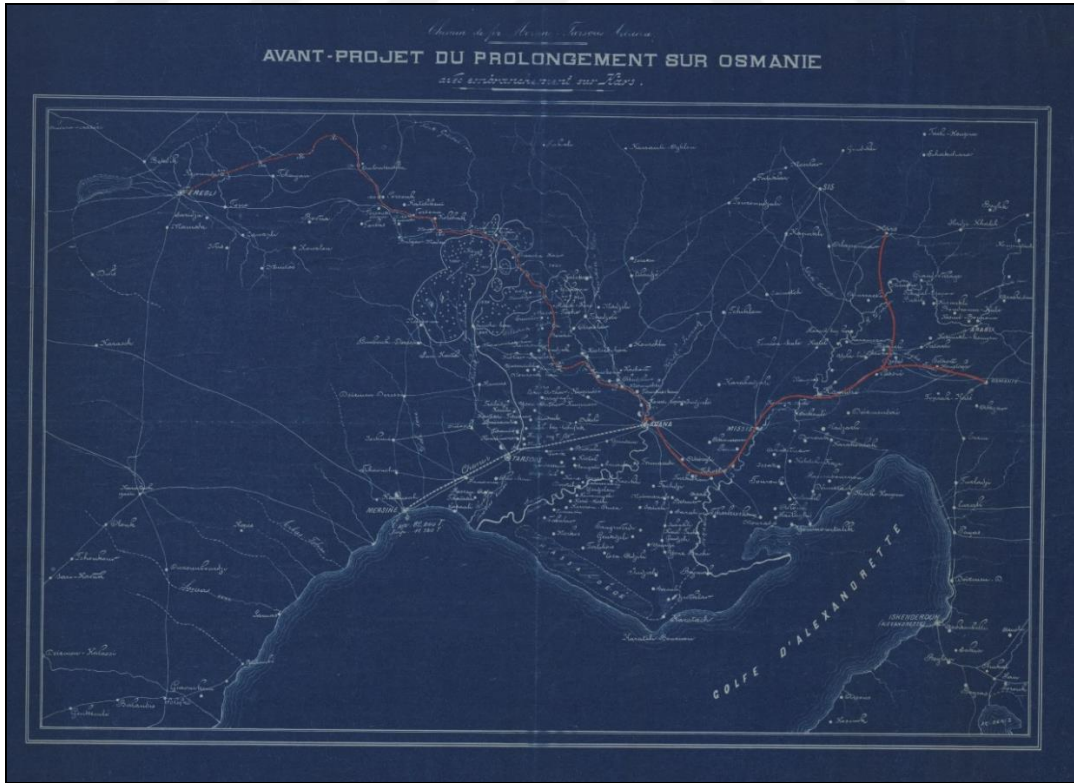
Şekil D. 4 Adana Vilayet ve Sancak sınırlarını gösteren harita, 1889 (Bakar, 2008)

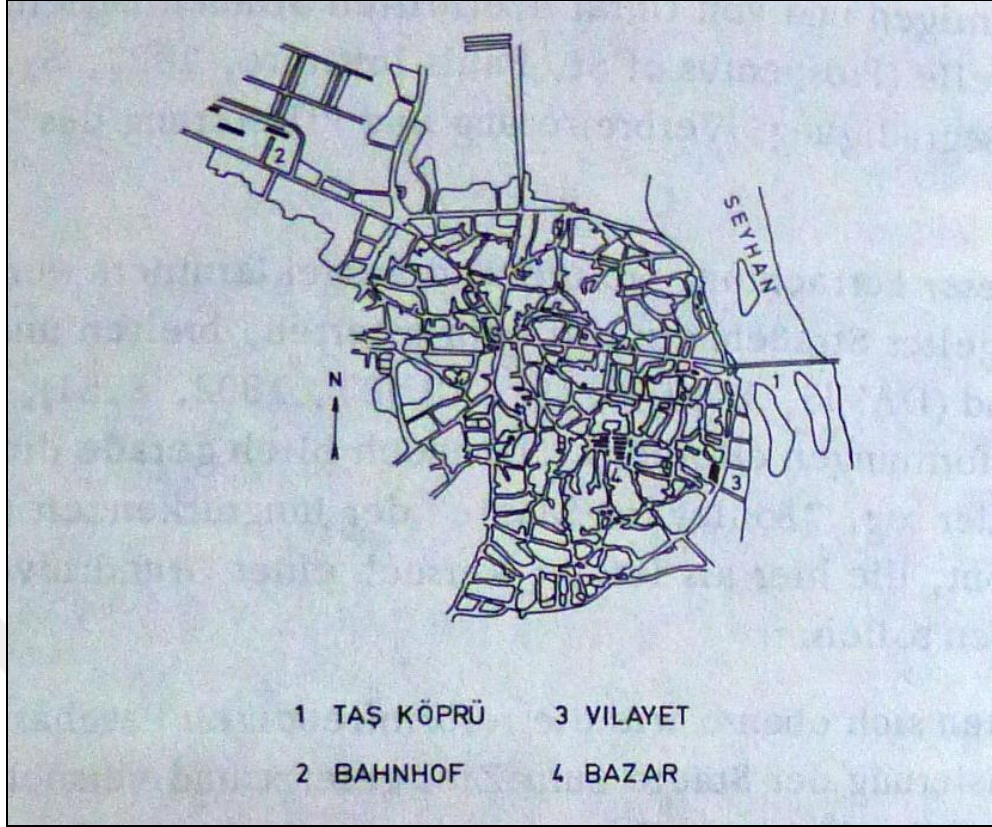
Şekil D. 5 Adana Vilayet Haritası, 1915 (Housamadyan)

Şekil D. 6 Adana Vilayeti'ndeki Seyhan ve Ceyhan nehirleri ile çevresini gösteren harita (BOA, Hrt486)

Şekil D. 7 Adana'dan geçen demiryollarının Kars(Kadirli) kazasına kadar uzatılması projesi, 1:500.000

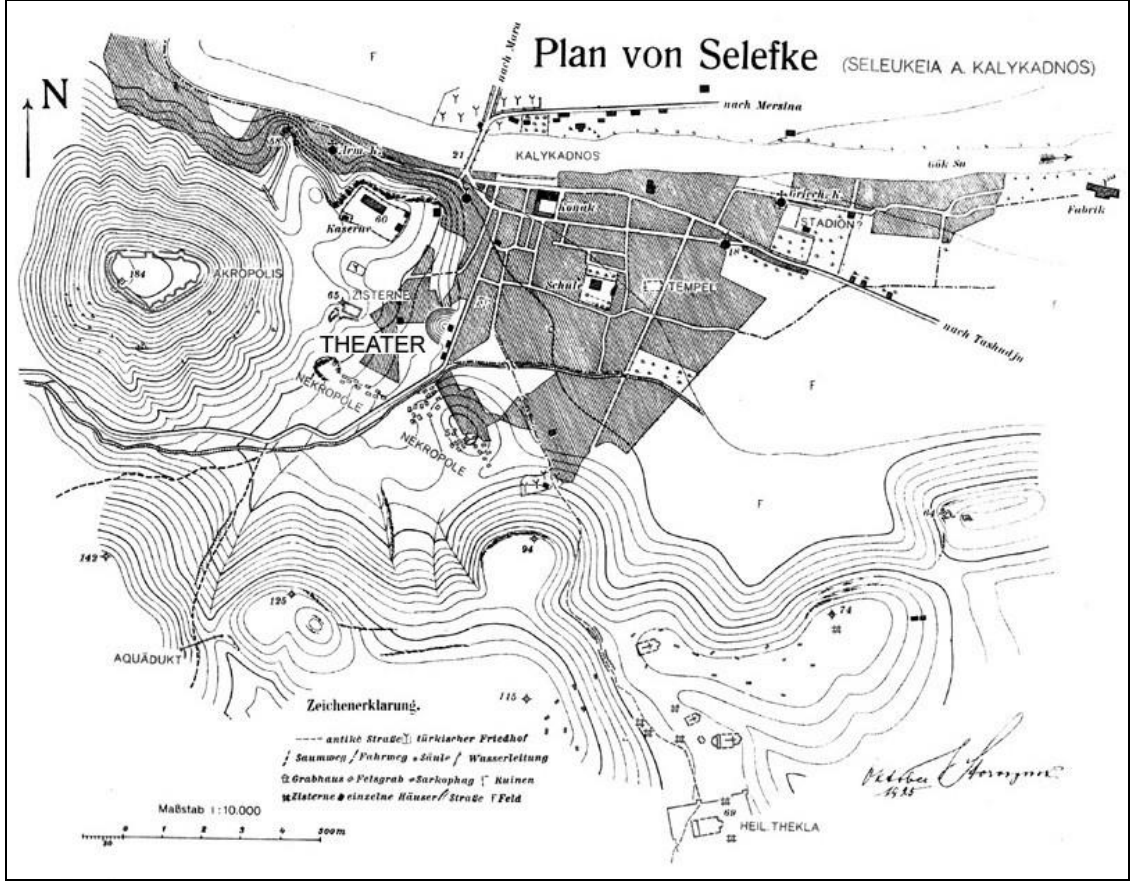

Şekil D. 8 20yy başında Adana kenti planı (Rother, 1972)

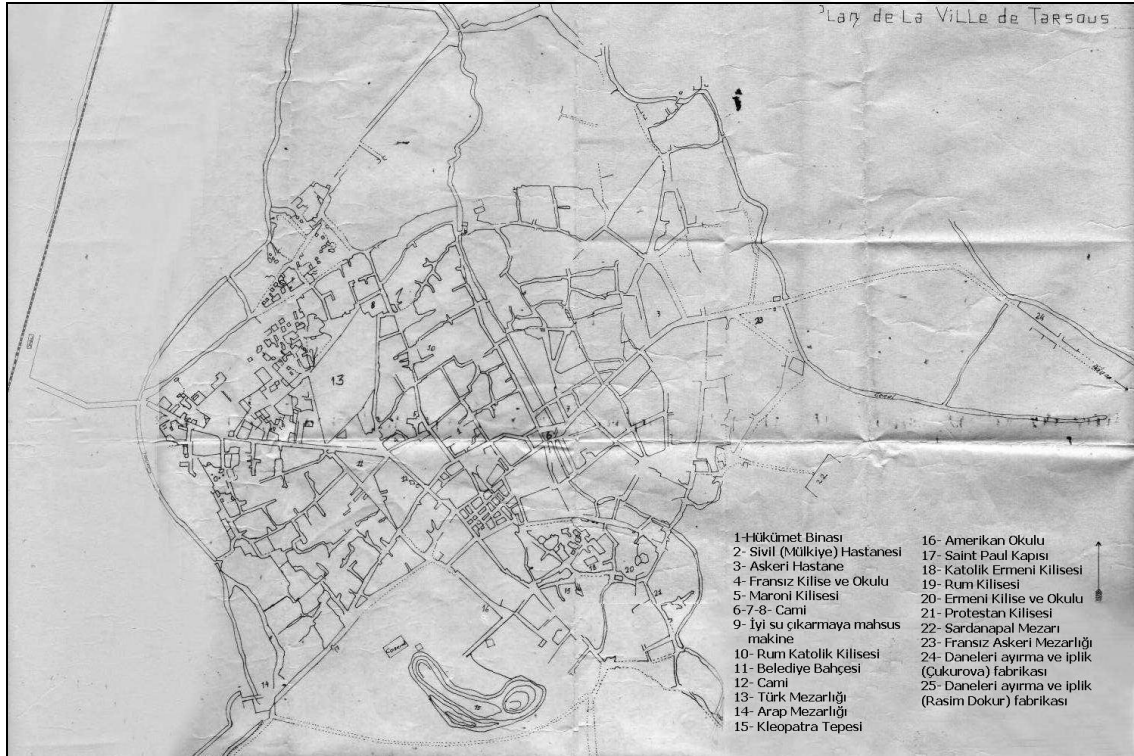

Şekil D. 9 1920'li yıllarda Kozan Krokisi (A. Kütük)

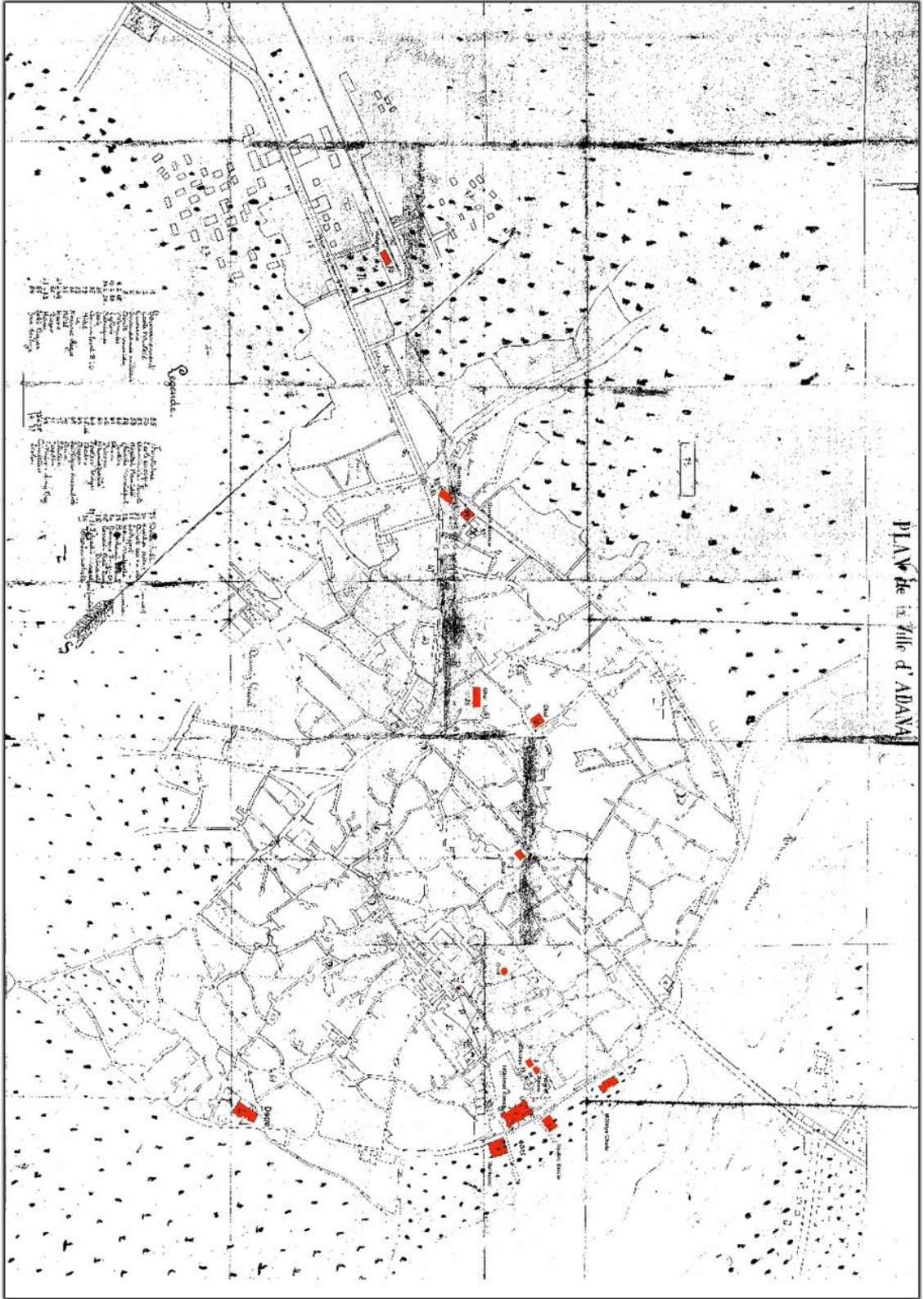

Şekil D. 10 Silifke 1925 yılına ait plan (www.theatrum.de/598.html)

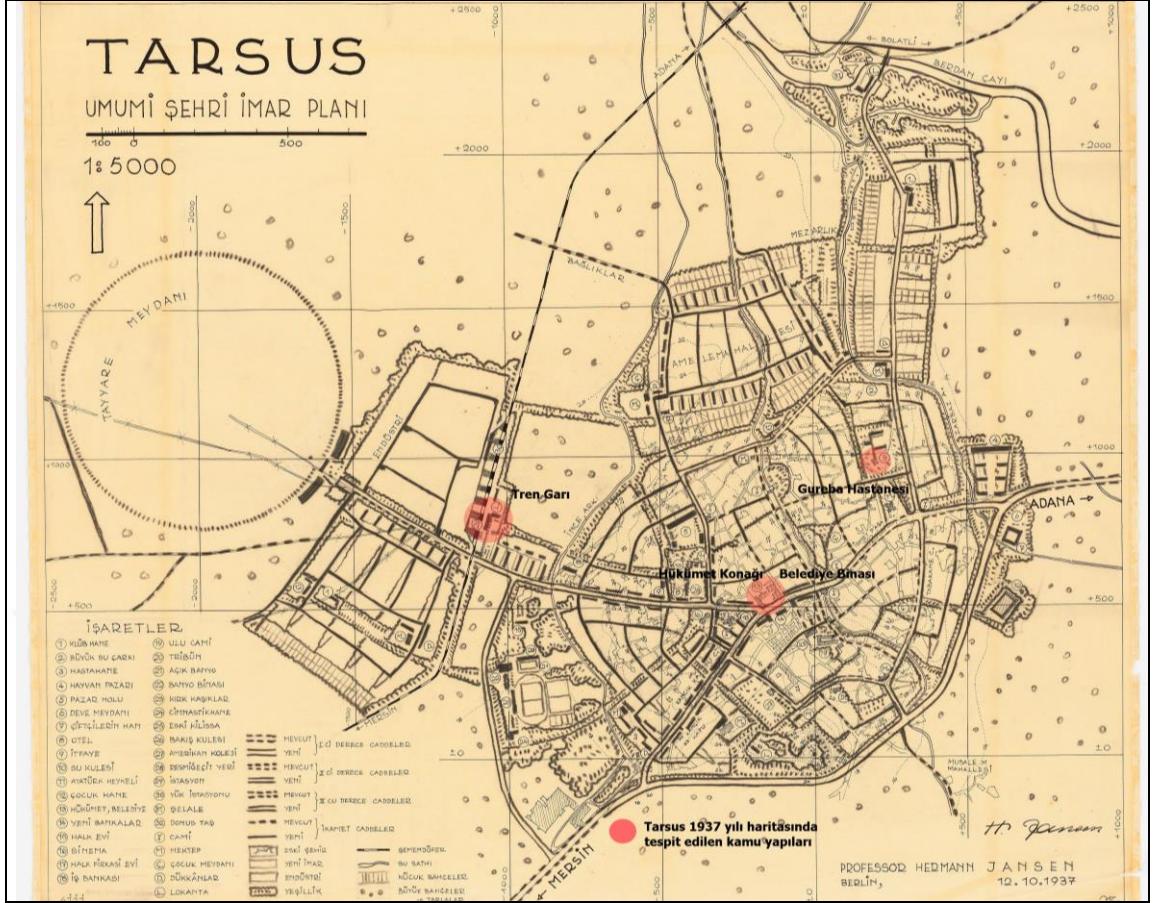
Şekil D. 11 Tarsus 1919 yılına ait plan (Hikmet Öz Arşivi)

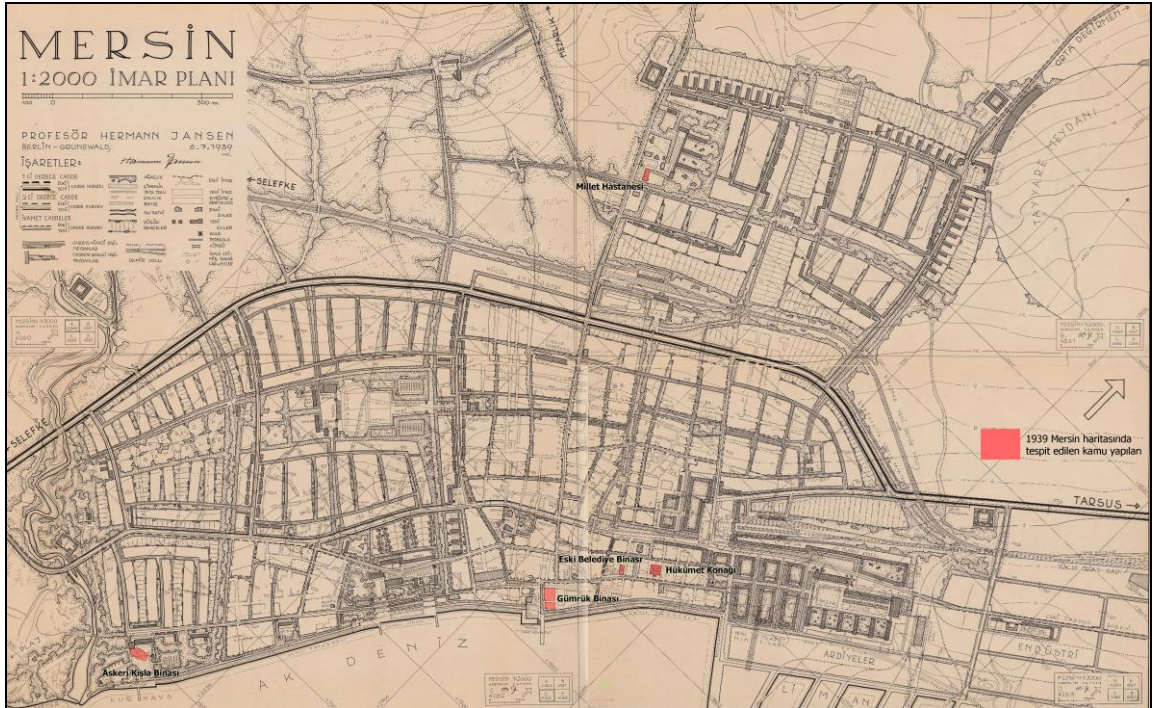
Şekil D. 12 Adana kent planı, 1910 (Kay: Ali Cengizkan, Güney Mimarlık, Sayı:2)

Şekil D. 13 Adana kenti planı, 1918 (Kay: Hermann Jansen, Technische Universität Berlin Architekturmuseum)

Şekil D. 14 Tarsus kenti planı, 1937 (Kay: Hermann Jansen, Technische Universität Berlin Architekturmuseum)

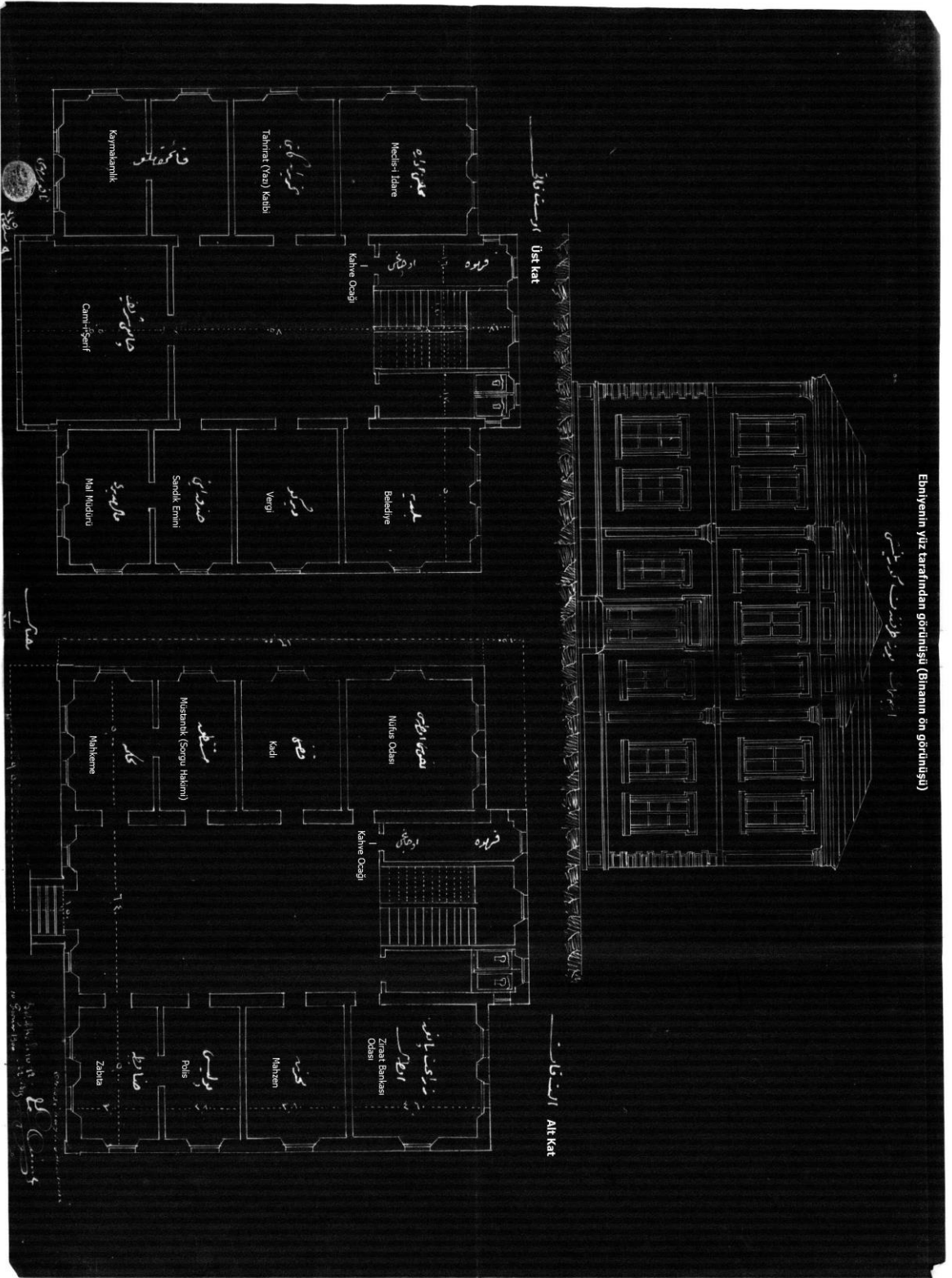

Şekil D. 15 Mersin kenti planı, 1939 (Kay: Hermann Jansen, Technische Universität Berlin Architekturmuseum)

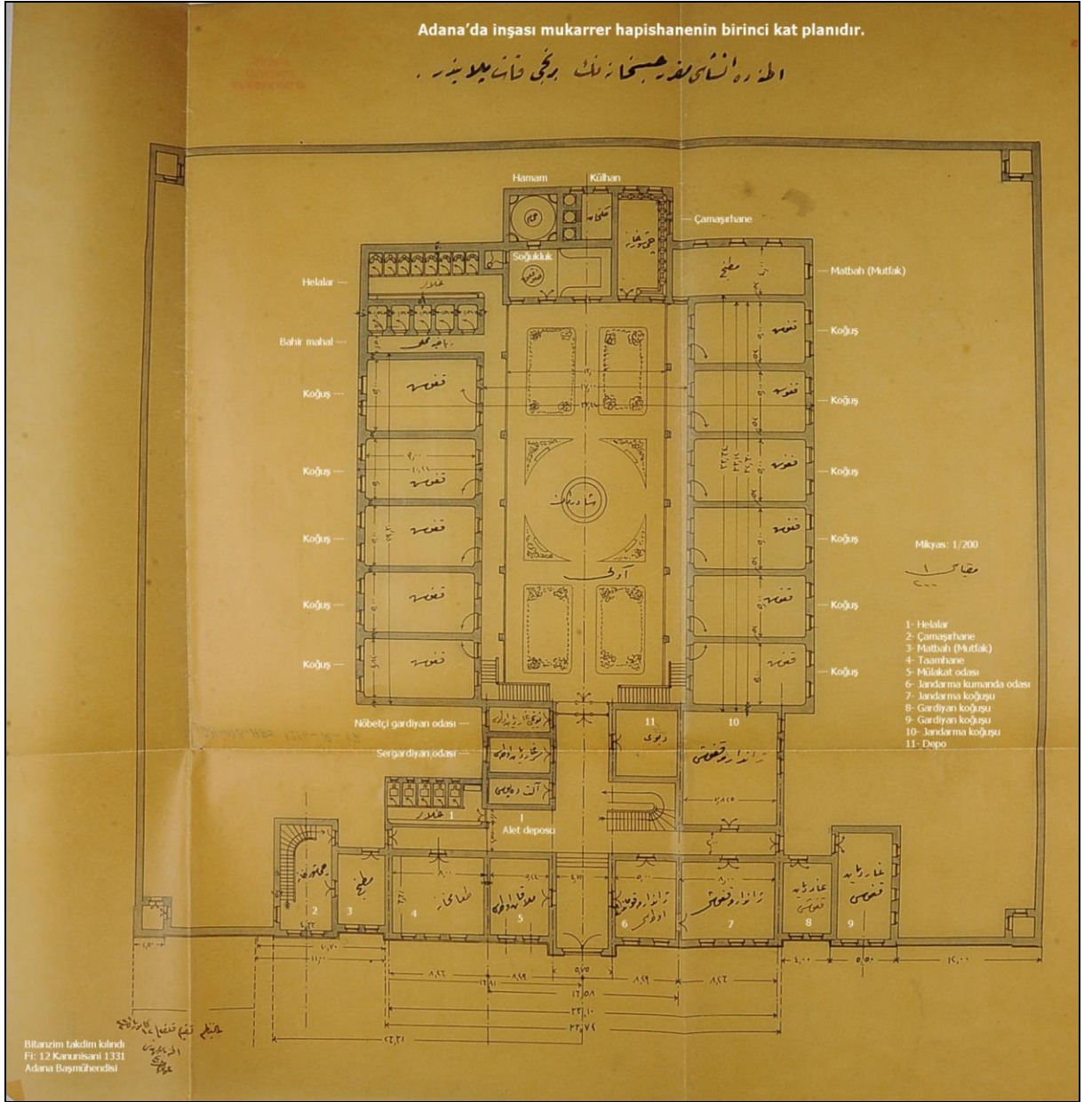

**19. YY ADANA VİLAYETİ KAMU YAPILARININ OSMANLI ARŞİVİNDE YER
ALAN PROJELERİ**

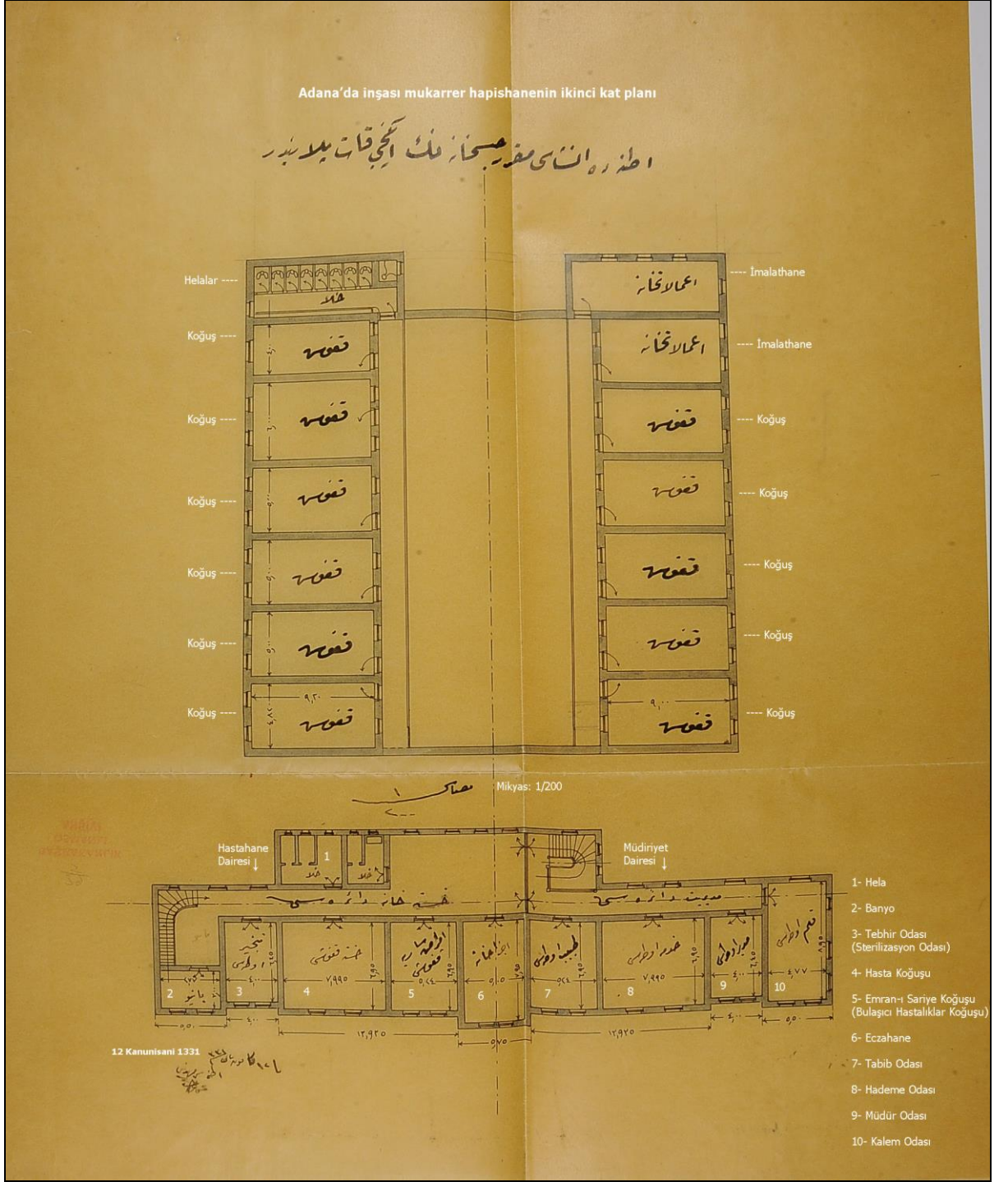

Şekil E. 1 Ermenek hükümet konağı plan ve görünüşü (Kaynak: BOA, Çeviren: N. Umar)

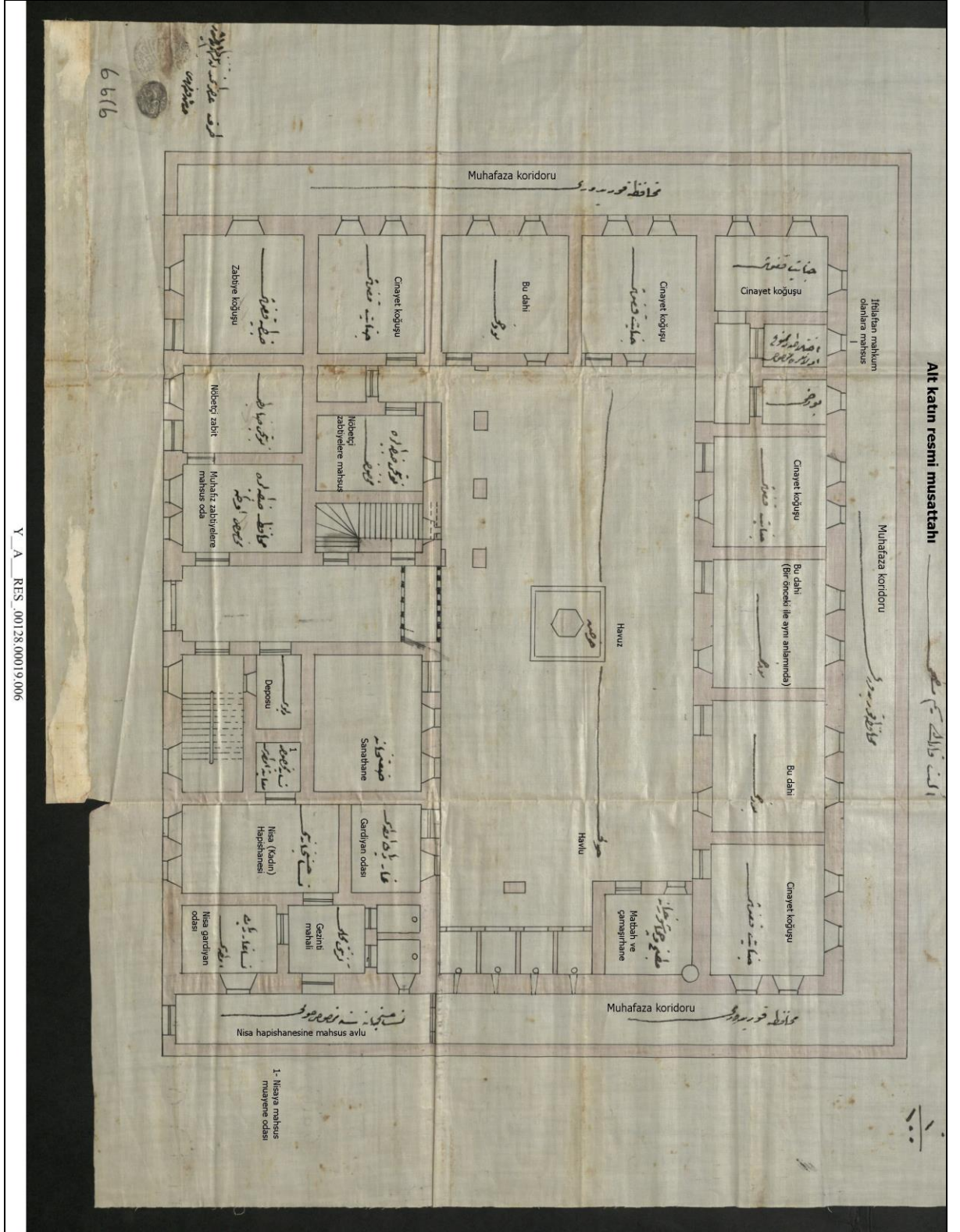

Şekil E. 2 Adana'da inşasına karar kılınmış hapishanenin birinci kat planı (Kaynak: BOA, Çeviren: N. Umar)

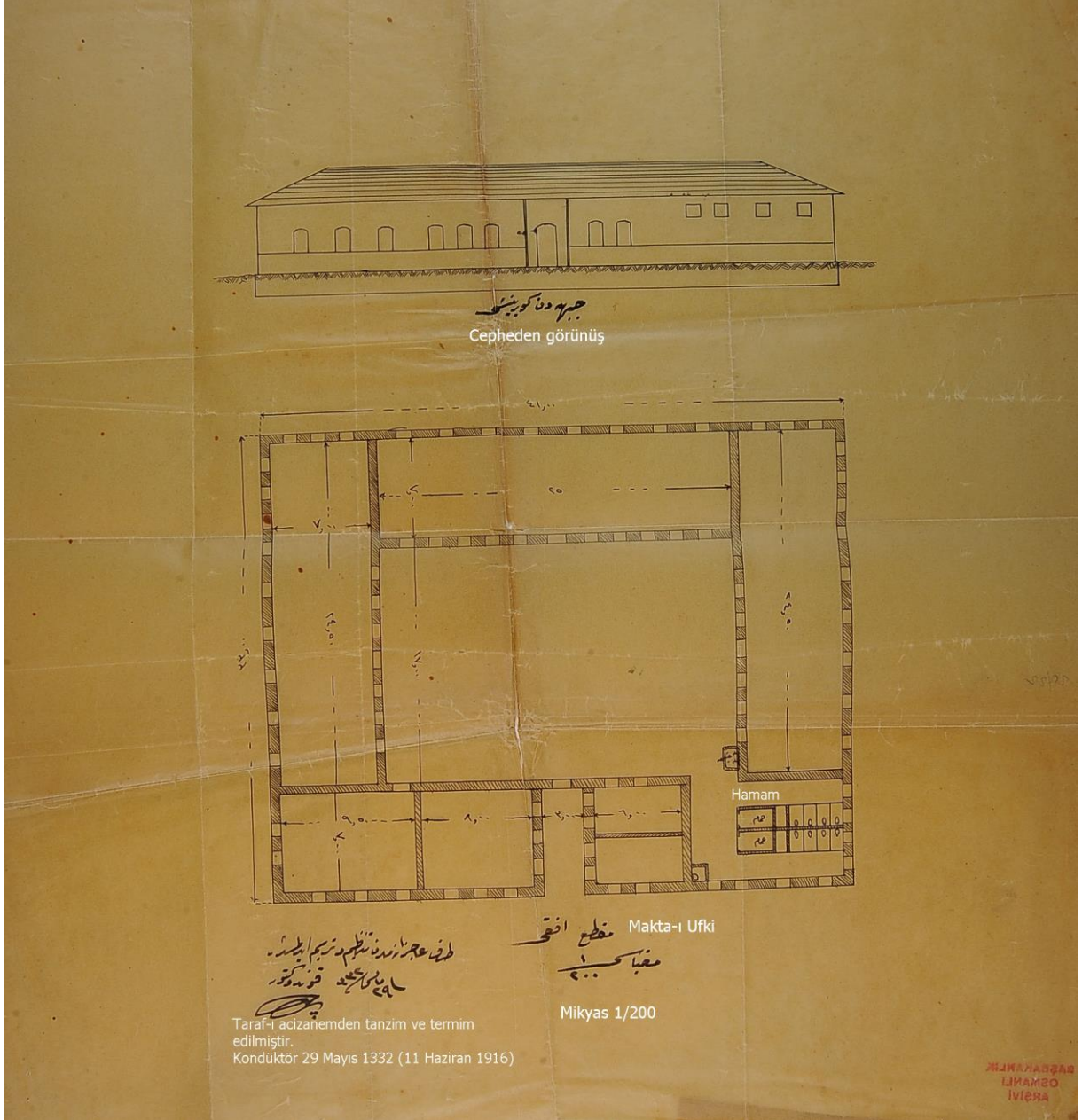
Şekil E. 3 Adana'da inşasına karar kılınmış hapishanenin ikinci kat planı (Kaynak: BOA, Çeviren: N. Umar)

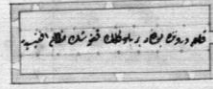
Şekil E. 4 Mersin’de inşa edilen hapishanenin birinci kat planı (Kaynak: BOA, Çeviren: N. Umar)

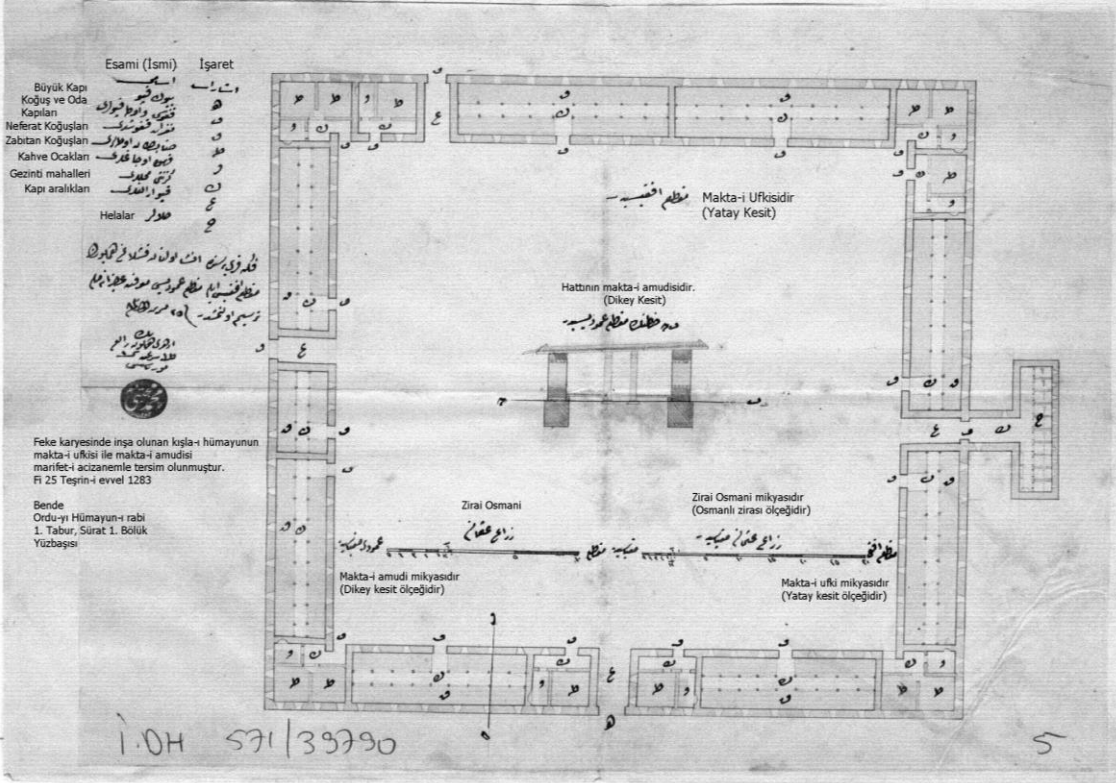
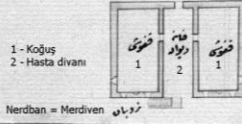

Şekil E. 6 Osmaniye kazasında inşa edilecek hapisaneye ait keşif varakası resim ve planı
(Kaynak: BOA, Çeviren: N. Umar)

Kale derununda bulunan bir bölüğün koğuşunun makta-i ufkiyesidir.
(Kale dahilinde bulunan bir bölüğün koğuşun yatay kesitidir.)

Hastanenin resmi musattahıdır.
(Hastanenin planı)

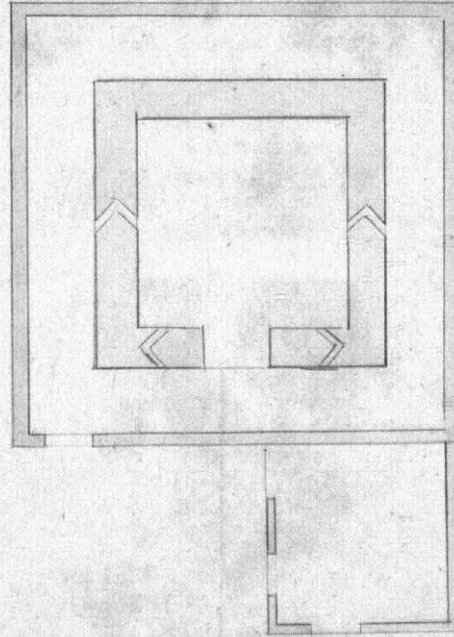
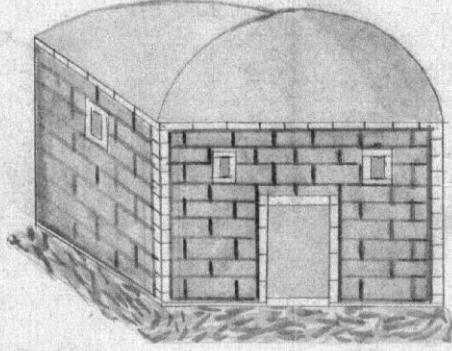

İ.DH.00571

Şekil E. 7 Feke'de inşa edilen kışla ile askeri hastanenin plan ve kesitleri (Kaynak: BOA, Çeviren: N. Umar)

قوزده سانجی مرکزی اولاده بیس قشبه سنده عسکر قشبه به مؤهلوی جیچی نالک رکیده

Kozan sancağı merkezi olan Sis kazasında asker zabtiyeye mahsus cephanelik resmi

I-DH 646/44918

6

Şekil E. 8 Kozan sancağı merkezinde inşa edilen cephaneliğin plan ve görünüşü (Kaynak: BOA, Çeviren: N. Umar)

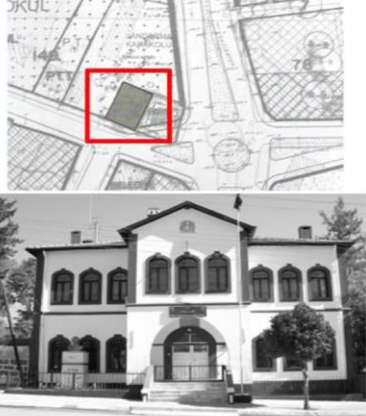

**19. YY ADANA VİLAYETİ KAMU YAPILARINDAN PLAN VE CEPHE
ÖRNEKLERİ**

Şekil F. 1 Adana Vilayeti'ndeki hükümet konağı yapılarından plan ve cephe örnekleri

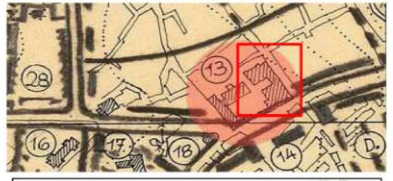

Hükümet Konağının Adı	Yapım Tarihi	Konumu		Yapının Mevcut Durumu		
		İl	İlçe	Günümüze ulaşma durumu	Kullanım durumu	İşlevi
1. Cebel-i Bereket Hükümet Konağı	1878	Osmaniye	Yarpuz Köyü	Mevcut	Kullanımda değil	İşlevsiz
2. Adana Hükümet Konağı	1899-1901	Adana	Merkez	Mevcut	Kullanımda	Kaymakamlık Binası
3. Mersin Hükümet Konağı	1901	Mersin	Merkez	Mevcut	Kullanımda	Mahkeme
4. Tarsus Hükümet Konağı	1895	Mersin	Tarsus	Mevcut değil		
5. Hassa Hükümet Konağı	1902	Hatay	Hassa	Mevcut	Kullanımda	İlçe Jandarma Komutanlığı
6. İslahiye Hükümet Konağı	1903	Gaziantep	İslahiye	Mevcut değil		
7. Hamidiye Hükümet Konağı	1903	Adana	Ceyhan	Mevcut değil		
8. Silifke Hükümet Konağı	20yy. Başları	Mersin	Silifke	Mevcut	Kullanımda	Kaymakamlık Binası
9. Anamur Hükümet Konağı	1930	Mersin	Anamur	Mevcut	Kullanımda	İlçe Sağlık müdürlüğü

<p>1. Cebel-i Bereket Hükümet Konağı</p> 	<p>2. Adana Hükümet Konağı</p> 	<p>3. Mersin Hükümet Konağı</p>
<p>4. Tarsus Hükümet Konağı</p> 	<p>5. Hassa Hükümet Konağı</p> 	<p>6. İslahiye Hükümet Konağı</p> <p>Yapının planına ulaşamamıştır</p>
<p>7. Hamidiye Hükümet Konağı</p> <p>Yapının planına ulaşamamıştır</p> 	<p>8. Silifke Hükümet Konağı</p> 	<p>9. Anamur Hükümet Konağı</p>

Şekil F. 2 Adana Vilayeti'ndeki belediye binası ve vali konağı yapılarından plan ve cephe örnekleri						
Belediye Binasının Adı Vali Konağının Adı	Yapım Tarihi	Konumu		Yapının Mevcut Durumu		
		İl	İlçe	Günümüze ulaşma durumu	Kullanım durumu	İşlevi
1. Ceyhan Belediye Binası	20.yy başı	Adana	Ceyhan	Mevcut değil		
2. Kozan Belediye Binası	19.yy sonu 20.yy başı	Adana	Kozan	Mevcut değil	Kullanımda	Kent Müzesi
3. Tarsus Belediye Binası	19yy sonu	Mersin	Tarsus	Mevcut değil		
4. Gülnar Belediye Binası	19.yy sonu 20.yy başı	Mersin	Gülnar	Mevcut değil		
5. Mersin Belediye Binası	1903	Mersin	Merkez	Mevcut değil		
6. Ermenek Belediye Binası	1904	Konya	Karaman	Mevcut değil		
7. Adana Vali Konağı	1907	Adana	Merkez	Mevcut değil		
8. Silifke Vali Konağı	1927	Mersin	Silifke	Mevcut	Kullanımda	Belediye Sergi Sarayı

1. Ceyhan Belediye Binası	2. Kozan Belediye Binası	3. Tarsus Belediye Binası
		
4. Gülnar Belediye Binası		
5. Mersin Belediye Binası	7. Adana Vali Konağı	8. Silifke Vali Konağı
		
6. Ermenek Belediye Binası		

Şekil F. 3 Adana Vilayeti'ndeki hapisane, posta telgraf binası ve gümrük yapılarından plan ve cephe örnekleri						
Yapının Adı	Yapım Tarihi	Konumu		Yapının Mevcut Durumu		
		İl	İlçe	Günümüze ulaşma durumu	Kullanım durumu	İşlevi
1. Mersin Hapishane	1904	Mersin	Merkez	Mevcut değil		
2. Kozan Hapishane	19.yy sonu 20.yy başı	Adana	Kozan	Mevcut değil		
3. Gülnar Hapishane	19.yy sonu 20.yy başı	Mersin	Aydıncık	Mevcut değil		
4. Adana Posta Telgraf Binası	19.yy sonu 20.yy başı	Adana	Merkez	Mevcut değil		
5. Mersin Posta Telgraf Binası	1909 civarı	Mersin	Merkez	Mevcut değil		
6. Mersin Gümrük Binası	19.yy sonu 20.yy başı	Mersin	Merkez	Mevcut değil		
7. Taşucu Gümrük Binası	19.yy sonu 20.yy başı	Mersin	Silifke	Mevcut	Kullanımda değil	İşlevsiz
8. Aydıncık Gümrük Binası	19yy. Sonu	Mersin	Aydıncık	Mevcut	Kullanımda	Kazı Evi

1. Mersin Hapishane	2. Kozan Hapishanesi	3. Gülnar Hapishanesi
		
	4. Adana Posta Telgraf Binası	5. Mersin Posta Telgraf Binası
		
6. Mersin Gümrük Binası	7. Taşucu Gümrük Binası	8. Aydıncık Gümrük Binası
		
		

Yapının Adı	Yapın Tarihi	Konumu		Görünüşüyle ilgili Notlar	Yapının Mevcut Durumu	
		İlçe	Yer		Mevcut Durumu	İçerik
1. Adana İktisadi Lisesi	1931-33	Adana	Merkez	Yıkılmış	Kaldırım	1930'lu yıllarda yapılmıştır.
2. Adana İktisadi Lisesi	1931-33	Adana	Merkez	Yıkılmış	Kaldırım	1930'lu yıllarda yapılmıştır.
3. Darülmüslim	1931-33	Adana	Merkez	Yıkılmış	Kaldırım	1930'lu yıllarda yapılmıştır.
4. Darülmüslim	1931-33	Adana	Merkez	Yıkılmış	Kaldırım	1930'lu yıllarda yapılmıştır.
5. Darülmüslim	1931-33	Adana	Merkez	Yıkılmış	Kaldırım	1930'lu yıllarda yapılmıştır.
6. Zeynel Abidin Mektebi	1931-33	Adana	Merkez	Yıkılmış	Kaldırım	1930'lu yıllarda yapılmıştır.
7. Adana İktisadi Mektebi	1931-33	Adana	Merkez	Yıkılmış	Kaldırım	1930'lu yıllarda yapılmıştır.
8. Çiğdem Paşa Mektebi	1931-33	Adana	Merkez	Yıkılmış	Kaldırım	1930'lu yıllarda yapılmıştır.
9. Çiğdem Paşa Mektebi	1931-33	Adana	Merkez	Yıkılmış	Kaldırım	1930'lu yıllarda yapılmıştır.
10. Celali Bektaş Mektebi	1931-33	Adana	Merkez	Yıkılmış	Kaldırım	1930'lu yıllarda yapılmıştır.
11. Samsunlu Çiğdem Mektebi	1931-33	Adana	Merkez	Yıkılmış	Kaldırım	1930'lu yıllarda yapılmıştır.
12. Kadriye Hanım Mektebi	1931-33	Adana	Merkez	Yıkılmış	Kaldırım	1930'lu yıllarda yapılmıştır.
13. Kadriye Hanım Mektebi	1931-33	Adana	Merkez	Yıkılmış	Kaldırım	1930'lu yıllarda yapılmıştır.
14. Süleyman Paşa Mektebi	1931-33	Adana	Merkez	Yıkılmış	Kaldırım	1930'lu yıllarda yapılmıştır.
15. Süleyman Paşa Mektebi	1931-33	Adana	Merkez	Yıkılmış	Kaldırım	1930'lu yıllarda yapılmıştır.
16. Mustafa - Mehmed Mektebi	1931-33	Adana	Merkez	Yıkılmış	Kaldırım	1930'lu yıllarda yapılmıştır.
17. Mustafa - Mehmed Mektebi	1931-33	Adana	Merkez	Yıkılmış	Kaldırım	1930'lu yıllarda yapılmıştır.
18. Mustafa - Mehmed Mektebi	1931-33	Adana	Merkez	Yıkılmış	Kaldırım	1930'lu yıllarda yapılmıştır.
19. Mustafa - Mehmed Mektebi	1931-33	Adana	Merkez	Yıkılmış	Kaldırım	1930'lu yıllarda yapılmıştır.
20. Mustafa - Mehmed Mektebi	1931-33	Adana	Merkez	Yıkılmış	Kaldırım	1930'lu yıllarda yapılmıştır.
21. Mustafa - Mehmed Mektebi	1931-33	Adana	Merkez	Yıkılmış	Kaldırım	1930'lu yıllarda yapılmıştır.
22. Mustafa - Mehmed Mektebi	1931-33	Adana	Merkez	Yıkılmış	Kaldırım	1930'lu yıllarda yapılmıştır.
23. Mustafa - Mehmed Mektebi	1931-33	Adana	Merkez	Yıkılmış	Kaldırım	1930'lu yıllarda yapılmıştır.
24. Mustafa - Mehmed Mektebi	1931-33	Adana	Merkez	Yıkılmış	Kaldırım	1930'lu yıllarda yapılmıştır.
25. Mustafa - Mehmed Mektebi	1931-33	Adana	Merkez	Yıkılmış	Kaldırım	1930'lu yıllarda yapılmıştır.
26. Mustafa - Mehmed Mektebi	1931-33	Adana	Merkez	Yıkılmış	Kaldırım	1930'lu yıllarda yapılmıştır.
27. Mustafa - Mehmed Mektebi	1931-33	Adana	Merkez	Yıkılmış	Kaldırım	1930'lu yıllarda yapılmıştır.
28. Mustafa - Mehmed Mektebi	1931-33	Adana	Merkez	Yıkılmış	Kaldırım	1930'lu yıllarda yapılmıştır.
29. Mustafa - Mehmed Mektebi	1931-33	Adana	Merkez	Yıkılmış	Kaldırım	1930'lu yıllarda yapılmıştır.
30. Mustafa - Mehmed Mektebi	1931-33	Adana	Merkez	Yıkılmış	Kaldırım	1930'lu yıllarda yapılmıştır.
31. Mustafa - Mehmed Mektebi	1931-33	Adana	Merkez	Yıkılmış	Kaldırım	1930'lu yıllarda yapılmıştır.
32. Mustafa - Mehmed Mektebi	1931-33	Adana	Merkez	Yıkılmış	Kaldırım	1930'lu yıllarda yapılmıştır.

Şekil F. 1 Adana Vilayeti'ndeki eğitim yapılarından plan ve cephe örnekleri

Yapının Adı	Yapım Tarihi	Konumu		Yapının Mevcut Durumu		
		İl	İlçe	Günümüze ulaşma durumu	Kullanım durumu	İşlevi
1. Adana Gar Binası	1922	Adana	Merkez	Mevcut	Kullanımda	Gar Binası
2. Adana Eski İstasyon Binası	1886	Adana	Merkez	Mevcut	Kullanımda	İstasyon Binası
3. Mersin Eski İstasyon Binası	1886	Mersin	Merkez	Mevcut	Kullanımda	İstasyon Binası
4. Zeytinli İstasyon Binası	1930'lar	Adana	Zeytinli	Mevcut	Kullanımda	İstasyon Binası
5. Ceyhan İstasyon Binası	1930'lar	Adana	Ceyhan	Mevcut	Kullanımda	İstasyon Binası
6. Mamure İstasyon Binası	1922	Osmaniye	Merkez	Mevcut	Kullanımda	İstasyon Binası
7. Osmaniye İstasyon Binası	1930'lar	Osmaniye	Merkez	Mevcut	Kullanımda	İstasyon Binası
8. Bahçe İstasyon Binası	1930'lar	Osmaniye	Bahçe	Mevcut	Kullanımda	İstasyon Binası
9. Yenice İstasyon Binası	1922	Mersin	Tarsum	Mevcut	Kullanımda	İstasyon Binası
10. Toprakale İstasyon Binası	1922	Osmaniye	Toprakale	Mevcut	Kullanımda	İstasyon Binası
11. Fevziye İstasyon Binası	1922	Gaziantep	Fevziye	Mevcut	Kullanımda	İstasyon Binası
12. Tarsus İstasyon Binası	1886	Mersin	Tarsus	Mevcut değil		
13. İshakpaşa İstasyon Binası	1930'lar	Gaziantep	İshakpaşa	Mevcut	Kullanımda	İstasyon Binası
14. Payas İstasyon Binası	1913	Hatay	Payas	Mevcut	Kullanımda değil	İşlevsiz
15. Pozantı İstasyon Binası	1922	Adana	Pozantı	Mevcut	Kullanımda	İstasyon Binası

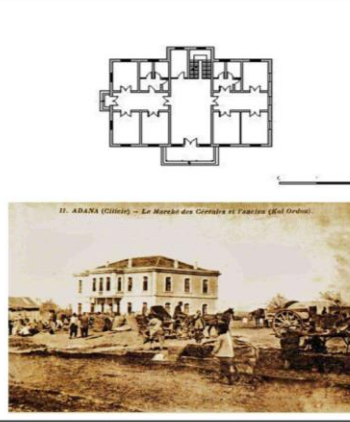
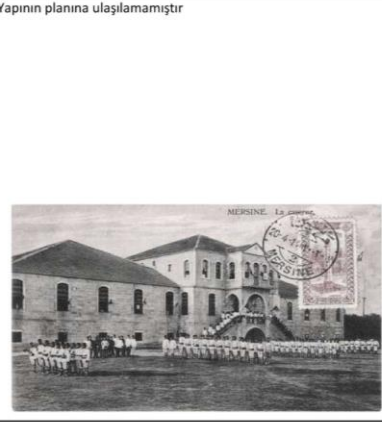

Şekil F. 2 Adana Vilayeti'ndeki ulaşım yapılarından plan ve cephe örnekleri

Şekil F. 6 Adana Vilayeti'ndeki askeri yapılardan plan ve cephe örnekleri

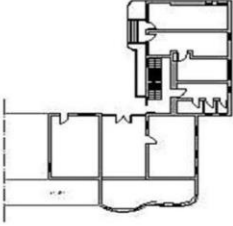
Yapının Adı	Yapım Tarihi	Konumu		Yapının Mevcut Durumu		
		İl	İlçe	Günümüze ulaşma durumu	Kullanım durumu	İşlevi
1. Adana Askeri Kışla Binası	20.yy başı	Adana	Yüreğir	Mevcut	Kullanımda	Lojistik Destek Komutanlığı
2. Adana Kolordu Binası	20.yy başı	Adana	Merkez	Mevcut	Kullanımda	Askeri Misafirhane
3. Mersin Askeri Kışla Binası	1896	Adana	Merkez	Mevcut değil		
4. Silifke Asakir-i Şahane-i Redif	1896-97	Mersin	Silifke	Mevcut değil		
5. Feke Askeri Kışla Binası	1868-69	Adana	Feke	Mevcut değil		
6. Haçin Askeri Kışla Binası	1901	Adana	Saimbeyli	Mevcut değil		
7. Aydınçık Jandarma Karakolu	20.yy başı	Mersin	Aydınçık	Mevcut	Kullanımda değil	İşlevsiz
8. Karaisalı Jandarma Karakolu	20.yy başı	Adana	Karaisalı	Mevcut	Kullanımda	Konut + Dükkan
9. Hassa Jandarma Karakolu	1902-03	Hatay	Hassa	Mevcut	Kullanımda değil	İşlevsiz

1. Adana Askeri Kışla Binası	2. Adana Kolordu Binası	3. Mersin Askeri Kışla Binası
		
4. Silifke Asakir-i Şahane-i Redif	5. Feke Askeri Kışla Binası	6. Haçin Askeri Kışla Binası
		
7. Aydınçık Jandarma Karakolu	8. Karaisalı Jandarma Karakolu	9. Hassa - Akbez Karakol Binası
		

Şekil F. 7 Adana Vilayeti'ndeki sağlık yapılarından plan ve cephe örnekleri						
Yapının Adı	Yapının Tarihi	Konumu		Yapının Mevcut Durumu		
		İl	İlçe	Günümüze ulaşma durumu	Kullanım durumu	İşlevi
1. Adana Gureba Hastanesi	1897	Adana	Merkez	Mevcut değil		
2. Kozan Eski Hastane	1886	Adana	Kozan	Mevcut	Kullanımda	Kız Meslek Lisesi
3. Mersin Millet Hastanesi	1908	Mersin	Merkez	Mevcut	Kullanımda	Mersin Kamu Hastaneleri Birliği Genel Sekreterliği
4. Silifke Gureba Hastanesi	1915	Mersin	Silifke	Mevcut	Kullanımda değil	İşlevsiz

1. Adana Gureba Hastanesi	2. Kozan Eski Hastane	3. Mersin Millet Hastanesi
 		
4. Silifke Gureba Hastanesi		
 		

SÖZLÜ TARİH ÇALIŞMASI KAPSAMINDA GÖRÜŞME YAPILAN KİŞİLER

Çizelge G.01: Sözlü tarih çalışması kapsamında görüşme yapılan kişiler

Ad- Soyadı	Mesleği	Görüşme yapılan yer	Görüşme tarihi
Abdurrahman Kütük	Tarihçi Yazar	Kozan	30.04.2014
Ayhan Yalçın	Mersin Üniversitesi Emekli İnkilap Tarihi Öğretim Görevlisi	Silifke	24.06.2014
Erol Şavklı	Resim Öğretmeni	Ermenek	25.06.2014
Abdülbaki Tugay	Restoran İşletmecisi	Ermenek	25.06.2014
Birol Kandemir	Mut Belediyesi Muhasebe Müdürü	Mut	26.06.2014
İsa Özkan	Gazeteci	Mut	26.06.2014
Selahattin Çırak	Kazı Evi Bekçisi	Aydıncık	26.06.2014
Mehmet Yiğit	Emekli Öğretmen	Anamur	27.06.2014
Azmi Atalay	Emekli Polis Memuru	Anamur	27.06.2014
Mehmet Ayhan	Eczacı	Anamur	27.06.2014
Şevki Akkaya	Esnaf	Pozantı	26.08.2014
Rüstem Genç	Öğretmen	Hassa	11.02.2015
Ahmet Kaytancı	Emekli Öğretmen	Saimbeyli	14.07.2015
Fevziye Kökdil	Tarsus Belediyesi Kudeb Yöneticisi	Tarsus	17.03.2017

BİBLİYOGRAFYA

1. II. Abdülhamit Fotoğraf Arşivi
2. Adana Vilayeti Salnameleri
3. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, Adana Çevik Kuvvet Binası (Eski Jandarma Mektebi) Rölöve Raporu
4. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, Adana Erkek Lisesi ve Güzel Sanatlar Lisesi Rölöve Raporu
5. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, Adana Eski İstasyon Binası Rölöve Raporu
6. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, Adana Fen Lisesi Binası Rölöve Raporu
7. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, Adana Gazi İlkokulu Binası Rölöve Raporu
8. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, Adana Hükümet Konağı Rölöve Raporu
9. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, Adana İnkilap İlkokulu Binası Rölöve Raporu
10. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, Adana Kız Lisesi Binası Rölöve Raporu
11. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, Adana Kozan Eski Hastane Binası Rölöve Raporu
12. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, Adana Kozan İstiklal İlkokulu Binası Raporu
13. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, Adana Orduevi Misafirhanesi (Eski Kolordu Binası) Rölöve Raporu
14. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, Adana Tren Garı Rölöve Raporu
15. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, Adana Yüreğir Kışla Kompleksi Rölöve Raporu

16. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, Hatay Akbez Karakolu Rölöve Raporu
17. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, Hatay Hassa Hükümet Konağı Rölöve Raporu
18. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, Hatay Hassa Hükümet Konağı Rölöve Raporu
19. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, Hatay Payas Tren İstasyonu Rölöve Raporu
20. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, Mersin Eski Tren İstasyonu Rölöve Raporu
21. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, Mersin Tarsus Misak-ı Milli İlkokulu Rölöve Raporu
22. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, Mersin Tarsus Özbey Köyü İlköğretim Okulu (Eski Jandarma Mektebi) Rölöve Raporu
23. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, Osmaniye Mamure Tren İstasyonu Rölöve Raporu
24. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, Osmaniye 7 Ocak İlköğretim Okulu Rölöve Raporu
25. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, Osmaniye Hükümet Konağı Rölöve Raporu
26. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, Osmaniye Tren İstasyonu Rölöve Raporu
27. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, Osmaniye Yarpuz Hükümet Konağı Rölöve Raporu
28. Başbakanlık Osmanlı Arşivi
29. Acevit, F., Baltacı, M., Uygur, H., Sezer, T., (2009). Tarihi fotoğraflarla Adana, A.B.B. Altınkoza yayınları, Adana
30. Ahunbay, Z., (2007). Tarihi Çevre Koruma Ve Restorasyon, 4. Baskı, Yapı – Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul
31. Akalın, G., (1998). Milli Mücadele Döneminde Adana Basını, Türkoloji Araştırmaları Yayını, Çukurova Üniversitesi, Adana
32. Akdağ, T., (2007). Yenice Tarihi ve Kültürü, Yenice Beldeiyesi Yayınları, Yenice
33. Akıcı, N., (1983). Bütün Yönleri ile Osmaniye, Hasret Matbaası, Adana
34. Akpolat, M. S., (2002). Adana – Mersin Demiryolu İstasyon Binaları / 19. yy Mimarlığından Bir Kesit, 19. YY’da Mersin ve Akdeniz Dünyası Kollokyumu, Akdeniz Kent Araştırmaları Merkezi Yayınları, Mersin
35. Aktan, S., (1967). Adana. “Dünkü ve Bugünkü”, Güney basımevi, Adana
36. Aktüre, S., (1975). 17. Yüzyıl Başından 19. Yüzyıl Ortasına Kadarki Dönemde Anadolu Osmanlı Şehrinde Şehirselleşmenin Değişme Süreci, ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi, 1 (1): 101-128.

37. Akverdi, N., (T.y.). Adana. "Cumhuriyetten Evvel Ve Sonra", Ulus Basımevi, Ankara
38. Altay, M. H., 1965. Adım Adım Çukurova, Kemal Matbaası, Adana
39. Anonim., (1966). Adana il analitik etüdüleri
40. Anonim., (1966-1967). Tarihi Yönleriyle Adana Ansiklopedisi, Özel Sayı: 1-2, Dizerkonca Matbaası, İstanbul
41. Anonim., (1973). Adana İl Yıllığı
42. Anonim., (1973). Meydan Larousse Ansiklopedisi. İstanbul
43. Anonim., (1973). İçel İl Yıllığı, Doğan Matbaası, İstanbul
44. Anonim., (1981). Yurt Ansiklopedisi: Türkiye, İl İl: Dünü, Bugünü, Yarını, Cilt 1. Anadolu yayıncılık, İstanbul
45. Anonim., (1988). İslam Ansiklopedisi: Adana, 1.Cilt, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul
46. Anonim., (1992). Tarihi, Coğrafi, Ekonomik, Sosyal, Kültürel Yönleri ile Pozantı, Pozantı Kaymakamlığı (Ed.), Ankara
47. Anonim., (2001). Geçmişten 2000'li yıllara Hassa, Hassa Kaymakamlığı Yayınları. Hatay
48. Anonim., (2005). Türkiye İller Ansiklopedisi
49. Anonim., (2006). Adana Kentsel Kültür Envanteri, Adana Valiliği Yayınları, Adana
50. Anonim., (2014). Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, Osmaniye.
51. Araz, M., (1995). Demiryolu ve Demiryolu Mimarisinin Oluşumunda Politik Kararların Etkisi (1856-1950), O.D.T.Ü. Fen Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara
52. Arık, R. O., 1340(1924). Guide Comerciale pour la Region de la Cilicie (Adana Ticaret Rehberi), İstanbul
53. Arıkoğlu, D., (1961). Hatıralarım, Tan Gazetesi Matbaası, İstanbul.
54. Artan, G., (2008). Mersinde Yaşayanlar – Yaşananlar, İçel Sanat Kulübü, İçel.
55. Aslan, İ., (1988). Silifke Tarihi, Kemal Matbaası, Silifke, İçel
56. Atlay, N., 2006. Mut Tarihi, Mutlu Matbaası, Mut, Mersin
57. Aydın, A., (2011). 19. Yüzyıl Mersin Kiliseleri, Pitura Yayınları, İstanbul
58. Aykaç, P., (2008). Çok Katmanlı Kentlerin Sunum Prensiplerinin Kültürel Öneme Bağlı Olarak Belirlenmesi: Tarsus Örneği, O.D.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara
59. Aykan, G., (2008). Adana Almanacağı – Salnamesi (1309), Adana
60. Aykan, G., (2008). Adana Almanacağı – Salnamesi (1319), Adana
61. Bakar, İ., (2008). Sadberk Hanım Müzesi Kütüphanesi, Yıllıklar, Salnameler, Nevsaller ve Takvimler, Mas Matbaacılık, İstanbul
62. Bardakçı, H., (2005). Bütün yönleriyle Ermenek Başyayla ve Sarıveliler, Erçev, İstanbul

63. Barker, W. B., (1853). Lares and Penates or Cilicia and its Governor, Ed: William Ainsworth, London : Ingram, Cooke, and Co., London
64. Batur, A., (1985). Batılılaşma Döneminde Osmanlı Mimarisi, Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi, 4:1057-58, İletişim Yayınları, İstanbul
65. Beğenç, C., (1945). Toroslardan Aşağı, Doğu Basımevi, Ankara
66. Bozkurt, İ., (2001). Salnamelerde Mersin, M.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Mersin
67. Bremond, E., (1921). La cilicie en 1919-1920, Paris
68. Can, C., (1994). İstanbul'da 19. yy Batılı ve Levanten Mimarların Yapıları ve Koruma Sorunları, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Y.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
69. Cengizkan, A., (2010). 1910'da Modernleşme Arayışları ve Adana, Güney Mimarlık, (2):40-46
70. Coşkun, T., (1967). Kadirli Milli Mücadelesi ve Hatıralar, Kadirli Basımevi, Kadirli
71. Cuinet, V., (1892). La Turquie D'Asie, C.II, s.1-104 (Vilayet d'Adana), Paris
72. Çadircı, M., (1991). Tanzimat döneminde Anadolu kentleri'nin sosyal ve ekonomik yapıları, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara
73. Çadircı, M., (2011). Tanzimat Sürecinde Türkiye Anadolu Kentleri, İmge Kitabevi, Ankara
74. Çamurdan, A. C., (1973). Cumhuriyet'in 50. Yılında Kozan'ı Tanıyalım, Önder Matbaa, Ankara
75. Çifçi, A., (2004). 19. yy Osmanlı Devleti'nde Askeri Mimari ve İstanbul'da İnşa Edilen Askeri Yapılar, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Y.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
76. Darkon, B., (1950). Adana, İslam Ansiklopedisi, C. 1, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul
77. Davison, R. H., (1963). Reform in the Ottoman Empire 1856-1876. Princeton University Press. Princeton, New Jersey
78. Develi, H. Ş., (2001). Düünden bugüne Mersin (1836-1990), Mersin Ticaret Odası, Mersin
79. Develi, H. Ş., (2007). Eski Mersinde Yaşam, Mersin
80. Duman, H., (2000). Osmanlı Salnameleri ve Nevsalleri Bibliyografyası Toplu Kataloğu, Enformasyon ve Dökümantasyon Hizmetleri Vakfı, Ankara
81. Du Veou, P., (1937). La Passion de la Cilicie, Paris
82. Durukan Kopuz, A., (1999). Cumhuriyet Döneminde Mimarlık Akımları ve Adana'daki Yansımaları, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana
83. Eldem, E. ve Goffman, D. ve Masters, B., (1999). The Ottoman City Between East and West, Cambridge University Press, Cambridge, UK

84. Ener, K., (1961). Tarih Boyunca Adana Ovasına Bir Bakış, Berksoy Matbaası, İstanbul
85. Ener, K., (1968). Adana Tarihine ve Tarımına Dair Araştırmalar, Türk Sözü Matbaası, 2. Basım, Adana
86. Erim, M., (2014). Osmanlı Belgelerinde İçel Sancağı Anamur Kazası. Sis Yayıncılık ve Dağıtım. İstanbul
87. Erman, O. Saban Ökesli, D., Karaman, F., Durukan, İ., (2012). Adana'da Eğitim Yapılarından Örnekler (1900-2005), Güney Mimarlık, 9: 37-42
88. Eyüpgiller, K., (1999). Bir Kent Tarihi Kastamonu, Eren Yayıncılık, İstanbul.
89. Güneş Açık, G., (2010). Mersin Levanten Yapıları Üzerine Bir İnceleme, Ç.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Adana
90. Halaçoğlu, Y., (1973). Fırka-i Islahiye ve Yapmış Olduğu İskan, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi (İÜEFTD), İstanbul
91. Hasol, D., (2016). Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü, Yem yayınları, İstanbul
92. Hild, F. ve Hellenkemper, H., (1990). Kilikien und Isaurien. Verlag Der Österreichischen Akademie Der Wissenschaften, Wien
93. Hovannissian, R. G. ve Payaslian, S. (Eds.), (2008). Armenian Cilicia, Mazda Publications.
94. İFAD. (Ed.), (2003). Karpostallarla Mersinde Ticaret ve Yaşam, Mersin Ticaret ve Sanayi Odası Yayını, Mersin
95. İlisulu, K., (1961). Ermenek, Mars Matbaası, Ankara
96. İnalçık, H. ve Seyitdanlioğlu, M., (2006). Tanzimat; Değişim Sürecinde Osmanlı İmparatorluğu, Phoenix Yayınevi, Ankara
97. Jansen, H. Adana Kenti 1935 Planı (Harita). Technische Universität Berlin Architekturmuseum
98. Jasink, M., (1988). Danuna e Adana: Alcune Osservazioni sulla Cilicia, Mesopotamia, Rivista di Archelogia, Epigrafia e Storia Orientale Antica, Casa Editrice Le Lettere, Firenze
99. Kadirli Harkaçı Köyü İlkokulu Fotoğraf Arşivi
100. Kalfaoğlu, I. H., (1899). Mikra Asia Kitasının Tarihi Coğrafyası, Adelfoi Misailidis Matbaası, Dersaadet(İstanbul)
101. Kaplan, H. İ., (2001). Salnamelere göre Adana (1880-1900), Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta
102. Kara, H., (1989). Cumhuriyete Kadar Çukurova Nüfusu, Coğrafya Araştırmaları, C.1, Ankara
103. Karaboran, H. H., (1975). Die Stadt Osmaniye in der Oberen Çukurova, Heidelberg
104. Karamüftüoğlu, A., (1960). Kadirli Tarihi, Adana
105. Karpat, K., (2003). Osmanlı Nüfusu 1830-1914, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul

106. Karsandık, Ö., (2012). Çağdaşlaşma Sürecinde Adana, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara
107. Kasaba, R., (1993). Osmanlı İmparatorluğu ve Dünya Ekonomisi, On Dokuzuncu Yüzyıl, Belge Yayınları, İstanbul
108. Koraltürk, M., (T.y.). Osmanlı Ekonomik ve Toplumsal Tarihine İlişkin Türkçe Makaleler Bibliyografya Denemesi (1910-1977), Creative Yayıncılık, İstanbul
109. Kozan Belediyesi Arşivi
110. Köker, O., (2013). Orlando Carlo Calumeno Koleksiyonu'ndan Kartpostallarla 100 Yıl Önce Türkiye'de Ermeniler 2. Cilt, Bir Zamanlar Yayıncılık, İstanbul.
111. Köroğlu, Burak ve Pişmanlık, Uğur., (2012). Gezginlerin Gözüyle Tarsus (Antik Çağ'dan 20. Yüzyıla), Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul
112. Kütük, A., (T.y.). Bir Zamanlar Kozan, Ekrem Matbaası, Adana
113. Lambert, R. (1911). Hadjin and the Armenian Massacres, Kessinger Publishing, LLC
114. Lewis, Bernard., (2008). Modern Türkiye'nin Doğuşu, Çev: Babür Turna, Arkadaş Yayıncılık/Yayınevi Genel Dizisi, Ankara
115. Maksudyan, N., (2008). 1909 Adana Olayları Ertesinde Cemal Bey'in Osmanlı Valiliği ve Osmanlılık İdeali, Toplumsal Tarih Dergisi, Sayı: 174, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul
116. Oğuz, İ., (2006). Tarsus Şer'iyye Sicillerine Göre Mersin Kenti'nin Kuruluş Öyküsü, M.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Mersin
117. Okday, İ. H. T., (1932). Adana Vilayeti Matbuatı, Hariciye Vekaleti Matbaası, Ankara
118. Ortaylı, İ., vd. (1984). "Söyleşi: Osmanlı'dan Bugüne Hükümet Konakları". Yön: Güven Birkan. Mimarlık, 84(5): 3-15
119. Ortaylı, İ., (2000). Osmanlı İmparatorluğunda İktisadi ve Sosyal Değişim Makteleler 1, Turhan Kitabevi Yayınları, Ankara
120. Osmaniye Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü Fotoğraf Arşivi
121. Öz, H., (2007). Tarsus Tarihi, Aren Tanıtım Ltd. Şti, Ankara
122. Öz, H., (2012). Yakın Tarihte Tarsus (1850-2000), Alev Dikici Basım, Seyhan, Adana
123. Öz, H., (2016). Tarsus Ticaret Tarihi, Tarsus Ticaret ve Sanayi Odası Yayınları. Tarsus, Mersin.
124. Özdoğru, A. A. ve Erman, O., (2011). Adana'da Dokuma Sanayi Yapıları (1899-1960). Güney Mimarlık, 3: 71-76
125. Quartaert, D., (2004). Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi, Eren Yayıncılık, İstanbul
126. Quartaert, D., (2008). Anadolu'da Osmanlı Reformu ve Tarım, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul
127. Ramazanoğlu, G., (2012). Adana'da Tarih Tarih'te Adana, Kare Yayınları, İstanbul

128. Ramazanoğlu, N., (1920). La Province d'Adana: Aperçu Historique, Ethnographique et Statistique, Costantinople, Societe Anonyme de Papetevie et d'Imprimerie
129. Redan, P., (1921). La Cilicie et le Probleme Ottoman, Paris
130. Riegl, Alois., (2015). Modern Anıt Kültü, Daimon Yayınları, İstanbul
131. Rother, L., (1971). Die Stadte der Çukurova: Adana – Mersin – Tarsus, Im Selbstverlag des Geographischen Instituts der Universtat Tübingen
132. Sakaoğlu, N., (1996). Osmanlı Kentleri ve Yabancı Gezginler, Ottoman Cities Through the Eyes of Foreign Travellers, Ray Sigorta Yayınları, İstanbul
133. Salman, İ., (2007). Adana İlçeler Kültür Envanteri I-II, Adana Valiliği Yayınları, Adana.
134. Sansar, M. F. (2006). Fırka-ı İslahiye ve Osmaniye(Cebel-i Bereket), Hasret Matbaacılık, Osmaniye
135. Servet-i Fünün Dergisi. No: 317, syf. 144; 346, syf. 53; 474; 504, syf. 1, 147; 543; 552; 633, syf. 137; 660
136. Schaffer, F. X., (1904). Cilicia, J. Perthes
137. Sergici, S., (1964). Adana Ticaret Borsasının 50. Yıl Kitabı: Tarih Sırasıyla 50 Yıllık Olaylar, Adana Ticaret Borsası Yayınları
138. Solak, S., (1995). Milli Mücadele ve Kadirli, Taş medrese yayınları, Erzurum
139. Soysal, İ., (2006). Türkiye'nin Siyasal Antlaşmaları (1920-1943), c.I. Türk Tarih Kurumu Yayınları. Ankara
140. Sümer, F., (1987). XIX. Yüzyılda Çukurova'da İctimai Hayat, Türk Dünyası Araştırmaları, İstanbul
141. Şahin, E., (2010). 19. yy Osmanlı Liman Kentlerinde Ticaret ve Ticaret Yapılarının İrdelenmesi ile Kalenderis Eski Gümrük Binası Koruma ve Restorasyon Önerisi, Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Isparta
142. Şenyiğit, Ö., (2002). Adana - Mersin Demiryolu Hattı Üzerindeki İstasyon Binalarının Tarihi ve Mimari Analizi, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana
143. Şenyiğit, Ö., (2011). Adana-Mersin Demiryolu Hattı Üzerindeki İstasyon Binalarının Tarihi ve Mimari Analizi, Çukurova Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi, Cilt:26, Sayı: 11, Issn: 1019-1011, Adana
144. Şenyiğit, Ö., (2015). Adana-Mersin Demiryolu Hattı Üzerindeki İstasyon Yapıları, Güney Mimarlık, Sayı: 19, Adana
145. Şenyurt, O., (2015). Osmanlı Mimarisinin Temel İlkeleri, Resim ve inşaat üzerinden geliştirilen farklı bir yaklaşım, Doğu Kitabevi Yayınları, İstanbul
146. Tekin, N., (2008). Dünden Bugüne Her Yönüyle Mut, Özdoğan Matbaa Yayıncılık Ltd. Şti. Ankara
147. Tekin, R. ve Baş, Y. (Ed.), (2003). Osmanlı Atlası 20yy Başları, Osmanlı Araştırmaları Vakfı, İstanbul

148. Tekeli, İ., (2011). Anadolu'da Yerleşme Sistemi ve Yerleşme Tarihleri, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul
149. Terzi, M. A. ve Ergün, A., (2013). Kınık'tan Kıyı'ya Osmanlı Belgelerinde Osmaniye, Anadolu Matbaası, Osmaniye
150. Terzi, M. A. ve Ergün, A., (2014). Osmanlı Vilayet Salnamelerinde Cebel-i Bereket Sancağı, Ulusoy Matbaası, Osmaniye
151. Toksöz, M., (2002). "An Eastern Mediterranean Port-Town in the Nineteenth Century", 19. yy'da Mersin ve Akdeniz Dünyası Kollokyumu, Akdeniz Kent Araştırmaları Merkezi Yayınları, Mersin
152. Toksöz, M. ve Yalçın, E., (1999). "Modern Adananın Doğuşu ve Günümüzdeki İzleri", Abdullah Kuran için Yazılar, Ed. Çiğdem Kafescioğlu & Lucienne Thys Şenocak, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul
153. Toksöz, M., (2010). Nomads, Migrants and Cotton in the Eastern Mediterreanean: The Making of the Adana – Mersin Region 1850-1908, Brill Academic Publishers
154. Toros, T., (1940). Ziya Paşanın Adana Valiliği, Yeni Adana Basımevi, Adana
155. Tülücü, K.(Ed.), (1995). Tarih İçinde Bütün Yönleriyle Osmaniye, I. Sempozyum, Osmaniye Kaymakamlığı Yayınları, Adana
156. Uçar, A., (2009). Temettuat Defterlerine Göre 19. Yüzyılda Silifke, İstanbul Silifke Kültür ve Yardımlaşma Derneği Kültür Yayınları-1, İstanbul
157. Uçar, M., (2000). Tarsus'ta Korunması Gerekli Bölgesel Kent Dokusunun Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma, YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi
158. Uğuz, S. ve Karataş,Y., (2013). Tarsus Rüştüye'sinden Misak-ı Millî İlkokulu'na Bir Okulun Gelişimi ve Dönüşümü, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 10 (22): 47-64
159. Ulaş, M., (2011). Adana Gazipaşa İlkokulu, Güney Mimarlık, 3: 51-54
160. Ulaş, M., (2011). Adana Hükümet Konağı, Güney Mimarlık, 3: 54-57
161. Ulutaş, S., (2015). 19. Yüzyılda Tarsus'ta Ekonomik ve Sosyal Yaşam (1856-1914), Tarsus Ticaret ve Sanayi Odası Yayınları, Tarsus, Mersin
162. Uygur, S. H., (2006). Dört Bin Yıllık Öykü Adana, T.C. Adana Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, Adana
163. Ünlü, T. S. & Ünlü, T., (2009). İstasyondan Fener'e Mersin, Mersin Ticaret ve Sanayi Odası Yayınları, Mersin
164. Vural, S., (2010). Huğ'dan Gökdelenlere Mersin – 170 Yılın Mimarlık Mirası, İl Özel İdaresi, Mersin
165. Yalçın, A., (2003). Yüzyıl Önce Taşucu (1800-1903), Taşucu Belediyesi Yayınları, No:1, Mersin
166. Yalçın, A., (2004). Geç Devir Osmanlı Silifkesi(1860-1904), Taşucu Belediyesi Yayınları, No:2, Silifke

167. Yazıcı, N., (2008). Trabzon Örneğinde Tanzimattan Cumhuriyet'e Hükümet Konağı Binaları, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 1(5)
168. Yılmaz, M., Vd. (1998). Cumhuriyet Öncesi ve Cumhuriyet Sonrası İçel'de Eğitim, Mersin
169. Yurtsever, C., (2014). Payas Tarihi, Payas Belediyesi Kültür Yayınları, Ekrem Matbaası, Adana
170. Yücel, E., (1969). Adana Kenti ve Eski Yapıları, Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Belleteni, İstanbul
171. Zakar, L. ve Eyüpgiller, K., (2015). Mimari Restorasyon Koruma Teknik ve Yöntemleri, Ömür Matbaacılık A.Ş., İstanbul
172. Zoroğlu, L., (1995). Tarsus Tarihi ve Tarihsel Anıtları, Kemal Matbaası, Adana

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı :Nur UMAR
Doğum Tarihi ve Yeri :1984 – Karataş, Adana
Yabancı Dili :İngilizce – İtalyanca
E-posta :nur.umar@gmail.com

ÖĞRENİM DURUMU

Derece	Alan	Okul/Üniversite	Mezuniyet Yılı
Doktora	Restorasyon	Yıldız Teknik Üniversitesi	2017
Y. Lisans	Restorasyon	İstanbul Teknik Üniversitesi	2010
Lisans	Mimarlık	İstanbul Teknik Üniversitesi	2006

İŞ TECRÜBESİ

Yıl	Firma/Kurum	Görevi
2011-17	Yıldız Teknik Üniversitesi	Araştırma Görevlisi
2011	Çukurova Üniversitesi	Araştırma Görevlisi
2010-11	DS Mimarlık	Restoratör Mimar
2006-7	Seçkin Mimarlık	Mimar

YAYINLARI

Bildiri

1. Umar, N., & Can, C. (2015, Ekim). REUSE OF THE 19TH CENTURY PUBLIC HERITAGE IN ADANA. ReUSO2015 3rd International Conference on Documentation, conservation and Restoration of the Architectural Heritage and Landscape protection. Reuso2015, Universitat Politècnica de València.

2. Umar, N., & Solduk, B. B. (2015, Ekim). STRATEGIES FOR THE CONSERVATION AND REUSE OF CULTURAL LANDSCAPES: THE CASE OF ANCIENT HEVSEL GARDENS IN DIYARBAKIR. ReUSO2015 3rd International Conference on Documentation, conservation and Restoration of the Architectural Heritage and Landscape protection. Reuso2015, Universitat Politècnica de València.

3. Karbeyaz, C., Eyüpgiller, K. K., Üstündağ, C., & Umar, N. (2014, Ekim). THE RESTORATION PROJECT OF NOTRE DAME DU ROSAIRE CHAPEL. SAHC2014 – 9th International Conference on Structural Analysis of Historical Constructions. SAHCMexico, UNAM, SMIE.

Yüksek Lisans Tezi

1. Umar, N. (2010). Adana Tepebağ-Kayalıbağ Kentsel ve Arkeolojik Sit Alanı Koruma Projesi. İstanbul Teknik Üniversitesi. İstanbul.